

426 D. Petri Ant. de Petra

- que saluari nō pōt, testis falsus reddit, & debet puniri, ut patet infra in 16. & 23. exēplo.
- 1061 Oīa uia est conclusio, q̄ in concordandis dictis testium obseruādum est, q̄ eisdem modis possint concordari, quibus leges discordantes cōcordatū, vt post Ant. de But. Imo & Spec. & post concordand. per eum citatos, cōcludit Felin. in d. c. cum tu. sub nu. 13. in fin. 5. nota. de testi. vbi refert Spec. in tit. de diiudicat. & obligat. §. post hoc autem. ponentem 50. modos. & hanc sententiam probat Ang. in d. l. item videndum. in prin. nu. 2.
- 1062 de petit. hared. §. dum concludit, q̄ verba Iuriconsultorū contraria iuari debent sub diuisione, sicut dicta testii diuisiuē iuanda sunt, de quo etiam suprà memini. in
- 1063 prima q. in verbis breuiter, &c. §. Sed iudicio meo hec conclusio est valde periculosa, quia hoc modo liceret per subtiles itēpretationes dicta testium exponere, & interpretari, etiam si extraneæ sint tales intelligētiæ, quæ tñ admittuntur in concordandis iuribus, l. 1. C. de inoffic. donat. c. cum expediat. de elec. in 6. Quod tñ in dictis testium diuersum est, vt latē distinguēdo in itēpretatione legū ab itēpretatione testium, tñ dicit Rom. cons. 101. in fi. de quo suprà memini in 6. conclusio.
- 1064 Et ad hoc facit §. Dec. cons. 17. nu. 2. dicens, q̄ verba sententiar, & omnium dispositionum per aliquam distinctionem concordari debent, ne sint contraria.
- 1065 Et ideo dixit §. Bal. in d. l. de qbus. nu. 38. in fi. ff. de legi. q̄ si testes congrua itēpretatione verborum possunt cōcordari, vt probent, illud fieri debet, dummodo tñ non fiat itēpretatio cum aliqua suppletione. possunt tamen concordari, vt falsum euent, & cum aliqua itēpretatione, non tamē probant, vt ibi per eum: §. ita debet intelligi idem Bal. in l. 1. nu. 15. in fi. C. de seru. fug. dum concludit, q̄ testis dictum potest benigna suppletione iuari.
- 1067 Nona potest esse cōsideratio §. super hoc puncto circa personas testium, vt si vnus sit omni exceptione maior, seu idoneus suppleat alium, qui aliqueum paritur defectum, puta, si sit socius criminis, vt cōcludit Crauc. cōf. 178. nu. 8. in fi. & seq. Et hoc verum est, quādo testis inhabilis non est omnino, aliās secus, vt concludit idem Crauc. cons. 9. nu. 10. & seq. & ante eum Alex. cons. 24. nu. 16. vol. 2.
- 1068 §. vbi post Bal. loquitur in teste inhabili, & teste infame, q̄ iungantur ad plenam probationem. quod puto in ciuilibus, sed non in criminalibus, vt alias dixi.
- 1069 Decima est cōsideratio, §. q̄ aut loquimur in testibus eiusdem producētis, qui inuicem dissident, & tunc non statim minori
- 1070 parti, sed verisimilia deponēt, §. aliās aut statim maiori nu. data paritate in ceteris, vt concludit Odo. in l. ob carmen. s. fi. per Al. lēm text. ff. de testi. & sequitur Salyc. ibidem licet Odo. non citet.
- 1071 Circa secundum membrum §. istius 4. q. breuiter videtur dicendum, q̄ fieri debeat concordia testium, etiam vt probent, vt est ex. in c. cum tu. de testi. & facit hæc ratio: nā si, vt suprà diximus in precedenti q. fit cōcordia vnus testis in se ipso etiam ad hunc effectum, multo magis debet admitti in pluribus testibus, quia difficilior fit in vno, q̄ in pluribus, ita cōcludit ex hac ratione Alex. in l. inter stipulantem. §. 1. col. 4. in prin. fi. de verb. oblig. distinguendo tñ discordia in negotio, vel facto principali ab extrinsecis, vt s̄ vidimus in præceden. q. in 3. c. & in 3. exēplo, per Ioan. de Ana. cōf. 76. & Appollilla. ibidē, Gramma. decif. 43. Bero. cōf. 201. vol. 3. Narratam cōf. 96. & alibi sæpē, vt infra dicam in 7. q. Hanc igitur conclusionem probat idem Alex. cons. 133. col. 2. in princ. uerf. quiniō uidentur plus uelle Doctores. vol. 1. & in d. §. 1. loquitur et in duobus instrumentis post Abb. & alios in d. c. cum tu. de testi. vbi etiā Fel. col. 2. nu. 6. in 4. conclusio. Narrat vbi suprà. Et pro hac parte facit 2. opinio, seu conclusio suprà posita, & quod dixit Bal. in 1. cōclusio. §. q̄ vbi dicta testium possunt aliqua itēpretatione, siue distinctione saluari, non dicantur tunc contraria, si non contraria, ergo probant, & q̄ in pluribus testibus fiat concordia, nedum vt testes euent falsum, sed etiam vt probent, ad differētiā vnus testis in se ipso, respōdit ex * communis sententia Rui. cons. 149. nu. 29. vol. 5.
- 1074 Non desunt tamen, §. qui apertē contrarium tenuerunt, q̄ scilicet ubi vnus testis contradicit alteri, illi adiunandi sint, vt saluentur à periurio, sed non vt probent, Ioan. And. in addit. ad Spec. titu. de teste. §. iam de interrogatorijs. in verbo, hæc autem. But. & Abb. in d. c. cum tu. Feder. de Sen. cons. 162. quos refert, & sequitur Alex. sibi contrariis in cons. 116. sub nu. 1. volu. 1. Et idem Alex. in cons. 143. nu. 1. vol. 2. §. dicens, q̄ illud, qd dicitur, testes debere reduci ad cōcordiam, etiam ut probēt, in telligi debet, quādo sunt plures testes, qui sint testes, saltem duo, aliās secus, sic cessat obiectio d. c. cum tu. & dictam opinionem Io. And. & But. refert, & sequitur Bero. quæst. 84. nume. 5. loquens in testibus variantibus. Et hæc sententiaerior videtur; ea potissimum ratione, nam nescitur, quis eorum dicat veritatem, non potest elici certa probatio, quæ tamen requiritur,

De fideic. prohib. Quæst. XII. 427

titur, c. in præsentia de probat. & habetur inter confirmari conf. 49. nu. 41. in fin. & seq. & sic leuicem collidunt, ut statim dicā. & hanc partem tenet Grat. conf. 75. nu. 15. vol. 1077. Præterea, ubi saluatio admittitur, q. libet testis redditor singularis, q. sumus in actu iterabili, & non momentaneo, Bal. in d. 1. constit. C. q. quibus. nu. 1. ergo neuter eorum probat, q. in quolibet negotio duo testes sunt necessarij, l. ubi numerus. ff. de testi. c. in omni. eo. l. ut iurisiuradi. C. eo. & hæc consideratio fuit et Fel. in d. c. cum tu. licet ad aliud propositū sub nu. 1. col. 4. in princ. ergo omni in casu non possunt conciliari, vt probent, ut hanc conclusionē abunde probat Achilles Persona. in tracta. de adipiscen. poss. nu. 13. nisi dicamus, q. hæc distinctio est imperfecta, quia Doc. qui dicunt standū esse concordie testium, id dicunt ad effectū probandi eo modo, quo possunt, quia quandoq. conciliatio est talis, q. ambo conuenire dicuntur, ut infra apparebit in multis exemplis, & Bal. loquitur in concordia, quæ reddit testes singulares, non aut in omni concordia, seu varietate. Et q. testes saluentur a falsitate multoties, licet non probent, admittunt Bar. & Ro. na. de quibus supra memini in 2. cōclusionē, & Bal. sapē, ut dixi in 1. cōclusionē, & infra etiam dicam. Et dictum c. cum tu. de quo infra dicemus in seq. q. multi tenent, q. habeat locum etiam in duobus testibus, vel pluribus variē contradicentibus, late inter confirmari. mon. conf. 49. nu. 40. & seq. & etiam respondēt, q. ibi agebatur de saluando testes a falsitate tū, ut ibi dicā. & verē ista opinio videtur uerior, quia ibi interpretatio est suppletia, scilicet alterius appellationis, ut postea infra dicam, & non cōstat, q. fiat ibi hæc interpretatio, ut testes p. bent, quia si hoc esset verum, vtq. sententia excommunicationis, de qua ibi agebatur, non fuisset reuocata per Papam, postquam appellati pares erāt testes, ut creditur, quia plures erāt, qui probauerant eam fuisse latam ante appellationem interpositam, & si vnica fuisset appellatio, non potuisset fieri concordia ratione paritatis probationum, igitur dicendum est, q. testes utriusque partis, siue magis testes rei conuēti a falsitate saluantur per suppletionem alterius appellationis, sed tamen rei conuēti succumbēt, & sic eorum testes nō probāt, ad distinctionem probationis appellationis actorum, ut per Fel. ibi. col. li.

1080 Veruntamen hæc controuersia videtur, q. possit conciliari diuersimode; & primò, q. opinio prima procedat, q. contrarietas nō est manifesta, & patens, sed apparens, sed di-

cta testium sunt ambigua, vel alterum ipsorum, quia patitur plures intellectus, iuridicos tñ, & tunc fit hæc conciliatio, ut est probent, per ea, que supra dixi in 1. conclusio. & pulchrè supra tetigi in 3. q. in 3. c. Secunda aut, q. contrarietas est patens, que tñ aliquo pacto pōt saluari, vt uoluit Alex. d. c. conf. 133. & apertius Bal. de q. o. ipse non meminit in 1081 l. de quibus. nu. 8. in h. ff. de legi. 1. dum concludit, q. si testes cōgrua interpretatione verborum possunt intelligi esse concordēs, non præsumuntur singulares, sed si interpretatio fit cum suppletione aliqua, tunc licet nō præsumatur falsitas, tñ intelligitur, ut non probent, sic intelligēdo d. c. cum tu. de testi. quod tamen reuera loquitur in pluribus testibus contra plures, de quibus infra in seq. q. licet eadem sit ratio utriusque casus, Bar. conf. 92. sub nu. 7. & quod plus est, loquitur in cōclatione testium, quæ fit ad utrumq. effectum, & peritij uitadi, & probationis, præsumendo geminatam appellationem, licet de ea non constet, nisi de unica ibi, ut etiam dicam infra in 5. exemplo; secus autem, si esset contrarietas ita manifesta, q. nullo pacto possit iurari testis, ut etiam posui supra in d. 1. cōclasio. & ita etiam firmat Achilles Personal. in tracta. de adipisc. poss. nu. 13. in h. & pro hac cōcordia stat etiam Bal. in d. l. sed & si possessorij. sed & si rerum. ff. de 1082 iureiuran. 1. dicens, q. testes contrarij ratione contrarietatis non probant, quia se inuicem collidunt, & non constat, quis eorum dicat ueritatem, & sic probatio redditur dubia, cum etiam puniantur, quia non 1083 constat, quis falsum dixerit, & ad saluandum testem a falsitate quælibet excusatio probabilis sufficit, refert, & sequitur abunde Gramma. decil. 60. nu. 2. & seq. idem etiam probat Bal. in d. s. quibus. num. 1. ubi clarè loquitur in contrarietate manifesta, & in contrarietate apparente, quæ per aliquā distinctionem potest saluari, ideoq. nō meruit reprehēdi per Alex. in d. l. inter stipulantes. §. 1. col. 3. ad h. licet eum ibi non citet in d. s. quibus. & ad hæc faciunt, que supra diximus in 7. conclusio. siue opinio. Idem, ut putato, uoluit satis clarè Anto. de But. in c. m. h. 1084 nu. 3. de uerb. signi. 1. dicens, q. aut diuersitas inter unum testem, & alterum inducit contrarietatem, & tunc non probet, aut nō diuersitate in sensu, & finia, sed solum in forma, & modo probandi, & tunc probat. & nō minus clarè hanc cōclusionem probat etiam Ana. conf. 6. nu. 2. dicens, q. testes, qui aliquādo uidentur uariare possunt, & debet reduci ad concordiam, non solum ad finem, ut eurent penā peritij, & falsitatis, quia sem-

Na per

per hoc fieri debet, sed etiam ut interdum
probetur, per c. um tu. de testi. & notatur in
l. 2. appellatio. ff. de verb. oblig. nisi dura esse
concordia, quia tunc sufficit, ut a falsitate
saluatio fiat, ut in casu Rimi. d. conf. 53. vol.
1. de quo supra memini in 3. q. & hoc pro-
bat ipse nu. 20. vbi post plu. concordia
per eum citatos, concludit longam esse dif-
ferentiam inter excusationem testis a falsi-
tate, & concordiam, ut etiam probet, quia
hæc difficilius conciliantur. Et pro hac co-
cordia faciunt, quæ supra dixi in 3. q. d. di-
xi, quod effectum nitendam falsitatis testium
fit concordia per possibile per rerum natu-
ram, non tamē ut probent, & sic ubi tes-
tes sunt inuicem omnino contrarij in sub-
stantialibus, vel coherentijs testes puniun-
tur de falso, nedum non probat, ut infra di-
cam in 7. q. 1. conclusio, & supra dixi in hac
quæstione, sicq; etiam loquitur Ange. supra
citatus conf. 27. col. 1. in fin. dicens, quod
per subauditum intellectum potest testis di-
ctum saluari, ut falsitas evitetur, per d. c. cū
tū, non autem ut probet, licet reuera, ut di-
xi, in illo etiam tex. facta sit, ut probet.

Scdò, pòt prima opinio pcedere, qñ falté duo
testes cò cordes extant, fm Alex.d.còf.143. q
tñ solutio sic accipièda est, fm pxième dicta.

¶ Illud est sub silentio non est præterendum, qd
in supra didimus sapē, & præsertim in 1. co-
1088 clusione, qd tñ testes possunt saluari, tunc
nō dicatur diuersi, sed aduersi in dictis suis.
ergo nō debent posse conciliari tāquam
singulares. c. bonæ. il primo; qd est c. 2. de cle-
* 1089 rici in verbo singulares, & ibi glo. & cōiter
Doct. & alibi sapē, & tñ contrarium legitur
in d. c. cum tu, de testi. Nisi dicamus uerum
esse; qd nō iungatur, ut ueniant ad probā-
dum unum, & idem; sed si sunt plures testes
hinc inde, tūc quia utraq; pars dicitur pro-
bata, parit effectum tñ resq; omnis sententia
probatio hmoi, de quo in c. cum tu, qñ a
probatio nō latet alteram, Felii in d. c. cum
tu. col. h. ubi, qd certa probatio facta p acto-
rem, & excoibatio fuit lata post appellationē,
nō offenditur per probationem partis
aduersæ, qd fuerit lata ante appellationē,
quia erat dubia, ex quo potuit esse alia ap-
pellatio, ut ibi per con. Iafin. l. admonendi.
in 2. lect. nu. 267. ff. de iurjurin.

Insuper etiam est cōsiderandum, q̄ ex quo oēs
fatentur testes contrārios non posse concor
109 dari, † quia contradictoria non pōt simul
esse vera, Balin 1. confitit. C.s. quibus. nu. 3.
110 ergo † dicunt ēt, q̄ ubi probationes sunt pares
illæ se collidunt, & neutri creditur, ergo non
debent puniri de falso, quia non constat.

quis falsum dixerit, ut supra etiam diximus.
1091 ¶ Ergo loquitur, q. solum est locus p^{ro}ne
falsi, seu punitio testium, qn̄ una probatio
alteri p^{ro}ponatur, p^{ro} Bal. in l. Lucius. in 1. lect.
nu. 6. ff. de infam. et etiam supra dixi in 2. co-
sultio. Sed hoc ultimum est valde pericul-
osum, ut in testibus Diuz Sufanna tetigi fu-
1092 pra in 1. q. in 7. p^{re}dicamenta. ¶ Et q^{uod} co-
rrarietas manifesta in negotio principali in-
pediat conciliationem testium, inter consil.
matrimonialia. cos. 7. nu. 1. 2. et Rimi. cos. 43. 2.
1093 Surgit ex his 3. consideratio, q^{uod} iuxta
2. opinio supra posita, quae fuit lo. And. &
sequacium, locum habeat, ut quandoq^{ue} testis
unus, vel plures saluentur a cōtrarietate so-
lum, & non probent, videatur dura in ac-
tu pratico, auctoritatibus supradictis. nam,
ut dixi, aut probatio cōtraria est magis po-
tens, & tūc nec redditur non in d. falsi, & pu-
nibilis, & illa attendi debet, aut sunt pares,
& tunc, vel mutua egent saluatione, vel am-
bæ puniuntur.

Sed dici potest, ut si terigi, q. dat ali^o casus, qm pro-
bationes no sunt oino contrariae contrarieta-
te insanabili, ut si dixi in d. r. conclusio, &
ex auctoritatibus si in r. opinione relatis.

Pro ista igitur concordia fiat aperte Alex. cōf.
1094 190. n. uol. 7. † ubi concludit in uo.
& eodē teste, q̄ eius dicta reducenda sunt ad
concordiam, sicut euitetur periculum, &
falsum, q̄ nō apparet euidenter de cōtra-
rietate, & ibi restatur de * comuni.

1095 Poſſet etiam p. loco conciliari hæc contentio
 Doct. Jur. quando unus teſtis alteri con-
 tradicit, poſſit hæc conciliari, quod poſſit
 adherere uni magis, quam alteri, quia ſi di-
 cat magis verifimile, uni quia ſignificatio, ſi
 cas eſt in ſua noſtra, et ibi Ab. num. 3. de
 teſti. & ibidem col. pen. vel ratione dignita-
 tis, ſem qualitat. que maior ſit in uno teſte,
 quam in altero, ut late probat Ar. conſil.
 col. 2. in primo. uerſ. 2. conuincitur Michael
 Ang. & col. 3. num. 3. & probauit etiam infra in
 ſec. q. in pri. uerſ. etiam dici poſſet.

1096 Rurfus dicit et potius prima opinio citra
omnem controuersiam procedit, quando li-
tuper quo testes sint cōtrarij, nihil reuelet
tunc enim nihil refert hāc, uel non concilia-
1097 tior; ubi gratia, si agatur de redarguen-
do iudicem to falsitatis, in quo testes non
requiruntur de confuetudine; nam tunc si
testes sint adhibiti, et vnus dicat uno modo,
alter alios, putā, q non interuenit talis aucto-
ritas certe hęc contrarietates nihil reuelet, Socin.
conf. q. 4. n. 8. uol. 1.

Non omitto tamen, hic considerandum esse,
an falsitas nimia noceat, an sit modica, &c.
per ea, quæ infra dicam in 7. q.

De fideic. prohib. Quæst. XII. 429

1098 Trāseamus modō ad exēpla, in quibus fieri possit, & debeat hmoi cōcordia, quā quā nō possit fieri dixim⁹ i x. q. in illis xj. p̄dicamētis.

1099 Erit igitur primū exēplum, si putā, si vnus testis aliq̄ plus altero dicit, verbi gratia, si alter dicit, q̄ talis inuit ad domū N. cū quindecim, vel sexdecim militibus partim pedestribus, & partim equestribus, & qd̄ dictus N. fuit interfectus ab vno ex dictis militib⁹, alter autē concordat cū eo, preter q̄ p̄ dicit, q̄ inuit cum quinque, vel sex militibus, Bero. cōf. 101. nu. 37. in fi. & seq. vol. 3. & pulchrē ēt Dec. col. 100. nu. 4. & seq. & infra ēt dicam in 28. exemplo, licet istud exēplum potius inferat non cōcordiā in hoc, sed discordiā, nō tñ considerabilē, quia nō est circa substantia- lia, vt j̄ dicemus in 7. q. tñ pro isto exemplo, qñ vnus testis plus altero dicit, q̄ non dicatur per hoc cōtrarij, respōdit Alex. cōf. 186. nu. 2. in fi. & seq. & conf. seq. nu. 4. in fi. vol. 7. in duobus testibus, quorū alter dicebat, q̄ talis promissit tantam tritici quantitatē pro tanto pretio, putā, cētum ducatorum, partim pro libris tribus pro quolibet stario, & partim pro libris quatuor, alter vero testis nihil dicit de quantitate pretij librarū trium, nec de quantitate pretij librarum quatuor, quia dicit se nō recordari, tñ quia in summa pretij totius tritici, & in quantitate tritici

1100 conueniunt, satis est. Quā ratione, si alter testis interrogatus de contestibus plures nominat, alter autē pauciores, nō ideo tñ nō desinunt esse concordēs, quā q̄ pauciores nominat, non negat de pluribus, Alex. cōf. 186. nu. 6. vol. 7. & optimē Dec. conf. 100. nu. 4. loquēs in duobus testibus, quorum alter nominat vnum, dicens, talem fuisse sequutum cum tali, & alter testis dicit cum duobus socijs, & s̄ ēt firmati in 1. q. vers. 2. modo. & idē repetit Dec. vbi s̄ nu. 6. de teste, qui plus dicit, q̄ alter, quā fortē iste tot non audiuit, &c.

1101 Idemq̄ in testibus, si quorum singuli non recordantur de contestibus, Ias. in l. 2. nu. 16. C. de bono. poss. fm̄ tab. & qñ vnus testis dicit plus, quam alter, q̄ non dicantur discordēs, Alex. cōf. 24. nu. 43. vol. 2. Et ideo si vnus testis dicit instrumentum lectum præsente tali, & acceptante, alter vero dicat eo præsente, & intelligente, tamen dicantur cōcordēs, ut respondit Soci. iun. conf. 102. nu. 7. vol. 3. ratione predicta.

1102 Aduertendum est, q̄ primò hęc testium singularitas in contestibus videtur insana- bilis, ut in terminis concludit Bal. in l. testiu. num. 3. C. de testi. & s̄ dixi in 1. q. in 12. p̄dicamēto. Nisi dicamus, q̄ Bal. debet intelligi in testibus negatiuē deponentibus, & sic in singularitate obitatuus verbi gratia, quod

si vnus dicit, q̄ solum aderant præsentes talis, & talis, alter autē alios nominat, de quo tamen dixi etiam infra in 26. exemplo.

Secus ergo, si vnus dicit, q̄ certum quid fuit factum per quatuor dies ante, &c. & alter dicit per duos dies, saluatur secundus, vt concordet cū primo, quia si sunt quatuor, sunt etiam duo, Ang. cōf. 27. 5. col. pen. vers. nunc uenio, &c. pro quo etiam faciunt, quā diximus supra in 2. q. in 2. p̄dicamēto. & istud exemplum probat etiam Roland. confil. 33. nu. 6. vol. 2.

1104 Est etiam considerandum, q̄ vbi vnus plus, vel minus dicit altero, & vterq̄ dicit, hęc tñ scire, &c. tunc non conueniunt, Aret. conf. 83. col. pen. & supra etiam dixi in præ-

1105 ceden. q̄ exemplo 117. Alias ubi testes disconueniunt in alio, & non conueniunt in quibusdam verbis, q̄ magis eis stetur, Cepo.

1106 conf. 1. nu. 12. in ciuili. Et pro exemplo, quādo vnus testis plus, vel minus altero deponit, dummodo non in substantiis, q̄ saluari debeant eorum dicta, latē per Rimi. conf. 53. col. 2. in fi. & nu. 8. vol. 3.

Et ideo si vnus testis dicit, q̄ talis aggressus est talem cū quindecim armatis, & occidit eū, alter autē dicit cum sex armatis, tamen probant & concordantur, quia vnus plus altero dicit, Bar. cōf. 202. nu. 37. vol. 3. & q̄ vnus testis si deponat plus, quam alter, q̄ tamen probet, est glo. 1. in c. 1. de off. delega. & concordant per Ias. conf. 1. in fi. vol. 1. vbi adducit illud exemplum de teste dicente de uno solido, & altero de duodecim denarijs.

1107 Secundum sit exemplum, q̄ vbi vnus testis reddit vnā rationem, & alter aliam, nihilominus concordēs dicuntur, ut est rex in c. nihil. de verb. signifi. vbi ad litteram habetur, q̄ non obstat narrandi diuersitas, dummodo eadem dicatur, & q̄ nō sit necesse testes cōcordari debere in causis scientiæ, concludit Inno. in c. qualiter, & quādo. il. 2. circa

1108 ca. princ. de accusat. f. & pulchrē Henric. Boich. nu. 16. vt si vnus testis deponens me possedisse dicat vidisse me colligere triticū, vel fecisse vnum actū possessorium, alter autē deponit in causa scire de alio actū, Bald.

1109 in d. l. de quibus. nu. 38. ad fi. ff. de legi. ff. stat. est enim, q̄ testes concordent in eundem rei finem, & communem sensum, l. qui sententiam. C. de senten. titu. generali. glo. in c. cum tu. de testi. Alexand. cōf. 186. sub nu. 3. colum. 2. ad fin. vol. 7. Non est igitur vis, an testes discordent in verborum formula, dummodo sint concordēs in substantia, ut inquit Ang. in l. item viduum. in fi. princ. ff. de petit. hæredit. per c. dudum. de conuers. coniuga. & l. 3. §. 1. ff. de testi. nisi, ut dixi supra

in 11. prädicatione, effemus in verborum formula probanda. Et istud exemplum late comprobatur Fel. in d.c. cū tu. nu. 1. 4. in 6. nota. dicens, sufficere testes concordantes esse in dicto, & substantia, licet sint varij in causae redditione, ibiq; vltra supra allegata, citat plur. cōcordan. & hāc conclusionē ēt probat But. in c. nihil. nu. 3. de verb. signifi. dū cōcludit, qd aut diuersitas inducit contrarietatem, & tūc nulla fides testibus est adhibēda, aut diuersitas est solū in modo narrandi, sed identitas in sententia, & sensu, & tūc secus, ut ēt supra dixi, & istud exēplū probat ēt Dec. consil. 100. versu. 13. sub nu. 6. dicens, qd si unus testis dixit, qd per armatos fuit dictū Scio, qd nisi faceret voluntatē eorū, qd ei mergerent, vel internerent, & alter dicit, *Intrae quā in la barca, se non che ne gli porteremo.* cedunt. n. hāc dicta, vñū quodq; ad probandū verba minatoria fuisse

1110 plara; & sufficit, qd positiones tendāt ad

1111 eundē rei finē, per glan. d.c. dū dū. f. Imō testes vidētur magis probare deponēdo per di

1112 uersa verba, f. qd alias deponēdo per eundē prēmeditatū sermonē dicerētur subornati, & suspecti de falso, Ias. in l. 1. sub nu. 16. C. de secun. tab. Dec. consil. 105. col. pen. & cōcordan. per Rolā. consil. 33. nu. 12. & seq. vol. 2. Et qd suffi

1113 ciat testes cōcordare si substantia facti, f. est verū, nisi agatur de verbo, ut formalitate probāda, de quo dixi in 11. prädicatione, in 1. q. & iare, qd sufficiat testes in vnū rei finē cōuenire, nec dicātur ppter eā singulares singularitate obitativa, nec diuisina, Rolā. consil. 33. in prin. vol. 2. & nu. 8. & plur. seq. intelligēdo tū, vt infra dixi in 7. q. in 2. cōcludit in 4. declarat.

1114 f. & dicūtur cōcordare in eundē rei finem, ēt qd vnus deponat de vno tpe, & alius de alio, put dixi sup. in 3. q. in 9. prädica. in 7. exēplo.

1115 Tertium est exēplū, f. qd ponit Ias. consil. 122. in fi. uol. 1. in testibus, quorū alter dixit aliquid dictū, vel factū in domo, alter sub porticu, intelligēdo primū, qd intellexerit iuxta domū; de cuius dicti veritate dixi supra in 7. prädicatione, & vide etiā infra in 9. exēplo.

1116 Quartū exēplū, f. si unus dicit paulō ante tēpus vindemiae, vel be li, & alter tpe vindemiae, vel belli, concordant, Hippo. consil. 51. num. 64. & seq. & infra in 9. exēplo.

1117 Quintū sit exēplū, f. qd ponit Fel. in d.c. cū tu. sub nu. 1. col. 4. in prin. de testi. post Abb. ibi sub nu. 4. in duob. testibus, quorū alter dixit matrimonii contractū in vno loco, alter in alio loco; nā ut cōtrarietas vitet, cū finis in actu iterabili, psumēdum est, qd deponant de pluribus cōtractibus matrimonij, verū qd nō, ppter eā erit plenē probatū matrimoniu;

1118 f. hęc pluralitas est psumēda pro saluandis testibus tm, ut ibi per eū, & infra dicem⁹

1119 in seq. q. in 4. exēplo, f. & idē dicēdū, ubi vnus testis dicit, qd cōmissi adulteriū in tali loco, & alter in alio loco, Abb. in d.c. cum tu. sub nu. 2. versu. ex quo inferitur.

1120 Sextū exēplū sit, f. vbi unus testis dicit, qd talis, & talis fecerūt simul tale quid, & alius dicit, qd vnus fecit prius, qd alius, tñ concordat, ut primus testis intelligat eodē die, Gramat. consil. 53. nu. 6. in criminali. & nu. 4. & seq.

1121 Septimū sit exēplum f. de duobus instrumētis factis eodē die, & corā eisdem testibus, altero facto Perusij de mutuo quinq; scutorū, altero Assisij de octo, & petit creditor executionē vtriusq; certē auditur, nec potest psumi aliqua contrarietas, aut derogatio vnus ad alterū, quia facile vtrūq; potuit sic celebrari eadē die in dictis locis, ex quo vnus parū distat ab altero, ita cōcludit Bal. in l. c. r.

1122 pen. col. 1. nu. 5. in fi. C. de fid. instrum. Tescus aut, si fuissent cōfecta in locis multū remotis vno ab alio, exēplificādo, ut ille aut in vno instrumētō facto Mutinae, & altero Bononię sub eadē die, qd & si possibile sit vtrūq; posse celebrari, quia nō est tanta distantia inter hęc loca, quin sic vtrūq; potuerit celebrari eadē die, tñ quia nō est verisimile a cōiter cōtingentibus, ppter eā ista instrumēta nō merentur executionē, sed sibi inuicē derogāt, & sunt suspecta, & hoc vltimū sequitur Fel. in d.c. cū tu. col. 4. de testi. Sed certē hoc vltimū nō vī fūstēbile: imō idē est in idēquid de hoc scd o, qd de primo exēplo, cō qd in saluandis dictis testiu licet prælumere, & fingere aliqd,

1123 vt supra dixi in 3. q. in 1. capite, & satis probatur in d.c. cū tu. vbi Papa psumit bis fuisse appellatū, qd & si possibile sit, tñ nō verisimile ā cōiter cōtingentibus, qd vt plurimū nō cōsuevit interponi, nisi vna appellatio, postquā prima sufficiat; & de isto exēplo in scripturis diuersis. Instrumētis, & priuilegijs, Abb.

1124 in d.c. cū tu. sub nu. 4. f. Qd de re, si sint duo instrumēta donationis diuersis temporib⁹ facta, vnū sub vna forma, aliud sub alia, tñ quia sunt compatibilia, saluantur, secus si non possent saluari, Bal. consil. 154. in 3. parte.

1125 f. Addit idem Bal. ubi supra, qd & si sint plura instrumēta eiusdem diei, & cū vnū dicit in 1. parte, aliud in 3. parte, licet sensus sit idem, qd sufficere debet, c. nihil. de verbo. signifi. tñ qd actiones sunt diuersę, f. statut. protocollo, sed per hoc nō pōt argui falsitas, nec cōtrarietas. Idē si vnū instrumētū dicit mihi fuisse promissum, aliud seruo meo, ut ibi per eū.

1126 Octauū sit exēplū f. in testibus, quorum alter dicit talem expulisse hereditatem post mortem Seij, alter dicit, dum Seius moreretur, quia prim⁹ intelligitur post mortē, secundus postquam cepit mori, Fel. in d.c. cū tu.

De fideic. prohib. Quæst. XII. 431

- te.col.4. circa med. de testi. argu. l. qui duos. §. 1. ff. de reb. dub. quod tñ vñ dubitabile, cum mors sit actus momentaneus, & non reiterabilis, vt ibi per eum, & dixi etiam supra in 2. q. in 9. prædicamento in fi. Si ergo unus diceret ante mortem, alter post mortem supradicta ratione non possent concordari, ita Bar. in l. 2. §. creditum. nu. 7. ff. si cert. pet. ad differentiam casuum habentium tractum temporis, & durantiæ aliquam, de quibus infra, in 11. & sequen. exemplo.
- 1127 Nonū exemplū de duobus testibus, quorū alter dicit, q̄ talis fuit secundus, alter aut dicit, q̄ fuit tertius, q̄ saluant prædictū, vt. §. prim⁹ testis intelligit respectu scdī, fm̄ Ant. de But. in c. cū Vintoniensis. nu. 7. in fi. de elect.
- 1128 Decimū fit exemplū, f̄ si unus testis deponit de uno indicio pximo, vel remoto ab ipso facto principali, & alter de alio, tunc nō iunguntur, Hippo. conf. i. 8. num. 1.
- 1129 Vndecimū exemplū, f̄ vbi vnus testis dicit de mēse Augusti, q̄ talis fuit vulneratus de mēse Nouembris præsentis anni, alter, q̄ fuit vulneratus de mēse Nouēbris proximē præteriti; nā primus intelligitur de anno nō currēte, sed de anno incepto de mēse Augusti præteriti, per ea, quæ ponit Imo. in l. diuortio. in prin. col. pen. circa med. in gl. in verbo
- 1130 mēses. ff. sol. mat. & pari rōne, f̄ si vnus testis dicit aliquid factū tempore carnis priuij anno præsentis, alter de tempore carnis priuij anno præterito, saluari possunt, quia primus intelligitur de anno currenti à Natiuitate, alter de anno ab Incarnatione.
- 1131 Duodecimū exemplū in teste, qui dicit aliquid factū tpe belli, & alter dicit ante bellum, q̄ primus intelligatur dicere verum, & q̄ paulo ante bellū id factum sit, vt post Bal. Imo. in d. l. diuortio. in prin. nu. 2. ff. sol. mat. per illū tex. loquētem de vindemia: & vide alia quæ etiam infra in 11. & seq. exemplo, & supra in 4. exemplo.
- 1132 Decimūtertium exemplū, f̄ si vnus testis dicit aliquid factum se solo præsentē, alter dicit, q̄ plures erāt p̄sentes, tñ cōcordant, Burfat. conf. 33. nu. 21. & dicā infra in 26. exēplo.
- 1133 Decimūquartū exemplū est, f̄ si vnus testis dicit, q̄ Sépron⁹ de tali anno possedit agrū Titij, & alter dicit, quod possedit dictū agrum eodē tpe, quo erat Seij, & nunc est Titij, quia primus intelligitur de agro, q̄ nunc est Titij, non autem q̄ tunc esset, secundum Ant. de But. in c. cum oēs. col. pen. de conslit.
- 1134 Decimūquintū fit exemplū in testib. quorū alter dicit aliquid factum ante bellū, alter dixit post bellū: isti. n. cōcordant, vt primus intelligatur ante bellum initū, & alter post bellū ceptum, fm̄ Bar. Alex. & alios in l. 2. §. cre-
- 1135 ditū. nu. 6. ff. si cert. pet. 7. & de dispositione loquēte de etate alicuius, putā, ante decē annos, an intelligatur de ceptis, an verō de cōpletis, pulchre Dec. conf. 53. Et de dictione Post, qd̄ intelligi debeat immediatē, nō aut ex intervallo, Caballin. Soliloq. cap. 52. 3.
- 1136 Hæc tñ cōcordia fit ad effectum, vt saluē tur a periurio, & sic vitanda cōtrarietatis, vt Bar. ait, nō aut vt probēt, vt ipsi dicunt, idem ēt si essent plures hinc inde, ut infra dicā in 5. q. in 3. exēplo. Et rō pōt esse, quia hæc interpretatio est suppletoria, per ea, quæ supra dixim⁹ in vers. sed hæc cōtrouersia. & rō istius casus, & exēpli est, fm̄ Bar. & Doct. vbi supra, quia iste actus habet tractum temporis, & per seuerantiā aliquam, ut ēt si vnus dicat ante nuptias, alter post nuptias, vel vnus ante calendas, alter post calendas, ad differentiam 6. exempli, de quo supra.
- Verū est, q̄ Bal. in c. 1. §. Opizoni. in fi. de pace cōstan. dānat Bar. & dicit, eius opinionem esse
- 1137 trusam, f̄ quia iste sensus nō sonat in auribus vulgi, & cōsequenter est extraneus, sed dictū testis, qui dicit ante guerram, intelligi
- 1138 debet ante originē guerræ. f̄ Verū est, q̄ dictio Post, accipi pōt post actū ceptum, nō dum tñ finitum, ut de teste dicente, Titij visum post sonum campanæ, fm̄ Bal. in d. §. cre ditum. col. 1. circa med. & cum Bal. vbi supra, tenet Fulgos. & post Roma. per eum citatū, Ias. in d. §. creditū. nu. 9. & etiā cōsentit Alex. ibidem in d. §. creditū. in prin. q̄ cōis usus ita se habet, aliās verum dicit Bar. de iure. &
- 1139 f̄ infert Alex. ad quæstionē eius, qui promisit soluere ante mensem, q̄ nō possit ante finitum mensem cōueniri, post Bar. ibi. & cadē rōne per Imo. & cōcordant. per eū citatos cōcludit Fel. vbi supra col. 4. in fi. in testibus, quorū alter dicit aliquid factū post quinq; mēses, alter post sex; licet supradicta videant pugnare cū conclusionē sexta, de qua supra, & illud, qd̄ dixi de tpe vindemia, vel belli, q̄ possit intelligi paulo ante bellum, vel vindemiam, idē dū trepidatur de bello, optime p. Bar. Roma. d. cōf. 301. nu. 8. et facit illud Senecę in Hercule, Peior est bellum timor ipse belli. Et pro testibus, quorū alter dixit instrumētum fuisse rogatū ante, alter aut dicit post, quia vtrūq; potuit esse, & sic duplex rogatus, Ang. conf. 27. §. colum. pen. vers. nunc venio.
- 1140 & ibi ēt nu. 7. f̄ ponit exemplū de testibus, quorum alter dicit testes fuisse rogatos ante publicationē infrumēti, & alter post publicationem, quia potest saluari vterque, vt
- 1141 modo dixi, f̄ vel etiam, q̄ vnus dicat de publicatione finita cepta, & alter ante publicationem finitam, & ante bellum, & post bellum, cum similibus, Ias. in l. si is pro empto.

- re. nu. 10. ff. de vñcap. Grammat. decis. 33. &
 1142 conf. 52. in ciuili. & ideo in materia tri-
 cta, vel pœnali, licet multa sint de domo, vt
 porticus, atrium, limen, porta, seu ostium,
 non tamẽ dicuntur in domo, nisi sint intra
 portam, latẽ Bero. conf. 177. nu. 15. vol. 3.
 1143 Decimum sextum exemplum, ¶ vbi vnus
 testis dicit aliquid factum præsente etiã Ti-
 tio, & Titius examinatus dicit, se minimẽ fuisse
 præsente, certẽ licet isti testes videantur
 de directo contrarij, tamen concordantur,
 ut primus intelligatur de præsencia corporali
 lequẽdo non de se, sed de alio, secundus
 autem intelligatur de præsencia intellectuina,
 siue mentali, ita concludit Bal. in l. testium.
 nu. 9. C. de testi. Corn. conf. 160. nu. 6. vol. 2.
 1144 Quod tamen ego puto ad effectum eos
 saluandi a falsitate, non autem vt probent,
 postquam secundus cum intellectu, & mẽte
 1145 non erat ibi, & non fuisse, q. aliquis sit
 præsens corpore, nisi etiam intelligat, per
 Bar. in d. l. 2. §. creditum. nu. 6. ff. si cert. pet. &
 faciunt, quia supra dixi in præceden. exeplo,
 & latẽ probat etiam Fel. in d. c. cum tu. col.
 4. ad fi. de testi. Item hoc exemplum redditur
 dubium ex his, quia supra diximus in 6. con-
 1146 clusione. Et pro ea ¶ tamen stat Alex. conf.
 190. num. 6. vol. 7. in teste, qui negauit talem
 fuisse præsente tali instrumento, & tamen
 constat ex instrumento cõtrarium, quia in-
 telligi debet de præsencia mentali, vt exite-
 tur contrarietas, & falsitas, vel potius id, qd
 dixit per errorem ex obliuione, vt ibi per eũ
 nu. 8. vel posset etiam saluari, vt infra in 26.
 exemplo, & ipse subiicit num. 9. in fi. & seq. in
 1147 alio teste. Si autem ¶ Titius ille, de quo di-
 xi in princ. dicat se nescire, vel se nõ audiuisse,
 vel vidisse, vt queres esset expedita, q. nul-
 la posset prætendi variatio, Dec. consil. 167.
 coi. 8. circa prin. Et vbi dicit se nõ fuisse præs-
 sente, adhuc saluatur, scilicet cum intel-
 1148 litur, Alex. conf. 111. num. 6. vol. 3. ¶ secus,
 vbi aliquid deponit de sua præsencia, q. in-
 telligitur etiam deponere de intelligentia,
 Alex. conf. 29. nu. 1. uolu. 7. & conf. 34. nu. 6.
 1149 vol. 3. ¶ Et contra istam cõcordiam stat
 Alex. conf. 91. col. pen. in fi. volu. 4. & infra di-
 cam in 7. q. in 39. exemplo. & istud exemplũ
 etiam ad effectum, vt probent, tenet Alexan.
 conf. 43. num. 34. & seq. vol. 4. Sed nemo isto-
 rum probat, quia vnus contradicit alteri,
 Alex. conf. 2. nu. 1. nol. 7. licet ipse conf. 100.
 nu. 4. in fi. volu. 1. sequatur istud exemplum.
 1150 ¶ Imò vbi aliquis, putã notarius deponit
 de præsencia testium, intelligitur etiam de
 intelligentia, Rul. conf. 2. nu. 2. uol. 4. quia
 tunc intelligentia est de substantia, & substi-
 tute intrinseca.
- 1151 Decimum septimum sit exemplum, ¶ vbi
 vnus testis potest proprie, & alter improprie
 intelligi, tunc tẽ concordia, puta, si vnus de-
 ponit Titium tali tempore possedisse, alter
 autẽ dicit, q. tenuit. nam si verũ est, q. alius in
 effectu possidebat, debet d. primus testis ac-
 cipi pro possessione, idest, tenuta, prout na-
 turaliter intelligitur, scđm glo. in l. stipula-
 tio ista. §. hæc quoq. ubi etiam Doctor. ff. de
 verbo. oblig. ita concludit Fel. in d. c. cum
 tu. col. 4. circa med. de testi. Et pro hoc exem-
 plo, q. dicta testium debeãt impropriari, &
 latẽ intelligi, vt sustineantur eorum dicta, est
 gloss. in dict. §. hæc quoque & concordan. per
 Gramm. inter ciuilia conf. 50. nu. 41.
 1152 Decimum octauum exemplum est, ¶ vbi
 vnus testis dicit, q. Sempronius percussit Se-
 sium cum saxo, alter cum petra, tunc enim
 nulla est discordia inte. eos, per notata in c.
 si quis viduam. 50. dist. 100. Et aliquid di-
 cam infra in 17. exemplo.
 1153 Decimum nonum sit exemplum, ¶ si vnus
 testis dicit, q. talis est frater Sempronij, alter
 dicit, q. est filius fratris Sempronij: iste enim
 secundus testis intelligi debet largo modo,
 q. scilicet filius fratris sit frater, scđm Bar.
 in l. Lucius. §. quã situm. ff. de lega. 3. sequitur
 Fel. in d. c. cum tu. col. 4. post med. de testi.
 1154 Vigessimum exemplum, ¶ si testes aliqui
 dicat, se vidisse Titium possidere per sex an-
 nos continuos interrogati in causa scientia
 reddita per eos, de stando, redeundo, colen-
 do. &c. & tamen constat ipsum semper fuisse
 a dicto loco abfentem per totum illud tem-
 pus, præter q. aliquis paucis diebus. nõ isto
 casu non possunt isti testes saluari a falsita-
 te, et ad effectũ penæ vitandæ, intelligendo
 eos in possessione ciuili, quia hæc saluatio re-
 pugnat rationi per eos reddita, quã ostendit
 1155 de qua possessione intellexerint, ¶ scilicet
 de naturali, prout etiam de ea intelligi de-
 bent semper testes loqui, per ea, quã dixi in
 13. exemplo; & ita respondit Natta d. conf.
 295. per totum. idem tenet Fel. in d. c. cum
 tu. nu. 13. in prin. de testi. & supra vidimus in
 3. opinione, & dixi etiam in 4. q. in 4. prædi-
 camento. & dicam aliquid infra in 33. exem-
 1156 plo, sed illud de ciuili possessione non te-
 netur, quin sic possit saluari testis, ut cõdu-
 dit post alios Ripa in l. 1. nu. 107. ff. solu. mat.
 1157 Addo ego & aliam solutionem; ¶ si abfens
 tenebat familiam suam in loco rei, de cuius
 possessione queritur, rectẽ enim & eo casu
 satis dicitur abfens possedisse semper, Bar. in
 l. si mulieri. ff. quib. mod. vñs fructus amitta-
 tur. l. quod meo. in prin. & l. clam possidere. §.
 qui ad nundinas. & ibi omnes not. ff. de ac-
 quir. poss.

De fideic. prohib. Quæst. XII. 433

- 1158 Vigefimum primū est exemplum, † quod ponit Feder. de Sen. inter eius consilia consil. 162. Domine Griffole, rogo uos, ut detis aliquas allegationes, & argumēta super infra-scriptis dubijs. Ibi enim quidam fuit inquisitus, quod percussit Sempronium tali loco, & tempore cum vno spontono ferro pluribus vicibus in vna manu sine sanguinis effusione, & vnus testis dicit contenta in inquisitione esse vera, & interrogatus, an Titium seu cesim, an verò punctum, siue per punctā percussit, respondit, q̄ per punctam, alter verò testis dicit, quod cesim, siue per talium, & concludit non esse probatum delictum, quia testes discordant in modo, seu forma, & qualitate percussionis, quæ facit delictū diuersitatem, & testes conueniunt in eadē percussione, & genere armorum, licet testes sint contestes in percussione. Sed certē licet illud consilium Federi. referat, & sequatur Dec. cō silio 100. col. pen. in princ. vers. 2. iste secūds testis, tamē ille Dominus Griffole deceptus fuit, ut infra dicam in 7. quæst. quia hæc qualitas non est substantialis, & non potuit ille percuti cesim ex genere telis, scilicet spontoni, siq̄ etiam errore lapsus est Felin. in d. e. cum tu. sub num. 13. de testi. dum inquit, q̄ sibi videtur, quod potuissent isti testes non absurde concordari, vt dicatur facta vtraq̄;
- 1159 percussio, dato, q̄ vna sola appareret. Iga non omnis ictus imprimi signū. quoniam, vt dixi, repugnat genus telis, & insuper hæc cōcordia redderet testes singulares, & adhuc illo casu Griffole ille rectē respondisset, q̄ non dicatur probatum delictum. Quod tamen à uero alienum est, ut post plu. concord.
- 1160 dan. respondit † Bero, consil. 201. num. 36. vol. 3. in testibus, quorum alter dicebat Sempronium occidisse Scium cum ense, alter cū runcha: de quo tamē ultimo infra dicam in 7. conclusio. & dixi etiam aliquid in 14. exēplo supra.
- 1161 Vigefimum secundum sit exemplū, † quod supra tetigit etiam in secunda conclusione de duobus testibus, quorum alter dixit, Titium fuisse percussum in fronte, alter dixit in una manu eodem die, & loco, & hora: nam saluatur isti testes à falsitate, quia possibile est per rerum naturam, quod vtrunq̄; vulnus fuit illatum unico ictu, & in fronte, & in manu, per Bal. in l. testium. sub num. 15. C. de testi. Secus si vnus diceret in fronte, & alter in ceruice de retro, ut etiam supra dixi in 2. q. in
- 1162 4. prædicamento. † & meliorem testē non habemus, quā rerum naturam, quæ mentiri non nquit, ut ille ait, per Philo. in libro de moribus Philosopho.
- 1163 Vigefimum tertium sit exēplum, † si vnus

testis dicit, q̄ non præterijt dies, q̄ tale quid factum fuit, & alter testis dicit, quod sunt plures.

Sed vt hoc vltimum uerum sit, tamen primus intelligitur secundum civilem modum, scilicet, quod sunt pauci dies, vt inquit Roma. consil. 301. in princ. iuxta illud, quod dicitur, quod non debet dies præterire, quin sacerdos vacet diuino sacrificio, c. tenere debet ecclesia. in fi. 31. distinctione. & in c. proposuisti. circa med. 82. distinctione. tamen nō ideo minus sancti Patres habiti sunt optimi quāuis aliquibus paucis diebus non sacrificauerint, quia illi pauci sumuntur pro nullis, secundum gl. in d. c. tenere. & hoc procedit saltem ad effectum saluandi testem à falsitate, ut ille ait.

1164 Vigefimum quartum exemplum est, † si vnus dicat aliquid indefinenter, & continuē aliquid factum, vt aliquem continuē possedisse, & alter dicat, quod aliquando per aliquod modicum tempus non possedit, tamē primus intelligitur ciuiler, scilicet pro maiore parte temporis, ut dicunt Docti. in l. 2. §. creditum. ff. si cert. petat. & latius Roma. in d. consil. 301. num. 2. & plu. seq. & ita accipiendum est, quod dicitur, Sacerdotem indefinenter orare debere, prout fecisse Moysen dicit tex. c. fi. 36. distinctione. intelligitur enim animi, uel horis statutus. Et hæc, quantum ad effectum præcedētis casus, & exempli, & multa etiam sunt uidentia per Roma. consil. 263. per totum, & consil. seq. & de eo, qui dicitur habitasse in certo loco, q̄ intelligitur pro maiore parte temporis, Boe. decis. 272. vel et tempore debito, ut de monitione facta per iudicē pro singulis dieb. & horis congruis, & iuridicis, Rui. consil. 149. num. 20. vol. 5. & idem, si esset dictum semper, ut infra in 7. q. in 27. exēplo, & de teste, qui dicit, q̄ talis quotidie in tali loco stetit, vel per tot annos continuē, Corn. consil. 171. in fi. uol. 2.

1165 Vigefimum quintum exēplum est † in homicidio commissio die 3. per N. de mandato A. factio ante dictum maleficium fuisse ta li die eo præsentē, & hoc etiā probatur abundē, & alter testis dicit, id fuisse factum die prima, vtraq̄; probatio saluatur, non quia aliqua sit contrarietas inter istas probationes, sed quia una loquitur de maleficio facto per N. & altera pbatio intelligitur de facto per dictum mandatum per A. vt inquit glo. in c. periculosē decipiuntur. prima distinctio. de peniten. per illum tex. referentem unum Euāgelistam dicentem Christum fuisse Crucifixum hora tertia, & alium dicentē fuisse Crucifixum hora sexta, quia primus intelligitur de Iudæis

de Iudeis, qui mente, & animo eum crucifixerunt, alius de militibus, sequitur Roma. citando solum illum tex. in consil. 301. nu. 7. Quod puto solum ad effectum saluandi testem à falsitate.

1166 Vigefimum sextum exemplum sit in teste dicente tales fuisse institutos aequaliter p talem, & altero dicente fuisse vnum institutum in maiore parte hereditatis, & illud èt ex testamēto apparebat, quòd primus testis saluatur, exponendo verbū Aequaliter, improprie, id est, eodem tempore, & ita ex facto obtinuit Bar. vt ipse refert in l. si finita. §. si ante. in fi. ff. de damn. infect. sequitur Roma. consilio 301. numero 9. Quod tamen ipse intelligit ad effectum vitandæ falsitatis.

1167 Vigefimum septimum exemplum, vbi factum fuit capitulum per partē, in quo dicebatur, quòd ipse possedit post mortem talis tale pradium per plures, & plures annos, & testis dixit verū esse, quòd talis possedit modis, & formis, tempore, & tēporibus, de quibus in cap. & tamen per contrariam probationem apparebat talem possedisse solum per aliquot menses, quòd isto casu, licet impropriando verba possit intelligi ille testis, quòd se remittit ad capitulū non absolutē, sed solum quoad qualitatem possessionis, nō tamen potest saluari rationibus, & causis, de quibus supra diximus in sexta conclusione, vt respondit Roma. d. consil. 301. numero 12. & plur. sequen.

1168 Vigefimum octauum sit exemplum in testibus, quorum aliqui dicunt, quēdam fuisse facta simul, aliqui vero, quòd non eodem instanti, sed eodem die, saluantur, vt dictum priorum intelligatur secundum alios, Grammat. in criminali. consil. 33. nu. 6.

1169 Vigefimum nonum exemplum, si unus testis dicat, q̄ sunt solum tres, vel quatuor menses, quod aliquid fuit factum, alter autē dicit, q̄ sunt tres, aut quatuor anni; iste. n. testis secundus debet intelligi, quòd sit locutus

1170 de annis, capiēdo annū pro mense, si cū accipiatur quandoq; septimana, & etiā dies pro anno, per ea, quæ refert Roma. consil. 301. nu. 12. in princ. quòd tamen videtur periculosum, per ea, quæ dixi supra in sexta conclusio. & ipse etiam hoc damnat in casu suo.

1171 Vigefimum exemplum, si unus testis dicit, q̄ talis habebat hastam ferream, alter dixit, quòd non erat armatus, possunt enim saluari, quòd non eodem momento temporis, & insuper nō sequitur, quòd ipse per hoc esset armatus, ita Dec. consil. 100. nu. 6. vers. 14.

1172 Vigefimum primum sit exemplum in testibus, quorum aliqui dicunt, quòd Titius, semper per tempus, de quo queritur, posse-

dit, & aliqui dicunt, q̄ Titius in hoc tempore possedit quandoq; etenim saluantur isti diuersimode, ut per Bar. in l. 1. nu. 2. & plur. seq. ff. solut. matr. de quo tamē vide per Bos. tit. de defensio. reorum num. 36.

1173 Trigesimum secundum exemplum est in testibus, quorum vnus dicit aliquid factum presentibus tali, & tali, & quòd nullus alius aderat, alter autē dicit, quòd imò multi alij aderant, nam primus intelligi debet, q̄ nullus alius aderat, quem ipse viderit, sic enim à falso potest testis saluari, ut respondit Ang. consil. 275. col. pen. in princ. de quo etiam aliqua dixi supra in primo exemplo. Et istud exemplum probat Alex. consil. 190. nu. 6. vol. 7. saluando testem, q̄ intellexerit de presentia mē tali, & supra etiam dixi in 12. exemplo, & saluando etiam testem eodem modo, quò prius dixi num. 9. in fi. & seq. Quæ tamen saluatio primò videtur dubitabilis; quia testis censetur deponere de certa scientia, & per sensum visus eo ipso, & idē non admittitur illa excusatio, si quòd ipse viderit, nisi interrogatus in cā scientiā deficiat, ita inter consilia matrimonialia consil. 49. num. 42. in fi. & plur. seq. contra testem, qui dixerat, quòd talis non erat in domo, vbi latē examinat hanc questionē. Et quid si omnia negatiue deposuit, ibidem, & posui supra in primo exemplo, & in 2. quæst. in 20. exemplo, & dixi etiam supra in decimo exemplo.

1174 Trigesimum tertium exemplum est, si vbi vnus testis dicit de vno pretio rei venditæ, alter de alio pretio, sunt enim singulares, nec possunt concordari, Roma. consil. 30.

1175 Trigesimum quartum exemplum, vbi vnus testis dicit, quòd nihil fuit sibi dictum, & alter dicit, q̄ fuerunt dicto primo testi dicta talia & talia verba: potuit enim hoc dici, & tamen q̄ primus testis non audierit, Alex. consil. 5. num. 10. vers. videatur igitur. uol. 1. & infra dicam in 7. quæstio. in 23. exemplo, & sic vnus plus altero dicit, quòd est tolerabile, ut ibi per eum de eo, qui dixit aliquid dictum fuisse presentē tali, qui dicit non auduisse, ut ibi per eum nu. 10. & seq. & supra et dixi in princ. istius materiæ, Riminal. consil. 549. num. 6. uol. 3. & supra etiam dixi in primo exemplo, & quando vnus dicit plus, quā alter, quòd tamen probent, Dec. consil. 100. num. 6. in princ.

1176 Trigesimum quintum exemplum, vbi vnus testis dixit, q̄ ipse, & focij inerunt ad lectū hora 23. cum dimidio, & quòd tota illa nocte non audinit aliquid dici per focios, & tamē constat, quòd inter se fuerunt loquuti illi focij: potest enim illud fuisse dictum media illa hora dici, Alex. ubi supra num. 11.

Trigesimum.

De fideic. prohib. Quæst. XII. 435

- 1177 Trigesimum sextum sit exemplum, † ubi ex pluribus testibus seriem contracti matrimonij narrantibus, vnus dicit, q̃ Catharina sola iuit ad fenestram ad loquendum cum talib; & postea descendit in curiam, contra autē foror dicit Catharina dicit, q̃ ipsa cum dicta Catharina iuerunt, &c. hæc enim cōtrarietas inconciliabilis est, inter cōsilia matrimonij. consil. 49. sub num. 30. in princ. & si videatur esse circa accessoria, & non pertinentia, de quibus in 7. quæstio. in 2. conclusio. in quinta declaratio.
- 1178 Trigesimum septimum exemplum, † si vnus dicit, actum fuisse inter partes, quod datū emeretur cōmuniter, & alter dicit, quod sit cōe, non cōueniunt, Ang. consil. 2. 6. nu. 2.
- 1179 Trigesimum octauum exemplum sit, † ubi vnus testis inductus ad probandum contractum donationis facit per A. Domino B. dicit, quod A. dixit notario, Vis facere donationem omnium bonorum meorum B? alter vero dicit, quod A. dixit notario, Scipula, & sis rogatus de instrumento donationis, qualiter ego domo talem possessionem talij nom. possint cōcordari, ut patet de se, inquit laici consil. 1. 11. col. 2. in fin. col. 2.
- 1180 Trigesimum nonum sit exemplum, † ubi vnus testis dicit, vidisse Titium semper possidere per tale tempus puta decem annorum, de quibus agitur, & alius dicit, quod Titius dicto tempore aliquando fuit abiens, tñ saluatur uterq; , quia primus intelligi debet in uerbo Semper, plerumq; ut post alios concludit Ripa in l. 1. nu. 67. ff. solut. matr. & ante eam Bar. in l. quominus, nu. 1. ff. de flumi. neq; en in uerba dispositionū sunt iuridicē intelligenda, ut ille ait & faciunt aliqua, quæ supra dixi in 16. exemplo. & Ripa, ubi supra, applicat etiam duas alias saluationes, quæ tamen non tenentur, & maxime illa, quæ habet, quod testis potest intelligi de possessione in habitu, licet non in actu.
- Alia etiam plura exempla videri possunt in 7. q. & aliqua etiam habentur in quæstio. præcedenti in his, in quibus idem testis variè diuersis temporibus deposuit.
- 1181 Quid autem agendum sit, † quando vnus testis impugnatur alium, & non sunt conciliabiles, dicam in seq. quæstio. in fin.
- 1182 Transeo modo ad quintā quæstionē, † quæ est de pluribus testibus, pluribus etiam alijs prima facie contradicentibus. Quia in re cōbreuiter agendo, & retentis conclusionibus præmissis in 1. & 4. quæstio. quæ huc quoq; quæstioni non minus conueniunt, Alex. in l. inter stipulantes. §. 1. col. 2. ff. de verbo. obligat. dico pari ratione locum esse concordatæ testium, vel probationum plurium, etiam vt

- procedat, vt in testibus est casus formalis in c. cum tu de test. ubi. * omnes not. & post alios in specie Felin. col. 2. in 3. conclusio. Sed hæc 1183 quæstio † tria habet membra. Primi est, ubi testes, seu probationes sunt pares. Secundum, ubi sunt impares. Tertium sit membrū, quid sit agend. in, quando plures testes inuicem se oppugnant.
- 1184 Circa primum procedunt, † quæ supra dixi, & consentit Bal. in d. l. de quibus. nu. 3. in h. de legi. dummodo, si non agatur de interpretatione si pletuæ testium, ut ibi per eū, & supra etiam intelligit hoc non probetur
- 1185 satis aperte in illo text. † nisi q̃ Pontifex ingt, q̃ benigna interpretatur ore testes huc inde sunt adiuvandi, ne periorj reatu nocētur, & hunc sensum etiam habuit Ange. eius frater consil. 27. §. col. 3. in fin. & aperte inter consilia matric. consil. 9. nu. 39. §. in h. & seq. nihilominus, quia Papa rescindit sententiā, tanquam laram post appellationem, scilicet primam iuxta aliquorum testium depositionē, & ante secundam appellationem, secundum interpretationem istam datur intelligi, q̃ saluatio nt ad effectum etiam probandi, quia scilicet per testes appellantis probatum fuit excommunicationem lata post appellationem, & probatio contraria eam nō elidebat, quia potuit bis appellari, nō sic autem in d. consil. 49. & sic recit. Docto. intelligit illum tex. loqui, etiam vt probent. Et licet pñctus sit dubius, ut inquit Alex. in d. consil. 1. col. 4. ad n. tamen tenenda est hæc opinio, q̃ saluatur, ut probet, & reprobatur Bal. ubi supra, qui tamen non meruit reprobari, quando necessaria est interpretatio suppletua, idē non meruit Bal. reprehēdi ibi, nec in l. sed & si pos. sessor. §. sed & si rerum, ff. de iur. iur. quia Bal. utrobq; loquitur in manifesta contrarietate testium, dum in d. §. sed & si inquit, q̃ ratione contrarietatis se inuicem collidunt,
- 1186 & sic non probant, † quia probatio tunc de necessitate non concludit, ex quo non cōstat, quibus sit credendum, data paritate, ut etiam supra diximus in præced. quæstione, non etiam puniuntur, ut ille ait, sed excusantur, quia non constat, quod falsum dixerint,
- 1187 & excusatio suff. cit. quod sit probabilis & sic admittitur dicta interpretatio suppletua. Vbi autem contrarietas non esset manifesta, tunc est uera Docto. conclusio, quæ ē ipse Bal. admittit, ubi supra, & præsertim in
- 1188 d. §. † dicens cum Inno. quod attestaciones sunt interpretandæ in mitiorem partē,
- 1189 Et ubi testes sunt aperte contrarij inuicem, & sunt pares, utiq; non possunt de falso puniri, quia ignotum est, qui falsi sint, inquit Bal. in l. duobus. §. si in princ. ff. de iur. iur. & si-

& suprà etiam dixi in præcedenti quæst. vers.
 1190 veruntamen hæc controuersia. † vel nisi
 aliqua alia coniectura stent potius pro vna,
 quam pro alia parte, vt in casu Ancha. confi.
 1191 385. † & sic adhuc vbi est paritas proba-
 tionum locum habet arbitrium iudicis, Fel.
 1192 in d. c. cum tu. col. fin. † & data paritate
 prævalent testes rei, vel causæ promulgatæ,
 Roma. confi. 157. intelligendo tamen, v; su-
 præ dixi in præcedenti quæst. in fi.

1193 Et quod testes † per vtrāq; partem pro-
 ducti, vbi sunt pares inuicem, se collidunt, Iste
 Grammat. uot. 26. nu. 14. & seq. nisi aliqua
 disparitas sit inter eos, quia. f. alij sunt di-
 gniores, Alex. confi. 236. nu. 2. uol. 6. imò tunc
 statuitur minori parti. Riminal. confi. 549. nu.
 11. etiam si ab vna & eadē parte fuissent plu-
 res producti, qui sibi inuicem cōtradicerēt;
 statuit enim pluribus, & maiori parti, & in-
 1194 super ceteris paribus, testes rei præuale-
 re debent, Felin. in c. cum P. in fin. de accusat.
 Craue. confi. 151. nu. 18. Hostiæ. in c. in nostra.
 col. 2. in prin. de testi. Nisi actor causam fau-
 rabilem tueatur, ut ibi per eum.

1195 Circa secundum membrum, tñ sunt in-
 æquales, tunc multi tenent, quod saluatio
 omnium sit facienda, vt euident peritium,
 qui sunt numero pauciores, non tñ ut pro-
 bent, quia statuitur pluribus, & dignioribus,
 l. 3. §. 1. ff. de testi. ita tenet gl. & Inno. in c. cum
 contin. gat. in verb. vtriusq; partis, de off. de-
 lega. Inno. ibidem, Bar. in l. 2. §. penult. in fi. si
 certum petat. & ibidem Castren. Bal. in 1. cō-
 stit. C. §. quibus. nu. 2. in fi. dicens cum Inno.
 q; testes sunt ad concordiam reducendi, nisi
 numerus, & testium qualitas præponderet.
 & idem aperte tenet Bal. in l. Gallus. §. fin. ff.
 de libe. & posth. dicens, quod nunquam fit
 concordia testium, quoad effectum proban-
 di, si testes sunt dispares numero, vel dignita-
 te, sed tunc est recurrendum ad dictum §. pri-
 mum d. l. 3. & suprà dixi in præceden. q. vers.
 1196 Idem etiam probat Bal. in l. sed & si pos-
 sessori. §. sed & si rerum. ff. de iureiuran. hanc
 etiam partem tenet Ias. in d. §. penult. quod
 incipit creditum. nu. 12. in fi. ubi enim præ-
 ponderat numerus testium, vel qualitas eor-
 um, tunc illi præferendi sunt, inquit Bal. vbi
 suprà numero 2. in fin. in d. §. quibus. vel ni-
 si aliqua alia coniectura concurrant pro
 vna parte magis, quam pro altera, Ancha. cō-
 stit. 385. Et idem esset dicendum, vbi quam-
 plures testes essent, qui in summa uarietate,
 tamen duo conuenirent, Anan. confi. 76. col.
 1. ad fi. ut suprà dixi in 2. q. Verum est, q; isto

ultimo casu ceteri de falso non punirentur,
 nec etiam probarent, sed ubi probatio una
 præualeat alteri, tunc debilior falsa reddere-
 tur; & ita intelligi debent, quæ dixi suprà in
 præcedenti q. in multis exemplis, & infra di-
 cam in 4. & 6. exemplo, & comprobantur su-
 prædicta per Roma. d. confi. 157.

1196 Contrarium tamen tenuerunt † But. &
 Abb. in d. c. cum tu. & Imo. ubi suprà, & Alex.
 in d. §. 1. vbi col. 4. tellatur de * cōmuni post
 plur. cōcordan. per eum citat. & idem quoq;
 tenet in d. §. fin. num. 16. dicens, q; si contraria
 opinio uera esset, nunquam erit locus redu-
 ctioni ad concordiam testium, quia difficile
 erit inuenire paritatem testium, id quod iudi-
 cio meo (salua pace tanti viri) potuit præ-
 termitti, quia non est bona consequentia,
 concordia non pōt fieri hoc casu, ergo nun-
 quam sunt enim alij multi casus, in quibus
 1197 potest fieri, ut suprà vidimus. † Et quod
 fuit dictum de testibus, idem est in instru-
 mentis, Felin. ubi suprà. Alex. in d. §. 1. & pro
 ista parte adducit Abb. in d. c. cum tu. nu. 3.
 ad fin. c. cum Io. de fid. instrum. ubi testes
 erant inæquales, & tamen concordantur, ut
 probent.

1198 Pro † concordia istarum opinionum cre-
 diderim dicendum esse, q; prima opinio pro-
 cedat, quando sumus in manifesta contra-
 rietate, alias procedat secunda opinio, & sic
 inquantum itudeamus nequum testium, sed
 & Docto. concordat, ut etiam dixi in præ-
 cedenti quæst. in vers. verū tamen hæc controu-
 ersia. quæ omnia hic rectè conueniunt.

1199 Secundo etiam dici potest, q; prima opi-
 nio, q; testes non reducantur ad cōcordia,
 vt probet, nō habeat locum in testibus, qui
 ab vtraq; parte essent producti, quorum ali-
 qui essent dispares, quia plures essent, vel di-
 gniores pro vna parte; quia tunc, vt dixi, su-
 strā agitur de concordia testium, postquam
 de iure stādum est pluribus, & dignioribus,
 ut declarat Ias. in d. §. creditum. nu. 12. secus
 ergo, si omnes essent ab vna & eadem parte
 inducī; neq; enim isto casu loquitur tex. in
 d. c. cum tu. & q; concordia fieri debeat in te-
 stibus eiusdem partis, Abb. in d. c. cū tu. nu.

1200 4. in prin. de testi. Verum est, q; est bene
 considerandum, an dignioribus, an verò plu-
 ribus sit adharendum per iudicem, fm do-
 ctinā Abb. in c. in nostra. de testi. & Arret. in
 confi. 71. sub nu. 3. loquens in duobus testib.
 & est tex. apertus in d. c. in nostra. de testi. vbi
 * omnes not. & suprà etiam terigi in præ-
 cedenti quæst. in fi. & in pluribus testibus Alex.
 confi. 5. num. 9. in fi. vol. 1. & latius confi. 27.
 num. 4. & seq. vol. 2. vbi concludit, q; quando
 testes hinc inde sunt varij, quamuis ex vna
 parte

De fideic. prohib. Quæst. XII. 437

parte sint plures, tñ creditur paucioribus, si magis verisimilia deponunt, vel si sint digniores. Veritatem hæc cõclusio periculosa est, 1201 tñ quia etiam testibus inæqualibus productis ab eadem parte nullatenus est locus cõcordiæ, imo omnes nihil probant, sed iniuncte se collidunt, licet testes sint pro vno dicto, q̃ pro alio, ita latè probat Grammat. in civilibus conf. 5. num. 10. uol. 1. & seq. tñ Quod tñ dictum uerum non est, per Riminal. d. consil. 549. numero 11.

1203 Tertiò etiã dici potest, tñ quod aut loquimur in modica uarietate, vel contrarietate, aut in magna, & primo casu procedat prima 1204 opinio, tñ quia modica uarietas etiã substantialis non vitiat testes, vt cõcl. dicit Alex. consil. 5. num. 10. uol. 1. & dixetiã supra in 3. q. in 6. exemplo, ut si vnus dicit de vno anno, alius de alio anno, & dic, de quo tamè latius infra dicam in 7. q. vbi hanc conciliabimus.

1205 Nunc ad quadam tñ pauca exempla transamus, vltra ea, quæ in multis possunt hic conuenire, quæ posui in præceden. q. Quorũ primum est positum in d. c. cum tu. de testi. ibi enim à quadam pronuncia iudicis fuerat per partem grauata appellatum, & agebatur de sententia excommunicationis rescindenda postea lata, & super tempore dictæ excommunicationis fuerunt testes hinc inde examinati, & testes vnus partis dicebat, excommunicationem fuisse latam ante appellationem, alij aut dicebant, fuisse latam post appellationem, & Papa respõdit, q̃ testes huiusmodi possunt cõciliari, ut omnes uerum dicant, primi. scilicet secundam appellationem, secundum post primam, & propterea rescindendam esse dictam sententiam, ut sic præsumatur bis fuisse appellatum pro saluandis testib. & etiam considerat hanc præsumptionem Fel. ibidem col. 4. in princ. Sed de hoc tex. supra 1206 satis fuit dictum. Et ad hoc etiã tñ potest alius simile exemplum applicari in testibus, quorum aliqui dicebant statutam fuisse ditutam, & aliqui negabant; possunt enim saluari omnes in diuersis statutis ita bal. consil. 492. in 5. parte. Sed tunc cautela est, ut pars interrogetur, an vna fuerit solũ appellatio interposita, & huiusmodi, vt supra diximus in 2. quæst. in 9. prædicamento. ad fi.

1207 Secundum aliud exemplum, tñ quod ponit Ancha. consil. 385. in pluribus testibus hinc inde receptis super quadam renuntiatione beneficij facta per clericum, quorum aliqui dicebant eã die, qua fuit facta dicta renuntiatio, clericus erat sanus, & quod eum viderunt sanum, alij vero dicebant, q̃ erat infirmus eadem die, & concludit, q̃ inuigilatio saluationi testiu possunt interpretari, q̃ om-

nes verum dicant, primi scilicet, quod in prima parte diei dictus clericus erat sanus, alij aut in alia parte diei neq; enim inconuenit, quod quis certo tempore sit sanus, & illinc ad modicum tempus factus sit infirmus, ut ibi per eum, & sic incedit resolutio facta ad modicum ad sanitatem, quod secundi testes debent adiuuari ex multis alijs cõiecturis, quæ ibi deducuntur, q̃ eo modo, quo fuit facta dicta renuntiatio per procuratorem, clericus erat infirmus.

1208 Tertium pot assignari exemplum, tñ plures testes dicat, aliqui factum ante bellum, & totidem dicant, id factum post bellum: nã concordantur, vt si primi intelligantur ante bellum finitum, & alij post illud cepit, & sic saluantur, ut euentum falsum, non autem ut probent, Docio. maxime Bar. & Alex. in 2. §. 1. ff. si cert. petat. & supra etiã tetigi in præceden. q. in 1. exemplo.

1209 Quartum sit exemplum tñ in pluribus testibus, quorum aliqui dixerunt tales fuisse institutos heredes æqualiter, aliqui vero dicebant fuisse institutos in partibus inæqualibus; quod primi saluantur, intelligendo eos improprie loqui æqualiter, eodem tempore, ut ex facto respondit Bar. ut ipse refert in l. si finita. §. si ante. in ff. de dam. infec. sequitur Roma consil. 301. nu. 7. de quo etiã memini in præceden. q. exemplo. 22. Sic enim loquuntur in pluribus testibus, licet eadem sit ratio in duobus. Verum est, q̃ istius testes solũ saluantur, ut non puniantur, nõ aut ut probent, postquam uel probatio contraria potentior erat, vel equalis. & primo casu res est expedita contra istos, secundo casu esse mus in q. tacta supra in prin. huiusce quæstionis.

1210 Quintum sit exemplum, tñ si duo testes dicant, q̃ tu commissisti adulterium in tali loco, & tali die, uel hora, & duo alij dicant, q̃ commissisti in alio loco, & alio die, uel hora, ut concludit Abb. in d. c. cum tu. sub num. 2. verum ex quo inferitur, q̃ si per alios testes, &c. & de testi. & supra etiã tetigi in præceden. quæst. in 4. exemplo.

1211 Sextum sit exemplum tñ positum per Roma. d. consil. 301. nu. 12. in plu. testi. qui dicebant, prout dicebat capitulum. scilicet talem possedisse per plures, & plures annos post mortem talis, & tamè contrarium apparebat, scilicet eum solum possedisse per aliquot menses tñ; neq; conciliari possunt, etiã vt a salutate saluantur, posito. s. q̃ contraria probatio sit magis potens, ut dixi supra in princ. in 1. exemplo, alias Romani dictum esset periculosum.

1212 Capiò tertium membrum, tñ in quo videtur dicen dũ, quod siue finis in causa civilis siue in criminali semper habeat loci doctrina Bar.

Bar. in l. eos. in fi. princip. C. de falsis. ut. si sit recurrédum ad digniores, & illi, uel illa p̄ḡn̄alēnt minus dignis, qui etiam minus uerisimilia deponunt, ut sentit Bos. tit. de tortu. testiu. nu. 34. in fin. & num. 35. qui in toto illo tit. nihil dicit de tortura istorum testiu. idē etiam uoluit Hippo. conf. 4. nu. 31. loquens in criminal. & Grammat. conf. 154. nu. 8. & seq. in civil.

- 1213 Reperto tamen, q̄ Bal. in l. testium. nu. 7. C. de testi. dixit in contrarietate testium huiusmodi, q̄ datur materia iudici inquirendi cōtra eos. & apertius Clar. in §. falsum. in uerbo cōuincitur. ubi damnat Aret. qui tenuit simpliciter eos esse de falso puniendos.

Capio modo sextam dubitationem, seu quæ-

- 1214 sionem, si an probatio per testem unum, uel per plures, aut aliam probationem contrariam assertio. ii. partis probantis sit cum dicta confessione, seu assertione concilianda. Qua in re breuiter, ut semper p̄posui, uideatur concludendum, quod nequaquam fiat huiusmodi cōciliatio, sed sit probationi standum, ut illa semper p̄ualeat dicto partis, ita post Inno. concludit Bal. in 1. consilii. C. §. quibus. nu. 2. in fi. & ibi addit, hoc esse notandum, & hanc cōclusionem probat post Abb. ibi nu. 4. uerū aduertē tñ ad unum notabile. & plu. concordant. per eum citat. Felin. in c. cum tu. col. 3. nu. 6. de testi. qui tñ fuit immemor Bal. ubi supra. idem etiā uult in effectu Bar. in l. 2. §. creditum. in fi. uerū sed tñ puto. ff. si cert. peta. idem respondit Grammat. in crimina. conf. 1. nu. 6. ubi addit, hoc procedere, ut conciliatio fieri non possit etiam ad euitandum falsum, & p̄ter id, q̄ in fauorē partis producentis non statuitur eius assertio. ni, adhuc illi testes dicantur falsi, ut ibi per eum. & q̄ dicantur falsi probat etiam Felin. conf. 70. nu. 25. p̄ter id, quod etiam produ-

- 1215 19 cens eos scire de falsariis nu. 10. §. & q̄ in p̄iudicium asserentis, & producentis testem statuit dicto testis, probat etiam Grammat. decis. 103. nu. 61. & ratio primi dicti est, 1216 t quia potentior est probatio per confessionem partis, quia ea nulla datur maior, Roma. conf. 367. nu. 4. & conf. 391. nu. 8. ubi hoc probat, & consequenter hanc profernit aliam probationem contrariam per unum, uel etiam plures testes, & hanc consequentiā probant supra multoties in 4. & seq. quæst. & ita respondit etiam Hippo. conf. 70. nu. 25. 1217 in fi. & seq. ubi concludit, quod falsitas testium deprehenditur ex eo, q̄ dicta partis contradicant, & non possunt reduci ad concordiam, ut euitent falsum, & minus ut probent, & ibi citat ad hoc Inno. Bar. Bal. But. Amo. Castrē. & Ang. & Fulgos. & Ias. & pro ista

conclusionē saluando dicta testium quantū fieri potest, late persiluit Dec. ubi supra, & cōsilio 105. & plur. concordant. etiam citat Bar. fat. conf. 69. nu. 20. & quod p̄sumatur falsus, concludit Barbat. conf. 70. col. 9. nu. 10. vol. 2. Qua de re Aret. in l. si dari. nu. 2. in prin. 1218 ff. de verbo. obligat. §. concludit, q̄ si quis dicit, se ex certa scientia aliquid recepisse, non potest postea probare seignorasse, uel errasse, quia magis statuitur assertioni illius, q̄ dictis eius testium, maxime quando ex diametro non contradicunt, ut ibi per eum. & pro hac conclusionē stat Hippo. conf. 34. nu. 8. & conf. 67. nu. 9. & Grammat. conf. 1. nu. 7. & habetur inter consilia matrimon. conf. 24. nu. 29. & conf. 86. nu. 26. Ripa responsio 5. num. 8. de causa possessionis, & proprietatis. * & est * communis opinio, Io. de Mutis conf. 71. nu. 12. post Bar. & alios in l. 2. §. creditum. ff. si certum peta.

- 1219 Sed contra hanc conclusionem q̄ obstat * alia * communis opinio, quæ habet, q̄ confessio propria, etiā in iudicio, etiam usq; ad sententiam potest reuocari probando errorem, Dec. in c. cum causam. nu. 5. in fi. & seq. de appellat. & quod in hoc casu stetur dictis testium, respondit Curt. in conf. 55. nu. 24. 1220 Pro resolutione igitur dari possunt plures declarationes huic conclusioni.

- 1221 Primo igitur declaratur q̄ hanc conclusio, ut procedat ad effectum saluandi testē a falsitate; neq; enim conciliatur dictum ipsius cum dicto partis, Ias. in l. 2. §. creditu. nu. 11. ff. si cert. pet. qui concordant. citat. & hoc, nisi error allegetur, & dictum sit renocādum, ut supra dixi, secus si persiluit in dicto suo, & ita procedat dicta conclusio.

- 1222 Secundo declaratur q̄ p̄dicta cōclusio, ut non habeat locum in assertione, seu confessione partis aduersæ, ut declarat Abb. in d. cum tu. num. 4. in fi. de testi.

- 1223 Tercio declaratur, q̄ ut dicta cōclusio procedat, nedum qñ testes contradicunt parti eos producenti, sed etiam qñ contradicunt alicui alij, quem dicunt aliquid dixisse, uel se cisse, & eius non interest illud dictum, aut factum, Riminal. conf. 110. nu. 8. vol. 1.

- 1224 Quarto declaratur, q̄ ut procedat dicta conclusio, ubi apertē, uel prima facie testes discordant a principali, aliis secus, Castrē.

- 1225 conf. 26. nu. 2. in 1. par. §. loquens in casu, quo pars dicebat aliquid factum iam annus est, de tali mense, testes uerō examinati dicebant iam annum esse, & ultrā, nam isto casu istæ assertiones non sunt contrariæ prima facie, quia si prima est uera, assertiones etiam testium sunt veræ, ut ibi per eum.

Supereſt modo, ut attingam septimam quæ-

sitionem,

De fideic. prohib. Quæst. XII. 449

1226 fionem, † quæ dicitur contrarietas circa substantia, & quæ non, vt sciamus, quæ-
tum, & quando oporteat studere concordie
testium, & probationum. quamuis. n. supra
in 2. q. dixerimus, contrarietatem in testibus
circa illa duodecim prædicamēta impedire
1227 conciliationem istam, † nō ideo tamen se-
quitur, quin testes etiam non contrarij, sed
aliunde falsi reijci debeat, etiam q̄ in aliquo
dictorum prædicamentorum nō peccent, &
adhuc in illis peccatum esse potest, & tamen
sustineri debeat testes, vñ etiam aliz species
1228 probat. onum. Quia in re † ad cognoscen-
dum, quæ dicantur, vel non varietates, seu
contrarietates considerabiles, & quoad præ-
iudicium testium respectu periurij, & falsita-
tis, necnon & respectu interesse partis, breui-
ter procedendo faciam plures conclusiones.
Quarum prima est, q̄ discordia, seu contrarie-
tas testium, quæ est in effectu falsitas circa fa-
ctū principale, de quo agitur, vel circa sub-
stantiā negotij principalis, illa est dubio pro-
cul abominabilis, & testib⁹, ac parti nociva,
l. qui sententiā. C. de pen. l. qui falso, aut va-
ria. ff. de testi. g. in c. cum ecclesia Sutrina. in
verb. vacillasse. de causa possels. & proprie. &
in c. dudum. in verb. substantia. de conuer.
coniugato. Inno. in c. fraternitatis. de hæret.
Bar. in leos. ff. de fals. & plur. concordan. per
Ioan. de Ana. conf. 76. in princ. & ibidem Bo-
logni. in Appollilla. in princ. qui etiam mul-
1229 tos citat. Ancha. conf. 296. in fi. † dicens,
q̄ si falsitas reperitur in dictis testium, quæ
concernat negotium principale, vel saltē eius
circumstantias, ea est punibilis de falso, per
d. leos. & Bal. in d. c. fraternitatis. idem aliud
de probat. Grāmat. decif. 43. col. penul. Bero.
conf. 201. vol. 3. Natta conf. 96. & circumstā-
tiæ, & seu coherentie sunt locus, tēpus, nomi-
natio coherens, vt cōcludit Bal. in l. testiu.
nu. 1. 2. & seq. C. de testi. dicens etiam, q̄ singu-
laritas oblativa in testibus circa substantia-
lia, vel circa huiusmodi coherentias reddit
testimonium inefficax, & testes puniuntur et
de falso, & licet Bal. vbi supra dicat, quod co-
herentialia sunt situs, locus, tempus, & con-
testes, tñ iudicio meo sunt & alia, de quibus
in dictis duodecim prædicamentis, de quib⁹
in d. 2. quæst. & ille etiam subijcit nu. 14.
in fi. dicens, quod in his oibus prædicamen-
tis plerunq; testes incidunt in contrarieta-
tem, non solum in singularitate, & vitiatur
totum dictum, & testificatio testis huiusmo-
di, ratione iuramenti, quod est indiuiduum,
secundum Bal. in l. si ex falsis. nume. 1. 4. C.
de 230 transact. & dici etiā in 9. declaratio. † Se-
cus autem, si testis falsum dixit super imper-
tinentibus, & aduersario non nocius, ut per

Achil. Persona. qui infinitos concordan. ci-
tat in tracta. de adipiscen. possels. nume. 1. 30.
Et ibi addit idem Achil., si extra capitulata de-
ponat, licet ipse non teneat id, quod dixit de
non præiudicio partis nu. 1. 31. & etiā super
impertinentibus nu. 1. 33. sed malè id probat.
1231 Sed punctus est scire, † quando id, super
quo testis deponit, dicitur omnino imperti-
nens, necne, Quia in re breuius Aret. in conf.
71. col. 1. ad fi. concludit, q̄ illud non dicitur
impertinens, quod adiuvat principale nego-
tium, puta, si agitur de testamento facto à
mente alienato, & testes super apertione o-
culorum ipsius varij, vel contrarij sint: nam
non aperte oculos ostendit maiorem men-
tis aggrauationem, vt ibi per eum, & consil.
1232 60. num. 2. in fi. & sequen. † dum concludit,
quod testis super testamento deponens
non dicitur falsus super pertinentibus ad ne-
gotium, puta, si dicat, quod testator misit
per notarium, quia siue miserit, siue non,
propterea non impeditur probatio negotij
1233 principalis, qđ est testamēti cōfectio. † Et
hæc cōclusio intelligit de substantia negotij
principalis, sup quo testis deponit, & fuit in-
duct⁹, Grāmat. decif. 43. nu. 3. & aliqua dicā
infra. Non aut super accessorijs, vt ibi per eū.
1234 Declaratur aut modò hæc conclusio, † vt
procedat, etiam si modica sit contrarietas,
ut concludit Bal. in l. de quibus in 1. test. sub
1235 5. num. 3. ff. de legi. dicens, † quod minima
differentia in testibus imaginem habet falsi-
tatis, siue contrarietatis, & apertius idē Bal.
in l. Lucius. in 1. test. sub nu. 5. ff. de infam. di-
1236 cens, † quod si testis plene factum non di-
cit, eius dictū non valet. Quod puto, si sciens,
& interrogatus non deponat de toto, aliās
1237 secus. Et quòd ideo † si quid de substan-
tialibus deest totum dictum testis corrumpit.
1238 † & facit ratio iuramenti quod est quid
* indiuisibile, ut supra dixi; & est * communis
opinio, de qua per Bos. tit. de falsi. nu. 147. &
1239 nu. 1. 59. & † ideo falsus in uno, est falsus
in cæteris, ut ibi per eum, post alios, de quib⁹
ib⁹ hanc etiam partem clarè probat Fel-
lin. in c. cum tu. nu. 1. de testi. Neuiza. cōf. 46.
1240 nu. 7. † & ubi testis in aliquo reprobat,ur,
in cæteris sibi non creditur, Dec. consil. 105.
* col. antepenul. in fin. ubi testatur de * com-
muni, Alex. consil. 4. nu. 6. uol. 2. & consil. 183.
* nu. 3. uol. 7. & est * communis opinio, Alex. cōf.
1241 27. nu. 3. uol. 2. † & iō testis in parte nō pōt
appari, & in pte nō, sed in parte reprobat⁹,
in totū reprobat⁹ est, Card. in Clem. 1. in fi. de
1242 testi. † & iterū illud dictū de teste nō depo-
nente de toto facto plene intelligit solum in sub-
stantialib. Iasp. post alios per eū citatos, in l. 2.
nu. 16. C. de bono. pos. fm. tab. Et pro ista par
O o tead-

re adduco et Alex. d. cōf. 4. col. 2. nu. 6. vol. 2. dicet, qd si testis in aliquo de substantialibus dixit falsum testimonium, redditur totū nullū, pōderādo uerbū Totū, & illud uerbū In aliquo, quo quidē verbo utitur et Alex. cōf. 183. nu. 3. in prin. uol. 7. & fuit originale dictū In no. in c. fraternitatis. de heret. qd dictū testis in aliquo substantiali falsum, totū corrūit. & probat et Aret. cōf. 7. i. col. 1. circa med. vbi

1243 * cōcordan. citat. & testatur de cōi. t. & qd dixi de teste, qui non dicit plenē factū, qd dicatur falsus, quia tacet ueritatē, est uerū, qd ipse scit totū, & tacet aliquid, ut s. dixi, & tenet idē Bal. in l. presbyteri. nu. 3. C. de epis. & cler. & Bal. vbi s. refert, & sequitur Ias. cōf. 151. col. 2. in fi. vol. 2. & qd testis falsus in vno tangente negotium principale, vel eius coherentias, & circumstantias, dicatur in totū falsus, respondit Bal. cōf. 286. nu. 4. in 2. par. vbi et citat c. debeat. de reg. in. Et qd testis in vno et minimo falsus in totū dicatur falsus, concordat. per Achill. Personā. in tracia. de adipiscen. posses. num. 129. vbi etiam de * communi, quia iuramentum est indiuiduum.

1244 Contrariū tñ s. apertē voluerunt cōteri, & p̄sertim Antio. de Butin. c. 2. de iureiur. per glo. ubi. Rodica. d. cōf. 101. col. 1. ad fi. loquens in modico tpe, & hmo. Alex. cōf. 186. sub nu. 4. uol. 7. Dec. cōf. 100. sub nu. 4. col. 3. in fi. & cōf. 42. nu. 6. Alex. cōf. 5. nu. 10. uol. 1. & supra dixi in 5. q. in 3. conclusio. vbi de duobus testibus, quorum unus dicit de uno anno, alius de alio anno, & die, Bolognin. ad Io. de Anan. cōf. 76. nu. 4. per But ubi s. Grammat. decif. 43. nu. 6. & ante eos Ias. in l. 2. nu. 17. C. de fin. tab. ubi ponderat hanc contrarietatem ex d. Bald. in d. l. de quibus. & dicit nō posse saluari, nisi dicamus, qd Bald. utitur uerbo imagine falsitatis. Sed hęc solutio nō

* est bona, ex dicto Archid. cōter ap. p̄bato i c. in memoriā. diffine. 1. vbi voluit, suspicio nē falsi haberi pro falsitate, saltem in similibus, vt alias dixi. pro ista tñ parte Ias. ubi s. pln. cōcordā. citat. s. But. ubi s. & Alex. i. mul-

1245 tis cōsilijs. Et qd modica cōtrarietas nō faciat, quin testes fide faciat, Alex. cōf. 5. nu. x. uol. 1. Rolan. cōf. 3. nu. 7. uol. 2. Grammat. inter ciuilia cōf. 36. nu. 4. & est singulare dictū, ut testatur ipse cōf. 39. nu. 6. & cōf. 40. nu. 2. oideq; probat Rini. cōf. 549. nu. 9. &

1246 ideo s. si vnus testis dicit talem actū fuisse de tali anno, & mēse, & tali hora noctis, licet alij in hora nō cōueniant, uel dissidēt, tñ p-

1247 bāt. Menoch. cōf. 1. 9. in fi. & qd modica varietas, vel contrarietas et substantialis non attendatur, Rini. cōf. 549. nu. 9. uol. 3. Et qd modica varietas, vel cōtrarietas nō inicit testes, Gabriel. cōf. 55. nu. 4. Et illud dictū

But. pro singulari notatur p. Grāma. cōf. 33. nu. 1. & ibi ad h. citat Alex. cōf. 5. vol. 1. ubi poit But. nu. 1. expresse hanc tenet. & hanc conclusionē in teste cōtrario, vel vario in se ipso s. et p. obau. in 3. q. in 6. exemplo. & pro ista parte fiat et Ias. qui cōcordat. citat in l. sciendū. in prin. nu. 18. fi. qd satisfare cogatur.

1248 Sed o declaratur supradicta conclusio, s. non habeat locū, ubi testis catio est nulla, ita cōcludit Natta cōf. 96. nu. 7. & dicitur nulla, qd sine iuramento, vel partis citatione, & Rom. cōf. 48. 2. secus i declaratione, Doc. ibidē nu. 8. Sed in cōtrarium est ueritas, ubi testimonium dictorū testium habet iurā testimonij, etia si iuramentū fuisset nulliter p̄stitutū, ut post multos concordat. per eum citat. respondit Hippo. cōf. 70. nu. 1. & plures seq. quia in penalibus nullitas actus non eximit a p̄na.

1249 Tertiō declaratur, s. ut procedat etiam in materia instrumentorum, Bal. in d. l. ex falsis. no. 14. C. de transac. & ita respondit Hippo. cōf. 70. nu. 6. ubi plu. citat.

1250 Quarto declaratur hac conclusio, s. ut pcedat, etiam si testis non iuratus deposuerit contraria, uaria, uel falsa, quia adhuc non probat, & punitur de falso, Clar. in §. falsum. versu tu scis, & c.

1251 Quinto declarat si p̄dicta conclusio, s. ut habeat locum, ubi etiam dictum testis non p̄iudicat parti aduersę, nam sufficit, qd p̄tuenit ad altere aliquid p̄iudicium; nec refert, qd conatus non habuerit effectum, ita respondit Hippo. cōf. 70. nu. 13. & seq.

1252 Quod tñ sic est accipiendum, s. ut saltem p̄na ordinaria nō sit p̄iudicium testis, Clar. in §. falsum. versu tu scis. in 1. Et ita debet intelligi Bero. cōf. 189. nu. 1. uol. 2. dum cōcludit, qd mendacium neminem lādens est nugatorium, & nullam p̄nam meretur.

1253 Sexto declaratur, s. ut nō procedat supradicta conclusio, ubi p̄ errore testis peccauit in aliquo ex substantialibus, uel pertinentibus ad ea; tunc enim non dicitur peritius, Inec exemplum. C. de falsis. ita cōcludit Bal. in l. i. ex falsis instrumentis. in fin. C. de transac. In

1254 falsi peritio enim dolus requiritur, & dolus excluditur ab errore, Craue. cōf. 65. nu. 9. & seq. & in teste, qd aliquid dixit falsum per errorem, Alex. cōf. 190. nu. 8. uol. 7. imō etiam si dolo, dummodo non in substantialibus, Grammat. d. cōf. 36. in ciuili.

1255 Sed hęc opinio non tenetur, s. quia cōtrarium apertē rñdit Alex. cōf. 88. nu. 19. uol. 5. & cōf. 134. nu. 9. uol. 2. Et ratio est in

1256 promptu, ut ille ait, s. quia testis non debet deponere, & retinere, nisi de his, quę ipse nouit, & in hoc non potest p̄tendere ignorantiā, qui tamen non aduertit ad d. Bal.

de cōno-

De fideic. prohib. Quæst. XII. 451.

decisionem, nec de ea mentionem facit. Repetio tamen, q̄ aperte Are. damnat Bal. ubi supra, Are. col. 71. nu. 1. & citat etiam Spec. hoc idem tenentem, cum temperamēto tamē, nisi dictum testis probetur per errorem dictum, & sic errorem probare oportet, qui de facili posset probari eo ipso, q̄ esset factū de longinq̄ 10, etiam si factum esset propriū, nel esset factum actus, in quo ipse non interfuit, & ita debet intelligi Hippo. conf. 77. nu. 15, & plur. seq. loq̄ iens in notario rogato de certo instrumento iam d. obas annis, q̄ fuit examinatus de substantia illius instrumenti, & ret alit rem aliter se habere, quam se haberet, & concludit ipsum posse saluari, quia ratio vel lapsus dicti t̄pis, & ē minus credidit dicere veritatem, & rem ita se habere, & q̄ de

1257 hoc standum est eius iuramēto. Et ideo si testes, quibus lectum fuit testamētum dicant, q̄ factū illa die, q̄ iā dicit instrumentū, & tñ contrariū probatur, q̄ fuit alia die, tñ talis error excusat tu propter obliuionē, q̄ facile psumitur in t̄pis, tñ ē propter notarij auctoritatē, vt r̄ndit Craue. col. 65. nu. 9. & seq. & ē dixi s̄ in 9. p̄dicamento, q̄ 2. Septimo declaratur supradicta conclusio,

1258 vt procedat in vera cōtrarietate, & falsitate, secus in suspicione falsitatis, quia illa solū vitiat illud capitulū, super quo emanauit: ita concludit Bald. in l. i. ex falsis instrumentis. nu. 14. C. de transac.

1259 Octauo declarat supradicta conclusio, fute falsitas h̄mōi noceat testi, & parti in illa causa, sed nō in cōteris, ut uoluit in effectu Bal.

1260 in d. l. si ex falsis. in h. Sic etiā cōfessio facta in vno iudicio non facit idē in alio, maxime ad aliū finem: Roma. col. 3. nu. 3. Berro. conf. 201 sub nu. 34. col. 3. Sed certē testis

1261 t̄ semel perit, ut, & sic infamis semper repellitur a testi nō no, quia semel malus, & c. vt latē. p̄bat Hippo. col. 78. nu. 22. & plur. seq.

1262 Nono declarat supradicta conclusio, t̄ vt vera sit, petita sit sententia lata sit vigore dictarum attestationum, ipso iure sit nulla, funditis falsitate detecta, ita respōdit Hippo. d. conf. 70. col. 1. nu. 27. & seq.

1263 Decimo declarat supradicta conclusio, t̄ vt procedat, necdum si falsitas sit in ipso negotio principali, sed ē, si sit circa circūstancias, coh̄erēcias, aut alia penētia, vt ē tetigi in l. cōf. clusio, & cōprobat Bal. in vna Placen. Causi noui, col. 286. nu. 1. in i. & seq. 1. par. loq̄ nēs si falsitate circa vnā coh̄erētia, ē, t̄ cōtinē rei, de qua agebat, ut t̄ dictū in 4. exēplo. Et ratio est, t̄ q̄ testis iurat dicere veritatē sup̄ capitulo, & eius circūstancijs, & c. ut ibi p̄ eū, & t̄ dictū in seq. conclusio in 2. declaratio.

Super exēplis autem utius conclusionis non

est dictus immorandum, quia ea patent ex illis deodecim p̄dicamentis, de quibus in 2. q̄ & etiam sup̄rà diximus, & etiam apparebit ex exēplis, quæ subijciam in seq. conclusio.

1265 Vndecimo declaratur, t̄ dicta cōclusio non procedat, quando dictum testis ex parte uerum est, Grāma. not. 26. nu. 6. & seq.

1266 Dodecimo declarat, t̄ ut nō procedat supradicta cōclusio, q̄ testis dictū ubi aliqua interpretatione saluatur, Grāma. ubi s̄ nu. 9.

1267 Scd̄a est cōclusio, t̄ q̄ testes varij, vel contrarij circa extrinseca, seu accessoria, & sup̄ alijs appēditijs ad illud nō sunt culpadi ali quo, ē, ut probēt, ut i specie tenet Bologni. ad Jo. de Anan. d. col. 7. 6. in prin. Grāma. ubi s̄ d. decif. 43. nu. 1. Natta d. col. 96. post Bal. i

1268 l. testiu. nu. 11. & 16. C. de testi. t̄ ubi cōstituit quatuor spēs interrogationū, quæ sunt testibus, aliqua n. p̄tinēt ad substantia, aliqua ad accessoria, de quibus fuit dictū in precedenti cōclusio, aliqua autē, quæ sūt ad cautela, q̄. si testis est suspectus, ut pulchre per But. in c. cū causam. sub nu. 22. de testi. & aliqua inutilia, de quibus in seq. cōclusio. in his ergo extrinsecis, quæ in effectu sunt ea, quæ fiunt ē, ad cautela, puta, de vestibus, de aere, & similibus, vt inq̄t Bald. ubi s̄, si testes varij, & cōtrarij reperiantur, nō vitiant eorū depositiones. Et ratio est, s̄m ipsum, q̄a ad hoc non fuerunt inducī, nec iurati, & ideo non possunt dici periuri, & cōsequēter ualet eorū testimoniū, t̄ itē q̄a non debuerunt suspē. his interrogari, ideo iudicis causam contrariū nō p̄iudicat parti. Et istud est, q̄ exclamat quodidie aduocati p̄latijs pro defensione testium, ut inquit Saly. in l. si ex falsis. col. pen. C. de transac. q̄ falsitas, q̄ nō t̄git negotiū principale, non facit, q̄ dicta testiu reprobat. r̄fert ē post plur. p̄ eū concordant. citatos, Grāma. decif. 60. nu. 13. & col. 33. nu. 11. in crimina. & hanc cōclusionē probat Dec. col. 100. nu. 4. ubi plura adducit, & ē dixi in 3. q̄ in 6. exēplo. Hanc cōclusionē ē probat Bal. in l. Lucius. in 1. lect.

1270 nu. 5. in h. si de infam. t̄ Et ratio est, q̄ attendi debet, quod principaliter agitur, vt sit

1271 p̄a dixi in precedenti q̄. Et quia iuramētū simpliciter p̄ testi p̄actū debet referri ad negotiū principale, non autem ad impertinentia, vel extranea, vt latē probat, tenendo hanc cōclusionem, Sacri. iun. consil. 31. nume. 28. uolam. citando maxime Bal. in l. penult. incipit, si ex falsis. in fi. C. de transac. verum est, quod Bal. similiter loquitur in p̄tinētijs ad negotiū principale, ut falsitas noceat, & cōtrarietas, secus in omnino impertinentibus, de quibus in sequent. conclusio. dicitur, quæ sunt quædiuersa.

O o 2 à præ-

à præfenti conclufione, ut etiam fuprà dixi.
 1272 Nihilominus Salic. ibidem, † concludit,
 quòd falfitas, feu contrarietas, quæ non tan-
 git negotium principale, non facit, quòd dic-
 ta teftium reprobentur, & quòd illud eft,
 quòd quotidie exclamant aduocati in præ-
 ctica ad fufcitandum teftes, & eos refert, &
 fequitur Dec. confilio 106. nu. 4. ubi etiam
 ad hoc citat Inno. Ana. & Alexan. de quibus
 per eum, & in fpecie etiam referendo Saly. ut
 fuprà, & Bal. & Dec. vbi fuprà, Grat. confil.
 23. nume. 5. volum. 2. & plur. Soc. iun. vbi fu-
 prà, & probat Natia d. confil. 96. colum. 2. di-
 cens poft laf. vbi fuprà, quòd licet teftis mè-
 dax fit, non tamen periurus, aut falſus. &
 quòd teftes non dicantur varij, nec repro-
 bentur, fi concordant in factio principali, li-
 cet difcordent in alijs, teftatur de * commu-
 ni lafin 1. 2. fub nu. 16. C. de fecundum tab.
 & refert, & fequitur Soci. iun. confil. 102. num.
 6. volum. 3. hanc etiam partem tenet Bero.
 * confil. 101. colum. pen. vol. 3. & de * communi
 teftatur Clar. in §. fin. q. 53. verſi. ſcias tamen,
 dicens, quòd teftis falſus deponeſ circa ex-
 trinfeca negotio principali non dicitur fal-
 ſus, neq; uitatur eius depofitio, fecundum
 communem, & quòd fufficit eos eſſe concor-
 des in factio principali, licet ſint varij, vel con-
 trarij in accelforijs, fecundum communem.
 Et quòd teftis dicet falſum circa aliquas de-
 monſtrationes, vel circumſtantias, tunc non
 repellitur eius teſtimonium, tenet etiã Hip-
 po. in leos. num. 27. ff. de falſis, & quòd varie-
 tas circa penitus extrinfeca non infringat di-
 cta teſtium, Alexand. confil. 5. num. 10. vol. 1.
 Et quòd falſitas ſuper accelforijs non fit pu-
 nibilis, Grammat. decif. 60. num. 16. & quòd
 falſitas, uel contrarietas, quæ non eſt circa
 ſubſtantialia, non fit in conſideratione, con-
 cordan. citat Rimin. confil. 56. num. 10. vol. 1.
 idem probat Ruin. confil. 3. 6. uol. 4. nume. 2. &
 ſeq. concludens poſt Docto. per eum relatos,
 quòd varietas teſtium, uel falſitas, quæ non
 eſt in negotio principali, vel eius qualitatib.
 non uitiat depofitionem teſtium; imò eſt
 regula indubitata in iure, quòd varietas, uel
 falſitas teſtium in his, quæ non ſunt circa
 ſubſtantialia facti principalis, de quo quæ-
 ritur, non nocet, inquit Riminal. confil. 44.
 num. 6. uol. 1. vbi plu. concordan. citat.
 1273 Hinc ſurrexit præctica, † quòd ſi quis in-
 terrogetur, an uelit uti teſtibus per eum pro-
 ductis, ſi reſponderit, uelle, & reperiantur di-
 xiſſe mendacium circa aliqua extranea, non
 idèò tamen incurrit aliquod periculũ, Boſſ.
 tit. de fal. nume. 1. 9. & ita fuit obſeruatum
 in caſu Grammat. vbi fuprà. Et hæc partem,
 quòd fufficit teſtes eſſe concordēs in ſubſtan-

tialib⁹, licet ſint uarij, vel eſtrarij in aliqui-
 bus alijs, quæ narratiue dixerunt, reſpondit
 Grammat. in ciui. confil. 36. nu. 2. vbi plu. con-
 cordan. citat. Et pro iſta parte, & concluſio-
 ne ſtat * communis ſententia, ut teſtatur idẽ
 Grammat. confil. 50. num. 28. & ſeq. Et ratio
 1274 † iſtius concluſionis eſt, quia attendi de-
 bet id, qd principaliter agitur, i. ſi quis nec
 cauſam, n. ſi cert. petat. & etiam reſpondit
 Hippo. confil. 70. in princ. Et quòd teſtis depo-
 nens falſum ſuper omnino impertinentibus
 ad cauſam non repellatur in ceteris, reſpon-
 dit poſt Bar. & Bal. per eum citatos, Aret. cõ-
 fil. 60. nu. 3. Alex. ſtatim citandus, & concord,
 per Grammat. decif. 60. nu. 17. Ruin. confil. 47.
 nu. 2. uol. 4. loquens in teſtibus deponeñtibus
 falſa etiam ſuper non pertinentibus ad cau-
 ſam, & quia induci fuerant ad probandum
 mutuum factum per Seium Caio, ut unus
 deponeat de ſolutione facta p eũ per d. Caio.
 Et iſtud, qd ioc quando varietas, uel contrarie-
 tas non eſt circa ſubſtantialia negotij princi-
 palis, non nocet, fuit dictum Inno. in c. fra-
 ternitatis. de heret. & concordan. per Alex.
 confil. 5. nu. 10. uol. 1. & hoc, t ſepe fuit dictũ,
 quotidie exclamant aduocati, Grammat. ubi
 fuprà, & plu. concordan. per Achill. Perſona.
 in tracta. de adipiſcen. poſſeſſ. ſub num. 130.
 quamuis ipſe non ſtet cum hac concluſione,
 * tamen ea cõcluſio * communis eſt, ut ſtat
 Clar. in §. fin. q. 53. verſi. ſcias tamen, quòd hæc
 concluſio intelligenda eſt, ut procedat, quã-
 do teſtis falſum depofuit circa factum princi-
 palie, uel qualitates ſubſtantiales, ſecus ſi cir-
 ca alia extrinfeca, quia eo caſu non dicitur
 1275 falſus, nec uitatur eius depofitio. † & Boſ-
 in tit. de falſ. nu. 147. & ſeq. ubi ſic declarat re-
 gulam, quæ habet, quòd falſus in uno eſt fal-
 ſus in omnibus.
 1276 Contrarium uidetur † dicendum ratione
 iuramenti, quòd, ut etiã fuprà dixi, eſt quid
 indiſiſibile, de quo dixi in 1. concluſio. in 1.
 declarat. & in terminis, quòd falſitas cõmiſ-
 ſa ſuper extrinſecis, & à factio principali depẽ-
 dentibus, inſiciat dictum teſtis, ut non pro-
 bet, & quòd etiam ſit punibilis, ſaltem pena
 extraordinaria criminis feſtioniar⁹, & uitet
 dictum teſtis, & eius depofitionem totã, reſ-
 1277 nuit Iaco. But. in l. Lucius. ſi de infam. iudi-
 cens, qd teſtis interrogatus ſuper generalib.
 an ſit aſſinis, uel cõiuncta perſona partis p-
 decentis, reſpondit, qd non, licet in effectu co-
 trariũ uerũ eſſet, quia erat aſſinis ualde remo-
 tus tali aſſinitate, quæ non repellit teſtem,
 quòd nihilominus eſt puniendus extraordi-
 nariẽ tanquam falſus, ſeu tãquam mendax,
 & periurus: & commendat plurimum illud
 dictum Ang. ibidem §. 1. num. 1. & confil. 194
 & plur.

De fideic. prohib. Quæst. XII. 453

& plur. concordant. citat Ias. in l. 2. num. 16. in h. C. de secundum tab. & in l. si duo. §. idem Iulianus. in fin. ff. de iur. iuran. & hanc esse
 * communem opinionem, testatur Hippol. consi. 30. sub num. 11. vers. præterea quod di-
 cta accusatio procedat. & sequitur Clar. in
 §. falsum. Et profecto mirum est, quod isti
 patres dicant utrunque, maxime Ias. vbi su-
 pra, & alij, vbi supra, & etiam in specie Hip-
 po. in l. eos. num. 28. ff. de falsis. quod scilicet
 dictum testis falsum super non substantiali-
 bus non reprobetur, tamen quod punietur
 pœna extraordinaria tanquam mœdax; hæc
 enim non sunt simul, quod nõ reprobetur,
 & quod puniatur. Nec refert, quod non di-
 catur iuratus super istis accessorijs, & extrin-
 secis à facto principali, quia etiam testis iu-
 ratas, præter id, quod non probat plenè,
 Craue. consi. 138. in fi. si tamen falsum dixit,
 potest puniri de falso, vt supra dixi in præce-
 denti conclusio. in 4. declarat. Exemplum ta-
 men Iaco. siue sit Iaco. de Are. qui tamen in
 meo libro non dicit hoc, siue Iaco. Butriga-
 quem tamen non habeo super ff. veteri, di-
 versissimo refertur per dictos moder. ubi su-
 pra, & Ang. consi. 154. num. 1. vbi supra in d.
 l. Lucius. §. 1. num. 3. refert Iaco. dicentē ali-
 ter, scilicet, quod dictum testis falsum super
 appenditijs, puta, quia negavit, se esse ali-
 nem, vel consanguineum producentis tes-
 tem, prout tamen est, quod dicatur men-
 dax, sed non falsus, & sic puniri debet pœna
 extraordinaria, non pœna falsi ordinaria;
 non autem refert, quod Iaco. dixerit, testem
 se attinentem à longe, & sic præsupponit Ia-
 1278 cob. ¶ secundum quod refert Ang. quod
 an testis sit coniunctus, uel affinis producen-
 tis, non pertineat ad principale negotium,
 sed sit de appenditijs tamen periculosum vi-
 detur, vt infra dicam in secundo exemplo,
 vbi etiam de teste falso super generalibus. Et
 pro ista parte facit Hippo. d. consilio 70. sub
 numero 9. dum refert exemplum testium Di-
 nae Susanne, qui fuerant interrogati super
 extraneis à negotio principali, & tamen fue-
 runt de falso puniti omnes. Sed certè ibi era-
 mus in coherentibus, & circumstantijs ne-
 gotij principalis, Bal. in l. testium. numero
 13. C. de testi. de quibus supra dixi in prima
 conclusio. Et illud dictum Iacob. Butriga.
 quod dictum testis eo casu non valeat, &
 etiam puniatur, vt supra dixi, probat Felin.
 in c. de testibus. columna 2. in 3. declaratio-
 de testi. Et si quis velit tenere hanc partem,
 facile potest responderi illi rationi in con-
 trarium allegatz, quod iuramentum testis
 non se extendit ad iura extranea. Quoniam
 1279 contrarium est verius, ¶ quia præter id,

quod in dubio testis censetur iurasse super
 tota causa, nisi eius iuramentum sit retrit-
 1280 ctum, ¶ constat etiam, quod si simplici-
 ter iurauit censetur iurasse non solum super
 negotio principali, sed etiam super omnibus
 connexis, & contingentibus ipsum negotiũ,
 ut post Bal. & concordant. per eum citatos,
 concludit Ias. in l. si duo patronis. idem Iu-
 lianus. numero 30. ff. de iur. iuran. & com-
 probat Grammat. inter ciuil. consilio 39. &
 1281 plur. seq. vbi concludit, ¶ quod testis iu-
 ratas in causa debet dicere omnia, quæ ipse
 scit ad causam quoquomodo pertinentia;
 etiam si sint extra capitulata, etiam si fuerit
 simpliciter productus super capitalis, etiam
 si illud sit de circumstantijs, vel de appendi-
 tijs, quia omnia ista dicuntur pertinentia;
 verbi gratia, si causa erat possessoria, & de-
 ponit etiam super petitorio, ut per Felin. in
 c. de testibus. colum. 2. in princip. de testi.
 Idem quoque dixit Achill. Persona. in tract.
 de adipiscen. possessio. nume. 132. in varia-
 tione, vel falsitate circa accessoria, & nu. 132.
 Sed ipse loquitur in terminis secundæ decla-
 ratio. de qua infra. Et quod testis periurus,
 1282 ¶ seu falsus circa accessoria sit saltem cri-
 mine stellionatus puniendus, probat Clar.
 in §. falsum. vers. sed quid si testis non depo-
 suit falsum circa factum principale, & c.
 latè hanc partem probat etiam Menoch. de
 quæst. arbitrar. casu 307. vbi declarat illud
 dictum Ang. vbi supra. & de teste, qui depo-
 suit falsum super generalibus, Bos. titu. de
 falsi. nu. 148. Et hæc conclusio procedit, siue
 scienter, siue incidenter testis sit varius, aut
 falsus, ut ibi per eum. 147.
 1283 Tenendo tamen primam partem, ¶ quæ
 ** videtur magis ** communis, declaratur pri-
 mo hæc conclusio, ut procedat, etiam si sci-
 enter falsum dixerit, secundum Ant. de But.
 in c. ciu. causam. in fi. de testi. quem refert,
 & sequitur Ias. in d. l. 2. colum. penult. circa
 princip. C. de secundum tab. Grammat. d.
 decil. 43. nume. 1. Rolan. consi. 32. nume. 5.
 vol. 2. loquentes in falsitate dicta per testem,
 quæ non tangit substantiam, uel circumstan-
 tias negotij principalis, & ante eum Gram-
 mat. in ciuil. consi. 36. num. 3.
 1284 Secundo declaratur, ¶ ut procedat dictũ
 Butriga. Ang. & sequacium, quando men-
 dacium est super accessorio, quod non mo-
 ueret iudicem ad non præstandum ei fidem,
 secus si debilitaret eius dictũ, sed non quan-
 tum ad puniendum extraordinarie, vt post
 alios Menoch. de quæst. arbitrar. casu 307.
 Rui. consi. 149. num. 28. uol. 5.
 1285 Tertiò declaratur, ¶ ut prima opinio pro-
 cedat, quantum ad effectum puniendi testes

ordinariè, vel extraordinariè, sed quantū ad effectū, ut minus eis credatur, tūc procedat secunda opinio, Rui.d.conf. 149. nu. 3. vol. 5. & ante eum Alex. conf. 190. nu. 1. vol. 7.

Quarto declaratur supradicta conclusio, vt 1286 non habeat locum, vbi testis iurauit dicere veritatem non simpliciter, sed etiam super omnibus, super quibus interrogabitur; hoc enim casu potest secunda opinio procedere, vt concludit Bal. in d.l. testium. C. de testi. & sequitur Natta cōs. 96. col. 2. Bal. tamē hoc nō videtur dicere in d.l. in meo libro, sed bene hoc dicit in Rub. nu. 5. de controuers. inueltin. vers. si autem iurauit dicere veritatem super omnibus, de quibus interrogabitur, & c. & ratio est, quā ibi ipse ponit nu. 4. 1287 ¶ dum concludit, q̄ omnia sunt substantia, quæ includuntur super iuramento. & hoc etiam probat Bos. ubi suprà tit. de falsis num. 147. diuersum autem uidetur, qn̄ solū iurasset dicere veritatem super tota causa, quia iuramentum solum trahitur tunc ad pertinētia ad causam, putā, si erat super possessorio, & deposuit super petitorio, Felin. in c. de testib. col. 2. in princ. ante primam declarationem de testi. vel super circumstantijs negotij 1288 principalis, ut ibidem per eum nu. 4. ¶ dū concludit, q̄ testis inductus super contentis in libello potest deponere super circumstantijs, & illud dicitur pertinens. & hanc conclusionem aperte firmat sequendo Bal. ubi sup. Aret. conf. 7. i. ante numerum primum dicēs, q̄ ratione dicti iuramenti sicut suprà præstiti, vitatur totum testimonium testis, si etiā super aliqua impertinēti circumstantia falsum deposuit. Et iuramentum in dubio simpliciter præstitum ad quæ extēdatur, dixi suprà vers. contrarium videtur. & in præcedē. conclusio. in 9. declarat.

1289 Hæc tamen declaratio ¶ sic est accipienda, ut procedat, nisi interrogationes sint extraneæ, & impertinentes, quia tunc nō releuat parti mendacium, seu falsitas, Natta, vbi suprà, & ibi ponit varia exempla, quando interrogationes dicantur impertinentes, quæ videri possunt. Et pro hæc declaratio, plur. cōcordan. adducit Achill. Persona. in tracta. de adipisc. posses. nu. 133. & seq. vbi concludit, q̄ quando testis iurauit dicere veritatem super tota causa, eius depositio vitatur, si etiā falsum dixit super accessorijs, vel extrinsecis, & ad causam aliquāter tamen pertinentibus, secus si simpliciter iurauit dicere veritatem, vel simus in dubio, an simpliciter iurauerit, an verò super tota causa. Et istud est, quod dixit Fel. q̄ si testis dicit falsum super annexis, vel dependentibus accessorijs, nō valet eius dictum, ut si super causa scientiæ, vel

an sit inimicus partis producentis, sic intelligendo dictum Iaco. But. & sequacium, vbi suprà: ita declarat Felin. in c. de testibus. col. 2. in 3. declaratio. de testi.

Quinto declaratur supradicta conclusio, vt 1290 ¶ non procedat, q̄ illud, super quo testis falsum, vel contrarium deposuit, nō est multum remotum a negotio principali; tunc n. potest esse vera secunda opinio supradictæ conclusionis, ita cōcludit Ias. in d.l. 2. nu. 16. ad fi. C. de secun. tab. ubi cōcludit, q̄ quādo illud aliquāter tangit causam, vel negotiū principale, tūc idem iudicandum sit, ut sit dictum in prima conclusio. per Aret. conf. 71. col. 2. & subdit hoc esse optimum grammat. & probat etiam Hippo. d. conf. 70. col. 3. in princ. vbi concludit, quod falsum dicitur id, quod est pertinens, ut percipiat, & cognoscatur veritas negotij principalis, idem est iudicandum de eo, quod de ipso negotio principali, quia non est multum remotum ab eo. Et hanc declarationem probat etiam Felin. in d.c. de testibus. col. 2. in 3. declaratio ne. de testi. dum concludit, q̄ dependentia necessaria, sine quibus iuramentum nō operaretur, prout sunt circumstantiæ, de quibus in c. cum causam, de testi. & ista sunt pertinentia ad propositum, vel capitulata, & de his idem est iudicandum, quod de facto principali, prout est causa scientiæ, an sit inimicus, & an sit affinis, & c. prout sic intelligit decisionem Iaco. Butrig. de qua suprà in secunda opinione istius conclusionis, & dicam etiam infrā in 2. exemplo.

Ad idem facit Socin. iun. conf. 3. i. nu. 27. vol. 2. 1291 ¶ ubi concludit, q̄ quando illud, in quo testis dicitur falsum dixisse, non qualificat fidem ipsius, tūc sustinetur, aliās secus. optima est ergo hæc distinctio, an sit dictum super omnino impertinētibus, an non, ut cōsiderat etiam Aret. d. conf. 71. ante numerum primum, & col. 1. vers. 2. cōiunctur. & istud est, quod etiam voluit Alex. conf. 5. num. 10. vers. videatur igitur. vol. 1. dicens, q̄ contrarietas, quæ non est circa factum principale, vel eius coherēntias, loco, & tempore, tantum nō nocet, & magistraliter Bal. in c. cum tenerabilis. nu. 18. de excep. ubi concludit, q̄ si testis deponit falsum super articulo, cōsiderandum est, q̄ aut articulus est pertinens per se, aut cum alio, vel dubitatur, & his casibus punitur de falso: si autem est omnino impertinens apparetur, & existenter, nec ad factum, nec ad ius, & tunc non punitur poena ordinaria, sed extraordinaria, scilicet arbitraria.

1292 Sexto declaratur, ¶ ut non procedat supradicta conclusio, nec habeat locum, ubi agit

De fideic. prohib. Quæst. XII. 455

agitur de verbis formalibus probandis, ut concludit Iason in dict. l. 2. nume. 18. C. de secundū tab. vt suprà dixi in 11. prædicamento. q. 2. & concordan. pro ista conclusione citat Roland. conf. 3. nu. 11. & seq. vol. 2. temperando, quæ suprà diximus in 4. q. in 2. exemplo. & est * communis opinio, de qua per Rolan. ubi suprà nu. 20. & plur. seq. ubi abunde de hoc articulo. Idem respondit Rui. conf. 149. num. 3. i. uol. 5. & omnino per Grammat. inter civil. conf. 50. nu. 41. in fi. & seq. & propterea Rimin. conf. 549. num. 7. & 1293. se. 3. vol. 3. † concludit, quod si verba formalia prolata per aliquem capitalata, seu articulata fuerint, tunc testes debent esse concordantes in eis, aliis secus, si de formalitate verborum solum sit facta mētio in interrogatorijs, sic declarando But. in c. nihil. de verb. signifi. quod est in practica notandum, & habetur etiam de hoc exemplo inter cōf. matrimonia. conf. 34. nu. 2. ubi de verbis formalibus matrimonij. Et de hac conclusione 3. vidimus etiam in 2. q. in 11. prædica. nēto.

1294. Septimo declaratur, f. ut varietas, vel cōtrarietas super non substantiālibus, licet nō sit obitativa regulariter, tamen secus est, si testis aliunde est suspectus, Rimin. conf. 544. nu. 10. uol. 3. & Rui. conf. 149. nu. 3. uol. 5. Et istud est, quod voluit Natta conf. 279. in fin. dum concludit, q. si testes non deponūt verisimilia, & insuper etiam sunt inter se uarij, licet non in substantiālibus, tamen talis varietas facit, ut eis fides non adhibeatur.

1295. Octauo declaratur, † ut supradicta conclusio respectu primæ opinionis non procedat, sed sēda opinio uera sit, ubi testes sunt suspecti de falso, nam tunc licet eos interrogare de qualitate diei, aeris, uestium, & huiusmodi, & tunc vtique cōtrarietas, siue falsitas vitaret etiam in his, quæ non sunt de substantiālibus, sed ad cautelam, glo. & Doct. in c. cum causam. de testi. & concordan. per Rimin. conf. 5. nu. 14. & seq. uol. 1. & ibi addit propterea testes huiusmodi posse interrogari de tempore, & an tempus esset serenum, uel obsecrum, & huiusmodi. † & q. testis dicitur suspectus, si interrogatus de tempore, de quo uerisimiliter debet recordari, dicit se non recordari, & q. testes de falso suspecti super circumstantijs, etiam extrauagantibus, interrogati sint, Rui. conf. 149. nu. 28. uol. 5. ubi multa. & Grammat. in crimina. conf. 1. nu. 8. & seq. ita est de mente Bal. in d. l. testium. nu. 16. C. de testi. & nu. 34. i. uerf. interrogationes verò ad cautelam fiunt testibus suspectis, puta, de uestibus, de aere, quis erat ibi, & similibus. & comprobatur Bal. in c. 3. numero 4. de controuer. inuectur. Et

quando testes sunt suspecti, q. si interrogati etiam super non substantiālibus, puta circa uestes, & circa id, quod quis haberet in capite, & huiusmodi, q. si sunt uarij, uel cōtrarij, seu falsi, q. non probet, tenet Rui. conf. 149. nu. 3. uol. 5. & idem, licet Rui. nō citet, Leonissa inter cōf. matrimonia. conf. 49. nu. 41. seq. & infra dicam in 28. exemplo, & seq. ubi enim testes sunt suspecti de falso, tunc interrogandi sunt de qualitate temporis, si erat serenum, uel nubilosum, de uestibus, qualitate, colore, & c. d. conf. 149. nu. 48. & seq. Et ideo licet tempus, uel locus non sit de substantia, cautela tamen est, q. de eis interrogentur testes, quia si erunt uarij, uel suspecti, non probabit, vt dixi post Castr. in 2. q. in 9. p̄dica. Et latē, q. testes suspecti de falso possint, & debeat interrogari super extrinsecis, & super eis si erunt uarij, uel cōtrarij, q. testimonium illorum sit nullū, latē probat Alex. conf. 91. col. pen. & fin. & præsertim nume. 7.

1297. uol. 4. & ibi nu. 6. ad inem † addit, q. tunc dicuntur suspecti, quando deponunt non uerisimilia, q. tunc possint interrogari super extrinsecis, seu super circumstantijs, licet nō pertinentibus ad causam; uerbi gratia, de qualitate loci, uel temporis, an erat obsecrum, uel serenum, qualitate, colore uestium, uel personæ, de forma loquendi, si simul, an uerò separatim; & subdit, q. quando iudex habet testes suspectos de falso potest, & debet eos interrogare de f. predictis circumstantijs, & an starent, an sederent, an similes, an separatim, q. data diuersitate, seu cōtrarietate, nō stabitur eorum dictis, idem probat abunde Grammat. decisi. 3. nu. 40. in fi. & plur. seq. ubi etiam addit post Azo. etiam per Alex. citatum, q. iudex potest testes interrogare etiam de his, super quibus substantia negotij non cōsistit, † sicut etiam potest ad ueritatem indagandam uti simulatione, & etiam dissimulare, imò etiam post Bal. q. debet laborare, ut interceptat testem cum interrogatorijs, si ipsum suspectū habet, & ipsum etiam insidare in his, in quibus

1298. stantia negotij non cōsistit, † sicut etiam potest ad ueritatem indagandam uti simulatione, & etiam dissimulare, imò etiam post Bal. q. debet laborare, ut interceptat testem cum interrogatorijs, si ipsum suspectū habet, & ipsum etiam insidare in his, in quibus

1299. substantia negotij non cōsistit, † quia non debet in iudicando applicare animum secundum dicta testium de falso suspecto. Et de multis interrogationibus faciendis testibus suspectis de falso, pulchre per Rui. conf. 149. nu. 28. & seq. uol. 5.

1300. Nonò declarat supradicta cōclusio, scilicet reerenta prima opinione, ut quamuis testes non possint dici falsi, sunt tamen mendaces, & possunt extraordinarie puniri, ut suprà dixi in 2. opinione.

1301. Decimo declaratur dicta conclusio, † ut etiam reerenta dicta prima opinione, et non

proce-

procedat, quin saltem dicti testes sint multi
suspecti: ita respondit Ang. d. consil. 194. sub
nu. 2. Et sic eorum fides minuitur, Rui. consil.
149. nu. 30. vol. 5. vt in teste interrogato cir-
ca velle, circa id, quod habebat in capite, &
huiusmodi, & inter consil. matrimo. consil. 35.
nu. 2. & consil. 5. nu. 12.

1302 Vnde decimo declaratur, ¶ vt prima opinio
eo magis procedat, quando essemus in testi-
bus rusticis, & idiotis, quia illi non præsu-
muntur dolose dixisse falsum, aut variasse,
Alcia. de præsumptioni. reg. 2. præsump. 35.
nu. 5. & sequitur Boiss. tit. de falsis, nu. 148. in fi.

Duodecimo declaratur supradicta conclusio,

1303 ¶ vt prima opinio non procedat, quando
dictum vnus testis, etiam super non impet-
rentibus, redderetur falsum per alios tes-
tes: ita concludit Aret. consil. 71. col. 1. vers. 2.
conuincitur.

1304 Decimotertio declaratur hæc conclusio, ¶ vt
procedat secunda opinio, quando testis est
mendax, super eo, quod si fuisset expresse
per eum, repelleret eum a testimonio; tunc
enim eius dictum repellitur, detecto eius men-
daci: ita respondit Ang. d. consil. 194. nu. 2.
Hippo. in d. l. eos. nu. 28. ff. de falsis. & infra
dicam in 2. exemplo.

1305 Decimoquarto declaratur, ¶ vt secunda
opinio vera sit in teste periuro, seu existente
inter duo iuramenta: tunc enim falsitas circa
alia accessoria repellit testem huiusmodi,
p. allegata per Rolan. consil. 40. nu. 1. vol. 1. fal-
tem quoad penam extraordinariam, Clar.
in d. 5. falsum. vers. sed si testis, & alios cōcor-
dan. de quibus supra in 2. opinione. Est ta-

1306 men hæc conclusio sic accipienda, ¶ quā-
do testis in vno, eodemq; examine fuisset va-
rius, vel contrarius; secus si in diuersis, quia
in vno dixisset contrarium ab altero; tunc
enim falsus in vno, non diceretur falsus in
reliquis cuiuslibet examinis, Anch. iu. q. 14.
nu. 8. in 2. par.

Haftenus de cōtrarietatibus circa substantia-
lia, vel pertinētia ad ea, de quibus in prima cō-
clusionē, & de extrinsecis ab eis, de quibus in
secunda conclusio, proximē dicta. Nunc vi-
dendum de alijs omnino impertinentibus
dictis per testes, quæ cōtraria, vel falsa sunt,
quæ etiam in effectu comprehenduntur sub
dictis in d. 2. conclusio. nihilominus, quia sunt
aliquid separatim ab his, quæ sunt dicta, &
pertinent ad abundantem cautelam, nō sunt
inutilia. Propterea facio tertiam conclusio-

1307 nem, ¶ quæ habet, quæ contrarietas, vel fal-
sitas super inutilibus non viciat, ita concludit
Bal. in d. l. testium, nu. 1. in fi. C. de testi-
quia vt ille ait, nihil conferunt ad causam, &
sequitur Natra d. consil. 96. col. 2. & ad hoc

tendunt notata supra in tertia declaratio.
Hæc autem conclusio, vt puto, recipit secun-
dam declarationē supra positā, licet non re-
periam ab aliquo tactam, præter Bal. de quo
ibi, & ad hoc tendunt plura exempla, de qui-
bus infra, & præsertim 6. & idem sentit Aret.
in effectu consil. 71. ante nu. primum. & pari-
ter etiam recipit tertiam declarationem, vt
ibi dixi citando Bal. in c. cum venerab. nu. 18.
de exceptio.

Supereft modo, vt aliqua exempla subiiciamus
pro maiore claritate dictarum trium con-
clusionum, vltra multa alia, quæ ponit Alex.
consil. 5. nu. 10. vol. 1.

1308 Primum igitur sit exemplum, ¶ quod testis di-
catur varius, cōtrarius, vel falsus super sub-
stantialibus, si dictum eius sit super capitula-
tis per partē. hæc enim propriē, & verē di-
cuntur principale negotium, & substantia,
super quibus fuit testis principaliter acce-
ditus, ita in specie concludit Apposilla, ad
Alex. consil. 45. nu. 6. in princ. vol. 2. quæcumq;
illa sint, & probat Grammat. decil. 43. nu. 3.
& decil. 60. nu. 16. dicens, quod ita demum testis
falsum deposuisse dicitur, quādo illud est in
facto principali, in quo substantia negotij
principalis consistit, super quo principaliter
examinatur, secus si super alijs non tan-
gentibus negotium principale. Ego tamen
reperio Bal. ita expresse tenentē in rub. nu. 4.

1309 de cōtrouer. inuelti. ¶ dicentem, quod sub-
stantialia sunt omnia, quæ includuntur sub
iuramento, & forma articulata. & apertē
istud exemplum probat Rimi. consil. 549. nu. 7.
uol. 3. dicens, quod variatio dicit esse super sub-
stantialibus, quando est super his, super qui-
bus fuit testis productus ad probandum, &
sic super eo, quod fuit capitulatum, iuxta ea, quæ
dixi supra in 4. declaratio. secus ergo, si super
interrogatorijs non facti principalis, vt ha-
betur in d. consil. 549. & in exemplo 33. infra.

1310 Secundum sit exemplum, ¶ si dictum testis
sit extra capitulata, vt si sit interrogatus, an
sit affinis, an consanguineus partis produ-
centis, & ipse testis id negauerit, cum tamen
id esset verum, vtiq; propterea non est testis
falsus indicandus, sed solum mēdax, p. laco.
& Ang. in d. l. Lucius. §. 1. ff. de his, qui notat.
infam. & concordan. de quibus supra in 2.
conclusio. & in secunda opinione. & probat
plur. concordan. citat. Aret. singula 78. &
probat Rolan. consil. 33. nu. 5. vol. 2. per ea,
quæ supra dixi in 1. declaratio. & facit etiam

1311 7. & 15. exemplum. ¶ Et ratio est, quia tes-
tis iste, qui dixit mendacium, super genera-
libus iurauit solum dicere veritatem super
negotio principali, & ideo non est periurus
1312 super hoc, ¶ sed quia mendax est punitur
extraordi-

De fideic. prohib. Quæst. XII. 457

extraordinarie, vt concludit Boff. tit. de falsi. nu. 146. & nu. 1. 8. & ibi addit, qd licet Cæpo. conf. 3. col. 2. dicat, huc testi nō esse credendum, tūc Doct. sentiunt contrariū, si dum dicunt, qd falsus in vno, non est falsus in omnibus, quando falsus est super aliquo incidente non pertinente ad negotium principale, & qn in isto exemplo testis non dicatur falsus, vt puniatur pœna falsi, tamen ex quo mēdax est, poterit puniri extraordinarie, vt concludit Grammat. decis. 43. num. 5. & ibi nu. 4. dicit, qd non ob hoc dicatur falsum commississe, & faciunt, quæ infra dicam in 43. exemplo, & qd isto casu puniri debeat testis saltem extraordinarie, tenet Boff. tit. de falsi. nu. 148. in princ.

1314 Sed illud exemplum qd nō videtur verum, qd dicatur esse istud dictum testis super appendicijs, & extraneis ad negotium principali, quoniam repellit testem, ut ei nō credatur,

1315 vel saltem minus credatur: qd quia habemus, qd affinis, vel cōsanguineus partis productus nō est integer testis, Bart. in l. adinodum. nu. 39. ff. de iuriu. sequitur Alex. ibi, & communiter Doct. & Alex. conf. 45. col. 2. nu. 5. vult testem testis est affinis. vol. 2. & satis suprā probauit in 3. declarat. Posset tamē

1316 sustineri qd istud exemplum, si affinitas esset ad remotos, ita quod etiam si dictus testis expressisset se esse taliter affinem, nō repellitur a ferendo testimonio, prout sic etiam intellexit Hippo. in d. l. cos. nu. 28. & seq. ff. de falsi. & alij, quos suprā retuli, & ita in specie declarat Hippo. ibi suprā, & conf. 51. nu. 68. post Ang. d. conf. 194. nu. 2. Sed tunc non videtur posse sustineri dictum Batrig. & Ang. qd puniri debeat testis pœna extraordinaria, quia mēdax, postquam eius testimonium valet, ne vna & eadem res diuerso iure censetur, contra I. eum, qui ædes. ff. de vscap. & ad hoc tendunt, quæ suprā dixi in nona declaratione.

1317 Insuper etiam potest qd saluari istud exemplum, quādo hæc affinitas erat testi ignota, & sic intelligi debet dictum testis, qui dixit se non esse affinem, qd ipse fecit, vt concludit Ang. in d. conf. 194. sub nu. 2.

1318 Quia de re, si testis super generalibus interrogatus negauit fuisse solicitatorem causæ, & contrarium sit verum, falsus redditur, nec ei fides est adhibenda, Burfat. conf. 69. nu. 33. Si autem diceret, se non esse talem, quem etiam si expressisset, non repelleretur ab examine, infra dicam in 31. exemplo.

Nec releuat, quod dicebat Boff. in contrarium

1319 citatus, qd quia id, quod Doct. dicunt, qd falsus in vno, quod non est de perinētibz, sed de incidentibus, nō dicitur falsus in om-

nibus, loquitur quantum ad pœnam falsi, non autem quoad fidem testis adhibendam, de quo nos loquimur.

1320 Et quod dixi qd de teste negante se affnē, vel cōsanguineum partis, cum tamē esset, qd dicatur falsus, procedit, ut dixi, nisi talis affinitas, vel cōsanguinitas sit multum remota, ita ut non repellat testem, quo minus sit idoneus, Hippo. conf. 70. nu. 4. & nu. 11.

1321 Tertium sit exemplum, si testis sit inductus ad probandum consuetudinem esse, qd mulier decedens in matrimonio relicta liberis dos nō est patri restituenda, & ipsa dicat capitulum verum, quia etiā pater ipsius retinuit dotem, quando mater ipsius testis decessit, & tamen probatum erat, qd mater ipsius testis decesserat, iam patre eius mortuo, ergo non fuit eo casu locus restitutioni dotis, sed male allegat testis illud exemplum, & propterea dicitur falsus super toto eius dicto, quia super negotio principali, ita respondit Alex. conf. 45. in princ. & nu. 5. in fin. & seq. uol. 2.

Quartum exemplum erit, si testis fuerit productus ad probandum promissionem aliquam factam parti producenti, qui dixit capitulū esse verum, pro parte autem partis aduersæ interrogatus super eius interrogatorijs de causa scientiæ, respondit, qd prædicta vidit, & interfuit eis in domo producentis in tali vicinia, in qua decessit talis, & contrarium probatur, scilicet, qd ipse producus nunquā habuit domum in tali vicinia, vel qd talis decessit in alia domo, vtique iste testis dicitur

1322 falsus testis, qd quia istæ cōcūstantiæ licet non sint circa ipsum factum principale, tamen cum per illas deueniatur ad veritatem, vel falsitatem facti, seu negotij principalis, de eis est idem iudicium, quod de ipso facto principali, ita respondit Hippo. conf. 70. inspecto themate ibi posito, & num. 9. & ad hoc faciunt, quæ suprā dixi in 2. conclusio, in 3. declaratione.

1323 Quintum exemplum qd in teste productio ad probandum aliquam possessionem, vel aliud factum, qui super interrogatorijs in redditione causæ dicit, ipse stetit cū producente per annos tres in tali loco, & tamē probatur, id nō esse verum, qd propterea dictus testis dicatur falsus, per ea, quæ dixi in præceden. exemplo, & ita respondit Hippo. ubi suprā.

1324 Sextum exemplum, qd ubi testis fuit interrogatus de qualitate aeris illa die, & nubibus cœli; tunc enim nisi inuenitur dicere veritatem super omnibus, & super quibuscūq; nō desinit valere depositio testis super alijs, idem si super uestibus, quibus erat testis indutus,

458 D. Petri Ant. de Petra

- datus, & similibus, de quibus p Bal. in rub. nu. 4. & seq. de controuer. inuēitū. & in l. testium. nu. 1. C. de testi. vers. interrogaciones uerò ad cautelam fiunt, vt dixi supra in 5. declarat.
- 1325 Septimum est exemplum, † vbi testis dicit, se non esse inimicum partis litigantis cū producente, cū tamen esset, Felin. in d. c. de testibus. col. 2. in 1. declaratio. de testi. & ratio est, quā supra dixi in 2. declarat. & ad hoc faciunt, quæ supra dixi in 2. exemplo.
- 1326 Octauum exemplum, † vbi falsitas est in redditione causæ; tunc enim falsitas dicitur esse in dependentibus, & connexis negotio principali, Felin. in d. c. de testibus. col. 2. in 3. declaratio. & ita contigit in specie, & factio Hippo. conf. 70.
- 1327 Nonum est exemplum, † vbi testis deponens super aliquo facto interrogatus, quo tempore, respondit, circa festum Natiuitatis Domini Nostri, & tamen constat, qd illud fuit factum de mense Octobris precedentis, utiq; saluatur testis, & eius dictum, quia nō tangit negotium principale, ita concludit Grat. conf. 43. nu. 23. in fi. & seq. nol. 2. Quod tamen ego non omniā probō, per ea, quæ supra diximus in 1. q. in 1. prædicamento, & in hac quæst. in 2. declarat.
- 1328 Decimum exemplum est, † si testis interrogatus super generalibus, an sit filiusfamilias, an paterfamilias, respondit, se esse filium familias, & tamen cōtrarium probatum sit, tamen non releuat hoc mendaciū, quia nō agit negotium principale, nec per illud dictum sit, vel non sit verum, cognoscitur veritas facti principalis, ita respondit Hippo. d. conf. 70. sub nu. 9. licet nihil aliud alleget.
- 1329 Vndecimum, testis dicit, † qd Seius vulnerauit Sempronium ipso teste præsentē, qui postea interrogatus, vnde sit, respondit, qd est Placent. & tamen reuera apparet, qd est Ferrariensis, utiq; sustinetur eius dictum, per ea, quæ dicta sunt in præcedēti exemplo; ita respondit Hippo. d. conf. 70. sub nu. 9. licet nihil alleget. idem tamen probat Grammat. decif. 43. nu. 3. loquēs in teste interrogato de qua parochia sit, & de testibus, qd circa locū originis, vel de parentela alicuius colligantis deponūt, Alex. conf. 91. nu. 7. in fi. vol. 4.
- 1330 Duodecimum exemplum sit, † qd testis deponens super aliquo dicit, qd talis nō erat armatus, & tamen constat, qd habebat huiusmodi, non reprobatur, Dec. conf. 109. nu. 6. versic. 5. dicimus, qd tamen periculosum est, per ea, quæ dixi in 6. quæst. in 4. prædicamento, & in 8.
- 1331 Decimumtertium exemplum est, † vbi testis dicit aliquid factum præsentibus tali, & tali, & tamen plures alij interuenerint, Dec. conf. 100. nu. 4. saluatur enim eius dictum, vbi per eum.
- 1332 Decimumquartum exemplum sit, † vbi testis indūctus ad excusandum reum, qd non deliquerit, dicit, qd tali nocte dormiuit secū, & interrogatus, in qua parte cubilis, seu lecti dormiuit, respondit, qd dormiuit in tali latere, qd tamen erat falsum, tamen sustinetur eius dictum, per ea, quæ dicta sunt in 1. conclusio. istius 7. quæstionis, ita concludit Grammat. decif. 43. in princip. & per totum, quamuis videantur repugnare, quæ dixi in 1. q. in 10. prædicamento.
- 1333 Decimumquintum exemplum † in teste interrogato de nomine, parentela, vel parochia contrahentium, qd mendacium in his non uitiet, tanquam non pertinentibus ad negotium principale, Grammat. decif. 43. sub nu. 3. Quod tamen quoad nomen, & cognomen contrahentium non puto verum, in casu, quo ageretur de probado facto aliquo ipsorum, vel alterius ipsorum; secus si id, super quo testis deponit, non respicit faciem ipsius partis, ita declarat Bar. in l. 3. § deoq. num. 3. ff. de testi. Verum est, qd sufficit hoc 2. casu, qd testis dicat, cognoscerem, si eum viderem, & debet ei ostendi per indicem. Et istud exemplum in specie etiam probat Hippo. in l. eos. nu. 27. ff. de falsis. Et faciunt, quæ supra dixi in 2. exemplo, & in seq. Sed Alex.
- 1334 conf. 183. nu. 8. vol. 6. † inquit, qd si testis deponit de contractu vëditionis celebrato, sed non cognoscit emptorem, non probat.
- 1335 Decimumsextum exemplum sit, † in testibus, qui dicunt, talem à tali in tali loco, & tempore fuisse vulneratum, & occisum cum ense, & tamen constat per certiores probationes, qd fuit occisus cum rucha, tamen saluatur dictum priorū testium, quia illa qualitas generis armorum non est de substantia, ita respondit Bero conf. 201. nu. 36. volu. 3. qui ad hoc citat Io. And. in c. 1. de pac. in 6. & Alex. in l. inter stipulantes. §. 1. ff. de verb. obliga. Sed neuter eorum quidquam de hoc dicit, & ideo puto hanc decisionem non esse veram, per ea, quæ supra dixi in 1. q. in 4. prædicamento, & in 4. q. in 17. exemplo, & ita terminis concludit Bal. in l. testium. nu. 14. C. de testi. loquens in testibus, quorum alter dicebat cum saxo, alter cum ferro. illud etiam probat Rolan. conf. 33. nu. 5.
- 1336 Decimumseptimum exemplum sit, † si testis deponens super matrimonio contracto dicit etiam nuptias fuisse factas multum lautas, quæ tamen probantur fuisse parces, tamen sustinetur eius dictum, Sociu. consil. 31. sub nu. 8. volum. 2.

De fideic. prohib. Quæst. XII. 459

1337 Decimum octauum exemplū, † si testis depōnens super aliquo facto dicit, q̄ etiam præsens aderat talis, qui tamen probatur non fuisse præsens, tamen sustinetur testes de facto isto deponentes, Soci. iun. d. conf. 3. i. sub nu. 28. vol. 2.

1338 Decimum nonum sit exemplū † in teste, qui inductus ad probandum certum contrādictum, interrogatus, quare talis sit motus ad concordandum partes, respondit, q̄ ipse nescit quo spiritu id fecerit, quia non fuit præsens dictæ concordia, & tamen p̄ instrumentum contrarium probatur, q̄ imò fuit præsens, tamē sustinetur dictum eius, ut respondit Natta conf. 96. in princ. & per totū.

1339 Vigefimum exemplum sit, † ubi aliquis testis depōnens super ualiditate testamenti super interrogatorijs partis aduersę dixit, q̄ testator aperuit oculos, & tamen contrariā probatur per alios testes; hæc enim aperta oculorum ostendit maiorē mentis aggrauationem, propterea non dicitur omnino impertinens, Natta conf. 7. i. col. 1. ad fin. uers. 2. conuincitur, & sup̄ etiā de hoc dixi.

1340 Vigefimum primum exemplum † ponit Aret. ubi sup̄ de teste, qui fuit inductus ad probandum ualiditatem testamenti, & interrogatus, quis ex testibus illis esset proximior in dicto loco ipsi testatori, falsum deposuit, quod tamen dictum ipsius nō sit audiendum, licet nō sit super facto principali.

1341 Vigefimum secundum exemplum † in teste, qui dixit ab omnibus audiuisse certum quid, & tamen probatur, q̄ quamplures nō fuerunt de eo aliquod loquuti. nam intelligi debet testis ab omnibus de illo negotio loquentibus, Ang. in l. inter omnes. in princ. ff. qui satisfacere cogant. & ibi addit. idem esse, si dixerit aliquid factum de cōsensu omnium & facit Castren. conf. 3. i. nu. 3. in 1. par. ubi concludit, q̄ testis dicens audiuisse ab omnibus, potest etiam saluari, id est, a pluribus, ut in probanda fama.

1342 Vigefimum tertium exemplum sit, † ubi unus testis examinatus super negotio principali, dicit interfecit alia dicta, putā, q̄ ingressus est cameram, & uidit talem, & talē in lecto, & q̄ nullus eorum aliquid dixit illi, alter autē testis dicit, q̄ talis, qui erat in lecto dixit primo testi, *Non vi vergognate a venir sopra, quando le persone sono a letto*; hæc enim contrarietas non est substantialis. & insuper potuit hoc dici, quod primus testis nō audierit, Alex. conf. 5. nu. 10. uers. uidetur igitur. uol. 1.

1343 Vigefimum quartum exemplum sit, † ubi unus testis dicit, q̄ illa tota nocte non audiuit aliquid dictum per existentes secum in

lecto, & tamen alter dicit, q̄ unus dixit alteri ex socijs, *Tu mi tienti li piedi in la schena, & fuit ei responsum per hæc uerba, non non posso fare a manco*; prædicta ratione, Alex. ubi supra, nu. 11. uol. 1. d. conf. 5.

1344 Vigefimum quintum exemplum est, † si aliqui testes dicunt de auditu a tali in tali loco, & tali tempore, & tamen constat, q̄ ille talis eo tempore erat alibi; nam si id non pertinet ad negotium principale, non refert, Gramma. decil. 60. in princ. & nu. 14. & 16.

1345 Vigefimum sextum exemplum, † si vnus testis dicit, q̄ non est colonus inquisitorum, & postea dicit, q̄ sunt quatuor menses, q̄ introiuit colonus alterius eorum, debet enim intelligi, q̄ introiuit tunc, sed postea hiniuit, quod tamen est modicum uersimile, ut ait Aret. conf. 8. col. penul. uers. aduertat etiam iudex ad mensum nonas.

1346 Vigefimum septimum, † si vnus testis dicit primò super capitulo, q̄ in molendino deficiebant quadam necessaria ad illud, postea dixit, q̄ gubernauit semper dictum molendinū, & omnia ad illud pertinentia optime; neq̄ enim hæc flant simul, & idco saluari non potest, Aret. ubi sup̄, col. nu. pen. in princ. uers. nec obstat, q̄ Clemens. & illud uerbum, Semper, accipi potest pro tunc uel x. annis, ut per Alex. cōf. 18. 2. sub nu. 3. vol. 7. pro ut de uerbo, Continæ, sup̄ dixi in 4. q. in 20. exemplo.

1347 Vigefimum octauum exemplum est † in duobus testibus in causa matrimoniali deponentibus, quorum vnus dicit, q̄ talis scilicet T. inuit a fenestram ad loquēdū cum tali, & sola postea descendit, alter autem dicit, q̄ associata p̄ ipsum testē; non enim tūc possunt conciliari, licet simus in extraneis a negotio principali matrimonij, quia materia est suspecta, ut sup̄ dixi in 2. conclusione in 5. declaratione.

1348 Vigefimum nonum sit exemplum † positum etiam in d. conf. 49. sub nu. 39. in 2. contrarietate de certis testibus, quorum vnus dicebat, q̄ Angela steris, & remansit in capite scaly, quando audiuit uerba contractus matrimonij prolata per Lapietū uersus Catherinam, & alij testes dicebant, & præsertim ipsa Angela, quod imò ipsa iuit, & steris super podiolo: neque enim saluari possunt isti testes, licet uideatur ista contrarietas super extraneis a negotio principali contractus matrimonij; ratione, quam sup̄ dixi in præcedenti exemplo. Magis tamen esset substantialis saluatio, si scala, & podioli essent coherentes, & terminarentur, ut ibi per eum. & ad hæc faciunt, quæ dixi sup̄ in 2. q. in 7. prædicamento, in 2. exemplo, & sup̄ in 4. q. in 3.

- in 3. exēplo. & hoc maximē procedit, vbi testes sunt de falso suspecti, vt supra dixi in 5. declaratio. 3. conclusiois, & infra dicam in 38. exemplo.
- 349 Trigesimum sit exēplū, † in eadem materia positū in d. conf. 49. sub nu. 3. o. in 3. contrarietate de dicto teste, qui dixit, q̄ auditis illis verbis cōtractus, ipsa inuit dormitum in cameram, in quam per spatium triū Pater noster, dormitum etiam accesserunt quoq; dicta Angela, & Catherina, & dormierunt cum ipsa: alij autem testes dicebant, q̄ dictis verbis contractus illa recessit, & ipsæ omnes redierunt in cameram, ubi laborarunt per quatuor, vel quinq; horas; neq; enim ratione supra sēpē dicta possunt dicti testes concordari, quia prima testis sit falsa, nec licet concordare eam per possibile, q̄ scilicet ipsæ testes per illud spatium dictum per primam testem accesserit in cameram, & postea iterū recesserit, & mox redierint dormitū, quia nō est verisimile, vel solum saluantur a falsitate, per ea, quæ diximus supra in 4. q. in 2. & seq. conclusio. & in 4. q. in 2. membro.
- 350 Trigesimum primum exemplum sit † in re, qui dicit commodum nō pertinere ad eum, & tamen contrarium probatur abunde, quia tunc potest eius dictum sustineri, q̄ commodum principaliter ad eum non pertineat; secus autem in cōsequentiam, seu secundario, Bal. conf. 77. col. antepenul. uol. 3.
- 351 † Sicut etiam si dixisset non tractari de se exonerando, & tamen tractabatur, sed non principaliter; tunc enim testis non repellitur, Crot. conf. 123. nu. 19. per ea, quæ supra dixi in 2. exemplo.
- 352 Trigesimum secundum exemplum † in teste, qui primò in vno examine dixit, se non fuisse filium, nec tēum, aut reputatum pro filio B. sed q̄ fuit partus suppositus, & postea in alio dixit, q̄ præfatus B. tenebat eum pro filio, & alij communiter, q̄ hæc variatio sit super accessorijs, non autem super facto principali, & ideo non sit considerabilis, ita Dec. conf. 42. num. 4. in fi. & sequen. vers. 2. principaliter.
- 353 Trigesimum tertium exemplum est, † ubi testes fuerunt inducti ad probandum testamentum fuisse confectum, & testes super eo conuenerunt, scilicet super hæredis institutione, sed tamen discordant in legatis, & varij sunt in eis, sed tamen de illis non agitur modo, & concludit propterea Rimin. conf. 549. nu. 4. & seq. vol. 1. q̄ huiusmodi variatio tanquam extra negotium principale, non releuat.
- 354 Trigesimum quartum exemplum sit, † si testes dixerunt se scire tale quid, vel pro co-
- to scire, & interrogati in causa scientiæ dicunt, quia audierunt à tali, tamen sustinentur eorum dicta, ut non dicantur uaria, aut cōtraria, Ias. in l. de pupillo. §. si quis ipsi pratori. num. 11. ff. de oper. no. nunc. & pulchre Natra conf. 132. nu. 5.
- 355 Trigesimum quintum exemplum est, † si testes deponant, q̄ tales erant equestres, & tamen per alios constat, q̄ erant pedestres, tamen non possunt sustineri, ut respondit Natra conf. 298. col. fi. in prin. est enim peccatum in qualitate, de qua dixi in 4. q. in 4. prædicamento.
- 356 Trigesimum sextum exemplum est † in testibus super etate alicuius, q̄ licet falsum dixerint, dum dixerunt, talem esse talis ætatis iudicio suo, tamen non possunt dici falsi, Bero. conf. 166. in fi. uol. 3.
- 357 Trigesimum septimum exemplum est, † si unus testis dicit, q̄ ipse, & talis iuerint simul ad talem locum, & ille examinatus dicit, q̄ dum iret ad talem locum, inuenit dictum testem ibi, si enim sunt suspecti, utiq; hæc variatio nititur eorum depositionem, Alexan. conf. 91. nu. 6. uol. 4.
- 358 Trigesimum octauum exemplum est, † si unus testis dicit, q̄ ipse, & talis unus ex colligantibus sedebat in capite, seu superiore parte mensæ, alter uerò dicit, q̄ sedebat in parte inferiore, ut concludit Alex. in d. conf. 91. & supra etiam tetigi in 29. exemplo.
- 359 Trigesimum nonū exēplū est, † ubi testis dicit, se uidisse Titū possidere; nā licet nō deberet ulterius interrogari regulariter, si tamen sit suspectus de mendacio, & falso, tunc si interrogatus, quis erat secum, quando illud uidit, respondit, quod N. erat secum, & postea examinatus N. dixit, minime interfuisse, utique primus testis redditur inutilis, Alex. cōf. 91. col. pen. in fi. uol. 4. Dixi aliquid supra in 4. q. in 12. exemplo.
- 360 Quadagesimum exemplum, † si unus testis dicit, quod talis desponsauit Dominam N. sedentem, & alter dicit stātem; neq; enim concordantur, Alex. conf. 143. nu. 2.
- 361 Quadagesimum primum exemplum, † si unus testis dicit, q̄ talis iurauit sub imagine Crucifixi, alter dicit sub imagine Beate Mariæ, Alex. ubi supra.
- 362 Quadagesimum secundū sit exēplum, † si testis sit falsus, aut uarius in aliqua coherentia, seu confine rei, de qua queritur, ita respondit Bal. conf. 18. nu. 4. in 1. par. Quadagesimum tertium sit exemplum simile
- 363 secundo, † si testis interrogatus de nomine contrahentium, vel de parentela, uel parochia, falsam dicat etiam scienter, non tamen falsus dicitur, ut de talio puniatur, nisi sit

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 461

135 sit principaliter ad hoc inductus, Gramma. decif. 43. nu. 3. & seq.

1364 Quadragesimū quartum exēplum, ¶ si vnus testis dicit, quod Titius erat armatus tali genere armorum, & alter dicit, quod non erat armatus aliquibus armis; saluatur enim isti testes. & hæc contrarietas non attenditur, si de eo principaliter nō contendatur, vt per Dec. d. conf. 100. nu. 5. & seq.

1365 Quadragesimū quintū sit exēplū, ¶ quod ponit Natta conf. 1279. col. pen. in fi. in testimoniis inductis super numeratione pecunie, quorū alter addidit, q̄ numeratis pecunijs, illa fuerunt pō derata per vnum, & alter dicit, q̄ fuerunt ponderata per alium.

1366 Quadragesimū sextum exemplum, ¶ si testes ad defensionem examinati super eo, quod reus occisor fecit ad sui defensionem, ex eo, q̄ oculis percussit prius occisorem, & aliqui testes dicunt, q̄ percussit occisorem in capite, aliqui dicunt in humeris, aliqui in renibus, Rimini. d. conf. 44. nu. 5. in fi. & seq. vol. 1.

1367 Quartus modus principalis ¶ probandi bona fuisse in bonis est per confessionem partis, contra quam agitur, vel eius antecessores, per ea, quæ dicunt in sequenti questione principali in modo probandi dominium: late Cepha. conf. 624. nume. 29. & plur. sequen. volum. 5. Et iterum si bona reperiuntur ¶ esse penes filium, præsumunt fuisse patris, per Bal. in l. 2. per illum tex. C. de patr. potest. dicentem, quod quidquid habet filius præsumitur de pertinentibus ad patrem, nisi aliunde probetur quæsitum. cuius decisionem in terminis probandi bona per filium tenta fuisse patris, ubi longum tempus nō intercessit inter mortem patris, & tempus, de quo agitur, expendit Marzar. consil. 1. col. 1; 2. consil. 19. col. 185. & antequam in vna Placentina, Alciati. qui desiderat decennium conf. 778. est tam eleganter, & copiose consultum in hac causa per spectabilem Dominum Barnabam de Puteo. ad fi. & plures alios concordant. de quibus per Menoch. consilio 207. nume. 12. volum. 3. Burfat. consilio 268. nume. 6. volum. 2. & de hac materia Bireta conf. 39. col. 7. & seq.

Quod si etiam in aliquo instrumento, vel scriptura legeretur, quod filius vti heres patris, seu hæreditario nomine aliquid fecit circa rem, de qua agitur, an fuerit in bonis eius patris fideicommittentis, tunc etiam res esset indubitata, quod præsumeretur eam fuisse in bonis eius, Menoch. ubi supra nu. 8.

1369 In hac autem materia ¶ aduertendum est, q̄ non potest probari bona esse in bonis disponentis, nisi etiam probetur identitas bonorum, ¶ quæ quidem probari non po-

test, nisi saltem exprimat nomen loci, ubi res sita est, vel cognomen prædij vna cum duobus confinibus eorum, l. forma. vbi Barto. & alij. ff. de censu. Bar. in l. demonstratio falsa. in princ. nu. 12. ff. de condit. & demonst. & alibi sæpe Doct. legendo, & consulendo, hoc enim probato, bene intrabit præsumptio identitatis, & immutatio confinum, de qua per Alcia. in tract. de præsumptio. in 3. reg. præsumptio. 14. in prin. ¶ concludens, confines non præsumi mutatos. Et hanc conclusionem, quod probata rei denominatione, & duobus confinibus, etiam si alij non conuenirent, quod dicatur probata identitas rei, tenet etiam Bar. in l. si quis in fundi vocabulo. ff. delegat. 1. & ceteri conueniunt cum eo, Rolan. conf. 67. nu. 4. vol. 1. & pulchrè per Surdum conf. 44. col. pen. Burfat. conf. 157. nu. 19. & seq. vol. 2.

Plus voluit Rimi. sen. conf. 429. nu. 3. & plu. seq. vol. 3. quod sufficiunt duo confines, etiam si variatio, vel incertitudo sit in situ, & alijs coherentijs, & numero mensuræ terræ.

1372 Hæc aut conclusio ¶ duas recipit declarationes. altera est, q̄ illud, quod fuit expressum, q̄ sufficit exprimere quos confines, procedit, nisi prædij, de quo queritur, habeat quinq; cōhnes, ut p. de Monte in tract. finium regndorū. c. 87. post Cast. per eū cit.

1373 tati. Altera est, ¶ quia si confines sint mutati, oportet testes deponere de antiquis, & modernis cōfinibus, nec sufficeret, vel de modernis tm attestari, uel de antiquis, ut cōcludit Cast. in l. 2. in fi. C. fin. regnd. & Crau. cōf.

1374 57. nu. 7. ¶ Et cōstat et, q̄ in probandis cōfinibus prædiorū, si est aliqua dubietas inter antiquos, vel modernos, uel aliās dubitatur de identitate, sufficit semiplena probatio, & probatur per indicia, & coniecturas, ut respondit Paris. cōf. 107. nu. 6. & plu. seq. vol. 1. & p. cōiecturas Decian. cōf. 50. col. pen. i. fi. vol. 1. loques in probanda identitate rei, & p. Bireta d. cōf. 39. Aduersus tm probatione bona fuisse in bonis, & identitate eorum, late ridit Rimi. iu. cōf. 459. uol. 4. Rol. d. cōf. 46. uol. 3.

ARGVMENTVM.

Quomodo, & qualiter probandum sit dominium bonorum prohibitorum alienari, in casibus, in quibus necessaria est dominij probatio.

S Y M M A R I V M.

- 1 Dominium nihil aliud est, nisi ius, quo res mea est.
- 2 Possessio est ius, quo rem teneo.
- 3 Dominium est ius disponendi de re sua ad libitum.
- 4 Idem est dicere dominium, vel quasi, proprietatem, vel quasi.
- 5 Domini appellatione non venit quasi dominium.

P p vcl

- vel quasi proprietates.
- 6 Quasi dominium censetur ex titulo, & traditione, quæ parum publicitatem.
- 7 Dominij probatio difficilis est. Quod declaratur dupliciter, vi nu. 8. & 9.
- 8 Dominij difficultas probatio in eo, qui agit contra tertium rei vendicatione, fundando dominium suum super solo titulo acquisitionis habito ab alio.
- 9 Agens rei vendicatione contra tertium & fundans dominium suum super solo titulo acquisitionis, quemodo iustificare debeat dominium, si sumus in facto recenti, & nu. 10.
- 11 Quando actor se fundat non solum ex titulo, & possessione eius auctoritatis, sed etiam ex possessione propria diuturna, tunc dominium non est probatio- nis difficultas.
- 12 Contra auctorem dominium iustificatur ex titulo acquisitionis & pretij solutione.
- 13 Instrumentum donationis factæ per principem probat dominium donatori, item instrumentum venditionis probat dominium contra venditorem, & nu. 14. & 39.
- 15 Agens hypobecaria iussit, quod probet debitor- em posse iussu hypobecariam, & quod habe- batur pro domino.
- 16 In iudicio familie excelsiunda, vel communi di- uidendo iussit semiplena probatio dominij, proban- do quod defunctus possidebat, & habebatur pro domino.
- 17 Dominij probatio quandoque non modo non est dif- ficilis, sed etiam si de eo notorie constet, ut de pa- lato communis Placentie.
- 18 Dominium satis probatur ex eo, quod aliqua res fuit alii adjudicata iusticialiter.
- 19 Ex sola possessione probatur dominium incidenter in iudicio deductum, secus si principaliter deducatur, & nu. 37.
- 20 Dominium quando dicatur incidenter in iudicio de- duci.
- 21 Respectu mobilium ex sola possessione probatur do- minium.
- 22 Quando sumus in antiquis dominium etiam princi- paliter in iudicio deductum probatur per scripturas publicas saltem concurrentibus aliquibus indi- cibus. Declaratur nu. 3. & 24.
- 23 Admunicum id dicitur, quod conducit ad verita- tis presumptionem.
- 24 Fama & testimonium de auditu licet non probent dominium, tamen adiuvant eius probatio- nem.
- 25 Admunicula ad hoc ut quid operetur, debent esse ple- nè probata.
- 26 Difficilis probationis esset dicuntur ea, quæ sunt de antiquo.
- 27 In his, quæ sunt probationis difficultas, lex est con- tenta probationibus circumstantiis, & causis, quæ aliis non sufficerent etiam per coniecturas, & inducia.
- 30 Ex eo, quod probatur quem possedisse prædium pro suo, & tanquam suum, ut faciat veri domini. & possessores reum suam, præsumi- tur non dominus, sed quod nomine suo, non alieno possederit.
- 31 Testes deponentes se audivisse à maioribus suis, quod tale erat dominus non probant dominium.
- 32 Quod quis sit, vel non sit dominus, non percipiunt sensu auditus, vel visus.
- 33 Testes deponentes talem committere palmæ, & pa- blice fuisse tenum, & repudiam pro domino, non probant dominium.
- 34 Instrumenta locationum, seu inuestiturarum, vel di- visionum inter alios non probant dominium.
- 35 Confessio partis probat dominium.
- 36 Titulus habilis ad acquisitionem dominij, & tra- ditio habita à vero domino, vel utatque con- currente diuturna possessione probant dominium etiam contra tertium, & numero 40.
- Contra num. 48
- 38 Dominium licet non videatur, tamen bene viden- tur, & sensu percipiuntur causæ prædictæ do- minij.
- 39 Licet sit speciale in instrumento venditionis, & do- nationis factæ a Principe, ut probent dominium, tamen iam est in alijs instrumentis, iussit aliqu- bus admuniculis, & nu. 2. & 49.
- 41 Traditio transfert dominium, si tradens erat cemi- nus, alias tantum transferretur conditio usufructus, & publiciana competit, & nu. 4.
- 43 Nemo plus iuris in aliam transferre potest, quam ipse habeat.
- 45 Nemo dat, quod non habet, & pro non dato ha- betur, quod datur ab illo, qui de iure dare non potest.
- 46 Instrumenta venditionum, vel inuestiturarum sola non probant dominium etiam in antiquis, etiam in favorem ecclesie, saltem contra tertium pos- sessorem.
- 47 Ex inuestitura, & solutione fisci probatur domi- nium contra solventem, donec contra eum per eum probetur.
- 50 Dominium ecclesie an, & quando probetur ex in- strumento donationis factæ per imperatorem ab antiquo de aliquo castro.
- 51 Si papa eximat tale monasterium, & capellas ip- sius eas particulatim exprimendo, ex his ver- bis non probatur capellas expressas spectare ad tale monasterium, nisi aliud constet de eorum iure.
- 52 Instrumenta dicuntur emanasse à pluribus personis, si plures ab uno causam habuerunt diversis tem- poribus.
- 53 Ex titulo nullo non probatur dominium, etiam si multitudo non concernat iungentes, sed usque.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 463

54 Dominum qualiter probetur, quando sumus in antiquis.

55 Scriptura, quæ solum probant inter contrabentes, quia sumus in antiquis, probant etiam inter extraneos.

56 Titulus, & causa habilis ad acquisitionem domini, vel quasi, semper est probanda ad iustificacionem domini, etiam in antiquis.

57 Testimonium de auditu auditus in facto antiquo probat dominium.

58 Testimonium de auditu ad hoc, ut aliquid operetur, plura requiruntur.

59 Testimonium de auditu fundatur in lege specialiter, ideo si in aliquo dicitur, facilius proferuntur, & nu. 80. & 93.

60 Testes deponentes de auditu etiam non interrogati debent nominare saltem duas personas, à quibus audiverunt, & nu. 66. & 84.

61 Testes de auditu deponentes nihil faciunt, nisi audiverint à fide dignis, & omni exceptione maioribus, & nu. 36. & 95.

62 Absurdum est eos admitti, quorum auctores repelluntur.

63 Testis dicens audivisse id à parte dici, vel eius auctore, aut conjugum, nihil probat.

64 Testis dicens audivisse ab uno, quem nominat, & alijs quampluribus, quos non exprimit, nihil probat, quia duos ad manus debuit exprimere, et nu. 8.

65 Si unus testis dicat audivisse ab uno, alius ab alio, non probant, & nu. 67. & 85.

68 Testes deponentes de auditu probant, si unus exprimat duas personas, alius alias duas diversas exprimat. Contra nu. 69. & nu. 85.

70 Ad hoc ut testimonium de auditu probet, oportet, quod testes expriment se id, quid deponunt audivisse ante mortem litem, alias nihil operatur, & nu. 78. & 89.

71 Testes deponentes de auditu debent addere, quod credunt id, quod audiverunt, alias si dicerent se id non credere, nihil probarent, & numero 1.

72 Testimonium de auditu differt à testimonio de fama.

73 Testimonium de auditu in his, quæ sunt de recenti inducit presumptionem translatam oneris probandi in partem adversam. Contra nu. 74. & 107.

75 Testimonium de auditu in antiquis plenam probationem facit, alias secus, & numero 92. & 99.

76 Regulariter testimonium de alieno auditu non admittitur, & nu. 79. etiam si fama concurret, ut nu. 98.

77 Testimonium de auditu debet formiter probari.

81 Testimonium de auditu etiam in antiquis non pro-

bat dominium.

82 Facile testes inveniuntur, qui dicant audivisse sic, & sic.

83 Duodecim requiruntur ad hoc, ut fidem faciat testimonium de auditu.

87 Copie plus credendum non est, quam originali.

90 Testes de auditu non probant, nisi illi sint mortui, à quibus audiverunt.

94 Testes deponentes de auditu debent dicere, quod audiverunt ab antiquis.

96 Antiquum tempus in hac materia dicitur centum annorum, vel quando non inveni possunt testes, qui deponant per sensum corporis, & numero 103. 144. 146. & 147.

100 In probanda conjunguntate admittitur testimonium de auditu.

101 Testimonium de auditu in antiquis facit presumptionem ad probandum bona in bonis.

102 Presumptio hominis non transfert onus probandi, sed legis.

104 Enunciativa probant in antiquis.

105 Ad probandum tempus, cuius initium hominum memoriam excedit, sufficit testimonium de auditu auditus.

106 Ius patronatus de antiquo probatur per testimonium de auditu auditus.

108 Fama in antiquis probat dominium, & alia, numero 30. & 143.

109 Testes deponentes de fama ad probandum dominium, quid exprimere debeant.

110 Fama debet legitime probari, alias nullam facit probationem tanquam rumor, & fama nuda.

111 Testis etiam non interrogatus debet dicere à quibus fama traxerit originem.

112 Testis super fama deponens debet reddere rationem dicti sui, etiam non interrogatus, & numero 153.

113 Deponens de fama dicitur potius deponere de iudicio intellectus quam de sensu corporis.

114 Testis dicens, quod de hoc est publica vox, & fama non probat fama, nisi exprimat, quod ipse audivit ab omnibus publice dici, & numero 123.

Item non probat, nisi exprimat à quibus auditu etiam non interrogatus, ut numero 115. & 130.

116 Fama non dicitur probata, nisi sit coarctata ad tempus ante litem contestatam.

117 Fama de delicto non releuat, nisi probetur orta ante inquisitionem formalem.

118 Testis deponens de fama, si interrogetur, quid sit fama, & respondeat, nescire, non probat, & nu. 134.

119 Non potest probare famam, qui non intelligit, quid sit fama.

- 120 Etiam apud peritos difficile est definire, quid sit fama.
- 121 Non est necesse testem respondere qualiter à iure definatur conueniendo, vel sana seu qualiter ipse intellexerit.
- 122 Testis deponens quid de nocte factum, non probat, si interrogatus, quid sit nox, respondit, nescio.
- 124 Fama debet probari per viros discretos, & bonæ fame, non per viles, & mulierculas, & n. m. 13.
- 125 Fama non probatur, nisi per testes omni exceptione maiores, & n. 132.
- 126 Iuramentum non deservit in supplementum ad probationem fame.
- 127 Probatio, quæ fit per iuramentum, est irregularis.
- 128 Numerus testimonium supplet defectum, quando informiter deponunt super fama, si est minor decem, & minus si concurrat aliqua inhabilitas personarum.
- 129 Ad hoc ut fama sit concludenter probata, quot requirantur.
- 135 Testimonium de auditu, vel fama per se requirunt non probant, & in hoc æquiparantur.
- 136 Fama dicitur confirmare, id est, cum alio firmare, quæ per se non sufficit.
- 137 Fama non sufficit ad torturam.
- 138 Fama an probet extrema requisita in remedio c. reintegranda.
- 140 Vbi alia probatio haberi potest, quæ per famam etiam in antiquis, sola probatio fame non sufficit.
- 141 Vbi agitur de magno præiudicio, an fama sola sufficit.
- 142 Notoria, vel ea, quæ habentur pro notorijs, per solam famam probantur, ut donatio Constantini ecclesie secus in alijs.
- 143 Aliud est dici, aliud esse, item aliud est opinio, aliud veritas.
- 148 Instrumenta plura probant communem opinionem, & famam.
- 149 Confessio partis probat dominium.
- 150 Confessio alicuius, qui tenet rem in emphyteosim à tali fide præiudicat.
- 151 Confessio emanata per verba enunciatiua an probet dominium, puta, conducendo aliquam rem ab aliquo tanquam domino.
- 152 Confessio iudicialis fortius probat dominium, quam extraiudicialis.
- 153 Confessio non est modus transferendi dominium, sed tantum probat contra consentientem, donec contrarium probetur, & hoc de extraiudiciali; nam si fuit iudicialis, non potest contrarium probari, & n. m. 154.
- 155 Confessio dominij plus habet iuris, quam facti.
- 156 Confessio est species probationis in materia affirmativa in negatiua vero, ut si dicatur, quod nulla probatio admittatur, secus est.
- 157 Confessio est superlatiua probatio, & superat omnes alias species probationum.
- 158 Probatio per rei eundem, & confessio æquiparantur.
- 159 Confessio notorium facit.
- 160 Confessio habetur pro re iudicata, etiam in criminalibus.
- 161 Post conclusum in causa nulla admittitur probatio, nisi per confessionem partis.
- 162 Contra presumptionem iuris, & de iure nulla admittitur probatio, nisi per confessionem partis iudicalem.
- 163 Negatiua mera non potest probari, nisi per confessionem.
- 164 Non ens non cadit in sensum.
- 165 In casibus, in quibus probatio per scripturam requiritur, tamen admittitur probatio per confessionem partis.
- 166 Confessio adeo est efficax, ut index non possit pronunciare eam nullam.
- 167 Confessio habet vim probationis, & decisionis, quia confessus habetur pro iudicato.
- 168 Confessio alia iudicialis, alia extraiudicialis.
- 169 Confessio quandoque tendit ad probandum, quandoque ad obligandum consentientem, quandoque ad liberandum alium.
- 170 Confessio non prodest consentienti.
- 171 Confessio iudicialis præiudicat consentienti quandoque inter easdem personas, & n. m. 185.
- 172 Nimis indignum est, quod quis contrarium asserat eius, quod prius dicit idē factus est.
- 174 Licet mantellum reuolueret, & sic variare in alio iudicio.
- 176 Confessio facta in vno iudicio ad vnum finem tendente potest reuocari in alio iudicio tendente ad alium finem, & n. 194.
- 177 Iudicium dicitur diversum ratione rei, causæ, personæ, vel modi agendi.
- 178 Impugnatum in vno iudicio cum vno agitato potest adduci contra alium in alio iudicio.
- 179 Iudicium motum super vna re non præiudicat in alio iudicio super alia re, & numero 191. & 227.
- 180 Confessio facta in iudicio criminali probat in civilibus.
- 181 Confessio non debet prodesse ei, cui non potest nocere.
- 182 Proprietas confessionis est nocere semper consentienti, & non ei prodesse.
- 184 Confessio emanata in processu nullo, & in iudicio nullo, an præiudicat consentienti, & numero 186.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 465

- 185 Confessio facta coram iudice incompetente non facit fitem coram competente, & nu. 225.
- 187 Confessio iudicialis præiudicat, etiam si sit falsa.
- 188 Confessio emanata in iudicio summario, an præiudicat in plenario, & nu. 190. & 191.
- 189 Integritas confessionis non pendet ex qualitate iudicij.
- 192 Probationes factæ in iudicio summario non probant in plenario etiam inter easdem personas.
- 195 Rei confessio in criminali iudicio emanata probat in civili etiam inter alios. quæ in eo iudicio non interueniunt in præiudicium consentientis.
- 196 Probationes clares desiderantur in iudicio criminali, quæ in civili.
- 197 Deposito testis etiam in criminali ei non nocet, si ut principalis posset conueniatur.
- 198 Confessio iudicialis incidenter facta, an probet, & præiudicat semper consentienti tam in civili, quam in criminali iudicio & nu. 100.
- 199 Instrumentum, in quo Titius dat mutuo centum Seio, quæ dicit, se habere in deposito à N. probat depositum in fauorem N. contra Titium.
- 201 Confessio iudicialis non solum consentienti præiudicat, sed etiam eius hæredi.
- 202 Non solum præiudicat iudicialis expressa confessio, sed etiam tacita, quæ oritur ex productione instrumenti, & scripturæ, etiam si emanauit per verba enunciativa.
- 203 Confessio emanata coram arbitro consentienti quandoque præiudicat inter easdem personas.
- 204 Confessio ita demum præiudicat, si sit facta coram iudice sedente pro tribunali, secus si sit facta in iudicio coram notario.
- 205 Procuratoris confessio facta in vno iudicio, quando in alio iudicio domino præiudicat, & nu. 107. & 208. 209. & 210.
- 206 Domini confessio in multis differt à confessione procuratoris.
- 211 Confessio à iure iudice, vel à parte reprobata non præiudicat consentienti, etiam si sit iurata, & nu. 214. & 215.
- 212 Si quis fateatur in legato ornamentorum mulierem vestem comprehendere, sibi non præiudicat, quia de iure non continetur.
- 213 Furtum rei suæ fieri non potest, & ideo confessio rei fauens fecisse furtum rei suæ, sibi non præiudicat.
- 217 Ficta confessio, quæ oritur ex contumacia, non præiudicat in alio iudicio.
- 218 Confessio ita demum præiudicat, si sit secunda sententia expressa, vel tacita.
- 219 Presentia partis est necessaria, & acceptatio ad hoc, ut præiudicat confessio facta in vno iudicio, in alio, & nu. 221. & 222.
- 220 Confessio iudicialis tendit ad obligandum.
- 222 An sit necessaria expressa acceptatio, an verò sufficiat tacita, ad hoc ut præiudicat confessio consentienti.
- 223 Acceptari debet confessio re integra, id est, donec confessio non fiat reuocata, vel riuente consentiente.
- 224 Confessio extorta dolo, vel suggestionibus alterius nihil valet.
- 226 Vbi adiunct coniectura pro consentiente contra confessionem, tunc in alio iudicio ei non nocet confessio.
- 228 Confessio facta per verba enunciativa ad alium effectum, an præiudicat in alio iudicio, & numero 230.
- 229 Enunciativa verba probant inter contrahentes in his, in quibus partes possunt sibi præiudicare.
- 231 Enunciativa verba quæ dicantur, & numero 232.
- 233 Confessio per verba enunciativa non obligat, licet probet, maxime si sit geminata, vel sit in antiquis, & numero 254. 255. & 256.
- 237 Favore publicæ utilitatis confessus vnum in vno iudicio, poterit in alio iudicio inter easdem personas contrarium asserere.
- 238 Confessio continens vnum caput, si sit falsa in parte, vel reprobata, in nullo præiudicat.
- 239 In his, quæ ex temporis mutantur, confessio in vno iudicio facta non nocet in alio.
- 240 Confessio super non verisimili non præiudicat consentienti.
- 241 Clara, & aperta confessio præiudicat, non dubia.
- 242 Confessio est interpretanda ad fauorem consentientis, dimmodo non euacuetur, & numero 245.
- 243 Falsa confessio, & erronea non nocet consentienti in alio iudicio.
- 244 Per nostrum affirmare, vel negare substantia veritatis non immutatur.
- 246 Erronea confessio non solum per consentientem, sed etiam per eius hæredem potest reuocari. Contra nu. 247.
- 248 Frater emens fundum suum, & nomine fratris, & faciens catastari, & soluens collectas nomine communi, non auditur postea volens dicere se errasse.
- 249 Clausula ex certa scientia non operatur, ut erronea confessio præiudicat, confitio de errore, & nu. 253. & 254. Contra num. 250.
- 251 Si quis transiens fateatur rem suam esse alterius, sciens esse suam, transfert dominium.
- 252 Hæres scienter diuidens bona tanquam fideicommissio gramata, adeo sibi præiudicat, ut eam confessionem reuocare non possit.
- 255 Erronea confessio non præiudicat consentienti, siue error sit in facto, siue in iure.

- 256 Error satis probari dicitur probando rem aliter se habere, quam canet confessio.
- 257 Dividens rem cum alio putans eorum rem, docto de errore, potest revocare divisionem.
- 258 Falsus fideicommissum in tali testamento extare ad favores N. si ex inspectione testamenti apparet contrarium claud, talis confessio nihil valet.
- 259 Confessio non praeiudicat consentienti circa id, quod si ipse vellet non posset, ut quando continet manifestum iuris errorem.
- 260 Quando in testamento extant aliqua argumenta pro fideicommissum, tunc statur confessioni consentientis subesse in eius praeiudicium.
- 261 Consensus se debitorem Semp. onij de centum, prout in tali instrumento, si ex lectura dicti instrumenti nihil confert, talis confessio nihil relevat.
- 262 Furtim dicens se fecisse in re propria sibi non nocet, quia à iure reprobatum talis confessio.
- 263 Heredem se dicens alicuius inter aliquos sibi praeiudicat, etiam quo ad alios.
- 264 Dicens contractum celebratum servatis servandis, si contrarium ex contractu appareat, nihil valet eius confessio.
- 265 Confessio iudicialis nihil praeiudicij inferi bis, qui in eo iudicio, & actu non interfuerunt.
Contra à nu. 266.
- 267 Confessio extraiudicialis inter viros eodem modo, & forma praeiudicat, quo iudicialis.
Contra nu. 276.
- 267 Praesentia partis an requiratur ad hoc, ut praeiudicet confessio extraiudicialis; & quid sit de iure civili, & quid de iure canonico, et nu. 268. 269. 270. 271. & 272.
- 273 Confessio extraiudicialis, etiam de iure civili plenè praeiudicat, si facta sit in scriptis, ut in scriptura manus.
- 274 Probatio plena requiritur ad hoc, ut plenè probeat, & praeiudicet confessio extraiudicialis.
Contra à nu. 276.
- 275 Confessio emanata ad declarationem alicuius auctus plenè probat, etiam parte absente facta.
- 277 Testes deponentes de confessione oportet esse concordantes per omnia in loco, tempore, &c.
- 278 Extraiudicialis confessio facta per verba enunciativa nullum facit gradum probationis.
- 279 Extraiudicialis confessio irrevocabiliè praeiudicat si sit per notarium stipulata, maxime si sit iurata.
- 280 Non praeiudicat extraiudicialis confessio facta in actu nullo.
- 281 Non potest probari confessio partis per testes contra instrumentum debiti, nisi adsint quinque testes.
- 282 Non praeiudicat extraiudicialis confessio singulari successori, si emanavit post datum illi successori.
- 283 Confessio extraiudicialis à demum facit plenam probationem ad obligandum, si sit facta cum certa, alias fecit.
- 284 Confessio iurata probat, & valet, etiam parte absente.
- 285 Confessio extraiudicialis praeiudicat consentienti non tertio.
- 286 Praetati confessio non praeiudicat ecclesiae.
- 287 Testis dicens se falsum deposuisse, non nocet illi, in cuius favorem deposuit.
- 288 Iudex dicens se falsam sententiam tulisse non praeiudicat tertio.
- 289 Confessio etiam iurata emanata inter personas suspectas, ut inter virum & uxorem, non probat.
- 290 Calore iracundiae facta confessio non tenet.
- 291 Liberatoria confessio facta parte absente solum semiplenam probat.
- 292 Extraiudicialis confessio si sit geminata, & equiparatur iudiciali, & plenè probat.
- 293 Confessio facta ad exonerationem consentientis etiam parte absente probat.
- 294 In his, quae dependent à mera voluntate consentientis, puta in aditione hereditatis, confessio facta etiam absente parte praeiudicat.
- 295 Confessio partis non probat titulum adversarij in beneficiis.
- 296 Testatoris confessio flans in vim mera voluntatis dispositus, ei non praeiudicat, etiam si canonicalis, etiam si sit iurata.
- 297 Testatoris confessio facta parte praesente, & stipulante, vel notario pro ea praeiudicat.
- 298 Confessio testatoris iurata ei praeiudicat in evocatione, si pars fuit praesens, alias fecit, & n. me. 90.
- 299 Iuramentum habet vim clausulae Omni meliori modo.
- 301 Recognitio facta in favorem alicuius probat dominium, & possessionem tam in favorem recogniti quam contra eum, & quosque habentes causam ab eo adversus recognoscens, & eius heredes, & nu. 313. 317. & 318. sub hoc quatuor casibus, ut nu. 320. 321. 322. & 323.
- 302 Recognoscens rem ab aliquo dicitur sateri non esse suam.
- 303 Possessio, & dominium etiam directum in antiquis probantur per recognosciones, nisi appareat eas fuisse factas ex falsa causa, & n. me. 317. 37. & 38.
- 304 Recognoscere est sateri aliquem esse dominum.
- 305 Recognitio non solum nocet recognoscenti, sed etiam habentibus causam ab eo.
- 306 Recognitio non probat contra tertium, & numero 335. & 337.
- 307 Recognitio contra tertium praestat aliquod animi munus.
- 308 Instrumenta locationis, investiturae, & similia, non probant dominium, vel possessionem, & numero 309. 311. 312. 331. 332. & 327.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 467

- 310 Inuestitura tēdit ad diminutionem iuris concedētis.
 311 Recognoscens, & eius successores non possunt reficere questionem dominij.
 312 Vbi recognitio non nocet tanquam recognitio, probat tanquam confessio.
 313 Si iura & recognitionem probetur possessio 10. annorum, vel ultra, tunc dicitur probatum dominium nisi ex aduerso probetur de antiquiore possessione, & numero 339.
 316 Si per seio fuit diu soluta recognitio ex vi prescriptionis dicitur acquisitum directum dominium, quod pariter rei vendicationem, etiam contra tertium.
 319 Si in recognitione generali aliqua excipiuntur, an recognitus, uel ab eo habens causam fidei datam habeat intentionem super cæteris omnibus, & quid si probetur, quod tempore recognitionis aliqua possidebatur per tertium.
 324 Error, & falsa causa nititur recognitionē etiam generatim.
 325 An sit differentia recognoscere aliquem simpliciter, vel tanquam dominum illius rei.
 326 Falsus recognoscens non dominum, an prius dominum iure suo.
 328 Confessio non est modus acquirendi, uel transferendi dominij.
 329 Per instrumentum regulariter possessio non probatur tradita, nisi celebrata sint in conspectu rei.
 330 Ex locutione, & fructuum perceptione probatur possessio, alio possessore non apparente, item dominium præsumitur, si incidenter deducatur, & numero 336.
 333 Instrumentum dotis non probat matrimonium, si de eo principaliter agatur.
 334 Instrumentum acquisitionis cum instrumenta locationis, an plene probent dominium.
 340 Recognitiones, & instrumenta inuestiturae, & similia an probent plene dominium coram senatu, vel principe, etiam contra tertium.
 341 Senatus. vel princeps iudicat ut Deus.
 342 Per solam uerbalem inuestituram non transfertur dominium, nec possessio, nec ius in re, sed ad rem tantum.
 343 Dominium per prescriptionem probatur, & acquiritur, & num. 33.
 344 Si colonus diu coluit fructum nomine meo, ex hoc probatur possessio mea legitima, & consequenter dominium.
 345 Si quis possedit aliquam rem ciuilem, puta i percipiendo canonem, ex hoc probatur prescriptio directi dominij etiam contra tertium.
 346 Vtile dominium per prescriptionem queritur, nisi sit tempus immemorabile, quia tunc etiam directum queritur, & num. 5.
 347 Prescribitur dominium per 10. annos cura titulo, vel per longissimum tempus sine titulo.
 348 Quæsi dominus quis efficitur per prescriptionem.
 349 Si actor in lito dicat rem ad se pertinere iure da

- minu obtinebit, probando prescriptionem, dum probet possessionem continuatam per 10. annos cum tit. & bona fide, & nu. 55. & 358.
 350 Succesor agere rei vendicatione propter dominium, quod erat pænes eius auctorem.
 351 Causa dominij est incerta.
 352 Aliud est iudicis, aliud dominium, aliud possessio.
 354 Possessio de presenti non facit ad iudici quem dominum, nisi sit longissima.
 357 Dominium non cadit in incorporalibus.
 359 Bona fides præsumitur ex lapu longissimi temporis.
 360 Sententia probat dominium etiam quoad tertium, maxime si sit antiquissima, si tamē secuta sit traditio, seu tenita.
 361 Ius pro sententia præsumitur, quod sit uera, & quod interuenerint omnia solemnia intrinseca, & extrinseca.
 362 Sententia tribuit titulum habilem, & rescipiendi, seu prescribendi conditionem, sicut transactio, & confessio.
 363 Liber extimī non probat plene dominium, nec possessionem, nisi sumus antiquus.
 364 Liber extimī probat in præiudicium eius, qui passus est describi.
 365 Solutio pensionis probat dominium contra soluuentem etiam si ac titulo non appareat, secus contra tertium.
 366 Ex denominatione rei à nomine, uel cognomine agētis probatur dominium.
 367 Per bannimenta, & positionem bonorum ad cridas dominium probatur.
 368 Signacula probant dominium.
 369 Concessio de aliqua re facta per principem probat dominium.
 370 Quod comprehendatur in concessione Principis concedentis castrum cum iurisdictione, mero & mixto Imperio, territorio, & pertinentijs, & iuribus quibuscumque ad ipsam spectantibus, & pertinentijs.
 371 Castrum tribus modis sumitur, & nu. 383. & 386.
 372 Nomen Castri, & ville, & huiusmodi accipiuntur pro quodam uniuersali conueniente corporalia, & incorporalia, & etiam iurisdictionem, districtum, & honorem, & nu. 383. & 386. & 387. & 388.
 373 Princeps concedens castrum censetur illud concedere cum sua curia, & iurisdictione, & num. 75. & 381. & 385. Contra num. 410.
 374 Re concessa cum integro statu censetur concessa cum pertinentijs, & omni iure suo, & instrumentis, & omnibus fructibus, & mancipijs, quoad concedentem, non quoad tertium, & nu. 442. & 443.
 375 Vniuersitate concessa veniunt etiam incorporalia.
 376 Curia est vniuersitas prediorum eam dignitate, iurisdictione, & honore, & nu. 43.
 379 Honor concernit personam districtus, & iurisdictionis realitatem territorij, & num. 419.
 382 Ius patronatus alicui competens ratione castri dicitur possideri per ipsum castrum.

- 38; Castro destituto, quando territorium, & iurisdic-
tio casu efficiantur.
- 39; Ecclesia, vel monasterio destructo sine spe repara-
toris intra anicilantur.
- 385; Si dominus legat, vel concedit castrum vniuersitati
ipsius castri, censetur liberare ipsum ab omni iurisdic-
tione.
- 387; Ex dignitate eius, cui sit concessio, & concedentis,
non solum variis consensu concessi, & habita-
tiones, sed etiam vasalli, & homines, & nu. 395.
- 388; Creditor in castro pignorat iurisdictionem exercere
potest.
- 389; In concessione ville facta per Episcopum non ve-
niunt spiritalia, vt decima, quia diuersam qualita-
tem professionis habent.
- 390; Castrum quandoque sumitur pro personis, & homi-
nibus in eo habitantibus.
- 391; Castrum recognoscens superiorem potest statuere
super rebus suis, sed non potest sibi penam im-
ponere.
- 392; Provincia nomen latissimum, etiam incolae compre-
hendens.
- 393; Castrum sumitur pro corpore materiali, videlicet
pro ipso adificio muro munito.
- 394; Castra de iure communia non habent iurisdictionem,
sed presumuntur supposita illi civitati, cui magis
adiacent.
- 395; Castrum, quando sumitur pro corpore materiali, non
sonat in aliquid vniuersale, sed in rem singularem,
vt domus, palatium, & huiusmodi.
- 397; Civitas ponitur pro loco muris circumdato, & qui
muro finitur, & num. 400. & ideo tunc appella-
tione civitatis non venit territorium in dubio, &
num. 402. & 518.
- 398; Non licet alicui facere castra nova cum emulatio-
ne, vel iniuria alterius, nec etiam vetera in castella-
re, quae non probantur fuisse habitata à Principe.
- 399; Priuato licet habere castra, vel fortalitia, dummo-
do non ad emulationem alterius.
- 400; Aemulatio in dubio non praesumitur.
- 401; Forum quandoque sumitur pro iurisdictione, quan-
doque pro loco materiali.
- 402; Inuestitus de castris non censetur inuestitus de castro,
& vero imperio in dubio, & num. 407.
- 404; Ex communi usu loquendi castrum est, quod muro
tenus continetur, territorium vero etiam ultra, vt
de appellatione castri non venit territorium, & nu-
mero 412. & 480.
- 405; Adiacentia rei donata, siue concessa, si sunt separa-
bita, non veniunt accessoria ad principalia.
- 406; Curia quid sit.
- 408; Ex solo ingressu civitatis an, & quando acquiratur
quasi possessio tam respectu ipsius civitatis, quam
castrorum ei subiectorum.
- 409; Capta possessione castri non intelligitur capta posses-
sio, vel quasi iurisdictione, nisi subsequente exer-
cicio.
- 411; Civitatis appellatione in materia larga, & indiffe-
re ti venit non solum suburbia, sed etiam castra,
& villa eius.
- 413; Actor debet probare de quo castro senserit con-
cedens, cum castrum multis modis finatur.
- 414; Interpretatio in dubio debet fieri contra eum, qui
nitiur verbis dispositionis.
- 415; Territorium tribus modis sumitur, & num. 454.
& 456.
- 416; Territorium est ius terrendi, & summonendi.
- 417; Territorium, & districtus idem significant, & nu-
mero 421. autem sit idem cum comitatu, ut
cessi, iurisdictione, & potestate, nu. 422.
- 418; Nemo potest prohibere, ne quis vadat ad distri-
ctum alterius.
- 419; Territorium ita se habet ad castrum, sicut diocesis
ad civitatem.
- 420; Civitatis appellatione in materia odiosa non venit
comitatus.
- 421; Iurisdic- tio est in territorio supposita, sicut domi-
nium, & servitus in predio, & nu. 425.
- 422; Praescriptio territorii dicitur pariter praescripta iurisdic-
tione.
- 423; Iurisdic- tio in territorio est tanquam nebula supra
paludem, & nu. 595.
- 424; Civitas, comitatus, & districtus differunt, & nu-
mero 426.
- 427; Districtus quid significet.
- 428; Vasalli veniunt in consequentiam castri & territo-
rii, cuius glebis sunt affixi, & nu. 517.
- 429; Iurisdic- tio, licet cohaereat solo vniuersali, non tamen
cohaeret solo privati, iurisdictionale, n. & priuati-
um sunt separata.
- 430; Territorium an sit in mari, & nu. 438.
- 433; De iure solus imperator habet territorium, ceteri
autem Reges & Comes non, & ibi ponitur ratio.
- 434; Imperator, seu domus territorii licet fundatum
habeat intentionem, quo ad iurisdictionem, non ta-
men quo ad rem proprietatem, et nu. 442. & 444.
& 448. 531. 542. 547. 542. & 506.
- 436; Emens certas possessiones ab ecclesia sub nomine ter-
ritorii non sub nomine agrorum consequitur etiam
iurisdictionem, & immunitatem, quam habebat
ecclesia.
- 437; Aliud est habere iurisdictionem & districtum aliud
dominium territorii, & nu. 439. & 442. 439.
& 56. & 535.
- 440; Terra sita intra territorium alicuius an, & quando
presumatur domini territorii, item quo ad iurisdic-
tione, quam quo ad dominium particularium,
& num. 449. & 542.
- 441; Quod est intra fines, praesumitur esse de finibus, vel
illis, cuius sunt fines & nu. 458. quo ad iurisdic-
tione, & recognitionem, non quo ad plenam pro-
prietatem, ut nu. 529.
- 444; Praedia existentia intra fines feudi non presu-
muntur feudalia, si multa sunt alienata, &
dista

De fideic. prohib. Quæst. XII. 469

dicto territorio, & nu. 5. 8.

445 Omnis terra de iure primo libera est, nisi inquam
tum violentia est illata.

447 Dominus alicuius civitatis, vel ville habes civilem,
& criminalem iurisdictionem ex hoc non dicitur
habere ius in pacis publicis alicuius territorii,
sed pertinent ad universitatem, & sub eius dominio
censetur. Dominus tamen eis vis poterit
tanquam habitator.

450 Vendens prædia sua, & omnia iura, quæ habet in
tali territorio non censetur vendere ius colligendi
censum, quod habet in certis domibus in illo territorio.

451 Castra existentia in territorio alicuius civitatis debent
vivere secundum leges, & statuta dictæ civitatis,
& per civitatem debent approbari statuta castrorum.

452 Absurdum est, & inhonestum, quod lex inferioris
offendat legem superioris.

453 Loca subiecta civitati, licet alteri infundata, debent
coram ad servandum statuta civitatis, nisi consuetudines
contrariæ sint ibi receptæ.

454 Vbi agitur de interpretatione actus statuti interpretati
rationi vicinorum.

455 Si dominus castrorum separati à civitate condat statuta,
quod servetur ius commune, ubi non loquuntur
sua statuta, nihilominus adhuc debet regi iuxta
statuta civitatis, in cuius territorio est castrum.

457 Aliquis non mutat iurisdictionem.

459 Testes deponentes de territorio, dominio, districtu,
vel iurisdictione tenentur reddere rationem, etiam
non interrogati.

460 Territorium dicitur, ubi habetur iurisdictione in temporalibus,
licet aliquando pro diocesi capiatur.

461 Territorium quandoque accipitur pro universitate
agrorum sine iurisdictione, sed improprie.

462 Recognoscens castrum in feudum ab aliquo, an censetur
etiam recognoscere proprietates agrorum.

463 Territorium quandoque sentitur pro aliquo prædio
particulari, quod quis habet in territorio universaliter
alterius loci.

464 Nihil censetur pertinere ad castrum, nisi aliunde
probetur, quod sit de eius pertinentiis.

465 Verba Spectantia, & Pertinentia resolvuntur in
relativum, & verbum presentis temporis, & conditionem
impermanentem.

466 Verba Spectantia, & Pertinentia referuntur solè
ad id, quod concedens habet in castris, ideo oportet
constare de iuribus concedentis, & num. 19.

467 Verba Spectantia, & Pertinentia important ius ratione
possessionis, vel domini; & ibi late de significatu
horum verborum.

468 Verbum Spectare in libello positum, accipitur solè
quoad dominium.

470 Verba illa in compromisso De omnibus litibus, &
contrariis pendentibus, resolvuntur in relativum,

& verbum presentis temporis, nec probant existentiam
alium aliquam inter partes, nisi aliunde probetur.

471 Concessio facta pro rata tangente concedenti, intelligitur
quatenus tangit, id est, sit tangens.

472 Legatum factum alicui sibi spectantis est conditionale,
& intelligitur, id est, si spectat.

473 Pertinere verbum comprehendit etiam id, quod actione
personalis alicui debetur.

474 Universitas hominum alia minima, alia magna, alia
maxima minima appellatur castrum, magna civitas,
maxima provincia.

475 Castrum non habet iurisdictionem, nisi sit à civitate
separatum.

476 Iuridictio dicitur esse de pertinentiis castrorum à civitate
separati, alias secus, & num. 491.

477 In donatione castrorum à civitate separati venit iurisdictione,
mixta, & mixtum imperium.

478 Territorium non venit in dispositione facta de castris
simpliciter, nisi sit accessorium, & deputatum, &
assignatum castris, & num. 498. & 499.

479 Quæ nomine differunt, consequenter etiam substantia
inter se sunt diversa.

481 Castrum dicitur quasi casa alta, factis munita fossis,
seu vallo.

482 Castrum à iure nihil est deputatum, quod sit de eius
pertinentiis, sed potest esse castrum sine territorio.

483 Vendita cura, in qua sit feudum, non censetur venditum
feudum, nisi sit facta mentio de eo.

485 Concesso castris cum pertinentiis, & omnibus iuribus,
quod veniat in tali concessione, & nu. 499. 517. 506. 511. 515 & 543.

486 Ius pedagiorum est dividuum à castris, sicut corda à
balestra.

487 Fortalitia non debent esse nimis spatiosa, ut paucis
indigeant ad custodiam.

488 In actibus denotantibus translationem iuris de una
in alteram accessorium, non omnino privilegio coheret,
sed divisibile, non venit translatum privilegio.

489 Territorium castrorum non solum est ab eo divisibile, sed
est dividuum pariete medio.

490 Vendens prædium exceptio fonte, non intelligitur
reservare, & excipere solum, quod est circa fontem.

491 Appellatione fluminis non venit ripa fluminis.

492 Praefectus civitati intelligitur praefectus ipsis civibus,
quia significatio civitatis sumitur ex ipsis civibus.

493 Si in aliqua dispositione sit mentio solum de civitate,
non veniunt ea, quæ sunt extra civitatem.

495 Pertinentia veniunt in dispositione, licet de eis nihil
sit expresse dictum.

496 Civitas habet de iure canonico annexam diocesim, ideo
Episcopus licet dicatur Episcopus civitatis, tamen etiam
diocesis dicitur Episcopus.

497 Venditis possessionibus, vel castris censetur vendita
iuridictio, & omnia, quæ vendens habebat ratione
castrorum, & possessionum, non ratione personarum
suarum.

470 D. Petri Ant. de Petra

- ne sue, & numero § 12. § 13.
- 500 Pertinentiarum appellatio venit iurisdictioni, & omnia alia accessoria dicitur a iure, vel consuetudine, & nu. § 17. § 3. & § 16.
- 501 Bona non presumuntur feudalia, sed allodialia in dubio, & nu. § 40. § 50. & § 55.
- 502 Omnia bona, que possunt inuestiri in territorio, de quo fuit inuestitus, presumuntur feudalia respectu domini, nisi reperiantur occupata per particulares. Contra num. § 7.
- 504 Bona specificata a Principe in concessione castri intertinentur concessu iurisdictionis, non autem quod sint feudalia, & in eius dominio, nisi specificatio bonorum facta esset per confines.
- 505 Principis concessio in eius praeiudicium latius interpretatur, quam dispositio privata.
- 507 Verba illa inuestitura in concessione castri, Possessionibus, terris cultis, & incultis, & c. quid operentur, an quod talia expressa dicantur feudalia.
- 510 Curia concessa cum pertinentiis, & infra, alias nihil ex se concessio probat.
- 511 Illud, quod est circa ecclesiam per 20. pedes, quod autem est circa rem profanam per quinque, dicitur esse de eius pertinentiis.
- 514 Pertinentiarum expressio in concessione castri videtur superflua, & otiosa, cum re concessa veniant pertinentiis, etiam si non sint expressa, et nu. § 19.
- 520 Pertinentia qualitatis diversae annexae rei ex qua dam commoditate, non censentur concessa re concessa nisi sit dictum cum pertinentiis, & num. § 4.
- 521 Si ille, cui fuit concessum castrum, etiam iurisdictionem ab alio, an hoc castrum iurisdictioni dicatur esse de pertinentiis castri.
- 522 Horti an veniant in concessione rei.
- 523 Hortus, & similia dicuntur accessoria domui, si ad ea habetur accessus per domum, nisi essent magni momenti.
- 525 Vendito, vel concessio castro cum omnibus ipsi concedenti pertinentibus, veniunt bona, & praedia allodialia ipsius concedentis existentia intra illud territorium, nisi ex quantitate pretij aliud suadeatur.
- 526 Vendita re cum iuribus, & pertinentiis suis, ea solum veniunt, que sunt de natura rei vendite, non autem cetera coherentia, & contigua.
- 528 Inuestitus tenetur probare de iure inuestientis: & an hoc procedat tam respectu iurisdictionalium, quam bonorum corporalium, & nu. § 54. & § 57.
- 530 In dispositione castri, & territorij comprehenditur quaedam universitas praeariorum intra fines positam.
- 531 Universitate concessa, omnia etiam incorporalia veniunt.
- 533 Tercio non est de substantia iurisdictionis, cum arbitretur quod non habet territorium, possit curare.
- 536 Vendens castrum cum pertinentiis non censetur vendere res particulares, quas habet in dicto territorio.
- 539 Vallus & emphyteota possunt cogi ad ostendendum inuestitum, alias omnia presumuntur feudalia, & emphyteotica.
- 541 Si in sententia sit mentio non solum de castro, & pertinentiis, sed etiam de pratis, valibus, velis, terris, & c. an intelligatur de rebus particulatibus.
- 542 Quae sit differentia dicere, Perdo terras cultas, & incultas existentes intra dictum territorium, vel dicere, Pertinentes ad ipsum castrum.
- 545 Feudum potest quis habere in curia alterius.
- 546 Rei vendicatio competit subdito non domino territorij, licet iterq; sit dominus.
- 548 Bona, que non probantur per aliquem possideret, cuius esse presumuntur, & quid si probetur, quod alias fuerint cultae, licet modo sint incultae, & numero § 52.
- 549 An, & quando res sita in territorio alius domini presumatur allodialis, an feudalis: & ibi latè distinguitur, quando dominus habeat fundatum intentionem, quoad iurisdictionem tantum, vel quoad alia.
- 551 Iurisdictioni nihil commune habet cum proprietate rerum nec cum feudibus, aut censuibus.
- 555 Omnis iurisdictioni ad Principem pertinet, vel ad habentem causam ab eo.
- 556 Omnis iurisdictioni tam temporalis, quam spiritualis ab ipso Deo est ex Christo Iesu mediata, vel immediate.
- 557 Imperium unde originem traxerit.
- 558 Imperium, & Papatus fraternizant.
- 559 Imperium est maior natu, quia ante Papatum fuit.
- 560 Imperatoris auctoritas in Evangelio approbatur.
- 561 Post Imperium Babilonicum, Persicum, Medorum, & Graecorum omnis potestas, & auctoritas temporalis imperij cepit esse penes Populum Romanum, qui mox in Imperatorem omnia transiit.
- 562 Imperator est dominus mundi, & est supra omnes Reges de iure, licet non de facto, & late agitur de eius potestate, quae dicitur anormalis, & multatige claudis.
- 563 Omnis iurisdictioni a Principe fluit, & refluit, sicut fluvius fluit, & refluit ad mare.
- 564 Papa, & Imperator sunt circa iurisdictionalia tamquam mare, quod non augetur, nec minuitur per concursum fluminum.
- 565 Papa, ac Imperator concurrunt cum quolibet ordinario, & inferiore.
- 566 Omnis iurisdictioni temporalis procedit ab Imperatore, ut a sole radij multi, quorum emanatio servatur in origine.
- 567 Nulla iurisdictioni etiam minima potest conferri, nisi auctoritate Principis mediata vel immediata.
- 568 Rex Francie, Dux Mediolani, & quilibet Princeps superiorem non recognoscens habet iura Imperij.
- 569 Exercens iurisdictionem in territorio alius dicitur

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 471

- tur facere ei iniuriam, & violare eius territorium.
- 570 Salus, & pedagia sunt de reservatis Principi, id est de merito & merito Imperio, & de regalibus omnibus: & ibi exempla multa, quæ sunt regalia.
- 571 Ius studij est de reservatis Principi.
- 572 Regalia non possunt alienari in prauiciam successorum.
- 573 Ius imponendi gabellassum est de regalibus, sed postquam est impositus ius exigendi non est quid regale.
- 574 Regalia non possunt ab alio obtineri, quam à Principe, ideo ea petens debet ostendere concessionem, & numero 582.
- 575 Regalia sunt specialiter reservata superiori in signum superioritatis, & num. 579.
- 576 Quod fieri non potest, nisi cum Principis dispensatione, de iure impossibile esse dicitur.
- 577 Iurisdictionalia non possunt in aliquem transferri sine licentia Principis, nec ea quis à se potest abdicare sine licentia Cesaris.
- 578 In generali & indefinita concessione nunquam venit, nisi ius, quod habet concedens.
- 580 Regalia sunt ad decus, & bonorem Imperialis, & Regis celsitudinis.
- 581 Salina rum redditus, esse sint de regalibus possunt per Principem in feudum, & emphyteosim concedi.
- 583 Vel regalia dantur, ut iuvenia tuta fiant, aliis exigentes ea ad restitutionem tenentur.
- 584 Molendinum iure privato possideri potest, maxime si sit super flumine privato.
- 585 Privati non possunt iurisdictiones possidere.
- 586 Omne commercium regalis feudi est prohibitum sine domini consensu.
- 587 Res, quæ non potest alienari propter perpetuam rei qualitatem, ut est res sacra, & religiosa, non dicitur esse in commercio nostro.
- 588 Qui habent Imperium iure proprio, id est, ordinario, possunt egredi terminos iuris communis propter criminis enormitatem.
- 589 Iurdictio ordinaria illis tantum competit, qui sunt electi a collegio, vel vniuersitate, vel ab aliquo superiore, vel confirmati.
- 590 Principes, vel consuetudo dant iurisdictionem ordinariam.
- 591 Omnis iurdictio, & potestas de iure publico introducta est.
- 592 Iurdictio est potestas de publico introducta cum necessitate iurisdictionis, & equitatis statuende.
- 593 Habens districtum, vel iurisdictionem dicitur persona publica.
- 594 Privata personæ non potest prescribere iurisdictionem, scilicet in publica, vel est præfex provincie.
- 595 Quæ non sunt in commercio nostro, nullo tempore non prescribuntur.
- 596 Inuenerunt de feudo an, & quando possit rem inuestitura subicere fideicommissio.

- 599 Quilibet in re sua est moderator & arbiter.
- 600 Si concessio nullam aliam personam respicit, quam eam, cui sunt factæ, respectu iurisdictionum personalis est indicanda, cum illa sua natura ad hæredes non sint transmissoria.
- 601 Si aliquis deiciatur ab exercitio iurisdictionis, iurdictio non acquiritur decipienti, sed conuolat ad Imperatorem, nisi concessio aliud sonet.

Q V A E S T I O XIII.

IN CA decimamtertiam quæstionem principalem, quæ pertinet ad dominij, vel quasi probationem, in primis per clariorem dilucidationem istius articuli, præmitto in primis,

- 1 quoddam dominij nihil aliud est, nisi ius, quo res mea est: & þ possessio, nisi ius, quo rem teneo, Bal. in l. si de proprietate, numero 10. C. si a non competens. iud. & seu magis dici potest, þ quoddam dominij nihil aliud est, quam facultas disponendi de re sua ad libitum, l. in re mandata. C. mandat. Bar. in l. si quis, differentia. si de acquir. possessio. Soci. consilio 266. num. 7. vol. 2.
 - 2 Secundo præmitto, þ quoddam idem est dicere dominij, vel quasi, proprietatem, vel quasi.
 - 3 þ & dominij appellationem non venit quasi dominij, vel quasi proprietatis, Alex. consilio 203. num. 2. vol. 2. þ & quasi dominij censetur ex titulo, & traditione, quæ pariat publicianam, ut concludit Corn. consil. 101. col. 2. in princ. vol. 1.
 - 4 Tertio præmitto, þ quod probatio dominij est difficilis probationis, ut sæpius dicunt maiores nostri, & in specie glo. in l. cum res. C. de probat. Boe. decil. 42. numero 1. 5. & est * cõiter receptum, teste Contardo in l. in r. oppos. nu. 16. C. si de inuenta. possessio. &c.
- Sed hæc conclusio sic simpliciter sumpta difficile posset sustineri; ideo duas recipit declarationes. Altera est, þ quod dominium sit difficilis probationis respectu, scilicet respectu possessionis, quæ facilius potest probari etiam per testes de visu, glo. & Doct. in l. tit. putulatio ista. §. hæc quoque. ff. de verb. obligat. et fiet etiam in specie declarat Contard. vbi supra num. 16. licet nihil allegat. Secunda est declaratio, þ ut probatio dominij dicatur difficilis, & facilis probationis, secundum factum, & causas, ex quibus elicitur, & causatur dominium, secundum Bal. in l. proprietatis. num. 4. C. de probat. & in l. cum res. eo. tit. & probat Dec. consil. 11. num. 7. & concordant. per Contrad. vbi supra num. 9.
- His sic præmissis, adhuc pro faciliiori intelligentia istius

8 *trialibus materiæ distinguendi sunt plures casus. Primus est, ut supradicta conclusio procedat in eo, qui agit contra tertium rei vendicatione, fundando dominium suum sup solo titulo acquisitionis habito ab alio, tunc enim verè, & legitime probandum est dominium, & plenè quidem, non ex sola possessione, & titulo eius authoris, ita inquit Balin. d. l. cum res. in si. quæ quidem difficultas causatur tunc ex eo, quia oportet probare dominium sui authoris, ut considerat Castrensi. consil. 133. num. 2. in 2. part. quem ad hoc refert, & sequitur Contard. in d. l. in 1. oppo. nu. 17. Et isto casu, quando sumus in tempore de recenti, non sufficeret etiam probare per communem reputationem, vt ibi per eum. & hoc casu bene dicitur Docto. quod solus titulus acquisitionis etiã in antiquis non probat dominium, Soci. consilio 187. num. 2. vol. 2. Alex. consil. 182. nu. 1. vol. 7. Et ratio istius conclusionis est, quia dominium hoc casu principaliter deducitur in iudiciũ ad fundandam principaliter intentionem actoris, & agitur de factò de recenti, Dec. cõ silio 221. num. 7. & ita latè contra probationem dominij, etiam si agatur de vtili rei vendicatione, respondit Beron. consil. 79. vol. 3.*

11 Secundus casus est, quando sumus in tempore de recenti, & agitur etiam rei vendicatione, sed actor non fundat se contra tertium conuentum ex solo titulo, & possessione simplici eius authoris, sed ex possessione propria diuturna, tunc enim verum est dicere, dominium, vel quasi difficultis non esse probationis, ut concludit post alios per eum citatos, Rolan. consil. 4. uol. 3. quem etiam sequitur Contard. vbi supra nume. 18. & est decis. Bar. in l. ad probationem. C. locati. & in l. quãuis. §. 1. ff. de acq. posses. Ang. in l. officium. in ff. de rei vñd. Alex. cõsil. 121. in princ. vol. 4.

12 Tertius casus est, vbi agit contra auctorem ipsius petitoris, deducendo dominium; tunc enim sufficit probare contra eum titulum acquisitionis habitum ab eo, & pretij solutionem, si finis in venditione, & rei traditione; & ita signanter concludit Bald. in d. l. cum res. & intelligendo eum loqui in hoc casu, non meruit à Doctõribus* communiter reprobari, prout videtur reprobat, ut de* communi contra eum testatur Alex. cõsilio 202. num. 1. uol. 2. & consil. 182. col. 2. vol. 7. Crot. consil. 7. num. 23. & ita intelligo id,

13 quod dicitur alibi Docto. de instrumento donationis factæ per Principem, quod probet dominium donatarij, de quo per Ange. in l. o. cum. num. 1. ff. de rei vendicat. Gram. decis. 19. num. 1. & seq. Contard. vbi supra numero 14.

Siq; sustineri potest hoc casu consultatio Bur
14 lat. consil. 6. col. 7. num. 3. uol. 2. quatenus dicit, speciale esse in uenditionis instrumento, & donatione Principis, quod per eã probetur dominium, alias enim cõtra tertium reum conuentum, non probaretur iste effectus, non confitto de iure donatoris, ita respondit post Spec. & concordan. per eum citatos, Ruin. consil. 13. nu. 7. verfi. & idcõ non obstat donatio Caroli facta Monasterio, & c. uol. 4. sic & inuestitus debet probare de iure inuestitus, Alex. consil. 120. nu. 2. & sequen. vol. 2. Craue. consil. 124. num. 10. Rolan. consilio 36. nume. 6. & 66. vol. 3. & hunc casum probat Boe. decis. 42. num. 6. loquens contra violentum possessorem, quod dominium probetur ex possessione, & contra causam habentem ab eo, puta contra commendatarium depositarij, vel cõducitoris, vt ibi per eum nu. 7. uartus casus, in quo cessat difficultas probationis dominij est, vbi quis agit hypothecaria contra tertium possessorem; nam tunc sufficit probare, quod debitor possidebat rem mihi hypothecata, & q̃ habebatur pro domino, Rip. in l. rem. quæ nobis. num. 12. ff. de acquir. possesio. & concordan. per Cõtard. in d. l. in 1. oppo. nu. 20. C. si de momentum. possessio. & c. vbi addit scietiam fuisse iudicatum per hõram.

16 Quintus est casus in iudicio familiz eref cande, vel communi diuidendo; nam in his sufficit semiplena probatio proprietatis, vel dominij, modo, quo supra dixi in precedenti casu, & post relatos concludit Contar. vbi s.

17 Sextus casus est, ut adhuc dixi, vel quasi probatio nedum non sit difficilis, imò id notorium esse possit, teste Balin. c. in. num. 13. de cohabitatio. clerico. & mulie. vbi exemplificat in hortis Salustianis, vel Palatio Ciceronis, & sequitur Contard. vbi supra numero 12. prout etiam potest dici de Palatio communis Placentia, & similibus, & idem de rebus publicis, ut ibi num. 13. & seq. nam licet dominium sit inuisibile, vt supra dixi, tñ per ea, quæ videtur, conspiciunt, ut ille ait.

18 Septimus casus est, ut quando agitur de dominio alicuius rei in iudicio deductæ, & ex causa iudicati, seu pignoris, quod fuit actori adiudicatum, satis ex hoc dicitur probatum dominium illius rei ad fauores agentis, ex adductis per Cõtard. vbi supra nu. 15.

19 Octauus casus est, ut quando dominium incidenter deducitur in iudicium, & sic de eo incidenter agitur, tunc enim adhuc facilis probationis esse dicitur, probando possessionem tantum; ita enim dicit Bar. in l. quidam in suo. ff. de conditio. institut. & concordan. per Soci. consil. 266. num. 10. uol. 2.

Et

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 473

- * Et hæc est * communis resolutio, à qua nemo discrepat, vt testatur Rot. Luc. decisio. 14. num. 1. & plur. sequen. loquens in domino, quando deducitur incidenter, ¶ putà,
- 20 vbi proponitur confessoria contra aliquem, seu eius prædium deberi seruitutem prædij actoris; tunc enim quia principaliter agitur de seruitute, & incidenter de dominio prædij dominantis, fat est probare de possessione prædij dominantis, vel si proponitur dominium excipiendo; vt ibi per eum, & ante eum Contard. in d. l. 1. in prima oppositio. numero 19. & 22. C. si de momentan. possessio. &c.
- 21 Nonus casus fit, ¶ quòd quidquid sit in rebus immobilibus, quia in his res non est admodum absoluta, generaliter loquendo, tamen respectu mobilium sufficit probatio domini per possessionem, Craue. consil. 269. numero 1. & sequen. vbi concludit, quod dominium pecunie probatur ex sola eius possessione intantum, quod dominium à possessione separari non potest, & probat ante eum Roma. consilio 3. concludens, quòd emens prædium etiam nomine alieno præsumitur de propria pecunia emisse, cū similibus, quæ longum esset recensere.
- Decimus casus est, in quo cessat illa magna difficultas probandi dominium, ¶ cum agitur de re de antiquo; adhuc enim hoc casu, etiā si principaliter deducatur, sufficit probatio per scripturas publicas, teste Ang. in l. officium. num. 2. ff. de rei vendicat. quem ad hoc citat Contard. vbi supra numero 13. quamuis non desint contradicentes, Riminial. sen. consil. 426. num. 12. & sequen. vol. u. 3. Crot. consil. 34. num. 14. quorum opinio tamē non est tuta, saltem concurrentibus aliquibus indicijs, quibus tunc locus est in tempore de antiquo, quod ab omnibus approbatur, l. indicia. C. de probat. & in l. cum res eo. & vtrobiq; Docto. Afflic. decis. 40. sub numero 4. Soci. consil. 89. num. 19. d. b. 1. Alba consilio 6. Natta consil. 23. Menoch. de quæst. arbitrar. casu. 42. in princip. vt per Crauetam de antiqui. te. p. a. in 1. parte. v. fo. per totū. Sed hæc conclusio duas recipit declarationes.
- 23 Prima, vt procedat, ¶ vbi instrumenta sunt plura, & à diuersis personis emanata; neque enim unum sufficeret, nec plura ab eodem auctore, vel eius successore facta, Crot. d. consilio 34. num. 17. & seq. & ante eum Riminial. sen. consil. 426. in fi. vol. 1. Idemq; probat Soc. consil. 194. colum. pen. in fi. vol. 2. & consil. 266. nume. 2. & 12. volum. 2. Alexand. consilio 10. in d. conclus. volum. 4. & pulchrè Ruin. consil. 14. num. 7. & sequenti, volum. 4. loquentes in pluralitate instrumentorum. Craue. vbi sup.

- pra. s. ampliatur. char. 24. in paruis num. 174. & sequen. quamuis minori numero contentus fuerit Alba consil. 6. Natta consil. 283. num. 8. & iterum Alba consil. 83. numero 16.
- 24 Secunda est declaratio, ¶ respectu indiciorum; oportet enim & ea esse legitime probata, Crot. d. consil. 34. in fi. Et pro adminiculo continetur quodlibet instrumentū, quod non est sufficiens ad probationem domini.
- 25 ¶ quoniam adminiculum dicitur id, quod adducit ad veritatis præsumptionem, ut concludit Socin. consil. 187. num. 4. volum. 2. Idē quoque in fama, ¶ & testimonio de auditu, quia quodlibet istorum adminiculatur, Roma. consil. 523. num. 4. & seq. Alexand. consil. 98. nume. 8. & seq. vol. 6. ¶ Craue. vbi sup. & Soc. & alijs supra citatis, quatenus concludunt famam probari per instrumenta antiqua: sed si ageretur de probanda fama per testes, tūc alia erit inspectio. quia testimonium de auditu, & de fama debet esse plene probatum, vt late per Grat. consil. 34. Rolan. consilio 46. vol. 3. vt infra dicam suo loco. Et ratio istius conclusionis fundamentalis est ea, ¶ quia in his, quæ sunt de antiquo, dicitur tractari
- 29 de re difficili, ¶ in qua lex contenta est lenioribus probationibus, l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milita. quæ aliàs non essent omniplena, vt inquit Inno. in c. veniens. de uerbo. signi. cum cōcordan. per Soci. d. consil. 89. num. 16. vol. 1. & consil. 187. col. 2. uol. 2. & consil. 194. eo. Fel. in c. veniens. num. 2. 1. de testi. & in antiquis admittatur probatio etiā per coniecturas, & indicia, & quæ non profunt singula, &c. firmat Natta qui etiam concordan. allegat consil. 446. nu. 11. vol. 2. & latius in terminis nostris hanc conclusionem probat ipse d. consil. 23. §. nu. 5. cum plur. seq. eo. vol. loquens in fama, testimonio de auditu, scripturis, uel libris antiquis, & huiusmodi, intantum q̄ scripturæ, quæ inter ipsos contrahentes plenam fidē tunc faciebant, nūc faciant plenam probationem inter extraneas personas, ratione antiquitatis, vt ibi latius per eum sub nu. 13. ad fi. & pulchrè etiam Alba consil. 64. nu. 28. vbi idem dicit in libris historiariū, & quibuscunq; alijs simplicibus scripturis, & firmat Ancha. consil. 3. o. nu. 4. vbi concludit, quod in probado dominio de antiquo, putà centum annorum, q̄ sufficiunt probationes per coniecturas, & indicia, per eum quid per notale. & c. veniens. vbi Inno. & alijs. de verb. signifi. & præsertim per famam, libros antiquos, testes, qui dicant se legisse antiqua instrumenta in publica forma, in quibus expressè apparebat, quod tale castrū, vel talis res pertinebat ad talem, per l. periniquum. C. de fid. instrum. & c. cum olim. de priuileg.

¶ etiam

& etiam per testes de auditu à suis maiorib. quorum aliqui adhuc sunt viui. Et q. in antiquis dominium probari possit non solum per instrumenta verè, l. cum precibus. C. de probat. l. in exercendis. C. de fid. instr. Bero. q. 90. nu. 7. de quibus infra dicam: sed etiam præsumptiue, vt per eum ibidem, & inter cetera per famam, sufficit tamen probatio possessionis, sed tamè semper requiritur, vt probetur de causa, & titulo habili, ad acquisitionem dominij, vel quasi, Rolan. cōf. 46. nu. 18. vol. 3. concludens, quod propterea testes deponentes aliquem tenuisse prædium tanquam suum, & pro suo nō probare dominium nisi aliunde probetur de titulo, & causa habili ad acquisitionem dominij, seu quasi, que propterea articulari, & capitulari debet per deducendum dominium huiusmodi.

Hic sic præmissis, subijcio nunc modos probandi dominium principaliter in iudicium deductum. Sed prius libet presupponere quoddam casus negativos. Constat itaq. in hærando his, quæ supra dixi, dominium huiusmodi non probari ex eo, quod probetur talè possedisse prædium pro suo, & tanquam suū, ut faciunt verò domini, & possessores rerum suarum; id enim solum operatur, quod dicatur probatum eum possedisse nomine suo, & non nomine alieno, vt supra dixi in præcedent. princip. q. in primo modo probandi bona fuisse in bonis, & ita respondit Rol. in loco supra proxime citato.

31 Secundus casus est, si testes deponunt audiuisse à maioribus suis, quod ille erat dominus. Neque enim per testimonium ꝑ de auditu auditus probatur dominium saltem de recenti; quia non sumus in his, quæ sensu auditus, vel visus percipiuntur, vt in specie respondit Rolan. d. cōf. 96. nu. 16. vol. 3. & in testibus deponentibus de visu, Dec. cōf. 321. nu. 8. de quo dicam aliquid infra in 7. casu, & contra testes deponentes de visu dominij, respondit Paris. cōf. 107. nu. 32. vol. 1. vers. & licet aliqui testes ex aduerso producti dicant Rasonum esse dominum, quia viderunt ipsum dñm, per Bar. in tract. de testib. l. mol. & concordantes, de quibus per eum.

32 Tertius casus est, si vbi etiam testes dicent talem communiter palam, & publicè fuisse tentum, & reputatum pro dño, & dñm talis pñj, vt post Rot. cōcludit Rol. vbi l. u. nu. 20.

34 Quartus casus est, si vt nec etiam per instrumentum locationū, seu inuestiturarum, aut etiam diuisionum inter alios minimè probetur dominium, vt concludit Alex. cōf. 11. vol. 4. de quo non meminit Rolan. qui idem tenet vbi supra, vtrā ea, quæ diximus in præcedentibus casibus,

Pro affirmatiua autem circa modos probandi dominium, satis puto supra dixisse, quibus tamen addi potest, si quis alius modus probandi dominium, vel quasi est confessio parcius, vt respondit Menoch. cōf. 202. nu. 106. & sequen. uol. 3. & in emphyteota, qui fateretur se tenere in emphyteosim à tali dño, Cepha. cōf. 9. nu. 20. & sequen. & hunc casum probat Contard. in d. l. in 1. opposit. nu. 7. C. si de moment. posses. post Dyn. in l. 1. nu. 25. C. de paci. & concordant. de quibus per eum, saltem nisi cōtrarium ex aduerso probetur, ut ille ait, & benè. & hoc de plano procedit inter eos contrahentes, vt dixi: præ in tertio casu; seus autem, quò ad tertium, quo casu posset procedere, quod dicit Bursat. cōf. 26. licet Purpura. cōf. 74. volum. secundo in fi. faciat differentiam inter confessionem, & recognitionem. Sed male, per ea, quæ ponit Menoch. cōf. 91. nu. 36. & plurib. sequen. & cōf. ultimo, volum. 1. & cōf. 191. nu. 7. in 5. fundamento, & latius de recognitione dicam infra in tertio adminiculo, & vtrā ea, quæ supra dixi in præcedentibus casibus, qui satis etiam seruiunt pro modis probandi dominij.

Illud etiam non omitto pro secundo speciali modo probandi dominium, uel quasi, id, quod dicunt Doct. si fusi cerè, si probetur titulus habilis ad acquisitionem dominij, & traditio habita à vero domino, vel à putatiuo, ex quo datur Publiciana, ita post Specul. & concordant. per eum citat. respondit Alexand. cōf. 98. nu. 8. & sequen. volum. 2. & latius Roland. d. cōf. 46. numero 18. & sequen. volumine 3. vbi addit, hoc procedere concurrente diuturna possessione in antiquis: & etiam considerat Contard. in l. prima, in prima oppositio, numero 1. in fi. C. si de momenta. possessio, & ante eum idem respondit Paris. cōf. 107. numero 9. & plurib. sequen. volumine 1. vbi concludit post Specul. & Bal. in l. cum res. C. de probat. & in d. l. indicia. quòd dominium etiam contra tertium probatur, probando titulum, traditionem, & diuturnam possessionem, etiam si non constet tradentem fuisse dominum. vnde licet Bal. in l. cum res. C. de probat. velit, dominium probari ex titulo emptionis, pretij numeratione, & rei traditione, retentæ opinione Placen. antiqui glossatoris, tamen * communiter reprobat, Alexan. cōf. 102. numero 1. volumine secundo, & cōf. 182. columna secunda, volumine septimo, & probat Crot. cōf. 75. numero vigesimo quinto. quando scilicet dominium principaliter in iudicio deducitur, & de recenti, vtrique per eum. † Et quod ad proban-

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 475

probandum principaliter deductum in iudicio dominium, non sufficit probatio solius possessionis, l. nullo. C. de rei vendicatio. & in terminis nostris Bal. d. consilio quarto. in princip. in quarta parte, per d. l. cum res. C. de probatio. nec etiam per testes de visu, 38 vt etiam supra dixi, † quia dominium non videtur, sed bene videntur, & sensu percipiuntur causæ productiue dominij, per Inno. in c. cum causam. de probat. quæ in proposito, & materia nostra sequitur Ang. dictio consilio 229. sub numero tertio. & quamuis speciale sit in instrumento emptionis, quia illud solum probat dominium, ut est tex. in l. proprietatis. C. de probat. quem tex. sic inducit Barbatia in loco infra citato, prout etiam in instrumento donationis Principis, vt concludit Ang. in l. officium. numero secundo. ff. de rei vendicatio. Barbat. consilio sexto, columna secunda, numero 2. volumine secundo: cetera tamen instrumenta acquisitionum iunctis aliquibus alijs adminiculis probant dominium, d. l. proprietatis. in verbo sed & quibuscumque alijs legitimis probationibus. Ang. vbi supra in d. l. officium. qui sic intelligit glo. in d. l. proprietatis, quæ simpliciter vult, solum instrumentum probare dominium. & hanc conclusionem sequendo Ang. comprobat Socin. vbi supra. & latius prædicta sic declarat Barbat. consilio 55. clementissimum, & omnipotentem Deum. columna sexta. ad si. versiculo facit etiam, quod voluit Ang. nolumine quarto. Quibus addo vnum granum salis, vt hæc conclusio ita demum vera sit, si vltra instrumentum acquisitionis probetur possessio acquirentis, alias secus, l. traditionibus. C. de pact. l. nunquam nuda. ff. de acquirent. rer. domi. glo. in l. non est nouum. ff. cod. ut etiam respondit Bald. consilio 51. numero secundo, in secunda parte. etiam si is, à quo titulus habitus fuit, erat dominus, Corn. consilio 35. numero decimotertio, volumine primo, loquens etiam in emptione, & pariter Alexand. consilio 11. numero quinto, volumine quarto. & sic verus modus probandi dominium, uel quasi est probatio tituli habilis ad acquisitionem dominij, cum 40 nuda traditione, † quia si is, qui tradidit, erat dominus, translatum est dominium, alias vsucapiendi conditio translata dicitur, & competit publiciana, Alexand. d. consilio 98. numero octauo. & sequen. nolumine 2. 41 † alias enim solum emptionis instrumentum non probat dominium etiam in antiquis, nisi aliqua alia concurrant adminicula, Socin. consilio 187. numero secundo, vo-

lumine secundo. & Alexand. consilio 182. numero primo, nolumine septimo. vbi concludit post Docio. in l. cum res. C. de probatio. contra Bal. quod ad probandum dominium in rei vendicatione non sufficit titulus, & traditio, vacua, possessionis, nisi etiam probetur tradentem fuisse dominum, sed bene sufficiunt hæc in Publiciana, vt ibi per eum numero quarto, quidquid dicat Bero. in quaestio. 90. numero septimo, quod dominium potest probari per instrumenta, l. cum precibus. C. de probatio. l. in exercendis. C. de fid. instrumen. & per presumptiones, quia illa iura non probant hanc suam conclusionem. & qualiter probetur dominium de recenti, & quæ requirantur, ponit Paris. consilio 104. colum. 6. & sequen. volum. 1. Atque etiam, vt mea fert opinio, & comprobat Afflict. decif. quadragesimo, sub numero quarto. requiritur, quod tradens sit dominus, alias enim solus titulus, & traditio non facit 43 ceret acquirentem dominium, † quia nemo plus iuris, & c. l. traditio. ff. de acquirent. rerum dominio, sed quasi dominum, & præberet vsucapiendi conditionem, l. prima. in princip. & ibi glo. in verb. à non domino. ff. de Publicia. l. siue autem. §. si duobus. ff. cod. & comprobat aperte Corn. vbi supra, vbi 44 concludit, † quod in casibus, in quibus ipso iure dominium acquiritur absque traditione, nunquam tamen transferretur, nisi concedens sit dominus, sicut etiam quasi dominium minime transferretur à non domino, nisi si traditione subsequuta, sed ea subsequuta, tunc si habens titulum cecidit à possessione ante perfectam vsucapionem, habet Publicianam actionem, & sic quasi dominium, si tradens non erat dominus, vt ibi per eum, requiritur traditio, vel aliquid, quod sit loco traditionis, Afflict. vbi supra sub numero quarto, & probatur per iura supra citata. atque idem firmat Socin. dicto consilio 266. sub numero sexto, volumine secundo, dicens, quod iura vtilia, vel directa non possunt in emphyteotam transferri, nisi sint penes concedentem, per reg. l. nemo plus iuris, & c. ff. de reg. iur. & facit tex. in l. qui domos. in si. ff. de legat. primo. Qua de re Bal. in l. si vniuersæ. C. de lega. sumando illum 45 tex. inquit, † quod nemo dat, quod non habet, & pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui de iure dare non potest, seu qui non habet, quod dare vult, & quod autem de iure patet, & ita concludit circa translationem dominij, vel possessionis Bero. quest. 106. numero primo, in si. & sequen. Verum 46 est, † quod multi dissentiant ab hac conclusionem,

- clufione, quòd imò etiam in antiquis, etiam in fauorem Ecclefie non probetur dominium per folum instrumentum uenditionis, inueftituræ, vel locationis, poft Spec. Riminal. confilio 446. numero duodecimo, & fequen. vol. 3. faltem contra tertium poffefforem, etiam fi folutio penfionis interuenerit,
- 47 ¶ fed folum contra eum, qui foluit, vel folum inueftituram accepit, donec ipfe probauerit inueftituram eſſe rei fuæ, & per errorem acceptam, ut ibi per eum. Immo etiam, & fi conſtet de traditione rei, Crot. confilio trigefimo quarto, numero vndecimo. & plurib. fequen. ¶ quòd dominium non probetur ex titulo, rei traditione, & etiam poffeffione ſimul iunctis, eſt glo. ordinaria reprobandis opinionem Placent. ſingularem per Docto. reputatam. in l. cum res. C. de probatio. etiam fi concurrat fama viciniæ ſuper dominio. & latè firmat Crot. in confilio 75. ſub numero vigefimo quarto, verſiculo. & licet per ipſos allegetur titulus, &c. & plur. fequen. Sed eſt aduertendum, quòd ipſe in hoc vltimo loco non loquitur in antiquis, ¶ nihilominus vbi etiam agitur de magno præiudicio, instrumenta antiqua ſi ſint plura à diuerſis pſonis emanata, & ſubſequuta diutina poſſeſſione, probatur intentio aſtoris, ut per Craue. in tracta. de antiquitate tempor. char. 24. numero vigefimo. Non tamen ¶ probaretur dominium ecclefie ex ſolo instrumento donationis factæ per Imperatorem ab antiquo de aliquo Caſtro, vel Curte, faltem niſi plures excent inueſtituræ, Riminal. vbi ſuprà ad h. dicto confilio 446. niſi probetur, quòd eſſet in bonis Imperatoris, & ad eum pertineret, putà, probando poſſeſſionem ſubſequutam in eo, cui fuit facta conceſſio, vt per Ruin. conſuſio decimotertio, numero ſeptimo, & fequen. volumine quarto. Nec ſufficerent verba narratiua concedentis ad fauorem Ecclefie, præſertim niſi adſit clauſula motus
- 51 proprij. & ibi addit numero nono, ¶ quòd ſi Papa dicit, ſe eximere tale monaſterium, & capellas ipſius, quas, vt Papa ait, duximus proprijs vocabulis exprimere, & ſic eas exprimit, tunc non probat dictas capellas ad dictum monaſterium ſpectare; niſi aliud cõ-
- 52 ſtet de earum iure, & concludit, ¶ quòd instrumenta ſatis dicuntur emanare à pluribus perſonis, ſi plures ab eccleſia cauſam habuerunt diuerſis temporibus, vt ibi per eum numero 8.
- 53 Declaratur autem iſte caſus, ¶ vt procedat, dñmmodo titulus non ſit nullus, alias ſecus, ita concludit Crot. dicto confilio 34.

numero 2. & plurib. fequen. etiam ſi nullitas concernat ius tertij, quia hæc exceptio tendit ad conſeruatiõem iuris excipientis, vt ibi per eum.

Secundo declaratur hæc conſuſio, vt proce-

54 dat in factis de recenti, ¶ ſecus in antiquo; nam in factis de antiquo lex leuioribus probationibus contenta eſt, quæ alias non eſſent omnino plenæ, l. cum omnes. §. a barbaris. ff. de re. milita. Innocen. in c. veniens. de verborum ſignificatio. cum concordant. per Socin. dicto confilio 89. numero decimoſexto, volumine primo. & 187. columna ſecunda, volumine ſecundo, & confilio 154. cod. Felin. in c. veniens. numero vigefimo primo. de teſti. & quòd in antiquis admittatur probatio etiam per coniecturas, & indicia, & quæ non probant ſingula, &c. firmat Natta, qui etiam concordat. allegat. confil. 446. numero vndecimo, volumine ſecundo. & latius in terminis noſtris hanc conſuſionem probat ipſe d. confilio 235. numero quinto, & plurib. fequen. eo. volumine, loquens in fama, teſtimonio de auditu, ſcripturis, vel libris antiquis, & huiusmodi, intantum quòd

55 ¶ ſcripturæ, quæ inter ipſos contrahentes plenam fidem faciebant tunc, faciunt etiam nunc probationem inter extraneas perſonas ratione antiquitatis, vt ibi latius per eum, ſub numero decimotertio, ad h. & pulchre etiam Alba confilio 64. numero vigefimo octauo, vbi idem dicit in libris hiſtoriarum, & quibuscuque alijs ſimplicibus ſcripturis. & firmat Ancha. confilio 110. numero quarto. vbi concludit, quòd in probando dominio de antiquo, puta centum annorum, ſufficiunt probationes per ſcripturas, & indicia, per c. quid per nouale. & c. veniens. vbi Innoc. & alij. de verborum ſignificatio. & præſertim per famam, libros antiquos, teſtes, qui dicant ſelegiſſe antiqua instrumenta in publica forma, in quibus expreſſe apparebat, quod tale Caltrum, vel talis res pertinebat ad talem, per l. periniqum. C. de fid. instrumen. & c. cum olim. de priuileg. & etiam per teſtes de auditu à ſuis maioribus, à quibus audierunt aliqui, qui adhuc ſunt viui.

Et quòd in antiquis dominium probari poſſet non ſolum per instrumenta uerè, l. cum precibus. C. de probatio. l. in exercendis. C. de fid. instrumen. Bero. quaſtio. 90. numero ſeptimo, de quibus infra dicam; ſed etiam præſumptiue, vt per eum ibidem, & inter cetera

56 ra per famam. Sed ſemper ¶ requiritur, vt probetur de cauſa, & titulo habili ad acquisitionem domini, vel quali, Rolan. confil. 46.

num. 18.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 477

num. 18. volum. 3. per ea, quæ suprà dixi.

57 Secundus modus probandi dominium, faltem in facto de antiquo, est testimonium de auditu auditus in antiquis, per glo. ordinariam in lege secunda. §. idem Labeo. in verb. audiuerint. ff. de aqua. pluuiæ. arden.

58 Sed ad iustificandum ꝑ istud testimonium plura desiderantur, de quibus in capitulo, licet ex quadam, de testi. & per Crot. consilio 34.

Primo dico vtrâ ea, quæ latius dicam in seqnè.

59 dub. ꝑ quòd testimonium de auditu fundatur in lege speciali, & ideo facilius profertur, si in aliquo deficit, Curt. iun. consilio 17. in princip. & ante eum Craue. de antiqui. tempo. char. 7. numero sexto. §. viso de fama. & quamplura requisita desiderantur in co. late omnino vide per Cephal. consilio 350. per totum. uolamine secundo.

60 & late per Riminal. iun. consilio 362. & in casibus, in quibus testes de auditu admittuntur, debent etiam non interrogati deponere, & nominare saltem duas personas, à quibus audiuerunt, nec sufficeret nominare vnâ, ut est tex. in d. c. licet ex quadam. in principio. de testi. ibi, Qui dicant ab antiquioribus quidem suis, non vtiq. ab vno, cum non sufficiat, si is viueret, sed duobus ad minus, quos nominare debent. Craue. vbi suprà numero vndecimo. Hippo. Marfil. consilio vigesimo, numero vndecimo. Natta consilio 170. numero quinto. & debet nominare etiam non interrogatus, Cephal. consilio 721. numero 37. & sequen. volumine quinto, & pendet à iudicis arbitrio, cōsilio 776. numero septimo. eod. late Riminal. iun. consilio 474. Nec ab infamibus, &

61 ꝑ suspectis, sed à inde dignis, & omni exceptione maioribus, ꝑ cum satis absurdum videretur admitti illos, quorum repellerentur auctores, & ibidem Ant. de But. in quarto notab. & alij not. & licet ille tex. loquatur in probanda parentela, tamen extenditur ad alios casus, in quibus recipitur testimonium de auditu, ut probat Corn. consilio septuagesimo octauo, numero quinto, uolamine tertio. & semper fit necesse, quod currant requisita, de quibus in dicto tex. & probat in specie Natta consilio 170. numero quinto, & ante eum late Craue. de antiqui. tempo. char. 7. §. viso de fama. præsertim numero 6.

62 Quæ de re ꝑ testes dicentes audiuisse à parte, de cuius interesse agitur, vel eius auctore, aut ab eius consanguineis, nihil probarent, Craue. consilio 41. numero vigesimo. si enim, ut ille ait, non crederetur originali, id est, auctori dictæ locutio-

nis, in eis debet credi eius copia, id est, his, qui ab eo auerterunt, lege prima, ff. de nd. instrumen. cum similibus. Quæ de re Alexand. consilio 123. in fi. numero octauo, uolamine tertio. ꝑ concludit, non etiam sufficere, si testis dicat audiuisse ab vno, quem nominat, & à pluribus alijs, quos non ex-

64 primat. ꝑ licet quod non suff. ciat, si testis unus dicat audiuisse ab uno, & alius ab alio, firmat Corn. d. consilio 78. numero septimo, volumine 3.

66 Sed sic est, ꝑ quòd testes, qui simpliciter de auditu deponunt, nec exprimunt, à quibus audiuerunt, nihil probant, &c. ꝑ puta si solum à factore alicuius unus audiuerit, alius à factoris ipsius domino, alius à patre aduersarij, & alius à patre suo, ergo &c.

68 Secundo probatur, ꝑ nam licet glo. in d. capitulo licet ex quadam. in verb. duobus. videatur sentire, sufficere, quod quilibet testimonium audiuerit à duobus, & expressius Innocen. & Abb. ibidem, qui subdit esse præsumptionem, quando unus audiuit à duobus, & alius ab alijs duobus, & sic deinceps, ex quo factum huiusmodi videtur esse magis ipsarum, & sequitur Corn. d. consilio vigesimo octauo, numero secundo. volumine tertio, qui citat Innocen. ibi dicentem sub dubio fortè, quòd opinio illi foretetur in practica propter auctoritatem gloss. & Innocen. & Corn. sequitur simpliciter Rip. in l. prima, numero 88. in fi. versiculo sed an sit necesse, quòd sint concordēs in personis, à quibus audiuerunt, &c. ff. si certum petat. & eos debent nominare, nec suff. ceret, si ab vno tantum, Curt. iun. d. consilio 17. in principio. num. 2.

69 Tamen Hostien. ꝑ Ioan. Andr. & Anto. de Burr. ibidem, quos refert, & sequitur Alex. consilio 81. columna secunda, numero tertio, versiculo præterea secundum Hostien. columna 2. volumine primo. Dec. consilio 721. numero vndecimo, concludunt, oportere, quòd ipsi testes audiuerint ab eisdem personis, alias enim dicerentur singulares, & sic non probarent, ut illi dicunt, & ita late firmat idem Craue. in dicto tracta. de antiqui. tempor. char. 75. columna prima, numero vndecimo. & sequen. vbi etiam citat Anchar. & Dec. contra Corn.

Sed sic est, quod si unus testis dicit se audiuisse à patre suo, & duobus alijs personis, quas nominat, alter à factore, & tribus alijs personis diuersis, ergo, &c.

70 Tertio quia ꝑ ad hoc, ut huiusmodi testes de auditu dicantur legitime deponere, debent etiam exprimere se audiuisse antea tem motam id, quod dicant audiuisse,

Q 3 alias

alias non admittuntur, vt est tex. in d. c. licet ex quadam. in verb. & ante litem motam. & ibi glo. & Docto. præferti Abb. notant. de testi. alias enim præfumeretur, q. post motam litem loquutio huiusmodi orta sit in præiudicium alterius ex litigatoribus, nisi testes hoc aperiant, ut concludit Natta d. consil. 170. num. 8. vel saltem ita potuerunt audire post motam litem, sicut ante, cum simpliciter de auditu deponunt, & sic non cōcludēt, q. ante, prout oportet, ita respondit etiam Cæpo. inter consilia ciuil. consil. 31. num. 9. loquens in testibus de auditu, & de fama, vnde depositio testium huiusmodi esset ambigua, & sic nō releuaret, ut etiam per Nattam, vbi suprā. idem ante eum probat Rip. in l. 1. nu. 87. in fi. ff. cert. pet. vbi citat etiam Dec. consilio 82. col. 1. nu. 1. vbi concludit, q. testis, qui deponit de auditu à maioribus suis ante motam litem, probat, secus si post motam litem. idem nrmat etiam Dec. consil. 99. in princ. alias enim, vt Docto. prædicti dicunt, potius fuisset dictū in fraudem. & aliud est, quod singulariter notauit Roma. singula. 75. omni in casu, dicens, quod in casu, quod testimonium de auditu inducit plenam probationem, requiritur, quod testes deponat audiuisse ante motam litem, alias enim si post, nihil probant etiam femperenē, q. potest esse, quod morio litis produxerit hanc famam, per tex. in d. c. licet ex quadam. & Archid. in c. consanguineus. §. 5. quæst. 6.

Sed si ceteri, quod si testes non percipiunt tempus ante litem motam, non explicant, quod audierint ante illud tempus, ergo & c.

Quarto destruitur testimonium huiusmodi, 71 ¶ si testes non dicunt, se credere id, quod audierunt, ergo non releuant eorum attestaciones, ut legitime dicatur probatum testimonium de auditu, ut dicit tex. in c. quoties, in ultimis verbis. & in d. c. licet ex quadam. ad fi. de testi. Dec. in l. 1. in 1. lect. num. 1 §. ff. cert. pet. Grat. consil. 110. num. 11. volum. 2. Craue. in d. tracta. de antiquita. tempo. numero 6. char. 7. §. vbi citat etiam Archid. & Dec. alibi, Natta d. consilio 170. nu. 7. versic. præterea ad hoc, vt testimonium de auditu operetur, debent testes addere, quod credūt, sicut audierunt, ergo, & c.

72 Et istud testimonium ¶ de auditu differt à testimonio de fama, vt per Felin. in c. si diligenti. num. 12. in princ. de præscriptio. Alex. cō. filio 15. vol. 4. Est verum, ¶ quod multi dicunt tale testimonium in his, quæ sunt de recenti, inducere præsumptionem translationis oneris probandi in partem aduersam, vt post Archid. Felin. & Curt. respondit Natta consilio 520. numero 9. Cepha. consilio

503. numero 7. volum. 4. vbi ad hoc citat Felin. Dec. Curt. & Marfil. & repetit consilio 508. numero 40. & consil. 140. numero 29. Marzar. consilio 16. column. 2. in fi. & Gozad. consil. 4. num. 36. & istud dictum pro memorabili refert, & sequitur Roma. singula. 341. per eos citatus, & per Craue. qui cōcordan. citat in tracta. de antiquita. tempor. in prima parte. §. ergo fama. num. 7. Sed istud ¶ dictum in facto de recenti est valde periculosum, vt abundē illud impugnāt Natta consilio 170. col. 1. & sequen. & recipit plures declarationes, ut ibi per eum, & per Cepha. consilio 85. numero 36. post Dec. consilio 82. Craue. vbi suprā, & Riminal. lun. con. filio 182. Sed quod attinet ¶ ad propositum nostrum in materia de recenti, Docto. videntur tenere, quod testimonium de auditu faciat plenam probationem, Paris. consilio 104. numero 44. volumine 1. dum concludunt, in antiquis sufficere probationem per indicia, & testimonium de auditu, & Alba consilio 6. numero 7. & sequen. post Ancha. per eum citatum consilio 310. numero 3. in fi. & sequen. loquentes in materia probationis dominij in antiquis, quod sufficiant indicia, & testimonium de auditu à maioribus suis, Natta consilio 520. numero 10. Scien. dum tamen est ¶ & illud, & pro certissimo habendum, quod regulariter testimonium de auditu alieno non admittitur, d. c. licet ¶ ex quadam. de testi. & ibi * omnes not. glo. in l. testium. C. de testi. c. tam litteris. eoditū. & glo. in l. 2. §. idem Labeo. in verb. audierunt. ff. de aqua plu. arcen. Afflicti. decis. 248. numero 5. maxime si malam rationem reddant ultra auditum, & loquutionem, & in testibus dicentibus se audiuisse talem familiam uiuere more Frāchorum, scilicet, quod primogeniti masculi succedat vniuersaliter feminis exclusis. Et quod aliqui dicunt facere præsumptionem, Dec. d. consilio 81. & concordan. per Cepha. consilio 140. numero 20. volumine primo. procedit, vbi testimonium ¶ de auditu est formiter probatū, vt tunc faciat præsumptionem, & iunctum cum alijs adminiculis plenē probet: Craue. consilio 277. columna tertia ad fi. volumine secundo. vbi plur. concordan. citat, & addit, quod huiusmodi præsumptio trāsfert onus probandi in aduersarium. Item in prædicta conclusio procedit, ¶ vbi auditus fuit ante motam litem, Cepha. consil. 85. num. 36. alias secus, vt suprā dixi, & nisi res sit de antiquo, vt in probado rem fuisse in bonis alienius, consil. 98. nu. 3. §. Et q. regulariter non ¶ valeat ¶ tale testimonium ex eo, ¶ testes nō deponunt de aliquo, quod ipsi cognouerint per

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 479

per sensum corporis, respondit Bar. in conf. 52. in questione vertente inter dominum Si monem. nu. 2. Alex. conf. 4. §. nu. 10. uol. 2. dicens, q. tale testimonium fidem non facit, & Alex. conf. 7. 1. nu. 3. volu. 3. dicens, q. testis de auditu non dicitur verus testis, & conf. 113. nu. 2. volu. 4. vbi idem repetit. & ideo Cuma. 90. confil. 77. col. 2. inquit, q. testimonium de auditu, seu de relatione alicuius de facili pro sternitur, quia nititur iure speciali, & privilegio. sequitur Rimi. iu. conf. 186. nu. 56. uol. 2. & cõtra testimonium de auditu, ultra Nattam conf. 170. multa tradit idem Riminal. 81. conf. 182. Quinimo q. testimonium f. de auditu, etiam si finis in antiquis, quando agitur de probando dominio, vel possessione, nec nõ probet, est magis * * communis opinio, Cepha. conf. 250. nu. 17. & plu. seq. vol. 2. & Ancha. conf. 194. col. 2. firmat, q. testimonium de auditu nõ solum est debile, sed etiã 82. suspectum, q. quia de facili testes inveniuntur, qui dicunt sic, & sic audiuisse, & itã etiã eum refert, & sequitur Craue. de antiquita. tempo. in 1. par. char. 76. nu. 7. & 12. Quinto, est etiam considerandum, q. licet in antiquis admittantur testes deponentes se audiuisse a maioribus suis, per supradicta, tamen illud dictum non est simpliciter verum, sed vt admittatur, concurrere debent infra scripta requisiti, quã etiam supra commemorauimus, & adhuc libet summam ea repetere, de quibus per Craue. vbi supra, vbi addit 83. char. præceden. nu. 6. q. ad hoc, vt testimonium de auditu fidem faciat ad transferendum onus probandi in aduersarium, requiritur concursus duodecim requisitorum, de quibus per Docto. in d. c. licet ex quadam. & 84. in specie per Abb. de testi. f. & præsertim q. testes audierint a pluribus personis, Craue. vbi supra nu. 1. 2. licet aliqui contradixerint, de quibus per eum num. 11. in fi. Cepha. ubi supra nu. 24. de quo supra fuit satis dictum, 85. Item q. quod omnes ab eisdem, Craue. vbi supra nu. 12. licet aliqui contradicant, vt supra præ dixi, Cepha. conf. 250. nu. 24. Tertiõ, f. q. illi, a quibus audierunt sint personæ fide 87. dignæ, f. ne plus credatur copiar, quàm originali, Craue. conf. 41. sub nu. 2. Dec. cõf. 82. col. 1. Natta vbi supra nu. 5. Craue. in d. §. viso de fama. num. 11. de quo etiam supra. itã q. non sufficeret vnum nominare, vt per Nattã d. conf. 170. nu. 5. & Cepha. d. cõf. 250. nu. 22. 88. in princ. tertiam si subiungant se a pluribus alijs audiuisse, vt ibi per eum. Et hæc procedunt, etiã si de eo non sint interrogati, Natta vbi supra. Quarto, quod audierint iante motam litem, Dec. d. conf. 82. Craue. vbi supra nu. 6. Natta d. conf. 170. nu. 8. & seq. Ce-

90 pha. conf. 85. nu. 36. Quinto, f. quod illi, a quibus audierunt, sint mortui, quia alias pars fuisset in culpa non faciendo eos examinari, Craue. in d. §. viso de fama. nu. 7. ad fi. 91 & seq. Sexto, f. q. dicant se credere id, q. audierunt, Natta d. conf. 170. nu. 7. Septimõ, 92 f. q. finis in negotio de antiquo, vel alias priuilegiato, alias, vt inquit Craue. d. nu. 9. post Cuma. conf. 77. num. 17. vbi late contra 93 testimonium de auditu, f. quia fundatur in iure speciali, non operatur, si testes in aliquo deficiant: & late quod oporteat etiam dictos testes dicere, q. itã credit, Cepha. vbi supra nu. 22. & q. debet esse personæ graues, & etiã q. ab antiquis audierint, ut ibi per eum. & illud de credere, probat tex. in c. 5. de testi. & probat Natta conf. 170. nu. 7. prout etiam in probatione famæ Doct. cõcludit; quidquid solus Aret. conf. 37. nu. 3. & seq. velit d. capitu. licet ex quadam. de testi. solum habere locum, ubi agitur de probanda parentela ad effectum dissoluendi matrimonij, & q. in ceteris in antiquis stat regula, vt testes de auditu ab vno sufficiat. Sed male; q. ceteri dissentiant, Craue. de antiquit. tem. 94 por. char. 75. nu. 5. in fi. Octauõ f. requiritur, q. ab antiquis audierint, Cepha. d. cõf. 250. nu. 24. & Anch. d. conf. 310. merito requirit, q. testes audierint a maioribus suis. Nonõ 95 requiritur, f. q. testes sint omni exceptione maiores, Natta d. conf. 170. nu. 6. & abunde hoc probat Cepha. d. conf. 250. num. 26. & plu. seq. ubi addit, hanc qualitatẽ articulari, & probari debere, & probat conf. 3. nu. 20. & apertius conf. 55. nu. 54. & conf. 82. nu. 44. & prædicta etiam comprobat Natta. d. conf. 170. & Crot. conf. 34. nu. 23. & plu. seq. dicens, quod ad hoc ut testimonium de auditu probet, oportet, q. finis in antiquis, 96 f. scilicet, ceterum annorum, item q. testes dicant se audiuisse ante litem contestatam, itẽ dñt testes nominare eos, a quibus audierunt, 97 Et prædicta quidem f. sententia, quod regulariter testimonium de auditu non ualeat, 98 passim recipitur, f. etiam si cum testimonio de auditu concurrat fama, etiam in fauorẽ causæ piz, vt comprobat Ripa in d. l. 1. nu. 86. ff. si cert. petat. & Corn. d. conf. 78. nu. 5. in princ. uolu. 3. quod testimonium de auditu in antiquis non sufficiat, nisi alio adminiculo comprobetur, Cepha. d. conf. 50. nu. 19. & probat Corn. ubi supra, dum concludit, desiderari adminiculum famæ publicæ, alias non probet: habetur in additio ad Roma. d. singula. 75. omni casu. & per Alex. conf. 25. uol. 4. nec etiam fauore causæ piz, per Dec. conf. 154.

Et per hæc patet responsio ad id, q. quandoq. dicitur,

dicitur, q̄ a dicta regula excipiuntur multi
 casus, in quibus testimonium de auditu reci-
 piunt, & præsertim illi duo, scilicet, quādo
 99 agitur ꝑ de facto antiquo, l. si arbitet. ff. de
 probatio. dict. si idem Labeo. Rot. decis. 17.
 in nouis, quæ a dicta regula excipit secundū
 100 casum, de quo supra, ubi ꝑ seilicet agitur
 de consanguinitate probāda, & de antiquo
 negotio, quia, ut dixi, argumentū posset pro-
 cedere, ubi testimonium de auditu fuit legiti-
 mē probatum. Propterea moderni rectius
 101 loquuti sunt, dum dicūt, ꝑ testimonium
 de auditu in antiquis facit præsumptionem
 ad probandum bona in bonis, Natta conf.
 235. nu. 5. Id quod si verum est, non ideo ta-
 102 men transfert onus ꝑ probādi in aduersa-
 rium, quia præsumptio huiusmodi non est
 iuris, sed hominis, vt per Rot. Bononien. de-
 cis. 67. nu. 8. & seq.
 Scundo respondetur dictam limitationem fa-
 103 ci antiq̄ procedere, & intelligi debere, ꝑ bi
 sumus in facto antiquo, in quo non possit
 cadere facilis probatio per testes, ꝑ sensum
 corporis deponentes, alias stat firma regula,
 de qua supra; ita declarat Corn. d. consil. 78.
 nu. 3, in princ. uol. 3. & Ripa post alios, quos
 ipse refert in d. l. 1. nu. 87. in 1. limit. ff. si cert.
 peta. dum concludit, quod ista limitatio in-
 telligitur in factis antiquis hominum me-
 moriam excedentibus, & ita loquuntur su-
 prædicta iura ꝑ limitationē allegata. & præ-
 sertim d. 3. idem Labeo, ut per Affl. et. decis.
 277. ita etiam declarat, & non minus clare
 Alex. conf. 116. in fi. uol. 5. dicens, quod ubi
 agitur de probando aliquo, quod hominis
 vitam excedit, ut quia transcendit tempus
 centum annorum, iuxta l. fi. C. de iacrosanc.
 eccles. admittitur testimonium de auditu,
 alias improbat per Io. And. Abb. & alios
 in d. c. licet ex quadam. Idem firmat Cepha.
 in d. consil. 38. num. 10. dicens, quod in factis
 antiq̄s testimoniū de auditu, & de fama suffi-
 cit, quando scilicet testes haberi nō possunt
 de uisu facti, de quo q̄ aritur, per Io. Andr.
 ubi supra in princ. & in terminis supra dixi-
 mus, & ita etiam loquitur Ias. consil. 65. col.
 pen. uol. 3. dum concludit, q̄ in factis anti-
 quissimis admittuntur nedum testes de au-
 ditu, sed etiā de credulitate, per Spec. & con-
 cordant. per eum citatos, propter difficulta-
 104 tem probationis, ꝑ ubi etiā de uerbis nar-
 rativis, uel enunciativis instrumentorum et
 idem in testimonio de auditu, & de uerbis
 enunciativis, probat conf. 128. colum. 2. in
 princ. uol. 1. & conf. 166. col. 3. uol. 4. & de so-
 lo testimonio de auditu in facto excedente
 memoriam hominum, abundē Aret. cōf. 37.
 105 col. 1. & 2. & ibi nu. 4. Idem dicit ꝑ in probā-

do memoriam extare eius temporis, quod
 hominum memoriam excedit, q̄ sufficiat re-
 stis, q̄ deponat de auditu auduisse ab vno.
 & idem, quod in antiquis sufficiat testimo-
 nium de auditu, uel de credulitate, Alex. cōf.
 187. nu. 15. & seq. uol. 2. & q̄ sufficiat testimo-
 nium de auditu, & de auditu auditus, idem
 106 respondit Soci. in conf. 120. 5. nu. 3. uol. 2. ꝑ
 in probando iure patronatus antiquo, la-
 tius in suo tracta. de iure patro. char. mibi
 332. col. 3. in fi.

Non omitto etiam, q̄ illud, quod supra dixi,
 107 ꝑ quod etiam ubi non sumus in antiquis
 negari non potest, quin testimonium de au-
 ditu alieno, licet non probet plene, tamen
 transfert onus probandi in aduersarium, vt
 citatur originale dictum Archidia. in d. c.
 hoc uidetur. 22. q. 3. quod ꝑ singulari, &
 mirabili commendat Roma. singulari suo
 4. testimonium de auditu. idem respondit
 Dec. conf. 272. nu. 3. loquens etiam in facto
 de recenti in probanda illatione. idem te-
 net etiam in facto de recenti Bello. conf. 67.
 sub nu. 11. & ante eum Cur. sen. cōf. 69. nu. 4.
 Cepha. conf. 43. 5. nu. 3. & plur. seq. uol. 3. ubi
 citat Alex. Felin. Dec. Cur. iu. Gozad. Soci. iu.
 & Matthesil. quamuis ipse nume. 85. teneat
 operari solum adnunciativum, & coordina-
 tiuum aliarum probationum, citando
 Rot. Bononien. de qua infra, quæ tamen ali-
 ter loquitur, ut infra dicam, & ita Ancha-
 se intelligit, ut supra dixi, Gozad. conf. 79. sub
 nu. 11. ubi etiam citat Cafir. Roma. & Cur.
 sen. Idem respondit in facto de recenti in te-
 stimonio mediante relatione de auditu ab
 alijs, etiam in causa criminali, Alba conf. 56.
 nume. 24. in princ. ubi citat Dec. conf. 57. &
 conf. 272. q̄ faciat saltem præsumptionem,
 & conf. 77. nu. 8. ubi dicit, hoc vulgare dictū,
 & citat quamplur. concordant. & loquitur
 in teste, qui dicebat, se auduisse a medicis, &
 ab alijs personis, & conf. 104. num. 5. ubi ad-
 dit, q̄ talis præsumptio transfert onus pro-
 bandi in cōtrarium, maxime si extat aliqua
 alia coniectura, ut ibi.

Et hanc partem probat etiam Rolan. conf. 82.
 nu. 56. uol. 2. maxime si deponant a pluribus
 auduisse, & sint cōcordes in personis, ut ibi
 per eum. & apertius conf. 2. nu. 32. & nu. 9.
 uol. 4. Et hoc de trāslatina probatione pro-
 bat Cepha. conf. 358. nu. 3. uol. 1. conf. 435.
 nu. 5. & conf. 508. nu. 40. uol. 4. & conf. 501.
 nu. 9. & conf. 540. num. 1. & c. quamuis aliqui
 velint articulum esse dubium, Riminalium
 conf. 182. num. 19. & seq. uol. 2. & Riminalium
 conf. 299. & conf. 363. & in scriptura exem-
 plata manu tertij in facto de recenti ad in-
 star testis de auditu alieno, q̄ faciat præsum-
 ptionem

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 481

prionem translatiuam oneris probandi in aduersarium, probat Ceph. cōf. 170. nu. 46. uol. 2. & pro hoc Craue. in d. tract. de antiq. tempo. char. 7. §. col. 4. in princ. nu. 7. adducit Bal. Soci. Cur. sen. & Dec. & plur. alij cōcord. adducuntur in addit. ad Roma. in d. singu. vltra Rip. in d. l. 1. nu. 88. ff. si cert. pet. Paris. cōf. 2. in fin. vol. 4. Mant. cōf. 196. Gozad. cōf. 13. nu. 35.

Tertia est species, & modus probandi dominij, 108 saltem in antiquis per famam publicam, 109 saltem quatuor concurrentibus. † Primò scilicet, q̄ testes sint omni exceptione maiores; secundo, q̄ dicant publice audiuisse dici à maioribus suis, aliquos nominando; tertio, q̄ fama huiusmodi habeat originem ab honestis personis; quarto, q̄ reddant rationem dicti sui, vt per Menoch. cōf. 191. nu. 71. & plu. seq. & multa etiam per Senat. Pedemōt. 110 decif. 101. nu. 14. † si ergo fama non sit legitime probata non faceret aliquam probationem, tanquam rumor, & fama nuda, que non ponitur inter probationum genera, fm Bal. in c. suborta. de re iudic. quem sequitur Natta cōf. 473. nu. 1. §. loquens in fama nuda à ratione, & suspicione verisimili, & vt infra mox, & propè statim dicturi sumus.

Quantum igitur ad præsentem speciem probationis, scilicet famæ attinet, super qua si testes deponant, q̄ nō dicatur sufficenter probata publica vox, & fama, probatur ex pluribus. Primò, quia licet contra Bur. multi teneant opinionē Bal. q̄ sufficit testes deponere de publico auditu, vt tenet Rot. Cassad. decif. 3. num. 7. de probat. de quo per Ferret. cōf. 168. nu. 19. & per Marza. cōf. 16. col. 2. 111 † nihilominus ad hoc, ut testis probet famam, debet dicere, à quibus traxit originē fama huiusmodi, etiam si non sit interrogatus de hoc, Alex. cōf. 117. num. 6. in princ. vol. 4. vbi tamen allegat Ang. in l. ea quidem. col. 4. C. de accusa. q̄ nihil de hoc dicit, sed bene ibi nu. 48. aperte dicit contrarium, q̄ immò non in interrogatus nō tenetur dicere, à quibus traxerit originem. Pro isto tamē dicto, & conclusione Alex. quamvis non allegat Alex. plur. alios concordant. allegat Craue. cōf. 260. nu. 2. vers. 3. respondetur, necessarium fuisse ad probationem famæ nominare personas, à quibus fama originem habuerit, & c. vol. 2.

112 Secundo oportet, q̄ ipsi testes de fama deponentes reddant rationem dicti sui, prout tenentur etiam non interrogati, ut respondit Alex. cōf. 77. nu. 8. & seq. & cōf. 123. nu. 3. in fin. vol. 7. vbi plu. concordant. allegat, & Corn. cōf. 301. nu. 10. vol. 3. ubi concludit, q̄ licet aliqui testes deponant de fama, non tamen

probant, nisi reddat causam scientie, prout 113 requiritur in probatione famæ, † cum dependeat à iudicio intellectus, potius quam à sensu corporis, per notat. per Innoc. in d. cum causam, quæ. de testi. & concordant. de quibus per eum. Vnde quamvis vnus testis 114 dicat, † q̄ de prædictis per eum erat publica vox, & fama, & alij hoc non dicant, nec tale quid, per quod percipi possit, an ipsi audierint talem publicam vocem, & famam; nō tamen dicitur probata fama, quia fieri pōt, q̄ vnus eis dixerit fuisse publicam vocem, & famam, & id crediderint, vt post Bart. cōcludit Ang. in d. l. ea quidem. nu. 40. & nu. 42. & seq. C. de accusat. ubi firmat quæstionem in teste affirmante capitulum de publica voce, & fama, & dicentem se idē scire, quia maior pars populi hoc sentit, vel quia à maiore parte populi dicitur, vel quia per totam ciuitatem dicitur, sed quia nō explicat, q̄ ipse audierit, idē nō probat. & hanc conclusionem firmat Dec. in c. 1. num. 13. vers. in probando famam, præsertim in casu isto, testes debent reddere rationem etiam non interrogati, & c. de appella. ubi ad hoc citat originale dictum Inno. in c. cum oportet. de accusat. & quamlur. alios conor. † & debent etiam dicere, à quibus audierunt etiam non interrogati. Hippo. cōf. 76. nu. 22.

116 Tercio, fama † non dicitur legitime probata, nisi fit coarctata ad tempus ante litem cōtestatam, & motam, d. c. licet ex quadam. de testi. & ibi Abb. nu. 7. vers. idem dicerem, vbi agit de probanda fama. Craue. d. cōf. 260. nu. 7. vers. 4. respōdeo, q̄ erat probandū tempus famæ, item q̄ ista fama fuisset orta ante litem inchoatam, & c. uol. 2. quem sequitur Hierony. de Mōte in tracta. fin. reg. c. 35. nu. 7. dicēs, q̄ fama, ut faciat probationem, debet probari, q̄ sit orta ante litem inchoatam. & ante eum Ang. cōf. 308. factum est tale. col. 2. dicens, q̄ testes deponentes de mala fama alicuius per verbum Fuit, & Est, nō concludunt, prout oportet tēpus ante motam litem. & in probatione famæ idem respondit Capo. cōf. 31. nu. 9. & in probatione temporis circa præscriptionem, pulchre

117 Alex. cōf. 177. nu. 9. vol. 6. † Sic in fama de delicto, q̄ nō releuet, nisi probetur orta ante inquisitionem formatā, respondit Grammat. uoto. 4. nu. 17. allegādo Anch. cōf. 133. Et in proposito idem respondit Corn. cōf. 221. nu. 5. vol. 3. Afflic. decif. 324. nu. 10. vers. sed cōtrarium dicebatur, q̄ testes sic deponentes intelligantur de tempore post ipsam, & c. Paris. cōf. 62. nu. 105. vol. 3. dicēs, q̄ alias fama potius debet iudicari vana vox populi orta ab alteratione partium, que non probat

- bat quidquam, secundum Bal. in c. dudum. nu. 26. de electio.
- C**uarto, si sint aliqui testes, qui deponat de fama, si sed interrogati, quid sit publica vox, 119 & fama, dicunt se nescire, non probat, si quia non pot probare famam, qui non intelligit, quid sit fama, & sic nescit id, de quo deponit, ut concludit Bal. in l. 1. num. 17. ff. si cert. pet. & ceteri ibi sequuntur, & Alex. d. conf. 117. nu. 3. in fi. & seq. uol. 4. & d. conf. 113. nu. 3. vol. 7. ubi allegat Spec. & plur. alios cōcor. & addit ibi, idem esse, quando malam rationem assignaret testes. Et si dicatur, durus est iste sermo, si cū etiam apud peritos difficile sit definire, quid sit fama, respondit Alex. conf. 45. nu. 8. uol. 2. loquens in probada cōsuetudine, q̄ non oportet talem respondere qualiter à iure dehniatur consuetudo, vel fama, sed qualiter ipse intellexerit consuetudinem, uel famam, de qua deposuit. Et in hoc cōsentiant * omnes Doctores in d. l. 1. & ista est * cōmunis opinio, ut per Natta cōf. 473. num. 18. vers. præterea testes non intel. i.
- 122** gūt, quid sit publica fama, & nu. seq. ¶ Quia ratione, si testis deponens aliquid factum de nocte, interrogatus, quid sit nox, & nescit id declarare, non probat, Alex. conf. 167. nu. 7. vol. 6. & latius Craue. conf. 75. num. 26. & seq. ubi hoc probat uarijs exēplis. & pro ista cōclusionē, q̄ ad probationem famæ requiratur, q̄ testis etiam non interrogatus reddat rationem dicti sui, firmat Inno. & Io. And. in c. cum oporteat. & in c. qualiter, & quando, de accusat. cum alijs concordant. per Cur. iu. in d. admonēdi, nu. 284. ff. de iure iur. ubi citat etiam Anton. de But. Bar. Bald. & Ang. & alios, de quibus per eum. & dixi etiam in varijs exemplis suprà aptiore loco.
- 123** Quinto, si sint etiam aliqui testes, t̄ qui dicant, q̄ publica vox, & fama est, quæ à pluribus personis id dicebatur, tales testes non probant, etiā si dicerēt, se auduisse publicē dicere à pluribus personis, Bar. in l. de mino re. §. plurium. nu. 12. ff. de quæstio. cuius opinio * communiter approbatur, Alex. d. cōf. 123. nu. 3. uol. 7. licet Rot. approbet opinionem contrariam Balde qua in c. litteris. de præsumpt. vt per Cassad. dec. 3. de proba. & dictam * cōem opinionem, refert, & sequitur Alex. conf. 212. nu. 5. vol. 2. & conf. 20. num. 9. vol. 4. & plu. cōcordant. allegat Craue. cōf. 41. nu. 5. ubi refert aliquos dicere, fm̄ eā opinionem pronunciatum fuisse. Sed omni in casu opinio Bar. seruanda est, ubi sumus in casu, quo fama non apparet orta ex probabilibus causis, vel ubi fama faceret plenam probationē, uel ex forma statuti, vel ex natura rei, & causa, ut latē hinc post alios de Monte

in tract. fin. regu. c. 56. nu. 7. nesci. quæ tamē opinio Bal. limitari posset. & nu. seq. & Alex. in proposito d. cōf. 20. nu. 9. q̄ si testis dicat, q̄ de hoc publica est vox, & fama, si interrogatus dicat, quia uidit, & præsens fuit, non probat famam. Idem si dicat, q̄ publicē dicitur inter maiorem partem populi, & interrogatus in causa sciētia dicat, quia præsens fuit, uidit, & audiuit, & non dicit se auduisse à maiori parte populi, nō probat publicam uocem, & famam, quia potuit vnum solum auduisse talia dicentem, publicē scire à maiori parte populi, & ideo Cur. iu. d. conf. pen. nu. 9. vers. 3. cōcludit, q̄ testes, qui dicunt auduisse palam, & publicē à patre suo, & pluribus alijs communiter, q̄ talis locus erat possessus à tali, non probant publicam uocem, & famam, ratione prædicta secundum communem opinionem.

- 124** Sexto, ut fama sit legitime probata, debet de ea cōstare per uiros discretos, & bonæ famæ, non aut per viles, & mulierculas, ut dicit Hippo. in d. §. plurium. nu. 201. quem refert, & sequitur de Mote in d. tract. fin. regu. c. 55.
- 125** nu. 2. ¶ Imo requiritur etiam, q̄ sint omni exceptione maiores, ut latē ad destructionē probationis famæ Rui. consuluit cōf. 12. nu. 7. uol. 5. & latius Craue. conf. 149. nu. 15. uol. 2.
- 126** Et ideo dicunt Doct. q̄ iuramentum non pot deferri in supplementum ad probationem famæ, si quia probatio irregularis est, Craue. conf. 260. nu. 8. uol. 2. Imo etiam dixit Bal. in c. fi. de consuet. q̄ probata fama, quæ faciat semiplenam probationem, nō potest deferri iuramentum in supplementum probationis, Dec. conf. 37. ad si cum concordat. per Craue. conf. 260. nu. 8. in princ. ubi in d. conf. latē impugnat probationem famæ: licet Oria. in l. admonēdi. solus dissentiat nu. 9. ff. de iure iurand. Nec dicatur numerum testium supplere defectum, quatenus testes informiter deponerēt super fama, vt aliqui.
- 128** bus placet, si quia id non procedit, ubi numerus est minor decem, Rolan. à Valle conf. 82. in fi. uol. 2. & ubi concurreret etiam personarum inhabilitas, argumentol. 1. C. de dot. promissa.

Et quod fama faciat aliquam probationem, ex quo non f. it legitime probata, & sic tantum rumor, uel fama nuda nō ponitur inter probationum genera, secundum Bald. in c. suborta. de re iudica. quem sequitur Natta conf. 473. nu. 15. loquens in fama nuda à ratione, & suspitione verisimili.

- 129** Oportet t̄ enim in probatione famæ per testes, quatuor concurrere.
- 130** Primum est q̄ testes dicant, id esse publicam uocem & famam, & noament etiam ali-

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 483

131 quas personas. ¶ Secundum, q habeant or-
 132 tum ab honestis personis. ¶ Tertium, q tes-
 tes sint omni exceptione maiores. Quartum,
 133 q etiam non interrogati deponant de cau-
 sa sciticia, latè Menoch. cōf. 191. nu. 71. uol. 2.
 & latè cōprobat Rolan. cōf. 54. nu. 14. &
 plur. seq. uol. 1. dicens, q etiam si testis dicat
 audiuisse à maiore parte populi, non tū pro-
 bat famam, nisi etiam non interrogatus ex-
 primat personas, à quibus audiuit, ut scia-
 tur, an sint authores digni, à quibus ortum
 habuerit fama hmoi, prout de iure oportet,
 ità ut non sufficiat, si dicat publice dici
 audiuisse. Nec etiam si dicat centies audisse
 134 à multis personis, & publicè, f & tātò mi-
 nus probarent testes, si interrogati, quid sit
 fama nesciant bene respondere. Probat
 135 primo, quia testimonium, uel fama regu-
 lariter non sufficit, c. ueniens. ubi etiam per
 Doctō. sicut nec de auditu, prout utrunque
 æquiparat Alex. d. cōf. 117. nu. 2. & 7. uol. 4.
 per tex. in l. eisdē. §. 1. ff. de testi. in verb. Cō-
 sētiens fama cōfirmat. ubi glo. not. in verbo.
 136 cōfirmat. in princ. ¶ q fama dicitur cō-
 firmare, id est, cum alio firmare, non aut q de
 per se fama sufficiat, & loquitur Alex. ubi age-
 batur de probando mortem alienius de lon-
 gino. quod quidem exemplum dubitabile
 est, ut per Pet. Duen. reg. 299. fama regula-
 riter non facit probandum, ut testatur Cur-
 iu. in d. ad monendi. nu. 283. ff. de iureiur. &
 137 Craue. d. cōf. 41. nu. 6. dicens, f q fm cō-
 munem opinionem fama nō sufficit ad tor-
 turam. addit et Corn. cōf. 29. col. nn. circa
 principium. vol. 1. q fama nō probat, nisi in
 casibus à iure expressis, de quibus per Petri
 Duen. ubi suprà, & licet post Ancha. Felin. &
 Dec. per eum citatos, contraria aperte con-
 138 cludat Duen. in d. reg. in 10. limit. ¶ loquēs,
 quādo agitur remedio c. reintegrade, & gene-
 raliter, qn agitur de sola possessione; tamē
 hoc pōt probari in probando secundo ex-
 tremo. f. q reus cōuentus possideat, aliās se-
 cus est dicendum: ut in proposito nostro, &
 in terminis probadi possessionem circa pri-
 mum extremum in remedio reintegrande,
 q fama nullam gradum probationis faciat,
 respondit Corn. d. cōf. 29. nu. 8. vol. 1. Rip.
 in d. l. si cōstante. nu. 1. ff. sol. mat. & fm istā
 opinionem Rocca spissimè iudicauit, quam
 refert Sarmen. super regula de infirmis resi-
 gn. q. 36. Abb. in d. c. ueniens. l. 1. nu. 8. verū
 fm dictum non placet, dicens, q si fama sit,
 quod iam sunt mille anni, q tua domus est
 talis ecclesiā, ista probatio nō sufficit ad au-
 ferendum possessionem domus tue, & sequit
 Alex. & Corn. suprà citati. addit Eue-
 rard. cōf. 84. col. ii. linea 6. q fama in arduis

patum adei habet. per Canoss. in d. c. uenies.
 & q in factis antiquis probatio per famam
 succumbat, stante probatione in cōtrarium
 de possessione c. annorum, firmat Afflic.
 dec. 277. nu. 6. quia talis possessio præsumit
 iusta, & si fama sit de dominio agētis, ut
 ille ait, & probat Goza. cōf. 8. nu. 30.
 139 Quod si et admittamus, f q in antiqs ex-
 cedentibus memoriam hominum, & in his,
 quæ de sui natura sunt difficilē pbationis,
 famam legitimè probatam plenam proba-
 tionē facere, prout latè ponit Aret. cōf. 37.
 col. 1. & 2. Alex. cōf. 187. nu. 1. §. seq. vol. 2.
 & per Ia. cōf. 129. col. 2. vol. 1. cōf. 5. col.
 2. & seq. vol. 3. & cōf. 117. col. 3. vol. 1. Socin.
 cōf. 205. col. 2. & num. 3. vol. 2. & in materia
 iuripatronatus Dec. cōf. 126. col. 2. nu. 3.
 & Lamber. in suo tract. de iurepatrona. char.
 32. col. 3. in fi. ad hoc plures concordant. al-
 legat de Monte in tract. fin. regum. c. 53. in fi.
 & latius c. 5. nu. 1. §. & seq. & latius Duen.
 in reg. 299. in 7. limita. & ultra citatos per eum,
 firmat Alex. cōf. 187. nu. 3. vol. 2. ubi conclu-
 dit, q in antiquis sufficit probatio per iudicia,
 & et per fama, & ideo in factis antiquis
 excedentibus hominum memoriam, putā,
 quod Christus fuerit crucifixus, q Constantinus
 fuerit Imperator, q ista domus fuerit
 Dantis poetæ, vel Virgilij, & huiusmodi, fir-
 mat latè Curtiu. in d. ad monendi. nu. 287.
 140 Id tū procedit, ubi non pōt haberi alia
 probatio, q per famam, fm Bald. in l. 2. §. 1. ff.
 de excusa. tut. quem sequitur Cur. in d. ad-
 monendi. num. 283. ff. de iureiur. ut mauult
 post alios Craue. in d. tract. de antiqui. tēpo.
 in 1. par. char. 73. §. viso. quia tūc fama sola
 plenè non probat in antiquis, ut latè cōtra
 hanc speciem probationis respōdit Cepha.
 d. cōf. 250. nu. 3. & plur. seq. uol. 2. Et q ubi
 141 agitur f de magno præiudicio fama non
 probet, respondit Corn. cōf. 10. nu. 1. r. uol. 1.
 142 nisi concurrant alia adminicula, & f nisi fi-
 mus i his, quæ sunt notoria, seu pro notorijs
 habentur, ita quod cōis opinio ita se habere-
 ret sine contradictione, putā in probanda
 morte Christi, donatione facta ecclesiæ per
 Constantinum, & in alijs exemplis supra ci-
 tatis; secus aut in cæteris, putā in probādo,
 q iam sunt mille anni, q domus sua fuit cō-
 secrata ecclesiā, & huiusmodi.
 143 Nihilominus fama sufficit fm aliquos, siue
 sit de antiquo, siue de recētē sit, late pro-
 bat Barba. cōf. 41. col. 1. uol. 1. & cōf. 43.
 clementissimum Deum. col. 1. & seq. vol. 4.
 & d. cōf. 55. col. 6. eo. uol. ubi concludit, q tūc
 sola fama sufficit, sed eo magis, si factum sit
 144 antiquum, siue antiquissimum, f id est 600.
 uel 800. annorū, prout i caribus suis: & adhuc
 eo magis

eo magis si concurrat titulus acquisitionis, ut ibi per eum: unde illud dictum erit dubitabile in facto de recenti, quia Docto. solum admittunt t, quod fama in antiquis probat dominium, & habetur pro veritate, ut est gl. & Angel. in l. v. natura. §. si me absente. ff. de negot. gest. & in l. proprietatis. C. de probat. & late Cassene. super consuetud. Burgund. char. 26. a tergo. & in terminis nostris sic est concludit in probado dominio de antiquo, Bal. consil. 4. in 4. par. & consil. 89. num. 5. in 1. par. dicens, quod licet fama non probet verum dominium, nec veram possessionem ex

145 propria virtute, † quia aliud est dici, aliud est esse, & aliud est opinio, aliud veritas, vel

146 fama multum antiquata, † quæ transcendit memoriam, & sensum hominum viuientium, facit notorium, & pro veritate habetur, ad effectum, de quo queritur, per gl. in d. §. si cum me absente. ff. de negot. gest. ad quæ omnes recurrunt, & * communiter est approbata, Barba. in locis supra citatis, & late Alba consil. 64. num. 21. & plur. seq. secus autem, si essent in fama viciniæ de recenti, & ita intelligi debet Crot. d. consil. 75. nu. 27. idemque probat Curt. sen. consil. penult. 11. dicens, prædictam conclusionem, q. fama in

147 antiquis probet dominium, † procedit ita demum, si sit in facto excedente metacentum annorum, secundum communem opinionem, & pro hac conclusione, quod in antiquis fama probet dominium, tenet post Albam consil. 64. nu. 21. per eam citatam, Menoch. de quest. arbitra. lib. 2. casu 42. nu. 4. Boe. decis. 42. num. 3. 2. & quod dominium probetur per indicia, & famam in antiquis, respondit etiam Soci. consil. 205. nu. 7. & seq. vol. 2. ubi addit idem fortius esse in probanda possessione.

* Et q. * communis opinio sit, quod plenè probet dominium in antiquis, respondit Dec. consil. 42. num. 10. & consil. 146. nu. 12. loquens in testimonio de auditu, & fama, q. plenè probet dominium, post Alex. consil. 24. nu. 21. vol. 1. & latius consil. 86. num. 2. uol. 1. & consil. 4. num. 11. dicens, q. fama in antiquis probat dominium, sicut plena probatio, & consilio 187. nu. 5. & consil. 144. col. fin. vol. 2. Ancha. consil. 310. num. 4. in princip. Dec. consil. 42. sub num. 2. vers. & non mirum, quia etiam dominia probantur per solam famam in antiquis, & in proposito de dominio, Paris. consil. 104. num. 20. & seq. vol. 1. cum multis cõcordan. per las. consil. 81. sub num. 2. ad fi. vol. 1. Craue. de antiquit. tempo. char. 13. col. 3. §. viso in hac prima parte.

148 Qualiter autem probetur fama, † an sufficiant plura instrumenta, videri potest Hie

rony. de Monte in tracta. fini. regundo. cap. 60. Et constat plura instrumenta probare communem opinionem, & famam, q. ita sit, Dec. d. consil. 42. num. 10. vers. 41. principaliter fama. tamen in facto de recenti non sufficeret ad probandum dominium, per Innoc. in collud. in n. de præsump. ubi concludit, q. si quis probaret se possedisse domum aliquo tempore pro sua, & super hoc etiam haberet famam viciniæ, q. sit dominus, non tñ diceretur probatum dñum, ut probat Crot. consil. 75. num. 26. & seq. Si ergo per famam probatur dominium in antiquis, pariter dicitur probata ex instrumentis antiquis, quia per illa fama probatur, Rui. consil. 167. nu. 3. & sequen. vol. 1.

149 Quartus modus † probandi dominium est ex confessione partis, Menoch. consil. 202.

150 nu. 106. & seq. uol. 3. † & in confessione alius, q. od tenet rem in emphyteosim à ta h. l. bi præiudicat, Cepha. cc. 9. nu. 20. & seq. Contra tamen tenet Barlat. consil. 26. nu. 26. quod intelligitur respectu tertij; quia nec in instrumentum præiudicat, ut ibi. & differentia est inter confessionem, quia probat, & recognitionem, Parpura. consil. 74. col. 2. in 1. & pro probatione huiusmodi Menoch. consil. 91. nu. 36. & plur. seq. & consil. 10. nu. 94. vol. 1. maxime si sit geminata, consil. 91. nu. 3. & in iudiciali confessione nu. 61. Et hæc confessio prodest, quoad rei vendicationem, Platea in l. iura. nu. 1. C. de omni agro deser. lib. 1. licet aliqua pro, & contra porat Craue. consil. 157. nu. 7. & omnino Menoch. d. consil. 291. nu. 70. in 5. fundamento. Hanc tamen conclusionem probant etiam Bal. & alij in l. cum falsa. C. de iur. & facigno. cum concordant. per Ripam in d. l. si rem aliquā. nu. 38.

151 ad h. ff. de acquir. possel. † etiā si per verba enunciativa emanauit, ita respondit Craue. consil. 29. in princ. ubi plur. cõcordan. ad hoc citat. & comprobat Afflicti. decis. 164. ubi tamen refert Bal. aliud sensisse, & etiam variavit Craue. consil. 157. ubi concludit, q. is, qui conduxit tanquā locator in possessorio lucumbere debet, vel eius hares, sed si agatur petitorio, secus, quia per cõfessionem, putā in instrumento inuestitura acceptæ ab ecclesia tanquā dñā non probatur dominium, maxime qñ incidenter, & enunciativè emanauit, ut ibi late per eum. q. tñ falsum est, p. Doct. in d. l. cum falsa. Et facit Cuman. consil. 173. col. 2. in fi. dicens, q. per receptionem inuestituræ feudalis dicitur recipiens confiteri concedentem esse dominum rei concessæ, ut hanc speciem probationis dominij contra et successores ipsius cõtinentis, late probat Craue. in tract. de antiquit. tēpo. char. 14. nu. 23.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 485

152 n. 22. & seq. Et licet ꝑ confessione extra-
judiciali, ubi ea falsa sit, prædicta conclusio
sit dubitabilis, secus tamen in judiciali, ita
Bar. in l. iura, & possessiones, in fi. C. de omni
agro. defer. lib. 1. i. dicens, q. licet confessio ex-
trajudicialis, quia ego confiteor dominium
rei meæ esse tuum non præiudicat mihi, per
d. l. cum falsa, C. de iur. & fac. igno. tamen se-
cus in iudicio, licet ista confessio sit falsa;
153 ꝑ sic confessio domini, licet non trāsfe-
rat diuinum, q. non est modus legitimus trās-
ferendi dominium, l. traditionibus. C. de pac.
ex ea tamē inducitur probatio domini, ar-
gumento notat. in l. Publica, §. si. ff. de positi.
ita inquit Guid. Pap. d. dec. 272, col. pen. in
fin. q. 12. n. refert, & sequitur Aloia, d. conf. 9,
nu. 10. dicens, hoc procedere, etiam si inci-
denter siue enunciativē mēto de domino
sit facta in instrumēto locationis, vel inue-
situræ, ut ibi per eum. Et licet per confes-
sionem extrajudicalem non transferatur do-
minium, quia nuda voluntate partiu absq.
traditione non transfertur, tamen per eam
probat. dominium contra contententem,
etiam si sine causa facta sit, donec contra-
riū probetur, d. l. Publica, §. si. ff. de positi. ita con-
cludit Boe. dec. 1. i. col. si. nu. 24. & seq. q. ꝑ
si in iudicio emanavit, & secuta sit sententia,
tunc non potest contrarium probari, ut ibi
subiicit. & ita debet intelligi Bertran. conf.
3. nu. 6. uol. in l. i. parte, dicens, q. ex eo, q. q. s.
contēatur rem ad talem pertinere iure domi-
ni, non tamen probatur dominium illius.
Et ꝑ etiam ex confessione domini etiam in-
ter easdem partes nō probetur dominium,
respondit Craue. conf. 157. nu. 7. post Spec. &
Io. And. per eum cit. Calca. conf. 2. col. pen.
155 Et ratio est, q. quia confessio domini plus ha-
bet iuris, quam facti, ergo, & c. l. ornamento-
rum, ubi Bart. ff. de aur. & argen. lega. & late
probat in proposito Cur. iun. conf. 41. nu. 8.
Verum tamē ut certior, & plenior discussio ha-
beat. præsentis materię, operæpretium
est, rem ipsam altius exordiri. quoniam in-
ter quæstiones & articulos in iure nostro cō-
trouersos, & disputabiles, simulq. nodosos,
hanc præcipuē reputari uidi, & frequen-
torem esse, an, & quando confessio unius
inter easdem personas, uel inter alios no-
ceat illi alius, uel non.

In primis itaque ad eidentiam præmitto, q.
& si magna fuerit inter maiores nostros co-
tentio, an confessio sit inter species proba-
tionum, ut abunde disputat Bero. in rub. de
prob. num. 61. usque ad numerum 76. per
36 septem col. ꝑ tamen vera eius resolutio est,
quod in materia quacunque affirmatiua,
seu permissiua probationis appellatur, que

ueat etiam confessio; secus autem in mate-
ria, & dispositione, negatiua, seu prohibiti-
ua, puta, q. nulla admittatur probatio; nam
tunc nō venit confessio, sed a dicta disposi-
tione sub eo uerbo Probatio, non continet
tar confessio, & sic ea audietur, & nō conse-
bitur exclasa; ita concludit Bero. ubi. supra
nu. 7. sūm. h. & faciunt, quæ infra dicam in se-
cundo præsupposito in effectibus confessionis.
157 Secundo præmitto, ꝑ q. confessio est su-
perlatina probatio, & superat omnes alias spe-
cies probationum; unde iura appellant eam
manifestissimam probationem, non intelli-
gitur, & tacita, & ibi ego. ff. de iure iurici. Bero.
in d. rub. nu. 64. a. l. n. & nu. 68. & sub nu. 75.
in tatum, q. præualeat mille testibus, & instru-
mentis contrariis, ut cōcludit Pafet. conf. 50.
nu. 1. & seq. conf. 52. nu. 2. & conf. 18. nu. 6.
& q. nulla excellentior probatio dari possit, q.
ea, quæ sit per partis confessionem, probat
Craue. conf. 17. nu. 1. per tex. in l. generaliter.
in h. C. de non nu. pec. & in c. per tuas de prob.
bat. & concordat. per eum. & latius conf. 61.
nu. 5. & hanc conclusionem probat etiā Be-
ro. in cat. si clerici, nu. 71. de iud. Et æquipa-
158 rat. probationi ꝑ rei euentiam, se-
cundo Bal. in l. 1. col. nu. 21. in fi. C. de eden.
& etiam superlatiua est probatio, 1a. post
alios in l. 1. in princ. num. 10. in h. & seq. ff. de
open. nou. nunc.

159 Et inter alios effectus, ꝑ quos confessio pro-
ducit, ille primus sit, q. facit notorium, intel-
ligendo de iudiciali confessione, one, c. ueltra. &
c. de cohabita. cleri. & mulie. & probat Be-
ro. in d. rub. de probat. nu. 69. in princ.

160 Secundus sit effectus, ꝑ q. pro re iudicata
habetur, l. 1. & toto tit. ff. C. de confessis. &
concord. per Bero. in d. cat. si clerici, nu. 145.
de iud. ubi addit, hoc procedere etiam in cri-
minalibus, q. confessus habetur pro con-
demnato, & iudicato.

161 Tertius est effectus, ꝑ q. si post cōclusum
in causa nulla admittatur probatio, etiam
per instrumēta, eam dilectus de fid. instr.
& in c. auditis. de rest. in inte. tñ admittitur
probatio per partis confessionem. c. cum
lo. de fid. instr. & concord. per Bero. in d. rub.
de probat. sub nu. 75.

162 Quartus est effectus, ꝑ q. licet cōtra psum-
ptionē iuris, & de iure nulla admittatur proba-
tio, gl. l. si duo. ff. de acq. her. & coeod. ꝑ Be-
ro. ubi 3, tñ admittit confessio partis iudica-
lis, ut post antiquiores cōcludit Bar. a.uth. sed
iā necesse. in h. C. de dona. ante nup. ibi dicit
hoc esse norādū, & coeod. ꝑ Bero. ubi 7. qd
& repetit latius i. cat. si clerici, nu. 70. de iud.

163 Quintus effectus sit, q. licet mera negati-
ua directō probari non possit, l. actor. C. de
Rr probat.

probat. Bal. in l. cum mulier. col. 1. ff. solut.
 364 mat. q. nō ens nō ē cadit in sensum. tñ p
 confessionem pōt probari. c. 1. de confis.
 in 6. Bero. in d. rub. nu. 7. in fin. de probat.

365 Sextus effectus est, q. in casibus, in quibus
 probatio per scripturam requiritur, tamen
 admittitur probatio per partis confessionē,
 vt post Bald. & concordant. per eum citatos
 concludit Craue. conf. 61. nu. 3. in fi.

366 Septimus est effectus, q. q. adeo efficax est
 probatio per confessionem, q. non potest iu-
 dex eam nullam pronunciare, vt concludit
 Craue. d. conf. 61. nu. 3.

367 Octauus effectus, q. quia confessio sui natu-
 ra duplicem parit effectum. Primum scilicet
 decisorium, quia confessus habetur pro iu-
 dicato. l. 1. ff. de confis. Alterū scilicet pro-
 batorium, Curt. in d. l. 1. nu. 1. C. de eden.

368 Tertio principaliter præmitto, q. confes-
 sionum, alia est iudicialis, alia extraiudicia-
 lis, licet Doct. mixtum sæpe de his loquatur,
 quia dum de vna loquuntur citant iura, &
 auctoritates de alia loquentes. Primum de
 iudiciali confessione agendum est: Secundo
 de extraiudiciali: Tertio, qualiter probetur
 confessio extraiudicialis.

369 Quarto præmitto, q. confessio quando-
 que tendit ad probandum, quandoque ad
 obligandum contentem, quandoq. ad li-
 berandum alium, ut concludit Siluan. conf.
 44. nu. 1.

His sic præmissis, capio primam speciem con-
 fessionis, quam diximus iudicalem. In qua
 breuiter concludo duos casus principales
 esse constituendos. Et primus sit inter easdē
 personas, inter quas confessio emanauit, se-
 cundus sit respectu eorum, qui nō interfue-
 runt, nec pæse, nec per aliū. Capiendo mo-
 do primum casum, puto, q. conclusio affir-

370 matiuē firmanda sit, scilicet, q. confessio
 citra omnem dubitationē, non prodest con-
 fidenti. l. exemplo perniciōsum est. C. de probat.
 & idem firmat Bero. in d. c. at si clerici.
 nu. 74. de iudi. & quō ad præiudiciū eius

371 firmanda est conclusio affirmatiua, q. præ-
 iudicet contenti, quandocunque inter eas-
 dem personas. Et hæc conclusio probatur iu-
 ratione, & auctoritate. iure inquam pro-
 batur, videlicet in liubemus. C. de libe. cau.
 citatur etiam text. in c. per tuas. de probat.
 Sed certē ille text. nō meretur ad hoc allega-
 ri, quia loquitur in cōfessione extraiudicia-
 li. sic etiā loquitur text. in l. generaliter. C. de
 non num. pec. vbi generaliter habetur, q. nō
 auditur quis volens venire contra id, quod
 propria voce confessus est. Sunt enim mul-
 tæ differtie inter iudiciales, & extraiudicia-
 les. Nisi dicamus illa iura probare, arguēdo a

* fortiori, & illa iura in effectu allegatur
 communiter ad hoc per Doct. ut etiam per Fel.
 in c. nu. 18. ut lite non contestat.

Ratione autē probatur supradicta conclusio,
 172 q. quia nimis indignum est, q. quis contra-
 rium asserat eius, quod prius dilucide falsus
 est. d. l. generaliter. C. de non num. pec. & pro-
 batur etiam in d. c. per tuas. de probat.

Auctoritate modo probatur supradicta con-
 conclusio, scilicet Bar. & aliorū in l. 2. C. de eden.
 & signanter per Balabidem nu. 2. in fi. col.
 fi. vers. fallit in cōfessione, & c. dicens, q. que-
 quid sit in sententia, & actis causę in uno iu-
 dicio factis, an præiudicent in alio, tñ in cō-
 fessione, & probatione per rei euidetiā aliud
 est; quia hæc probatio utrobique probat; &
 concordant. refert, & sequitur Dec. ibidē col.
 pen. circa med. vers. & prædicta distinctio, an
 agatur ad eundem finem, uel ad alium, non
 habet locum in cōfessione, quia illa indistin-
 ctē in alia instantia inter easdem personas
 præiudicat, & c. idem tenet Curt. in. ibidem
 col. pen. in fin. nu. 100. in repet. in princ. & est

* communis opinio, vt testatur Vicomeca.
 ibidem nu. 54. concludens, q. ad differtiam
 ordinariorum, certum est, q. acta decisio-
 ria, ut sunt sententia confessio, & similia, inter
 easdē personas probant in alia instantia.

Sed contra hanc conclusionem plura obstat
 173 uidentur. q. Primum est text. in l. Papinianus.
 §. sed nec impuberis. ff. de in off. testa.

174 & ibi glo. & ceteri not. q. licet remanellum
 renouere, & sic in alio iudicio variare, recedendo
 à cōfessione facta in alio iudicio, quē
 tex. ad hoc expendit glo. ult. in fi. in Authen.
 item possessor. C. qui potior in pign. habe. li-
 cēt aliqui intelligant illam glo. quando con-
 fessio fuit reprobata, ut per Curt. in. in repe-
 tit. d. l. 1. nu. 108. in 1. limit. C. de eden. Sed ma-
 li; quia tex. in d. §. sed nec impuberis. per quē
 mouetur glo. aliter loquitur, & latius infra
 demonstrabo. Nisi dicamus, q. potius ille tex.
 loquitur non inter easdem personas, sed in-
 ter diuersas; quod etiam uix potest sustineri
 ex his, quæ dicam in seq. fundamento.

Et hanc partem, q. confessio in uno iudicio nō
 præiudicet contenti in alio iudicio, etiam
 inter easdem partes, tenent Bar. & Bal. quo-
 refert, & sequitur Panciro. conf. 68. num. 17.

175 q. Et hæc opinio de plano procedit in con-
 fessione per partem non acceptata, Palet.
 conf. 187. nu. 4.

Secundo contra supradictam conclusionem fa-
 176 cit alia conclusio, quæ habet, q. confessio
 facta in uno iudicio ad unum finem tenden-
 te potest renouari in alio iudicio tendente
 ad aliū finem, ut respondit Rimin. conf. 72.

* nu. 19. & seq. vol. 2. quæ opinio * communis
 est.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 487

est; ut testatur Curt.iun.conf.41. nu.1. in princ. per glo. in dicta Authent. item possessor. quæ. ut alie at trefic Aret. communiter procedit, etiam si ea confessio non sit in prioris iudicio reprobata, ut ibi per eum; quicquid aliquid contradicant, de quibus supra 177 in præceden. fundamento, et dicitur secundum iudicium diversum esse, et aliud penitus separatim a primo ratione rei, causa, vel personæ, aut modi agendi, ut habetur in l.cum queritur. in fi. et duabus seq. si de excep. rei iud. etiam per Imo. in c.3. nu.28. de ordi. cognit. Quæ conclusio si vera est, conuincitur contraria opinio Bal. Dec. et sequacium, de quibus supra, verba auctoritate modo &c. et Curt. ubi supra refert, & sequitur Menoch.conf.191. nu.70. uol.2. idemq; probat Rinin.conf.272. num.20. uol.2. et hanc conclusionem ante eos firmat Albe. in d.l.2. nu.14. Et facit etiam Curt.iun.conf.153. ad 178 fin. nu.18. quatenus concludit, et quod impugnatum in vno iudicio cum vno agitato potest adduci contra alium in alio iudicio, sicut confessio in uno iudicio non præiudicat 179 in alio. Et pro hac conclusione facit, et quia iudicium motum super una re non præiudicat in alio iudicio super alia re, et pariter nec confessio, ut infra dicam in 7. limitatio. Reperio tamen, quod Curt.iun. in d.l.2. nu.1. lectu. in fin. C.de eden. tenet, quod glo. in d. Authent. item possessor. procedit ita demum, quando confessio in primo iudicio fuit reprobata. sed hoc diuina est.

180 Hec tamen conclusio non procederet in confessione facta in iudicio criminali, quia probaret postea in iudicio civili, ut infra dicam in 4. ampliat.

Tertio contra supradictam illam conclusionem facere etiam videtur alia consideratio, quæ 181 habet, et quod cui non debet officere confessio, non etiam debet prodesse, Bald. in d.l.2. sub nu.18. uers.3. quia sicut sibi non prodesse, ita etiam non debent officere, &c. C. de ed. sed f. est, quod confessio partis in primo iudicio facta inter easdem personas, sicut non potest eius aduersario obesse in alio iudicio, ita etiam non debet ei prodesse, ergo, &c.

182 Nisi dicamus, et quod natura, et proprietates confessionis nocere est semper contenti, non autem ei prodesse, Bero. in c. at si clerici. nu.74. de iud.

183 Retra itaque priore illa conclusione, et quod confessio in vno iudicio emanata præiudicat contenti in quocumq; alio inter easdem personas, ampliatur, et extenditur pluribus 184 modis. Et primo, ut procedat, etiam si primam iudicium, in quo facta fuit dicta confessio, fuit nullum, ut concludit Cast. in

l.1. nu. m. 1. C. de hd. instrum. idem respondit Rimi.conf.172. nu.19. lib.2. per l. si confessio. de custo. reo. & c. sollicita de resti. spo. et idem tenet, concordan. citando, Dec. in d. cat si clerici in princ. num.4. in 4. notab. uers. et hoc procedit, dato etiam, quod processus sit nullus, quia ex tali confessione potest tamen puniri, &c. de iud.

185 Sed contra hanc conclusionem facit, et quia confessio facta coram iudice incompetente non facit fidem coram competente iudice, ut concludit Alber. in d.l.2. nu. 5. uers. prædicta vera sunt. et ibidem Curt. nu.109. in 5. limita. C. de eden. in repeti.

Nisi dicamus, quod imò probat ad effectum, ut contentens, puta, delictum coram iudice incompetente, possit per iudicem competentem puniri, quia facit notorium, non tamen ut possit puniri per incompetentem, ut per Dec. in d. cat si clerici in princ. col.2. in fin. uers. secundum dictum Inno. limitatur, &c. de iud.

Sed hæc solutio rejicitur per Socin. conf.118. 186 nu.18. uol.4. ubi concludit, et quod licet confessio inducat notorium, et tollat inepitundinem processus per modum agendi, si tamen processus sit nullus defectu iurisdictionis, et prescriptionis, tunc aliud est dicendum, et quod confessio si per incepto processu operetur, ut super eo procedi non possit, Rimin.conf.272. nu.24. uol.1.

187 Sed o ampliatur supradicta conclusio, et ut procedat, etiam quod confessio sit falsa, Bart. in l. rura. C. de omni agro deser. lib.1. ad differentiam extrajudicialis confessionis, ut ibi per eum, per l. cum falsa. C. de iur. et facti. igno.

188 Tertio ampliatur, et etiam si confessio emanauit in iudicio summario, et de ea queratur in iudicio plenario, ut concludit Dec. in d.l.2. nu.62. uers. et ista conclusio ampliatur, etiam si confessio facta sit in iudicio summario, &c. C. de eden. et quia integritas confessionis non habetur ex qualitate iudicij, per Imo. in c.2. de ordi. cognit. nu.27. et concordan. de quibus per eum. idemq; probat aperte Feli. in c.1. nu.18. ut lite non contestata. per rationem, quam supra posui in princ.

190 istius conclusionis. Sed aduertendum est, et quod Imo. post Inno. per eum allegati loquuntur, quando agitur de eadem re, et ad eundem finem, puta, quia confessio emanauit super exceptione, seu articulo autem item contestatum super eodem, quia summarie fuit articulus ille expeditus, et quod aliud esset dicendum, quando agitur de confessione facta in uno iudicio super vna re moto, quia non debet nocere contenti in alio iudicio ad alium finem, seu super alia insteuto, sicut nec sententia, de qua loquitur post Inno. Imol.

- ubi supra nume. 18. per ea, quæ supra dixi in secundo fundamento contra supradictam conclusionem, ne videatur illi communi sententiæ, quam ibi citavi, contradicere.
- 192 Et pro ista resolutione facit, quia probationes factæ in iudicio summario non probant in plenario, etiā inter easdē personas, ut latē cōcludit Dec. in car. si clerici. in prin. nu. 18. de iud. & per Cast. cōf. 3. col. 2. i. 2. par.
- Et hanc secundam opinionem probat Socin. cōf. 4. nu. 6. uol. 1. q. 3. & cum hoc etiam stat Put. decis. 343. nu. 8. lib. 2.
- 193 Primam tamen opinionem, quod confessio facta in iudicio summario probet etiam in ordinario, vel etiam si facta sit coram arbitro, quod probet coram iudice ordinario, respondit Alex. cōf. 1. in prin. volu. 1. & consentit Cast. in l. aduersarius. nu. 3. C. de fid. instrum. Et hæc conclusio adeo vera est, quæ etiam procedat, si confessio illa emanauit in iudicio nullo, Cast. in l. 3. C. de fid. instrum. & pro ista parte stat Alex. cōf. 13. nu. 1. uol. 1.
- Et ubi etiam variatus est modus agendi, Afflic. decis. 83. nu. 4. Alex. d. cōf. 13. in prin. Et in hoc differt confessio ab alijs probationibus, & maxime per testes; quia receptæ in iudicio summario, nō faciunt fidem in plenario regulariter, Cast. d. cōf. 3. in 2. par. Et ista est communis opinio, quod confessio facta in vno iudicio potest in alio ad alium finē tendere reuocari, ut respondit Crot. in cōf. 4. nu. 15. per glo. & communiter approbata in Auth. item possessor. C. qui potior. in pigno. habean. Et ita hoc casu debet intelligi, quod tradit idem Curt. in d. l. 2. nu. 179. in 6. limitatio. C. de eden. dum concludit, quod confessio in uno iudicio facta non præiudicat in alio, & inter easdem partes.
- 194 Quarto ampliatur supradicta cōclusio, quod eo magis procedat in confessione facta in iudicio, & causa criminali, quia ea bene etiam probaret in iudicio civili, etiam inter alios, qui in eo iudicio non interfuerunt in præiudicium contentis, ut post alios concludit Curt. iun. in d. l. 2. in 1. lectu. nu. 115. C. de edē. loquens in fure, qui in iudicio criminali falsus est se subtraxisse à me rem quandam, quia ea confessio contra eum nocet, & mihi prodest, ut possim ex ea eum conuenire ad restituendum rem subtraxitam. Ad idē facit Bal. in l. mercalem. C. de condit. ob turpem caus. ubi concludit, quod confessio criminis in uno iudicio facit, ut possit inquisitio formari contra eum, & probari tale crimē per huiusmodi confessionem in alio iudicio emanatam, & probat Dec. in car. si clerici. in prin. nu. 4. uers. 2. restringitur. de iud. Et tamen potest
- 195 tior est confessio in causa criminali, quia

in iudicio criminali probationes desiderantur clariiores, l. i. ciant. C. de testi. & probat idem ubi supra num. 25. in prin. c. Quinto confessio facta in causa civili probat plenē etiam in causa criminali, ut post Bal. concludit Ripa in d. l. 2. nu. 47. in prin. quod tamen à vero alienum est, ut latē probat Socin. cōf. 8. nu. 5. & sequen. uolu. 1. quia variatur modus agendi.

Sic autē accipienda est hæc ampliatio, ut procedat respectu principalis personæ, quæ in iudicio aliquid falsū est, sed secus respectu alterius personæ, puta, aliquis, qui sit ut testis examinatus, qui aliquid contra se affirmat; neque enim talis assertio debet ei præiudicare, si postea conueniatur ut principalis, ut probatur in l. Caius. ff. de pigno. actio. & probat Rot. decis. 4. de confessis, in antiq. Mantua in c. 7. de excep. & in iudice, vel aduocato in vna causa, Menoch. cōf. 58. & in notario contentente instrumentum pro alio, Corn. cōf. 208. nu. 7. uol. 4. & in aduocato, & teste, Abb. in c. ex litteris nume. 2. & seq. de transact. idemque tenet Cur. in d. l. 2. col. 11. uers. 4. & c. C. de eden. in repet.

Quinto ampliatur supradicta cōclusio, ut procedat, etiam si confessio facta sit incidenter, ut signanter tenet Bald. in d. l. mercalem. C. de condit. ob turpem caus. quem refert, & sequitur Dec. in d. l. 2. nu. 62. in n. uers. simpliciter ampliatur ista conclusio. C. de eden. & licet Bald. loquatur in confessione criminis, & sic in causa criminali, in qua maior est ratio, ut supra dixi in præceden. ampliatur tamen hæc ampliatio generaliter videtur procedere et in causa civili, ut cōcludit Dec. in car. si clerici. in prin. nu. 4. uers. 2. restringitur. de iud. & probatur fortius, quod si reperitur instrumentum, in quo ego mutui centum Scio, quæ tu apud me deposueras, illa uerba sic enunciatiue, & incidenter prolata probat etiam contra me in tui fauorem, & ex hoc me conuenire potes actione depositi, & ita illi text. ad hoc citat Doct. ibidem, & præsertim Bal. & magis speculat Salyc. & Castren. & abunde etiam Cur. iun. cōf. 118. num. 10. Nisi dicamus, quod ille text. loquitur in confessione facta per instrumentum, licet inter alios, & incidenter, ut ibi declarant Salyc. & Castren. de quo puncto nesciuit Curt. iun. in d. l. 2. in 1. lectu. nu. 115. in fine resolueret, circa quod latius videnda sunt, quæ infra dicam in octaua limitatio. Et facit pro ista parte Neuzan. cōf. 35. nume. 20. in princip. dum concludit, quod confessio redacta in scriptis parte etiam abiente semper præiudicat contententi. Est verum, quod Alexander citatus per

non

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 489

- enim, hoc non dicit & facit, quæ infra dicam in 8. limita.
- 100 Contrarium, ꝑ ꝑmò confessio facta incidenter in una causa non præiudicat in alia, tenet expresse Cur. in d. l. 2. nu. 109. in 6. limitatio. C. de eden. ubi mox etur pariter per Bal. in d. l. mercalem allegatam in cōtrariū, & per Alex. in d. l. 2. & si regulare, vt post Inno. & concordant. concludit Dec. in d. c. at si clericus in prin. sub nu. 4. vers. & istud dictum Inno. q. cōter approbatur, & c. de iud. & nu. 28. & facit, quæ infra dicam in 8. limita. & hanc partem tenet expresse Rimi. conf. 272. nu. 59. & seq. uol. 2.
- 101 Sexto ampliat supradicta conclusio, ꝑt procedat nedum respectu ipsius contentis, sed etiam eas heredes, & habentis causam ab eo, & illis etiam præiudicat confessio humilimodis, ita concludit Cur. in d. l. 2. in repetit. nu. 107. C. de eden. Rimi. in conf. 3. nu. 118. uol. 1. loquens in vna Corrigen. Menoch. conf. 202. nu. 36. & seq. uol. 2. loquens in confessione in inuestitura. Sed certè hæc ampliatio ptinet ad extraiudicialia. Nisi dicamus, q. multò magis locum habere debet in iudiciali. Et hanc conclusionem, q. confessio præiudicat etiam hæredi contentis, probat et Maranta in suo Spec. tit. de cōfessione nu. 2.
- 202 Septimò ampliat supradicta cōclusio, ꝑt procedat etiam in confessione tacita, quæ oritur ex productione instrumēti, & scripturæ, ita concludit Rimi. in conf. 52. num. 118. uol. 1. ita ut reuocari non possit tanquam deliberatè facta, Menoch. conf. 323. nu. 2. in 3. responsione, etiam si per uerba enuntiatiua emanauit, ut pulchrè per Senat. Pedemon. decis. 39. nu. 29.
- 203 Octauò ampliat supradicta conclusio, ꝑt procedat etiam in confessione emanata coram arbitro, lpen. in fi. ff. de arbi. per quam sic concludit Curt. in in d. l. 2. in repetit. nu. 100. vers. & precedit 1. C. de eden.
- 204 Limitatur modo supradicta cōclusio, ꝑt procedat ita demum, si facta sit confessio in iudicio coram iudice sedente pro tribunali, scilicet si in iudicio facta sit coram notario tantum, ut concludit Bar. in l. scimus. in fi. C. de agri. & censu. lib. 11. idemq. probat Curt. in in repetit. d. l. 2. nu. 109. in 7. limitat. vers. 7. quando fuisset facta iudice non sedente pro tribunali. per glo. & Doct. in l. iube. nus. C. de libe. caus. & concordant. per Gabriel. lib. tit. de cōfessis, concludit 1. nu. 5.
- 205 Secundo non procedit ꝑt supradicta cōclusio in cōfessione procuratoris facta in uno iudicio q. nō præiudicat dño in alio iudicio, ut tenet Spec. in tit. de cōfessis. §. videndu. vers. sed cum quid, & c. sequitur Ripa in d. l. 2. sub nu. 41. C. de eden. & ibidem Dec. nu. 63. Cur. in nu. 108. in prin. & probat late Fel. in c. 1. nu. 18. ut lite non contestata, quia in confessione, ꝑcuratoris cessat ratio, de qua diximus in prin. litus conclusionis, ꝑt multas differentias ponit Fel. ibi inter confessionem ꝑcuratoris, & cōfessionem dñi, & eit' communis opinio, teste Alban. conf. 7. nu. 9. maxime si confessio fuit spontanea, ut ibi per eū nu. 8. & quando dicatur spontanea, & præiudicialis, Fel. ubi supra Bar. in l. Titium. §. altero. ff. de admin. tuto. & hanc partem tenet etiam Alex. conf. 176. vol. 6.
- 207 Contrarium tenuit ꝑt Alban. d. l. 2. sub nu. 15. dicens, q. in casibus, in quibus confessio propria præiudicat, in eisdem præiudicat, & nocet confessio procuratoris.
- 208 Pro cōcordia pato ꝑt posse dici, q. si procurator habet speciale mandatum ad dictum effectum, q. procedat opinio Alber. ut cōsiderat etiam Menoch. conf. 2. nu. 368. uol. 1. concludens, q. procuratoris spontanea confessio domino non nocet, nisi habeat speciale mandatum.
- 209 Secundo dici potest, ꝑt ubi secundum iudicium tēdit ad eundem finem, uera sit opinio Albe. alias secus, ut concludit Curt. in in d. l. 2. nu. 108. in repetitio. vers. & ubi confessio ꝑcuratoris, & c.
- 210 Tertia opinio ꝑt Albe. de plano procederet in confessione facta per nuncium, quia censetur proprie facta per ipsum dominum, ut considerat Dec. in d. l. 1. sub num. 63. vers. secus uidetur, & c. C. de eden.
- 211 Tertiò non procedit ꝑt supradicta conclusio, ubi confessio fuit à iure iudice, uel parte reprobata, tunc enim non præiudicat cōfidenti in alio iudicio, nec in eodem, de primo est tex. in l. ornamento. ff. de aur. &
- 212 argen. lega. ubi habetur, ꝑt q. contentens ustem muliebrem comprehendi in legato ornamentorum, sibi non præiudicat, quia de iure non continetur. sic & cōfessus ꝑt rei, suæ furtum fecisse, sibi non præiudicat iure refragante, quo cauetur, quod rei proprie quis furtum facere non potest, l. prima, & toto titulo. ff. de furt. & dicam in ultimilimitatio. in quarto exemplo, & hanc limitationem probat Crauet. consilio 171. ꝑt & in confessione etiam iurata, si sit contra eū pronunciatum, rñdit Natta conf. 305. nu. 9. ubi et de ratione. idem rñdit Cur. in cōf. 41. nu. 5. & in confessione, cōtra quam fuit iudicatum, Crot. conf. 2. nu. 11. & seq. & in cōfessione per partē aduersam impugnata, Ruin. conf. 21. nu. 6. uol. 1. Cur. ubi supra col. pen. & ubi cōfessio per finiam fuit reprobata, uel est facta in iudicio, quod non habuit effectum,

R r 3 quia

- quia nulla fuit secuta sententia, tenuit Curt. in d. conf. 41. nu. 15.
- 21 De secundo. ubi ¶ ad iudice fuit reprobata, quia cōtra confessionē pronunciauit, habetur apud Curt. in d. conf. 41. col. fi. & Natta conf. 505. nu. 9. vltra paulo antē adducta.
- Et istud secundum procedit, etiam si reprobatio confessionis contigisset in fauorem confitentis, quia. l. ea non obstante fuit absolutus per iudicem, ut concludit Curt. in d. l. 2. in repetitio. num. 108. versicu. & procedit etiam, & c. C. de eden.
- Et iterum hoc secundum caput procedit, etiam si confessio irrita sit, Natta vbi supra.
- 216 De tertio aut, ¶ quando confessio fuit improbata per partem aduersam, habetur in regula. c. ex eo, de reg. iu. in 6. & Bar. in l. post legatum. ff. de his, quibus vt indig. & in terminis Menoch. conf. 320. nu. 24. Curt. in d. conf. 41. nu. 14. loquens in confessione in positionibus ex aduerso negatis. Et hoc procedit inter easdem personas, alias secus, Curt. in d. conf. 113. nu. 18. & hanc conclusionē probat Menoch. conf. 320. nu. 24. uol. 4. Bal. in d. l. 2. nu. 22. C. de eden. & multo minus quō ad alios, Boiss. tit. de fals. nume. 97. & hanc conclusionem probat etiam Purpura. in d. l. 2. nu. 106. & seq.
- 217 Quarto cessat ¶ supradicta conclusio in confessione ficta, quæ oritur ex contumacia, quia non præiudicat in alio iudicio, ita cōcludit Dec. in d. l. 2. nu. 64. & idem Curt. iun. in repetitio. nu. 105. & seq. Craue. conf. 97. uol. 4.
- 218 Quinto declarat supradicta conclusio, ¶ vt procedat ita demū, si sit secuta sententia iudicis expressa, vel tacita, ita respondit Corn. conf. 174. nu. 5. uol. 3.
- 219 Sexto limitatur supradicta conclusio, ¶ si pars non fuit præsens, & acceptans confessionem iudicalem huiusmodi, quia tunc non præiudicat confitenti: requiritur, n. præsencia, & acceptatio partis, ut probatur in l. certum. §. si quis absenti. ff. de confessis. & l. si. ff. de interrogat. actio. quæ iura intelliguntur in iudiciali confessione, ut multi volūt Bar. in l. nuda. sub nu. 4. ff. de donat. & ita concludit Sylua. conf. 44. nu. 11. nu. 13. & nu. 16. & ferē
- 220 per totum. ea ratione motus; ¶ quia confessio iudicialis tendit ad obligandū, & loquitur in partis præsencia. & hanc partē, quō ad præsentiā partis, tenet Cyn. Albe. Bald. Sali. Oria. & Lup. quos refert Gabriell. lib. 1. cōclusio. 1. nu. 7. tit. de confessis. tñ ut qñq; dixi d. §. si quis absente. plerūq; intelligitur, ut loquitur in extraiudiciali, Plat. in d. l. rura. in prin. C. de omn. agro. deler. lib. 1. r. Sed certē hæc ratio non videtur bona, quia non video, cur magis iudicialis confessio tēdat ad obli-
- gandum, q̄ extraiudicialis, & cur si extraiudicialis tendit ad probandum, pariter non probet iudicialis ad idem tendens, ut tunc probet sicut extraiudicialis parte absente.
- Reperio tñ, q̄ illam dīam et aperte facit Bart. in l. ex duobus. sub nu. 32. ff. de duabus reis. & in Auth. hoc ita. sub num. 57. C. eo.
- 221 Verunt ¶ q̄ præsencia partis non sit necessaria plures alij tenuerunt, & * communiter Doct. ut testatur Gabriel. vbi supra nu. 8.
- 222 Quō vero ad acceptationem, ¶ q̄ ea sit necessaria, l. partis, uel iudicis, alias confessio iudicialis hmoi non præiudicat, probatur in l. iubemus. de libe. cau. & concord. per Alban. conf. 7. nu. 7. in prin. & q̄ imō requiratur partis acceptatio, plu. cōcordan. citat Menoch. cōf. 320. nu. 24. & seq. & cōf. 374. nu. 54. uol. 4. saltem partis præsencia, quia præsumentur tacite acceptata, Rimi. iu. conf. 60. nu. 19. & q̄ nō sit necessaria expressa acceptatio, sed sufficiat præsencia partis, fm * cōm. reprobata opinione Alex. ut refert, & sequitur Maran. in suo Spec. tit. de confessis nu. 2.
- * Sed q̄ imō sit necessaria acceptatio, est * cōis opinio, Cur. sen. conf. 77. Alex. conf. 22. nu. 1. uol. 4. latē Ancha. iu. q̄. 52. in 1. par. Sed pro alia parte, q̄ saltē incōtinenti nō sit necessaria acceptatio, Alcia. de præsump. reg. 2. presump. 21. Felian. c. capitulū. nu. 11. & seq. de rescript. Vera tñ est ea opinio, q̄ sufficiat partis præsencia, & intelligentia, Alex. conf. 212. nu. 28. uol. 6. & ita debet intelligi Capo. caute. 228. Et pro ista parte facit, quia in iudicio præsens etiam in præiudicialibus habetur pro consentiente, l. cum ostendimus. ff. de fideiusso. §. si. Ripa. in vulgato §. nihil cōmunē. Et ante eum Bar. in l. cum quis decedens. in princ. nu. 1. ff. de lega. 3. dum concludit, q̄ iudicialis confessio vim habet stipulationis, per illum tex. Sed q̄ requiratur expressa acceptatio, est * communis opinio, teste Paril. conf. 131. nu. 18. uol. 1.
- 223 Illud aut nō et omitto, ¶ q̄ hmoi acceptatio debet fieri re integra, id est, donec nō fuerit confessio reuocata, uel uicente confitente, alias secus, ut tradunt Doct. & præsertim Dec. in c. cum causam. de appella. ubi tractat usq; ad quod tēpus possit cōfessio reuocari. Secundum probatur per Alcia. conf. 112. proposito in casu, per tot. loquēs de appella. ubi tractat facta absenti notario stipulātē. & cōf. 557. & ita alias cōsului in una Placētia Illustrum Sfortiadum de Foliano, & iterum in una alia pro D. Fontana contra DD. Pusterias in donatione ex causa dotis.
- 224 Septimō limitat supradicta conclusio, ¶ ut non procedat in confessione extorta dolo, vel suasionibus alterius; neq; enim valet in-

iudici

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 491

in finodi confessio tanquam non sponte, & deliberatè emanata, ut habetur. ff. de Coto-
tate de eo, & c. quomus. de pact. in 6.

125 Octauo limitatur supradicta cōclusio, ¶ vt non procedat in cōfessione facta coram iudice incompetente, ut per Ancha. iun. q. 5. in 1. par. Bertazol. in ciuilibus. conf. 35.

126 Nono limitatur supradicta cōclusio, ¶ ubi coniecturæ sunt pro confistente aduersus cōfessionem, Barbat. consilio 9. colum. 8. ad fi. volumine 2.

127 Decimo limitatur eadem cōclusio, ¶ vt procedat ita demum, si agatur de eadem re deducta in eo iudicio, in quo emanauit huiusmodi cōfessio, scilicet si de alia re tractatur; tunc enim quoad aliam rem non prejudicat hæc confessio, vt concludit Riminal. iun. consilio 12. num. 14. & faciunt, quæ supra dixi in principalius cōclusionis, vers. secundo contra supradictam cōclusionem.

Vndecimo limitatur supradicta cōclusio, vt
128 ¶ procedat ita demum, si confessio per verba dispositiua facta sit; scilicet si per verba enunciatua ad alium effectum; tunc enim non præiudicat in alio iudicio, etiam inter easdē partes, lex hæc scriptura. vbi Bar. & alij. ff. de eo. at. et ita concludit Decian. d. l. 2. num. 5. in 3. cōclusio. C. de eden. per But. in cille. de præscrip. quod dicit facere ad declarationem l. optima. C. de contrahen. stipu. quæ

129 antec loqui videtur, scilicet, ¶ quod verba enunciatua probant inter contrahētes, secundum *

* communem opinionem, de qua per Dec. cons. 53. num. 6. fin. his, in quibus partes possunt sibi prejudicare, vt ibi per eū. Idem tenuit Riminal. iun. d. l. 2. in n. dicens, quod confessio facta in vno iudicio probat in alio etiā inter alios, si principaliter per se facta sit; scilicet si per verba enunciatua propria aliud, quia & si per omnia illud enunciatum probet in eo iudicio inter easdē partes, tamē si postea contingat principaliter in alio iudicio disputari de huiusmodi enunciato deducendo illud per viam principalis petitionis, certè ea confessio non probaret illud, per But. ubi supra, & in c. fin. de succ. ab intest. & alios plur. concordant. citat Riminal. iun. cons. 31. num. 38. quæ tamen auctoritates vt plurimum loquuntur in extraiudicialibus, & ista est * communis opinio, quod licet verba enunciatua probata inter contrahētes probent inter eos in aliquibus casibus, d. l. optima; tamen vbi de ipsis contingit principaliter disputari, tunc super illis verbis non potest fieri fundamentum, vt de communi testatur Curt. iun. cons. 24. colum. 2. in fin.

130 In contrarium tamen faciunt, ¶ quæ supra

diximus in 5. ampliatione, vbi appareret cōfessionem per verba enunciatua saltem præiudicare consistenti, nedum inter ipsos contrahētes, sed quod ad alios, & tertium, de cuius interesse agitur, etiam si principaliter de enunciato tractetur, adducendo d. l. desiderium. C. depositi. & in l. Publica. in ff. de eo. Sed pro resolutione illius difficultatis prius videndum est, quæ dicantur verba enunciatua.

231 Et breuiter dico, ¶ quod illa dicuntur verba enunciatua, quæ narrant aliquod factum de præterito, cetera autem dicuntur dispositiua, vt post alios concludit Menoch. cons. 147. num. 5. & seq. vol. 2.

232 Sed hæc cōclusio ¶ ita demum procedit in his verbis, quæ ad aliud, quam ad principalem partium intentionem tendunt, scilicet si sint facta, & dicta ad destruendum illud factum de præterito, prout erat in casu Curt. iun. cons. 168. num. 13.

Secundo est considerandum, quid aliud est querere, an verba enunciatua sint allegatoria, aut aliud, an sint probatoria. ¶ quia primo casu procedunt allegata secundo ioco,

234 In secundo autem casu ¶ procedunt allegata pro ista limitatione; ita signanter declarat Curt. iun. d. cons. 168. num. 10. & sequen. & ante eum ita docuit Bar. in l. nuda. num. 2. & sequen. ff. de dona. de quo ipse non meminit, & est bonus text. in d. l. Publica. in ff. de depositi. & hæc cōclusio in hoc secundo casu eo magis vera est, vbi confessio ista enunciatua emanauit in aliquo instrumento, vel scriptura, ut per Bar. ubi supra, quia præiudicat consistenti etiam parte absente, ita et signanter concludit Soci. cōclusio 46. in fi. vol. 4. quem licet corripere non alleget, sequitur Dec. cons. 53. num. 5. in prin. Est verum, quod Bar. potioriorem habet probationem per propriam scripturam, quam confessionem probationis in actu redactam per notarium, de quo in l. certum. §. si quis absente. ff. de cōfess. vt ibi per eum num. 4. vers. non obstat §. si quis absente, & c.

235 Tertio, ista limitatio, ¶ quoad primum casum, scilicet materię obligatorię, posset etiam procedere, quando cōfessio in geminata cōfessione facta per verba enunciatua, seu narrativa, ita concludit Curt. iun. d. cons. 68. num. 8. & seq.

236 Et iterum hæc cōclusio ¶ procederet, saltem quando cōfessio in antiquis, quia abfolute plenè probant, ut respondit Menoch. cons. 147. num. 11. & plur. seq. & numero 26. volumine 2.

237 Duodecimo limitatur, ¶ fauore publicę utilitatis, quia tunc potest cōfessio in alio iudicio inter easdē partes contrarium asserere in alio

in alio iudicio, ut si quis falsus est, si nullum ius habere in certo beneficio, non poterit contrarium dicere in alio iudicio, ita concludit Riminal. in d.l. 2. col. v. verisimiliter dixit D. Antonius. C. de eden.

Decimotertio limitatur supradicta conclusio,

238 ¶ ita dum confessio huiusmodi prædicet confitenti, si sit in totum acceptata, secus si in parte tantum. nam confessio, ubi in parte falsa reperitur, oportet, et etiam tota falsa sit, Dec. conf. 99. num. 10. Sed istud dictum ut sit verum, debet intelligi, quando continet unum caput tantum, secundum distinctionem Bar. * communiter receptam in l. Aurelius. §. idem quæsit. ff. de libe. lega.

Decimoquarto limitatur supradicta conclusio,

239 ¶ ut non procedat in his, quæ per cursum temporis mutantur, quia confessio facta in uno iudicio non nocet in alio, puta quod aliquis erat in minori ætate, Riminal. in d.l. 2. in fi. C. de eden.

Decimoquinto limitatur supradicta conclusio,

240 ¶ ut non procedat in confessione, quæ est super non verisimili, tunc enim non præiudicat confitenti, ut concludit Craue. ubi supra, & late Riminal. iun. conf. 56. §. vol. 5.

Decimosexto limitatur supradicta conclusio,

241 ¶ ut procedat in confessione clara, & aperta, secus autem si sit dubia, quia tunc confessio huiusmodi non præiudicat confitenti,

242 ¶ cum sit interpretanda ad eius fauores, ita respondit Alex. conf. 183. num. 7. vol. 5. Dec. conf. 189. col. 6. Maran. in suo spec. tit. de confessione num. 32. de quo tamen videndus est Alex. conf. 183. num. 7. vol. 5. Dec. conf. 339. num. 2. & latius Alcia. de præsump. 3. reg. præsump. 1. num. 8. & seq. & Grat. conf. 40. vol. 1. & Craue. conf. 157. num. 9. & pro confitente Dec. conf. 118. num. 5. in fi. & seq.

Decimoseptimo non procedit supradicta conclusio,

243 ¶ ubi confessio iudicialis huiusmodi erronea, seu falsa est, non enim debet confitenti in alio obesse, licet falsa. C. de iur. & fact.

244 igno. ¶ p. nostrum. n. affirmare, vel negare & c.

245 Et ideo dicit Docto. ¶ quod ad confitente pertinet interpretari suam confessionem, dummodo eam non euacuet, Franch. in c. fin. aut. sub nu. 3. de appellat. in 6. Dec. conf. 423. sub nu. 8. & quod debeat in fauorem confitentis interpretari, tenet Riminal. iun. conf. 23. num. 30. Menoch. conf. 112. nu. 21. licet aliqui contradicant, de quibus per eum nu. 35. & seq.

246 Et ¶ potest talis confessio erronea, seu falsa necum per confitente, sed etiam per eius heredem reuocari, ut concludit Curt. iun. conf. 41. num. 15.

247 In contrarium tamen ¶ facit Bar. in l. iura. in fi. C. de om. agro defer. lib. 1. dum concludit,

dit, quod si ego apud acta confiteor rem meam tuam esse, mihi præiudico, licet confessio sit falsa, ad differentiam extraiudicialis confessionis, per illum tex. & ceteri sequuntur maxime Plate. ibi in 1. notab. & ibi addit, quod hæc confessio non potest reuocari, perinde ac si in rei uendicatione ego essem condemnatus, & generaliter concludit idem esse in confessione facta in libello, & petitione, quia præiudicat confitenti etiam parte absente, per dictam legem, & l. cum precum. C. deliber.

248 caus. & subdit propterea, ¶ quod si frater meus nomine suo fundum emit, & postea in libro catastrificerit illi annotari sub nomine suo, & meo, & soluit collectas de eo nomine communi, non auditur postea volens dicere se errasse.

Pro concordia, & resolutione istius controuersie, & declaratione totali istius limitationis, de tribus est videndum.

Primo plures declarationes adducam, quæ hæc obiectionem fugant.

Secundo videndum erit, qualiter probetur error.

Tertio subiicienda sunt exempla ad hanc limitationem pertinentia.

Declaratur itaque primo hæc limitatio, retenta prima parte negatiua, quod erronea conclusio non præiudicat, ¶ ut procedat, etiam si in confessione adiecta sit clausula, Sponte,

249 & ex certa scientia, &c. Ias. conf. 160. num. 7. vol. 4. & probat etiam Bar. in l. Stichus. §. idem quæsit. sub nu. 5. ff. de condit. inde.

250 Contrarium tenuit ¶ Menoch. conf. 265. nu. 12. & plur. seq. lib. 3. loquens in transacione

251 facta ex certa scientia, in qua quis falsus est rem propriam esse alterius, sciens esse suam, transfert dominium in eum; & subdit nu. 17.

252 post Rui. conf. 128. vol. 2. ¶ quod si hæres sciens diuisit bona tamquam fideicommissio grauitus, & scienter confessus est bona esse subiecta fideicommissio, dicitur taliter sibi præiudicasse, quod non potest eam confessionem retractare, cum scienter facta sit.

253 Sed pro solutione dici potest, ¶ quod si scienter quis fatetur rem suam esse alienam, procedit obiectio, sed si sit dubium, & solum adiecta clausula Ex certa scientia, &c. & probatur error, & tunc procedit supra in contrarium allegata, quia quo errore falsus est rem esse alienam, eodem lapsus est apponendo clausulam prædictam Ex certa scientia, & sic etiam soluitur obiectio supra primo loco excitata. Si autem allegatio erroris non sit probabilis, ut in casu Menoch. ubi sup. aliud est dicendum.

254 Secundo declaratur, ¶ ut prima opinio procedat, dummodo constet de errore, alias sic locus secundæ opinionis; ita enim loquitur Bar. in contrarium citatus: & idem respondit Bal.

255 conf. 1. in 5. par. & tenet * communiter Docto.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 493

- Et. in d. l. cum falsa.
- 25 Tercio declaratur supradicta conclusio, ꝑt locum habeat supradicta limitatio, q̄ erronea confessio nō præiudicat cōfidenti, siue error sit in factio, siue etiam in iure, l. ornamento, vbi Bar. & alij not. ff. de aur. & argen. lega. & supra tetigi.
- Vterius etiam alios casus, in quibus confessio iudicialis nō præiudicat cōfidenti. ponit Hercula. in tracta. de negati. nu. 197. & plur. seq.
- Circa secundum articulum pertinentē ad modum 26 dum probandi errorem, breuiter dico, ꝑt error probari satis dicitur probando tē aliter se habere, quā cantet confessio, itā cōcludit Bartolin. non fatetur, ff. de confessis. Plate. in d. l. rura. loquens in præparatorijs, & decisorijs iudiciorum. Et dicitur probari talis error, probando per instrumētum; verbi gratia, si quis confessus est omnia bona, quæ possidet, & quæ sunt in tali territorio feudalia esse, & tamen constet multa fuisse per eum acquisita, & quod multa alienata fuerunt tanquā feudalia, vt cōcludit Curt. iun. conf. 4. l. nu. 1. 5. & circa modum probandi errorem videndum est apud Menoch. conf. 265. nu. 17. & 20. nol. 3. & conf. 283. nu. 49. & plur. seq.
- Capio tertium articulum respiciētem exemplum istius ultimæ limitationis, & declarationis, in quibus erronea confessio non præiudicat, vnde subiicienda sunt modo aliqua exēpla.
- 27 Primum est igitur exemplum, ꝑt quod Bal. ponit conf. 1. in 5. par. in eo, qui imprudens, & ignorās rem insoludum ad se spectare, eam diuinit cum alio putans eam communem esse, etenim docto de errore huiusmodi, talis diuinit haberi debet pro non facta.
- 28 Secundum sit exemplum ꝑt in eo, qui confessus est fideicommissum extare in tali testamento ad fauores Sempronij; nam si ex inspectione dicti testamenti appareat clarē nullum extare fideicommissum ad eius fauorem, res est expedita cōtra dictam confessionem. l. ornamento. nu. ff. de aur. & argen. lega. vbi Bar. & alij not. idem respondit Ang. cōf. 22. num. 4. Soci. iun. conf. 116. num. 81. & plur. seq. vol. 1. & latius conf. 112. in princip. vol. eo. & adhuc latius conf. 180. nu. 1. & seq. & num. 82. & plur. seq. vol. 2. & facit Roman.
- 29 consilio 260. num. 4. vbi cōcludit, ꝑt quod confessio tunc non præiudicat cōfidenti; & examinata circa id, ꝑt si ipse cōfiteus vellet, non posset; & quando continet manifestum iuris errorem, Fel. in c. capitulū. de rescript. quidquid contrarium dixerit Rui. cōf. 128. num. 18. vol. 2. Cuius tamen consultatio pos-
- 30 set probari, ꝑt aliqua extarent argumēta in testamento pro fideicommissio, quia tunc

- circa interpretationem fideicommissi, staretur confessioni partis, Decia. cōf. 44. nu. 76. vol. 3. vbi etiam loquitur in probando bona fuisse in bonis.
- 31 Tercium erit exemplum ꝑt in eo, qui confessus est se debitorem Sempronij a reorum cōtum, prout in tali testamento rogato per talem tali die, nam si ex lectura dicti testamenti appareat nihil eum debere, vel minorem summam, certe talis confessio non ei vltra nocebit.
- 32 Quartum exemplum est ꝑt in eo, qui fateatur se furtum commississe in re propria; a iure enim reprobat hęc confessio, ita cōcludit Craue. conf. 29. num. 2. & conf. 175. & facit, quæ sup. dixi in 1. articulo, in 1. limita.
- 33 Quintum sit exemplum in eo, ꝑt qui dixit se heredem alienius inter aliquos, quod sibi præiudicat, quod ad alios, Alex. conf. 3. in fi. vol. 7. idem probat Bar. in l. cum quis. cōd. cillus. num. 6. ff. de lega. 3. Curt. sen. cōf. 55. numero 23. in fi. Maran. in l. is potest. nu. 52. ff. de acquirit. hered.
- 34 Sextum sit exemplum, ꝑt si quis sit fassus contraxit fuisse celebratum seruatis seruandis, & tamen contrarium ex eo appareat, Curt. iun. conf. 29. num. 2.
- Supereit modō videre de secundo casu principali (supra proposito, ꝑt an confessio iudicialis inter aliquos præiudicat cōfidenti, quod ad alios, qui in eo iudico, & actu confessionis non interfuerint. Et breuiter facienda est conclusio negatiua, per l. sepe. ff. de re iudica. & habetur ff. C. res inter alios acta, & latē defendit Vicomercia. in d. l. 2. nu. 34. & seq. C. de eden. & est * cōmunis opinio, Curt. iun. conf. 41. nu. 15. & hanc partem tenet expressē Capi. decil. 71. nu. 5. & Vicomercia in repetitio. d. l. 2. num. 54. C. de eden. dummodo sint clara, & explicantia. Idem respondit Curt. iun. conf. 153. col. fi. Soci. cōf. 253. col. 2. in prin. vol. 2. Si ad alium finem tendit, ut ibi per eum, Alex. cōf. 171. col. 1. vol. 6. & in confessione inter alios debitores, q̄ non præiudicat creditori, Bar. in d. l. 2. ff. de fid. instrum.
- 36 Contrariam ꝑt tamen sententiam tenuit Riminal. in d. l. 2. in fi. C. de eden. & est * communis opinio, vt aliqui volūt, de quibus per Vicomercia. vbi supra nu. 54. & concordant. per Marza. conf. 16. col. 161.
- Supereit videre de confessione extraiudiciali; in quo quidē articulo breuiter dico distinguēdos esse duos casus. Primus est, vbi agitur de confessione inter viuos. Secundus de confessione in vltima voluntate.
- 37 Circa ꝑt primum faciēda est conclusio affirmatiua, quod confessio præiudicat cōfidenti, sicut etiā iudicialis, & modo, & forma, quibus

- quibus de iudiciali supra fuit dictum; quare ergo dicta sunt de iudiciali, censentur etiam dicta, & repetita in hac extraiudiciali. Declaratur tamen per hanc conclusio, ut procedat ita demum, si parte presente ad cuius favorem facta fuit, dicta confessio facta sit, aliis non preiudicat contententi, certum est si quis
- * absentis sit de confessio, & de * communis, quod solam probet semiplene, Rolan. consil. 82. num. 21. volum. 2.
- 268 Sed quidquid sit de iure civili, de quo loquitur d. §. si quis absente, secus tamen est de iure canonico, quia eo iure non requiritur partis presentia, sed nocet contententi etiam parte absente, & plene preiudicat ex equitate canonica, glo. in c. quoties cordis oculus. l. q. 7. Afflic. decr. 164. Aret. & alij, de quibus per Maran. vbi supra num. 19. & quod confessio facta parte absente de iure canonico faciat plenam probationem, testatur Feli. in c. si cautio. nu. 22. & plar. seq. de fid. instrum. Palet. consil. 183. num. 7. Silua. consil. 44. nu. 15. ad fin. vers. premissis accedat, & de * pro ista parte, quod sit * communis, Alexan. consil. 195. vol. 7.
- * & de * communi pro ista parte, Socii. iun. consil. 32. nu. 48. vol. 2. & de * communi Curt. iun. 168. nu. 8. & plur. seq. & de * communi Rui. consil. 70. nu. 5. vol. 4. Gabriell. lib. 1. tit. de confessio conclusio. 1. & abunde de * communi Rot. Perusi. decr. 9. & de * communi Socii. in consil. 5. col. 2. vol. 3. & de * communi Ferret. cō filio 150. nu. 16. & de * communi Marza. cōf. 16. col. 15. Rui. consil. 70. nu. 4. vbi late Alcia. consil. 13. num. 8.
- 269 Non desunt tamen, qui dicant * communem esse in contrarium, ut testatur Alex. consil. 180. nu. 7. vol. 3. Curt. iun. consil. 41. nu. 18. & illa glo. in d. c. quoties, intelligitur, ut loquatur solum in foro poli, non etiam in foro fori, secundum Bal. in lrationes. nu. 3. C. de probat. & de * communi pro ista parte Dec. consil. 163. nu. 2. & late defendit Natta consil. 101. numero 14. & sequen. & ibi dicit d. glo.
- * communiter esse damnatam. & quod solum faciat semiplenam probationem, Afflic. decr. 12. & de * communi etiam parte presente, nisi etiam sit acceptata, Alex. consil. 174. vol. 6. etiam in confessione liberatoria, ut ibi per eum. hanc etiam partem probat Alexan. consil. 11. in fi. vol. 5. per d. c. fin.
- 270 Possent autem per istas opiniones concordari, ut prima prevaleat, quando delibere, & principaliter confessio emanavit, non autem si incidenter, & ad alium finem; ita concludit Riminal. in cōf. 488. num. 11. vol. 5. vbi concordat. citat. & quando dicitur incidenter, & quando principaliter, Curt. iun. consil. 168. & supra etiam dixi.
- 271 Secundò, prima opinio per se potest sustineri in civilibus, non autem procedat in criminalibus, ita concludit Alex. consil. 180. nu. 7. vers. ita daro. vol. 2. Sed * communis est in contrarium, ut ibi per eum.
- 272 Tertio, prima opinio procedit, per se saltem concurrentibus aliquibus indicij, Rui. vbi sup. Cap. decisi. 179. num. 2.
- 273 Secundo declaratur, per se etiam de iure civili confessio plene probet etiam parte absente, si facta sit in scriptis, puta in scriptulo manus, ut post Bal. & concordat. de quibus per eum, Maran. vbi supra num. 20. & ante eum Socin. de quo ipse non meminit consilio 46. in fi. volumine 3.
- Tertio declaratur sepradicta conclusio, ut re-
- 274 quiratur per plena probatio ad effectum, ut plene probet per ea, quae abunde sup. diximus.
- 275 Quarto declarat supradicta conclusio, per se procedat citra omnem dubitationem in confessione emanata ad declarationem alicuius actus, tunc enim plene probat etiam parte absente, Socii. iun. d. consil. 5. col. 2. vol. 3.
- 276 In contrarium tamen, per se confessio extraiudicialis facta parte absente, quod si plene probata sit, solum faciat presumptionem, id est, semiplenam probationem, est glo. in l. in de successio. ab intesta. vbi etiam Abb. col. 5. & hoc in civilibus; in criminalibus autem facit indicium, ita concludit Maran. in suo spectulo de confessio, num. 3. ad differentiam, quoniam facta est parte presente, quia tunc plene probat, ut ibi per eum. addit ille num. 1. quod si semiplene solum sit probata, non faciat aliquid quod indicium. Et subdit nu. 14. per quod oportet, quod testes de confessione deponentes sint concordantes per omnia loca, tempora, &c. Quia etiam si multi essent testes non probaret etiam semiplene, ratione singularitatis, sequendo Alexan. per eum citatum. Quod an sit verum infra aptiore loco dicemus.
- 278 Quintò declaratur, per se quod confessio in iusmodi fuit facta per verba dispositiva, secus si per verba enunciativa, quia tunc non facit aliquem gradum probationis, per d. c. fin. de successio. ab intesta. vbi etiam notant Docto. Maran. vbi supra num. 4.
- 279 Sextò declaratur supradicta conclusio, per se confessio preiudicat irreuocabiler etiam parte absente, si sit per notarium stipulatum pro absente, maxime si sit iurata, Nenizan. consil. 35. num. 17. & 22.
- 280 Septimò declaratur, per se confessio non preiudicat, si sit facta in actu nullo, Docto. in l. si ita stipulatus. §. Chryfogonus. fi. de verborum obligatio.
- 281 Octavò declaratur supradicta conclusio, per se procedat, nisi ageretur de probanda confessio

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 495

- sione partis per testes contra instrumentum debet, quia tunc probatio huiusmodi non sufficeret, nisi adesset quinque testes, Maran. vbi supra num. 5.
- 282 Non declaratur, ꝛ ꝛt confessio huiusmodi non præiudicat singulari successori consentienti, si tamē emanauit dicta confessio post datum illi successori, Afflic. decif. 163. in fi.
- 283 Decimo declaratur supradicta conclusio, ꝛ ꝛt confessio extraiudicialis præiudicat consueti, dummodo scilicet cum causa facta sit, alias nō faceret plenam probationem ad obligandum, Maran. vbi supra num. 6.
- 284 Vndecimo declaratur, ꝛ ꝛt confessio, si sit iurata, probet, & valeat etiam parte absente, Felin. in c. si cautio. num. 24. in 2. casu. de fid. instrumen.
- 285 Duodecimo declaratur ꝛt supradicta conclusio, ꝛt confessio præiudicat contenti, sed
- 286 nō tertio, ꝛt in confessione prelati, ꝛt non præiudicat eius ecclesiæ, Afflic. decif. 168. Maran. vbi supra num. 7. & ibi nu. 1. i. fidem dicit in teste consentiente falsum deposuisse,
- 287 ꝛ ꝛt in iudice dicente se tulisse falsam sententiam.
- 289 Decimotertio non procedit ꝛt supradicta conclusio in confessione emanata inter personas suspectas, quia tunc nō probat, ꝛt inter virum, & uxorem, patrem, & filium, & huiusmodi, per doctrinam Bar. in l. cum quis decedens. ꝛ. Titia. num. 1. ff. de lega. 3. & in l. si forte. ff. de Castren. pecu. & alios cōcordan. per Maran. vbi supra num. 8. Et hæc conclusio procedit, etiā si sit iurata, Bar. in d. ꝛ. Titia. num. 2. & seq. qui tamen loquitur in confessione in vltima voluntate. Et hoc quantum ad effectum, ꝛt possit reuocari, non tamen quin interim valeat, nisi concurrat aliqua coniectura, Alcia. conf. 184. num. 5.
- Decimo sexto declaratur supradicta conclusio,
- 290 ꝛ ꝛt non procedat in confessione facta calloiretundia, Maran. vbi supra num. 10.
- 291 Decimo quinto declaratur ꝛt supradicta conclusio etiam in confessione liberatoria, quia facta parte absente, probat solum semiple. Maran. vbi supra num. 11. quamuis Alex. conf. 12. num. 28. vol. 6. velit * communem esse, quod non probet.
- 292 Decimo sexto declaratur, ꝛt plenē probet, saltem si sit geminata, quia tunc æquiparatur iudiciali confessioni, Bar. in l. cum scimus. C. de agrico. & cens. lib. 1. & cōcordan. per Maran. vbi supra num. 15. Menoch. cōf. 265. num. 37. in fi. & seq. Curt. iun. conf. 168. numero 8. & cōf. 159. num. 58. quidquid Menoch. conf. 159. num. 60. contradicat.
- Decimo septimo declaratur supradicta conclusio,
- 293 ꝛ ꝛt eo magis procedat, quando con-

- fessio emanauit ad exonerationem conscientie suæ etiam parte absente, ꝛt claudit Maran. vbi supra num. 16.
- 294 Decimo octauo declaratur, ꝛ ꝛt procedat in his, quæ dependent a mera voluntate consentientis, puta in additione hereditatis, & huiusmodi; tunc enim præiudicat etiam parte absente, aliàs secus, Bar. in d. ꝛ. si quis absente. num. 7. & cōcordan. per Maran. vbi supra num. 17. ꝛt unde confessio partis non probat titulum aduersarij in beneficialibus, Boe. decif. 89.
- Reliquum est, ꝛt de confessione in vltima voluntate facta aliquid dicamus. Breuiter itaque sequendo doctrinam Bar. in l. cum quis decedens. ꝛ. codicillis. ff. de lega. 3. facio tres conclusiones principales. Prima est, ꝛt quod in confessione testatoris, quæ stat in vim meræ voluntatis dispositiua, & isto casu talis assertio non præiudicat ei, etiam si conualecat, imò etiam si sit iurata, ꝛt per Bar. vbi supra; & doctrina Bar. est * communiter recepta, Castren. conf. 294. in princ. in 2. par. Alexan. conf. 127. num. 3. vol. 7. Soci. conf. 294. vol. 2. quidquid Alcia. contradicat consilio ꝛt in princ. & pro Bar. Cuma. conf. 3. i. col. 1. & pro hac conclusione negatiua, Soci. cōf. 294. vol. 2.
- 297 Secunda erit conclusio, ꝛt quod confessio huiusmodi, de qua dixi in præced. conclusio. præiudicat consentienti, si sit facta notario absente, vel parte ipsa stipulante, ita etiam concludit Bar. in d. ꝛ. codicillis. num. 5. Riminaliun. institut. de donat. in princ. num. 35.
- 298 Tertia sit conclusio, ꝛt ꝛt confessio, de qua memini in prima conclusio. præiudicat irrevocabiliter consentienti, si sit iurata: & hoc propter religionem, quæ est in iuramento, & ꝛt
- 299 ꝛt habet vim clausulæ Omni meliori modo,
- 300 Bar. vbi supra num. 8. & hoc dummodo pars fuerit præsens, Dec. conf. 202. num. 1. parte autem absente faceret solum semiple. nam probationem, Corn. in l. 1. num. 6. C. de falsa causa adiect. lega. nisi sit iurata, ꝛt ibi per eum.
- 301 Quidquid ꝛt modus probandi dominium est recognitio facta in fauore alicuius, tamquam de re illius: instrumentum enim inueltitur, & recognitionis probat dominium in fauorem concedentis, & recogniti contra recipiētē; Spec. in tit. de emptio. ꝛ. nunc aliquæ. vers. ꝛ. cum cōcordan. per Rip. in l. si rem aliquæ. num. 38. in fi. & seq. ff. de acquir. poss. Franc. in c. 1. in prin. num. 4. de rebus eccl. non alienan. in 6. dicens, ꝛt quod recognoscens, vel profertens se tenere rem aliquam a Sempino, dicitur fateri rem esse illius, Guid. Pap. 303. decif. 72. & fin. antiquis per recognitionē probatur dominium, & possessio, Soci. cōf. 89. num. 18.

num. 18. vol. 1. vltra etiam cōcordan. de quibus infra in tertio adminiculo. imo etiā dominium directum, pro quo datur rei vendicatio, vt per Siluan. conf. 57. sub num. 42. & seq. nisi appareat recognitionē factam fuisse ex falsa causa, Alexan. conf. 1. 55. nu. 17. vol. 4. & in inuestitura per aliquem accepta, Ceph. 304 conf. 9. num. 18. in fi. & seq. † & recognoscere est fateri aliquem esse dominum, Ias. cōf. 65. col. 1. uol. 3. & ex recognitione probatur dominium directū illius, cui sit recognitio, Craue. conf. 120. num. 1. & conf. 154. in fi. dicens, quod per recognitionem ius dī translatum in eum, qui recognoscitur, & probatur dominium directū illius, per Bal. in l. cens. fualis. C. de donat. Ancha. conf. 310. tres domini. Guid. Pap. q. 172. Et in vnico instrumēto recognitionis, quod per illud probetur dominium recogniti, respondit Guid. Pap. conf. 147. num. 1. & decis. 272. & respectu habentis causā a recognoscente, Ripa vbi supra num. 42. Est verum, quod multi contrarium tenent, quod imō locatio, vel inuestitura etiam antiquæ non probent dominium etiam ecclesiæ, & contra recipientem, vt per Rui. conf. 161. num. 17. & plur. seq. vol. 1. Pariter nec inuestitura feudalis, vel emphyteotica, maxime contra tertium, Curt. conf. 158. num. 6. & num. 31. sed priorem sententiam probat Ripa in l. si aliquam rem. num. 40. ff. de acqui. posse. de quo non meminit Craue. qui idem dicit etiam in pluribus recognitionibus etiam antiquis, Craue. conf. 57. faciunt tradita per Iacobi. de Sancto Geor. in tracta. fendo. in verbo Distiq; vassalli promissum recognoscere. idem respondit Alcia. cōf. 12. num. 3. dicens, quod per recognitionem factam per aliquem probatur dominium illius, qui recognoscitur in dubio, nisi recognoscens probet rem ante fuisse suam, 305 † & quod talis recognitio noceat etiam habentibus causā ab eo. & idem probat cōf. 306 178. num. 2. vbi tamen addit, † quod non probat contra tertium. & hoc vltimum sequitur etiam Craue. conf. 54. col. 1. vbi tamē concludit, q. licet per recognitionem de aliqua re facta per aliquem non probetur dominium, nisi in præiudicium recognoscētis, vel habentis causā ab eo, non autem contra tertium, scilicet etiam contra tertium præstat aliquod adminiculum. & late etiam probat Alex. conf. 69. nu. 10. & plur. seq. vol. 5. 308 vbi concludit, † q. per conductionem, recognitionem, & etiam affectus solutionem non probatur dominium in præiudicium soluentis, & recognoscētis, si res erat ipsius, nisi recognoscat tanquam suam ipsius propriam, secus si recognosceret tanquam rem ipsius

recogniti. Et haec conclusio procedit, etiam quo ad tertium, etiam si is non habeat causā a recognoscente, vt per Guid. Pap. decis. 272. cum plur. concordant. de quibus per Alcia. conf. 9. & 12. loquens in instrumēto inuestiturae emphyteoticae, vel locationis, quod locator præsumitur dominus, maxime si concurrant aliquæ soltiores, nisi conductor probet se dominum, probatur in l. ad probationem. C. loca. quam se ipsis intelligit. faciunt etiam, quæ ponit Caliren. conf. 123. vlt. puncto causæ vertentis. in fi. in 2. parte, dicens, quod per solutionem affectus, vel lincelli probatur possessio, & consequenter præsumitur dominium, si possessor sit reus cōuentus excipiendo. & per recognitionem probetur dominium, hinc etiam Menoch. de quæst. arbitra. lib. 2. casu 42. num. 5. per Craue. ue. conf. 13. num. 5. † Verus est, q. Spec. in tit. de locat. §. nunc aliqua, vers. 52. & Bar. in l. legato inutiliter. ff. de adimen. lega. concludit, q. per inuestituram non probatur dominium etiā respectu inuestiti, quia potuit res aliena concedi in factio de recenti, † & quia inuestitura tēdit ad cōminutionem iuris concedentis, vt per Rui. conf. 161. nu. 18. vol. 1. quorum opinio est * communis cōtra Bald. & Inno. in l. cum res. ff. de condit. & demonstrat. ut testatur Rui. conf. 50. in prin. conf. 161. num. 19. vol. 1. & abunde per Crot. 311 conf. 34. col. 2. Soc. cōf. 266. vol. 2. † Sed opinio procedit, quantum ad mouēdam rei vendicationem, & contra tertium, secus quo ad actionem personalem ad præstationem pensionis, & ad rei restitutionem inter recognitum, & recognoscentem, & eius successorem, 312 res; † quia illi non possunt quæstionem dominij restringere, Silua. cōf. 57. nu. 39. & plur. 313 seq. † Et quod per recognitionem probetur possessio recogniti, Cephaz. conf. 19. nu. 5. dummodo recognoscens possideat, alias si solus titulus non probaret dñum, nec possessionem, ibidem num. 1. & seq. Et quod recognoscens aliquem in dominium dicatur fateri eum dominum, Riminali. iun. conf. 214. nu. 1. 314 † Et recognitio, vbi nō nocet tanquam recognitione, probat tanquam confessio, vt per Puzpura. conf. 574. num. 6. ad fi. 315 Et † supradictam declarationem, quod contra tertium sola confessio, vel inuestitura, & recognitio non probet dominium, etiam si agatur de re ecclesiæ, nisi probetur, vel possessio ecclesiæ triginta annorum, vel longe maioris temporis, & ex aduerso nihil de antiquiori possessione probetur, latissime per Rot. Luc. decis. 65. per totam. 316 Quinimō † etiam contra tertium nedum contra recognoscentem, & eius heredes etiam

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 497

etiam vendicatio intentari potest, si diu etiam pensio fuit soluta recognito; & hoc ex vi prescriptionis, quæ causat etiam directum dominium, vt infra dicemus, & probat etiam Silua. vbi supra numero 41.

317 In hoc itaq; articulo summam pcedendo, puto cõstituenti esse conclusionē, q̄ per confessionē, & plenā recognitionem dñum probatur ad fauores recogniti, per ea, quæ supra dixi, & cõprobat Rui. cõsil. 67. nu. 23. vol. 1. sequēdo opinionē Guid. Pap. de qua supra.

** quā magis ** cõem fatetur Alcia. cõsil. 190. nu. 9. & cõcordat. Guliel. Benedicti in c. Ray nutius. in verbo, & vxorē in 1. par. nu. 435. de testam. qui et dicunt per recognitionē trāferri dominium in recognitum. Sed omni in casu, vt illi dicunt, negari non potest, quin probetur dominium per huiusmodi confessionem, seu recognitionem, quicquid Rip. in l. si res aliquam. nu. 40. in fi. dicat, q̄ Guid. Pap. loquitur sine rōne, & cõcõter dñatur.

Et pariter et propterea cauēdū est a Crau. cõsil. 157. nu. 6. quatenus cõcludit, q̄ cum dñum sit quid iuris, confessio non dat, nec tollit, q̄ ea cõclusio solū procedit in his, in quibus commune repugnat, alias secus, bar. in l. ornamentorum. ff. de aur. & argen. lega.

Et hac cõclusio procedit, quoad heredes recognoscentis, vel causam habentem ab eis, vt omnibus preiudicat dicta recognitio, Gulielmus Bened. vbi sup. num. 446.

De duobus autem hic facile dubitari posset in hac materia recognitionis.

Primū est in casu, quo quis recognouit, & cõfessus est se tenere, & possidere in fundo, vel emphyteosim ab alio vti dño directo oīa, & quicquid sita sunt in tali regione, villa, vel territorio certis finibus coherentiato, an huiusmodi recognitio probet dominium, non solam in fauorem recogniti, & quorumcumq; habentium causam ab eo, sed etiam contra eum, si contingat reficari in dubium de huiusmodi dominio contra aliquem habentem eam mediātē, vel immediatē a recognito.

Alterū est, si in dicta recognitione generali, siue vniuersali prediorū aliqua excipiantur, nunquid recognitus, vel habens causam ab eo, fundatā intētiōe habebit super ceteris oīb; idēq; si probetur per aduersarium, q̄ tēpore dictæ recognitionis vniuersalis aliqua certa, vel incerta per tertium possidebantur. Quia

318 in res, q̄ attinet ad primū dubiū, breuiter dico, inhærendo his, quæ paulō ante supra diximus, dñum probari per huiusmodi recognitionem in fauorem recogniti, & habentium causam ab eo, ita vt non possit aliquis mediātē, vel immediatē eam habens a recognito asserere contrarium, & pariter et idem dicendū

fit respectu recognoscentis, ita n. cõcludit Soci. cõsil. 89. nu. 16. vol. 1. loquens in instructo emptionis, & locationis, q̄ sicut probat pro, & contra ipsos contrahentes, ita et probat contra habētes causam ab eis, vide licet contra tertium, qui habuit causam à camera, quæ successit contrahenti; ita ego tēnuī in vna Placētina Scottorū in causa Varsij, pro qua vnus ex dñis excellē Cõsilij adduxit etiā Soci. cõsil. 67. nu. 6. vol. 4. cõcludēs, q̄ scriptura quam fidem facit inter aliquos, eandem facit inter habētes ab aliquo eorū, siue sit fideus, siue alia psona, & sicut probat pro eo, ita et probat contra eum, quia quod operatur propositū in proposito, &c. vt ibi per eum. & Anguissolam nostrum cõsilio 4. numero 22. lib. 7.

319 Quō t̄ verō ad secūdū dubium, breuiter et tenui in eadem causa Varsij dños principales meos agentes vigore recognitionū antiquarum, in quibus aliqua excipiebantur de vniuersitate agrorum recognita, & aliqua etiam bona ex aduerso ostēdebantur alienata per dños recognitos fundatā habere intētiōe in ceteris bonis, p doctrinā Bar. * cõiter approbatā in l. Titia textores. ff. de leg. 1. quæ habet, q̄ exceptio ambigua vitiatur, nō aut vitia dispositionē, & q̄ exceptio firmat regulā in nō exceptuatis, l. nā quod liquide. §. si ff. de pen. lega. Et pro ista parte in terminis terminantibus vnus ex Dominis meis aliebat etiam Anguissolam nostrum in dicto cõsil. 4. num. 19. & postea sic fuit cõclusum per omnes Dominos.

* cõiter approbatā in l. Titia textores. ff. de leg. 1. quæ habet, q̄ exceptio ambigua vitiatur, nō aut vitia dispositionē, & q̄ exceptio firmat regulā in nō exceptuatis, l. nā quod liquide. §. si ff. de pen. lega. Et pro ista parte in terminis terminantibus vnus ex Dominis meis aliebat etiam Anguissolam nostrum in dicto cõsil. 4. num. 19. & postea sic fuit cõclusum per omnes Dominos.

Difficultatē autē facere videbatur Rui. cõsil. 13. nu. 1. vol. 4. dum cõcludit, quod qui agebat ex donatione Comitissæ Matildæ facta de quadā curte exceptis quibusdā mansis, non poterat obtinere in alio, quia bona, quæ possidebantur per reū cõuentū in dicta curte donata poterat esse de illis mansis. Sed ego constantissimē tenui Rui. malē loqui, & contra communes traditiones, quod & placuit Dominis.

Sunt autem multi casus, in quibus dicta cõclusio non procedit; quorum

320 Primus est, t̄ vbi esset in simplici inuestitura, q̄ ea et inter cõtrahentes nō probat dñum, sed ad probationē, C. loca. Rui. vbi sup.

321 Secundus casus est in recognoscere personā suam, seu statum personæ suæ afficiētē, Guliel. Benedicti vbi sup. num. 443. id enim grauius est, vt ibi per eum.

322 Tertius casus est, t̄ vbi recognitus non fuit præsens recognitioni, seu confessioni, nec illā tacitē, seu expresse acceptauit re integra: vt etiam in ecclesia respondit Alcia. cõsil. 12. vbi contingentia factū.

ss Quartus

323 Quartus casus est, ꝑ vbi per terciū penitus extraneū agitur cōtra recognoscentē, vel habentē cām ab eo, quia tūc in eius prejudiciū recognitio, seu confessio facta ad fauores recogniti non nocet recognolceti, nec prodest illi terciū. Rip. vbi supra.

324 Quintus casus est, vbi ꝑ manifestē aliundē conset recognitionem, imō etiam cōfessionem esse erroneam, tunc enim aliud esset dicendum, etiam si confessio, vel recognitio sit geminata, ita latē respondit Menoch. d. consil. 191. vol. 2. & supra etiam dixi.

325 Sextus casus est, ꝑ in simplici inuestitura, & cōfessione, seu recognitione, quia ꝑ eā ꝑbatur dñium, prout intelligi debet Specul. vbi supra, & sequacis; aliud est, qñ et cōcurrit cōfessio recipietis, ꝑ res est ipsius cōcedētis, vel ad eū pertinet, vt rñdit Rui. consil. 167. nu. 23. & seq. vol. 1. Verū est, quod hoc nō est satis tutum, quia Specul. & alij supra citati loquuntur etiam in confessione partis, vt per Silua. vbi supra num. 39. & seq.

326 An autē vasallus ꝑ recognoscēs nō dñm priuē dñm suo iure, videnda est distinctio Abb. in c. verum. in fi. de for. competen. & de colono in l. fin. C. de acquir. possels.

327 Vnde ea opinio ꝑ Spec. nō ꝑcedit respectu emphyteote, seu recipietis, vt declarat Rui. cōf. 14. nu. 1. in fi. vol. 3. neq; et qñ in instrumēto recipiens fatetur saltē enunciatuē, ꝑ res pertinet ad cōcedētē, vt ibi per eū, vel qñ diu fuit per concedētē tenta ut emphyteotica, & solatus canon, vt ibi per eū nu. 18. in fi. & seq. d. cōf. 50. Nec est si essent alia instrumēta, quā inuestitura, & locationis, d. cōf. 161. & ꝑ instrumēta emphyteotica ꝑbent dñium contra accipier. tē, & eius heredes, vel habentes cām ab eo cum solutione longi tēporis, Silua. cōf. 17. nu. 41. ad fi. & seq. & cōf. 36. in fi.

* quod tñ cōter nō recipitur, vt de * cōi in cōtrariū testat Rui. cōf. 161. nu. 17. vol. 1. que ꝑcedit et in antiquis, fm Spec. que ipse refert, & sequitur, et si sint plura instrumēta. ꝑ tñ nō probō, vt latē per eundē cōf. 14. vol. 4. & inter eos, inter quos fuerūt instrumēta celebrata, verba enunciatia, vel natratia dñij, vel possessionis probant, & et inter habētes cām ab eis, Nonius cōf. 73. col. 2. nisi res sit de recēti, fm * cōem opinione, de qua supra diximus, quia tūc nō probatur dñium, ut multi tenēt, de quibus per Rui. vbi supra.

328 Itē quia cōfessio non est modus acquirēdi, nec transferendi dñij; & quia hic confessio incidenter facta ē, Spec. in tit. de locat. §. nunc aliqua. uerf. 57. nu. 39. & seq. Sed tñ in contrarium est cōis tñ in facto de recēti, ꝑ multo magis de antiquo, quia conductor nec eius haeres nō possunt rēficare questio-

nem dñij locatoris, ut per Silua. vbi sup. num. 41. & seq. & minus tertius habens causam a cōductore, si finis in antiquis, & ideo quoties locator agit contra cōductorem, qui titulo acquisitionis causam etiā habuerit ab eodem, quā acquisitionē nullā dicit locator, utiq; si agit actione in rem, ꝑtā petens rē sibi restitui, dñium est probādum, & locatio illa nō probat, aut ex locatione finita, & tūc secus, Alex. cōf. 42. nu. 8. & seq. uol. 4. Sic & per instrumētū recognitionis in possessore, maxime in antiquis, probatur possessio, Soci. cōf. 187. nu. 13. in fi. & seq. uol. 2. Dec. cōf. 36. sub nu. 6. Curt. in cōf. 90. sub nu. 12. Silua. cōf. 36. sub nu. 14. Salm. ubi alius nō reperitur in possessione, Afflic. decif. 32. sicq; inteligitur c. inter dilectos. de fid. instrum. cū ibi traditis per Doct. & apertius Soci. d. cōf. 105.

329 in princ. & nu. 5. vol. 2. ubi concludit, ꝑ ꝑcēt per instrumēta possessio regulariter nō probetur tradita, nisi celebrata sint in cōspe 330 cū rei, Doct. in d. inter dilectos. tñ exlocatione, & fructuū perceptione alio possessore nō apparente, probatur benē possessio; & abundē etiam Alex. consil. 10. uol. 4. ubi addit, quod imō et tunc probatur dñium ꝑzsumptiuē, qñ in cidētē deducitur; & ante eū Bar. hoc ultimum probat in l. fi. ff. de condit.

331 inlit. ꝑ & quod instrumētum antiquum probet possessionē rei fuisse penes eū, de quo in instrumēto, firmat et Silua. consil. 36. col.

332 fina. ꝑ. Et ꝑ per instrumētum antiquum probetur dñium, tenent Bal. & alij in l. cū alijs. C. de iure delib. Rui. consil. 161. nu. 18. in prin. uol. 1. & ibi addit nu. 2. ꝑst Bal. in l. ad probationem. C. loca. quod per locationē, et si conductor sit in possessione, & fructus percipiat, non probetur possessio locatoris, nisi concurrat solutio pensionis, ergo cōcurrente solutione, uel si finis in antiquis inuestitura probat dñium, Marza. consil. 53. Et ꝑdicta et probat Alba cōf. 9. nu. 12. ubi in specie concludit, ꝑ locatio inuncta cū quolibet alio adminiculo, probat possessionem, & dñium, per Bar. in l. ad probationē. C. loca. ꝑacti. Pa-

pien. & Dec. consil. 146. nu. 14. ꝑ et ꝑdictū. Verum est, ꝑ solū instrumētū locationis, seu sola locatio non probat dñium. l. ad probationē. C. de locat. d. c. inter dilectos. de fid. instrum. ad effectū rei uendicionis et contra ipsum cōductōrē, etiam si in instrumēto dicatur, ꝑ talis conduxit rem Titij locatoris, quia illa sunt uerba enunciatia, quæ non disponunt, qñ principaliter agitur de ipsis, Alex. consil. 82. nu. 24. uol. 5. & ibi etiam num. 23. 333 ꝑ idem dicit in instrumēto docis, ꝑ non probet matrimonium, qñ principaliter agitur de eo; tamen adminiculatur, si habeatur instru-

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 499

instrumentum locationis, & instrumentum acquisitionis, ut per Alexan. consil. 10. vol. 4. Idem tenent Ang. Bal. & alij etiam in antiquis, ut refert, & sequitur Crot. consil. 3. & nu. 1. & per Riminal. consil. 446. etiam inter ipsos cō-
 334 trahentes, ut supra diximus. † Tamen si simul concurrant instrumenta locationis, & instrumenta acquisitionis, aliud videtur dicendum: & est † cois opinio, q̄ per instrumentum locationis, non probetur dñum, Rolā. consil. 46. nu. 2. vol. 3. & contra recognitionē, vide late Purpurā. d. cōf. 57. 4. nu. 6. & Craue.
 335 consil. 54. col. 1. † dum cōcludit, q̄ per recognitionem de aliqua re per aliquem factam in fauorem talis non probatur dñum, nisi is, qui recognouit, sit auctor istius moderni possessoris, sed præstat aliquod adminiculū. & ita etiam debet intelligi Soci. iun. consil. 91. nu. 3. & nu. 2. §. vol. 2. dum cōcludit, quod licet inuestitura soleant fieri per veros dños, & sic consideratur probari directum dñum eorum, tñ in effectu id nō probant, quia possunt etiam fieri à non dñis, & quia per instrumentū locationis licet nō probetur dñum, tñ iunctis alijs adminiculis, probatur, Parisi. consil. 27. nu. 2. §. vol. 1. & latius cōf. 104. nu. 8. i.
 336 & plur. seq. vol. eo. §. vbi cōcludit, q̄ per locationē vna cum perceptione fructuum probatur possessio, quo ad tertium, & etia dñm, vel si probetur, quod fundus est laboratus noie talis. Imo instrumentum concessionis in emphyteosim, si in eo recipiens fatetur tē esse cōcedentis, probat dñum, quoad eum, vt supra dixi, quicquid dicat Barbat. & etia
 337 inter alios probat etiam dñum, † si simus in antiquis, vt abundē rñdit Ruin. consil. 14.
 338 sub nu. 9. vol. 4. † & hæc conclusio saltem vera est, si vltra locationes concurrat possessio longi temporis, tunc. n. satis dicitur dominium pbatum, Bar. in Lad possessionem. C. locat. & in emphyteosi sequitur Rui. cōf. 14. supra citatum. & q̄ per instrumentum locationis, & indicia probetur dominium, puta, si probat, q̄ locator alijs alienauit rem, & d. contractus est fortis effectum, & per alia similia, vt per Socin. consil. 11. num. 2. vol. 3. & ita late cōcludit Socin. consil. 89. num. 1. r. vers. 2. ponderandum est, q̄ licet per solum instrumentum locationis non probetur dominium, & nu. 1. §. vol. 1. vbi miratur de aliquibus doctis iuris, qui contradicebant in facto suo, dicētibz has esse diuersas species probationū, quæ ad diuersa tendunt, & credo, q̄ intelligebat d. Alexā. qui apertē contrariarū respondit consil. 1. num. 8. & consil. seq. in princ. vol. 2. cuius tamen consultatio scutineri non posset in facto antiquo, vt respondit Natta d. consil. 23. §. num. 8. & idem

firmat Soci. vbi supra num. 18. vers. confirmatur, quia sicut per instrumentū recognitionis probatur quasi possessio in antiquis, & vbi ad hoc citat Abb. in c. auditis. de præscrip. & ita etiam cōcludit Soci. consil. 187. num. 2. vol. 2. & quod per instrumentum locationis cum alijs adminiculis probetur dominium, respondit Parisi. consilio 27. nu. 2. §. vol. 1. † & q̄ in antiquis cōcludit, q̄ licet per instrumentum inuestituræ, & confessionem inuestiti in eo factam, quod inuestiens sit dominus nō probetur dominium etiam inter easdem personas, quia auersio dominij fit principaliter ad eum effectum, & quia non est modus acquirendi dominium, tñ præstat adminiculū etiam quoad tertios, & fuit indicium ad probationem dominij præsum-
 340 pti, † maxime vbi agitur, coram Senatu, 341 vel Principe, † qui indicat ut Deus, vt ibi per eum, num. 41. in princip. tamen si simus etiam in antiquis plenē probatur dñum, vt ibi per eum num. 44. & latius probat Barbat. consil. 17. col. 1. & seq. volum. 4. loquens in instrumento, in quo inuestituræ fatetur inuestientem esse dñm, & cōcludit, q̄ licet confessio non inducat probationem dominij, maxime quando est enunciatiua præstat tamen adminiculū, & probat in antiquis
 342 quis: † alius enim per solum inuestituram verbaliter non transfertur dominium, nec possessio, nec ius in re, sed ad rem, Parisi. consilio 22. num. 58. vol. 1. & quod per recognitionem dicatur probari dominium, faciunt tradita per Abb. in c. per tuas. in fi. de donat. vbi cōcludit, quod per inuestituram non transfertur possessio, nisi fiat in presentia rei, & ita debet intelligi Crot. consil. 34. num. 11. & per totum, dum cōcludit, quod per instrumentum emptionis, vel alterius tituli non probatur dominium etiam in antiquis, quia agitur de magno præiudicio, maxime quando instrumenta huiusmodi emanant ab assertionē vnus personæ, vel plurium, quæ habentur loco vnus, quia scilicet unus habeat causam ab alio, & ubi non constat de traditione, etiam si agatur de fauore ecclesie, quoad tertium, ut supra dixi.
 343 Sextus † modus probandi dominium, per præscriptionē, de qua est tex. 11. traditionib. C. de pact. per quē mouetur Calcan. cōf. 116. in princ. loquēs in rei vocatione, & est gl. ordinaria in c. vigilanti. de præscrip. & de ea loquitur Bal. d. cōf. 4. in 4. par. & in d. l. indicia.

Si 2 num. 5.

nu. 5. in 4. & 5. q. C. de rei vendic. & conf. 11. in 2. par. Alex. d. cōf. 12. nu. 1. vol. 4. Soci. d. cōf. 89. nu. 19. in fi. vol. 1. Barbat. cōf. 48. col. 3. nu. 17. vol. 1. & probat Bar. in l. ad probationem.

344 C. loca. dum concludit, q. si cōducior, vel colonus dñi coluit fundum nomine meo, ex hoc probatur legitima possessio mea, & cōte quenter dñum, & abunde etiam Ruin. cōf. 14. vol. 4. & est comprobatur Silua. cōf. 57. sub nu. 42. vers. q. aut directum dominiū, dicens,

345 t. q. si pars longo tempore possedit ciuilitatem aliquam, putā recipiēdo annuum canōnem tāquam de re emphyteotica, probatur ex hoc p̄scriptio directi dominiū etiam cōtra tertium, per Spec. Roma. & Balb. per eum citatos. & latissime hāc sp̄m firmat Parif. d. cōf. 27. vol. 1. p̄sertim nu. 23. & seq. & cōf. 104. nu. 91. & seq. vol. 2. & p. Rui. latē cōf. 14. nu. 346 5. & seq. vol. 4. & ibi nu. 6. addit, q. illud est dñum vtile, q. per p̄scriptionem quæritur,

349 & cōcludit sufficere decennale possessionē cum tit. de longissimo sine titulo. Et istud est, quod voluit Bal. in l. 1. in 1. lect. in vlt. notab.

348 ff. de fundo dotal. dñcēs, q. per p̄scriptionem quis efficitur quasi dñs. Et hac speciem probationis dñi cōprobat latē Cror. d. cōf. 75. nu. 23. & seq. vbi cōcludit, q. immediate p̄scriptio ne acquiritur dñum vtile, nō autē directum, l. si quis emptio. tit. vbi glo. C. de p̄scrip. 30. uel 40. annorum, cum cōcordā.

349 de quibus per eū, vbi addit, q. actor in rei vindicatione obtinebit probatio p̄scriptionis, & si in libello dixerit re ad esse pert. nere iure dñi, dummodo tñ probet possessionem continuatam 10. annorū, & titulum, & bonā fidem et allet, aliās non possit obtinere, vt ibi per eū, nu. 27. in fi. & seq. & latē in p̄scriptione decē annorum inter p̄sentes, & 20. inter absentes, idē rñdit Corn. cōf. 50. vol. 2. & latissime de hac specie probandi dñi, q. sufficiat p̄batio tituli, & lōgeq. possessionis, Parif. cōf. 104. nu. 94. & plur. seq. uol. 1. & ibi

350 addit nu. 112. t. q. successor agit rei v̄dicatione pp. dominiū, quod erat penes eius autorem, aliās, n. non probaretur dñum ad effectum rei v̄dicationis per solam lōgi tēporis possessionē, t. quia causa dominiū est incerta, Bal. in l. 1. nu. 16. C. de fideico. vbi addit,

352 t. q. aliud est titulus, aliud dominiū, aliud possessio. t. q. dominiū probetur per p̄scriptionē acquiratā, Bal. abudē in Authentica nisi tricennale. C. de bon. matern. & per plur. cōcordā. pbat Curt. in cōf. 158. nu. 12. loquēs et in dño directo, & est gl. in l. 1. in prin. fi. de publicā. nō sufficeret tñ probare se possedisse rem aliquā pro sua, & tanquā suā, & famā, q. reputatus, & c. & reputatur cōiter, & publice dñs illius rei, nisi probet etiam se

30. annos possedisse, cessante titulo, itā rñdit Soci. cōf. 112. in fin. vol. 4. Imo causaret rei v̄dicationē, ut probat Soc. cōf. 89. nu. 17. vol. 1. & abunde Siluan. cōf. 57. nu. 39. & plur. seq. & p̄sertim nu. 42. ad fin. loquēs in terminis cōtractus emphyteotici cōtra accipietem, & eius heredē. & q. per possessionem 20. annorū probetur vtile dñum, per Corn. cōf. 50. nu. 10. vol. 2. Item ex titulo & possessione decē annorum, probatur vtile dñum, Corn. cōf. 130. nu. 10. vol. 4. Idē probat Boe. decif. 42. sub nu. 4. q. per titulum habilem ad translationē dñi cum lōgi tēporis possessione probatur dñum principaliter deducit in iura dñi, & nu. 9. & seq. vbi inquit, t. q. ad probationem dñi principaliter intentati possessio de p̄terito nō facit p̄sumi quē dñm, nisi sit longissima possessio, vt ibi per eū. Et ex possessione decēnālī cum titulo, & bona fide probetur dñum, rñdit latē Panciro. cōf. 105. nu. 2. loquens in iudicio rei v̄dicationis.

355 Qua de re, t. si quis in libello dixit sed dñm rei, & in processu solti probat p̄scriptionē, obtinet, quia intelligitur dixisse de dño vtiliter: & ē conuerso si dñs directus proponat vtilem rei v̄dicationē, procedere libellus, q. intelligeretur de utili de eff. caci, l. asin l.

356 fi. dom. fi. fundus. nu. 6. ff. de legat. 1. t. & q. p. possessionē longi tēporis utile dñū acquiratur, non tñ directū, Spec. tit. de emphyteo, §. nūc aliqua. nu. 68. nisi tēpus sit immemorabile, quia tunc acquiritur et directū, fm * cōmunē, Curt. in cōf. 158. nu. 42. & p. Silua. cōf. 57. nu. 41. itā ut rei v̄dicatione directa moueri possit, ut ibi per eum.

Et q. sufficiat ad rei v̄dicationē, & dñi probationē possessio decēnālī cū tit. Bar. in l. rem, q. nō nobis. ff. de acqui. posse. & in l. Celsus. ff. de vsucap. & in sp̄e Panciro. cōf. 109. nu. 2. &

357 hoc dñū sit respectu corporaliū. Inj. incorporealiū aut nō cadit dñm, vt ibi per eum nu. 12. per l. seruus. §. incorporeales. ff. de acq. rer. domi. & cōcordā. per eū. & idē tenet Rub.

358 cōf. 117. sub nu. 1. t. q. probata possessione ipsius, vel antecessorū suorū per lōgi tēpus cū tit. vel 30. annorū sine titulo cum allegatione bonę fidei, pbatū est dñum, & pōt rei v̄dicationi sustineri, nō tñ simpliciter sufficeret probare possessionē de antiquo, Caltrē. cōf. 169. nu. 3. in l. par. & hāc cōclusionē circa tēpus, & titulu, de quibus suprā, latē cōprobat Afflic. decif. 40. Est verū, q. Bal. in l. 1. nu. 16. C. de fideico. cōcludit, q. ex longa possessione quis nō p̄sumitur dñs, itā ut rei v̄dicationi possit intentari. q. non tñ dicitur absolute verum, vt per Bar. in l. pen. de condit. insti. Quo fit, vt et malē fenerit Burf. cōf. 366. nu. 23. vol. 4. quatenus inquit, * cōmunē opinio-

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 501

opinionem esse, quod deducēs principaliter
dāum, nō pōt obtinerē, nisi ōndat prius de
titulo iusto, & etiam de bona fide, & alijs ad-
ministrat. Hoc nōa vero est alienum, vt pater
ex præmissis, & maxime illud de bona fide,
359 ¶ cum ex ea cōi consensu omnium præsu-
matu ex lapsu tāti tēporis, vt probat Balb.
de præscrip. Nequen. Bal. in l. cum res. C. de
probat. aut quis alius dicit id, ad quod Bur-
fat. eos allegat, & maxime Castrē. consi. 169.
nu. 3. in 1. par. nec Craue. consi. 165. col. 3.
360 Septima ¶ est species, seu modus probatio-
nis dominij per sententiam declaratoriam,
tex. est in §. fin. instit. de offic. iud. in vltimis
verbis. & est * communis opinio, de qua per
Alex. consi. 98. num. 9. vol. 5. etiam quōd ad ter-
tias personas, l. desiderium. C. depositi. quem
tex. Bal. ibi ad hoc reputat singularem, & cō-
cordan. citat, sequiturq; Alex. vbi sup. nu. 10.
& comprobat Barbat. d. consi. 55. colum. 7. in
princip. vol. 4. dicens, quōd si instrumentum
probat dominium, multo magis sententia
probat, per §. fin. instit. de offic. iud. &
subdit, quod sola sententia declaratoria rei,
quod spectat, & pertineat ad aliquem, suffi-
cit, si est antiquissima, s. octuaginta annorū,
361 ¶ quia ut quissima, s. octuaginta annorū,
quod omnia solemnia intrinseca, & extrinse-
ca interueniant, per tex. quem dicit esse me-
liorem de iure in c. bonæ memoriæ. de elect.
& hanc speciem latissimē firmat Paris. consi.
42. nu. 28. cum plur. seq. vol. 1. declarando se-
cundum magis * communem opinionem,
vt procedat itā demum, sequuta traditione,
362 seu tenuta, ¶ sententia enim tribuit titulū
habilem, & vlticipiendi, & prescribendi, Ale-
xan. in proposito consi. 24. nu. 18. & seq. vol. 5.
sicut etiam titulus transactionis, vel concess-
sionis, vt ibi per eum.
363 Octauus modus, ¶ seu species probationis
sine cōiectura ad probādum dominium est
liber extim. quamuis. n. solis plenē nō pro-
bet, secundum * cōmunem opinionem, Paris.
consi. 104. in fi. uol. 1. vbi dicit, qd non probat do-
minium, nec possessionem, quoad alios, imō
nec quoad eum descriptum in eius fauorem,
Alex. consi. 182. nu. 3. vol. 7. tñ probat femple
nē, vt latē cōcludit Soc. d. consi. 89. nu. 2. vol. 1.
cōtra Alex. consi. 1. nu. 6. & consi. seq. sub nu. 3.
vol. 1. sed opinione Soci. sequitur Natta consi.
23. nu. 14. vbi cōcludit, qd in antiquis exti-
mum plenē probat etiam inter alias perso-
nas, alias autem non probat dominium, nec
possessionem extimū & catastum, Bal. in
l. si pater. in 1. notab. C. de actio. emp. & ia ad-
dit ad eum, & probat ipse consi. 37. in fi. in 5.
par. vbi cōcludit, quod extimū communis
non probat de necessitate, & concluden-

ter dominiū, nec possessionem, sed solum fa-
cit quādam præsumptionem. Et quōd liber
364 extimi non probet dominiū, ¶ nisi in præ-
iudiciū eius, qui consensit descriptioni, &
præiudiciū domini, qui passus est rem suā
sub alterius noie describi, probat Soc. consi. 6.
num. 8. vol. 4. quōd ad alios solum facit in-
diciū, ut cōcludit Alexand. in l. precia re-
rum. num. 7. si ad leg. Falcid. loquens in ma-
teria probandi valorem rei. & contra libros
cenfuariorū ecclesiæ, Borlat. consi. 26. num. 2.
Sed hæc species damnatur per Alexan. con-
silio 182. num. 3. vol. 7.
365 Nona est species ¶ probationis dominij per
diuturnam solutionem pensionis, puta per
decennium, tunc enim probatur dominium
contra ipsū soluentem, etiam si de alio ti-
tulo non appareat, Dec. in c. bonæ. nu. 22. de
appellat. vbi addit, quod per soluentem sim-
pliciter probatur possessio, licet non contra
tertium, ut ibi per eum num. 2.
366 Decima spēs est ¶ denominatio rei a noie,
vel cognomine agentis. valet. n. argumētū in
probatione dñij a nomine, Craue. consi. 74. nu.
14. vbi plur. cōcordā. citat, & pulchrē per Cē
pol. consi. 3. col. fi. inter cōsil. crimina. & rñdit
Corn. consi. 282. nu. 12. vol. 4. vbi pulchrē.
367 Vndecimus est modus ¶ probandi dñum
per bannimentā, de quibus per Bar. in l. rem
quæ nobis. ff. de acquir. possessio. Alex. d. consi.
4. nu. 10. vol. 1. & sic per positionem bonorū
ad eridas, de quib' ¶ in Decreto nostro, Alcia.
consi. 379. alias 112. lib. 5. & latē hanc conclu-
sionem probat Boe. decif. 42. num. 31.
368 Duodecimus modus est ¶ per signa, seu fi-
gnacula, de quo tamen per Bal. in sua praxi
tit. de extraordinaria. quæstione 17.
369 Decimustertius ¶ modus sit, pñdā dñum
per concessionē factam per Principem alicui
de aliquo castro, seu terra cū iurisdiccione,
& mero, & mixto imperio, territorio, & porti-
nentijs, & iuribus quibuscunq; ad ipsum cō-
cedentem spectantibus, & pertinentibus, vt
sapē cōtingit. In quo probabiliter dubitari
pōt de plurib. Et primō, quid cōtineatur in
dicta cōcessione, & hoc pēdet ab interpreta-
tione verborū predictorum. Secūda erit dubi-
tatio, an oporteat pñbare de iure cōcedētis.
Tertia sit, an is, cui fuit facta talis cōcessio, po-
tuerit super dictis iuribus, inducere iudi-
cissimum.
370 Capiō modō primam dubitationem, ¶ in
qua scrutanda sunt singula verba dicte cō-
cessionis. Et incipiendo primō ab illo verbo
371 de castro mentionem faciēte, f. dico, qd ca-
strum in iure nostro sumitur tribus modis.
372 quandoq; n. accipitur ¶ pro quodā vniuer-
sali, quod cōtinet corporalia, & incorporalia
Sf 3 etiam

etiam iurisdictionem, secundum Innoc. in c. ex litteris. de iur. patro. ubi concludit, q. castrum, & villa sunt quedam nomina vniuersitatem quandam denotantia, quæ in se continent iurisdictionem, & honorem, districtum, & ius patronatus. & idem Bar. in l. si quando. num. 6. C. de bon. vacan. lib. 10. concludit, q.

373 si quando Princeps alicui concedit castrum censetur illud concedere cum sua curia, & iurisdictione, per l. 1. §. cum urbem. ff. de offic. prefec. urb. & l. in. ff. de constit. prin. & per il.

374 lam tex. in d. l. si quando. ubi habetur, q. res concessa cum integro statu censetur concessa cum pertinentiis, & omni iure suo, & instrumentis, & omnibus fructibus, & mancipijs, de quo etiam per Afflic. in c. 1. nu. 42. & sequen. de cap. qui cur. vend. ubi addit, q.

375 si quando vniuersitas conceditur, veniunt etiam omnia incorporalia, l. Princeps. ff. de

376 verb. signific. & ibidem paulo ante dicitur late, q. concessio castrum censetur etiam concessum imperium rerum, & sic tanquam accessoria, quando omnia eodem iure tenebatur per concedentem, ubi ibi per eum, & probat Bal. in c. cum Bertoldus. nu. 1. de re iud.

377 ubi concludit, q. curia est vniuersitas prediorum cum dignitate, iurisdictione, & honore. Quæ ratione, qui casu ubi petit videtur pertinentias, & districtum petere, secundum Bal. in l. Marcellus. ff. de rei vendic. & in l. non tantum. ff. de petito. hered. Afflic. in c. 1. nu. 20. de capi. qui cur. vend. & in c. 1. in princip. num. 27. & seq. quid sit inuesti. Bal. 245. villa,

378 & castrum. in 3. par. ubi concludit, q. castrum continet tam corpus, quam honorem,

379 iurisdictionem, & districtum. Honor autem concernit personam, districtus autem, & iurisdictione realitatem territorij, vt per eundem in c. inter dilectos. de fid. instrum. & Bal. de cisionem sequitur Barbat. licet de ipso mentionem non faciat, in addit. ad eundem Bal. in c. 1. §. fin. qui. mod. feud. amitta. post Ro.

380 man. conf. 444. num. 7. ubi concludit, q. castrum, & villa, & id genus iurisdictionem, & vniuersitatem in se continent, per Innoc. in d. c. ex litteris. de iur. patron. & Fel. in c. Rodolphus. col. 6. & in addit. ad eum, & in c. causam,

381 quæ. nu. 12. de rescript. ubi concludit, q. donata, vel concessa ciuitati, vel castrum, censetur et concessi districtus, comitatus, & pertinentie vnâ cum suis iurisdictione, & diocesi, per Bar. in l. beneficium. ff. de consti. prin. & d. l. 1. §. cum urbem. ff. de offic. prefec. urbis. & l. si qn. C. de bono. vacan. lib. 10. & Alexan. in l. in. ff. de iurisdictione. omnium iud. de quo ipse meminit ibidem nu. 16. & idem firmat Arret. in consil. 15. col. 2. nu. 3. ubi reprobat Bal. in c. 1. de alod. uicentem, q. concessio castrum, non videtur

concessa iurisdictione, & loquitur Arret. in concessione, & seu confirmatione Caroli iij. de Castro Bagnoli cum sua curia facta Episcopo Mantuano, de quo etiam meminit Fel. in d. c. Rodolphus. col. 9. & q. concessio castrum censetur etiam donatum merum, & mixtum imperium, Paris. consil. 9. nu. 17. vol. 1. & hoc modo loquitur Bal. in l. pen. nu. 8. vers. sed nunquid vendita curia. C. de cond. instr. dum dicit, q. castrum constat ex proprietate facienda; & potestate pro sua commoditate omnimoda, cui iurisdictione inest ex consuetudine, priuilegio, & cõi vso loquedi, & clarius idem sentit in l. 2. nu. 12. C. de ped. iud. dicendo, q. nomine Castri territorium significatur, cui inest merum, & mixtum imperium, per tex. in d. l. 1. §. cum urbem. ff. de off. c. prefec. urb. licet ille tex. rationem diuersitatis habeat, vt infra dicemus in 2. specie vniuersitatis, & ad hoc facit Bal. in l. diuortio. §. si vir in furdo. ff. solut. matr. in ea quaestio. quam ponit de muliere, quæ dedit castrum in dotem, quod habebat territorium, & iurisdictionem. Et hoc modo intelligitur id, quod dicitur Docto. dñ

382 alibi aiunt, q. ius patronatus alicui competit ratione caltri, vel villa, dicitur possideri per ipsum castrum, vel villam, Milis in suo repertorio in ver. possessor castri, & ante eum Rot. decis. 141. possessor in non. quæ ait, q. dignitas, siue castrum videtur hoc ius præferendi possidere. & prædictis cõsentit et Cuma. consil. 162. col. 2. dum concludit, q. si Princeps donat, vel cõcedit ciuitatem, castrum, vel similia, cõcedit etiam cõcedere omnia re-

383 galia, et si non sint expressa. Et hoc modo intelligitur, quod alibi dñ, de iure castrum, siue extincto omnem suam iurisdictionem, & territorium effici caducum, de quo late per Bal. col. 322. in primis cõsiderandus est in fin. col. 1. in 4. par. quod quidem puto, qn fuit taliter destructum, quod nullæ reliquæ supersint, nec spes reedificationis, per Fel. in c. cù dilecta. col. 6. nu. 22. de rescript. ubi loquitur

384 in ecclesia, vel monasterio de castro destructis sine spe reparationis, q. non retineat iura, quæ ante habebat, & hoc modo intelligitur et quaestio, quam ponit Alex. in l. cetera.

385 §. si. ff. de leg. 1. q. si dñs castri legat, vel concedit castrum vniuersitatis ipsius castri, censetur concedere iurisdictionem, quam habet in dicto castro, & sic liberare ipsum ab omni iurisdictione. Idemq. firmat Ancha. consil. 141. in fin. quod cum possessione castri trahit iurisdictionem. Imò secundum Bal. in l. si lege. ad fi. C. de vfu. & Fabia. de Morte in tract. de emp. & vendi. in 6. q. prin. nu. 11. & seq. concludit, q. vedito castrum censetur vendita iurisdictione, prædicta ratione, quia castrum eff-

quid

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 503

quid vniuersale comprehendens sub se iurisdic-
tio. en prout est villa, & oppidum. Idem
etiam armat Felin. in c. Rodolphus. col. 6. ad
nu. & in addit. ad eund. de rescript. firmando
illam coelofio. rem, q. si Princeps donat, uel
concedit mihi ciuitatem, uel castrum censea-
tur etiam cōcedere districtū, & pertinētias,
cū sua iurisdictione, & diocesi; Afflic. in c. 1.
si uero feudum res fuit, de concessio. inue-
stit. latus firmat inuestitū de castro cense-
ri inuestitū de iurisdictione, & mero impio.
& Roma. conf. 444. tūmter cōcludit, uēdita
medietate castri venire medietatem iurisdic-
tionis. Et hoc modo intelligitur Bal. confil.
134. considerandum est, q. iurisdic. in prin.
in 4. parte. in antiquo. q. dicit, q. iurisdic-
tio significatur sub nomine castri, & Alber.
in l. imperium. nu. 49. ff. de iurisdic. omni iur-
dic. ubi cōcludit, q. appellatio castri apta est
comprehendere iurisdictionem, per Inno. in
386 d. c. ex litteris. de iure patronat. ¶ Et q. cas-
trum sit uniuersale, not. in l. 1. q. ad cuiusq.
uniuersi. & succedens in huiusmodi castro
censebitur uniuersalis successor iurisdictionis,
& territorij, ut tenet Nicol. Boe. decis.
104. nu. 45. & est bona decis. Rot. 41. posses-
sor. in nou. q. iur. cōcludit, q. possessor alicuius
villæ, aut ciuitatis, cuius vigore compe-
tit ius præsentandi ad aliquam ecclesiam ibi,
uel alibi fixatā, pot. ad eam præsentare, licet
alias nūquā præsentauerit, q. dignitas, siue
castrum uidetur hoc ius præsentandi sem-
per retinuisse, & possedisse, per Inno. in c. cū
super. de cau. posses. & propriet. d. c. in literis.
non obstante bello moto super dicto
castro, uel villa, modo tamen sit motus super
iure præsentandi. ¶ Quia ratione Curt. in
addit. ad Bal. in d. s. si in uers. provincia. cō-
cludit, q. nomine castri continentur corpo-
ralia, & incorporalia, & iurisdic. per Bart.
in d. l. si quando. C. de bon. vaca. lib. 10. post
Hostien. & Io. And. in c. in litteris. de iure pa-
tro. ubi tenent, q. villa, & castrum sunt nomi-
na uniuersitatem significantia, quæ conti-
nent iurisdictionem, locum & districtum, &
eos refert, & sequitur Ancha. in c. accessoriū,
nu. 18. vers. mihi uidetur contrarium dicen-
dum de reg. iur. in 6. Et Albe. de Rola. in l. si.
nu. 8. vers. quæro, an habens iurisdictionem
i villa, & castro possit imponere collectas ibi
habitantibus. C. de iurisdic. omni iur. & nu. 11.
vers. licet quæro, an in generali donatione cas-
trum sit & Bal. in c. 1. in si. princ. de controuer.
inuest. ubi cōcludit, q. in dubio omnia no-
mina uniuersitatis ius, & factum significāt,
& ideo nomen Castri significare proprietatem,
iurisdictionem successorum, & q. inue-
stitus de castro intelligitur inuestitus de re-

bis corporalibus, & incorporabilibus, & se-
quitur Iacobi. de Sancto Georg. in tracta.
feud. in verb. Dictūq. uasallum. s. dicens, q.
villa, & castrum sunt quædam annexa uniu-
uersitatem designantia, quæ obtinēt hono-
rem, districtum, & iurisdictionem, & hoc mo-
do concessio castro censetur etiam Princeps
concessisse omnimodam iurisdictionem, ut
supra dixi; & habetur per Corn. conf. 189. in
princ. uol. 4. per Bald. in c. 1. col. 2. q. uel in-
uestitura, & alios concordant. de quibus per
eum, & idem Corn. conf. 321. nu. 8. co. uol. dū
respondit, q. concessa ciuitate, censetur etiā
concessa iurisdic. & idem in castro, quia
non sit pars ciuitatis alicuius, & loquitur in
donatione castri per dominum perueniat ē
alteri facta cum pertinentijs & c. q. ueniat
iurisdic. molendina, & omnia iura ad ip-
sum castrum, & donantem pertinentia. Et
hoc modo recognoscens castrum censetur
& iurisdictionem in castro recognoscere, se-
cundum Oldra. conf. 131. per totum. Et hoc
modo tunc secundum Ias. confil. 146. col. 2.
uers. 2. principaliter sunt. uol. 2. præscripto
castro, censetur præscripta iurisdic. & no-
tat Bal. in l. si aliena. s. hoc iure, ff. de usucap.
q. præscripto castro præscriptur iurisdic.
quæ illius territorio coheret, secus si perso-
næ. & uendito castro uel parte castri, cense-
tur uendita iurisdic. Roma. d. conf. 444. nu. 8.
sequitur Iacobi. de sancto Georg. in tractat.
feud. in verbo, Dictūq. uasallum. s. ubi uult,
iurisdictionem, & ius exigendi pedagia adia-
cere castro, & ei coherere, per tex. in l. credi-
tor. s. si ff. de actio. emp. ad instar seruitutum
realium, quæ debentur à rei, & rem ip-
sam concomitantur q. uocunque uadat, &
ad quæcunque transeat, per tex. in l. uia cō-
stitutū. s. quicunque ff. de serui. rust. prædi.
& ideo in concessione castri iurisdictionem ē
uenire, de quo etiam per Cast. d. conf. 187.
nu. 1. ubi respondit, idem esse, etiam si in cō-
cessione imperium, & iurisd. minime expri-
387 matur. ¶ Et hoc ex qualitate rei concessæ,
& ex dignitate cedentis, & eius, cui in cō-
cessio, ita Bald. in c. 1. in generali. nu. 4. si de
fue. fuer. contro. ubi cōcludit, q. ex digni-
tate cedentis, & eius, cui sit concessio, ap-
pellatione castri non solum muri ipsi con-
tinentur, & habitatio ues, sed etiam uasalli,
& homines. Et sequitur Aluaro. in c. 5. nu. 3.
& seq. post Bal. ibi de capi. qui curi. uenit di-
cēs, in generali donatione castri, uel loci ab
ipso Principe, cense-ri etiam translatum imper-
ium, per dictam rationem, q. iurisdic. co-
hereat territorio. Idem respondit Ruin.
cōfil. 37. nu. 2. uol. 4. quod in donatione ciui-
tatis, uel castri uenit iurisdic. & redditur

caia

tan criminalium, quam civilium causarum.
 § 88 † Sic & creditor in castro pignorado iurisdictionem exercere poterit, ut per Negufan. in tract. de pigno. in l. membro 3. part. principia. Et hac quidem vera sunt non simpliciter, sed secundum quid, videlicet, ubi constat apud castrum esse iurisdictionem, & imperium, & hoc in primis est necessarium pro predictorum verificatione, ita declarat Caltré. conf. 406. satisfaciendo singulis. colum. 2. in princ. vers. sed respondeo ista procederent. in 1. par. tunc enim tanquam coherens castro bene veniret. Et ita expresse loquitur Oldra. conf. prædicto 121. nu. 16. & declarat Bald. & Afflic. in locis superius adductis, & Roma. d. conf. 444. Preter id, qd oportet, qd et tunc aliqui id sonas generalitatem additum sit in concessione, vel donatione, ut puta. cum integro statu, vel omni iure suo, vel suis pertinentijs, ut per Afflic. in locis superius adductis. Vnde Afflic. in d. c. 1. in princ. nu. 26. quid sit inuestit. concludit, qd cōcesso castro, venit etiam iurisdictioni, si modo feudum habet vasallos, alias secus, sicut & eo casu iurisdictionem veniret, Roma. conf. 368. in princ. Quinimmo in concessione castri etiam cum d. clausula generali, siue speciali non veniunt ea, quæ sunt diversæ professionis, & per consequens non veniunt iurisdictionalia, per ea, quæ ponit Imolin. c. sedes. nu. 14. de rescript.
 § 89 dicens, † qd in concessione ville faciã p episcopum cum omnibus iuribus suis, non veniunt spiritalia, ut decime, & similia, quia diversam qualitatem professionis habent. Et hoc modo sumendo castrum diceretur habere iurisdictionem, sicut ecclesia sumitur aliquando pro universali iure, ut per Bar. in l. 1. § pen. si uti posside.
 § 90 Aliquando, & secundo modo † sumitur castrum pro personis, & hominibus in eo habitantibus, inquit Bar. in l. si finita. §. ex hoc edito. in h. ff. de dam. infest. & in l. 1. C. de libe. exhiben. ubi in recuperatione ienda castri considerat, an castrum ab aliquo voluntarie detineatur, & sic sumitur ibi castrum pro hominibus, in quibus cadit voluntas, & clarius Boe. decis. 120. nu. 3. dum concludit, qd castra non possunt cōdere statuta, licet possint collectas imponere, & hoc modo loquitur Paris. conf. 20. nu. 77. & seq. uol. 1. ubi firmat, qd castrum potest vendi, & considerari tanquam quid uniuersale differens à territorio, per Bal. in c. de capi. qui curi. vendi. & probat Bal. conf. 50. super eo, quod quaritur. col. 2. in 3. par. alias § 59. in prima parte. dum uult, qd regimen in se cōtineat nedum territorium materiale, sed etiam vniuersitatem gentium Regi obedientium. & clarius

in l. 1. § initium. nu. 4. in h. ff. de offi. præfec. urb. & l. 2. d. de iust. & iur. & hoc modo etiam intelligunt Doc. ubi dicunt castrum, vel uillam, posse, vel non posse quicquam statuere, de quo per Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. lmo. conf. 14. vifis. col. 2. Roma. conf. 180. col. 1. ubi respondit, privilegium alicui terræ, aut patriæ concessum censeri concessum hominibus; & Abb. in c. quæ in ecclesiis. nu. 1. nu. 5. de consuetudine dicit post alios, † qd uilla, vel castrum recognoscens superiorem potest statuere super rebus suis, sed non potest sibi penam imponere, quia appositio penæ derivat à iurisdictione, quam non habet, postquam recognoscit superiorem, ei defacto saltem obediendo, per ea, quæ ponit Bal. conf. 43. 1. statuto communis Afflic. col. 2. in 392 2. par. ubi concludit, † qd provincia nō est generalissimum est, & etiam incolas comprehendit propter suam latitudinem in modo significandi à iure. & ad hoc facit l. provinciales. cum glo. ff. de uerb. signifi.
 § 93 Aliquando, & tertio modo † sumitur castrum, prout de iure communi simpliciter sumitur, videlicet pro eo, quod materiale, & ipso ædificio munito muris seu wallo, prout concludit Bar. in tract. qui sint rebell. in uerb. Lombardia. nu. 4. post Io. And. in d. c. si ciuitas. de senten. excom. in 6. & hæc est doctrina Inno. & aliorum in eadem ad sedem. de rescript.
 § 94 Ipol. & etiam infra dicemus, † Clarum est enim, qd castra de iure communi non habent iurisdictionem, quia eo iure nihil est deputatum castro, quod de eius iurisdictione, & pertinentijs sit, ut inquit Innoc. ubi supra. præsumitur enim suppositum illi ciuitati, cui magis adiacet, Anchar. conf. 3. ro. in l. Nec etiam dicatur, qd de consuetudine castra habent territorium, Paris. conf. 16. col. pen. nu. 23. uol. 4. Quia hoc est falsum, & à iure reprobatur, sequitur Bal. in c. 1. §. in generali. nu. 4. si de fen. sue. cōtro. inter domi. & agna. ubi uult, qd castrum sint ipsi muri, & habitationes ipsius, adeo qd in concessione castrum non veniant vasalli, † nisi ex dignitate concedentis, & ex qualitate personæ, cui fit concessio.
 § 96 Ipo. aliud eliciatur. † Et hoc casu castrum non sonat in aliquod uniuersale, sed in rem singularem, ut Domus, Palatium, & huiusmodi, prout ipsemet respondit d. conf. 245. villa, vel castrum in 3. par. Idem etiam probat Bar. d. conf. 196. ciuitati Camerini. num. 6.
 § 97 Præterea ciuitas † ponitur pro loco muris circumdato, & qui muro finitur, l. 2. & l. 1. Alphenus. ff. de uerbo. signifi. & d. c. si ciuitas. & aperte firmat Hostien. c. Pisanis. col. h. de rescript.
 § 98 Ipo. ubi concludit, † qd facere castra non alicui non licet cum emulacione, vel iniuria

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 505

intra alterius, nec etiam cetera incastellare, quæ non probatur fuisse habita a Principe, idem tenet Henrich. Boich. ibidem, ubi addit, quod priuato licet habere castra, uel fortalicia, dummodo non ad emulationem aliorum tendat, quod non presumitur in dubio. Sic et forum quod accipitur pro iurisdictione, aliquando etiam pro loco materiali, ut per Canonicum in rubrica de comp. Barba. nu. 48. & seq. & propterea Albe. de Ros. in l. imperium. nu. 50. fide iurisdictione. omni. ad. & Oldra. in c. 1. quos refert, & sequitur Felin. c. Rodolphus. nu. 16. de rescript. dicunt, quod in iurisdictione de castro non consistit in iurisdictione de castro, & neco imperio, Bald. in c. 1. de alio. d. 403. concludens, quod si princeps concedit castrum non uidetur concedere iurisdictionem, quicquid Aret. d. conf. 1. §. col. 2. eum reprober, & male nam licet imperator possit concedere iurisdictionem cuiusque in quocunque castro, uel villa, per tex. in c. licet causam, de probat. & Bald. in c. 1. de natu. seu. non tamen hoc negat Bald. in d. c. 1. de alio. sed dicit, quod in dubio non censetur concedere, d. c. licet causam. & inter rationes, quas Oldra. ubi supra adducit, illæ minime uidentur urgentissimæ, quod uidelicet, quod castrum illud appellatur ex communi usu loquendi, quod nunc tenetur cingitur, territorium uero id, quod non, & sic appellatione castri non uenit territorium, quod diuersimodo appellatur, & se censetur, quod si tenetur a iurisdictione rei donatæ, siue cõcessæ, si sunt separabilia non ueniunt accessoria ad principalia, de quibus tamen late per Bo. de c. 1. 2. nu. 12. cum pl. seq. quod territorium est huiusmodi, & nedum est diuisibile, sed diuiditur a castro pariete medio, per l. si quis duas. §. 1. ff. de communia prædio. & l. quod in rerum. §. 1. ff. de leg. 1. Quia uero ab altero fecerint loco, & qualitate, si quædam. C. de præd. in no. & ideo Bald. notabiliter concludit, quod in cõcessione castri cum territorio uenit uniuersitas quædam prædiorum intra fines positorum, c. 1. de capi. qui curi. vbi dicitur per tex. in l. 1. §. territorium. ff. de verbo. signifi. & Affix. in c. 1. in princ. nu. 3. uers. vel distingue magis breuitur, & quod sit inuestitura, nec enim dixit simpliciter in cõcessione castri procedere, sed cum ministerio dixit in cõcessione castri cum territorio simili. Et secundum supradicta intelligi debet Bald. in pen. nu. 4. de con. trans. ubi concludit, quod curia est locus tam in terra, quam extra castrum, qui ab ipso castro defenditur, & habitantes ipsum castrum. & Paul. de Cast. conf. 1. 406. latens faciendo singulis. col. 2. in princ. in par. ubi concludit, quod per hunc modum si Papa concedit alicui unum castrum,

non transit ad ipsum imperium, sed remanet penes rectorem provincie, nisi expresse dicatur, & hoc de facto uidetur, ut ille ait, ea ratione, quia iuridictio, & imperium est penes ipsum superiorem in signum superioritatis, quæ non uenit cum castro, nisi penes ipsum sint. Ita & ecclesia quandoque sumitur pro quodam corpore solo, copiose Bald. in l. 1. §. pen. ff. uti posside. 408. Hinc est, quod si aliquis ingreditur ciuitatem habentem castrum subiectum ratione subiectionis, uel iurisdictionis, si ante eum tenes erat in quasi possessione iurisdictionis castri, utique tunc dicitur acquirere etiam quasi possessione iurisdictionis huiusmodi iam formata, secus si nondum erat formata, ut concludit Anto. de But. in c. in causam. nu. 20. uers. 4. sic concludit, de causa posse. & proprie. & ibi nu. 21. addit, quod si agitur de acquisitione quæ si possessionis iuris alicuius castri, uel ciuitatis ex solo ingressu ciuitatis, uel castri cum apparatu iurisdictionalis, quæritur quasi possessio, ut ibi per eum. Idem etiam tenet Aret. in l. 3. in princ. nu. 9. uers. extra gloss. de acq. 409. posid. dixit post Bald. quod capta possessione castri non intelligitur capta possessio, & quasi iurisdictionis, nisi subsequente exercitio, quia castrum, ut dicit ibi Bart. pro loco ad iurisdictionem, & pro illius iurisdictionis, & sic tunc consideratur tanquam res particularis, & non pro territorio, sed, ut palatium, seu domus limitata muris. & fossis, & alijs adiacentibus, prout firmat Paris. conf. 20. nu. 50. & seq. uol. 2. quod loquitur in uisione castri cum curtilis, ferialijs, edicijis, & c. post Felin. c. licet causam. col. 2. in princ. de probat. ubi tangit remissionem, quid sit ciuitas, castrum, & villa plur. concord. adducendo, & in c. Rodolphus. in princ. de rescript. ubi ait, quod ciuitatis appellatione in materia stricta, uenit solum id, quod maiorum ambitu terminatur, & alias large loquendo comprehenduntur suburbia, & territorium ipsius; quod & Corn. uoluit conf. 224. nu. 1. 4. uol. 2. dum concludit, quod ciuitatis appellatione ueniunt etiam castra, & eius uille, hoc in materia larga, uel indifferente, ut dixi per Felin. in c. Rodolphus. col. 4. in princ. & limita. & nu. 7. Bar. in l. 1. §. siue aut intra. ff. de no. op. n. ubi concludit, de remissione differentiam inter ciuitatem, castrum, & villam, dicit, quod ciuitas est, quæ muro cingitur, & castrum est fortalitium extra ciuitatem, cum allegat l. quicunque. C. de n. lim. lib. 1. & pro hoc ponderat tex. in fin. in uers. castrorum. de re. lit. spolia. & ad hoc facit Cras. conf. 19. nu. 2. ubi concludit, quod castrum, aut villa non habent iurisdictionem. Idem uoluit Oldra. conf. 121. nu. 6. & seq.

412 seq. dum concludit, q. castri appellatione non venit territorium ex diuersitate vocabulorum, l. si idem. C. de codicill. & probat Aluaro. in c. 1. nu. 4. de capi. qui curi. vendi. in illa questione, an recognoscens castrum in feudum intelligatur recognoscere territorium. & pulchrè Bar. in l. sequitur. §. qui viā. ff. de vlt. cap. dum concludit, q. castrum potest esse vnius, & iurisdictionis alterius.

Et pro hac conclusione facit Bal. in l. data opera. nu. 100. C. qui accusa. non possunt. quatenus concludit, q. appellatione castri non continetur iurisdictionis, & imperium, si in cōcessione de iurisdictione, & imperio etiam mentio facta sit, quia alias illa verba superfluerēt, etiam si iurisdictionis, & imperium castrum cohærebant, secus si simpliciter de castro facta fuisset mentio, cui cohærebat iurisdictionis, & imperium, per Castr. consil. 416. satisfaciendo singulis. num. 4. in 1. par. ubi disputando illam questionem, an in donatione, vel cōcessione castri simpliciter facta, veniat iurisdictionis, merum, & mixtum imperium, concludit ita demum venire, si cōtinet, q. apud ipsam castrum sit merum, & mixtum imperium, quia scilicet illi cohærebāt ex separatione facta à ciuitate, & à prouincia. & ante eum probat Bar. in l. 1. C. de excusa. mu. ne. lib. 10. & sequitur Castr. consil. 187. notandum. col. 3. vers. nec obstat, quod notat Bar. &c. in 2. parte.

413 Illud autem non omitto, q. cum castrum sumi possit diuersis modis, oportebit actorē

414 probare debere, de quo senserit cōcedēs, t̃q̃a in dubio fieri debet interpretatio cōtra eū, qui nititur verbis dispositionis, fin Bal. in c. 2. nu. 4. vers. 5. quia appellatio ciuitatis ambigua est, & quib. mod. seu. amitt.

Et hæc, q. attinet ad vim verbi prædicti, & mentionem factam de castris.

Videndum est nunc breuiter de iurisdictione, & imperio, in quibus diu non est laborandum, quia de his sunt iura clara in tot. tit. ff. de offic. eius, &c. & ff. de iurisd. om. iud.

Circa vero territorium res ipsa maiorem habet difficultatem; quia in iure nostro sumitur diuersis modis, quos scire oportet, vt videamus, quid contineatur sub eius significatione, & quid per illud dicatur cōcessum.

415 ¶ Et enim territorium sanitur tribus modis, d. l. primò pro iure terrendi, & summouendi, d. l. pupillis, §. territorium. ff. de verb.

417 signi. ¶ Idemq. significat, q. districtus. Bal. in d. c. 1. §. fin. nu. 2. vers. adde, dicit quidam. quib. mod. seu. amitt. vbi concludit post Hostien. in c. non est. de spon. q. omne territorium, omnis districtus prouincia prouincie potest appellari, aut. qua in prouincia.

C. vbi de crim. agi oportet. in quo districtus, vel territorio, inquit ille. districtus autem significat vasallos, & iurisdictionem territorij

418 simul, ut ibi per eum, nu. 4. vbi infert, q. nemo potest prohibere, ne quis vadat ad districtum alterius, & ibi addit nu. 4. q. districtus quidam exponunt, idest, homines subditij, alij dicit, idest, iurisdictionem territorij, ipse autem dicit, q. hæc omnia sunt districtus, & in c. 1. in prin. nu. 8. de capi. qui cur.

419 vendi. concludit, q. se habet territorium castri ad castrum, sicut dicecis ad ciuitatem.

420 tem, q. & ciuitatis appellatione in materia odiosa, prout etiam loquitur Bal. non venit comitatus, Soci. consil. 86. in prin. volu. 4. Et hoc casu ad quem spectat territorium, spe-

421 citat & iurisdictionis, q. quia iurisdictionis dicitur in territorio suppositine, sicut dominium,

422 & seruatus in prædio, q. se præscriptio territorij, dicitur & iurisdictione esse pariter præscripta, ut post Bal. late in territorio loquēs, pro Duce Florentie contra Ducem Ferrarie, respondit Soci. in consil. 146. col. 2. vol. 3.

423 & abunde dixit Bal. q. iurisdictionis in territorio est tanquam nebula supra paludem.

424 Et alibi Aret. consil. 77. nu. 3. q. concludit, q. districtus dicitur ad differentiam localem ciuitatis, & eius comitatus, & q. statuti loquens de ciuitate, & comitatu nō comprehendit districtum, & q. proprie loquēdo districtus est dominium, vel territorium accedens ciuitati in substantia. Et ideo dicant Docto. q. aliud est habere dominium terrarum, aliud habere iurisdictionem, & districtum, vt notat Bal. in d. §. fin. nu. 1. in fi. per illum tex. in prin. vers. & supra diximus, & in terminis Oldra. consil. 176. ad fi. ubi concludit, q. aliud est territorium, quod quidē significat superioritatem coercionis, aliud districtus. Et q. eorum appellatione, & commemoratione non comprehendantur proprietates, & immobilia sita in territorio, induit no. ferē Alex. consil. 76. nu. 6. vol. 2.

vbi concludit, q. habere territorium nō denotat, quod dominium rerum particularium spectet ad dominum territorij, & ad eum, q. habet ius territorij; sed denotat subiectum, & materiam, in qua quis habet exercitium iurisdictionis, per d. l. pupillis, §. territorij. ff. de verb. signifi. & conor. de quibus per eum, & q. propterea nō sequitur, bona sunt intra fines, & in tali territorio, ergo particulare dominium spectat ad dominum territorij.

425 torij. ¶ Et q. territorium denotet iurisdictionem, & eam secum trahat, firmat Ioan. Longouallius in repetitio. l. imperium. nu. 203. ff. de iurisd. om. iud. post Bar. in l. 1. ff. eod. dum quærit, an concessio castris remaneat iurisdictionis

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 507

iurisdicção. licet Soci. conf. 1. §. num. 5. & seq. volum. 3. velit, aliud esse territorium, aliud iurisdiccionem. Et in proposito Bal. consilio 419. ad euidentiã præmittendum est. in prin. 426 in 1. par. dum concludit, qd honor consilii in obsequijs, & honorantijs, quæ aliquid præstatur, districtus autem est territorium, cui iurisdicção inest, c. vbi periculum. de elec. in 6. Comitatus autem est naturalis pertinentia ciuitatis. Idem firmat Castrè. c. 8. §. vñs dictis ordinamētis. nu. 3. in 1. par. dicēs, quod districtus est territorium, in quo iurisdicção exercetur. & Aret. d. conf. 77. num. 3. & 427 seq. qd vbi concludit, quod districtus potest accipi duobus modis. Vno modo inquantū distinguitur à iurisdicçãoe, & honore, & sic accipitur pro exequutione meri, & mixti imperij. Secundo modo accipitur ad differentiam localem ciuitatis, & comitatus. Vnde statutum loquens de ciuitate, & comitatu non comprehendit districtum. & subdit, qd licet non viderit vnquam hoc benè declaratum, tamen putat, quod districtus propriè est dominium, vel territorium accedens ciuitati intra fines, intra quos quidquid est dicitur territorium, d. §. territorium. & comitatus, per Balin. d. l. 1. §. cum urbem. ff. de offic. prefec. verb. & clariùs in proposito Bal. conf. 97. proponitur, qd domini vicarij. nu. 2. 428 in 3. par. dicēs, quod vassalli veniunt in cōsequentiã territorij, cuius glebis sunt affixi, quia eos vniuersitas territorij terret, & circumscribit, & conf. 293. thema. in prin. in 4. par. dicēs, quod territorium respectu subiectionis, & materij, est iurisdicção impressiue, & licet cohereat solo vniuersali, non tamen coheret solo certo alicuius priuati, & quod ista sunt separata iurisdiccionale, & priuatum. & adhuc clariùs ipse in rub. num. 2. tit. quæ sint regalia. vbi concludit, quod territorium nihil aliud est, quàm terræ spatium munitum, 429 & armatum iurisdicçãoe: & idem in mari subijctè, habito respectu ad alueum maris, licet potius dicatur districtus illud aq. q. spatium munitum iurisdicçãoe, & imperio, vt ille ait; & eum refert, & sequitur Felin. in c. Rodolphus. num. 1. §. & nu. 18. in princip. de rescript. in verbo territorij. vbi in effectu concludit, qd territorium est vniuersitas agrorū intra fines cuiusq. loci, in qua magistratus illius loci ius terrēdi, id est summouendi habet, vt dicit tex. in d. §. territorium. subdens post Abb. per eum citatum, qd territorij dicitur id totum, vbicunq. quis habet potestatem terrendi, seu distringendi, illud totū dicitur de suo territorio, seu districtu, per d. §. territorium. quia territorij à iurisdicçãoe, & terrendo dicitur, & sic habet iurisdic-

cionem in harentem glebæ, vt ille ait. Idem firmat Roman. consil. 79. num. 3. dum concludit, qd bona dicuntur sub alius iurisdicçãoe esse, in cuius territorio sita sunt. Idē per omnia respectiue Dec. conf. 334. nu. 6. & 1. seq. vbi addit, qd territorium, & districtus pro eodem possunt accipi, quia territorium dicitur à terrēdo, districtus autem à distringendo, idēo vbicunq. quis habet potestatem terrendi, seu distringendi, ille locus dicitur de territorio, seu districtu suo: atq. idem in eadem causa repetit consil. 649. nu. 16. & seq. & vtrobiq. refert, & sequitur Bal. vbi supra, & latè Boe. decif. 227. num. 7. quem etiā Bal. refert, & sequitur Ias. consil. 146. colum. 3. ver sic. 6. facit. vol. 2. & ibi latè disputat per totū, an territorium possit esse sine iurisdicçãoe, & è contrā, amplectēdo affirmatiuam, contra quem in eadem causa, apertè consuluit Bolognin. consil. 14. Curt. sen. conf. 66. Boer. decif. 227. num. 8. & consensit Alciatus in d. 422 §. territorium. vbi concludit, qd quatuor sunt nomina cuiusdem intellectus, scilicet territorium, districtus, comitatus, & diocesis, quod vltimum, an verum sit, videri potest ex traditis per Felin. in loco supra citato, & probat Bald. in l. 1. testm. in fi. C. de insti. & substitu. dicēs, qd iurisdicção, potestas, & districtus idē sunt. & hęc fuit solennis decif. Laud. quam refert, & sequitur Card. in Clemēina pastoralis. vers. ut illud. num. 2. de re iud. vbi concludit, quod districtus, territorium, & diocesis quasi pro eodem sumuntur, & nihil aliud sunt, quàm agrorum vniuersitates intra fines cuiusq. loci exsistentes, vbi quis obtinet ius imperādī, per Doct. in §. territorij. 423 & ibi num. 4. addit, qd de iure solus Imperator habet territorium, siue districtum, ceteri autem Reges, & comites non habent, quia non fundant intentionem suam de iure communi, prout fundat Imperator, quod 424 ad ius reddendum, & iurisdiccionem exercendam, ius gladij, non tamen quoad rerum proprietatem, & quod hæc verba, Castrium, Terra, Territorium in inuestitura, & cognitione nihil aliud significant, nisi quoddam vniuersale, iurisdiccionem, & superioritatem ostendens, concludit Purpurat. consil. 174. colum. 1. in fi. & ibi addit, quod territorij appellatione non venit, nisi dominium, non autem proprietates in territorio exsistentes: & sic territorium in effectu est ius terrendi, & iurisdicção intra fines loci in vniuerso solo, prout propriè loquitur d. §. territorij. Sed differt territorium à Curia, vel curte, de quibus loquuntur iura per Soci. citata in d. l. 1. in princ. ff. de acqui. posse. videlicet tex. in d. c. cū Bertoldus. de re iudica. & in d. c. 1. §. item

- 435 item si quis. quib. mod. seu. amitta. ¶ quia curtis, vel curia significant proprie iurisdictionem, & dominium rerum intra fines curie existentium, vt respondit Aret. consi. 1. §. num. 1. vbi expresse concludit, qd curtis de sui natura significat quoddā vniuersale ius, sub quo comprehenditur principaliter iurisdicō loci, & successiue dominium rerum; quoniam curtis, & curia est locus extra castrum, qui defenditur ab hominibus castri, & pertinet ad protectionem, & iurisdictionē castri, & nisi designaret iurisdictionem, non posset esse vniuersitas, ex hoc solo, qd dominium omnium rerum, quæ sunt in uno loco pertineret ad vnū, per Bar. in l. Titia. §. 1. ff. de lega. 2. & ita etiam respondit Soci. consi. 86. num. 5. vol. 1. licet in effectu curia sit verbum æquiuocum, & multipliciter samatur, vt ille ait. Et ita intelligi debet Bal. consi. 26. Rex Romanorum. nu. 3. & seq. in 1. par. dum cōcludit, quod dīcesse, & territorium sunt nomina vniuersalia, d. §. territorium. comprehendentia quidquid est intra fines vniuersitatis, d. §. cum vrbem. & d. consi. 293. dum inquit, qd territorium cohaeret solo vniuersali, non autem solo alicuius particularis, & priuatae personæ. & consi. 2. in primis considerandum est. num. 22. in 4. par. dicens, quod qui emit certas possessiones ab ecclesia sub nomine territorij, non autem sub nomine agrorum, tunc consequitur etiam iurisdictionem, & immunitatem, quam habebat ecclesia. & idem in terminis firmat Bal. in d. 437 c. 1. §. hñ. qui mo. seu. amitta. dicens, ¶ qd habere iurisdictionem, & districtum aliud est, & aliud habere dominium terrarum. Idem repetit Oldrad. consi. 195. laudare vos, & commendare. num. 2. in 1. par. dum concludit, qd
- 438 ¶ territorium est tam in aqua, quam in terris, quia licet aqua sit in superficie, tamen territorium est in solo. & ita Bal. debet intelligi in consi. 292. ad euentum præmittendum est. col. 2. in fin. in 2. par. 2. dum concludit, quod successor territorij, vel iurisdictionis dicitur vniuersalis, non autem singularis successor; intelligi debet enim Bal. in territorio proprie, scilicet vniuersitate agrorū, in qua quis habet ius terrendi, & distinguendi, & sic isto casu qui habet dominium territorij, dicitur habere ius terrendi, & distinguendi, & sic in effectu iurisdictionem in dicto spatio terre, non autem significat dominium proprietatis agrorum, vt concludit Alexan. consi. 76. num. 6. vol. 1. dicens, quod
- 439 ¶ aliud est habere dominium territorij, & aliud bonorum particularium in territorio existentium. & idem latè probat idem Socin. consi. 127. num. 2. cum plur. seq. vol. 1. & con-

440 filio 181. vol. 2. vbi loquens in eo, ¶ qui habet territoria, seu terras intra fines curie alterius, an præsumantur dicta terre pertinere ad eum, cuius est curia, mouet difficultatem in fauorem eius, cuius est curia, & territorium, per Bal. in d. rub. C. de cōtrahen. emp. & d. c. cum Bertoldus. de re iudica. per quæ mouetur Soci. in d. l. 1. in princ. ff. de acquir. posses. in contrarium citatus, postea concludit, qd in dubio bona sita intra fines præsumuntur esse illius, cuius sunt fines, quando .s. agitur de re priuati, putā in priuato, qui vendit prædium intra certos confines, & apparet, quod confines sunt illius, prout sic intelligitur loqui Bal. in d. rub. ¶ vbi verò dubitatur, an bona sita intra fines territorij alicuius domini, vel castri, & non reperiuntur per aliquē possideri, nec appareat, cuius sint, tunc forte, vt ille ait, præsumerentur illius domini, per Castren. in d. l. 1. in princ. & hoc vbi agitur de dominio pleno. vbi verò agitur de finibus, & iurisdictione, tunc res sita in territorio alicuius præsumuntur illius, cuius sunt fines, quoad iurisdictionem, non autem quoad dominium rerum particularium, vt est * communis opinio relata per Port. in suis conclusio. lib. 5. conclusio. 12. vers. quoad proprietatem, & c. vbi latissime de hac questione, & antequam per Bos. in sua praxi char. mihi 631. num. 243. titulo de Principe. vbi sic intelligit morium in contrarium factum, & Soci. in d. consi. 127. mouetur etiā per Hostien. & Abb. in c. si diligenti. de precrip. Et ita procedat, quod dicit Rui. col. 26. num. 7. & consi. 49. nu. 74. vol. 1. dicens, quod bona existētia in territorio alicuius ab alijs non occupata, præsumuntur esse domini territorij, & quod dicit consi. 53. num. 4. vol. 1. quod bona in dubio censentur esse illius castri, cui magis sunt propinqua. Et hoc modo intelligi debet Soci. consi. 86. num. 6. loquens in materia probandi iurisdictionem, & loci

441 esse de territorio alicuius, ¶ qd illud, quod est intra fines præsumatur esse de finibus, vel illius, cuius sunt fines. & Paris. consi. 16. nu. 22. vol. 4. post Oldra. Abb. Fel. & alios per eū

442 citatos, concludit, quod dominus territorij non præsumitur dominus respectu proprietatis rerum situatarum in eius territorio, sed solum respectu iurisdictionis. Et ita debent intelligi, quæ supra in contrarium sunt dicta. Præterea allegata in contrarium,

443 ¶ quod concessio castro cum territorio, vel cum pertinentijs intelligatur concessio totum territorium, & omnia intra fines territorij existentia, procedunt, quantum ad cōcedentem, & eum, cui fit concessio, secus autem quoad tertium, vt latè post plures cōcordan.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 509

cordan. per eam citatos, declarat Curt. in d. tracta. seu in .i. par. sub nu. 40. versic. aduerte tamen, quia per tales inuelturas nō uidentur probari dominium Principis. & hāc interpretationem amplectitur Natta sibi ipsi contrarius confis. 13, loquens in castro Ceteri-cum pascuis, pratis, gerbis, & nemoribus, iurisdictionibus, & pertinentijs suis cōcesso, quod per hoc pradia intra dictum territorium existentia, & quæ per inueltum possidentur, non præsumuntur feudalia, nisi quatenus per alias probationes appareat limitate de dictis bonis concessis, sed dicta inueltura dicitur concessa non quantum ad dominium, & proprietatem prædiorum, sed solum quantum ad iurisdictionem. Et ideo Hostien. inquit in d. c. nimis. de iureiurand. 447, quod prædia existentia intra fines fendi non præsumuntur feudalia, si multa sunt alia. 445 Iodalia in dicto territorio, ¶ quia a iure primogenio omnis terra libera est, nisi inquantum violentia est illata, ¶ & q. dicitur omnia, quæ sunt in regno, præsumi in dominio Regis, intelligi, quoad iurisdictionem. sequitur Afflict. q. 1. cōcordan. citat in decis. 267. nume. 4. & sequen. licet ipse loquatur in casu, quo Rex, vel Barro agit contra possessorem prædij intra fines existentis, & ita has opiniones contrarias conciliat Port. ubi supra colum. pen. versic. concordat has contrarias opiniones. ubi concludit, q. opinio Socii, & sequac. in dicto l. 1. procedit, ubi agitur de finibus, & iurisdictione, item ubi prædia a nemine sunt occupata. & secundum hanc opinionem fuit iudicatum Mediolani, ut plures testantur, de quibus Roland. a Valle dicto consil. 82. numero 14. volum. 2. ubi etiam loquitur, quando de territorio facta est mentio in concessione.

Si igitur res intra fines possideatur per aliquem priuatum, tunc res est clara, quod etiam si is sit forensis, non præsumantur bona huiusmodi esse domini territorij, respectu domini rerum particularium, argumento Imperatoris, qui licet sit dominus totius orbis, l. de precatio. ff. ad leg. Rhodiā de iactu. intelligitur tamen, quoad iurisdictionem tantum, non autem quoad dominium rerum particularium, secundum gloss. & Bart. in proemio digestorum. Et ratio est, inquit Socin. ubi supra nume. 3. in fin. quia ius territorij habere, denotat habere iurisdictionem, d. s. territorium. Sed aliud est, inquit ille, habere dominium terrarum, aliud habere iurisdictionem, & districtum; sunt enim hæc diuersa, per l. non hoc. C. unde leg. & c. in præsentia. de probat. & confirmat Ripa tit. de rei vendica. responsio 10. in fin. &

sequen. ubi concludit, quod dominium prædiorum non comprehenditur appellatione territorij, prædicta ratione, quia separatum est dominium proprietatum a dominio territorij, & districtus, & quod nullam habent inter se affinitatem, & ad hoc citat pulcherrimum consilium Oldrad. dicto consil. 176. factum tale est; In vertice cuiusdam montis est quædam planities, & in medio planicie est quædam ecclesia. nume. 2. & sequen. ubi aperte concludit, quod appellatione territorij, & districtus non continentur proprietates, quia primum sonat coercionem superioritatis, per dict. s. territorium. & c. licet causam. de probat. proprietates autem appellatio dicitur dominium nudum a formali separatum, & cum eo coniunctum, unde ista nihil habent inter se commune; & subdit, quod territorij appellatione, non venit solum situs villæ, vel castri, nec proprietates comprehendit, licet præsumptio sit, quod est de pertinentijs villæ separata ab alia per terminos, & sic de iurisdictione illius villæ iurisdictionem habent. Sequitur Boe. dict. decis. 227. numero decimosexto. & dictum consilium Oldrad. refert etiam, & sequitur Dec. consilio 483. nun ero decimo, ubi ob id concludit, quod proprietates, & prædia non comprehenduntur appellatione territorij, districtus, vel iurisdictionis, quia dicta verba sonant in superioritate coercionis, dicto s. territorium. proprietates autem dicitur nudum dominium, quæ inter se nihil habent commune, ut ibi per eum. Et pro hoc faciunt etiam, quæ ponit Didac. prædicti. quæstionum cap. 37. in principio, ubi 447 concludit, ¶ quod dominus alicuius ciuitatis, villæ, vel castri habens iurisdictionem ciuilem, & criminalem in eis nullum ex hoc habet dominium in pascuis publicis illius territorij, sed ea pertinent ad vniuersitatem, & sub illius dominio censetur, l. in tantum. s. vniuersitatis. ff. de rerum diuisio. cum pluri. concordan. & auctoritatibus per eum citatis, sed bene dominus iurisdictionis poterit uti etiam dictis pascuis, & nemoribus tanquam habitator, & incolæ illius loci. Idem etiam respondit Stephan. Bertrand. consilio 49. numero quarto, volumine primo, in prima 448 parte, dicens, ¶ quod licet quoad iurisdictionem, territorium sit domini loci, dict. s. territorium. cum similibus, non tamen habet fundatam intentionem, quoad dominium bonorum particularium, ut patet, domorum, terrarum, & aliorum prædiorum, per Abb. in dicto cap. nimis. de iureiurand.

T t &

& idem respondit clarè consi. 241. num. 6. & seq. vol. eo. Addit Alcia. consi. 178. nu. 2. q̄ solent isti nobiles recognoscere etiam alodia Principibus, vt quandoque possint vti liore titulo se iuuare ex abundantiore cautela, non autem q̄ velint sibi præiudicare in iure suo. Quod vltimum non puto verum, quia non est verisimile, quòd quis rem propriam velit vt feudalem recognoscere, quia species donationis esset, quæ non præsumitur in prudente, l. cum de indebito. ff. de proba. cum vulg. Et latè etiam hanc conclusionem probat Rolan. a Valle d. consi. 44. num. 49. & plur. seq. vol. 3. vbi addit, q̄ aliud est habere territorium, aliud dominium rerū
 449 particularium existentium in territorio. ¶ Et plus voluit Aret. consi. 15. num. 2. & sequen. q̄ prædia in territorio existentia si sunt hodie culta, vel habent signa culture, q̄ etiam retro præsumuntur fuisse culta, nec dicuntur fuisse concessa per concedentem generalem dominum, putà Imperatorem, & quod plus est, etiam quòd tempore concessionis Imperatoris essent in nullius bonis, adhuc non dicuntur concessa, quia non dicuntur fuisse in dominio Imperatoris, quia sūt occupantium, sed requiritur, q̄ is, cui fuit facta concessio probet possessionem immemorabilem; tunc enim dicètur acquisita virtute dicti tituli. cuius tamen opinio non videtur omnino eua, quia procedit solum habita consideratione ad primæuum ius naturale, non autem vbi dominia postea fuerunt distincta, Socin. in d. l. 1. in princ. in primis verbis. ff. de acquir. posses. addit Bal. in
 450 l. procuratore. C. de procur. ¶ q̄ si quis vendit prædia sua, & omnia iura, quæ habet in tali territorio, non tamen venit ius colligendi censum, quod uèditur habere in certis domibus sitis in illo territorio, nec etiam iurisdicção, quam ibi habet, quia illa iura nihil habet commune cum proprietatibus, quas intendit solum vendere venditor, licet verba sint generalia. sequitur Natta cons. 94. nu. 2. citat etiam Ripa vbi suprà Socin. d. consilio 127. & Abb. in d. c. si diligenti. in 2. notab. & clarè concludit, q̄ aliud est habere territorium, & districtum, & sic, ut ipse dicit, iurisdicçãoem, & ius eam exercèdi aliud esse, aliud dominium prædiorum, & ibi declarat Cast. in d. l. 1. ut procedat in dubio, & in eo, qui habet territorium, id est, ius terrendi; tunc enim his duobus còcurrentibus prædia, quæ sunt intra fines, præsumuntur esse illius domini, alias secus. & idem clarè firmat Bal. in d. rub. quæ sint regal. dum concludit, quòd Princeps est dominus territorij, & maris sibi subiecti, non tamen sequitur, quòd sit dominus

prædiorum, vt suprà dixi. Et ad hoc faciunt, quæ tradit Rip. in titu. de diuers. rescrip. respon. 12. num. 2. dum concludit, quòd licet Delphinus in toto Delphinatu habeat iura Imperij, dominium, & iurisdicçãoem, tamè intelligitur in vniuerso, sed non sequitur, q̄ sit supremus dominus, & habeat iura Imperij in particulari, scilicet tali, & tali loco, quemadmodum quis potest esse dominus gregis collectivè, & in vniuerso, & tamen aliqua corpora gregis sint alterius, per Bartol. in l. 1. ad fin. ff. de rei vindicat. Ad idem faciunt in proposito tradita per Cur. sen. consilio 56. numero 9. in princip. dum concludit post Bald. per eum citatum, quòd territorium est quid vniuersale, quòd recipit augmentum, & diminutionem respectu iurisdicçãois, & num. 10. in prin. addit, ¶ q̄ castra existètia in territorio alicuius ciuitatis, debent viuere fm leges ipsius ciuitatis, & etià statuta ciuitatis superioris debet approba-
 452 ri per inferiorem, ¶ quia aliàs absurdum, & inhonestum esset, quòd lex inferioris offenderet legem superioris, ut inquit Socin. consilio 188. numero quarto, in princip. uolum. 2. & latius Ioan. de Ami. consilio 20. nu. 453 mero 20. & sequen. dicens, ¶ quòd loca subiecta ciuitati, licet alteri infèudata, debent cogi ad seruandū statuta, leges, & consuetudines illius ciuitatis, quæ est caput, nisi contrariæ consuetudines sint ibi receptæ. Et q̄ consuetudo ciuitatis, & loci extendatur ad loca particularia illi subiecta, dummodo nō habeant propriam consuetudinem, vide latè per Paris. consilio 25. num. 42. & sequen.
 454 uolum. 4. ¶ & ubi agitur de interpretatione actus, statut interpretationi vicinorum, Crauet. consilio 248. sub numero 8. uo
 455 lumine secundo. Id quòd procedit, scetiam si dominus castri separati à ciuitate condidisset statutum, quòd ubi statuta loci sui non loquantur, seruetur ius commune, vt respondit Alciat. in castro Arone consil. 77. in princip. Et in proposito Curr. ubi suprà clarius numero 12. in fin. concludit, quòd dominus castri Luzariæ habet territorium, & iurisdicçãoem totius agri Lezariz, & còsequenter habet etiam territorium, & iurisdicçãoem in agro adiecto territorio antiquo per alluionem. & numero 13. in fine, & sequen. plus uoluit in proposito, quòd aliud est dominium rerum particularium consistentium in poderio alicuius castri, aliud iurisdicção; & post Bald. & Aluarot. in dicto capit. primo, de capi. qui curi. ven-
 455 di. inquit, ¶ quòd vendito castro cum pertinentijs, & curia, seu territorio non veniunt bona priuatorum, inferens, quòd dominium

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 511

minium rerum, & proprietatum particularium est penes homines Luzariæ, & dominium territorij est penes ipsum castrum, & dominum castri, & consequenter clare probat, qd aliud est dominium territorij, aliud dominium prædiorum territorij, siue in territorio, id est, iurisdictione alicuius consistens. ⁴⁵⁷ Verum est, qd consultatio sua principalis * communiter nõ recipitur, quia tenet alluvionẽ mutare iurisdictiones, quod etiam in eadem specie consuluit Bologni. consil. 14. Sed est contra communem, vt fatetur ipsemet Curt. ibi, & aperte consuluit Ias. consil. 146. vol. 2. Bosl. in sua praxi criminat. de Principe nu. 277. & seq. Et ad prædicta faciunt, quæ ponit Franc. in c. ad decimas. nu. 4. de restitu. spol. in 6. vbi concludit ⁴⁵⁸ per illum tex. qd eo ipso, qd cõstat rem esse intra fines alicuius parochiæ, iura parochialis illius rei præsumuntur ad dictam ecclesiã pertinere, sicut, vt ille subiicit, de iurisdictione Episcopi præsumuntur esse omnia, quæ sunt sita intra eius diocesim, & idem præsumendo in castris, & villis, vt præsumantur esse quoad iurisdictionem de illa civitate, in cuius territorio sunt sita, per nota. per Io. And. in d. c. nimis. de iureiurã. & notata in l. qui ex vico. ff. ad municip. Qua de re Castr. consil. 6. videtur dicendum præfatos magnificos. nu. 2. in 2. par. concludit, qd licet mons, de quo agebatur in casu suo, esset de territorio, seu tenimento hominum, seu castri de Malado, non propterea sequitur, ipsum montem, quantum ad dominium, & proprietatem esse illorum, cum possit esse aliorum etiã extraneorum, vel forensium, per l. libertus. §. sola. ff. ad municipia. sed solum arguitur, qd sit de iurisdictione eorum: & ista stant simul, qd ipsi habeant iurisdictionẽ super dicto monte, & tamen dominium, vel proprietatem in totum, vel per parte sit aliorum: ad instar Imperatoris, qui dicitur dominus totius orbis, quantum ad iurisdictionem, non autẽ quantum ad proprietatem prædiorum, vt ille ait, & supra dixi. Facit, quæ ponit Affli. post Hæ. in c. 1. §. illud quoque, num. 53. in si. de prohib. seu. aliena. per Federi. vbi concludit, qd ea, quæ sunt intra fines Regni, vel Baroniarum non præsumuntur omnia esse Regis, vel Baronis, nisi quoad iurisdictionem, per Hotien. in d. c. nimis. de iureiurand. dum concludit, quod licet aliquis possideat prædia aliqua intra territorium, & Baroniam alicuius domini, non tamen præsumuntur esse feudalia, sed vt eum interpretatur Barba. consil. 57. colum. 5. in fin. & sequen. vol. 4. solum dominus habet fundatam intentionem super villi, vel directo dominio di-

ctorum bonorum, intelligendo, vt infra dicam. Et ad hoc tendit id, quod dicit Felsin. post Bal. per eum citatum in c. cum causam. colum. 459. 3. in princip. de testi. qd testes depoñentes de territorio tenentur reddere rationem etiam non interrogati, quemadmodum de dominio, districti iurisdictione, &c. vt ibi per eum. Et amplius addit Luc. de Pena in d. l. 2. sub nume. 12. C. de fund. limo. ⁴⁶⁰ tro. lib. 11. qd territorium dicitur, ubi habetur iurisdictione in temporalibus, licet aliquando pro diecesi capiatur, & ita etiam in proposito mentionis territorij, iurisdictionis, &c. quod intelligitur hæc vnum esse respectu dominij iurisdictionalis, tenet Corn. consil. 5. num. 10. & 12. volum. 1. idem probat Ioan. de Ami. consil. 25. nume. 28. dum concludit, quod domini bonorum habent fundatam intentionem, quod bona sint in eorum territoriis, quoad dominium vniuersale, iurisdictionem, & protectionem. ⁴⁶¹ Secundo modo qd accipitur territorium pro vniuersitate agrorum sine iurisdictione, secundum aliquos allegantes eandem l. pupillus. d. §. territorium. in verbo vniuersitas agrorum intra fines, &c. & sic sumitur non pro vniuersitate respectu iurisdictionalis dominij, sed pro prædijis improprie, tamen dicitur hoc casu territorium. & ita loquitur Socin. d. consil. 1. 5. nume. 5. & sequen. volum. 3. dum concludit, quod castra non habent iurisdictionem, sed bene habent territorium, quia aliud est territorium, aliud iurisdictione, aliud ius pascendi. Et illo casu adhuc territorium est quid vniuersale, quia vniuersitas dicti loci habet ius aliquod in vniuerso, vt ibi idem probat Alciat. consil. 481. colum. 2. loquens in castro Luzariæ, & ibi nume. 5. addit, quod vendito castro, non venit territorium. & hoc modo sumitur territorium etiam per Iason. consil. 102. num. 2. & per totum volum. 1. loquentem in vna Placentina castri Caurisij, disputando illam ⁴⁶² quæst. qd an recognoscens castrum in feudum ab aliquo censetur etiam recognoscere territorium, id est proprietates agrorum; & concludit, quod non: nisi dictum sit, Prout in eo casu vna cum pratis, pascuis, nemoribus, &c. ad dictum castrum pertinentibus, quia tunc omnia præsumuntur feudalia, vt ipse concludit. quod & probat Ruin. consil. 108. vol. 2. & pro Ias. respondit Cepha. consil. 27. & consil. 205. vbi ait, qd hac opinio est vsu recepta. Rolan. consil. 81. vol. 2. & Burf. consil. 2. nu. 49. & plur. seq. & quando in concessione verba sunt vniuersalia, Purgura. consilio 574. vbi de vniuersali verbo Cum

omnibus terris, &c. & Socin. conf. 166. nu. 6. volum. 2.

Verum tamen hæc conclusio apud me semper fuit dubitabilis, & periculosa, maxime propter illud verbum spectantibus, & pertinentibus, ut infra latè demonstrabo. Et pro hac sententia stat Silua. conf. 61. Bellon. conf. 10. & post plures cõcordantes per eum citatos pulchre tuetur Crane. conf. 54. nu. 9. Natta. conf. 446. Rolan. a Valle. conf. 2. vol. 3. Aleiat. conf. 178. nu. 2. Rolan. conf. 44. nu. 49. & seq. vol. 3. & Natta. conf. 303. & cõtra Iaf. pariter respondit Curtia. conf. 188. Et ista est * cõmunis opinio, teste Burfat. conf. 41. in prin. & Iatin. cõf. 46. nu. 23. & seq. & nu. 16. & latè probat Purpura. conf. 85. vol. 1.

Vera igitur resolutio præsentis quæstionis est, ut consultatio Iaf. d. conf. 101. possit procedere ita demum, quando agitur de concessione simpliciter facta alicui de castro, seu terra aliqua cù iurisdictione, &c. & territorio cum pratis, pascuis, memoribus, &c. nullo alio adiecto verbo restrictiuo, secus autè si verbum aliquod restrictum sit appositum, puta Dico castro, seu concedenti spectantibus, aut pertinentibus, prout tamen erat in casu Iaf. & ita post alios per eum citatos cõcludit Hierony. de Monte in tract. si. reg. c. 89. nu. 6. & seq. quia isto casu probari oportet quod, & que essent illa bona, quæ ad dictum castrum, vel concedentem pertineret, ut infra dicam, vel nisi prædia expressa in concessione appareat fuisse tenta, & possessa ut feudalia. Et cum Aleia. ubi supra transit etiã Burfat. conf. 2. nu. 49. & pla. seq. & ita intelligi debent auctoritates supra citatæ in contrarium, ut etiam habetur apud Siluan. cõf. 88. & Rolan. conf. 82. vol. 2. ubi posuit, qualiter probentur bona esse feudalia.

463 Tercio modo ¶ sumitur territorium pro aliquo prædio particulari existente, vel quod quis habet in territorio vniuersali alterius loci, ut per Bal. in Authentica hoc amplius. in fi. verum. modo accidit, quod quedam ecclesia concessit in emphyteosim quoddam territorium vsque ad vineam magnam, nunquid vinea includatur, &c. C. de nde commiss. & probat. Afflic. decif. 156. & decif. 167. Capic. decif. 96. num. 1. & 59. & per tot. & Grammat. decif. 79. in prin. & in fi. Rolan. a Valle. conf. 4. nu. 22. vol. 2.

464 Quod modo attingit ad pertinentias, ¶ considerandum est, quod castro nihil corporale adiectum reperitur, quod sit de eius pertinentiis, nisi aliunde probetur, quid sit adiectum pro pertinentiis, secundum Innoc. & * communiter scribentes in c. cum ad sedem. derogatur. spo. 12. & in c. cum Bertoldus. de re iu-

dica. & propterea videtur, quod necessaria sit probatio pertinentiarum huiusmodi respectu corporalium, ut infra dicam.

465 Remanent ¶ modo illa verba Spectantia, & Pertinentia, quæ quidem, ut breuiter me expediam, participia resoluuntur in relationum, & verbum præsentis temporis, sicque conditionem important, ad tradita per Doctorem in l. Stichum, qui meus erit. ff. de lega. 1.

466 ¶ & sic referetur solum ad id, quod concedens habebat in dicto castro, & territorio, idè oportet aliud cõstare de iuribus cõcedentis, si sic legatum. §. 1. vbi Bar. Alex. & alij. ff.

467 co. 1. ¶ Constat enim, quod illa verba Spectare, & Pertinere importantius ratione possessionis, vel dñij. l. verbum illud pertinere. ff. de verbo. significat. Castren. in l. solemus. in prin. ff. de iud. & res ad aliquem pertinere dicitur, vbi peti potest per eum ratione proprietas, vel possessionis, Natta. consil. 384. num. 8. & est optimus text. cum glo. in l. 1. in verbo instrumenta ad puberem pertinentia. C. de in lit. in ran. vbi glo. exponendo verbum illud Pertinentia, inquit, vel quia sua, vel si bi debita, vel ab eo possessa, per d. l. verbum illud pertinere. ff. de verbo. significat. quamuis alias maxime etiam in materia latè interpretanda verbum Pertinere importet dominium, & possessionem, d. l. verbum illud pertinere cum concordant. per Nattam. consil. 235. nu. 12. & de eo, qui dicit rem ad se spectare iure dominij, vel quasi, Corn. conf. 201. in prin. volum. 1. Alexan. conf. 43. in prin. volu. 4. loquens in verbo Spectare, & Pertinere posito in libello, & consil. 89. num. 3. volum. 5. Iaf. in l. ferui electione. §. 1. in fine. ff.

468 delegat. 1. ¶ & quod verbum Spectare in libello positum accipiat solum quoad dominiū, post Bar. conf. 9. colum. 2. & ibi addit, & quipollere verbo Pertinere, & in materia testium, quod fiat interpretatio contra eos, Alexand. consil. 89. num. 3. volu. 5. & sic verbum Pertinere est verbum ambiguum, gloss. in l. si quis intentione ambigua. ff. de ind. ad dominium tantum refertur, Hostien. in c. licet. de probat. Doctores. in l. verbum illud pertinere. ff. de verbo. significat. Non desunt tamen, qui voluerunt verba, & vocabula ista equiparari, Alexan. dicto consilio 43. volum. 4. Aret. consilio 6. in secunda dubita. gloss. in c. inter dilectos. in verbo pertinere. de fide instrumentorum. ubi Felinus numero vndecimo. utcumque sit, oportet saltem in casu isto de possessione cõstare vigore dicti verbi. Vnde ponderando etiam illud verbum Pertinere, oportet probare, quæ, & quanta bona, per ea, quæ ponit

469 Alexan. consil. 96. nu. 4. vol. 5. ¶ loquens in concess-

D fideic. prohib. Quæst. XIII. 513

concessione alicui facta de siluis, & nemoribus omnibus spectantibus ad cōcedentem in tali loco, q̄ oportet probare duo, videlicet, quid, & quantum pertineret ad concedentem, & quid, & quārum siluofum, & nemorolum. & verbum Pertinere, potest etiā importare possessionem, vt per eundem cōf. 98. nu. 2. vol. 5. & q̄ verbum Pertinere importet nēdum ius dominij, vel quāsi, sed etiam possessionis bonæ fidei, vel iuris in re, est glō. optima in l. 1. §. penul. in verbo pertinet. ff. de ope. nou. nunc. Corn. consil. 229. nu. 4. vol. 1. & q̄ illud participium Pertinens exponi debeat, id est, si pertinet, probat Crau. cōf. 293. nu. 5. vol. 2. loquens de participio Pertinentibus, quia relatiuum sine copula stat restrictiue ad ea tantum, quæ pertinet, vnde probandum est, quæ quot, & quanta essent, quæ pertinent, Rolan. a Valle latē cōf. 82. nu. 18. vol. 2. & idem de verbo Descendentibus, q̄ illud participium exponi debeat per verbū, & relatiuum, q̄ facit conditionem, latē las. consil. 15. num. 4. vol. 4. & de participio Existētia, q̄ resoluitur in relatiuum, & participium præsens temporis, Alex. consil. 25. nu. 5. vol. 7. sic & illa verba ¶ in transactiōne, vel compromisso, De, & super omnibus litibus, & differentijs inter partes ipsas pendentibus, & vertentibus, resoluantur in relatiuum, & verbum præsens temporis, cum sint participia, & consequenter non probat existētia aliquam litium inter partes, nisi abunde probentur, Alex. consil. 124. nu. 5. & seq. vol. 2. & q̄ illud participium Spectantibus, & Pertinentibus restringat dispositionem præcedentē, respondit Alcīa. consil. 481. in princ. & nu. 3. & idē de verbo Demonstratā, respondit Alex. consil. 117. num. 3. vol. 1. & mentio facta de existentibus in tali loco, intelligitur de his, quæ existūt ex vi participij, quod resoluitur in relatiuum, & participiū præsens temporis, Alex. consil. 25. num. 4. & seq. vol. 7. Sed tamen fatetur spectare per illa verba Natta consil. 636. nu. 6. vol. 3. & num. 471. 189. Sic ¶ in dispositione, in qua fuit dictum Pro rata tangente illi, verbū illud Tangente intelligitur, id est, quatenus tangit, id est, si tangit, l. ui. cōf. 131. nu. 9. in fi. vol. 1. & latē pariter in verbo Pertinentibus, etiam si confines sint adiecti, quod sit necesse probare, quid, & quantum pertineret, per de More 472. in tractā. r. segundo. c. 89. col. ii. ¶ Et in terminis legati agere spectātis institutis, Mari. Anguissol. cōf. 91. col. 1. & q̄ maria, & alia intra territorium comprehensa dicantur cōcessa, & de pertinentijs, Socin. iun. consil. 106. nu. 3. vol. 2. Sic & dispositio loquens de tenentibus talia bona facit conditionem, & oportet,

q̄ probetur, qui sint, qui tenent, unde pulchre per Ripam in suis responsis lib. 1. tit. de exequa. rei iudica. respon. 2. nu. 5.

Verbum autem Spectare ad proprietatem refertur, glō. in c. cum ecclesia Sutrina. in verbo spectaret. de cau. poss. & proprie.

Et certum est, q̄ verbum Pertinere importat dominium, & possessionem, vt per Nattam consil. 235. nu. 12. & verba Spectare, & Pertinere dicuntur ambigua prolata alia ratione, quā in dominij, Alex. consil. 89. nu. 3. vol. 5. & quidquid sit in proposito, negari non potest, quin necessario probari debeat, quæ pertineant, ponderando illud participium Pertinentium, quod exponi debet, id est, quæ pertinent. relatiuum enim illud, Quæ, sine copula restringit præcedentia, lea tamē adiectio. ff. de lega. 1. & in terminis per Corn. consil. 35. nu. 11. vol. 1. vbi concludit, q̄ in venditione castri cum iuribus, & pertinentijs suis, quæ pertinebant ad auctōrem venditoris, non venit, nisi id, quod probatur pertinuisse ad dictum auctōrem venditoris.

473 Quinimmo verbum illud Pertinere comprehendit etiam id, quod actione personalia alicui debetur, Soci. consil. 8. num. 4. in princ. vol. 1. Verum est, q̄ ista verba Spectantia, & Pertinentia non important dominium, vt per Bursat. consil. 9. in princ. pertinere enim ad me dicitur, quod ego possum petere, vel ratione proprietatis, vel ratione possessionis, Natta consil. 82. nu. 8.

Vnde ex præmissis eliciuntur infra scriptæ conclusiones principales in hoc 1. dubio. Quarum prima est, q̄ castri in iure nostro di-

474 uersimodē sumitur. ¶ Et primō, pro vniuersitate hominum minima, sicut & Villa, ad differentiam maximæ, quæ est provincia, &

475 magnæ, quæ est ciuitas. ¶ Et hæc minima vniuersitas nullam habet iurisdictionē, nisi sit a ciuitate separata. ita Bar. in l. in fin. ff. de dam. infec. & ita accipi debet locus Bart. in l. sequitur. §. si viam. ff. de usu cap. dum format quæstionem in nobili acquirere iurisdic-

476 tionē in castro alieno, ¶ & isto casu iurisdicō dicitur esse de pertinentijs castri, vt latē

477 p. Nattam consil. 405. col. 2. in fi. ¶ Sicq̄ isto casu in donatione, vel concessione castri veniret etiam iurisdicō, & merum, & mixtum imperium in castro separato a provincia, & ciuitate, alias secus, quia castra nullā hnt iurisdicō-

478 iurisdictionē, s̄m Bar. vbi §. ¶ & ideō in dispositione facta de castro simpliciter nō venit territorium castri, nisi sit accessorium, & deputatum, & assignatum castro, non etiam vendens, vel concedens castrum censetur vendere, vel concedere prædia. sic si simpliciter quis vendat talem locum non expresso

It 3 nomine

nomine castri, Roman. cōf. 444. nu. 9. Et ratio est, quia ista sunt inter se diuersa nomina, & consequenter & substantia, l. si indome. C. de codicill. cū cōcord. de quibus per Alber. in kimpertium nu. 2. & si de iurisd. omn. iud. & in l. si col. 3. Geo. & per Bald. in c. 1. nu. 4. vers. 7. quia separata sunt significata, & voces significantes, de capita. qui curi. vendi. & nu. 2. vers. sed in contrarium arguit. & nu. 2. in fin. dum disputat illam questionem, an cognoscens castrum censetur etiam recognoscere territorium, & iurisdictionē, & ibi nu. 480. 8 in 2. fundamento pro ista parte inq. t. q. ex communi vfu loquendi castrum appellatur, quod murotenus cingitur, territorium vero id, quod est extra, & subdit, q. sicut appellatio ciuitatis non continetur diocesis, ita nec castri vocabulo territorium, & in materia stricta est text. in c. Rodolphus. Et ibi notant Docto. de rescrip. Idem dixit Bar. in tracta. qui sint rebelles. in verbo Lombard. dicitur. ad dicens, q. castrum dicitur quasi casa alta, fossis munita, seu vallo. Idē firmat Oldrad. cōf. 1. 21. nu. 5. & seq. dicens, q. castrū est id, quod murotenus cingitur, territorium autem est id, quod extra est, Bal. in cōf. 482. fil. 3. 57. nota. nu. 1. in 3. pari. t. dum concludit, q. ciuitatis appellatione proprie nō venit territorium, nisi aliud appareat de mente disponētis ex precedentibus, vel subsequētibus, alias q. in dubio territorium naturaliter venit accessorio ad ciuitatem. Et istud est, quod dixit Innoc. in eum ad sedē. 483. de rescrip. l. pol. t. q. castrum nihil corporale deputatum est a iure, quod sit de eius pertinētis. Et apertius Io. And. in c. ciuitas. de sen. ten. ex com. in 6. dicens, q. castrum potest esse sine districtu, & territorio, id est, iure terrēdī, & sumitur pro eo, q. murotenus cingitur, sequitur Nat. a cōf. 2. 1. 4. nu. 1. 4. Idemq. pro 484. Bar. Boe. dec. 1. 2. nu. 23. dum inquit, t. q. vendita curia, in qua sit feudum, tamē illud non venit, nisi sit facta mētio de eo, & nu. 24. ad fi. post Bal. Alber. & plur. cōcord. per eum 485. citatos, concludit, t. q. concessio castro etiā cum pertinētis, vel cum omnibus iuribus, quā ibi concedens habet, q. nō veniunt nisi illa, quæ de iure, vel cōsuetudine castro assignata reperiuntur, & minus venit ius pedage 486. giorum, t. quia illa sunt quid diuiduum a castro, sicut corda a balestra, benē tamē veniunt munitiones, & alia, quæ ad eius perpetuam defensionem ibi posita sunt, quāquā non sint affixa, vt tormenta, trabucheli, baliste, arma, & similia, vbi scilicet agitur de castro propriē, quod est fortaliū, quod a custodia dictum est quia casa arcta, t. quia fortalicia non debent esse nimis spaciola, vt

paucis indigeant ad custodiam, vel quasi casa alta dictam sit in loco eminentē, & sic accipitur pro eo, quod murotenus cingitur hoc loco, vt ibi per eum nu. 2. 5. & plur. seq. & isto casu, vt ille ait nu. 2. 5. in fi. benē veniunt in concessione homines pro custodia castri subditi, & obnoxij dicto castro, tūc enim tale castrum, & fortalium habet curiam, seu curiam tam intra, quā extra castrum, qui est locus, qui ab ipso castro defenditur, & in eo cohabitantes defendunt ipsū castrum, ad differentiam castelli, seu castellati, vt ibi per eum nu. 30. & 32. Addit Bal. in c. 1. vbi fit 488. prā vers. 4. t. quia in actibus denotantibus traslationem iuris de vno in alterum accessorium non omnino privilegio coherēs, sed ab eo diuisibile non venit translatio privilegio 489. gio. t. & quod territorium castri ad castrū non solum est diuisibile, sed etiā est diuisum pariete medio, per l. si quis duos. §. 1. ff. comm. pradio. cum alijs con. dān. per eum, & quod vnum ab altero discernitur loco, & quantitate, per l. si pradij. C. de pradijs 490. minorum & subdit nu. 9. t. quod vendens pradium excepto fonte, non intelligitur reservare, & excipere solum q. est circa fontē, 491. t. & quod appellatione fluminis non venit Ripa fluminis, vt etiam firmat ipse ibi suprā nu. 4. in fi. & nu. 1. vers. aut de per se, vbi inquit, t. q. licet prefectus ciuitatis intelligitur prefectus ipsis ciuibus, quia significatio 493. ciuitatis sumitur ex ipsis ciuibus, t. tamen si in dispositione solum mentio fiat de ciuitate, non veniunt ea, quæ sunt extra ciuitatem, 494. tem; t. aliās autem, concessio fit de castro, cui coheret iurisdicō, & quod habet territorium ei dabitur a statuto, vel consuetudine, tūc etiam veniet iurisdicō, & territorium, vt dixi, quia secundum ipsum, tūc statuto, vel consuetudine ita dispositione veniunt de necessitate, vt ibi per eum num. 1. in fi. & probatur secundum eum ibi num. 2. vers. 4. quia & nn. 6. vers. 3. hoc idem apparer in l. 1. cum vrbem. ff. de offic. prefec. vrb. vbi Imperator simpliciter concessit vrbem, nulla habita mentione de territorio, & tamen lex arguit, quod territorium censetur esse concessum, d. l. 1. §. in initio. Et ista est communis opinio, q. concessio castro simpliciter, censetur etiam concessio omnimoda iurisdicō, & merum, & mixtum imperium, & territorium, annexa castro, & quæ sub dominio disponētis erant, tūquam de pertinētis, vt late probat Rolan. a Valle cōf. 42. nu. 24. cum plu. seq. & praferunt nu. 3. 495. vol. 2. Pro qua facit, t. quia in dispositione facta de aliqua re veniunt etiam pertinēcia ad eandem rem, licet nō sit expresse dictum de per-

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 515

de pertinētis, vt per Modern. Paris. super cō
fact. Parisien. §. 1. glo. 5. num. 14. & in conce
ssione facta de castro, & pertinentijs venit etiā
territorium, quando c. castrum habet terri
torium sic debet intelligi Alex. cōf. 22. in fi.
vol. 6. & Curt. iun. cōf. 4. in princ. & idem in
concessione castri cum pertinentijs, q̄ veniūt
etiā molendina, & alia, quæ erant conce
dētis, Natta cōsil. 505. nu. 26. & seq. uol. 3.
496 ¶ & idem de episcopo, quōd licet dicatur
episcopus ciuitatis simpliciter, tamen etiā
dicitur episcopus diœcesis, c. xenodochijs. de
de religio. domi. habet enim ciuitas diœce
sim annexam de iure canonico. Et idem di
cendum non solum in castro, sed etiā in pra
497 dijs, siue territorio, quia si quis vëdat pos
sessiones, quas habet in castro, vel territorio,
tunc etiā veniet iurisdicō, & ipse eam ha
beret non ratione personæ suæ, sed ratione
possessionum, siue territorij, vt ibi per cum
num. 1. & vers. alia questio. secus autem si det
vnum mansum, vel unam terram, vt ille ait
in c. 1. §. si. nu. 1. & 2. in princip. quibus mod
feud. amitt.

* Et hæc conclusio * communiter est recepta,
prout eam prius tenuit Albe. in l. imperium.
nu. 50. in fi. de iurisdic. omni. iud. dum con
498 cludit, ¶ q̄ ex communi vsu loquendi cas
trum appellatur id, quod muretenus cin
gitur, & quōd propterea castrum, territorij,
& iurisdicō sunt inter se diuersa. & Bar. in
tract. qui sint rebelles. in verbo Lombardiz.
num. 4. & cōf. 196. ciuitati Camerini. nu. 6.
vers. præterea ciuitas. Brun. cōf. 20. col. 4. in
princip. cum concordant. per Boe. decis. 212.
nu. 20. & insuper Bal. cōf. 24. §. villa, vel cas
trum. in 3. par. & cōf. 357. nota pro Duce
Turoniz. num. 1. in 5. par. vbi concludit, q̄
ciuitatis appellatio non continetur terri
torium propriè loquendo, nisi aliud appa
reat ex dispositione, vel quōd sit de eius per
tinentijs. Quia de re, qui recognoscit castru,
non censetur recognoscere territorium, Ol
dra. cōf. 121. vbi allegat rationem præ
dictam diuersitatis nominis, Alua. in d. c. 1. nu.
4. nisi ex tenore inuestituræ, aut forma reco
gnitionis aliud appareat, vel eodem titulo
constet teneri castrum, territorium, & iu
risdicōnem, vt ille ait, tanquam de pertinē
tjjs. & eadem ratione idem h̄mat Alber. in l.
fin. ad h. C. de iurisdic. omni. iudi. Ancha. in
reg. accessorium. nume. 18. vers. feud. scias ta
men. de reg. in 6. Hanc etiā conclusionem
h̄mat latè Boer. decis. 227. sub nume. 12. vbi
citatur Roma. in l. 3. ad fi. de acquiren. posse
dicentem, q̄ concessio castri non facit men
tionem de territorio, non venit territorium,
& per Iaso. in cōf. 16. v. 1. & idem Boe. vbi

supra num. 16. ad fi. addit, q̄ castrum, terri
torium, iurisdicō sunt diuersa nomina, &
nō sunt idem, secundum Albe. de Rosa. in d.
l. imperium, num. 27. de iurisdic. omni. iudi.
per d. si idem. C. de codic. & Oldra. vbi supra
cum plur. concordant. refert, & sequitur Soc.
iun. cōf. 160. num. 32. & seq. vol. 2.

499 Secunda est conclusio, ¶ quod Principes cō
cedens castrum simpliciter cum pertinentijs
& iuribus ad ipsum castrum pertinentibus,
quōd isto casu venit iurisdicō, molendina,
& alia iura, quæ ad ipsum concedentem per
tinebāt eodem iure, quo castrum, ut Bal. co
cludit, vbi supra in d. c. 1. num. 2. in princ. &
num. 4. in fi. & d. num. 1. format etiam que
stionem in communitate Mutinæ, quæ per
Sindicum legitime ordinatum transiit ci
uitatem Mutinæ cuidam Marchioni, an per
hoc censentur etiā translata molendina
ipsius ciuitatis. sic & concessa ciuitate, vel ca
stro cum pertinentijs censetur etiā cōces
sa iurisdicō, & molendina, & omnia iura ad
ipsam ciuitatem, vel castrum pertinētia, vel
ad ipsum concedentem, ut respondit Crot.
cōf. 321. num. 8. volum. 4. secus autem, si nō
constat, quæ pertinerent ad loci concessum,
vel ad ipsum concedentem, ut in proposito
nostro. & Alex. cōf. 23. nume. 6. vol. 5. inquit,
500 ¶ q̄ appellatio pertinentiarum castri, ve
nit iurisdicō, & omnia accessoria. Addit Al
ba post Dec. Curt. iun. & Paris. per eum cita
501 tos in cōf. 64. nu. 70. ¶ quauis bona nō
presumantur feudalit, sed allodit, tamen
si fuit concessum castrum generaliter cum
pertinētis, vel generaliter cum iuribus suis,
tunc illa generalitas declaratur ex possessio
ne bonorum tenentium tanquam feudalium,
502 ¶ quia omnia, quæ possidet inuestitus in il
lo territorio, censentur feudalit, nisi repe
riantur per particulares occupata, latè per
3 Nattam cōf. 501. num. 30. & plur. seq. vol. 3.
& hoc, si sit contentio inter dominum, & va
sallum, ut ibi, & cōf. 505. num. 26. & seq. & la
tius cōf. seq. nu. 25. & plur. seq. & cōf. 514.
num. 29. & plur. seq. eo. & cōf. 520. alias te
nens prædia in loco, vbi dominus exerceat
regalia, nō presumitur iure feud. tenere, nec
presumuntur feudalit, nisi plene talia pro
bentur, vt abundè respondit Bero. cōf. 82.
503 col. 2. & 3. vol. 1. ¶ Pertinentiarum enim ap
pellatio non cōtinetur molendina, & præ
dia in territorio existentia, quia vt sæpè fuit
dictum, nihil corporale dicitur de iure con
cessum castrum, quod sit de pertinentijs, sed so
lū pertinentiarū appellatio veniunt ea,
quæ à statuto, vel consuetudine ordinata
sunt, quōd sint de pertinentijs. Idem docet
cōf. 440. verba Principis. num. 5. in princ.
in 1. par.

in 1. par. dicens, q̄ pertinentiæ non solum in possessione, sed etiam in iure, & iurisdictione consistunt, quia castro nihil deputatum est à iure, quod sit de eius pertinentia, sed tñ quod ab hominibus; & eorum statutis consequitur certum territorium assignari, quod sibi in iurisdictione debeat, & datijs respondere, & vtrouq; citat Inno. in d. c. cum ad sedem. vbi Abb. nu. 1. de resti. spoliato. quem

* * omnes sequuntur, & de * communis in proposito testatur Alexan. conf. 4. nume. 1. vol. 1. conf. 51. col. fin. vol. 4. & conf. 15. vol. 5. Curt. iun. conf. 41. in princ. Silua. conf. 38. &

* seq. Brun. conf. 1. & de * communi testatur et Bellon. conf. 10. num. 1. 1. vers. nam primò dicitur. vbi concludit, quod cōcesso castro cū pertinentijs, omnia, quæ sunt in territorio castri præsumuntur allodialia, nisi ex aduerso probetur bona, de quibus contenditur esse de pertinentijs; ibiq; multos cōcordan. allegat, & est * communis opinio, quod pertinentiarum appellatur non veniunt bona particularia in territorio castri existētia, vt latè probat Port. in suis conclusionibus

* lib. 5. cap. 37. et si in venditione, vel concessio. ne dictum sit castrum, & territorium cum omnibus terris cultis, & incultis existētibus intra territorium pertinetibus ad castrum ipsum, vel ipsum concedentem, etiam si cum finium expressione dispositio facta sit; secus si non fuisset appositum verbum Pertinentibus, vel nisi probetur de iure concedentis, ut abundè respondit Craue. conf. 293. per quinq; col. uol. 1. Idem respondit Soci. iun. conf. 160. num. 5. & seq. vol. 2. loquens in legato, concessione, & venditione castri cum omnibus, & singulis pertinentibus, quod non comprehenduntur possessiones; & ideo licet aliqui uelint, aliud esse, an concessio loquatur de castro cum suis iuribus, & pertinentijs absq; specificatione aliqua talium iurium, & pertinentiarum, aliud, si contineat castrum cum suis iurisdictione, pascuis, bannis, telquis, censibus, montibus, nemoribus, pratis, pascuis, &c. ut primo casu non censentur sita intra territorium, esse de pertinentijs.

Secundo autem casu secus; tamen ut supra tēgi impugnando las. contrarium est uerius, ut etiam probant Curt. iun. Afflict. & Brun.

504 † ut solum bona specificata intelligantur esse eius, cui fuit facta concessio, respectu iurisdictionis, non autem ad probationem, q̄ sint feudalia & de dominio illius, saltem nisi specificatio bonorum facta sit per confines:

505 & sequitur Craue. conf. 34. num. 9. † Verū est, quod concessio Principis in eius præiudicium latius interpretatur, quàm dispositio

506 tio priuata, † quia primo loco in concessio-

ne castri cum suis pertinentijs, uel suis iuribus, ueniunt etiam molendina ad concedentem pertinentia, secus autem in dispositione priuata, ut per Rol. an. à Valle cōf. 10.

507 nu. 3. 1. & plur. seq. uol. 3. † secundum alios illa uerba, In concessione, & inuestitura facta de castro, possessionibus, terris cultis, & incultis, &c. non operantur, q̄ omnia expressa dicantur feudalia, nisi maior fiat specificatio, & certior bonorum prædictorum, maxime stante uerbo Pertinentium, ut latè per eundem in concessione castri Gazoidi cōf. 2. num. 16. & plur. seq. eod. uol. etiam si inuestitus omnia bona possideat, ut ibi per eum, & latissimè hanc partem etiam in concessione Principis probat ipse conf. 44. uol. 2. nisi probetur ex aduerso, quod plerq; bona territorij erant feudalia. & in castro Bagnoli Aret. conf. 15. num. 1. in fi. & seq. ubi post Balin d. c. 1. de capita. qui curi. nendi. concludit, q̄ si

508 † Imperator concedit mihi castri cū pertinentijs, molendina, quæ erāt cōtatis propria, nō cōprehenduntur et si addat cū iuribus ad ipsū castri pertinetibus. Et est rō, ut ille ait, q̄ primo casu nō veniunt molendina prædicta, quia illa uerba Cum pertinetijs intelliguntur de pertinentibus ad ipsū concedentē, vel ad ipsum castri sed ea nō erant concessis, nec erāt castri ergo &c. secus aut in secundo

509 casu, † Et in specie de molendina, q̄ nō sint de pertinetijs castri, Imo in 1.3. in prin. circa finem. ff. de acquir. possess. & ibi Alex. col. penul. & conf. 122. in fin. col. 6. Rui. conf. 45. col. 1. uol. 1. cum concordant. per Cepha. conf. 144. nu. 10. & seq. ubi loquitur in molendinis, & possessionibus, quod non ueniunt in dispositione de castro cum pertinentijs, uel omnibus iuribus suis, post Ruin. & Bal. per eum citatos, nisi constet, quod eodem iure teneant castrum, & possessiones, Iacobi de Sancto Georg. in tracta. seu in uerbo dicti q̄ uasalli. il secundo, num. 1. & seq. Bos. in sua praxi. tit. de regal. nu. 40. uel molendina pertinerent ad concedentem, tñc enim ea, & cetera omnia, quæ sunt ad instructionem castri, ueniunt in concessione cum pertinentijs, Cepha. conf. 50. nume. 14. per Inno. ubi supra, Soci. conf. 47. nume. 4. nolum. 1. Dec. conf. 516. num. 23. & Curt. iun. cōf. 158. num. 28. & seq. 26. loquens in castro, & curia, uel curte, quod idem sonant, ut ibi per eum, & Soci. in 1. 1. in prin. nu. 27. uerbi. & præsuppono. ubi inquit, q̄ aliud est habere territorium, siue curiam, & curtem, quæ potest esse sine iurisdictione, aliud habere iurisdictionem. ff. de acquir. possessio, licet aliter sentiat in col. 166. num. 2. in fi. & seq. uol. 2. & curia concessa cum pertinentijs, uel iuribus suis, q̄ nihil operetur

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 517

operetur dicta concessio in illo uerbo Pertinentijs, uidetur iuris suis, nisi aliunde constet de eis. & ibi in. 30. addit, quod non ueniunt molendina priuatorum personarum, nec et prædia culta, quia talia præsumuntur antiquius fuisse priuatorum personarum, sequens do Inno. ubi supra, pro quo plur. concordat allegat. & Aret. d. confil. 15. & dictum Inno. refert. & sequitur etiam Socin. iu. confil. 65. nu. 2. & vol. 1. ubi & pro concordant allegat Bal. & Soci. sen. confil. 47. & * communem esse opinionem, firmant Moder. Parisiensi. §. 1. glo. 5. nu. 14. ubi addunt idem esse dicere, Cum pertinentijs, quod cum adiacentibus, vel omni iure suo. † Vnde in ecclesia illud, quod est circa ecclesiam per 30. pedes dicitur illius ecclesie, quod autem est circa rem profanam per quinque pedes de pertinentijs rei dicitur esse, Guid. Pap. confil. 71. sub num. 5. versic. 2. quia. & in addit. ad eum. & ibi addit, quod porta est de pertinentijs rei. Et in proposito, quod iurisdictionis, & merum, & mixtum imperium, ita demum sint de pertinentijs castri, & territorij, ubi adhærent castro, & territorio, latius ipse firmat num. 44. & 47. & sequens dum format quæstionem, an in concessione castri comprehendatur territorium, & iurisdictionis; & concludit, quod si territorij, & iurisdictionis erat annexa castro tempore concessionis, tunc isto casu utrunque venit, sicut & merum, & mixtum imperium, si pariter erat ei tunc annexum, & generaliter etiam molendina, & alie pertinentie, quæ erant annexæ castro, & in dominio disponentis tempore concessionis; secus autem ea, quæ erant in dominio priuatorum, 512 vel aliorum, † vel etiam ipsius concedentis ratione personæ suæ, vel ex privilegio, aut aliis & non ratione castri, & tanquæ de pertinentijs castri, & ad hoc allegat Bal. in c. 1. in princ. de capitane. qui cur. vendi. & bene, num. 10. ubi expressè concludit Bal. quod recognoscens castrum censetur etiam recognoscere territorium, & iurisdictionem, si eodè titulo possidebantur territorium, & iurisdictionis, quo castrum, secus autem si diuerso titulo, vel nõ constet de titulo possessoris, nec etiam concedentis, siue eius, à quo sit recognitio, argumento l. si cum patrono. ff. de bono. possessio. & notatur per Inno. in d. c. cum ad sedem. Modern. Paris. ubi etiam citat Ancha. in c. accessorium de reg. iur. in 6. Bar. in l. 1. §. cum urbem. ff. de offi. præfect. urb. Castrè. confil. 406. satisfaciendo in 2. parte. de Monte in tracta. de emptio. & uendi. in q. 6. in 3. membro, & plures alios concordant. & quod sic debeat intelligi, & limitari dictum Oldrad. cõfil. 22. l. Bal. & * communiter Docto. in l. fin. de iurisdictioni o. omni. iud. & Iacobi de Sancto.

Georgio in verb. de castro Rubei montis. in suo tracta. feud. & sic etiam debet intelligi Alex. d. cõfil. 22. in fin. vol. 6. dum concludit, 513 † quod in venditione castri cum pertinentijs non ueniunt res particulares, quas vendens habebat in castro, & territorio, ut. ff. id procedat, quando uenditor nõ habebat eas eodem iure, quo castrum, & territorium. Idè firmant Modern. Paris. ubi supra num. 61. ubi aperte firmant, quod recognoscens in feudum castrum non censetur ex hoc recognoscere iurisdictionem, secundum Oldrad. cõfil. 2. ad primum. ubi. ff. ex forma inuestitura hoc non colligitur, quod etiam nõ recognoscatur iurisdictionis, alias autem in dubio, si non constat de titulo, & pertinentijs, venit solum castrum materiale, ut ibi per eum late. 514 Quæ cum ita sint, † superuacua censetur quodammodo nuncupatio, & commemoratio pertinentiarum in quasi dispositione, & eo maxime cum & si non exprimentur, tamè ueniunt de iure, ut supra dixi, citando Mo- 515 dern. Paris. in d. §. 1. in gl. 5. num. 14. † Vnde Princeps concedens castrum simpliciter censetur illud concedere cum sua curia, & iurisdictione, etiam si id non sit dictum, d. l. 1. §. cum urbem. ff. de offi. præfect. urb. ita concludit Bar. in l. si quando. num. 6. C. de bono. uancant. lib. 10. & hoc procedit, quando castrum cohzret curia, vel iurisdictionis tanquam annexa castro, & ita intelligitur Innoc. in c. ex literis. de iure patrona. dum concludit, quod 516 † castrum, & villa sunt quedam nomina uniuersitatem quandam significantia, quæ in se continet dignitatem, siue honorem iurisdictionis, districtum, & ius patronatus. Idè firmat Natta cõfil. 405. dum cõcludit, quod concessio castri, cui cohzrent pertinentie, s. iurisdictionis, & imperium, ueniunt etiam pertinentiæ, etiam si nihil sit dictum de pertinentijs, venit & comitatus, quia est naturalis quedam accessio, & naturales pertinentiæ, ut inquit Bal. cõfil. 49. ad euidentiam, in princ. in 1. parte. & cõfil. 97. proponitur. nu. 2. in 3. parte. dum concludit, † quod concessio castri, ueniunt & uasalli in consequentiam territorij. Idem repetit confil. 37. nota pro Duce Turronia. nu. 1. in 5. par. dum concludit, quod 518 † nomine ciuitatis propriè nõ continetur, nec uenit territorium, sed quod communiter dicitur territorium naturali ratione accedere ciuitati. Idem tenet Aret. cõfil. 5. col. 1. in fin. uers. 2. est præmittendum. ubi concludit, quod qui donat castrum, uel curiam, in qua habet iurisdictionem, & dominium earum rerum, quæ sunt in curia, uel quæ ad curiam pertinent, intelligitur etiam donare iurisdictionem, & proprietatem rerum huiusmodi.

- * iusmodi. & quòd secundum * communem opinionem concessio castro intelligatur concessum territorium, & iurisdicatio annexa castro, quæ sub dominio concederis erat tempore concessionis, firmat latè Dida. practica. questio. cap. 1. nu. 9. ad fin. in 9. conclusionem.
- 519 illud enim generale est, quod omnia, quæ pertinent ad aliquid, sub illius noie veniunt, cum de eo etiam simpliciter disponitur, prout late respondit Socin. in. consil. 65. num. 28. vol. 1. loquens etiam in dispositione simpliciter facta de castro, quod nihilominus veniant pertinentia ad illud absq; aliqua eorù mentione, per Bar. in l. prædij. §. balneum. & §. seq. ff. de lega. 3. & in l. Seiz. §. Tyrandæ. ff. de fun. instruc. id quod multis exemplis in omni materia, & multis iuribus, & auctoritatibus exornat Modern. Parisien. §. 1. gl. 5. nu. 14. & ibi num. seq. declarat, hoc procedere in his corporalibus, siue incorporalib. quæ sunt annexæ, & dependentes, & de proprietate, & iuribus sui principalis, & quæ cum isto vnum integrale cõstituent, & sunt eiusdem qualitatis, & vnitæ rei principalis; secus
- 520 si autem in pertinentijs, quæ sunt diuersæ qualitatis ex quadam commoditate annexatæ rei principalis, quia ille non veniunt, nisi dicatur cum pertinentijs, & pulchre idem repetit num. 44. & sequen. formando questio.
- 521 in vasallo, cui cõcessum est castrum, idest, alta domus absq; iurisdicção, quam postea ipse vasallus ab alio acquisiuit, an dicatur esse accessorium castro, sicut prædia aucta, & addita per eum illo castro. Et ita debent intelligi, quæ ipsi met Moderni Paris. ponunt.
- 522 §. 8. gloss. 5. columna. 1. & per totum, quod vbi idem firmant in concessione rei, quod veniat etiam horri, etiã si plures sint, siue sint sub eadem clausura, siue non, dummodo tamen sint coherencia, & dependentia rei concessæ ex distinctione patrisfamilias. & ibi ad-
- 523 dicit, quod hortus, vel familia dicuntur de muu accessoria, si ad ea habetur accessus per domũ, & eius gratia sunt parata; nisi essent magni momenti; & ibidem de molendino, de apothecis, & similibus. & ante cum firmat clarius idem Bal. in d. c. 1. num. 2. in fine.
- 524 de capitaneis qui curi vendi, si dum considerat, quod quedam sunt, quæ accedunt castro, vel rei, de qua disponitur, & accedunt de necessitate, quia sunt assignata, & deputata rei ex lege, statuto, vel consuetudine, quæ necessitatem inducunt, & isto casu appellatione rei veniunt talia accessoria, aut non accedunt de necessitate, sed ita demum, si exprimantur, & tunc non veniunt, si non exprimantur, per aliqua verba ampliatiua; & ita ipse intelligi debet ibi numero 1. in princ. dum

concludit, quod vendita curia cum suis iuribus, & pertinentijs quibuscunque censetur vendita, & quæ ipse in oppositum dicit ubi nu. 9. per l. si quando. C. de bon. vacantibus. lib. 1. o. quod adiacentia rei donatæ non cedunt in donatione, vel concessione rei simpliciter facta, nisi sit dictum de integro statu, vel cum omni iure, contra glo. ibi. & prædicta procul dubio vera sunt, ut dixi, ubi molendina, & huiusmodi reperiantur possideri per priuatos, vel alios non dominos directos castri, & loci, Alcia. consil. 481. num. 9. & ibi etiam clare declarat hanc questionem, an, & quando concessio, vel ueditio, aut legato castro, comprehendatur territorium, & cõcludit, non cõprehendi territorium, & iurisdicção, si castro non erat accessoria, sed personæ ipsius concedentis, quia tunc etiam si dictum sit cum pertinentijs suis, tamē non veniet iurisdicção cõcessa personæ, & illi coherens, imò nec etiam prædia ipsius cõcedentis intra illud territorium; maxime si erāt aliodialia ipsius, secus autem, si erant eiusdem iuris cum ipso castro.

525 Item, si & secus etiam, si concedēs dixisset, Cum iuribus non ipsi castro pertinentibus, sed ipsi cõcedenti pertinentibus, quia & hoc quoq; casu, si ad eum pertinebant, non autē erāt rei uenditæ accessoria, etiam veniunt, & loquitur in legato castri Luzaria. Id quod vltimum ego temperarem, si essent in uenditione ex quãtitate pretij, Bal. in rub. C. qui testa. face. po. & sic ibi Alcia. declarat, qualiter intelligatur illa regula, quod in legato rei veniant etiam accessoria. Et ideo secundum Bal. in l. 1. ff. de consti. Princ. concessa, veldo nata ciuitate, vel castro, venit iurisdicção, & ois redditus carũ civilũ, & criminalũ, & in c. 1. de capi. cur. veditio. latè Rimi. consil. 37. nu. 11. vol. 4. & ideo si res sit vendita cum iuribus, & pertinentijs suis, solum ea, quæ sunt de natura rei venditæ veniunt, non autem cætera etiam coherencia, & contigua, ut late per Barb. cõsil. 16. nu. 8. vol. 1. & ita intelligi debet quod ponit Hier. de Motè tract. ff. regũd.

527 c. 80. nu. 3. dum uidetur tenere, quod pertinentiarum appellatione veniunt molendina, nisi sint priuatorum, per Bal. in c. 1. de capitaneis. qui curi. uedi. & Fabia. de Monte per eum citat, & ibi etiam addit, quod pertinentiæ dicuntur ea, quæ non solum in possessione, sed etiam in iure, & iurisdicçãoe consistunt, ut supra, intelligatur, quando non reperiuntur possideri per priuatas personas, sed ipsum cõcedentem tãquam de pertinentijs, & eodem iure, quo castrum tempore concessionis, aliàs secus, ut supra diximus; aliàs enim non essent de pertinentijs. & ita etiam debet intelligi Cephal. consil. 3. nu. 42. & ibi plur. seq. vol. 1.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 519

vol. 1. ubi concludit latè, quod in cōcessione
fendali de castro cum pertinentijs compre-
hendatur molendina, & cetera id genus post
plures auctoritates per eum citatas. Etenim
intelligi debet, qñ agebatur de castro cōces-
so cum pertinentijs, & molendina, & alia pos-
sdebantur per ea concedentem, vt respodit
Ruic. conf. 13. num. 7. volum. 4. quatenus con-
cludit, quod in concessione facta per Carolu
qaartum Imper. de curia Zeng cuidam Mo-
nasterio, quod ex ea non dicatur ius aliquod
quæsitum monasterio, nisi aliunde constet,
quod illa curtis, seu curia possideretur per
Imperatorem, vel ad eum pertineret, & latius
conf. 37. eo. uol. Marza. conf. 4. num. 16. & nu.
129. & pulchrè Bero. conf. 6. num. 18. vol. 1.
539 † Inuestitus enim tenetur probare de iure
inuestientis, Craue. cōf. 124. num. 11. & ante
eum Alex. cōf. 12. num. 1. & seq. uol. 2. & la-
tè Rolan. cōf. 46. nu. 63. & 66. vol. 3. vel oportet
probare, quod concessa tenerentur per
cōcedentem, vt supra dixi. & sic oporteret
ostendere, quod molendina fuerint conceden-
tis dictum castrum tempore cōcessionis, uel
quod illad teneretur tanquam de pertinen-
tjs castrorū. Et quod dicimus de molendis-
nis, idem dicendum de cæteris omnibus im-
mobilibus existētibus intra territoria, per
ea, quæ supra diximus. Qua de re id, quod
alibi dicunt Docti. quod quidquid est intra
fines, censetur esse de pertinetijs rei princi-
palis, Hostiè. in c. si diligenti. de præscriptio.
Castren. & Socin. l. 1. ff. de acquir. possessio. in
princ. conf. 166. vol. 2. Brunus cōf. 34. Socin-
iun. conf. 6. num. 68. vol. 1. sic accipiendum
539 puto, quod ad superioritatem, & prædomi-
nium, quoad recognitionem, non autè quod
ad plenam proprietatem, ut latè declarant
Modern. Parisien. §. 46. num. 6. & seq. & infra
dicemus etiam, alias enim ex diametro pug-
naret ista cōclusio cum dicto Inno. in d. c.
cum ad sedem. de quo supra diximus abundè.
530 Tercia conclusio est, quod in dispositio-
ne de castro, & territorio videtur comprehē-
di quædam uniuersitas prædiorum intra fi-
nes positōrū, l. pupillus. §. territorium. ff. de
verbo. significat. inquit idem Balin. d. c. 1. nu-
3. & sequen. de capitane. qui curi. vendi. sub-
531 dens, quod cum uniuersitas conceditur,
omnia etiam incorporalia ueniunt, l. prin-
532 cepts. ff. de uerbo. significat. † & quod pro-
pterea isto casu, secundum Innoc. villa, & ca-
strum sunt quædam nomina uniuersitatem
quandam designatia, quæ vt etiam supra di-
xi. in se continet iurisdictionem, honorem, di-
strictum, & ius patronatus, c. cū Bertoldus.
de re iudica. & c. ex litteris. de iure patro. &
dicta l. 1. §. cum urbem. de offic. præfec. urb.

cum co. ordan. de quibus per eum. & sic
isto casu castrum, & territorium quoddam
totum constitunt intra certos fines pos-
tum, d. territorium, ita ut recognito castro,
censeatur etiam recognitum territorium, &
iurisdicō, ut ille ait num. 6. in princip. quia
tunc territorium, & iurisdicō subiacet, &
ancillatur castro tanquam accessoria, & isto
casu verificatur, quod qui prægitur, & de-
putatur officialis castro, censeatur etiam terri-
torio deputatus, & iurisdicōni. addit ille
ibidem vers. 9. quod isto casu appellatio cas-
tri apta est comprehendere iurisdictionem,
per Innoc. in d. c. ex litteris. de iure patronat.
quia ut supra etiam dixi in prima cōclusio-
ne, quado iurisdicō, & territorium tūc de-
putata, & designata castro sub nomine cas-
tri erant, uenit etiam territorium, scilicet sub
nomine ciuitatis uenit etiam territorium,
& eo magis in casu, quando territorium ex-
primitur pro iurisdictione, quoniam qui cō-
cedit locum cum suis finibus, videtur cōce-
dere quidquid intra fines continetur, l. qui
fundum. §. si fundus. ff. de contrahen. empt. l.
fundi. ff. de actio. empt. & Bal. ait in loco su-
pra citato num. 3. in princip. vers. 8. quia. Idè
firmat ipse in d. c. 1. §. si. num. 2. quibus mod.
feud. amittit. dum concludit, quod aliud est
habere dominium terrarum, aliud habere
iurisdictionē, & districtum, & si quis cōcedat
vnam terram, vel vnum manum terræ, non
dicitur cōcedere districtum, uel iurisdictionē
nec; secus autem si concedat uniuersitatē
castri, dicto §. cum urbē & subdit, quod omne
territorium, omnis districtus provincia
potest appellari, sic exponēdo uerba authē-
tica in provincia. C. nihil pro patre. Qua
in provincia, id est, in quo districtum, uel terri-
533 torio. Considerandum est autem, quod ter-
ritorium non est de substantia iurisdictionis,
quia arbitrio, qui non habet territorium po-
test citare, c. 1. de foro competen. in 6. ita te-
netur Bal. in cap. 1. §. possessiones. in fine. de pa-
cte. Constan.
534 Quarta conclusio est, quod dominus cas-
tri habentis iurisdictionem, nō dicitur do-
minus rerum existentium intra fines dicti ca-
stri, nisi quoad exercitium iurisdictionis, ut
firmat latè Iacobi. de Sancto Georg. ubi su-
pra, & ita etiam cōcludit Alex. conf. 76. nu.
6. uol. 2. Socin. l. 1. in princ. num. 2. ff. de ac-
quir. possessio. Felin. in c. si diligenti. num. 2. de
præscrip. loquens in domino districtus, quod
non præsumatur dominus bonorum intra
fines existentium, Abba. & concordant. de q-
bus per eum. Brun. d. conf. 1. Curt. l. u. d. con-
sil. 41. Ruin. conf. 39. num. 14. uol. 1. Bello.
conf. 1. num. 13. Natæ conf. 21. numero 2.
cum

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 521

qualitatis cum castro, uidelicet de iurisdictione, & huiusmodi non diuersæ qualitatibus. Non omittit autem, q̃ in hoc puncto cauendum est à Socin. in d.l. i. in princip. ff. de acquiren. possessio.

Quia in primis considero, quòd Soci. etiam in loco supra citato parum sibi ipsi cõstat, quia prius paulò ante dixit, quòd non valet ista consequentia, aliquis est dominus territorij, ergò & vniuersitatis agrorù, ergò, & c. l. qui falso, aut varia. ff. de testi. vt ex eo videre est d. num. 27. vers. sed in præsentiarum potes notabilius respondere, defendendo Pan. & c. & sic Soci. primò negauit apertè, quòd posita incontenti affirmauit. & hanc repugnantiam nemo est, qui eam aduerterit hactenus; quem uiderim pugnare etiam sibi ipsi Soci. quòd ea, & quæ ipse in contrarium respondit d. consil. 127. vol. 1. de quo supra meminimus in princip.

Secundò quia considero, q̃ ipse Soci. in curia, & curte loquitur, de quibus loquuntur etiam intra per eum citata, quæ continent corporalia, & incorporalia, a quibus secundum vñ significatum longè distat territorium, ut supra dixi, vt ibi per eum num. 2. §. † Præterea ubi etiam accipiamus territorium pro iure vniuersali, secundum alium sensum, de quo etiam supra, tamen adhuc non videtur, quòd dominus castri, & territorij iure possit dici dominus prædiorum pleno iure intra illud cõsilietum, ut uoluit Soc. quoniam accipi debet pro vniuersali quodam prædominio, & vniuersalitate iuris in prædijs ipsius territorij, ut supra diximus in 3. conclusione, allegando Bal. qui dixit, quòd territorium significat quandam vniuersitatem prædiorum, non autem dixit ipsa prædia, & seu pro quodam dominio directo, quòd recognitionem in feudum, uel censum sonat, & ita intelligi debet Soc. in d.l. i. in princip. ff. de acquir. possessio, supra citatus, & alij concordant. ibi citati, quia iura, & auctoritates per eum citatæ aliud non inferunt, nec sonant, aut concludunt, & præsertim d. i. §. item si quis, quib.

545 mod. feud. amitta. in 1. vers. † ubi quis pòt habere feudum in curte alterius; quo casu non est dubium, quòd talis dominus non habet plenum dominium dicti feudi, sed solum recognitionem tanquam dominus directus feudi. Et istud est, quòd alibi dicunt Doctores, quòd Rex, uel Princeps est dominus omnium rerum consentitum in suis iurisdictionibus, vel territoriis in vniuerso, & tamen eorù subditi sunt dñi rerum particularium cõtenta. 546 tum sub vniuersali † rei venditione, tamè non competit principi, sed subdito, ut post Bar. & concordant. per eum citatos firmat

Aymo super cõsuet. Aluer. tit. 7. arti. 9. nu. 5. & sequen. Idem respondit Bertran. cõf. 37. in 547 princ. vol. 1. dicens, quòd quamuis territorium sit domini ciuitatis, uel castri, quòd iurisdictionem, d. §. territorium, cum similib. tñ in cæteris, puta, quoad pascua, & alia, est hominum, ciuium, & incolarum. l. omnes. C. de ope. pub. cum concordant. de quibus per eum, & idem repetit in cõf. 34. num. 12. cod. uol. dicens, quòd dominus habet intentionem fundatam, quoad iurisdictionem, nò tñ quoad feudum, vt ibi per eum. & apertius idè respondit ipse cõf. 49. num. 3. in princip. vers. nec datur, q̃ idem dominus, cum sit dñs loci, & territorij, & c. & num. seq. uol. eo, ubi citat Abb. & alios in c. n. inis. de iure iurand. Idemq; etiam dicunt Doctores in d.l. i. ff. de acqui. possessio. quos refert, & sequitur Ruin. cõf. 1. in princip. & sub num. 8. vol. 4. ubi propterea concludit, q̃ si Imperator concedit, vel donat alicui castrum, uel curiam, ex tali cõfessione non est fundata intentio illius, cui fuit facta, contra possidentes bona in dicto castro, uel curia, nec est castrum ipsum cõsuetum fuisse in bonis Imperatoris, nisi aliunde probetur, q̃ spectaret, & pertineret ad eum, puta, quòd is, cui fuit facta cõfessio, possidet rem cessantem. & ibi addit, q̃ quòd ubi non probaretur bona per aliquem possideri, censeretur, & præsumeretur esse illius ciuitatis, cuius est territorium, sic intelligendo Castren. & Soci. ubi supra, quos etiam declarat, & intelligit Curt. Iun. cõf. 4. num. 9. vt procedant in eo, qui est dominus territorij, & iurisdictionis secus in eo, qui est dñs iurisdictionis territorij, & c. item nec ubi bona reperiuntur possideri per eum. Et quòd hæc declaratio sit uera, expressè eam tenet declarando Socin. ubi supra, Moder. Parisien. §. 46. qui est penul. in c. 9. num. 14. cum pluribus 549 sequen. † dum querit, an quilibet res sita in territorio alicuius dñi, præsumatur esse alodialis, an uerò feudalis, uel censualis, ita ut dñs territorij, & loci, sub quo res est sita, quā alius dicit allodialè, habeat intencionem fundatam, quòd omnes res sint feudales, uel censuales. Et primò arguit in fauorem domini territorij, quia habens territorium limitatū ab antiquo dñi fundatus de iure communi super toto territorio, & consequenter super qualibet parte, argumento l. pupillus. s. territorium. ff. de uerbo. significatio. & l. forma. §. si uero quis agrum. ff. de cens. & pro eo et adducit Io. Fab. in l. 1. colum. 2. uers. sed si potes, & c. C. de sum. Trin. & fide catholi. s. bñdes Modern. Paris. quòd secundum Io. Fab. Sprentuit, quòd omnia censentur teneri à domino territorij, allegat etiā Io. Fab. in l. 1. C.

V u de

de iur. emphy. ubi dicit, q. qualibet res præsumitur censualis, vel emphyteotica, si residuum, vel maior pars territorij eiusdē iuris sit, deinde arguitur pro possessore, & dño particulari, seu proprietario fundi, q. p. i. dubio quælibet res præsumitur libera, Imperatores, & huius. si de ferui. vrb. prædico. & q. nulla res præsumitur feudalis, vel censualis, per Bal. in c. ceterū. ad finē. de iudicijs. sed allodialis, per eundem in c. i. s. inter huius. si de feu. fuer. cōtrou. inter dom. & agn. & q. dñi terrarum ciuitatum, vel castrorum solū habēt intentionem fundatā in rebus sitis in eorum territorijs, quoad iurisdictionē, per omnes Cano. in c. si diligenter de prescriptio. & plures alios cōcorda. per cū citatos, & maxime per Iacobū de Sāto Georg. in tract. feu. in verb. Dicitur, vassalli promiserunt recognoscere. & in verb. Quiq. inuestiti præstiterunt fidelitatem. Q. m. ē supremus Princeps nō est fundat. in dño rerum particulariū, sed solum quoad iurisdictionem, & protectionē, gl. & Doct. in l. bene a Zenone. C. de quadri. præscrip. tādē dicit esse concludendū, & distinguendū cum Soc. in d. l. i. q. f. habēs territorij limitatum in certo iure sibi competente in illo territorio, & tunc est fundatus in qualibet parte, d. l. æ. de sacra. s. fin. ff. de contrahē. empt. & d. c. i. s. item si quis. quib. mod. feu. amitta. & ibi Bal. & sic distinguit, q. aut dñs superior habet iurisdictionē territorij, & tunc est fundatus in qualibet parte, quoad iurisdictionē tñ, non
 551 aut in dño directo, q. quia iurisdictionē nihil habet commune cū proprietate rerum, nec cū feudalibus, aut censuialibus: aut verō habet dñum ipsius territorij, & sic solum directum terrarū sitarum in eodem territorio, & tūc quilibet fundus territorij præsumitur recognosci in feudum, vel cēsum ab eo tanq. dño directo: si uerō habet territorium limitatum in dño directo terrarum, & ē iurisdictionē earū, & tūc erit fundatus in utroq. s. iurisdictionē, & dicto dño directo; sicq. intelligit Soc. ubi supra, & cōf. 86. in causa comunitatis. uol. i. quod dicit repetitum cōf. 169. vol. 2. & cōf. 127. visis capitulis. uol. i. q. dicit repetitum cōf. 181. vol. 2. & subdit, q. ista distinctio est claus. & necessaria, q. q. inuenitur aliquis inuestitus de iurisdictionē castri, vel territorij alio non adiecto, & tūc ipse nō pōt aliud prætere, q. iurisdictionē. Aliq. inuenitur inuestitus de castro, vel territorio, vel latifundio amplo, certis limitib. designato, & sic de ipso dño vniuersitatis agrorū cū suis fundis, & cēsum intra eisdē limites cōstitūtib. siue cū iurisdictionē, siue sine, & tūc ipse solū habet intētionē fundatā, q. quilibet possessor teneat eū recognoscere in

feudū, vel cēsum, nec res psumitur allodialis, nisi hoc clare pbeatur p possessore, & hoc casu intelligit Io. Fab. ubi sup. secus si territorij, & latifundij nō appareat consistere in certis finibus, & limitibus, q. tūc cessat intētio dñi p dñi, & tūc p dñia, de quibus agitur, sint v. cina p dñis subiectis ipsi dño, ut ibi per eū nu. 7. Et ex istis apparet, inq. ille, q. dñs territorij nō est fundatus in utili dño, siue in proprietate rerū sitarū in suo territorio, sed tñ in dño directo feudali, vel censuali, ut ibi p eū
 552 vers. sed aduerte. Et p dñia pcedunt de plano in rebus, quæ occupata, & possessa reperiuntur p aliquos particulares, nec apparet derelictæ; si uerō nullus inueniatur possessor, tñ constat, q. alias fuerit culta, tūc licet, ut ille ait, Castre. Aret. Soc. & alij in d. l. i. idem dicat, quod de terris, q. reperiuntur per aliquem possideri, tñ ipse cōtradicit ibi nu. 8. ver. lego aut sum in alia sentētia. distingues, q. aut p dñia sunt diu culta a possessoribus, aut nouiter: primo casu fundata est intētio dñi, quoad dñum directū, ut supra; secundo aut casu erit fundata ēt quoad vtile, & pleni dñi, & proprietatem, sicut ēt in possessis per ipsum dñm, vel eius auctores plenum habet dñum. licet ille secundus casus sit cōtra cōmunē, ut ille ait. Stāte igitur prædicta declaratione, q. necessaria, & uera est, patet, q. decisio Soc. & aliorū in oppositū citatorū, q. f. dñs territorij præsumitur dñs prædictorū, & vniuersitatis agrorū, pcedet, & intelligitur respectū directi dñi cōcernentis recognitionē, vel in feudū, vel in cēsum, nō aut plenum dñum agrorū, ergo nō sequitur, q. quis cū sit dñs territorij, vniuersitatis agrorū, partem habeat in utili, & pleno dño agrorum, qui per alium tenetur, nisi quoad directum dñum recognitionem prædictam cōcernēs.
 553 Q. od ergo ex sentētia Soc. dicitur, q. bona quælibet ab aliquo possessa psumi allodialia, id est aliunde non recognita, de q. o. latē per Soc. iunio. cōf. 7. nu. 22. cum pluri. sequol. i. intelligitur, nisi probetur dominium territorij ex parte domini.

Negari tñ nō pōt, quin quæstio sit satis dubia, an dñs castri, iurisdictionis, & territorij, dicatur etiam dñs prædictorū, quæ per alium tēpore cōcessionis non reperiebantur possideri per aliū, p. p. varietatē scribitū. Sed hæc n. hæc posterior sentētia mihi uerior uisā est. Circa secundum principalem dubium supra positum, q. an oporteat eum, cui facta fuit concessio probare de iure concedentis tempore cōcessionis in rebus, & iuribus concessis, duo membra constituenda sunt. Alterum sit respiciens iurisdictionalia, alterum respiciens corporalia bona.

Circā

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 523

Circa primum non puto diutius elaborandum,
 555 f. qm notissimū iuris est, oēs iurisdictiones
 ad Principem pertinere, vel ad habentē can-
 556 sam ab eo, f. & oīs iurisdicō temporalis,
 & spiritualis ab ipso Deo est, & Christo Iesu
 mediatē, vel immediatē, secundum Innocē.
 Hostiē. Archid. Ant. de But. & Abba. quos re-
 557 fert, & sequitur Afflic. decif. 3. nu. 8. f. & q
 variæ fuerint opiniones Doct. vnde imperiū
 habuerit originem. Alij. ut Innoc. in c. no-
 nit. de iud. dixere, q. nesciunt, vnde habuerit
 558 originem. Alij dixerunt, q. a gladio, vt per gl.
 in c. 1. de pac. iur. firman. Alij, q. a fortuna,
 Doct. in l. digna uox. C. de legi. Alij, q. a Deo,
 scilicet Imperio, & etiam Papatus, & quod
 559 f. fraternizant, glo. in §. sancimus. Authen.
 quomodo oporteat Epi. Quod si Imperiū,
 560 & Papatus fraternizant, Imperium tñ est
 maior natu, quia ante Papatum fuit, vt ait
 Ioan. And. in addita Spec. in tit. de iurisdic-
 561 tione. omni iud. in prin. in verbo maximē. Alij
 autem, & pleriq. concludunt, q. a violentia,
 voluntate tñ Dei permissua cōcurrente, ut
 concludit Alberi. in l. cunctos populos. C. de
 summa Trini. & fid. catho. quem sequuntur
 Card. Præposi. Ant. de Rosā. Pet. de Monte,
 quos refert, & sequitur Fel. in c. cum non lice-
 562 at. ad fin. nume. 1. 3. de præscrip. & vltra eos
 Bal. in d. l. benē a Zenone. in l. i. c. in fi. C. de
 quad. præscrip. voluit. Deus omnipotens,
 ut ille ait, q. Populo Romano totus orbis
 subingatur, & q. postea ipse constitueret
 563 Imperatorem, f. cuius auctoritas fuit pos-
 tea in euāgelio, & per ecclesiam approbata.
 Et q. Cæsareum imperiū sit a Deo, pbat Bal.
 in d. l. 1. col. 1. vers. ego addo, & dico. C. de sum-
 564 ma. Tri. & fide cathol. per tex. in §. fin. Auth.
 565 de nō alienan. Clarū est igitur in iure no-
 stro, q. post imperiū Babylonicum seu orien-
 tale, & post imperium Persarum, & Medorū,
 & Græcorum oīs potestas, & auctoritas tem-
 poralis imperij, cepit esse penes Populū Ro-
 ma. qui mox lege Hortētia lata in Imperato-
 rem trāsluit omnē iurisdictionem, l. 1. ff. de
 566 consti. Princi. & l. 2. §. cum legē. C. de vet. iur.
 567 enucle. f. & tunc oīs iurisdicō temporalis
 apud ei pro tempore esse cepit, c. oīs iurisdic-
 tione. de extraordi. capi. feud. & itā concludit
 Alex. cōf. 1. 6. nu. 13. & 19. vol. 5. post Bal. cōf.
 251. sentētia, quā tulim. in prin. in 5. par. ubi
 inquit, q. oīs iurisdicō, & oīs districtus est
 apud Principē, ut merito mundi dñm se ap-
 pellauerit, l. de pcatio. ff. ad leg. Rhod. de iac.
 d. l. benē a Zenone. de quadri. præscript. l. cū
 quærebatur. C. vnde vi. quē propterea corpo-
 rale Deū in mundo fatetur Bal. in c. 1. §. præ-
 terea. l. 1. nu. 21. & 24. de prohibita feua. alien.
 per Fedesicent & Rex Francorū super oēs re-

ges dñe, supra quem est auctoritas Imper-
 568 atoris de iure, licet non defacto, Bar. in l. no-
 fles. ff. de capri. & possi. reuer. quantiūs Ul-
 drad. cōf. 64. per totū, conetur sustinere, Im-
 peratorem non esse dñm totius mundi, itā de
 iure naturali, quā gentium, & ciuiliac etiam
 diuino, eius tamen dicta cōfutar Micha. Vl-
 currim. in tracta. de regi. mundi. §. sed post-
 quam. & ante eum multa posuit etiam Sig-
 gno. de Homode. conf. 1. 18. nu. 9.
 Sed circa hoc dubium, vnde Imperator iurisdic-
 569 tionem habuerit, vt dicendum, q. a Deo im-
 mediatē habuerit, nō autem a Pop. Rom. q.
 Imperator maiorem habet iurisdictionē, &
 potestatem, q. haberet Pop. Roman. l. Barba-
 rius. in fi. ff. de offi. præf. Lucas de Penna in
 l. fi. num. 3. 2. C. de loca. prædio. ciuili. lib. 11. &
 ideo eius potestas est anomala, & nulla lege
 clauditur, fm Bal. in l. 2. nu. 1. C. de crimi. fa-
 570 crilegi. & cōf. 3. 27. pridie. n. col. 3. in 1. part. Et
 q. oīs iurisdicō Principis sit notoria, & iuris-
 571 & de iure, probat Bal. in l. 2. nu. 1. 5. C. de
 seruitu. & aqua. Et q. ad eum oīs iurisdicō
 572 p. pertineat, & ab eo tanquā a fonte fluat, &
 refluat, sicut flumina fluunt, & refluant ad
 mare, firmat Bal. in c. 1. §. ad hoc. de pace iur-
 573 firmā. aliās de alodijs. Curt. sen. cōf. 66. col.
 2. Probus in addit. ad Ioan. Momch. in c. ne
 aliqui. nu. 6. de here. in 6. post And. de HERN. in
 c. 2. si inter dñm, & agnat. Ias. in l. qui Romæ.
 574 §. Seia. nu. 1. §. ff. de verb. obligat. ubi cōcludit,
 f. q. Papa, & Imperator sunt tanquam mare
 circa iurisdictionalia, quod non augetur,
 nec minuit per cōcurrunt fluminum, & ideo
 575 ipsi f. cōcurrunt cum quolibet ordinario,
 & inferiore & Bal. in l. fin. §. fin. in fi. C. de ap-
 pell. ubi dicit mixtū imperiū esse apud ipsum
 fontē, i. apud ipsum principē, & eius mēbra,
 sicut sunt præfides prouinciarū, nō autē apud
 576 Prælatos. & Ancha. confil. 3. 10. tres dñi. nu.
 5. ubi ait, f. quod oīs iurisdicō tēporalis
 ad Imperatorē derinatur, vt a sole radij mul-
 ti, & ab vna arbore multo rami, quorū oīum
 vnitas seruatur in origine, & Thom. Grāmat.
 577 vot. 28. nu. 1. dū dicit, q. iurisdictiones in re-
 gno fluūt a Rege, & refluant ad Regem, & la-
 tius decif. Neap. 46. nu. 1. & seq. & varijs mo-
 dis comprobatur Alex. cōf. 16. & 24. circa prin.
 578 uol. 5. itā f. quod ē minima iurisdicō nō
 potest conferri, nisi auctoritate principis
 mediata, uel immediata, dicit Alexan. dicto
 conf. 24. num. 2. post Bal. in c. 1. §. 1. num. 18.
 de pace Constan. ubi concludit, omnem iur-
 579 isdictionem, & districtum esse apud Cæsa-
 rem, & omnes dignitates ab ipso emanare,
 l. prima §. primo. ff. ad leg. Iul. de amb. Bart.
 conf. 72. nu. 2. per illum tex. & latius Soc. cōf.
 165. nu. 1. uol. 2. Et q. omnis iurisdicō perti-

Vu 2 neat

neat ad Imperatorem, firmat Alex. d. conf. 16. nu. 13. & conf. 24. nu. 3. uol. 5. ita quod de iure fundata est intentio illius, qui allegat omnem iurisdictionem, & potestatem distringendi pertinere ad Imperatorem, secundum gl. in clem. pastoralis. in verbo districtum. de iud. Cano. in c. fin. de offi. Archid. l. deprecatio. ff. ad leg. Rhod. l. bene. d. Zenone. C. de quadri. præscript. c. quo iure. 8. distinct. per que iura ita etiam concludit Probus in c. fin. nu. 568. 8. de iud. in 6. ¶ ubi idem dicit in Rege Fraciz. Duce Mediolani, & alijs non recognoscentibus superiorem. Idem firmat Afflic. in c. 1. nu. 10. & sequen. de capit. qui curi. uendi. & probat etiam Parlamen. Delphin. decif. 542. in 2. par. etiam si inferior prætendat spoliū factum a superiore, ut ibi per eū, 569. ubi concludit, quod propterea qui exercet iurisdictionem in territorio alicuius, dicitur facere ei iniuriam, & uiolare eius territorium, & hoc vltimum repetit cōf. 582. num. 2. in 2. 570. par. ¶ & de dignitatibus regalibus, quæ habent iurisdictionem annexam, ac nobilitate præstant, per ea, quæ not. in c. 1. quis dica. Dux, Comes, vel March. Capic. decif. 32. nu. 10. & sequē. quod earum collatio pertineat ad Imperatorem, probat Bal. in c. 1. nu. 3. de feu. mar. Idemque dicendum est in iurisdictione, merito, & mixto imperio, ceterisque regalibus, de quibus in titulo, quæ sint regalia. in vñbus feudō. Alex. conf. 74. nu. 7. vol. 4. ubi loquitur de salinarijs, & pedagijs, quod sint de 571. reseruatis Principi. ¶ & de iure studij, ut ibi per eū nu. 9. & flumina nauigabilia, portus, & ripatica, ut ait Ripa in l. quamuis. nu. 14. ff. de vltim. & ponit causam, quare flumina nauigabilia dicantur de regalibus, & habetur in d. tit. quæ sint rega. & Bal. conf. 45. casus talis est, Serenissimus Princeps. in 1. par. ubi addit, quod soli Principi leges permittunt de his dispoñere. Et de imperio, quod sit de regalij, habet per Afflic. decif. Neap. 122. nu. 3. prout etiam de decursu aquarum, piscationes, electio & deputatio notariorum ad bancum instituta, cōcludit Curt. sen. cōf. 24. nu. 3. & de redditu salinarum, & gabellarum, Caltr. cōf. 63. ¶ dictus redditus. in fi. in 1. par. & de gabella pistirini panis loquitur 572. Soc. conf. 7. vol. 3. ubi addit, quod regalia huiusmodi non possunt alienari in præiudiciū successorum: & ibi in princ. concludit, quod ius exigendi gabellas est mixti imperij, & de redditu salinarum, quod comprehendatur appellatione regalij in cōcessionē, probat Cuma. conf. 162. in prin. addit tñ Grammati. decif. 573. 105. nu. 23. & seq. quod pedagium, ¶ & gabella, quoad ius imponendi, bene est de regalibus, sed postquam semel est imposita per princi-

pem, eius exauctio non est quid regale: & idem 574. in redditibus annuis, ¶ cōcessionē actū esse, quæ regalia huiusmodi per inferiores ab ipso principe non possunt obtineri, nec haberi, nisi à principe, & ideo petēs ea in iudicio de cōcessionem ostendere, ex quo sunt reseruata principi soli priuatiuē, ita quod non alijs. prout in pedagijs, vel guidagijs, & salinarijs probat Io. And. in c. super quibusdā. §. ubi, Imperatorum, vel Regum, & c. de verbo. signific. & l. eum qui. & l. seq. ff. co. tit. Afflic. super celsit. regni. in 3. par. tit. de mater. possessio. artic. 1. glo. 1. nu. 21. & de iure exequendi, facultate legitimandi, iurisdictionem exercendi, & c. Item redditus piscationum inter regalia connumeratur, c. 1. quæ sint rega. intelligendo tñ secundum Aluaro. ibi, & Dec. cōf. 197. ubi et loquitur de iure venandi, aucupadi, & iure piscandi, quamuis neget esse de regalibus. Item de hortis publicis capestribus, & alijs regalibus. dicit Io. de Ami. conf. 8. nu. 55. quod Italia sunt ipsius principis, & ius creandi tabelliones, ut tradit Nico. Boe. decif. 104. nu. 19. et quoad iurisdictionē. Idē probat Bal. in cōf. 161. pponitur, quod cōe Terdone. col. 2. in 3. par. dicens, omnes iurisdictiones pertineat ad supremā potestatem Imperatoris. & cōf. 370. verba rescripti. in prin. & nu. 2. in ea. par. dicens, quæ regalia, quæ admodum & cetera regalia pertinent ad Imperatorem de iure communi, licet in Italia hoc non seruetur, quia Cæsar ea non percipit de factio, sed oīs ciuitas, & municipium habens publicum solū ad se spectans, ratione publici soli vñtigalia percipit, & ita usurpatum videmus, nec possulum mūdum renūciare, & iamdiū obseruata immutata, ut ille ait. sequitur Ruin. cōf. 22. nu. 3. uol. 1. dū firmat, quod oīs iurisdictione, & districta est apud principem, nisi prius cum alteri concesserit. Idem firmat Bald. confil. 233. factum, super quo consilium petitur numero secundo. in d. tertia parte. dicens, quod Imperator est dominus in capite totius iurisdictionis, per l. 1. §. cum vrbem. ff. de off. c. præf. & vrb. & cū plu. concordant. de quibus per eum. Et quod pedagia, cum sint de regalibus, non possint de iure inferiores à Principe colligere, nisi habeant priuilegium, firmat Bal. consilio 9. in causa passagij. in secunda parte, & consilio 369. ius percipiendi pedagium. in ead. par. 575. ubi concludit, quod ista iura pedagiorum sunt specialiter reseruata superiori in signum superioritatis, sicut & cetera regalia, per tex. in l. competit. C. de præscriptio. 30. anno. vnde qui deducit ea in iudicium, dicitur allegare dominium in iudicio, ut per Socin. in suo tra. de. de nomin. per totum. & Dec. consilio 443. ubi loquitur in pedagijs, quod

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 525

quod si per priuatum non nisi cum priuilegio, & concessione obtineri non possunt, utque absolute concludendum est, priuatum incapax esse iurisdictionum, quia quod
 176 † fieri non potest, nisi cum principis dispensatione, utique impossibile dicitur esse, de iure, Abb. in c. quod Dei. num. 8. de stat.
 177 mona. † & quod iurisdictionalia non possint in aliquem transferri sine principis licentia, Bal. consil. 133. factum super quo, &c. colum. 2. in quarta parte. in antiquis. Vnde etiam non potest quis eam a se abdicare sine licentia Cæsar. l. penul. ff. de offic. presi.
 178 In † generali enim, & indefinita concessione nunquam venit, nisi ius, quod habet concedens, & hoc in titulo lucratio, Afflict. in c. 1. nume. 51. de capi. qui curi. vendi. Quia ratione Castren. consil. 406. satisfaciendo singulis. numero 4. in prima parte. concludit, † quod de iure, & sui natura imperium, & iurisdicção est penes principem in fingum superioritatem, † quia iura regalia sunt ad decus, & honorem imperialis, & regie celsitudinis, Afflict. in consil. ea, quæ ad decus. in princip. & ibi in mero imperio exemplificat, quod sit de regalibus, cum plur. concordant. & clarius ibidem nume. 6. & in c. 1. nume. 3. de capi. qui curi. vendi. addit angarias per angarias, & passagia, ac ius tractæ, & exitus computari inter regalia, & nume. 52. & molendina existentia in aqua caltri, nisi sint priuatorum. Præpo. tamen in d. c. 1. colum. 4. tenet, molendina iure priuato per priuatum haberi non posse, & ius competens castro esse de pertinentiis caltri. & latius de mero imperio, quod sit de regalibus, per Afflict. d. constitutione ea, quæ ad decus. colum. 1. Item redditus salinarum sunt etiam de reuerentiæ principis: possunt tamen per eum concedi, vel locari simpliciter, Dec. consil. 292. in princip. loquens in ciuitate Florentie. Furni autem non sunt de regalibus, secundum * communem opinionem Doct. in d. c. 1. in verbo argentariæ. quæ sit regal. quam sequitur Zaf. consilio 16.
 181 nume. 6. volum. 2. † Item redditus salinarum sunt de regalibus, in titulo quæ sint regalia. Potest tamen per principem in feudum, vel emphyteosim concedi, vt per Goffre. in l. generali. §. vxori. ff. de usufruct. lega. ubi attestatur, se vidisse literas Imperatoris bullatas de auro, qui concedebat Archiepiscopo Arelateni salinas tanquam regalia.
 182 Consequens est igitur, † vt dixi uetregalia,
 183 † quæ quidem dantur, ut itinera tutantur, alias quod ea exigentes ad restitutionem teneantur, Bal. de pact. iur. fir. §. conuentionales. & iurisdictionem non posse ha-

beri iure proprio, sed a principe, & ipso superiore, ad quem pertinet haberi debere ex concessione, vel permissione, ut dicit Rosse. in suis libellis de interdicto vnde vi. ubi firmat, quod ius exigendi pedagium, non nisi ab Imperatore haberi potest, per tex. in l. 1. C. de vectig. & comm. l. 1. & 2. C. noua vectig. insti. non po. & iure cudiendi monetam, quod pertineat ad Imperatorem solum de iure, & aliquibus alijs ex consuetudine, uel priuilegio, ponit Guid. Pap. decis. 490. & in iurisdictione loquitur Bald. In
 184 † molendinis autem aliud ellet dicendum, quia iure priuato, possunt possideri, maxime quæ sunt super flumine priuato, secundum Præpos. Alexan. in c. 1. colum. 4. de capi. qui curi. vendi. Bald. in d. consil. 161. loquendo, ut ille ait, de iure Romanorum, quo cauetur, iurisdictionem exerceri non posse, nisi per magistratus, qui diuersis nominibus appellantur, quorum creatio ad principem pertinet, ut dixi, per tex. in l. 1. §. cum urbem. ff. de offic. præsid. cum alijs, de quibus per eum. facit tex. in l. 1. §. ius publicum. ff. de iust. & iur. & l. priuatorum. C. de iurisdicção. omni. iudi. Idem sentit Alber. de Rosa. in l. fin. nume. 12. colum. 7. in fin. eod. titulo. ubi dicit, † quod priuati non possunt iurisdictiones possidere, quod si iure priuato haberi, possideri, vel exerceri non potest, ergo nec in alium transferri, l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verborum obligat. & ita firmat Bal. ad literam in dicto c. 1. §. ad hoc. nume. 3. de pace iur. firman. & in c. 1. quæ sint regal. & in lege priuatorum, lason. consil. 146. colum. 4. versic. tertio, ultra auctoritates. nolum. 2. & quod iurisdicção non nisi a superiore haberi possit, firmat Bar. in l. si quis vi. §. differentia. in ff. de acquir. pos.
 186 sessio. † Sic & in feudis regalibus, quod omne commercium sit prohibitum, sine domini consensu, Afflict. decis. 123. nume. 3. facit id, q. not. Bal. in l. & si dotis. colum. fin. versic. sed quomodo cognoscant, utrum res sit in com.
 187 mercio. C. de iur. dot. ubi concludit, † quod quando res non potest alienari, propter perpetuam rei qualitatem, ut res sacra, religiosa, &c. tunc non dicantur esse in commercio nostro. quamuis & pro feudis quaternatis, quæ sunt publica detur etiam interdictum de re priuata, vt per And. de Iser. in c. imperiali. §. illud quoque. nu. 70. in fide prohib. seu. alie. per Feder. Nec ab ista opinione recessit Bal.
 188 in Authen. hodie. C. de iudi. † licet dicant eos, qui habent imperium iure proprio, posse egredi terminos iuris communis, propter eum ius enormitate. Intelligi enim debet iure proprio, id est, iure ordinario. l. penul.

V u 3 §. cum

589 § cum propriam. ff. de offic. eius, & c. ¶ Nam iurisdicción ordinaria competit illis tantum, qui sunt electi a collegio, vel vniuersitate, vel ab aliquo superiore, vel confirmati, vt per l. more maiorum. & Doctor. in l. 2. ff. de iurisdicción. omn. iudi. & ita concludit Abb. in cap. cum ad ecclesiam. num. 5. & septimo, de off. ordi. & melius in c. que final. num. 2. eod. 590 titulo, dicens post alios, quod iurisdicciónem ordinariā dat princeps, vel cōsuetudo. Eam autem rationem esse puto, quam ponit Bal. in consil. 439. Apulus. colum. 2. versic. 3. 591 probatur. in 3. parte, ¶ quia omnis iurisdicción est potestas de iure publico introducta, d. l. 1. §. publicum. ff. de iust. & iur. & glo. in definitione iurisdicciónis in l. imperium. in glo. magna. ff. de iurisdicción. omn. iudi. quam Docto. * communiter sequuntur ibi, dum. 592 concludit, ¶ iurisdicciónem esse potestatem de publico introductam cum necessitate iurisdicendi, & aequitatis statuendæ. sequitur Paul. de Cast. in consil. 179. in causa. colum. 1. versic. 2. ratio in secunda parte, post Bal. in d. §. ad hoc. nu. 3. & idem firmat Bal. in capi. 2. de duo. fra. 2. capita. in vesti. dicens, 593 ¶ quod habens districtum, vel iurisdicciónem dicitur persona publica. sequitur Siluan. in tracta. de feud. recogni. capite 100. & 103. & pro ea datur interdictum de locis publicis, & sacris, l. secunda. §. quædam. ff. de interdict. quem ita intelligit Bal. in l. 1. col. 2. C. si de moneta. possessi. fac. appel. & sentit Anchara. consilio 142. numero 3. vbi dicit, 594 ¶ quod licet priuata persona non possit præscribere iurisdicciónem, vel imperium, tamen in casu suo non est illa priuata persona, sed publica, quia præses est provincie in suo territorio, in quo iurisdicciónem exercet. Et ratio potest esse, quare iurisdicción per 595 priuatum præscribi non possit, quia ¶ que non sunt in commercio nostro, non præscribuntur vilo tempore, secundum Bal. in l. super longi. numero 13. C. de anna. exceptio. in principio. Quantum ad secundum membrum, res pen. 596 det ab illa quæstione, ¶ an dominus iurisdicciónis, & territorij præsumatur etiam dominus agrorum in ea existentium, de qua factis supra fuit uisum. Et tenendo partem negatiuam, dubio procul concludendum est, 597 ¶ oportere probare de iure concedentis, ut supra late probauit in secunda conclusione præcedentis articuli. Superest modo tertium dubium supra propositum, 598 situm, ¶ nunquid is, cui fuit facta concessio, potuerit iura huiusmodi concessa subijcere alicui fideicommissio. Et breuiter in hoc considerandum est, qualis fuerit huiusmodi

concessio, quia si perpetua fuit pro se, & heredibus suis citra feudi commemoratiōnem, res erit aperta pro affirmatiua: quia 599 ¶ in resua quilibet est modera: or, & arbitet; si vero pro descendentibus, vel masculis, & huiusmodi facta sit, non poterunt illa subijci alicui fideicommissio, Bar. in l. ut iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. libero. & alibi sæpè per Doctor. legendo, & consulendo, quos longum esset recensere.

600 Si verò essemus ¶ in simplici confessione, nullam aliam personam, quam eius, cui fuit facta concessio, respiciente, & isto casu respectu iurisdictionalium existimo eam personalem iudicandam esse; quia huiusmodi iurisdictionalia ad differentiam aliorum, quæ sunt ad quoscunque transitoria, ut haberetur in l. quod dicitur. ff. de uerbo. significat. & in locis communibus, illa non sunt sui natura transitoria ad hæredes, & alias personas: quia in dubio iurisdictionalia censentur cōcessa precario nomine, per Bal. in l. 2. col. 3. C. de seruitu. & aqua. & Bar. in l. sequitur. §. si uiam. in fin. ff. de usufructu. quatenus format quæstionem in nobili exercente iurisdicciónem in castro alieno, ¶ quod si deiciatur ab exercitio iurisdictionis, huiusmodi iurisdicción non acquiritur deiciēti, sed conuolat ad Imperatorem, nisi aliud sonent concessio, ut ibi per eum. Et ad hoc facit, quia concessio iurisdictionalium, & regali censetur personalis ex parte dantis, & accipientis, Calca. consil. 102.

Non omitto autem illud, quod sæpè dixit Bal. 602 ¶ quod iurisdicción, quoad territorium, est tanquam nebula supra paludem.

Hoc fuit omisum per errorem, & cadit supra in x. 1. q. ante nu. 164.

Illud autem non prætereo circa hanc quæstionem, & articulum, an filij superfluitum vocati intelligantur ita de eum substituti, si parentes eorum supersint, & sic restrictiue, an vero demonstratiue, subijcio casum superioribus mensibus mihi propositum in vna Placentina de Cigallis.

1	2				
Carolus	Ioannes				
Testator					
3	4	7	5	6	
Aurelius	Hermes	Barth.	Io. Felix	Sépronius	
	8				
Carolus					
capitaliter					
bannicus			Ioannes, Q. Metellus, Horatius		

Caro-

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 527

Carolus primus heredem sibi vniuersalem instituit Ioannem eius fratrem, & post eū Dominos Aurelium, & Hermetem filios Domini Ioannis, & eorum primogenitos, & primogenitos primogenitorum, & ultimo eorū decedenti voluit, q̄ succedat alius ex filiis dicti Domini Ioannis, qui erit dignior, & post eam digniorem quodcumque decederit eius primogenitum, & successiue de primogenito in primogenitum, donec eius linea durabit, & sic successiue de digniore in digniore, & cuiuslibet dignioris primogenitū, donec durabit linea masculina descendentiū omnium prefati Domini Ioannis fratris sui, & si contingat &c.

Mortuo dicto testatore, & alijs, suprà nominatis ordine, quo suprà, & tandem dicto Dño Carolo iuniore, quia capitaliter fuit condemnatus, orta est contentio inter Dominū Ioannem iuniorem filium Dñi Ioā. Felicis ex vna, & Dominum Horatium filium Domini Sempronij ex altera primogenitos eorū parentum, quos eorum debeat admitti.

Pro discussione igitur præsentis causæ tria videnda sunt.

Primum est, an Do. Io. Felix pater Do. Ioannis principalis nostri tempore eius mortis fuerit dignior Do. Sempronio eius fratre.

Secundum est, an oportuerit eum superesse tempore defectus linearum D. D. Hermetis, & Aurelij pariter fratrum prius vocatorum, & hoc ad effectum successiue admissionis eius primogeniti.

Tertio, an consideranda sit dignioritas inter dictum Do. Ioannem primogenitum dicti Do. Io. Felicis, & Do. Horatium primogenitum dicti Do. Sempronij.

Circa primum dicendum est breuiter, dictum Do. Io. Felicem fuisse digniorem Dom. Sempronio, donec vixit, & ratione ætatis; quia maior ætate erat, & ratione diuitiarum, vt alias fuit dictum. Nam quamuis an dignior quis altero dicatur, pendeat à iudicis arbitrio, vt est * cōmunis opinio, de qua p. Dec. in c. des. nu. 8. de rescript. tamen hac in re, in qua testator habuit rationem seruandæ agnationis, videtur, q̄ is dignior dicatur, qui est ditior: quia per diuitias agnatio melius cōseruatur, si quis à liberis. in fine princip. ff. de libe. agnoscen. & ideo quis nedum propter scientiam, & mores, sed etiam propter diuitias, inquit Innoc. in c. pen. nu. 1. de rescript. quem honorē ipse appellat, dignior dignoscitur, & nobilitatem appellat Alex. ad Bal. in l. Imperatores. §. i. ff. de decurionibus, & pulchrè Alber. ibidem in princ.

Et non etiam est dubium, q̄ senectus nobilitat hominem, vt alias dixi, per l. semper. ff. de mu-

ner. & honor. & ita dicit Alberic. vbi suprà, nume. 3.

Et hæc quidem conclusio de plano procedit in præsentī specie, quia non fuit probatum ex aduerso, quod Do. Sempronius esset miles grauis armaturæ Regis Philippi, & Venetorum, vt ex aduerso prætenditur: quia præter id, q̄ cōmuniter Doestores in l. centurio. ff. de vulga. & pupillar. vbi Ripa nu. 9. milites nostri temporis non gaudent priuilegijs militum iuris antiqui, qui erant nobiles: tamen vbi etiam contraria opinio esset vera, oporteret probatū esse, quod ille erat matriculatus, leos. C. de off. c. magistr. milit. lib. 12. & lex eo tempore. ff. de testam. milita. & quod iurauerit mortem subire pro Republica, & alia requisita habuerit, de quibus per Bal. consil. 45. recolo. in princ. in §. para. & q̄ etiam morauerit in castris, & fuerit in numero stipendiatorum, seu salariatorum, Ripa vbi suprà.

Præterea vbi etiam requisita probata essent necessaria ad assumptionē militiæ, & sic probatum fuisset dictum Do. Sempronium militem fuisse, nihilominus militia huiusmodi nihil obesset, quominus dictus Do. Io. Felix dicatur fuisse dignior, eo potissimum fundamento, quia miles non dicitur habere dignitatem, vt concludit Bar. in d. lex eo tempore. nu. 3. fide testam. milit. & est bonus text. in l. pen. ibi, militiæ, vel dignitatis. C. de paci. ponderando illam alternatiuam, quæ proprie cadit inter diuersa, vt signatè post alios plures per eum citatos lat. ibi num. 1. concludit, q̄ militia non est dignitas, sed nec etiam nobilitas. inferens propterea ad decisionem antiquæ illius questionis, an doctor præferatur militi, q̄ cum Doctoratus sit dignitas, militia autem nequaquam, iure merito decimū fuit doctorem præferendum militi.

Et insuper cum in dicto Do. Io. Felice ultra naturalem nobilitatē cōcurreret duplex qualitas scilicet senectutis, & diuitiarum: in dicto autem Do. Sempronio vna tantum, scilicet militiæ, profecto duplex funiculus firmitus vrget, & præualere debet. l. pen. ff. quod met. caus. cum vulgar.

Ad secundum, quod maiorem habet difficultatem, breuiter etiam puro negatiue concludendum ad effectum, de quo queritur, scilicet admissionis dicti eius primogeniti, nā quamuis ad effectum successiōis in bonis, de quibus agitur, in persona Do. Io. Felicis oportuisset eum extare tempore defectus lineæ dicti Do. Aurelij, vt dicimus in materia primogenituræ, q̄ ad hoc vt primogenitus succedat, non sufficit eum ante alios natum, nisi

nisi etiam is extet tempore delatæ successio-
nis, sen feudi aperti, vt est text. in l. Titius. in
fi. ff. de suis, & legit. Alba consil. 106, per tot.
& probatur etiam in l. ex factio, §. si quis autem
susceperit, ff. ad Trebellian. quem textum ad
hoc expendit Bald. in consil. 27. §. in 1. part. &
concordan. per Menoch. consil. 97. col. 1. &
seq. vol. 1. Grammat. decis. 1. nu. 17. in 3. fun-
damento, dum concludit, q. ius filiationis
extinguitur cum persona, non tamē ius suc-
cessionis, nec quō ad alios effectus, ut ibi, &
p. Menoch. vbi supra num. 109. versita pariter
& c. concludens q. quantum ad alios effe-
ctus, qui non recipiunt effectum eius suc-
cessionis, sufficit quandoq. eam extitisse, licet
non superuixerit tempore delatæ suc-
cessionis, inter quos est ista, ad effectum, ut eius
primogenitus patris præteratur, de quo p.
Tiraquel. de primogenitu. q. 3. Grammat. d.
decisio. 1. loquens in filio secundogeniti, qui
quidē secundogenitus decessit mortuo pri-
mogenito, & superstitē patre communi, q. fi-
lius secundogeniti præteratur tertio genito
eius patris, ea potissimum ratione, quia ne-
pos representat personam patris, & subin-
trat in eius locum, §. reliquum. authentic. de
hered. ab intest. & §. cum filius. Institut. cod.
Grammat. vbi supra num. 16. ad fi. & ex vi sub-
rogationis, vt ibi per eum. Imō etiam ex pro-
pria persona potest dici vocat^r talis primo-
genitus ad patris exclusionē, quia in dispo-
sitione vocantur primogeniti, & hoc maxi-
me, quando feudum est indiuisibile, alias se-
cus, vt ibidem per eum: & probat Aret. consil.
162. nu. 1. in fin. quidquid alias Menoch. res-
pectu representationis contradicat consil.
269. nu. 48. in fi. vol. 3. & respectu secundi nu.
27. in fi. & seq. etenim eius consultatio con-
funditur ex his, quæ dixi supra, & Tiraquel.
de primogenitu. q. 40. nu. 39. & plur. sequen. Id
quod optimē conuenit huic nostræ speciei.
nam si dictus Do. Ioānes primogenitus Do.
Io. Felicis prædefuncti admitteretur ad ex-
clusionem Do. Sempronij, si superesset, mul-
tō magis debet excludere eius primogenitū,
& hoc satis apparet prouisum per testatorē
nostrum, dum dixit, q. si contingat ipsorum
scilicet Hermetis, & Aurelij lineam extingui
vltimo decessenti succedat alius ex filijs dicti
Do. Ioānis eius fratris, qui erit dignior, &
post ipsum, quandocunq. decesserit, eius pri-
mogenitū, & sic de digniore in digniorē & c.
Illa enim verba, Succedat q. erit dignior, res-
piciunt casum, quo ipse dignior velit succe-
dere, q. eum oportet superesse tempore obi-
tus vltimi dictorum priorum fratris, de quo
nunc non agitur, alia autem verba, Et post
eum, quandocunq. decesserit, respiciūt eius

primogenitū, vt habeat ipse succedere, etiā
si pater eius dignior iamdiu etiā ante mor-
tem ipsius testatoris prædecessisset, ponde-
rando illud verbum, Quandocunq., quod
signat compendiosam substitutionem, quæ
complectitur omnia tempora, & vulgarem
substitutionem, quæ in se continet casum
impotentis, & voluntatis, & qui casus impo-
tentis comprehendit etiam casum mortis
Dom. Io. Felicis, etiam viuente testatore, ut
pulchrē per Ruin. consil. 28. in fine, vol. 2. Bar.
& alij in l. centurio. ff. de vulg. & pupillar.
quamuis quandocunq. hoc non sit perpetuum,
vt per Menoch. d. consil. 269. nu. 44. &
plur. sequen. vol. 3.

Est verum, q. hæc vulgaris regulatur secundum
naturam fideicommissariæ in aliquibus, vt
concludit Alciat. consil. 488. his superioribus
diebus. nu. 14.

Nec potest probabilis ratio differentię adduci
inter primogenitum, & digniorem illo ca-
sum, quia sic qualitas primogenituræ se-
mel quæ sita, idest ab ipso natiuitatis exor-
dio nūquam amittitur, itā nec qualitas di-
gnioritatis ex ætate quæ sita, & etiā ex diui-
tijs, nisi maior qualitas exaduerso probet,
velhic, q. non durauerit, prout tamen præ-
sumitur durasse, ad tradita per Doctores in
l. ex persona. C. de probat. quamuis hæc qua-
litas dignioritatis potuerit variari per ac-
quisitionem dignioritatis, quæ fieri potuit per
Dom. Sempronium, nō tamen fuit variata.
Et hæc possibilis variatio non habet alterare
dispositionem rei respectu status, in quo re-
peritur, vt inter cetera videmus i iure fidei-
commissi, quod habet substitutus pendente
conditione, de quo per Bar. in l. si potest. nu.
8. & seq. ff. de acqui. hered. licet fieri possit, vt
ad nihilū redigatur, puta, si substitutus de-
cedat pendente conditione, l. 1. §. pro secun-
do. C. de cadu. tollen. Et est etiam possibile,
quod dignioritas augeatur in eo, qui est di-
gnior, & sic sufficit æquiparationem adesse
in casu, de quo agitur, l. Stichus. ff. de ma-
num. testam.

Nec est verum, q. primogenitura sit fundata in
iure representationis, quæ solum habet lo-
cum in successione ascendētis, vel patris, de
quo in §. cum filius. Institut. de hered. quæ ab
intesta. Dec. consil. 1. quia verius est, eam quæ
locum habere in successione transver-
salium ex verisimili mente cōstituentis pri-
mogenium, maioratum, seu primogenitu-
ram, Didac. practic. q. cap. 8. car. 27. i. col.
3. in 1. conclusio, per totam, & d. s. cum fi-
lius. solum procedit in hereditate, quæ iure
communi defertur.

Non etiam potentius ius, aut maiorem spem
succe-

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 529

fruccedendi in primogenitura pro se, & eius prole habet secundum, vel tertius genitus, qui viuentis primogenito decessit, quam habuerit D. Io. Felix viuentis eum antecedentibus, & tamen euacuata linea primogeniti admittitur linea secundæ, & sic deinceps, vt infra dicam, ergo, arguendo ab identitate rationis, I. adigere. s. quamuis. ff. de iure patrona. l. i. I. lud. ff. ad leg. aquil. & concordant. per Alex. consil. 54. nu. 3. vol. 4. cum vulgar.

Non potest ergo linea Dom. Sempronij admitti ad successionem huiusmodi, nisi prius euacuata linea, & colonella Dom. Io. Felicis dignioris, prout testator voluit admitti aliu digniorem, & testatoris fratribus, nisi prius euacuata linea dd. Hermetis, & Aurelij, prout et videmus in terminis primogenituræ, si quis decessit relictis pluribus filiis vocatis ordine ad primogenitum aliquam, q. quilibet eorum admittitur gradatim secundum eorum nascientiam, ita tamen secundo loco natus non admittitur, nisi prius expleta linea primo loco nati, & sic succedat, vt est rex. in c. 1. de natu. succel. seu. quamuis illa lex loquitur in dispositione vocante proximior, & quæ dixerit a materia primogenituræ, vt post Castr. de quo infra Menoch. consil. 269. sub nu. 50. vol. 3. & ad instar successorij edicti, vt in vna Hypalensi maioratus responsit Castr. consil. 164. col. 5. in fi. verbi applicando igitur ad casum nostrum. & verbi. & quousque aliquis superaret de primo capite. in 2. par. & in lis potest. ff. de acq. hered. Afflicti. in c. 1. in fi. sub nu. 77. verbi. & pro ista opinione, de succel. seu. Cell. post Bal. per eum citatum consil. 49. nu. 17. & 27. de quibus non meminit Cepha. qui idem tenet, Cephal. consil. 271. sub nu. 22. & alibi sæpe per Doctores. & loquitur Bal. supra per Cellum nu. 27. citatus, quando testator instituit pluribus eius liberis dixit, q. bona vadant de liberis in liberos, & unus eorum decessit pluribus filiis relictis, q. illi patrius præterantur. & plures concordant. citat Didac. vbi supra, & ibi car. 27. col. 2. in prin. addit, q. id, quod dicitur, patrum cum nepote admitti in successione, non procedit, vbi res ad vnum ratum est peruentura, vt hic.

Et ita in simili fuit iudicatum per Senatu Mediolani de anno 1581. die vigesimatercia No- uembris in causa terre Syluani inter Comites de Petra scilicet Carolum ex vna, & Alphonsum ex altera cōiunctos meos in casu, quo Comes Brunorius de Petra quinq; habens filios, scilicet Mauritium, Hercule, Clementem, Carolum, & Brunorium prælegauit feudum Syluani dicto Co. Mauritio eius primogenito, & voluit, q. post eius mortem

succedat filius eius maior natus, & sic succedat, ita q. maior natus semper succedat. & mortuo dicto Com. Mauritio sine filiis & succedat alij eius filij, videlicet primogenitus, & maior natus, vt in præordine successio. & mortuo dicto testatore, succedit Co. Mauritius Episcopus Vigleuani, quo mortuo succedit Co. Hercules, & eo viuentis decessit Co. Clemens relictis dicto Co. Alphonsus eius filio. Postea decessit dictus Co. Hercules secundus genitus dicti Com. testatoris sine filiis. Vnde super successione dicti feudi orta est contentio inter Co. Carolum quartum genitum dicti testatoris, & Co. Alphonsum filium dicti Com. Clementis tertii geniti dicti testatoris defuncti viuentis dicto Co. Hercule secundogenito. & tandem, vt dixi, Senatus determinauit, dictum Co. Alphonsum præterendum esse dicto Co. Cerolo eius patris, & mortui supradicti rationibus, & quidquid contrarium responderit Menoch. consil. 269. vol. 3.

Nec obstat si dicatur, q. non enenit casus substitutionis prædictæ, quia vltimo dictorum Hermetis, & Aurelij decesserit facta fuit substitutio de digniore, & eius primogenito, & linea Aurelij non fuit euacuata, quia adhuc viuit filius eius, licet sit capitaliter bannitus, & sic non est mortuus naturaliter, prout importat verbum, Decesserit, de quo supra. ex facto. s. ex facto. ff. ad Treb. l. Statius. que est antepen. s. Cornelio Felici. ff. de iure iurici.

Quoniam respondetur, q. imò statè Decreto, q. taliter bannitus possit imponere offendi, filius ille habetur pro mortuo, gl. in s. relegati. Institui. quib. mod. ius patr. pote. solui. & concordant. per Alex. consil. 12. nu. 8. in 8. fundamento. vol. 1. vt ibi per eum, & hoc iure in dies vtimur.

Vnde sufficit dictum Do. Io. Felicem ad tempus eius mortis fuisse digniorem, postquam testator dignioritatem in tempus futurum solum desiderauit, vel ad tempus euenientis conditionis, vel mortis dicti dignioris, ponderando verba illa superioris relata; nec minus dictus Do. Ioannes dici debeat primogenitus dignioris, licet eius pater iam mortuus esset, quia illa verba, et post ipsum, quia docunq; decesserit, eius primogenitum, illa pronomina ipsum, & eius stant demonstratione illius, qui quandoq; fuit dignior, vel tempore euenientis conditionis, vel mortis eius, l. Mela. in princ. ff. de alimen. & c. bar. legat. & concordant. per Alciat. cōf. 484. facie primogenitum. loquens in dispositione vocante superexistentes, & eorum filios, q. nō requiratur, eos superesse tempore euenientis conditionis, sed sufficit, q. extiterint tempore testamenti.

flamenti, ut eorum liberi admittatur, & cō-
fil. 96. verba pacti vbi loquitur in casu, quo
fuerat dictum, q̄ filius masculus primus, &
descendentes ex eo de maiore in maiorem
succedant in bonis.

Et ideo licet illud pronomen, & post ipsum, re-
gulariter sit restrictiū ad præcedentem,
& sic videatur respicere eam digniorem, qui
erit tempore euientis conditionis, Bart. in
l. 1. ff. de recepta. & concordan. per Paris. cōf.
18. nu. 3. & seq. vol. 2. cōcludentem eam di-
dionem esse relatiuam, & repetitiuam præ-
cedentium qualitatum, nihilominus hæc
conclusio non est perpetua. etenim nō pro-
cedit, quando illud pronomen est ambigū,
quia ad plura potest referri; tunc enim non
fiat relatiuē ad omnia præcedentia, vt con-
cludit Corn. conf. 9. col. 6. in princ. vol. 1. &
concordan. per eundem Paris. conf. 86. nu.
157. vol. eod.

Pateret illud pronomen, & relatiuū ita de-
mū repetit omnia præcedentia, quando pu-
re, & simpliciter fuit probatum, alias secus,
vt cōcludit Bar. in l. fi cui. la. 1. §. 1. ff. de leg. 1.
quatenus concludit, q̄ si inquisitus, vel accu-
satus, q̄ cognouit Bertam uxorem Sempro-
nij respondit se cognouisse dictam Bertam,
non ideo tamen cēsetur fateri eam uxorem
Sempronij, sic & fideiussor cōuentus per ere-
ditorem respondēdo petitori, & libello ad-
uersarij, negando narrata prout narrantur,
non cēsetur negare se esse fideiussorem, ut
post Spec. per eum citatum, sequendo etiam
Bar. vbi supra respondit Corn. cōf. 103. col.
pen. in fin. vol. 1. inferens ad responsionē da-
tam articulo, & positioni factę per aduersa-
rium, q̄ A. fecit testamentum solenne scrip-
tum manu B. Sed sic est, q̄ in præsentī spe-
cie non simpliciter testator relationem ha-
buit ad digniorem, qui erit tēpore euientis
conditionis, sed ad digniorem, qui erit
tempore obitus ipsius dignioris, vt supra pro-
bauit, ponderādo illa verba, Et post ipsum fi-
lium digniorem, quandoque decesserit
&c. ergo &c.

Et ex his cessat, quod dicebatur D. Ioā. Felicē
tanquam digniorem non posse dici vocatū,
cum non possit demonstrari, quia is non su-
perfuerit tempore euientis conditionis,
ad quod tendunt argumenta facta per Me-
noch. d. conf. 2. 59. in prima dubitatione cōtra
Co. Clementem Prætram.

Etenim dici potest in primis, q̄ satis dicitur ip-
se vocatus ex eo, q̄ testator vocauit digni-
orem quemcūq; p̄o tempore, licet nō fue-
rit adnūsus, quia non adfuit tempore puri-
ficatę dicte conditionis, cum ita, §. in fidei-
commisso. ff. de legat. 2. & ad hoc facit, quia

paria sunt, q̄ q̄ sit nominatus nomine pro-
prio, vel simpliciter, seu in genere, puta in di-
positione vocante superflitem, vt post Dec.
& concordan. per eū citatos Simon de Prætr.
in tracta. de interpretat. ult. volunta. lib. 3.
car. 321. nu. 15.

Secundo dico, q̄ et si id verum esset, tamen non
sequitur, q̄ eius primogenitus sit exclusus
stante dispositione dicti testatoris vocante
primogenitum dignioris quandocūq; de-
cedentis, qui propterea ex persona sua, vt in
feudo, in quo masculi sunt vocati, q̄ illi om-
nes dicantur venire ex persona sua, c. 1. §. 1.
qui feu. da. poss. & in c. 1. de successio. feud.
Ripa in l. ex facto. §. ex facto. nu. 1. in ff. ad
Trebel. Bar. in l. vt iurandi. §. si liberi. in
prin. ff. de ope. liber. & supra etiam dixi citan-
do Aret. d. conf. 163. nu. 1. in fi.

Quamuis igitur D. Ioannes filius D. Ioan. Fel-
icis non possit dici natus ex patre, qui fue-
rit tempore purificatę conditionis, tamen
fuit eius primogenitus tempore, quo pater
eius mortuus est.

Vnde patet malē sensisse Menoch. vbi supra in
2. dub. nu. 28. & seq. dum cōcludit, Com. Al-
phonsum filium primogenitum Com. Cle-
mentis non posse dici vocatum, quia nō re-
peritur nominatus in dispositione illa, & q̄
pater eius nō etiam est vocatus. etenim quid
sit respectu aliarum rationum, quibus
ipse vituit, & quas nō discuto, quia nō
faciunt ad rem præsentem, & non intendo
iudicium meū interponere inter illos DD.
paris apud me affectionis, & coniunctionis,
dico, q̄ illa duæ rationes non possunt subsi-
stere, quia verius est etiam Co. Clementem
fuisse vocatum, non tamen admissum, quia
non adfuit tempore obitus eius, qui cum
præueniebat, & id supra satis probauit.

Et insuper dixi nihil refragari, quominus di-
ci possit vocatus eius filius, postquam di-
positio dictabat, q̄ mortuo primogenito
reliquis filij succedant, videlicet primogeni-
tus, & maior natus, & post eum eius primoge-
nitus &c. Fortius autem in proposito idem
dicendum est, ex quo conuenit clausula cō-
pendiosa substitutionis facta dicto D. Ioā.
Felici, de qua supra fuit satis dictum.

Non etiā obstat, q̄ ex quo D. Bartholomæus
alius ex dictis fratribus, qui erat iurificus
tutus, & senior D. Ioā. Felice præcedebat eum,
& superuixit D. Ioan. Felici, non potuit D.
Io. Felix dici vnquam dignior ex dictis filiis,
vt de se patet, & probatur ad instar secundi-
geniti, qui non potest dici primus, donec vi-
xit primogenitus, quoniam primus est, quē
nemo antecedit, l. proximus. ff. de verb. signi-
ficat.

Quia respondetur, q̄ quidquid sit respectu dicti
D. Bar-

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 531

D. Bartholomæi, tamen respectu dicti D. Sempronij D. Io. Felix semper fuit dignior, & hoc fufficit, quia agit inter primogenitum ipsius, & dicti D. Sempronij, sicut secundogenitus dicitur primus respectu tertij, & sic deinceps, & probatur per Gramma. dicta decisio. 1. & supra retuli, & clarius Castren. Didac. & alios supra citatos, quatenus concludunt spectandam esse lineam cuiuslibet, & eam iuxta natiuitatis ordinem euacuandam.

Nec dicatur, quod aliud est dicere, quod D. Io. Felix fuerit dignior D. Sempronio, aliud quod fuerit dignior absolute ceteris filiis D. Ioannis eius fratris ad effectum admissionis ipsius, vel eius primogeniti, quia primo casu non loquitur dispositio testatoris: secundo autem casu verba dispositionis non conueniunt dicto D. Io. Felici, quia eum semper præcessit D. Bartholomæus frater dignior, ergo in eo, & consequenter nec in eius primogenito non potest verificari dispositio dicti testatoris, l. 4. §. toties. ubi Castren. ff. de dam. infect. cum vulgar.

Quoniam huic obiectioni, in qua stat tota difficultas istius controuerſie, respondetur, solutionem patere ex his, quæ supra dixi. Nam cum testator considerauerit lineam cuiuslibet dignioris pro tempore, ut aperte legitur ex verbis instrumenti supra relatis, certe linea D. Bartholomæi extincta eo mortuo, quia nullo suscepit liberos, locus fuit lineæ dicti D. Io. Felicis uti dignioris. nam et si iam prædeceſſisset, remansit tamen eius linea considerata per testatorem. & sic non est verum, quod testator rationem habuerit dignioris tantum. Quamuis ergo D. Io. Felix nunquam fuerit dignior omnibus propter mediâ personam D. Bartholomæi, fuit tamen dignior ceteris, & sublatò de medio D. Bartholomæo, linea D. Ioan. Felicis preferenda est D. Sempronio, & eius lineæ, quemadmodum in materia primogenituræ secundogenitus respectu tertij geniti dicitur primus, licet uiuat primogenitus: ita quod etiam si contingat secundogenitum præmori primogenito, & postea decedere lineam primogeniti, subintrat linea secundi ad exclusionem tertij geniti, & eius lineæ, & tamen constat secundogenitum nunquam fuisse primum respectu omnium, ut supra probauimus, & ideo mentio facta de digniore in proposito nostro referri debet ad alios minus dignos, & respectu eorum, non autem respectu omnium, quod patet ex illis verbis, Et sic de digniore in digniorem: alias enim dispositio testatoris expressa est, & finem receperit in primo digniore contra verba aperte ipsius, qui omnes pro

tempore, digniores vocat, & eorum lineas respectu, non autem absolute, ut præsupponit obiectio prædicta.

Ex his itaque patet, quod tota difficultas stat in hoc, scilicet in intelligentia, & interpretatione illorum verborum ibi. Et ultimo eorum decedenti succedat alius ex filiis D. Ioannis fratris mei, qui erit dignior, & post eum digniore quodcumque decedente succedat eius primogenitus &c. quia contra D. Ioannem iunioris primogenitum dicti D. Io. Felicis vigere videntur duo.

Alterum est proprietas verborum.

Alterum vero stat in contradictione, & repugnantiâ, quæ alias surget ex illius uerbis.

Et prima probatur sic ponderando illud pronomen, Et post eum, & iterum illud Eius, quod est relatum præcedentem, nam cum testator vocauerit eum, qui erit dignior tempore obitus ultimi decedentium D. D. Hermes, & Aurelij, & post eum eius primogenitum, certe vis dictorum verborum importat repetitionem dignioris, seu habent relatione non simpliciter ad quemlibet digniorem, sed ad eum digniorem, qui erit tempore euenientis conditionis, & sic quod post eum digniorem, qui erit tempore dictæ conditionis, succedat primogenitus eiusdem, qui scilicet repertus est dignior eo tunc. Vnde cum D. Io. Felix non fuerit dignior tempore dictæ euenientis conditionis, quia non erat amplius in rerum natura, quia qualitas adiecta verbo debet esse tempore verbi. Titul. ff. de testam. milit. cum vulgar. & consequenter D. Ioannes non potest dici primogenitus eius, qui fuit tempore euenientis conditionis prædictæ, sed solum primogenitus eius, qui fuit longe ante dictam conditionem, & propterea dicitur natus non ex eo digniore, quem testator expressit, & vocauit, sed ex alio, argumento lex facta, quæ est l. 7. §. ex factio. ibi. Post deporationem vero susceptus quasi ab alio &c. ff. ad Trebel.

Secundum vero probatur, quia esse natum ex digniore, qui fuit tempore dictæ conditionis, de quo loquutus est testator, & non esse natum ex eo, sunt contraria, ut de se patet, ergo &c. prouiso enim facta in vno casu, cõsecutur contraria facta in casu contrario, Bal. in auth. sed etis. nu. 7. ad fin. C. de secundis nupt. & relictum sub vna conditione censetur ademptum sub contraria conditione, Cephal. consi. 17. nu. 20 & ad hoc adducitur consultatio Socii. iun. consi. 12. in princ. vol. 3. loquentis in substitutione facta de superstitibus, & eius filijs, quod filij eius, qui sunt nati ex eo, qui iam deceſſerat non dicitur superstitibus

ris filij, & consequenter non debent admitti tanquam substituti, & maxime, quia esse superstitem, & non esse sunt contraria, ut ibi per eum.

Sed huic obiectioni putari satis superq; satisfactum in prioribus scriptis citando Alciat. conf. 484. nu. 12. qui loquens in casu, quo fuerat facta substitutio de filiis superexistenti- bus, & si ille noilet, vel non posset succedere, vocavit nepotes ex dictis superextantibus, concludit, qd licet aliqui filij dicti testatoris non superessent tempore euenientis condi- tionis, tamen eorum filij censentur vocati, quia illa verba, Ex dictis superextantibus stant de- monstratiue, non autem restrictiue, ac si te- stator dixisset, eos filios, quos supra appel- lam superexistentes, maxime quia nulla in- est ratio, cur magis testator voluerit vocare filios superexistentium, quam non superexis- tentium, & voluit conferuari bona in agna- tione sua, quae omnia in praesenti specie co- currunt, alias enim intentio testatoris, quae fuit summa deliberatione conservare in om- nibus primogenitis filiorum fratris sui, & et in alijs transfuersalibus postea vocatis, tota corrueret per non existentiam dictorum fi- liorum tempore euenientis conditionis, quod non est dicendum.

Quo fit, ut candendum sit ad Socium in contrarium allegato, preter id, qd in casu suo cessabat dic- ta ratio conservandae agnationis, quae mi- litabat in casu Alciat. & nostro, praeter id, qd ipse Socin. dixit casum illi esse valde dubita- bilem, & hanc Alcia. interpretationem pro- bat Corne. consil. 37. lib. 2. num. 2. vel. in super- dictus Franciscus & c. & col. pen. vel. & tunc relatiuum eorum & c. vol. 1. de quo non me- minat Alciat. & Corne. sequutus est Paris. quae etiam refert, & sequitur Decia. consil. 35. nu. 26. vol. 3. & sic remouentur rationes Socii, quae in effectu sunt magis subriles, quam ve- re in iudicando, & consulendo, maxime in praesenti casu, per ea, quae supra dixi.

Circa tertium stante resolutione praecedentis dubij, de qua supra, facilis est resolutio, qd sci- licet inter dictos primogenitos non sit con- sideranda dignioritas, quia haec qualitas di- gnioritatis per testatorem requisita fuit in parentibus eorum, ut clare legitur ex verbis testamenti supra relatis, non etiam in eorū primogenitis, ergo quod in eis dictum non fuit, habetur pro omisso, L. cum praetor. in princ. ff. de iud. Ioan. de Anan. consilio 22. in fin. cum similibus, ubi quod qualitas adiecta in institutione etiam vni personae non censetur repetita in substitutione, & probat Alciat. ubi supra columna secunda sub num. 11.

A R G V M E N T V M.

Quae sint exceptiones repellentes agentem ex fideicommissio, quominus possit obtine- re, etiam si probasset extrema necessaria ad victoriam.

S V M M A R I V M.

- 1 Exceptio quae sint repellentes agentem ex fideicommissio.
- 2 Contrauenisse fideicommissio ex quibus quis dicatur.
- 3 Alienans rem fideicommissio sub eadem, vel consensuens alienationi per alium facta dicitur fideicommissio contrauenisse. Quod declaratur. ut nu. 9.
- 4 Renuncians expresse fideicommissio, vel tacite pati- endo illud praescribi dicitur fideicommissio contrauenisse.
- 5 Ex eo non debet fructum quis consequi, qui mixtus est impugnavit.
- 6 Voluntas testatoris est individua, id eo non potest di- ci, quod ei sit in parte tantum contraveniens.
- 7 Fideicommissio grauatus censetur honoratus sub co- ditione, si voluntati de successu paruerit.
- 8 Condicio est individua.
- 9 Aliud est alienare, aliud alienanti consentire.
- 10 Vocatus ad fideicommissum si patitur heredem aliquid alienare ipso praesente, & non contradicente, non poterit rem alienatam reuocare adueniente casu fideicommissi, quicquid sit de pretio.
- 12 Praesens non habetur pro consensiente, quando non potest actum impedire.
- 13 Praesens qui non potest actum impedire, debet saltem protestari de iure suo.
- 14 Praescriptio est species alienationis, & nu. 208.
- 15 Per simplicem diuisionem inter vocatos ad fideicommissum non dicitur renunciatum fideicommissio.
- 16 Promissio de non contraveniendo non operatur renunciationem fideicommissi.
- 17 Promissio de non contraveniendo, & si non appo- natur expresse, tamen tacite semper subintelligitur, cum sit de natura contractus.
- 18 Promissio de non contraveniendo quandoq; non inducit obligationem, puta, si adiuciatur consensu praes- tito alienationi per alium factae.
- 19 Clausula promissionis de non contraveniendo debet intelligi secundum naturam contractus, cui adiucitur. & nu. 28.
- 20 Clausula promissionis de non contraveniendo, in qua clausula promissionis non petendi aliquid in perpetuum, operatur renunciationem fideicommissi.
- 21 Clausula Perpetuo ratas habere partes diuisas, & perpetuo attendere, operatur renunciationem fideicommissi.
- 22 Si promissioni de non contraveniendo adiecta sit clausula De rebus diuisis nihil petere in perpetuum aliqua ratione, vel causa, quae dicitur, ex cogitatione possit, censetur fideicommissio renunciata.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 533

- 23 *Verba sunt prægnantia, & cum clausula promissionis de non contraveniendo iuncta est iurum cessio per verba de futuro, censetur fideicommissio renuntiatio, & nu. 27.*
- 24 *Fideicommissio coæquali, & coæqueuo censetur renuntiatio per clausulam de rebus diuisis promissis nihil petere in perpetuum aliqua ratione, vel causa, quæ dicitur cogitari possit.*
- 25 *Clausula Renunciatio omni legum auxilio, & omni iuri, an operetur renunciationem fideicommissi.*
- 26 *Fideicommissio puro an ita censetur renuntiatio, sicut condicionali.*
- 28 *Clausula constitutionis procuratoris in rem suam an operetur renunciationem fideicommissi.*
- 29 *Facultas alienandi censetur data per constitutionem procuratoris in rem suam, & nu. 31.*
- 30 *Verba Videbitur, & Placuerit important arbitrii boni viri, non mandatum cum libera.*
- 32 *Clausula Absolverunt se inuicem ab omni eo, & toto, quod quilibet eorum quomodocumque ex quacunque causa petere possit, an operetur renunciationem fideicommissi.*
Et quid si nulla alia subest, & quid presumatur, vt nu. 33.
- 34 *Verba tantum præstent tempus respiciunt, nunquam dicitur præiudicium fideicommissio condicionali.*
- 35 *Promissio euictionis, & de defendendo fideicommissario sic præiudicat, vt non possit amplius habere regressum ad illam partem.*
- 36 *Clausula euictionis licet non sit expressa, tamen subintelligitur inter diuidentes ignaros qualitatibus rei.*
- 37 *Clausula euictionis de faciendo ea, ad quæ tenetur vigore diuisionum, an operetur renunciationem fideicommissi, sicut clausula promissionis defendendi sub obligatione honorum, & ab omni persona, communi, collegio, & ab omni hypothecca, &c.*
- 38 *Clausula euictionis non extenditur ad euictionem factam ex natura rei, præsertim quando euincitur illius factio, à quo euincitur, vel auctoris sui; sed tantum ad euictionem secutam ex facto tertij, vt nu. 39. 42. & 44.*
- 40 *Diuidentes simpliciter censentur se inuicem obligasse de euictione, nisi actum sit, quod quilibet periculum suscipiat pro parte sua.*
- 41 *Diuisio vicem obtinet venditionis, quando pars vni cuius assignata fuit assignata, secus si inestimata, quia tunc vna habet permutationis, vt nu. 43. & 73. Contra nu. 74.*
- 45 *Promittens de euictione non tenetur, si res euincatur ex natura rei, & hoc data scientia rei, sed si promittens ignorauit, tenetur ad damna & interesse.*
- 46 *Promittens de euictione tenetur re euicta ex natura rei si apparet contrahentes voluisse etiam comprehendere hunc casum.*
Ex quibus autem hoc actum censetur tacite, num. 53. & 54.
- 47 *Clausula euictionis iuncta etiam cum clausula promissionis de non contraveniendo non extenditur ad euictionem secutam ex natura rei.*
- 49 *Promittens de euictione non potest ipse, nec eius heredes euincere, etiam si velint euincere ex natura rei.*
- 50 *Quando hereditas non est damnosa, factio inuentario heredes non potest renuntiare iuri suo, sed tenetur stare factio desuncti.*
- 52 *Quando partes promiserunt de euictione ex natura rei tacite, vel expresse, quæ sit differentia, an res euincatur per tertium, an per heredem, vel eius heredem.*
- 55 *Si diuidentes dixerunt; quod nemo eorum teneatur de euictione, tunc quilibet censetur suscepisse periculum partis sue, & nec etiam tenebitur ad pretij restitutionem.*
- 56 *Si vnus tantum promississet alteri se nolle teneri de euictione, tunc tenebitur ad pretij restitutionem, secus si hoc fuisset reciprocum, vt in diuisionibus.*
- 57 *Clausula Renunciatio omni iuri, & legum auxilio, non inducit renunciationem fideicommissi, nisi verba sint concepta in futurum, puta competenti, & competitoro, vel quod competere possit.*
Et quid si sit iuratum nu. 58. & 61.
Et quid si sit reueruatum ius fideicommissi, vt num. 59.
- 60 *Renunciatio omnibus exceptionibus non censetur renuntiare exceptioni oriens ex eodem fonte.*
- 62 *Clausula cogitata & incogitata cuiuslibet intelligenda, nec inducit renunciationem fideicommissi, nisi data scientia fideicommissi.*
- 63 *Renunciatio generalis non operatur renunciationem fideicommissi, quando aliud ius competeat renuncianti, quam ius fideicommissi.*
Et quid si sit adiectum iuramentum, vt num. 64. & 66.
Et quid data ignorantia fideicommissi, vt nu. 65.
- 67 *Clausula Ad habendum, &c. & quidquid voluerit, vel placuerit faciendum, &c. non importat fideicommissi renunciationem, sed arbitrium boni viri.*
Contra nu. 71.
Et omni in casu salua est actio ad pretium; nunquam enim censetur renunciatio, nisi quo ad rem, ut possessor molestari non possit, in quem fuit facta alienatio, vt nu. 68. & seq. Contra nu. 72.
Et casu quo censetur renunciatio, intelligitur alienatione secuta, vt nu. 70.
- 72 *Si in diuisione assignata fuerint partes pleno iure, & ad habendum, &c. tunc censetur renunciationem fideicommissi.*
- 75 *Clausula De perpetuo attendendo, & firmiter observando, præiudicat fideicommissio solum concorrente clausula renunciationis omni iuri & legum auxilio.*
Contra nu. 77.
- 76 *Si cum promissione attendendi, & non contraveniendi concurret pactum de non petendo, &c. & cessatur renuntiatio fideicommissio.*

- 78 Clausula de non contraveniendo aliqua ratione, vel causa que dici, aut excogitari possit, & c. intelligitur rebus sic stantibus.
Et quid si concurrat scientia fideicommissi, vel qualitas rei, nu. 79.
- 80 Iuri de futuro regulariter non potest renunciari, nisi ius sit quæsitum, vel spe.
- 81 Verba generalia in dubio non referuntur ad ea, que pendunt ex testamento, nisi inspectis verbis testamenti.
- 82 Contentis in testamento renunciari non potest, nisi de testamento sit facta mentio.
- 83 Actus, qui potest non accipere ex causa de preterito, & de presenti, non includit causam de futuro.
- 84 In dubio fieri debet interpretatio, ut non comprehendatur iura de futuro.
- 85 Difficilius præiudicatur iuri de futuro, quam de presenti.
- 86 Per promissionem de attendendo, & firmiter observando non dicitur renunciatum fideicommissio, etiam si adsit clausula de non contraveniendo, & c. & verba sint generalia & ampla.
Et hoc sine diuidentibus sciebant, siue ignorabant fideicommissum, & nu. 87.
Item procedit, vel data & qualitate diuidentium, siue inæqualitate, ut nu. 88. & ibi quomodo consideretur inæqualitas.
- 89 Quando si fideicommissum est reciprocum non potest pretendi lesio, & ei facilius renunciatur.
- 90 Dissensio facta per sententiam iudicis, quod ad renunciationem fideicommissi, nihil plus operatur, quam diuisio facta a partibus.
- 91 Iuramentum in diuisione non inducit renunciationem fideicommissi.
- 92 Ex diuisione facta per patrem inter filios non dissolvitur fideicommissum.
- 93 Per promissionem de attendendo, & firmiter observando non renunciatur fideicommissio, etiam si exta alienatione per institutionem heredis.
Et hoc etiam si nulla causa subest contraveniendi, quam ratione fideicommissi, ut nu. 94.
Etiam si sumus in fideicommissio reciproco, & nu. 95.
Et tanto magis quando sumus in fideicommissio inæquali respectu portionis, vel status diuidentium, ut quia vnus senex, & sine prole, aliter iuuenis, ut nu. 96.
- 97 Clausula tanquam accessoris non ampliat contrahentem diuisionis ad effectum renunciationis fideicommissi, sed intelliguntur secundum naturam diuisionis, ut eorum effectus duret, quantum diuisio, que contrahitur eueniente casu fideicommissi.
- 98 Clausule ut plurimum solent poni potius ex silio notariarum, quam ex deliberata mente contrahentium. Contra nu. 99.
- 100 Si sit facta renunciatio cum protestatione reservationis fideicommissi, an attendatur renunciatio, an protestatio.
- 101 Per reservationem fideicommissi aucti non dicitur paterno renunciatum.
- 102 Clausula quietationis generalis non præiudicat fideicommissio.
- 103 Si partes promississent non venire contra diuisionem aliqua ratione, vel causa, non dicitur renunciatum fideicommissio, etiam si sciunt extare fideicommissum. Contra nu. 104.
- 105 Per clausulam de non contraveniendo censetur cogitatum de omni remedio, per quod posset quis contravenire.
- 106 Scientia fideicommissi qualiter probetur, laudat usque ad numerum 115.
- 115 Singule clausule posite in diuisionibus non operantur fideicommissi renunciationem, sed plures simul coadunatae sic, & nu. 133. Contra nu. 116.
- 117 Per cessationem iurim, & renunciationem, non dicitur fideicommissio renunciata, nisi verba resuscitent futurum tempus, & nu. 122. & 125.
- 118 Si in compromisso, vel laudo diuisionis fuit dictum De omnibus libris, & differentijs, & iuribus beneficiis motis, vel qua moueri possent in futurum quauis causa, vel ratione respectu iuris hereditatis, non præiudicatur fideicommissio.
- 119 Clausula generalis restringi debet ad specificata, si potest sua ratione recte sermone.
- 120 Generalis cessio, seu renunciatio omnibus iuribus, que habet, & habere sperat, quomodo intelligatur, & cui fideicommissio censetur renunciata, & ibi exempla iurium renunciationum, nu. 126. usque ad 129.
- 121 Si ultra generalem renunciationem fuit appositum iuramentum non requiritur scientia fideicommissi.
- 122 Clausula renunciationis exceptioni non sic facit presentis instrumenti, & cuiusque probationi, & defensionem, an præiudicet fideicommissio.
- 124 Quando renuncians nullum ius habet, quam ius fideicommissi, censetur renunciare fideicommissio.
- 130 Renunciatio non operatur peremptionem fideicommissi, nisi concurrere scientia fideicommissi, vel qualitas rei.
- 131 Quando dicatur subesse alia causa, quam fideicommissi in remissione facta in diuisione, & quid in dubio presumatur.
- 132 Clausula constituentes distas partes se inuicem tenere, & possidere, & c. importat fideicommissi renunciationem.
- 134 Fideicommissio an in dubio censetur renunciata, & nu. 136.
- 135 Reciprocum fideicommissum non dicitur onerosum.
- 137 Agens ad fideicommissum ex persona etius, qui fideicommissio contrahente, nullatenus est audiendus.
- 138 Alienasse dicitur, qui passus est contra se prescribi.
- 139 Habens causam a fisco prescribit quadriennio, & ibi latissime declaratur materia 12. et libet a Zenone. C. de quadri. prescrip. quando locum habeas usque ad nu. 133.
- 140 Privari non debet quis iure suo sine iusta causa, & sine fallo suo.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 535

- 141 Non præsumitur, quod princeps cœdat rem alienam nisi ex iusta causa, & ex certa scientia.
- 142 Licet fides, & princeps sint semper solvendo, tamen durū est cum eis item habere, & diutius executionem.
- 154 In præscribendis rebus solitaria requiruntur titulus, bona fides, & possessio continua decem annorum inter presentes, vel viginti inter absentes.
- 155 Præscriptio longi temporis non procedit, si sit civiliter interrupta per adversarium.
- 156 Is, contra quem longo tempore præscribitur, debet scire ius suum, alias non currit præscriptio longi temporis, & nu. 183.
- 157 Pendente conditione fideicommissi nulla currit præscriptio respectu dicti fideicommissi.
- 158 Non valet agere non currit præscriptio, et nu. 296.
- 159 Contra fideicommissarium non admittitur minor præscriptio triginta, vel quadraginta annorum.
- 160 Vt lex disponit, quod nulla curat præscriptio, ibi non sufficit cursus 40. annorum, sed maius tempus requiritur.
- 161 Non est opus docere de titulo expresso in præscriptione, & vel 40. annorum, & nu. 164.
- 162 Idem operatur probitas 30. vel 40. annorum cum bona fide, quod in præscriptione longi temporis possessio decennalis cum bona fide, & titulo.
- 163 Vbi ius commune resistit, vel præsumit contra præscriptionem, necesse est docere de titulo, etiam in præscriptione 30. vel 40. annorum.
- 165 Vbi ad validitatem præscriptionis oportet constare de tit. requisitis verus non putatus, nec procuratus à non domino.
- 166 Bona fides est necessaria etiam in præscriptione longissimi temporis, quæ tamen præsumitur ex titulo vero, vel possessione diutina.
- 167 In præscriptione rei fideicommissæ subiectæ mala fides præsumitur in possessore coniuncta persona.
- 168 In probanda possessione 30. vel 40. annorum oportet probare initium, & finem dicti temporis, & continuationem.
- 169 Continuatio possessionis præsumitur pbatæ extremis.
- 170 Cum dubitatur, an sit probata præscriptio, in dubio fieri debet interpretatio contra allegantem præscriptionem, quia ipse debuit bene, et concludenter probasse præscriptionem.
- 171 Præscriptio de facili præsumi non debet, quia esset præsumere negligentiam alterius.
- 172 Res fideicommissæ subiectæ, & prohibita alienari quando præscribi possunt, quibusque concurrentibus, & quanto tempore.
- 173 Prohibita alienatione expressa, censetur prohibita quilibet actus alienationis, & præscriptionis.
- 174 Res feudalis, vel emphyteuticæ præscribitur spatium 30. vel 40. annorum.
- 175 Hæredes illius, qui passus est præscribi rem feudalem, vel emphyteuticam non possunt agere ad rem præscriptam contra eum, qui præscripsit, vel eius hæredes.
- 176 Titulus in præscriptione fideicommissi debet haberi ab extraneo penitus.
- 177 Titulus habitus à camera, quæ gravato successit propter eius debitum, non dicitur haberi ab extraneo penitus.
- 178 Titulus, qui pro non titulo habetur, nulla est in consideratione, quo ad præscriptionem.
- 179 Titulus habitus ab illo, qui vendit tantum ius, quod habet in re, habetur pro non titulo.
- 180 Aliud est re videre, aliud ius quod quis habet in re.
- 181 Qui vendit ius, quod habet in re, non tenetur de evictione, nisi rem tradat.
- 182 Præscriptio cessat in re prohibita alienari publica prohibitione.
- 184 Dicens se præscripsisse pacto redimendi, debet probare negligentiam hæredis illius, cui tale ius competit, quæ nulla est, nisi data scientia huius iuris.
- 185 Exceptio præscriptionis non nocet substituto, si ignoravit alienationem, vel ius revocandi ei adhuc non competeat, vel ignorabat fideicommissum.
- 186 Præscriptio in fideicommissis, & fundo decursa contra patrem non nocet filio, & hoc, quia præsumitur in eo ignorantia, & nu. 197.
- 187 Qui successit in factum, & ius alterius, in famam habet ignorantiam, & nu. 281.
- 188 Ignorantia non præsumitur ratione coniunctionis sanguinis.
- 189 Dominus iuste dicitur ignorare factum sui procuratoris; item ea, quæ in iudicio acta sunt, in quo nec ipse, nec eius procurator intervenit.
- 190 Ignorantia probatur per proprium iuramentum, & nu. 210.
- 191 Res per præscriptionem queritur propter desidium, & negligentiam dominorum.
- 192 Ignorans non dicitur confectus.
- 193 Nesciens dicitur non posse agere.
- 194 Præscriptio fundi præsumitur etiam non natis, & nu. 221. Contra nu. 219.
- 195 Statum iuramento hæredis dicentis se non habuisse notitiam instrumentorum repertorum in hereditate, nisi post aditam hereditatem.
- 196 Ignorantia præsumitur, ubi non probatur scientia.
- 198 Agenti filio petitione hereditatis contra detinentem bonæ hereditariæ, si non probetur notitia paternæ dispositionis non currit præscriptio.
- 199 Præscriptio in re iure contra ignorantes an currat, & tantum contra eos, qui habent probabilem ignorantiam, quam contra eos, qui non habent, & namque 201.
- 200 Ignorantia non excusat si adhibita diligentia potuit rei notitia haberi.
- 201 Nulla est officina caneri potest, quod tempus currat ignoranti.
- 203 De iure canonico præscriptio non currit impedito, vel ignorantia etiam in re iure.
- 204 Præscriptio non currit nisi per annum cessit, & veni dies experiendi, & sit purificata per actionem nulli in iudicio.

- 105 *Prescriptio non currit contra fideicommissarium, si ei nondum sit aperta via agendi, quia scilicet, alius sit in medio, vel quis is, ad quem spectat, nondum sit natus, vel sit minor.*
- 106 *Non valenti agere, sed impedito impedimento iuris, nulla ipso iure currit prescriptio.*
Quod cum habeat naturalem rationem in se, procedit etiam in prescriptione statutaria, ut nu. 107. & 215.
- 108 *Statutum præcludens viam agendi de nullitate non includit filiumfamilias, quia non potest agere, & nu. 124.*
- 109 *Statutaria prescriptio abbrevians oēs prescriptiones non currit uxori respectu dotis sue, dum manet in matrimonio, nisi sit declaratum maritum pergere ad inopiam.*
- 110 *Statutum disponens prescriptionem curere in præiudicium ignorantis, vel eius, qui non potest agere, non valet, tanquam iniustum, & iniquum.*
- 111 *Substitutus sub conditione si institutus decesserit sine liberis, non potest interim agere, & sic ei non poterit obijci aliqua prescriptio.*
- 112 *Prescriptio non sumit initium contra conditionale debitum ante eventum conditionis.*
- 113 *Ante diem, & conditionis eventum non competit actio.*
- 114 *Prescriptio non currit ad explicandū actum aliquē, nisi postquam ille actus cepit posse explicari.*
- 116 *Alienata re prohibita alienari statim admittuntur illi, qui non alienaverunt, nec alienationi consenserunt gradatim.*
- 117 *Patre alienante rem prohibitam alienari, statim admittitur filius ad revocandū, nec hoc casu ususfructus queritur patri.*
- 118 *Prescriptione decursa contra patrem, filij etiam si sint hæredes patris, possunt revocare sic alienata, secus si defunctus expressit alienasset.*
- 120 *Proclamata, quæ sunt bonis publicatis, non præiudicant nondum natis, licet secus servetur in fideicommissis conditionalibus quoad viventes.*
- 122 *Filiusfamilias existens in potestate patris dicitur impeditus impedimento iuris, unde interim contra eum prescriptio domus in iudicialibus, & in quibus ususfructus patri queritur.*
- 123 *Filius in potestate patris non habet exercitiū actionis, sed residet opud patrem.*
- 125 *Contra impedimentum currit prescriptio, si de facili potuit removere impedimentum.*
- 126 *Prælati excommunicati non currit tempus conferendi beneficia vacantia, nisi ubiis fuit negligens in impetrando absolutionem.*
- 127 *Qui potest facere, ut possit, iam posse facere videtur.*
- 128 *Filius potest cogere patrem, in cuius potestate est, ut consentiat revocationi alienationis bonorum advenientiorum, & nu. 33.*
- 129 *Prescriptio non currit contra eum, qui non potest agere, etiam si impedimentum, quo impeditur, culpa ipsius provenierit.*
- 130 *Exceptio prescriptionis cessat, ubi causa tractanda est secundum æquum et bonum, ut esset coram Senatu, vel Consilio.*
- 231 *Exceptio prescriptionis dicitur esse præsidium iniquum, & iniquissimum, & nu. 233.*
- 232 *Arbitrator, vel arbitrator non debent attendere exceptionem prescriptionem, & nu. 234.*
- 235 *Decretum excludens non contradicentes in tempore bonis positis ad cridas est iniquum, nec debet attendi, ubi proceditur secundum æquitatem.*
- 236 *Ex sola negligentia non debet quis ius suū amittere, nisi in casibus à iure communi expressis.*
- 237 *Pater, qui non contradixit cridas, quoad bona feudalia, non præiudicavit filio, nec sibi secundum æquitatem.*
- 238 *Vassallus non petens inestitutam infra annum, & venientiam, a feudo excluditur de rigore, secus de naturali æquitate.*
- 239 *Male fidei possessor nullo tempore prescribit.*
- 240 *Nihil est æquius, quā qd res domino suo restituatur.*
- 241 *In dubio contra prescriptionem est iudicandū tanquam contra rem odiosam, & nu. 260.*
- 242 *Qui se defendit ex tempore dicitur se defendere ex conventionione.*
- 243 *Ignorantia præbet iustam causam obtinendi restitutionem in integrum.*
- 244 *Adversus lapsum prescriptionis cuiuscunque etiam maior restituatur in integrum ex capite probabilis ignorantis, & nu. 248 & 249.*
- 245 *Heres habere dicitur probabilem ignorantiam, si dicat, se ignorasse hæcenus tale instrumentum: idem in legatario dicente ignorasse legatum.*
- 246 *Quadiennium datum a lege ad petendam restitutionem in integrum est vtile à principio, & non currit ignorantis lesionem, etiam per ætium annos, & ultra, & nu. 277.*
- 247 *Ignorans non potest dici negligens.*
- 250 *Restitutio in integrum adversus prescriptionem ex capite ignorantis competit etiam ultra centū annos, & amplius, ubi vide latissimè, & nu. 359.*
- 251 *Non reperitur prescriptio 60. vel 50. annorum, sed ultra quadragenariam datur centenaria, & supra eam inmemorabilis.*
- 252 *Ignorantia non est probabilis quæ allegatur per communium, vel vicinum, nisi sit causata ab absentia, vel aliunde, quam ex simpliciter ignorantia.*
- 253 *Prescriptio est introducta, ut sit licitum finis, & ut dominia sint semper in incerto.*
- 254 *Defensum Doc. licet tot contrarietates inter eos reperiantur, quoniam id procedit propter incertitudinem questionum, non rito Decorum.*
- 255 *Melius esset leges omnia terminare, & quamprimum iudicantis arbitrio committere.*
- 256 *Prætor non minus variatatem non repellit, & consilium mutantis non aspernatur.*
- 257 *Varietas admittitur in Decis. ubi reddit rationes varietatis, alias secus.*
- 258 *Quod multipliciter intelligitur, & diversimodè, eius veritas ignoratur.*

De fideic. prohib. Quaest. XIII. 537

- 161 opinio est amplectenda, que faveat aequitati, & conscientie.
- 162 Conscientia dicitur maledicta continere.
- 163 Restitutio in integrum datur contra prescriptionem, que currit ignorantis.
- 164 Ignorantia sola an sufficiat aduersus lapsum 40. annorum, ut desit restitutio.
- 165 Prescriptio non currit contra ignorantem sui sibi competere dicitur currit contra scientem sui competere, sed ignorantem contra se prescribi.
- 166 Prescriptio de iure Codicis fuit introducta.
- 167 Prescriptio 40. annorum plenissimam tribuit securitatem, in seipso iure ordinario, non autem in seipso iure extraordinario, ut est restitutio in integrum, & nu. 27. 5.
- 168 Lex generaliter loquens non censetur cogitare de iure extraordinario.
- 169 Lex generaliter loquens non intelligitur derogare legibus particulariter disponibus: ibi.
- 170 Soluens minori cum auctoritate iudicis, & curatoris consequitur plenissimam liberationem nisi soluat ea causa facta, vel assertione, vel consensu, quia tunc restituitur.
- 171 Liberatio privilegiata est.
- 172 Dominus fidei semper est dominus, nisi ex facto suo desinat esse, & nu. 105.
- 173 Is, contra quem prescriptum est, non desinit esse dominus.
- 174 Lex semper est certa eorum, que sunt in verbum natura.
- 176 Prescriptio 40. annorum ignorantis non currit; & ibi late de ratione.
- 178 Restitutio non est concedenda, ubi non constat de probabili ignorantia, sed subest prescriptio scientis.
- 179 An scientia presumatur, ex quo partes habitant in loco, vel ibi propè, ubi sunt bona prescripta, vel si adsit consuetudo sanguinis.
- 180 Vicinus non presumitur scire ea, que solent in secreto fieri, nec ea que modico temporis spacio expediuntur, nec qua à communiter accidentibus non solent esse nota vicinis, vel consensibus.
- 182 Regula, quod consensibus presumitur scire facta consensibus quomodo procedat, & que presumatur scire consensibus.
- 183 Restitutio in integrum ad heredes transmittitur, & nu. 295.
- 184 Nepos presumitur ignorare testamentum avi, in quo est fideicommissum.
- 185 Filius presumitur ignorare contenta in testamento patris.
- 186 Filius heres matris in se allegat ignorasse instrumentum dotis, & rem fuisse in bonis patris.
- 187 Actus momentanei non transiunt in notorium, nisi fuerint gesti in loco publico in conspectu populi.
- 188 Ad excludendum restitutionem non sufficit probare scientiam inchoatam in genere, nisi etiam probetur scientia totius illius.
- 189 Qui semper, & continue petens per aliquas scripturas habuit, presumitur, quod eas fuerit seruatus, & sciat earum tenorem.
- 191 Faciens mentionem de aliquo instrumento presumitur, quod habeat noticiam de contentis in eo.
- 192 Quando adest prescriptio scientia, tunc non est statum in mentem allegantis ignorantiam.
- 193 Instrumentum creditur presumitur fuisse penes creditorem, quia creditores solent diligenter custodire scripturas creditorem suo um.
- 194 Ex cursu 40. annorum non presumitur ignorantia, sed scientia, ideo tunc a legatis ignorantiam debet cum plene probare aliter, quam per iteramentum.
- 197 In prescriptio ineffectus consensus eius, contra quem prescribitur.
- 199 Taciti & expressi par est virtus.
- 200 Fidei alienantis debent facere fidem de abstinentia ab hereditate patris, si volunt reuocare alienationem factam per patrem.
- 201 Si pater pater contra se prescribi bene negligentia non possit fieri, sciam si sunt heredes patris, quomius nocet reuocare, si veniunt ex persona propria.
- 202 Prescriptio decurra contra patrem minus nocet heredibus cum beneficio legis, & inuentariis, quam si sit heres simpliciter.
- 203 Filius an admittatur ad reuocandum alienata per patrem ante eorum natiuitatem.
- 204 Dominum non potest fidei in pendentis.
- 205 Subtilitas nimis reiecitur.
- 207 Licet bonorum subiectorum fideicommissio dominum transferatur per alienationem factam per patrem ante natiuitatem suorum, tamen ipsis natis restituitur.
- 208 Alienatio facta de re prohibita alienari per ignorantem ignorantis subsistit, & solum vocatur superest actio ad pretium, & hoc si alienans sit soluens, & nu. 313.
- 209 Vbi adest expressa prohibitio alienationis, alienatio est ipso iure nulla.
- 210 In exceptionibus reus est actor.
- 211 Alienatio, quæ statim potest reuocari, non iustificatur per ignorantiam tertij, contrarietur.
- 212 Ignorantia vnius, vel duorum non debet nocere tertio, ad quem deuolutur res alienata.
- 214 Fideicommissarius agens ex persona eius auctoritas, qui fideicommissum contrahent non auditur.
- Si vero veniat ex persona propria, an, & quando audiatur a iudice, 15. ubi agitur suum quatuor, & hoc tam si sit heres simpliciter, quam si sit cum beneficio inuentarij.
- 217 Heres cum beneficio inuentarij ex persona propria non potest reuocare alienata per defunctum, seu curram ex hereditate capiat, & nu. 32.
- 218 Inuentarium immutet heredem minime facit, quomius teneatur fidei facta defuncti, & eius oblationem seruare.
- 221 Est valde periculosum non carere laudibus auctis, cum in rebus inuasiuam purissima assiduo cauat.

- 322 *Qui alienauit, etsi non admittatur ad reuocandum, tamen admittitur ita quia pater, & legitimus administrator filij ad dictum fideicommissum vocati. Contra nu. 323.*
- 324 *Filius utilis est reuocare alienata per patrem viuentem patre, quam eo mortuo, quia tunc si esset heres patris, non admitteretur ad reuocandum.*
- 325 *Pro bonis, in quibus patri usufructus queritur, pater agit, pro alijs vero filius.*
- 326 *Filius in potestate patris non datur curator, sed datur rebus filijfamilias ad actionem mouendam, vel suscipiendam, quo casu sufficit, quod pater consentiat in petitione curatoris.*
- 327 *Usufructus patri non queritur, quando filius reuocat bona fideicommissio subiecta per patrem alienata.*
- 328 *Filius, qui consensit alienationi facta per patrem de bonis prohibitis alienari, an possit officio iudicis contra patrem agere.*
- 329 *Fideicommissio conditionalis an possit prescribi.*
- 330 *Prescriptio longi temporis ei non nocet, qui ignorauit ius sibi competere.*
- 331 *In dubio presumitur, quod quis ignoret ius sibi competere, et quae ignoratia prosit, quae non, et nu. 335.*
- 332 *Prescriptio probanda est per fundantem se in ea, cum su quid facit.*
- 333 *In prescriptio longi temporis probari debet titulus bona fides, & continuata possessio, secus in prescriptio longissimi temporis.*
- 334 *Bona fides praesumitur in prescriptio longissimi temporis.*
- 336 *An coram Senatu, & consilio, qui indicant sola facta veritate inspecta, audiantur exceptio prescriptionis.*

QV AESTIO XIII.

APRO modo XIII. principalem questionem, quae nunc se offert discutienda, in qua percutiendae exceptiones, quae ut plurimum repellunt agentem, et dico eas esse.

- 1 *Primam, quae sit indignus fideicommissio, quae illi contrauenit, vel alias illi renunciauit ex persona sua. Secundam, quia sit haeres, aut alias successor alicuius, qui fideicommissio huiusmodi renunciauit. Tertiam exceptionem praescriptionis.*
- 2 *Circa primum articulum, et breuiter dico, quod agenti ex fideicommissio quandoque opponitur, quod ipse contrauenit fideicommissio aliquo modo renunciauit.*
- 3 *Primo, scilicet, quia si alienauit rem aliquam fideicommissio suppositam. Secundo, quod ipse consensit alienationi per alium factae. Tertio, quod renunciauit fideicommissio expressae. Quarto, quod tacite illi renunciauit, patendo illud praescribi. Et quod attinet ad primum modum contra-*

ueniendi, res est expedita contra agentem, per textum in l. cum pater. §. libertis. quae est 79. ibi. eos. n. ad fideicommissum inuitale videtur, quod iudicio paruertur, & n. de lega. 2. Est enim praecceptum disponentis, cum in parte contraueniens factus est indignus a toto eius beneficio, & deficiat de reg. iur. & l. cum, qui addes. ff. de vlt. & aperte etiam probatur in d. §. libertis. ibi. Alioquin perarbitrium erit, ut ab altero partem alienatam petat, qui partem suam alienando perdidit, &c.

Et pro hac conclusione contra fideicommissarium agentem, et facit regula. C. ex eo. de reg. iur. in 6. de qua per Bar. in l. post legatum. ff. de his, quibus ut indigne.

6 *Præterea considerandum est, quod non potest dici in parte contrauentum dispositioni insistentis, quin tota sit lesa, quoniam voluntas insistentis est individua, l. cum, qui in prin. ff. de his, quibus ut indigne. l. quidam eulogio. C. de iure deliberat. et haeres grauatus fideicommissio censetur honoratus sub conditione, si voluntati defuncti paruertit, et quae conditio est individua. l. etiam. ff. de leg. 1. & ita in terminis respondit Ang. cor. f. 68. reitor. nu. 1. & sequitur Crot. in vulg. §. diu. reprobata opinione las. qui tenuit contrarium. Et ad hoc videnda sunt, quae abunde supra posui in resolutione principali in tertia inspectione.*

Circa autem secundum modum contraueniendi per consensum autem alteri alienanti praestitum, et considerandum est, quod aut sumus in casu tacito per solam scientiam alienationis, & patientiam; & isto casu puto, quod non dicatur iste sic consentiens contrauenisse fideicommissio, quia aliud est alienare, aliud alienanti consentire, & ita concludit Cast. in d. §. libertis. nu. 1. & sic intelligo tale regulam procedere in tali tacito consensu, quod si ipse consensit alienationi partibus praesentibus, & sic expressis; certe idem esset dicendum in hoc modo contraueniendi, quod fuit dictum in primo, & ita intelligo d. §. libertis. ibi. Nec dedit alienandi voluntatem, &c. quia hoc casu cesset fideicommissio renunciare, vt etiam animaduertit Cast. vbi §. nu. 3. Idem et respondit Alex. cor. 8. nu. 4. & sequ. vel. 4. vbi citat glo. in l. cum proponas filios. C. de pact. quae vult, et quod si filios, quos instituit, grauatur ad inuicem decessu tuendo, si vnus decessat sine liberis, & contin-

11 *gat alterum ex eis aliquam rem alienare, altero inter praesente, & non contradicente, & contingat alienante praedecebere sine liberis, non poterit, qui tacite consensit, rem illam alienatam reuocare, per l. quoties ab omnibus. C. de fideic. & d. §. libertis. quidquid sit de pretorio, & subdit Alex. vbi §. 3. plene illa glo. sit communiter reprobata in eo, quod vult praesentem haberi pro consentiente, et tamen quia praesens*

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 539

sens non habetur pro consentiente, qm̄ non potest actum impedire, sed quando constat ipsum consensisse alienationi, ut supra dixi, censetur renunciassse fideicommissio, per d. l. quoties. & quando ergo consensus fuit præstitus parte præsentē, procedit iste casus, scilicet si esset in consensu simpliciter præstito causato à simplici scientia, uel patientia, ut dixi, & ita intelligit Dec. conf. 123. col. 3. circa principium, quatenus concludit, qd si ex duobus vassallis alter alienauit feudi partē, altero consentiente, & postea decedat sine prole, poterit, qui consensit, reuocare alienatum. intelligo enim eum loqui in simplici consensu præstito, non etiam in præstito parte præsentē, & comprobatur Brun. conf. 80. nu. 81. & plur. seq. dum inquit, non esse differentiam inter alienantem, & consentientē alienationi in materia feudali, & simili, & respondet ad illud, quod dicitur de præsentē, qui non potuit actum impedire, &c. quia saltem debet protestari de iure suo, & non consentire, prout in domino, qui reperitur præfens alienationi factę per emphyteotam, ut ibi per eam. & Castren. vbi supra, refert, & sequitur Anguissola conf. 9. nu. 17. lib. 6. Consensus igitur ille expressus præstitus parte præsentē excludit consentientem agentem ad fideicommissum ex quouis capite, ut per Castre. & alios vbi supra.

Nec posset constitui differentia inter istum consensum, & illum, qui ex scientia, & patientia elicitur post lapsum tempus præstitutum ad præscribendum, ꝑ quia præscriptio est species alienationis, per Docto. in d. §. diui. & infra dicam.

Quod autem attinet ad tertium modum amittendi ius fideicommissi, quod in effectu pertinet ad materiā alienationis, res versatur in magno pelago, maxime in materia diuisionis, & cōuentionis inter uiuos. In qua, ut eā non omittamus, breuiter constitui possunt duę principales conclusiones. Quarū prima est, an per simplicem diuisionem inter vocatos ad fideicommissum dicatur renunciatum fideicommissio. Altera est, an idem dicendum sit instantibus clausulis, quæ multoties poni solent in instrumentis diuisionis, & cōventionum huiusmodi.

15 * Circa ꝑtina. breuiter cōmunis est resolutio omnium scribentium pro negatiua, ut docet Bar. in l. qui Romę. §. duo fratres. in 1. q. ff. de verb. obligat. & ibi per oēs Docto. & alibi sæpē legendum, & consulendo. Quo uero ad secundam cōclusionem principalem, eius resolutio pēdet à discussione clausulæ predictarū, quas singulatim libet percurrere. Prima igitur sit illa ꝑ clausula Pro-

missionis de non contraheniedo, quæ non operatur renunciationem fideicommissi, & ita tenet Bar. in d. l. qui Romę. §. duo fratres. in 2. q. ff. de verb. obligat. ꝑ quia etiam ea circumscrip. i. non expressa, tamen ex natura cōtractus, sicut & cūlibet alterius, subintelligebatur, ut respondit Rui. post concordā. per eum citatos conf. 13. nu. 9. vol. 2. loquens in casu, quo fuerat promissum de non contraheniedo aliqua ratione, uel causa de iure, uel de facto in perpetuum, &c. & ad hoc citat Bal. & Alex. Soc. conf. 43. nu. 8. uol. 4. & est * communis opinio, Alba cōf. 29. nu. 1. 3. & Riminal. in cōl. 204. nu. 61. & plur. seq. vol. 2. Rolan. conf. 51. nu. 16. vol. 4. & Burfat. conf. 64. nu. 3. & plur. seq. & de * communi Rolā. cōf. 34. nu. 7. 5. & l. q. uol. 4.

18 Est autem considerandum, ꝑ qd promissio de nō contraheniedo quācuq; non inducit obligationem, puta, si sit adiecta cōsensui præstito alienationi factę per alium, uel renunciationi, tñ cum talis cōtractus non sit obligatorius, quia qui cōsensit, patitur, sed non se

19 obligat, ꝑ pariter dicta promissio debet intelligi sū naturam illius, Anguissola lib. 2. conf. 27. sub nu. 3. & nu. 5. in fi. & lib. 7. conf. 20. 18. nu. 3. ꝑ Et de hac clausula promissionis de non contraheniedo cum clausula promissionis non petendi aliquid in perpetuum, qd tunc dicitur renunciatum fideicommissio, est

* cōis, Burfat. cōf. 97. nu. 13. ꝑ & in clausula de ꝑpetuō ratas habere partes diuisas, & ꝑpetuō attendere, qd sū * communem idem operetur, num. 17. Sed hæc clausula idem est cum præcedenti.

22 Hęc autem conclusio declaratur primò, ꝑt procedat, etiam si huic clausule adiecta sit alia clausula, De rebus diuisis nihil petere in perpetuum aliqua rōne, uel causa, quæ dici, aut excogitari possit: sꝑreta opinione Ioan. And. de qua infra in 20. conclusio. ita tenet Rui. d. conf. 138. nu. 9. vol. 2. Et hæc opinio ē

* vt magis * communem, testatur Soci. d. cōf. 43. nu. 8. in fi. vol. 4.

23 Sed certē ubi uerba sunt prægnātia, & iuncta est dicta clausula promissionis de non cōtraheniedo cum iurium cessione per uerba de futuro, ueritas est, ut dicatur fideicommissio renunciati, ut infra dicā in d. 20. cōclusio.

24 Secundo declaratur hæc conclusio, ꝑt procedat, et si fideicommissum sit æquale, & coequalium, Riminal. iun. d. conf. 204. nu. 30. & sequen. & num. 66. contra Ang. in d. §. duo fratres. qui per alios damnatur, Rui. conf. 138. sub nu. 9. vol. 2.

25 Tertiò declaratur, ꝑt non habeat locum supradicta conclusio, quando etiam non concurrat clausula renunciationis cum iuri, & le-

& legum auxilio, vt post Dec. Rui. & Soc. in per eundē citat. tenet Barlat. cōf. 49. nu. 33.

Quartō declaratur supradicta conclusio, vt

26 ¶ procedat, etiam si fideicommissum sit purum, Bar. in d. d. duo fratres. in 2. q. & concordant. per Rui. cōf. 139. vol. 2. Sed contrarium est uerius in puro, ad differentiam conditionalis, scilicet tamen scientia diuidentis, ut ibi per Rui. ubi supra per totū, & signatē nu. 9.

Quintō declaratur supradicta conclusio, vt

27 ¶ non procedat, quando eidem clausula adiecta sunt uerba pregnantia, vt cōcludit Rolan. cōf. 3. nu. 77. vol. 4.

28 Secunda sit clausula constitutionis procuratoris in rem suam, quia non operatur fideicommissi renunciationem, Abb. d. cōf. 29. ita ut possint omnia facere, &c. ibidem, Gozadin cōf. 4. nu. 19. & cōf. 36. nu. 14.

Et hæc clausula æquipollēt clausulæ, de qua infra, Panciroli. cōf. 59. nu. 79. Et hanc partem defendit Ruin. cōf. 137. nu. 7. vol. 2.

29 ¶ concludens per dictam clausulam non cen-

30 seri datam facultatem alienandi, ¶ quia illa uerba Videbitur & placebit, important arbitrium boni viri, non autem mandatum

* cum libera, & de * communi Soc. in. cōf. 116. nu. 60. vers. præterea, &c. vol. 1.

31 Contrarium tamen, q. inō dicatur concessa facultas alienandi, & sequenta alienatione dicatur fideicommissio renunciatum, voluit Bar. in d. §. duo fratres in 8. q. & cum eo trā-

* seunt * communiter Doct. & hoc etiam tenet Alba, ubi supra & abundē Borgnin. decif. 36. nu. 23. Panciroli ubi supra nu. 76. d. cōf. 59.

32 Tertia est clausula, ¶ Absoluerit seminuera ab omni eo, & toto, quod quilibet eorum quomodocunq; ex quacunq; causa petere possit. Et hæc clausula, vt multi dicunt, importat renunciationem fideicommissi, Rimin.

33 nal. iun. cōf. 459. nu. 23. vol. 4. ¶ si nulla alia causa subest, prout præsumitur, nu. 25. & supradixi in 1. conclusio, & q. nulla alia causa subesse præsumatur, latē Menoch. cōf. 87. nu. 20.

Et pro ista conclusione, & q. nulla alia causa, vel

* ius præsumatur fuisse, cūr * cōmunis, Rolan. cōf. 74. nu. 91. vol. 4. Soc. in. cōf. 116. nu. 51. & seq. vol. 1. & in absolute generali etiam per uerba de futuro, Bal. cōf. 440. in princ.

in 3. par. sequitur Gozad. cōf. 36. nu. 13. & cōf. 45. nu. 19. & quādo dicatur alia causa subesse, dicam infra conclusio. 20. & abundē hanc cōclusionem probat Borgnin. d. decif.

* 36. nu. 23. ubi etiam de * communi.

Contrarium tamen tenet Ruin. cōf. 137. & cōf. seq. nu. 9. vol. 1. loquens ē in casu, quo dicta clausula est iuncta cum clausula promissionis

de non contrahendo, & in clausula quie-

tationis amplissima, post Bal. cōf. 18. nobilis vir Vane. & cōf. 440. factum proponitur. in 3. par. Et q. per istam clausulam non dicatur præiudicatum fideicommissio, respond. Alba cōf. 29. sub nu. 7. 1. r. & 15. quod & prob. per rationes per eum adductas.

Prior autem sententiā sic est accipiendā, ut procedat ita demum, si uerba incerta sit in tē-

pus futurum, & illud respiciant, secus si solū præsens tempus, ē si adit iuramentum, ut pulchrē declarat post alios Rui. cōf. 137. nu.

14. & seq. vol. 2. neq; n. alias censetur actum de fideicommissio conditionalis, sed solum de puro, seu purificato, ut ibi per eum. & quod

34 ¶ ubi uerba tempus præsens tñ respiciunt, q. non dicatur fideicommissio conditionalis præiudicatum, Ang. cōf. 1287. Corn. cōf. 249. ad fin. vol. 1. Cuna. cōf. 108. col. hinc. Dec.

cōf. 86. col. 3. vers. non obitat, & cōf. 95. nu. 15. Rip. in d. §. duo fratres. nu. 47. Gabriel. lib. 4. tit. de fideicom. conclusio. 1. nu. 24.

35 Quarta est clausula promissionis defendēdi, & de euictione, quæ nocet fideicommissario sic promittenti, ut nō possit amplius habere regressum ad illam partem, Riminali.

cōf. 459. nu. 22. vol. 4. Et casus iste reputatur indubitabilis per multos Doct. latē Rolan.

* cōf. 34. nu. 30. in fi. & seq. vol. 4. & de * communi Barlat. cōf. 137. nu. 3. vol. 1. Et idem de promissione de euictione quomodocunq; res eniscatur, Dec. cōf. 1287. in fi. & latē per Borgnin. decif. 36. nu. 9.

36 Et hæc clausula euictionis, licet non sit expressa, tñ subintelligitur inter diuidentes ignaros qualitatē rei, vt post cōcordant. per

37 cum citatos, Borgnin. decif. 36. nu. 8. ¶ de clausula promissionis defendēdi sub obligatione omnium bonorum, &c. ab omni persona, communi, collegio, & ab omni hypotheca, &c. quod habent eundem effectum renunciationis fideicommissi, firmat etiam ipse ibi nu. 19. & ibidem nu. 20. subijcit idem in clausula promissionis de faciēdo ea, ad quæ

tenetur vigore dictarum diuisionū m. & pro hæc conclusione rñdit Barlat. cōf. 87. nu. 15. bi ad hoc citat Curt. sen. Dec. & Soc. in.

38 Sed ¶ contra Alex. cōf. 21. nu. 6. & seq. vol. 1. Riminali. cōf. 204. nu. 39. & 90. vol. 1. & latissimē per Rolan. cōf. 51. nu. 9. & plur. seq. & p. tot. col. 4. qñ eniscitur ex natura rei, &c. ut ibi latissimē, & hoc nō obstat q. ex post facto res sit ad inequalitatem redacta, ut ibi per eum cōf. fin. quamuis in hoc vltimō Menoch. cōf. 87. nu. 84. & seq. contradicat de q. o. tñ uide ē nu. 92. & seq. Et in qualitas adesset, si vnus habebat filios, aliter non, Alba cōf. 74. nu. 10. & quod inæqualitas non consideretur, probet Riminali. cōf. 204. nu. 66.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 541

nn. 66. vol. 2. & pariter contra istam conclusionem Gozad. conf. 4. §. nu. 6. & num. 19. post Bal. per eum citatum & hoc de plano procedit, qñ euincitur ex facto eius, a quo euincitur, uel auctoris iustitate Rolan. ubi supra, & Rip. in d. §. duo fratres. num. 4. per tex. in l. i. c. ff. de dot. præg. Anguifola consil. 2. nu. 24. lib. 3. & concordant. per Craue. conf. 2. 1. 1. num. 6. vol. 2. Nec ob id dicta clausula potest dici otiosa, quia potest applicari illis bonis, quæ fortè erant alienata, vt per Rimin. iun. ubi supra num. 99.

39 Promissio t̄ ergò de euictione, & de defendendo in omnem casum debet intelligi de promissione, & de euictione, quæ sequeretur ex facto tertii, non autem de ea, quæ prouenit ex natura rei, vel ex facto illius, cui promittitur, seu eius auctoris, quia ad eum casum non porrigitur dicta promissio, nisi in specie eo casu fuerit promissum, secundum Bar. in d. §. duo fratres. in 1. q. Bar. Bal. & * communiter Doct. in d. l. si familia. C. famulerciscun. Rui. conf. 137. nu. 1. & seq. lib. 2. Sed hoc vltimum, quando concurrunt multe aliæ clausulæ, non tenet Soc. iun. conf. 1. 16. nu. 63. vol. 1. & num. sequen.

Quod si promissio de defendendo sit concepta in omnem casum, &c. viq; est reniciatoria fideicommissi, vt latè probat Rui. conf. 137. col. 1. in fi. vers. & magis, &c. & col. seq. vol. 2. Pro declaratione itaq; istius dubietatis pertinentis ad casum d. l. si familia. C. famulerciscun. considerandi sunt plures casus. Primus est, 40 t̄ quando partes simpliciter diuiserunt bona, & tunc censetur quilibet se obligasse de euictione vnus alteri, & inuicem, nisi actum sit, quod quilibet eorum mutuum periculum suscepisset, & sic quilibet pro parte sua eam accepisset periculo suo. Et ille est casus in d. l. si familia. Et ratio est, t̄ quia diuisio vicè obtinet vditionis, vt ibi omnes tradunt, & in specie Bar. in l. 1. C. communia vtriusq; in di. Curt. iun. conf. 11. §. in fi. Rui. conf. 137. nu. 3. vol. 2. ubi probat hunc casum.

Declaratur supradicta conclusio, vt non procedat, t̄ qñ euictio sequeretur ex natura rei, seu qualitate conventionis, ut cõcludit Craue. d. conf. 2. 1. num. 6. vol. 2.

43 Secundo, quatenus dixit diuisionem venditionis vim obtinere, & esse ad eius instar, declaratur, ut procedat, qñ partes vniciq; assignatæ fuerunt æstimate, secus autem si in æstimate: quia tunc est ad instar permutationis, vt post concordant. per eum citatos, cõcludit Borgin. Causalc. decif. 36. numero 4. in princ. & ita debet intelligi Rolan. conf. 31. num. 6. vol. 4. quatenus dixit, diuisionem vim habere permutationis, quamuis permutatio sit instar venditionis, Decia. conf. 55. num. 55. vol. 1. Quod tamen an verum sit, latius infra dicam in 6. clausula.

44 Secundo casus est, t̄ qñ promissum est etiam diuidentes sibi inuicem de euictione; & isto casu si tempore diuisionis, quilibet eorum sciebat qualitatem rei, & vinculum ei annexum, tunc si pars vnus euincitur ex natura & qualitate rei, seu ex facto, & ordinatione auctoris communis diuidentium, quod idè est, ac si ex facto proprio illius, a quo euincitur, & tunc omnes volunt, quod cesset obligatio de euictione, gl. & * communiter Doct. in d. l. si familia. Rolan. d. conf. 51. vol. 4. & concordant. supra citat. & signanter Alex. d. conf. 2. 1. nu. 6. & seq. vol. 5. Craue. conf. 2. 1. 1. nu. 6. vol. 2. Et ratio est, quia hæc promissio euictionis simpliciter facta intelligitur secundum naturam contractus, Alex. ubi supra. Idem probat Soc. conf. 3. 1. num. 7. vol. 4. loquens in euictione emanata ex compromisso pro diuisione exinde facta, qñ nihilominus non extendatur ad casum, ubi pars vnus euincitur ex natura rei, vel ex facto auctoris diuidentium, qñ reprobat. Idem, ac si factum esset ipsius, a quo res euincitur, & tunc cessat dispositio luendicantem. ff. de euictio. Idè probat Alban. conf. 24. Rui. conf. 151. vol. 2. Decia. conf. 4. 1. Aret. conf. 3. num. 3. 8. conf. 3. 4. consilio 45. Natta conf. 47. o. num. 13. Ripa in d. §. duo fratres. num. 101. & de euictione, quæ sequitur ex facto antiquiorum, Craue. consilio 24. num. 1.

45 Declaratur autem iste casus, t̄ vt procedat data sciētia, de qua supra, dummodo ea adfuerit tempore diuisionis, Rolan. d. consilio 51. numero 10. Sed si promittens ignorauit qualitatem, tunc ea euicta, tenetur solum ad damna, & ad interese, ut respondit Anguifola consil. 27. in fi. libro 2. 46 Secundo declaratur iste casus, t̄ vt procedat, nisi ex aliquibus alijs cõiecturis appareat dictos contrahentes in promissione euictionis voluisse etiam comprehendere hunc casum. Sed quia hoc pendet a sequenti casu, ad eum me remitto.

47 Tercio declaratur, t̄ vt procedat etiam non obstante promissione de non contrahendenda, t̄ quia intelligitur secundum naturam contractus, ut supra terig. quidquid Alciat. cõs. 256. in fine, uoluerit, per regulam luendicantem. ff. de euictio. Etenim illa regula nõ procedit in isto casu, in quo etiam cessat euictio negatiua. etenim isto casu euincens dicitur contrahere, inquit Alex. d. consil. 2. 1. num. 7. in fin. vol. 5.

49 Quarto declaratur, t̄ vt non procedat illi casus,

- casus, & glo. in d.l. si familia. quādo res enincitur per eum, qui promissit de euicōne, vel
 50 enincitur heredes, q̄ etiam si hāres velit iuri suo renūciare, cum enim sit hāres, & hēreditas non sit ei damnoſa, factio inuēntario, tenetur ſtare facto defuncti, ita latē probat Decia.
 * conſ. 5. nu. 3. ſ. vſq; ad finē. vol. 3. & de * coi in alienatione feudi antiqui facta per vaſallum, q̄ eius hāres non poſſit eam impugnare, Curt. iu. in tracta. ſend. in 3. par. nu. 148.
 Et hęc diſtinctio de plano procedit, ſi defunctus nedum ſe, & bona ſua obligauit, ſed etiā hāredem ſuum, & eius bona, de quo per Aſſi. decif. 100. & decif. ſeq.
 51 Tertius caſus eſt, q̄ quando apparet inter partes actum eſſe expreſſe, vel tacite ex aliquibus verſimilibus cōiecturis euicōnem promiſſam eſſe, vt praſtetur, etiā ſi ſequuta ſit ex natura rei, vel factio auctoris, ita declarat Alex. conſ. 21. vol. 1. Et eſt * communis opinio, ſecundum Alex. Alciat. conſ. 123. ſuperioribus annis. nu. 5. & conſ. 138. nu. 3. ad fin. & conſ. 53. 6. ad fin. Sed certe Alex. vbi ſuprà non meruit ad hoc allegari, vt ſuprà retuli,
 52 & probat Alciat. d. conſ. 53. 6. in fin. q̄ Et iſto caſu, ſi per alium, quā per cohāredem res euincatur, putā, ſi res ſit feudalis, & euincatur per dominum, tunc ſaltem eſt locus reſtitutioni pretij, ſi vero euincatur per cohāredem, vel eius hāredem, tunc intrat diſpoſitio l. vendicandum. ff. de euic. vt ibi per eum.
 53 Prima igitur erit q̄ coniectura praedicta voluntatis, vbi expreſſa non reperitur, quando maniſeſta læſio alias induceretur, vt ga bona eſt. mata enimlibet fratrum assignata fuerunt, tūc enim ceſſat ratio ſuſceptionis mutui periculi, Alciat. d. conſ. 138. nu. 3. in fin.
 54 Secunda eſt coniectura, q̄ quando reſultaret magna inaequalitas, Alciat. d. conſil. 526. in fin. & in alijs locis ſuprà citatis.
 55 Quartus caſus eſt, q̄ quando dictum fuit, quod nemo diuidentium teneatur de euicōne portionis vniciuſq; obuēta; tūc enim quilibet cenſetur periculum partis ſuae ſuſcepſiſſe, & ceſſat obligatio de euicōne; caſus eſt in d.l. ſi familia. C. famil. ercif. & non etiam tenebitur ad pretij reſtitutionem iſto caſu, quia reciproca interuenit traditio;
 56 ſecus ſi quis alteri promiſiſſet, ſe nolle teneri de euicōne, tunc enim extra illum caſum tenebitur ad pretij reſtitutionem, l. emptorem. §. ſi. ff. de act. empt. ita ſignanter declarat laſ. conſ. 21. col. 5. in prin. verſi. item qui conuenit, & volu. 2. & ſequitur Rebuſſ. ſuper conſtitu. Reg. in 3. tomo, pag. 357. in fin. nu. 54.
 57 Quinta cauſula Renūciationis omni iuris, & legum auxilio, q̄ non inducat renun-

ciationem fideicommiſſi, niſi verba ſint cōcepta etiam in futurum, putā competēt, & competituro, vel q̄ comperere poſſit, Rimi.
 58 iu. conſ. 204. nu. 38. & nu. 72. vbi etiam ſi ſit 59 iuratum. volu. 2. 1. & reſeruatū ius fideicommiſſi, vt ibi, & etiam Bart. in l. Stichus. §. 60 idem queſijt. col. 1. ff. de condit. indeb. q̄ ſic ut qui renūciat ius exceptionibus non cenſetur renūciare exceptioni orienti ex eodem fonte, vt in hoc propoſito arguit Crau. conſ. 211. nu. 5. & ſeq. vol. 2. Et pro iſta parte, quando verba non reſpiciunt tempus futurum, reſpondit Ruin. conſ. 137. col. penul. in 61 princ. verſi. & in ſuper. vol. 2. Et abunde, q̄ per dictam cauſulam non dicitur fideicommiſſo renūciatum, etiam ſi iuramētum ſit adiectum, niſi ſit expreſſe renūciatum, l. de his. ff. de tranſac. vel de fideicommiſſo ſit facta mentio, probat Senat. Pedemont. decif. 112. num. 10. & ſeq. Et licet multum operetur in multis caſibus iuramentum cum dicta cauſula, de quibus per Roland. conſ. 13. col. 2. & ſeq. col. 1. non tamen contra d.l. de his. vt ibi
 * per eum nu. 27. vbi de * communi. Et q̄ hęc cauſula non prejudicat, niſi muliere certiorata de læſione, per l. 2. C. de reſcind. vend. Et ſi adſit iuramentum, Purpura. conſ. 510. nu. 17. & ſeq. niſi dicitur in iſtrumento eam 62 fuiſſe certiorata, vt ibi. Sic & cauſula, q̄ Cogitata, & incogitata adhuc ciuiler ſit intel ligenda, Rimi. iu. conſ. 5. nu. 31. Et requiritur etiam ſcientia fideicommiſſi, Rimi. iu. vbi ſi. prā nu. 83.
 63 Sed contra, q̄ quando aliud ius compete bat renūciant, quā ius fideicommiſſi, latē Cur. iu. conſ. 23. Rolan. cōſi. 34. nu. 92. vol. 4. & eſt 64 q̄ Bart. in d. §. duo fratres. & contra hanc conſuſionem latē Gozad. conſil. 53. nu. 19. & idem, ſi verba ſunt generalia, q̄ iuramentum ſit adiectum, Dec. conſil. 345. & de cauſula Renūciationis omni iuris, & legum auxilio, per verba etiā de futuro, q̄ cōtineatur renūciatio fideicommiſſi, Cur. iu. conſ. 49. col. pen. & Rimi. iu. conſ. 72. nu. 105. ex cauſa tñ de preſenti, Cur. iu. cōſi. 101. nu. 7.
 65 Hęc tamen cauſula non operatur data fideicommiſſi ignorantia, Rimi. iu. conſ. 204. nu. 83. & ſeq. vol. 2. Et vbi eſt facta mētio caſus, vnde ius compete bat, conſ. 243. in ſi. vol. 3. limitatur, quando aliud ius non ſi berat, per eundem conſil. 176. nu. 4. Et illud etiam de ignorantia non procedit, quādo ſuit facta mentio de cogitatis, & incogitatis, q̄ ſi fuit iuratum, quia tunc iuramētum extenditur etiam ad incogitata, Bero. conſ. 201. nu. 7. & ſeq. vol. 2. & hęc cauſula Omni iuris, & legum auxilio, aequipollēt cauſule promiſſionis de non cōtraueniendo, de qua in
 fra

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 543

frā dicam conclusio. 16. Et verba vniuersalia comprehendunt etiam incogitabile, Craue. conf. 29. col. 5. & seq. vol. 2. lmo & generalia, dummodo in genere possit ius istud, de quo quæritur, cogitari, Gabriel. lib. 6. tit. de reg. iur. conclusio. 4. nu. 8. maxime si iuramentum sit adiectum nu. 14. De virtute tamen istius clausulæ latè p. Gozad. conf. 69. nu. 20.

67 Sexta clausula † Ad habendum, &c. & quidquid voluerit, vel placuerit faciendum, &c. non importat fideicommissi renunciationem, vt in casu Barin §. duo fratres. in 8. q. q. illa verba important arbitriū boni viri, Rimi. iun. conf. 204. nu. 40. & plur. seq. & nu. 92. vñq; ad numerum 111. vol. 2. & de * communi Alba conf. 74. nu. 7. Et differt hæc quæstio Bart. 2. quæstio. Io. And. de qua infra conclusio. 19.

* & de * communi contra Crot. Simon de Præt. in tract. de interpret. vit. vol. lib. 3. pag. 372. col. 3. in fi. & de hered. institutio. infra conclusio. 11. in 7. ampliato. Et omni in casu 68 † falua est actio ad pretium, Bart. vbi supra, & ceteri * communit, Corn. conf. 340. nu. 2. vol. 1. & post eum etiam Socii. iun. Ceph. conf. 371. nu. 2. etiam in alienatione per heredis institutionem, vt ibi, Simo vbi supra, nu. 6. Aiciat. conf. 148. conf. 339. conf. 561. & cō. fi. 577. Ripa in d. §. duo fratres. nu. 8. ad fi. & hoc, siue sequuta sit alienatio, siue non, Bor 69 gni. d. decif. 36. nu. 1. §. † & q. non dicatur fideicommissio renunciatum, nisi quoad rem, vt possessor, in quæ fuit facta alienatio, molestari non possit, Ceph. conf. 371. nu. 24. & seq. Simon vbi supra, nu. 6. Item intelligitur 70 † alienatione sequuta, secundum * communem, Simon vbi supra, Alba vbi supra, & conf. 74. & est * communis opinio, quam in nitis dentibus fatetur Borgni. decif. 36. nu. 1. §. & quam conatur vitare, quando fuit dictum pro heredibus. Sed dicit contra rex. in l. i. cut. §. si debitori. ff. quib. mod. pig. vel hypothe. soluit.

71 Contrarium tamen pro renunciatione, tenent multi per Gabriel. in suis conclusio. lib. 6. tit. de fideicom. conclusio. 6. nu. 29. Sed ea declarat, vt ibi in seq. Et q. per dictā clausulam dicatur fideicommissio renunciatum, quando est concepta per verba generalia, & pregnantia, puta, Quidquid voluerit faciendum, &c. secundum * communem, latè Rolan. conf. 34. nu. 74. & plur. seq. vol. 4. vbi de verbo Voluerit, & verbo Placuerit, iuncto cō verbo vniuersali Quidquid, & Menoch. conf. 87. vbi latè. & pro effectu istius clausulæ, latè ibi per eum nu. 1. §. & plur. seq. quādo nulla alia causa suberat, vt ibi num. 20. & de * communi, q. dicta clausula importet fideicommissi renunciationem, Rimi. iun. conf.

* 204. nu. 40. vol. 2. & de * communi sequēdo Menoch. Burlat. conf. 79. §. nu. 12. in princ. vol. 2. Et hanc partem, tenet Panciroli. conf. 58. nu. 79. & q. in casu d. 8. q. Bar. dicatur fideicommissio renunciatum, Bireta conf. 69. nu. 5. in princ. vbi citat Craue. Paris. Neuza. & Gabriel. vbi supra. & de * communi Borgnin. d. decif. 36. nu. 11. in fi. & plur. seq. & Burlat. conf. 87. nu. 14. & seq. Et in super dictam quæstionem octauam Bart. intelligit Bero. conf. 130. nu. 3. 2. vol. 2. quando de heredibus nulla est facta mentio. Sed istud est mera vanitas, Simon de Præt. vbi supra col. 4. in princip.

Et contra actionem ad pretium respondit Gabriel. conf. 12. §. nu. 18. quando fideicommissum est reciprocum, vt ibi per eum. & latius per Panciro. conf. 54. nu. 57. & seq. damnatur Corn. quando alienatio est facta per heredis institutionem.

Et hæc fuit opinio Ang. in d. §. duo fratres. in 5. q. quod scilicet per dictam clausulam dicatur fideicommissio renunciatum, & sic per licentiam alienandi, vt per eum, & cōcordan. sequendo, tenet Roland. d. conf. 34. nu. 78. & plur. seq. vol. 4. vbi etia testatur de * communi.

* Est verum, q. Ang. loquitur in clausula, de qua primo loco fuit dictum in 1. conclusio. in 2. declarat, qui propterea damnatur per alios, vt ibi dixi. Et ponderat Rolan. vbi supra verbum, Videbitur, & Placuerit. Q. uod tamen ab alijs impugnatur, quasi viri boni arbitrium solum importet, nō meram etiam licentiam alienandi, vt considerat Rui. conf. 137. nu. 7. vol. 2.

Sed primam partem, q. per clausulam facultatis alienandi sibi inuicem datam per ipsos diuidentes etiam data scientia fideicommissi, & per clausulam etiā adiectum, Et deinceps quidquid voluerit faciendum, quod non dicatur fideicommissio renunciatum, respondit latè Menoch. conf. 371. nume. 1. & seq. & nu. 1. §. & plur. seq. interpretando diuersimodè dictas clausulas. Sed malè, iudicio meo, & contra communem.

72 Q. uod si bona diuisa † inuicem fuerunt sibi ipsis assignata, vel relaxata pleno iure, & ad habendum, &c. tunc forte posset obtinere illa opinio, quæ fauet renunciationi fideicommissi, vt respondit Bireta in vna Placen. conf. 69. col. 1. & 2.

73 Et iterum si in diuisione † partes vnique assignatæ fuerunt æstimatæ tali æstimatione, quæ faciat renditionem, vtq; censetur satis fideicommissio renunciatum inter scientes fideicommissum, ita concludit Borgnin. d. decif. 36. nu. 2. & seq. Est verum, q. tunc casus iste est extra dictam decif. Bart. in d. 8. q. Constat

Constat tamen, q. quādo in diuisione facta est æstimatio, tunc non obtinet vim veditio- nis, sed est ad inlrat permutationis, Soci. iu. confil. 50. nn. 2. §. volu. 4. de quo non meminit Borgni. vbi suprà, qui cōcordan. citat. Quod tamen non puto, vt suprà dixi.

- 74 Sed hæc declaratio non est vera, † quia siue partes sint æstimatæ, siue non, semper verū est dicere, diuisionem similem esse venditioni. l. 1. vbi glo. & Docto. C. commun. vtr. iud. & concordan. per Cepha. confil. 59. §. num. 3. vol. 4. Simon de Præt. de interpretatio. vlt. vo lun. char. 373.

- 75 Septima clausula † de perpetuo attenden- do, & formiter obseruado præiudicat fidei- commissio, vt respondit Rui. confil. 119. vol. 2. Gabriel. de fideicom. lib. 6. cōclusio. 1. nu. 47. Menoch. confil. 87. num. 3. Burfat. confil. 64. nu. 34. saltem quando concurrat clausula re- nunciacionis omni iuris, & legum auxilio, vt ibi per eum. Est verum, q. Menoch. plur. citat, qui nihil de hoc dicunt, Curt. sen. Soci. iu. & hanc partem latè probat Pancirol. cōf. 59. nume. 82. vbi ad eff. præterea, & c. dicens, hanc esse decisiō. Io. And. ad Spec. titu. de testa- de qua mox dicam. Sed certè, ut infrā in 20. conclus. dicam, Io. And. decis. non stat in pu- ris finibus promissionis de attendēdo, & nō

- 76 contrahendo, † sed etiam concurrat pat- tum de non petendo, & c. eo casu possent procedere, quæ ad idem ponit Borgnin. & de

- * * communi d. decis. 36. nu. 10. ad ii. & seq. lo- quitur enim in clausula promissionis de at- tendendo, & de non contrahendo aliqua ratione, iure, vel causa, quæ dici, vel excogita- ri possit: & ad hoc expendit decis. Io. And. &

- * de * communi, q. dicatur fideicommissio re- nunciatum per clausulam promissionis de non contrahendo, & de non petēdo qd- quam de rebus diuisis in perpetuum, aliqua ratione, vel causa, quæ possit excogitari da- ta scientia fideicommissi, Burfat. confil. 64. nume. 29.

- 77 Sed quando † simpliciter fuit promissum attendere, & obseruare, & non contrahen- re, & c. vt cantat hæc conclusio, q. tunc non dicatur fideicommissio renunciatum, tener

- * Bar. in d. 3. duo fratres. in 2. q. & est * commu- nis opinio, Alba confil. 29. nu. 1. §. in princ. & idem etiam firmat Cur. iu. confil. 274. nu. 42. in fin. & plur. seq. vol. 2. vbi hoc declarat. Et contra dictam conclusionem tenet Boe. de- cis. 147. quæ refert, & sequitur Gabriel. dict. conclusio. 1. in fin. num. 47. tit. de fideic. & Io. And. vbi suprà loquitur in longè diuersa spe- cie, & hanc partem probat Rui. confil. 177. nu. 8. ante fin. versic. & probatur clarè. & nu. seq. vol. 2. vbi etiā damnat Io. And. Sed malè;

quia, vt dixi, ipse non stat in finibus promis- sionis de attendendo, & de non contrahen- do, & dicam infrā in 20. conclus. Et pro

- 78 hac parte facit, † quia clausula promissionis de non contrahendo aliqua ratione, vel causa, quæ dici, aut excogitari possit, & c. in- telligitur rebus sitis tantibus, ut ibidem per

- 79 eum nu. xi. † nisi etiam concurrat scientia fideicommissi, seu qualitatis rei, vt ibi per eū, & col. pen. post princ. versic. & per hoc etiam

- datur responsio, & c. q. per simplicem pro- missionem de non contrahendo de iure, vel de facto, non dicatur fideicommissio re- nunciatū, Bal. cōf. 84. in 1. par. Bar. in d. 3. duo

- fratres. in 1. q. Bal. confil. 440. nu. 1. in 3. par. &

- * est * communis opinio, Ripa in d. 3. duo fra- tres. nu. 3. 8. Rolan. confil. 34. nu. 73. & seq. vol.

- * 4. & de * communi Gozad. confil. 36. col. fin.

- 80 nu. 12. rationem esse, † quia iuri de futuro regulariter non potest renunciari, l. si ita scri- ptum. §. si sub conditione. ff. de lega. 2. nisi sit ius re, vel spe quæ situm; Bero. confil. 130. nu.

- 81 33. vol. 2. Secundò, quia verba † generalia in dubio non referuntur ad ea, quæ pēdent ex testamento, nisi inspectis verbis, & c. l. de his.

- 82 ff. de transactio. † qui renunciari nō potest, nisi de testamento sit facta mentio, vt per eum, vbi suprà nu. 34. & seq. & cum iuramen

- 83 to, ut ibi. Tertiò, quia † actus q. pōt vmi ac- cipere ex causa de præterito, & de præsentī, non includit causam de futuro, inquit Bal.

- 84 vbi suprà, qui citat bona iura, † & sic in du- bio debet fieri interpretatio, ut non com- prehendantur iura de futuro, d. §. si sub cō-

- 85 ditione. Bero. vbi suprà, num. 40. † difficilis enim præiudicatur iuri de futuro, quā de præsentī, per eundem confil. 131. col. pen.

- * in princ. co. & pro ista conclusione de * commu- ni Dec. confil. 267. in princ. & de * commu- ni per Rimi. iud. confil. 204. num. 61. & plur. seq. vol. 2.

- Ampliat prima conclusio supradicta secun- dum communem, Ripa in d. 3. duo fratres. nu. 44. Rolan. d. confil. 34. nume. 7. §. volu. 4. §.

- 86 † etiam si adsit clausula de non contrahen- do, ut ibi per eos. & probat idem Rolā. confil. 31. nu. 16. eo. uol. & etiam si sint verba generalia, & multum ampla, Bero. confil. 30. num. 12. in primo casu. vol. 2. Et etiam si dic- tum sit de non contrahendo diuisioni

- villo vnquam tempore, aliqua ratione, vel causa, Rip. vbi suprà nu. 26. in 2. & 3. amplia. Grat. confil. 17. num. 44. & plur. seq. vol. 1. Sed

- contra Marzar. de fideicom. q. 59. colum. 2. Grat. confil. 60. uolu. 1. Sed à priori non est recedendum.

- 87 Secūdo ampliat supradicta cōclusio, † ut procedat, siue diuidentes ignorabāt, siue sciebāt

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 545

ſciebant fideicommiſſum, Bero. vbi ſuprà, Bal. cõſil. 440. colum. penult. in ſi. in tertia parte. Imò nedum ſcientia facti, ſed & iuris eſt neceſſaria, etiam iuramento nõ obſtante, Bal. vbi ſupra colum. fin.

88 Tertiò ampliatur hec conſuſio ſtante præſertim in æqualitate diuidentium, de qua ſuprà dixi in prima conſuſio. Bar. in d. §. duo fratres. in ſecunda quæſtione. Bero. cõſil. 131. numero primo. volum. 2. Sed etiam ſi æquale, & reciproci ſit fideicommiſſum, idem erit dicendum, Bero. cõſilio 130. numero 12. in primo, & tertio caſu. volumine 2. & ibi declarat, quòd non dicitur æquale, quando eſt inter patrum, & nepotem, ſed imò dicitur eoqueui, & æquale, quòd eſt inter æqualiter inſtitutos, & ſubſtitutos, vt ibi numero decimo. niſi eſſet diuiſio facta inter aliquos, quorum aliquis filios habebat, alius non, vt per eundem Bero. cõſilio 132. volumine eo. & Alba cõſil. 74. nume. 10. Nec eſt differentia reſpectu ætatis, Bero. d. cõſilio 131. in ſi. eod.

89 volum. 2. ¶ nam quando fideicommiſſum eſt reciprocum, non poteſt prætendi læſio, Bal. d. cõſilio 446. nume. 2. in tertia parte. De hoc tamen abundè per Alex. in d. §. duo fratres. nume. 28. Et in fideicommiſſo æquali, Borgni. decil. 36. nu. 26. Nam quando fideicommiſſum eſt reciprocum, & æquale, vtique ei facilius renunciatur, nec vitra poteſt prætendi læſio, Menoch. cõſilio 96. nu. 18. in ſi. & ſeq. vol. 2.

90 Quarto ampliatur ¶ in diuiſione facta per ſententiam iudicis, Bal. cõſilio 440. numero 1. in tertia parte. Roland. d. cõſil. 34. num. 76. volum. quarto. Ripa in d. §. duo fratres. numero 97. & in laudo etiam prægnantiſſimo, Bero. cõſilio 130. num. 14. volum. 2. declarando, ut ibi num. 39. & ſeq. & in com promiſſo, & in laudo Gozad. cõſilio 36. numero 13. & non eſt differentia inter diuiſionem factam per iudicem, & per partes, Anguiſſola cõſil. 8. in ſi. lib. 10. & abundè cõſilio 3. lib. 3.

91 Quintò ampliatur, ¶ etiam ſi ſit iurata, ſm * communem, Plot. cõſil. 63. nu. 5. Ripa in d. §. duo fratres. Sed vide Bero. d. cõſil. 130. nu. 35. & ſeq. vol. 2. & Ripam in d. §. duo fratres. in 1. quæſt. Bar. nu. 98. & latius in 5. nu. 71. & ſeq. & num. 77. & idem Riminal. iun. cõſil. 204. num. 7. & ſeq. vol. 2.

92 Sextò ampliatur, ¶ vt procedat in diuiſione facta per patrem inter filios, ut latè per Menoch. cõſil. 87. num. 82. vol. 1. & num. 98.

93 Septimo ampliatur, ¶ etia ſi ſit ſequuta alienatio per inſtitutionem hæredis, ſm * communem opinionem, etiam extranei, ſecundum multos, Simon de Præſt. de interpreta. vltima.

volunta. lib. 3. char. 322. colum. 3. de quo per Riminal. iun. cõſil. 23. nu. 251. & ſeq. vol. 1. Sed cõtrà per eum cõſil. 80. nu. 40. & latius Panciro. cõſil. 59. num. 80.

94 Octauò ampliatur, ¶ etiam ſi nulla alia cauſa ſubſit contraveniendi, quàm fideicommiſſi ſi, Ripa in d. §. duo fratres. numero 46. in quinta ampliatio.

95 Nonò ampliatur, ¶ vt procedat etiam in fideicommiſſo reciproco, ſecundum * communem opinionem, Ripa in d. §. duo fratres. nu. 46. in ſi. in 6. ampliatio. & num. ſeq.

96 Decimò ampliatur, ¶ ut ſuprà dicta conſuſio eo magis procedat in fideicommiſſo in æquali reſpectu portionis, vel ætatis diuidentium, ut quia unus eſſet fenex, & ſine prole, aliter iuuenis, Ripa vbi ſup. in d. §. duo fratres.

97 Octauò ¶ conſiderandum eſt, quòd clauſulæ tanquam acceſſoriæ non ampliunt contractum diuiſionis ad effectum renunciatio nis fideicommiſſi, Curt. iun. cõſil. 274. in ſi. nume. 49. volum. 3. etiam quòd aliàs eſſent ſuperflue, ut ibi. Sed ſic eſt, quòd iſte clauſulæ dicuntur incidèter poſitæ ad robur diuiſionis, qui eſt actus principalis, ergò debent intelligi ſecundum naturam ipſius, ut tam diu durent, quam diu ipſa diuiſio, que conſunduntur eneniente caſu fideicommiſſi, ita Bal. cõſilio 440. columna ſecunda poſt med. verſiculo in contrarium arguitur ſic, & c. in tertia parte. ſequitur Gozad. cõſilio 36. numero 13. & cõſilio 45. nume. 19. & latè hoc comprobat Ruin. cõſilio 137. numero 10. verſiculo & confirmatur hoc, quia clauſula poſita in exequutione, & c. volum. 2. loquitur in clauſula promiſſionis de attendendo, & de non contraveniendo, & c.

Hanc tamen obſectionem latè declarat pluribus modis in hac materia Menoch. cõſil. 87. numero 41. & plurib. ſeq. Ripa in d. §. duo fratres. num. 83. in prin. & num. 84. vbi etiam videndum.

98 Nonò non omitto, ¶ q̄ clauſulæ iſtæ vt plurimum ſolent apponi potius ex ſtylo notariorum, quàm ex deliberata mente contrahentium, Curt. iun. cõſil. 274. in ſi. vol. 3. Alba cõſil. 74. num. 10.

99 Sed cõtrà ¶ Menoch. d. cõſilio 87. numero 41. latè etiam Rolan. cõſilio 34. numero 93. & ſeq. vol. 4. & pulchrè etiam Riminal. iun. vbi ſuprà. num. 41. & ſeq.

100 Decimò ¶ aduertendum eſt ad renunciatio nem factam cum proteſtatione reſeruationis fideicommiſſi, an attendatur renunciatio, an uerò proteſtatio, de quo uidentu eſt p̄ Menoch. cõſil. 87. & p̄ Ceph. cõſil. 233. nu. 15. & plur. ſeq. vol. 2. & cõſil. 296. nu. 10. & plur. ſeq. vol. eo. & de reſeruatione iurii vide Pancir.

Y y cõſil.

- cōf. 59. nu. 76. in 3. fūd. & nu. 8. f. ad fi. & ante eos Ioan. Andr. in addit. ad Spec. tit. de testam. §. in primis. num. 27. in fi. verſ. item nec quando expreſſe referuauerunt, &c. Conſiderandum tamen eſt, quod licet ſit referuatum fidei commiſſum auitum, non tamen dicitur paterno renunciātū, Simon de Præt. in tracta. de interpretat. vltima. volunta. char. 373. num. 9.
- 102 Vndecimo clauſula quietationis generalis non præiudicat fidei commiſſo, Gozad. d. conſ. numero 19.
- 103 Duodecimo ꝑ conſiderandum eſt, qd ſi partes promiſſerunt non venire contra diuiſionem aliqua ratione, vel cauſa, nō dicitur renunciatum fidei commiſſo, Gozad. ibidem poſt Bal. per eum citatum conſil. 440. in tertia parte. etiam ſi ſciret fidei commiſſum extare, ut ibi, & apertius conſilio 36. num. 12. in 2. & 3. fundamen. & conſil. 45. numero 19.
- 104 ꝑ Sed de hac clauſula, quod ſlet pro renunciatione fidei commiſſi, Panciro. conſil. 59. num. 82. & Dec. conſilio 287. in fi. dicens, qd per clauſulam generalem de non contraueniendo dicitur renunciatum fidei commiſſo, per Ioan. Andr. ad Spec. tit. de testa. per eum citatum: qui tamen loquitur in alia ſpecie: & de hac clauſula ceſſionis iurium, latè vide
- 105 per Borgni. d. decif. 36. num. 17. ꝑ Et per iſtam clauſulam de non contraueniendo cenſetur cogitatum de omni remedio, per quod quis poſſet contrauenire, Bero. d. conſil. 201. num. 6. uol. 1.
- 106 Decimotertio ꝑ vidèdum eſſet etiam, quater ſciētia fidei commiſſi probetur, de quo
- * habetur apud Bar. in d. §. duo fratres. & cōmuniter Doct. & Bero. conſil. 103. num. 16. vol. 2. & plur. ſequen. et per de Præt. de interpretat. vltima. vol. char. 373. col. 1. in fi. vbi
- 107 ꝑ habetur de commemoratione teſtamēti, in quo adest fidei commiſſum, vel per relationem aliquorum in eo diſpoſitorum, vel quia hæres ex teſtamento, de quo agitur, dixit ſe heredem, Bero. vbi ſuprà.
- 108 Item ex ſolutione ꝑ legatari præſumitur ſciētia, Bal. conſil. 440. col. fin. in princ. in 3. par. Simon de Præt. vbi ſuprà nu. 9. in fi. Dec. cōf. 267. in princ. & conſil. 287. num. 16. & nu. 15. in fi. uel aliquid ſcriptum in teſtamento adimpleuit, ut per Gozad. nu. 15. in fi. & de vtroq; Soci. iun. conſil. 116. num. 43. & ſeq. uol. 1. & de aliquo adimplemento ex contentis in teſtamento, Dec. d. conſil. 267.
- 109 Item per ſamam ꝑ de teſtamento: item per additionem hereditatis. item per aliam obſeruantiam teſtamēti, Simon de Præt. vbi ſuprà. puta, ſi ſoror fuit tacitata, & fratres inſtituti, qui ſic etiam totum poſſederunt, Abb.
- conſil. 19. in princ. in 2. par. verſ. eſt & alia ſciētia coniectura &c.
- 110 Item ſi publicè ꝑ corā ſeptem teſtibus fuit publicè in demo conſectum, Abb. vbi ſuprà.
- 111 Item ſi fuit ꝑ repertum in hereditate, Abb. vbi ſuprà.
- 112 Item per additionem ꝑ hereditatis ex teſtamento, Dec. vbi ſuprà.
- 113 Item ex additione ꝑ hereditatis poſt immixtionem, Dec. d. conſil. 267.
- 114 Item ſi habuerunt ꝑ fidei commiſſum penes ſe, vel ſuper d. fidei commiſſo litigarunt, Panciro. conſil. 59. nu. 83. Et alijs quampluribus modis, de quibus per Craue. conſil. 255. vol. 2.
- 115 Decimoquarto ꝑ non omitto, qd ſingulæ clauſulæ poſitæ in diuiſionibus non operantur fidei commiſſi renunciationem, de quibus per Bar. in d. §. duo fratres. & ibi per Doct. ſecus ſi plures ſint coadunatæ, Bero. conſil. 132. col. pen. uol. 2. Panciro. conſil. 59. nu. 99. & ſequen. Bireta conſil. 69. & abundè per Borgni. decif. 36. Bero. conſil. 132. num. 35. verſ. præterea & 2. uol. 2. Buſſat. conſil. 64. nu. 28. in fi. & plur. ſeq. Rui. cōf. 152. col. pen. & ſeq. vol. 2. & pulchrè Soc. iun. conſil. 116. num. 63. uol. 1.
- 116 Sed contra ꝑ Bal. conſil. 440. in princ. & in fi. in 3. par. Gozad. conſil. 26. & conſil. 45. Rip. in §. duo fratres. num. 46. in 2. & 3. amphot. nu. 46. & ſeq. Rolan. d. cōf. 51. nu. 16. uol. 2. Alba cōf. 74. & cōf. 29. nu. 14. & plur. ſeq. vbi de plurib. clauſulis, & latè Rui. conſil. 137. uol. 2.
- 117 Decimoquinto ꝑ eſt etiam aduertendum, qd per ceſſionē, & renunciationem iurii non dicitur renunciatum fidei commiſſo, qd verba non reſpiciūt tempus futurum, nec ſunt apta cōprehendere iura de futuro, ut in queſt. Bar. 4. & 5. in d. §. duo fratres. & fortius etiam probat Alba d. cōf. 29. ſub num. 15. verſ. & pariter per illa verba cedit, dat, & renūciat, & loquēs in caſu, quo diuidentes inuicem ceſſerūt in parte ſibi obuēta omne ius, quod cōpetit, & competere pōt quouimodo, & titulo, &c. qd potius ceſſetur poſita ad corroboratorem diuiſionis, quàm ad fidei commiſſi derogationem, & ita tenent Doct. poſt Bar. in d. §. duo fratres. in 6. quaſi. & de * communi Gozad. conſil. 53. num. 16.
- Huiusce autem concluſionis varia proponuntur
- 118 exempla. Quorum primum eſt, ꝑ qn in diuiſione, uel laudo diuiſionis, & cōpromiſſo fuit dictum de oſibus litibus, & differentijs, & iuribus hæſcentis motis, vel que moueri poſſent in futurū quauis rōne, uel cauſa talis hereditatis, ut rñdit Bal. & eum reſert, & ſequit Gozad. cōf. 36. nu. 13. & cōf. 45. nu. 19. & ſic et poſt Bal. rñdit Bero. cōf. 130. nu. 14. vol. 2. & nu. 119 ſeq. ꝑ Quia clauſula gñalis reſtringi dēt ad ſpecificata, ſi pōt ſaluā rōne recti ſermonis, ut

De fideic. prohib. Quæst. XIII. § 47

et ibi per eum, & latius num. 39. & sequen.

120 Secundum est exemplum in casu, quo fuit dictum De omnibus iuribus, quæ habet, & habere sperat, quia intelligitur ex causa de præfenti, vel de præterito, Bero. consil. 130. nu. 36. & sequen. vol. 2. & num. 39. & seq. Quod tamen intelligit ipse, nisi aliud ius, quam fideicommissi sperabat, consil. 131. num. 7. vol. 1. n. eo. & istud exemplum probat Grat. consil. 17. num. 43. vol. 1. per Bar. in d. §. duo fratres. quæstio. 6. Sed declarat etiam ipse eo modo, quo statim dixi, Grat. consil. 70. nu. 6. & 16. volum. eo, & infra dicam in 2. exemplo contrarie partis.

Contrarium tamen, & dicta clausula Cedentes, &c. omnia iura, & actiones reales &c. cōpetentes, & competuras quomodocumq; & qualitercumq; in, de, & super dictis bonis diuisis, & eorum causa, & occasione, &c. importet fideicommissi renūciationem, tenuit Borgnin. decif. 36. num. 17. per decif. 10. And. de qua mox dicemus, & dicitur communem esse opinionem, reprobata opinione Alb. de qua supra & plur. concordant. quos ipse ibi citat, verū nec licet dubitare, &c. Sed certē decif. Ioan. And. non facit ad præsentem speciem, sed aliud agit, de quo infra in sequen. conclusio, & fideicommissum est reciproci, ut latē probat Socin. iun. consil. 116. num. 36. & sequen. volum. 1.

Et hæc opinio facile obtineret duobus concurrētibus. Alterum scilicet scientia fideicommissi. Secundum, quod nulla alia causa erat de præfenti, & de futuro, ut tradit Bar. in d. 6. quæstione, & communiter alij cum eo, Ruin. consilio 152. num. 8. & seq. vol. 2. Soci. iun. vbi supra.

Quod si etiam uerba sint admodū generalia, patet, quia dictū, Quæ quouis modo habere potest etiam in futurum, tunc hæc quoque causa & ius fideicommissi continetur, Ruin. d. consil. centesimo quingentesimo secundo numero 10.

121 Et iterum scientia fideicommissi non requiritur, iuxta l. de his. ff. de transactio. quando fuit renūciatum omni iuris, & legum auxilio, & alij cuiusq; iuri suo, & legum, & statutorum cum iuramento, Ruin. d. consilio 152. num. 10.

Quia etiam idem Borgnin. vbi supra num. 22. 122 d. decif. 36. voluit, clausulam renūciationis exceptioni non fuit facti præfentis instrumenti, & cuiusq; probationi, & defensionis, importare fideicommissi renūciationem, citando Bero. consil. 130. nu. 35. vol. 2. & Bursat. consil. 64. nu. 32. verū quia quæritur, &c. Sed maxime loquitur in simplici renūciatione exceptio, & defensionis, quia Bero. loquitur,

quando fuit renūciatum omnibus exceptionibus, & remedijs suis cū clausulis alijs multum prægnantibus, & Bursat. loquitur, quando concurrebat etiam clausula Perpetuū habendi firmas, & ratas dictas diuisiones, & portiones diuisas, & eas perpetuū attendere, & obseruare, & cum iuramento.

123 Rursus si uerba respiciunt tempus futurum, tunc satis dicitur fideicommissi renūciatum, secundum vnam opinionem, quæ tamen damnatur per Gozad. consil. 45. nu. 16. in fi. & sequen. etiam si sit dictum de fideicommissi, vel substitutione, ut ibi per eum, & per verba futuri temporis dicitur fideicommissi renūciatum per cessionem iurium huiusmodi, defendit latē Ruin. consilio 115. numero 17. & sequen. volum. 2. & maxime quando verba sunt prægnantia, secundū opinionem Ioan. Andr. vbi per eum, col. fin. quæ sententia probabilior videtur, & vfu forensi recepta.

Contrarium tenet multi, quos refert, & sequitur Craue. consil. 24. num. 33.

Et dubio procul diceretur fideicommissi renūciatum, si quando nullum aliud ius, quam fideicommissi competeat renūcianti, Ruin. consil. 34. numero 92. volum. 4. Bar. in d. 5. & 6. quæstio. d. §. duo fratres. & concordat per Riminal. iunio. consil. 343. numero 9. & plur. seq. & num. 25. & seq. vol. 3. & consil. 459. num. 21. & plur. seq. vol. 4. & de communi testatur Rolan. vbi supra.

125 Quod si verba essent magis effectiva, & ius de futuro comprehendenda, aliud esset dicendum, quod tunc indocatur fideicommissi renūciatum, per Ioan. And. in addit. ad Spec. titu. de testam. §. in primis. verū quod si dicatur loquentem in casu, quando fuit promissum stare diuisioni, & de rebus diuisis nihil alter ab altero petet in perpetuum aliqua ratione, vel causa, quæ dici, vel excogitari posset, data tamen fideicommissi scientia, Alex. in d. §. duo fratres. nu. 16. Bero. consil. 130. nu. 22. in prin. & inf. & seq. & nu. 37. vol. 2. & opinio Io. Andr. est cōiter recepta, Borgnin. d. decif. 36. nu. 17. tunc certum est isto casu censeri sublatum fideicommissum, ut supra etiam retigimus latius in 10. conclusio. licet aliqui dissentiat, ut ibi etiam dixi, & dicta opinionem Io. Andr. refert, & post alios sequitur Ruin. consil. 137. col. 1. verū quæ, & vol. 2. & nu. 9. & licet ceteri seq. nu. 9. absolute reprobet opinionem Ioan. Andr. nihilominus Bal. & Alex. qui citatur contra Io. Andr. non bene indecuntur, quia Io. Andr. non stat in finibus clausulæ vnus, ut malè contrarium præsupponit per Ruin. & mouetur sub eo pretextu, quod dicta clausula accessoria sit ad contractum, & ita eum

Yy 2 repetit,

548 D. Petri Ant. de Petra

repetit, & sequitur Ruin. dicto consilio 119. columna 1. n. uolumine 2. & supra etiam terti in 1. conclusio. in 1. declaratio.

Istius conclusionis modo exempla sunt ista.

126 Primum quidem, ꝑ quando fuit dictum de iuribus competentibus, & competituris, Ioan. Andr. & concordant. de quibus supra.

127 Secundum sit exemplum, ꝑ quando fuit dictum De omni iure, quod habent, & habere sperant, vel expectant, seu habere possunt in rebus diuisis, Bero. dicto consil. 130. numero 23. uolumine 2. & numero 36. & sequen. quando scilicet dictum est de iuribus de futuro, ut ibi. & est doctrina Bar. in d. §. duo fratres. in sexta questione. & pro isto exemplo, quando dictum fuit De omni iure, quod quis habet, vel habere sperat, vel potest, quod dicitur fideicommissio renunciatum ita demum, si nullum aliud ius competeat, quam fideicommissi, Bar. in dicto §. duo fratres. in sexta questione, & ibidem Ripa num. 77. & 78.

128 Tertium sit exemplum, ꝑ quando fuit dictum in instrumento diuisionis, Cum patris utilitas in forma amplissima, ita Riminal. iun. consilio 459. numero vigesimo septimo. uolumine 4.

129 Quartum sit exemplum, ꝑ ubi verba sunt generalia, licet expressè non dicant de iure de futuro, Grat. consilio 60. numero 17. uolumine primo. Sed contra Ripa in d. §. duo fratres. numero quadragesimo septimo. in septima ampliatione.

Hæc autem conclusio sic semper accipitur, ut 130 ꝑ nō dicatur fideicommissio renunciatum, nisi concurrat scientia fideicommissi, seu qualitatē rei in diuidente, ut per Bar. in d. §. duo fratres. in secunda questione. & Ruin. d. consil. 137. numero 11. uol. 2.

131 Decimosexto aduertendum est, ꝑ quando dicatur subesse alia causa, quā fideicommissi in remissione facta in diuisione, vide Gozad. consil. 45. numero 18. in fi. & sequen. & Bero. consilio 131. nume. 7. uolum. 2. In dubio tamen nō præsumitur subesse alia causa, Ruin. consil. 152. num. 9. uol. 2.

132 Decimoseptimò ꝑ rursus cōsiderādum est, quod clausula Constituentes dictas partes inuicem se tenere, & possidere, &c. importat quoque fideicommissi renunciationem, per ea, quæ ponit Bognin. d. decil. 36. num. 18.

133 Decimooctauo addi potest, quod ꝑ ubi res aliæ concurrunt extra supradictas clausulas, videlicet promissionis de euictione, de non molestando, & de perpetuo attendendo, tunc dicitur fideicommissio renunciatum inter diuidentes, secundum * communem, Burlat. consil. 237. num. 3. lib. 3.

Postremò aduertendum est ad vnum, in quo

134 multi conueniunt, ꝑ quod in dubio censetur fideicommissio renunciatum, Socium. consil. 116. numero 38. uolum. 1. declarando, ut per Riminal. iun. consil. 459. num. 27. & sequen. uolum. 4. Maxime si sit coæqueuum, & æquale de quo vide per eum consil. 204. numero 66. uolum. 2. ꝑ Nam fideicommissum reciproci non dicitur onerosum, Curr. iun. consil. 22. num. 14. & Soci. iun. consil. 116. numero 50. & sequen. uolumine 1. & Burlat. consil. 237. num. 5. uolum. 3. Et per istud dictum, si esset tenendum periclitarentur firmissima fideicommissa, quia pauci sunt fideicommittentes, inter quos heredes non fiant aliquæ diuisiones cum aliquibus ex istis clausulis, quæ propter varietatem scribentium in ambiguo sunt.

136 Sed ꝑ contra Alba consil. 74. nu. 7. Rolan. consilio 31. num. 15. uolum. 4. quia esset species donationis, ut ibi, & pulchrè etiam Cepha. consil. 296. num. 8. & sequen. uolum. 2. & pulchrè per eundem consil. 371. nume. 94. & sequen. uolum. 3. & latè per Riminal. iun. consilio 204. per totum, & statim numero 32. uolumine 2.

Redeo ad secundum articulum istius 14. questionis principalis, & vltèr ea, quæ dixi supra paulo ante, & eis ex parte inhærendo constituo duos casus. Primus est, an fideicommissarius agere velit ex persona sui auctoris, qui fideicommissio contrahentis. Secundus, an agere intendat ex persona propria. Primo

137 casus res est in aperto, ꝑ quod nullatenus sit audiendus parte opponere, quia si eius auctor repelleretur, ipse quoque repelleretur, l. cum a matre. C. de rei vindicta. l. hæredem. ff. de reg. iur.

Capio nunc quartum, & vltimum modum renunciationum, scilicet per præscriptionem, 138 ꝑ quia qui passus est contra se præscribi, dicitur alienasse, uulgaro §. diui. In quo facio tres conclusiones principales.

Prima est, quæ pertinet ad quadriennale præscriptionem.

Secunda respicit præscriptionem longi temporis, scilicet decennale inter præsentēs, & vicennale inter abentes.

Tertia, quæ pertinet ad præscriptionem triginta, vel quadraginta annorum.

139 Circa primam, illa præscriptio intrat pro eo, qui causam habuit a fisco, de qua in secunda. & l. bene à Zenone. C. de quadriena. præscriptio. Sed dispositio dictorum iurium, ut etiam dixi in vna Placentina Scottorum de Varso, breuiter cessat, & diuersimodè limitatur per Docto. & maxime per Riminal. iun. in §. l. Intit. quibus aliena. licet, vel non

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 549

non. & satis per Bero. in c. secundo. per tot. de rebus ecclesie alienan. & late etiam per Felin. in cap. quæ in ecclesiarum. numero 34. & plur. sequen. de constituto. Et primo, quod dispositio dictorum iurium est valde
 140 rigorosa, quia non debet pars privari iure suo sine iusta causa, & sine facto suo, secundum Bald. in proem. Greg. colum. 2. numero 4. ubi addit, quod non habent locum, nisi consistit, quod Princeps velit uti plenitu-
 141 dine potestatis, quia non est præsumendum, quod Princeps concedat rem alienam, nisi ex iusta causa, & ex certa scientia, & quod ppea levis quilibet occasio erroris impedit d. bene à Zenone. dispositione, licet in di-
 142 cis iuribus saluum sit ius domino rei, tñ durum est habere litem contra eum, & durius habere executionem, licet fiscus, & Princeps sit semper solvendo, Craac. consil. 245. colum. 14. in fin. & d. Bal. decis. refert, & sequitur Curt. iun. consilio vlt. numero 7. & sequen. & prædicta, quod non habeat locum d. nisi consistit, quod Princeps vsus sit plenitudine potestatis, respondit Socin. iun. consilio 69. nume. 51. & sequen. volum. 1. sequitur latius Riminal. ubi supra numero 72. & sequen. in decima declaratione. ubi testatur de
 * communi contra Felin. in c. quæ in ecclesiarum. in quinta limitat. de constituto. & Bero. in c. 1. de rebus eccle. non alienan.
 143 Secundo, ad hoc ut procedant t dictæ leges, requiritur, quod in contractu Principis interveniant solennitates subhastationis, de quibus habetur in l. 1. & toto titulo. C. de fid. instrumen. & iure hact, & c. libro 10. ita concludit Bal. in l. 1. colum. 2. C. de hæred. vel actio. vendi. refert, & sequitur Curt. iun. consilio vltimo. supra citato numero 7. vers. vel aliter, & secundo respondeo, & c. & ista est
 * communis intelligentia dictorum iurium, Bero. in cap. secundo. sub num. 9. de rebus ecclesie non alienan. dicens, quod dicta iura sunt exorbitantissima, & propterea stricte interpretanda, quamvis aliquis repro-
 bant Bal. ubi supra, de quibus per Gram. decis. 65. num. 35. & seq.
 144 Tertiò principaliter dico, t quod dicta iura, ex quo sunt multò rigorosa restringenda sunt, nec habent locum in alio Principe, quàm in Papa, & Imperatore, qui superiorem non recognoscant, ut concludit Bal. singulariter in c. fin. de re ind. Curt. iun. consilio 142. & consilio 143. per tot. & consilio vltimo numero sexto. Socin. consilio 46. numero vigesimo secundo. volum. 4. & pro fideicommissario contra fiscum per hæc respon-
 sionem respondit Socin. iun. consil. 174. in fin. volum. 2. & contra habentes causam à

fisco, ibi num. 18. & Curt. d. consil. vltimo. vltra Bal. ubi supra refert etiam Ange. & Iaso-
 idem tenentes, quod dicta iura non habeant locum in Rege, vel etiam populo libero, prædicta ratione. Idem respondit Socin. iun. consilio 69. nu. 58. & sequen. volum. 1. ubi etiam citat Fulgo. & Bar. & loquitur in Duce Urbini, & plures etiam citat Riminal. iun. in §. 1. nume. 56. & sequen. Insti. quibus alien. licet, vel non. ubi etiam in Duce Mediolani
 * loquitur, & est * communis opinio, ut refert Petrus Duen. reg. 238. in quarta limitatio. Verum est, quod multi in hoc dissentiunt, Bel-
 lo. consil. 59. num. 8. & sequen. ubi testatur de
 * communi pro ista parte contraria, pro qua infinitos penè concordant. allegat Craac. cō-
 silio 263. colum. pen. uol. 2. ubi tamen citat Abb. Ias. Dec. & vtrumq; Curt. tenuisse primam partem, quod etiam in Rege non habeat lo-
 cum d. bene à Zenone. ut etiam supra retuli. Sed quod habeant locum etiam in Duce Mediolani, habetur in addit. ad Marti. de Laude consil. 29. num. 58.
 145 Quarto, t non habent locum in habente hypothecam, qui ignoravit alienationem factam per fiscum, Soci. ubi sup. nu. 23.
 146 Quintò t habent locum dicta iura, ubi fiscus possidens bona fide donat, vel vendit re-
 tanquam suam simpliciter, non autem pro-
 cedunt, ubi fiscus vendidit rem expressa causa falsa, tamen per quam creditur esse suam, Cyn. in dicta l. 1. circa fin. C. de hæred. vel actio. vendi. dicens, quod d. bene à Zenone. pro-
 cedit, quando fiscus vendit aliquam rem as-
 ferens simpliciter suam esse, secus autem ubi fundat se super causa, ex qua eam acquisi-
 vit. & sequitur Bal. ibi num. 3. in fi. nulla facta mentione de Cyn. dicēs, quod aut hñcis simpliciter vendidit rem tanquam simpliciter suam, & tunc procedunt dicta iura, aut tanquam suam ex certa causa, puta, ex causa confiscationis, & tunc potest evinci ab emptore. sequitur Socin. d. consilio 46. numero 19. volum. 4. quidquid Alciat. contra-
 dicit ex capite suo consilio 523. in fin. Et ratio istius conclusionis ea est, ut patet, quia illa causa expressa in dispositione cessat, ex quo res non erat illius, cuius bona fuerint confiscata, ut in proposito reperitur, prout in terminis ponit Rode. Suares allegat. 1. nu. 5. & per tot. loquens in donatione villæ facta per Principem euidam tanquam de re confiscata, & ibi refert, quod aliqui faciebant differentiationem inter hñcem, & Principem. Hæc autem declarationem firmat etiam Soci. ubi supra num. 19. & infinitos penè concordant. citat Riminal. ubi supra num. 7. in 12. limitat. & pulchre Ias. consil. 167. in princ. vol. 1. ubi di-
 Y y 3 uerfmodè

550 D. Petri Ant. de Petra

uersimodè respondit ad dicta iura. & est* cõmunis intelligentia, vt per Bero. in d. c. 2. sub num. 9. de rebus ecclesie non alienan. & ibi etiã addit, quod requiritur bona ndes eius, in quem fit alienatio, & traditio, vt infra etiam dicemus.

147 Sexto, ¶ non habent locum dicta iura de iure canonico, Parisi. conf. 137. num. 80. vol. 1. & ante eum glo. in c. 2. de rebus ecclesie non alienan. quam sequitur Parlem. Delphina. lib. 2. decis. 200. in fi. secundum* communem sententiam, de qua per Riminal. vbi supra, nu. 71. in 9. limitatio. Idem firmat Soc. iun. d. conf. 69. num. 61. per glo. in c. 2. de rebus ecclesie non alienan. & licet Ino. & Abb. restringant illã glo. respectu ecclesie, tamen alij simpliciter intelligunt eam, & generaliter, vt ille ait, fm glo. Card. Io. Abb. & Aret. quos ipse refert, vt supra dixi in 2. limitatio Et hanc communẽ opinionem refert, & sequitur Bero. in d. c. 2. num. 9. & Riminal. conf. 43. nu. 20. & sequẽ. vbi concludit, quod dispositio d. l. est contra ius canonicum, & diuinum, seu naturale, & quod fm eundem non habet locum de iure canonico, & in rebus ecclesie, & pijs causis.

148 Septimo addo, ¶ quod dicta iura non habent locum in eo, qui habuit causam à tyrãno, seu aliis iniusto Principe, Rum. conf. 48. num. 8. vol. 4. & plures aliẽ notabiles limitationes traditur per Curt. iun. in l. hæres absens. in princ. num. 15. vers. circa secundum cum plur. seq. ff. de iud.

149 Octauo, ¶ dispositio d. l. benè à Zenone. nõ habet locum, nisi in Principe rem tãquam suam, & bona fide concedente, credente non esse suam, ita quod si ipse, vel is, cui sit concessio sit in mala fide, non tenet dispositio d. l. vt singulariter firmat Curt. iun. in cõf. 143. colum. 2. & hanc limitationem pro singulari refert, & sequitur Grammat. decis. 65. nu. 33. vers. item dico, & num. 43. vers. nunc sic infertur declaratio singularis, &c. tunc enim Princeps censetur solum dedisse ius, quod habet, ut ibi num. 45.

150 Nono ¶ dicta iura locum non habent, vbi tam actor, quã reus causam habent ab ipso Principe, vt firmat Curt. iun. in l. hæres absens. in princ. colum. fin. ff. de iudi. vbi in fine addit, se itã consuluisse, & obtinisse etiã cum sententia exequutione, cum plurib. cõcordant. de quibus per Riminal. vbi supra. in 13. declaratio. num. 76. & seq.

151 Decimo, ¶ vitra multas limitationes per Docto. vbi supra traditas, & præsertim per Riminal. in d. §. 1. addo aliam, quã ponit Alciat. conf. 169. ad fi. vers. 3. aduertendum est, &c. quod d. l. fin. non habet locum contra non valentem agere aliquo pacto impe-

ditũ, per regulam generalem, quod non valenti agere, non currit præscriptio.

152 Vndecimo, ¶ dicta l. benè à Zenone. non habet locum in præiudicium dotis, Rolãd. à Valle conf. 81. nu. 28. volum. 2. Nec etiam in re ecclesie, Parisi. d. conf. 127. num. 88. vol. 1. & Afflic. in principio. constitutio. Regni. quãt one 14.

153 Duodecimo, ¶ non procedit, vbi Princeps alienat cum clausula Saluo iure tertij, vt habetur in addit. ad Marti. de Laude d. confil. 29. numero 6.

Quò vero ad secũdam speciem præscriptionis, 154 facio conclusionem, ¶ quòd in præscriben dis rebus soli, idest, rebus corporalibus, tria requiruntur probari per reum conuen tum, scilicet titulum, bonam fidem, & continuatam possessionẽ decennalem inter præ sentes, vel vicẽalem contra absentes in præ iudicium eius, ad quem res pertinebat; itã concludit Bal. & alij in l. longi. per illum tex. C. de præscriptio. longi temporis. idem res pondit ipse confil. 450. super primo puncto. in quarta parte.

Declaratur autem hæc conclusio primò, vt 155 procedat, ¶ dummodò præscriptio huius modi non sit interrupta ciuilitèr per aduer sarium, Docto. in d. l. longi.

156 Secundo declaratur, ¶ vt procedat ita de mum, si adfit scientia, & patientia eius, ad quem res pertinebat, quod scilicet is sciuit ritus suum, ut est tex. in Authentica male fidei. vbi Bal. & * communiter Docto. C. eo. titulo. quã quidem scientia in succellore in factum alienum non præsumitur, l. fin. ff. pro soc. & latius infra demonstrabo in tertia specie præscriptionis. Et ideo hæc scientia est probanda per præscribentem.

* 157 Tertio declaratur, ¶ vt procedat supra dicta conclusio, dummodo fideicommissum sit purum, vel purificatum: nam pendente conditione fideicommissi, nulla currit præscriptio, ¶ quia non valenti agere, non currit præscriptio, l. 1. C. de anna præ scriptio. & ibi per Docto. & est tex. apertus in l. fin. §. fin. autem sub conditione. vers. fin. autem auaritia. C. communia de lega.

Patet ergo, ¶ præscriptio longi temporis difficile potest in hanc materia considerari, sed alia longiori temporis præscriptione opus esset, scilicet 30. vel 40. annorum, vt in specie notat Bero. in c. Raynuthius. num. 4. de testa.

159 vbi concludit, ¶ q. contra fideicommissarium solum admittitur præscriptio 30. & 40. annorum. Quinimò forte necessaria est in casu isto præscriptio longioris temporis, q. in d. l. fin. reijci videtur omnis præscriptio,

160 ¶ & vbi text. disponit, q. nulla currat præ scriptio,

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 551

scriptio, ibi nõ sufficit cursus 40. annorum, vt concludit Ange. in l. omnes. ad fi. C. de præscript. 30. annorum. Sed certè secundum hæc intelligentiam fieret nimis magna violentia d. §. in autem. in quo solum excluditur præscriptio longi temporis, non autem longissimi, vt etiam considerat Cast. ibi col. 3. versic. aduerte tamen ad vnum. in fi. prima tamen sententia verior est, & signanter etiam tenet glo. in d. §. in autem. & ille text. loquendo de longi temporis præscriptione non excludit præscriptionem 30. annorum.

Ea autem conclusio, quæ habet, qd dispositio dicti §. in autem avaritiæ. procedit solum in casu, quo acquisitor habuit causam à grauato, non autem in eo acquisitore, qui habuit causam ab alio, quàm à grauato, qd tunc iste possit præscribere etiam longo tempore, sic accipienda est, vt procedat, nisi etiam talis secundus acquisitor, qui causam habuit à vicesgerente grauati, vt inquit Bal. in l. 2. in fin. C. de vscapio. pro empto. propter quod ego in illa Placentina Castri Varsij dicebam Comites reos conuentos non potuisse præscribere bona illa fideicommissio subiecta, quia habuerunt causam à Camera, quæ vicesgerat Ioannis, & Tristani cõsiliatoru, per Soci. conf. 89. vol. 1. Et iterum dicta conclusio, quæ fauet præscriptioni longi temporis in eo, qui non habuit causam à grauato, vel ab eius vicesgerente procedit in alienatione personaliter prohibita. Quia licet testator possit inherere suo hæredi, ne alienet, non tamen potest alium successorem tertiu prohibere, vt pariter inquit Bal. vbi suprâ. secus autem, vbi alienatio est in rem, quia vbi alienatio est realis, præscriptio huiusmodi est interdicta, ita signanter concludit Cyn. in l. fin. col. pen. ante medium, versic. alij dicunt, & hæc est veritas &c. C. in quib. causis in integr. restit. non est neces. vbi ad hoc expendit l. alienationis verbum. ff. de verbo. signifi. vbi etiam Alciat. idem cõcludit, & ante eum Cast. in d. §. in autem avaritiæ. num. 3. ante med. versic. si autè alius penitus extraneus &c. Et quâvis Cyn. & sequaces, & maxime Cast. in d. l. fin. col. 3. post principium, exemplificet in re sacra, vel religiosa, dictum tamè eorum est generale, & exempla non restringunt regulam, nam quod liquidè in fi. ff. de pen. leg. l. damni insec. §. si. ff. de dam. insec. & concordant. per Bereng. in repeti. l. pacta conuentu. nu. 88. ff. de contrahen. emp. Et p hæc ego dicti in eadem causa Varsij, qd tanto minus dicti rei conuenti poterant seruare exceptione præscriptionis longi temporis, quia prohibitio alienationis facta per testatorem erat realis diuersimodè, vt alias abudè pro-

batur, & idem concludit Capic. decis. 108. nu. 4. & Becc. conf. 124. nu. 24. & seq. quod & Dominus de Consilio placuit. Et hæc quidem iudicio meo notanda sunt pro supplemento eorum, quæ in hoc articulo traduntur per Doct. in vulg. 8. diui. & præsertim per Ripam nu. 13. & plur. seq.

Capiendo igitur tertiam speciem præscriptionis. l. 30. vel 40. annorum, de qua lex suprâ 161 loquitur, in primis considerandum est, qd de titulo expresse non est necesse docere in 162 hac specie præscriptionis, quia idem operatur prolixitas tanti temporis cum bona fide, quod in præscriptione longi temporis possessio decennalis cum bona fide, & titulo, Abb. & alij in rub. de præscript. & ibi Beron. nu. 9. & in c. de quarta. eo. tit. vbi idem Beron. post alios nu. 18. concludit, titulum non esse necessarium in præscriptione 30. vel 40. 163 annorum, nisi finis in his, in quibus ius commune resistit, vel præsumit contra, c. 1. de præscriptio. in 6.

164 Et quod in præscriptione 30. vel 40. annorum non sit necessarius titulus, firmat 165 Alex. conf. 59. num. 11. vol. 3. Sed vbi necessarius esset titulus, consistere oporteret de vero, non autem de putativo, Alex. conf. 89. num. 12. in fi. & seq. vol. 5. Quædammodum nec titulus procuratus à non domino, Alex. conf. 118. num. 12. vol. 2. & ideò dicit Ange. in l. super lōgi. col. 1. C. de longi tempo. præscript. quod titulus putatiuus non prodest, sed requiritur verus titulus, quod sit aptus ad translationem dominij: bene verum est, qd putatiuus causatus ab errore facti sufficeret, vt latè per Beron. post alios in d. c. de quarta. num. 19. & seq. & Balb. late in l. Celtus. ff. de vscapio.

166 Aduertendum est, qd bona fides est etiã necessaria in præscriptione longissimi temporis, fin* communem contra Bar. vt firmat Dec. conf. 267. nu. 5. Alex. conf. 99. nu. 1. vol. 4. Præsumitur tamen ex titulo uero, vel possessione diutina, Alex. d. conf. 75. in prin. & conf. 124. num. 18. & seq. vol. 5. Bar. in l. cū quærebatur. in fi. C. vnde vi. cum concordat de quibus per Balb. in tractat. præscript. in 5. par. quinta partis prin. quæst. 4. col. fin. versic. sed si prohibitio legis. Alex. d. cõf. 99. nu. 11. vol. 5. Fel. in c. si diligenti. nu. 5. de præscript. Et malam fidem nocere successoribus ipso 167 rum, et in præscriptione rei fideicommissio subiectæ, qd mala fides præsumatur in possessore cõiuncta persona, quæ scit rem ad alium pertinere, respondit Cepha. conf. 215. nu. 21. & seq. vol. 2. licet hoc fundamentum non sit omninò tutum, per ea, quæ ipse ponit conf. 240. col. pen. & fi.

168 Tertio

- 168 Tertiò considerandum est, $\dagger$ qd oportet ad probandam præscriptionem temporis predicti probationem concludere initio, & tunc dicti temporis, vt in materia testium respondit latè Alex. consil. 118. nu. 16. & seq. vol. 2. & oportet etiam probari continuatam fuisse possessionem tanti temporis, Alex. consil. 98. nu. 4. vol. eod. & pulchre per eum consil. 177. nu. 8. vol. 6. & consil. 3. nu. 7. vol. 7. vbi ponit modum capitulandi, & probandi talem possessionem, $\dagger$ quamuis continuatio præsumptio probatis extremis, idest initio dictæ possessionis, & fine, vt per Bar. in l. Celsus. col. pen. nu. 21. ff. de vscapio. & per Matth. not.
- 170 116. & latius in addit. ad eum. $\dagger$ & idè in hoc dubio debet fieri interpretatio contra allegantem præscriptionem, quia opponens præscriptionem, debet eam bene, & concludenter probare, $\dagger$ quia præscriptio de facili præsumi non debet, quia esset præsumere negligentiam alterius, Crau. col. 29. in fi.
- 172 Quarto considerandum est, $\dagger$ qd longi temporis præscriptio currit etiam in rebus fideicommissis subiectis, & prohibitis alienari, quando præscribens habuit causam à certis personis, qui non erat prohibitus alienare, Alex. consil. 101. nu. 23. vol. 7. Rolan. a Valle consil. 3. nu. 86. vol. 1. & sic etiam in his rebus expressè alienari prohibitis currit nedum præscriptio spatio 10. annorum inter præsentis, & 20. inter abentes, dummodo adfit titulus habitus à non grauato, alias requiritur spatium 30. annorum, secundum communem. Cepha. consil. 294. nu. 51. & plur. seq. vol. 2. & tradit inter ceteros Cast. in d. l. fin. §. in autem auaritia. C. de præscr. longi temporis. sic intelligendo illum text. & licet aliqui velint concurrente duplici prohibitione alienandi, $\dagger$ præscriptio longi temporis non habeat locum, vt ille ait consil. 296. nu. 28. contrarium tamen magis ** communiter tenent Docto. in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. 1. & respondit Mantua. consil. 120. nu. 14. vbi addit etiam titulum inhabilem, siue infectum non nocere in præscriptione 30. vel 40. annorum, quia in ea non requiritur titulus, ita metui multi teneant prohibitionem alienatione expressè ceteri prohibitum quemlibet actum alienationis, & etiam præscriptionis, Docto. in d. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legat. 1. & ita respondit Ruin. consil. 41. nu. 26. vol. 2. & consil. 23. nu. 29. volum. 5. & concordant. citat Natta consil. 437. num. 4. in princ. Sed hæc conclusio procedit, & intelligi debet in fideicommissis purificatis, vt etià suprà dixi, & etiam distinguit ipse post Cast. in l. fi. §. pen. C. communia de legat. cum plur. concordant. de quibus per las. consil. 57. col.

pen. nu. 4. ad fin. vers. accedo ad secundum

174 vol. 1. vbi còcludit, $\dagger$ qd res feudales, vel emphyteorica præscribitur spatio 30. vel 40. annorum, $\dagger$ & non potest aliquis descendens ab eis, contra quos cunctur præscriptio talis, amplius agere contra descendentes præscribentes ad rem ipsam. quod patet si etiam sint hæredes, l. cum à matre. C. de rei vendic. alias secus Bartol. in l. vt iurisurandi. §. si liberi. ff. de op. lib. Sed in hac præscriptione longi temporis, vbi agitur de titulo habito ab alio, quàm à grauato plura sunt consideranda.

176 Primum est, $\dagger$ vt id procedat, dummodo simus in tertio penitus extraneo, alias secus, ita còcludit Soci. consil. 89. sub nu. 16.

177 vol. 1. $\dagger$ quatenus concludit, habentē causam à camera, quæ succedit grauato, propter eius debitum non posse dici habere causam à penitus extraneo.

178 Secundo aduertendum est, $\dagger$ qd de titulo huiusmodi nulla est habenda ratio, vbi titulus

179 habetur pro non titulo, $\dagger$ prout est, quando in titulo habito ab illo tertio dicitur solum de iure, quod ille tertius habet in re, quæ tunc titulus habetur pro non titulo, ex quo res fideicommissi subiecta ad fauores alterius non erat iuris sui, ita signanter respondit Soci. iu. consil. 89. nu. 20. vol. 1. loquens in Camera, quæ grauato succederat, & quæ donauit omne ius, quod habebat in re.

180 Longa $\dagger$ enim est differentia inter venditionem rei, & venditionem iuris, quod quis habet in re, vt docet Bar. in l. si legatarius. §. 1. in fi. ff. de lega. 1. & est * communis opinio.

181 Curt. iun. consil. 179. col. 3. ad fi. $\dagger$ licet qui vendit ius, quod habet in re, nisi ipsam rem tradat, non teneatur de ectione, Rube. consil. 52. nu. 3. Bero. consil. 2. nu. 16. vol. 1.

182 Tertiò aduertendum est, $\dagger$ qd vbi res alienata erat prohibita alienari publica prohibitione, cessat huiusmodi præscriptio, vt post Ruin. & concordant. per eum citatos, còcludit Cepha. consil. 296. nu. 28. vol. 2.

183 Quarto supradicta conclusio de præscriptione longi temporis non habet locum contra eum, qui ignorauit ius sibi competere in re, quæ dicitur præscripta, vt suprà dixi, & probat Bal. in Auth. malefidei. C. de præscriptio longi tempo. Crau. consil. 1. vol. 2. lo-

184 quens in præscriptione pacti redimendi, $\dagger$ oportet præscribentem probare negligentiam heredis illius, cuius redimendi competebat, quæ non potest probari, nisi probetur scientia illius heredis. & hoc regulare est in quacumq; præscriptione, quia is, qui ignorat, potestatem experiendi non habet, glossa in c. statutum. in verb. numerandi. in princ. de præ-

Defideic.prohib.Quæst.XIII. 553

de preben. in 6. & sic procedit duntaxat respectu scientis, valentis, & negligētis petere, vt Mantua ait d. nu. 14. Itā etiam concludit Grat. conf. 2. i. nu. 36. & seq. vol. 2. dicens, q̄ ca 187. * conclusio * communis, quæ habet, f̄ q̄ spatio 30. annorum præscribitur iuri fideicommissi, de quo per Cal. in d. fin. col. pen. C. commissi de lega. & Alex. conf. 59. nu. xi. & seq. vol. 1. non procedit, quando substituto adhuc non competit ius reuocandi alienationem, vel quādo substitutus ignorat alienationē, & ideo ratione probabilis ignorantie fideicommissi, exceptio præscriptio- nis non habet nocere agentī, & fideicommissi 386 fatio, q̄ quamvis forlā tacuisset contra patrem agentis, Dec. conf. 1. 41. nu. 46. & seq. loquens in præscriptioe feudi, q̄ præscriptio decurra cōtra patrem non nocet filiis, & conf. 498. nu. 12. Alex. conf. 101. nu. 22. & seq. vol. 7. Et hæc probabilis ignorantia fidei- deduci debet præsumptiue, quia ipse nō habuit scientiam huiusmodi fideicommissi, 187 prout præsumitur, q̄ quia in alterius factū, & ius succedit, qui in alterius, f̄ de reg. iur. & concord. de quibus per Bellon. conf. 6. nu. 20. vbi hoc etiam probat varijs exemplis. Gozad. conf. 46. lib. nu. 12. & pro hærede item concludit Affl. de f. 37. nu. 1. in fin. 188 & seq. q̄ ficit aliis ignorantia non præsumatur ratione cōiunctionis sanguinis, Rolan. à Valle conf. 3. nu. 99. & seq. vol. 1. & con- 189 sequenter non incurrit contra eum, finem si iusta, & tolerabilis ignorantia dicitur dñi, qui allegat factū sui procuratoris ignorantis, per glo. in l. si res obligata. ff. de legat. 1. cum cōcordatur per Alex. conf. 87. ad fin. 9. vol. 2. vel ignorantiam eorum, quæ in iudicio acta sunt, in quo necipie, nec eius procurator interuenit, vt ille etiam ait, & conf. 13. in fi. vol. 2. dicens, q̄ dominus iuste dicitur igno- rare factum per eius ministrum alibus; multo magis id verum erit in eo, qui in alterius locum succedit, f̄ qui in alterius, & probatur in l. fin. ff. pro suo. cum concordatur per Alex. 190 conf. 7. i. nu. 4. & seq. vol. 1. vbi addit, q̄ ad abundantem cautelam poterit probari per propriam iuramentū. quod vltimum probat etiam Craue. conf. 1. nu. 3. vol. 2. loquens in pacto redimendi, q̄ non dicatur subita præscriptio contra heredem pacifcentis allegantem f̄ pactū huiusmodi igno- rasse cum iuramento.

Et non est dubium, q̄ probabilis ignorantia excusat in proposito. Constat enim, q̄ præscriptio huiusmodi currit ex silentio, & negligentia patientis, & ab eo causatur, vt cōcludit Bal. in tra. de præscriptioe in §. par. 5. partis princ. qua. ff. 4. col. verfic. sed Paulus

de Cairo, &c. per tex. in l. i. licet. & tot. tit. C. de preſcript. 30. vel 40. annorum. & probat Doctoꝝ in definitione preſcriptionis tradita per Io. And. in rub. de preſcript. Bero. in c. 1. 191 n. 54. de reſtitu. in i. re. vbi concludit, ꝛ ꝑ res per preſcriptionem acquiritur propter deſidium, & negligẽtiam dominorũ, c. placuit. ꝛ preſcriptiones & ſ. ſeq. 6. q. 3. cũ alijs concordant. de quibus per eum. quidquid ipſe dixerit in rub. n. 39. in fin. de preſcript. ꝛ preſcriptio dicitur inducã mixtim in fauorẽ, ſcilicet preſcriberentis, & in odiũ negligentis, non autem in merum odium ipſius negligentis. Et ad prædicta facit Bal. confi. 8. d. Thomas. in fin. 1. par. dicens, ꝛ ille, qui non eſt negligens, non læditur ex tẽporis curſu. Et latẽ hanc conſuſionem firmat Craue. confi. 1. ſuprà citato, n. 29. v. ſeq. vol. 2. vbi cõcludit per plur. concordant. per eum citatos, ꝛ allegans preſcriptionem debet probare negligentiam partis aduerſæ, & conſequenter probare, ꝛ ſciuit ſibi competere, prout in caſu ſuo, ꝛ ſciuit ſibi competere ius, & pactũ redimendi, qui ignorans non dicitur negligens, l. ſi ex plagiis. in prin. ſed leg. Aquil. cum alijs per eum 192 citatis. ꝛ ignorans non dicitur conſentire, Alex. confi. 13. in fi. vol. 2. & ꝑ contra fideicommiſſarium ignorantem non curat preſcriptio, reſpondit Fulgo. confi. 123. ſer. 193 p. c. ius. in fin. ex ratione, ꝛ quia nefciens dicitur non poſſe agere, per l. ius. ff. de ca. 194 lumnari. ꝛ Sed diſcrũm eſt in preſcriptione ſendi, quia ex prædicta etiam non natiſ, ſcilicet lapſus annis, & 30. annorum, Curſen. confi. 81. n. 4. ad fin.

Nec dicitur, vt Craue. ait vbi fuprà d. confil. 1.
 in cafu fuo, q̃ prefumuntur habuiffent fci-
 entiam iurium fuorum, poftquam modo pro-
 195 ducitur in ftrumentum, † quia, vt ille fub-
 jicit, ille auctor, qui fuccellit in hereditate
 aliena, si enimen in dicta hereditate, ſtat-
 ur iuramento ipſius, quod de huiusmodi
 iuribus non habuit notitiam, niſi poſt
 aditam hereditatem. Quinimò dico,
 quod in hoc propoſito poſſit aſſer allega-
 re, quod paulo ante de huiusmodi in-
 ſtrumentis alibi reperitis, & habitis ſci-
 196 tiam habuit, † & prefumitur ignorantia,
 poſtquam non probatur ſcientia, 1. verius.
 197 ff. de probat. † Et ignorantia inueſtiture,
 & fideicommiſſi in dubio prefumuntur, vt
 reſpondit Alcia. confil. 394. in fin. & in ter-
 minis, q̃ nulla preſcriptio currat contra non
 habentem ſcientiam aliquam fideicommiſſi,
 reſpondit Socii. iur. confil. 128. in 4. q̃ nu. 133.
 198 cum plur. ſeq. vol. 1. † & q̃ filio agenti
 petitione hereditatis contra detinerem bona
 heredi-

hereditaria, si non probetur, quod ipse habuerit notitiam paternae dispositionis, quod non currat contra eum praescriptio, respondit Lofred. consil. 16. in fin.

199 Nec obstat videtur, quod multi dicunt, praescriptionem etiam contra ignorantes currere iure. fin. in fin. C. de praescrip. longi temporis, & concordand. de quibus per Ariu in Auth. nisi tricennale. nu. 3. in fin. C. de bonis mater. & col. 168. & seq. ubi idem asserit. & Tiraquel. de retract. tit. 1. §. 36. col. 4. num.

* 37. & plu. seq. ubi multos citat de * communiattestantes.

Quoniam respondetur contrarium verius esse, & magis * communiter receptum, ut infra dicemus, & dicta iura possent intelligi de ignorantibus, qui tamen scire tenentur, puta facti proprii; tunc enim tales habentur pro negligentibus, ut considerat Bero. in d. rub. nu. 8. vers. contra definitionem. & num. seq. de praescript. Et istud est, quod ubique; volunt Doctores ignorantiam debere esse iustam, & probabilem, ut late per Feli. in c. vigilanti, de praescript. & ita etiam considerat Arius, ubi

* supra, col. pen. nu. 60. ubi dicit, hanc esse * communem opinionem, & exemplificat in herede, vel successore, si in hereditate documen-

200 ta iuris sui non reperiit. Alias enim ignorantia non excusaret, si adhibita diligentia potuit rei notitia haberi. dicitur enim ignorantia talis esse procurata, & affectata, ut ibi per eum. Et ad hoc facit, quia nulla dispositione caneri potest, quod tempus currat ignorantem, Compellitell. in c. eam te. de rescript. & concordand. de quibus per Ruin. consil. 54.

302 nu. 10. vol. 5. §. vel possumus dicere, quod d. l. si quae remouet distinctionem scientiae, vel ignorantiae, procedit, ut currat praescriptio, sed tamen detur restitutio in integrum, ut declarat Bart. in l. 1. §. si quis autem. ff. de itin. actusq. priuat. Tiraquel. de retract. tit. 1. §. 55. in glo. 4. nu. 41. & latissime infinitos pro-

* pe concordand. citando de * communiter testatur Rolan. a Valle consil. 68. vol. 3.

203 Præterea de equitate canonica, quae considerari debet in terris ecclesiae subiectis, praescriptio merito iure non currat ipso iure impedito, vel ignoranti, & ita non opus est restitutione in integrum, ita respondit Crot. in consil. 113. nu. 27. per Imol. in c. quia diuer sitatem. per illum tex. de concessio. preben.

Quinto considerandum est, quod circumscripta etiam dicta ignorantia fideicommissi, adhuc non potest allegari aliqua praescriptio contra agentem, qui forsitan viuentem patre non potuit agere eo in medio existente. Constat

204 enim, quod praescriptio non currat, nisi postquam cessit, & venit dies experiendi, & sit pu-

riusca per actionis naturam, ut concludit Ang. in consil. 196. ad fin. ita concludit Dec. d. consil. 445. nu. 46. & seq. & antea eum etiam in terminis Alex. consil. 101. nu. 23. & seq. vol.

205 7. ubi concludit, quod contra fideicommissarium non currat praescriptio, si nodum sit aperta via agendi, puta, quia alius sit in medio, vel quia is, ad quem spectat reuocatio fideicommissi nondum sit natus, vel sit minor. Et quod non incipiat currere praescriptio contra sequentem in gradu, donec prior in gradu perfecta praescriptio sit exclusus, respondit in terminis Alcia. consil. 544. sub nu. 15. & sic actor tutus erit ex capite im-

206 tentia, per regulam vulgatam, quod non valenti agere, sed impedito impedimento iuris, nulla ipso iure currat praescriptio, ergo, &c. l. 1. ff. de diuer. & tempo. praescriptio. per quam sic concludit Feli. in c. ex transmissa. nu. 8. de praescriptio. & probatur etiam in l. 1. §. fin. C. de anna. except. per quem text. sic concludit Bar. in l. vnus ex socijs. §. si fons. ff. de serui. tu. sup. praedio. & l. 1. in fin. C. de bonis mater. & ibi Bal. in proposito nu. 6. & l. cum notissim. §. illud. C. de praescript. 30. annorum. Bart. in l. 1. §. si quis autem, in princ. ff. de itin. actusq.

207 priua. Alexan. in locis infra citandis. quae quidem regula cum habeat in seruatione naturalem, procedit etiam in praescriptione statutaria, ut respondit Alex. consil. 101. col. 1. §. vol. 7. & pulchre Ias. consil. 118. nu. 4. vol. 4. loquens in alienatione facie de feudo per auum, quod non praedicit nepotibus, nec eius praescriptio contra patrem eorum, ratione patriae potestatis, in qua ipsi erant, per iura supra citata. & probat Bal. consil. 193. col. 3.

208 dum concludit, quod statutum pracludens viam agendi de nullitate, non includit filios familias, & late post Abb. inferius allegand. videlicet consil. 22. nu. 3. vers. idem dico. in 2. par. firmat Balb. in tracta. praescriptio. in 1. par. 6. partis princ. in 22. casu. num. 10. in 1. ampliat. & ibi late tractat materiam impedimenti iuris, & facit, etiam proueniens a facto, vel culpa impediti. & Cast. consil. 466. in

209 casu praemisso. in 2. par. ubi concludit, quod statutaria praescriptio abbrevians omnes praescriptiones, non currat uxori respectu dotis suae, dum manet in matrimonio, donec sit declaratum maritum vergere ad inopiam; interim enim non potuit agere pro dote sua:

210 & dicit, quod si statutum expresse contrarium disponeret, non valeret tanquam iniustum, & iniquum, auferens ius suum non valenti agere. Et hoc tempus existentiae alterius in medio sit deducendum. Soci. consil. 80. col. 3. vol. 3. ergo, &c. ita concludit Alex. d.

211 consil. 98. nu. 3. in fin. vol. 2. §. loquens in sub-

sequito

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 555

sticuto vocato post mortē instituti, vbi decessisset sine liberis, q̄ substitut⁹ interim age re non potest, & sic ante mortem dicti instituti, nō potest substituto obijci præscriptio
 112 aliqua. † nam præscriptio non sumit initium contra conditionale debitū ante euen tum conditionis, d. §. illud. & d. l. si. §. si. quod incipit fin. autem. C. communia delegat. q̄æ quidem etiam habet locum in puro legatō, & fideicomisso, vt habetur in fin. dictæ legis, verū quod similiter obtinere censuimus in huiusmodi legatis siue pure, siue sub die certo, siue sub conditione, &c. Prout in specie animaduertit Crot. in d. l. filiusfamilias. §. diu. num. 13. & ibidem Ripa num. 13. in princ. & in credito conditionali, & re subiecta restitutioni, est * communis opinio, vt refert, & sequitur Cassan. d. conf. x. l. nu. 40. in fi. Alex. conf. 101. col. pen. vol. 7. & in credito etiam conditionali, probat Alex. conf. 58.
 113 nu. 9. & seq. vol. 5. † ante enim diem, & conditionis euentum non competit actio, l. cedere diem. ff. de verbor. significat. Ripa in l. filiusfamilias. §. diu. nu. 13. in 12. q. Bar. ff. de leg. 1. ergo impossibile est, & præscriptorū, q̄ contra substitutum currat præscriptio, antequā scilicet ipse agere potuerit, l. 1. §. si quis autē. ff. de itin. actus priu. eum concordant per Cassan. conf. x. l. nu. 3. loquentem in iure quesito filijs ex stipulatione paterna post obitum patris, q̄ interim, donec viuat ipse, non currat præscriptio contra filios, & ibi allegat Bald. in l. 1. in 4. opposit. C. de bonis matern. dicentem, q̄ vbi quis impeditur rem in iudicium deducere, non currit contra eū præscriptio. Et istud est, quod de plano procedit, saltem quando purificatio conditionis non pēdebāt a potestate impediti, vt latē firmat Balb. in tracta. præscriptio. in 4. par. 4. partis principis, q. 3. num. 6. & seq. Præscriptio autē contra descendentes nō potest dici currere, nisi ab eo tempore, quo pater eorū præcedens in gradu pfecta præscriptione contra eum, ipse sit exclusus, l. 1. §. sed videndum. ff. de success. edict. cū concord. p. Alcia. d. conf. 59. ad fi. Et propterea quod supra diximus per dispositionem d. §. fin. autem avaritiae, ceteri solum prohibitam præscriptionem longi temporis, non autē longissimi, idest 3. vel 40. annorum procedit, & intelligi debet, q̄ præscriptio huiusmodi incipiat solum ab eo die, quo agi potuit contra præscriptentē, nō autē, vt firmat Balb. in d. tracta. præscript. in 3. par. 5. partis principis, q. 5. & consentit Alex. conf. 59. nu. 12. & ibi in addit. ad eum. volum. 5. vbi quatuor concordant. citantur. Et ista est * communis sententia, q̄ in re alienata subiecta restitutio-

ni post mortem alienius per grauati, nulla currit præscriptio interim, contra fideicomissariam post mortem illius grauati vocatum, etiam si per multos annos flaret, q̄ casus non eueniret, quia interim ille non potest agere, vt latē defendit Roderi. Siates al. legat. 3. & latius Grat. conf. 106. nu. 42. vol. 2. dicēs, q̄ præscriptio non incipit currere, nisi a die, quo incipit competere ius renocandi alienata, & per Crot. latē in d. §. diu. Quia de re contra feminam vocatam in inuestitura feudali non currit præscriptio feudali, nec cōtra eam potest opponi exceptio præscriptionis, maxime patre superiuuente, in cuius potestate erat, quia nodum euenit casus successione, & de quo in inuestitura, vt respondit Curt. iu. conf. 181. nu. 4. & in fi. d. consilij, vbi consulat pro domina Violenta Malaspina vxore Com. Baptistæ Lodroni.
 114 † quia ad aliquem actum explicandū, antequā incipiat ille actus explicari potest, non currit præscriptio, vt ille ait, per l. in diem. ff. de condit. & demon. & regulam d. l. h. C. de 21. 5. anna. exceptio. † Et ista est ratio naturalis, per quam præscriptio etiam statutaria excluditur, quantum euenit; verba statuti esse, valde præcisa inducentia præscriptionem, vt ibi per eum, per Bald. in Auth. nisi tricennale. C. de bonis mater. antequam ius competat alicui, nulla potest currere præscriptio, ex quo contra eam nihil inuenitur præscriptibile. Et idem in terminis cōcludunt Doctor. in d. l. filiusfamilias. §. diu. ff. de legat. 1. vbi Crot. nu. 142. in 4. conclusio. Fernan. Loazes nu. 191. verū. vt. & mirabiliter limitatur. Ripa num. 116. q̄ licet in rebus per testatorem prohibitis alienari currat præscriptio 30. & 40. annorum, secundum Bar. & * communiter Doctō. ibi text. in l. cum pater. §. libertis.
 116 ff. de lega. 1. vbi Castren. & not. † q̄ in re expressē alienari prohibita, ex quo potest statim renocari, admittuntur illi, qui non alienauerunt, nec alienationi consenserunt grati.
 117 datim, vt per Roderi. vbi supra nu. 7. † Et hoc procedit etiam in filio facta alienatione per patrem, ita vt patri nec etiam vusufruct⁹ quæratur eo in casu, vt per Alcia. cōf. 57. ad fi. illa tamen præscriptio non obest alijs proximioribus de familia, quibus non com petebatur ius renocandi alienationem eo tempore, quo facta fuit alienatio per præscriptionem, quia ad bona alienari extra familiam prohibita non omnes de familia simul admittuntur, sed seruandus est gradus proximitatum. Et hanc conclusionem mirabilem, & singulariter notandam testatur Fernan. vbi supra, vbi addit, eam procedere de plano, vbi sequentes in gradu ignorant aliena-

aliena-

alienationem, sed si sciuissent, tunc est maxima dubitatio, vt ille ait, quia ipsi possunt reuocare alienationem, vt considerat etiam Crot. vbi supra num. 137. in fin. Idem firmat Dec. cons. 445. nu. 4. §. versic. 3. principaliter in contrarium allegatur exceptio prescriptionis, & nu. seq. vbi concludit, qd in rebus seu dalibus, & alijs etiam prohibitis alienari per fideicommissum scriptio decursa contra patrem non nocet filio, nec contra vnũ agnatũ non nocet filijs, prædicta ratione, quia non valenti agere, &c. Et ob id Craue. d. cõf. 207. nu. 28. in fi. vol. 2. concludit, qd ex quo in casu suo res non poterat redimi, nisi post mortem alicuius, interim non currit tempus ad redimendum. Imò plus voluit Ripa
 218 vbi supra, qd in casu decursæ prescriptionis contra patrem, filij, etiam si sint eius hæredes, non possunt alienata vendicare ex propria persona, quia ex sola negligentia defuncti nulla fuit orta obligatio personalis, quæ poterit ad heredem transmitti, secus si ipse defunctus expressè alienasset, quia tunc heres etiam ex persona propria non posse conuenire, l. cum a matre. C. de rei ven. dicat. Et istud dictum firmat etiam Arius Pinel. in l. 1. nu. 33. in §. limitatio. C. de bonis matris, & ita pulcherrimè respondit Alciat. d. cons. 594. in fi. Idem respondit Natta cõf. 437. nu. 5. dicens, qd in bonis fideicommissi subiectis non currit scriptio, donec pendet conditio fideicommissi, etiam centenaria, vel millenaria, ratione prædicta, quia
 219 non valenti agere, &c. & ibi addit, qd idem esse in feudo, quod debetur generi, vel agnationi, quia si fuerit alienatum, non currit scriptio contra alios vocatos, qui nondum erant nati, vel quibus feudum non debebatur, nisi post mortem præcedentium. & pro vtroq; casu in finitas penè auctoritates refert, & Corn. sibi ipsi non constantem: & hoc dicit de plano procedere, & latissimè
 220 idem firmat Cepha. cons. 464. vol. 4. qd in fauorem eorum, qui nondum erant nati tempore confiscationis bonorum, facit patri grauato per fideicommissum, respondit etiam Soci. iu. cons. 174. nu. 18. & 29. vol. 2. qd nulla eis sit decursa scriptio viuente patre, vt ibi per eum nu. 31. qui consuluit propterea contra fiscum, seu causam habentes ab eo, quidquid Alcia. cons. 523. cõtra Ruin. consuluerit in causa Sarmati, in terminis Decreti contra non contradicentes cridis, quia ipse contrarium consuluit cons. 709. & multi alij tenent, de quibus per Plot. in l. si quando. C. vnde vi. super d. decreto. & cõtra illud consilium Alciati in d. causa Sarmati fuit sapius pronũciatum per Rotam, & Se-

natum Mediolani, saltem respectu non natorum, vt illis non fiat præiudicium in fideicommissio cõditionali, per Decretum de proclamato, quod sit bonis publicatis. ita etiã in specie declarat Bossi. in sua praxi criminalit. de proclamato, quod sit bonis publicatis, nu. xi. licet quoad presentes, & viuentes etiam in fideicommissio cõditionali, aliud feruetur, vt ibi per eum, & qd nati possint reuocare fideicommissum alienatum, videri potest late Casti. cons. 247. nu. 3. in 1. par. &
 221 hoc supra firmari. qd Verum est, quod in feudo aliud videtur dicendum. quia secundum Curt. sen. cons. pen. col. 2. vers. & si forte opponatur, & col. seq. in feudo currit præscriptio etiam 30. annorum, & alienatio feudi facta cum lapsu 30. vel 40. annorum præiudicat etiam nascituris, seu non natis tempore alienationis, & absq; spe restitutionis in integrum ex capite atatis, vel ignorantie, vt infra dicemus in principali fundamento, & sequitur etiam in materia feudali Alcia. cons. 178. in fi. qui loquitur in vasallo, cuius bona fuerunt confiscata, & hæc ad diuersas manus translata, quod descendentes dicti vasalli non possint aspirare amplius ad dictum feudum stante lapsu 40. annorum, etiam si nondum nati non erant. Et in feudo, qd non fiat præiudicium agnatis per tacitã, vel expressam hipothecam, Casti. cons. 44. col. fi. in 2. part. loquens est in alienatione per defunctũ vasallũ facta: & ibi addit, qd descendentes sunt deterioris cõditionis, quàm transuersales. Nisi dicamus, qd Curt. sen. non persiluit in ratione prescriptionis, quia illi erant nepotes ex Titio adhuc viuente, & hærede eius, qui alienauerat, vt ille ait, ibi nu. 5. vers. & si dicatur, Dominus Vgo fuit heres D. Io. patris sui, ergo ipse non poterat venire contra factum anij, quia eos in gradu pater pcedebat. & vers. seq. vbi ergo viquequo certum est, an isti nepotes agere habitori sint de hereditate patris sui, &c. & insuper ibi alij erant heredes patris simpliciter, vt non teneantur stare factio patris, aliàs fecus, quia non teneretur stare factio defuncti, vt respondit etiam Alcia. cons. 179. in princ. per l. h. §. in computatione. C. de iur. deliber. & ibi etiã feudum hereditarium erat, vt ibi per Curt. nu. 6. in princ. Et qd in feudo non procedat dicta conclusio, respondit etiam Roland. à Valle cons. 3. nu. 91. vol. 1.

222 Præterea qd contra dictam exceptionẽ prescriptionis obstat alia deductio réporis, si forte auctor erat filius familias, quia non potuit agere ex eo, qd erat in potestate patris, & sic impeditus impedimento iuris, vt inquit Castan. super cõsue. Burgund. char. 84. vol. 1. in fi.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 557

in fi. & durante patria poteftate præfcriptio dormit, & contra filium interim non currit, I. quicunq; C. de bonis, qnæ liber. l. r. in fin. C. de anna. excep. Bal. conf. 168. proponitur, qd quædam Granicola. in princ. in 5. par. vbi concludit, quod in iudicialibus, & in quibus vñfructus patri acquiritur, vel in quibus pater eft legitimus adminiftrator, tunc filio nō currit præfcriptio, & ita in terminis refpondit Abb. d. conf. 22. num. 2. in 2. parte. vbi reputat illud fundamentum ineuitabile, per l. r. in fi. C. de anna. excep. vbi colligitur regula, qd non valenti agere non currit præfcriptio, & ibi eft cafus, qd filiofamilias in aduētitijs, non currit tempus ad agendū, durante patria poteftate, & probatur per glo. cōmuniter approbatam in l. r. C. de bonis mater. ficur non currit aliquod tempus vxori in rebus dotalibus alienatis durante matrimonio, in rebus ff. de iur. dot. vt ibi per eū. ita etiam concludit Bero. in c. de quarta. nu. 7. de præfcript. & ante eum clare firmat hoc Bal. quem ipfe nō allegat, in l. r. in 2. r. oppofitio. nu. 2. C. qui admitti. vbi concludit, qd contra filiumfamilias nō currit præfcriptio
223 actionis, f quia agere nō poteft, cum exercitium refideat apud patrem, non autem apud ipfum filium, & fic filius nō habet poteftatem rem in iudicium deducendi, quia caret exercitio, & vbi non eft exercitium, ibi non cadit negligētia, propter quam caufatur præfcriptio, vt ille ait. & probat Dec. d. confilio 445. numero quadragefimo quinto, & fequent. & Socin. confilio 121. numero
224 rō 1. ad fin. vol. 1. dicens, f quod statutum difponens, qd præfcriptio currat omnibus, non tamen currit filiofamilias, quia non potuit agere. & probat Ruin. conf. 140. nu. 16. volum. 2. & pulchrè in terminis Caftren. conf. 247. in caufa, quæ vertitur Saonæ. nu. 2. in fi. verfi. item non poterant agere illi filij viuente patre, qui erat eorum legitimus adminiftrator, & in 1. par. per text. in d. l. r. in fi. C. de anna. excep. & l. r. C. de bonis mater. & loquitur in alienatione exprefsa facta per patrem viri, qui poftea etiam alteri venderat rem prohibitam alienari in teftamento aui, quod non præiudicat nepotibus, & fic filijs dicti alienantis, nec contra eos poteft obijci præfcriptio decurfu viuente patre. Contra quam tamen fententiam obftat, quia nullus vñfructus patri hoc cafu queritur, quia facit cōtra prohibitionem alienando, & propterea poteft talis vocatus mouere actionem fine patris confenfu, Alciat. co. lilio 577. num. 2. & fequent. Sed pro ifta conclufione, & fundamento eft text. clarus, & vt auiat, rotundus in l. r. s. an

C. de præfcriptio. triginta, vel quadraginta annorum. vbi habetur, quod præfcriptio nulla penitus currit contra filiofamilias in rebus, quæ eis quærentur, nifi à tempore, quo actionem mouere potuerunt, id eft, poftquam manu paterna, vel eius, in cuius poteftate erant conftituti fuerunt liberati. Quis enim incufare eos poterit, fi hoc non fecerint, quod & fi maluerint minime adimplere, lege vetante, valebant ifta funt verba formalia dictæ legis, quibus declaratur filiumfamilias legitime impeditum efle agere, donec fub patria poteftate remanet, & ob id nullam contra eum currere præfcriptionem, & fic nec etiam quadraginta annorum, vt fuprà dixi allegando Angel. in dict. lege omnes. C. eodem. & ad idem eft text. in authentica, nifi tricennale. & ibidem Arius Pinel. nume. 35. & fequen. & nume. 42. C. de bonis mater. & clarius ibi Bald. dicens, id procedere etiam in ftatutaria præfcriptione, ut non currat contra filiumfamilias, qui agere non poteft. refert, & fequitur Dec. confil. 458. numero vigefimo tertio. in princ. Etiam fi ftatutum loquatur per fignum vniuerfale, quod omnibus currat præfcriptio, vt concludit in propofito Iafon. confil. 118. in fin. volum. 4. loquens in donatione facta alicui pro fe, & defcendentibus mafculis, quod alienatione facta per patrem rei donatæ non currit præfcriptio etiam longiffimi temporis contra filium exiftentem fub patria poteftate, per dictam regulam, quæ naturalis eft, vt ille ait. Doctōr. in legelenatus. ff. de offic. prefidis. & in l. quoties. C. de precibus Imperatori offerendis. & concordantis per Ruin. cōfilio feptuagefimo feptimo, fub numero fecundo, volumine quinto. Idem etiam in cafu feudi alienati per patrem, qd non currat præfcriptio aliqua contra filium patre viuente, etiam fi ftatutum dicat, quod omnibus non petentibus ius fuum currat præfcriptio, refpondit Iafon. cōfilio centefimo decimo octauo, numero quarto, volumine quarto.

Non obftat, quod illud impedimētum habeatur pro non impedimēto, & fic non fit confiderandum, quia licet regula fit, qd impeditus impedimento iuris à præfcriptione ladi non poffit, ea tamen non eft perpetua, fed li
225 mitatur non procedere, f vbi impeditus potuit remouere tale impedimētum, & fuit negligens in remouendo, tunc enim contra eam currit præfcriptio. glo. in c. quia diuerfitatem. de conceffio. præbend. in verbo fuffraganeus. vbi Abb. poft alios non. f. qd prelati excommunicato non currit tempus
Z z confe.

conferendi beneficia vacatia, nisi ubi is fuit negligens in impetrando absolutionem. Et late hanc limitationem, & declarationem firmat Balb. in fapē allegato tract. prefcript. in 1. par. 6. partis princip. in 2. casu, nu. 23. in 2. limita. & latius per eum in 4. par. 4. partis princip. q. 3. nu. 7. vers. sed puto, q. ista decisiō Alex. non sit vera. & nu. seq. Qui enim potest facere, ut possit, iam potest facere videtur; & per alia multa, de quibus per eum.

228 Sed sic est, q. quod filiusfamilias licet sub patria potestate exeat, potest viuo patre, eum etiam inuitum cogere consentire reuocationi alienationi bonorum aduentitiorū, & similium, ut concludit Balb. in l. fi. §. in computatione. num. 7. C. de iur. delib. & sequitur Arius Pinel. in repetit. l. in 3. par. col. 513. in princip. C. de bonis matern. ergo, &c. Quod vltimum probat ipse in d. Authentica, nisi tricennale. nu. 44. in fi. & seq. C. eod. etiam si pater promississet non contrauenire, ut ibi per eum.

Quoniam respondetur, contrarium verius esse, per ea, quæ ponit Craue. conf. 201. nu. 29. 229 volum. 2. dicens, q. præscriptio non currit contra eum, qui non potest agere, etiam si impedimentum, quo impeditur, ut agere non possit, pronenit culpa ipsius, per Roma. & Dec. per eum citatos. & ita ponderat illum tex. in d. c. quia diuersitatem. Ioan. de Ananibidem, quem text. ad hoc multum singulare, & peregrinum, & nunquam delendū memoria, commendat Ias. in §. rursus. num. 26. Insti. de actio. & ibi nu. 24. & seq. concludit, q. licet d. l. 1. in fi. C. de anna. exceptio. intelligatur communiter per legistas in non valente agere propter impedimentum iuris, & quando impedimentum superuenit ante competentem actionem, tamen secundum Canon. hec conclusio procedit etiam in impedimento facti, per Doct. in d. c. quia diuersitatem. & ideo ista obiectio non potest esse vera in casu isto, vbi habemus iura aperta in contrarium, & tot Doct. decisiones in terminis supra citas. nisi dicamus etiam hæc final stare, ut præscriptio non currat durante patria potestate, tamen possit filius, si vult, ut facultate agendi contra alienationem, & petere patrem cogi ad consentiendum, ut possit agere, ut declarat Arius vbi supra.

230 Possemus, q. ubi causa secundum æquum, & bonum tractata est, ut si ageretur coram Consilio, vel Senatu, qui solet attendere solam facti veritatem, Guid. Pap. decif. 483. loquens in curia Parlamē. vtique cessat exceptio

231 prio præscriptionis, q. cum dicatur esse præsidium iniquum, ut inquit Fulgos. conf.

232 108. in proposita q. 7. & eam non debet attendere arbitrer, vel arbitrator, per Bald. & Ang. in l. 1. C. de præscriptio. longi tempor. Angel. in l. sequitur. §. si viam. fi. de vsucapio.

233 q. dicitur iniquissimum præsidium, Authent. vt eccle. Roma. cent. anno. gaud. præscrip. circa medi. Alex. conf. 77. vol. 7. Bald. & Ange. in l. 1. C. de præscriptio. longi tempor. ad hoc propositū, & d. q. arbitri, & arbitratoris refert, & sequitur Corn. c. si. 14. §. nu. 3. in princ. vol. 4. & conf. 251. col. 2. in princ. vol. 3. quem refert, & sequitur Soci. iu. conf. 141. in fi. vol. 2. & Roma. & alij relati per Dec. in c. ex parte. il. 2. nu. 5. de offic. delegat. Curtiun.

234 conf. 60. in fi. q. Et per quem etiam text. & supradictam rationem motus, concludit Corn. exceptionem præscriptionis non esse per arbitratorem admittendam, Corn. conf. 14. num. 3. volum. 4. Quia de re Cephal.

235 conf. 29. in fin. concludit, q. decretum excludens non contradicentes in tempore bonis positus ad cridas esse iniquum, & non procedere, ubi secundum æquitatem est procedendum, q. quia ex sola negligentia non

debet quis ius suum amittere, nisi in casibus a iure communi expressis, per Bartol. in l. solent. §. non verò. ff. de offic. proconf. & l. 3. §. 3. & loquitur in casu, q. quo pater non contradixit cridis, quoad bona feudalia, quod eius negligentia non præiudicat filio, nec

236 etiam sibi secundum æquitatem: q. sic & vasallus licet a feudo excludatur non petendo inuestituram infra annum, & mensē, c. 13. Titius. si de feuf. fuer. contro. tamen secus est de æquitate naturali, cui tale præsidium repugnat, ut sequendo Ang. vbi supra respondit Ias. conf. 159. col. 3. vol. 2. Quamuis sciam multos huic conclusioni contradicere, Ang. reprobantes, Sociun. conf. 145. nu. 89. & seq. vol. 1. & Natta conf. 15. nu. 12. Ias. conf. 72. in fi. vol. 1. qui refert Bar. & Roma. contradicere. Sed isti intelligentes sunt, secundum aliquos in bonæ fidei possessore, ille autem in malæ fidei, ex traditis per Castren. in d. l. §. 1. ff. rem ratam habe. ita concludit Felin. in rub. num. 2. in c. fi. col. 5. de præscriptio. n. me. 6. & 7. de regul. iur. in 6. Balb. in tract. præscrip. in 1. par. q. 5. num. 9. Paris. conf. 101. num. 88. & seq. vol. 1. Natta conf. 315. num. 17. & seq. quæ distinctio & si

foran magis communis sit, tamen vera non est, q. cum notissimum sit, malæ fidei possessorem nullo tempore præscribere, & sic in eo non potest cadere præscriptio, quam in ea quaest. nostra præst. proponimus, & sic etiā bonis nā fide. Et pro hoc facit, q. nihil æquius est, quam quod res dñi suo restituatur, Soci. iu. conf. 52. nu. 10. vol. 2. & hanc comprobat et Rimi-

237

238

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 559

241. Et Rimin. conf. 87. in fi. dicens, q̄ in dubio indicandum est contra præscriptionem, tantumquam rem odiosam. Pro quo facit, q̄ quia qui se defendit ex tempore, dicitur se defendere ex circumventionem, ut inquit Isern. in c. 1. col. 1. ad si. quo tempore miles. per tex. in §. volumus. 2. authen. de suis, qui ad appell. ingreditur. sequitur Nat. conf. 162. sub nume. 19. Et pro hac opinione, quam tenent Iser. Marti. da Laude, Cardin. Calder. Ang. Abb. & Iason. & etiam Bologn. quos refert, & sequitur Craue. idem respondit Crau. conf. 1. nume. 37. volum. 2. & conf. 29. in fi. dicens, q̄ in dubio debet neri interpretatio contra eum, qui opponit de præscriptione, quia materia præscriptionis est odiosa, tanquam absorbens sui alterius, & q̄ qui fundat se ex lapsu temporis, dicitur se innuere ex circumventionem, p̄ dictū §. volumus. & Afflic. decif. 165.

Præterea, & septimo considerandum est, q̄ ubi etiam præscriptio curreret cōtra ignorantē, h. ad n. C. de longi tempor. præscriptio. qd. quid Scot. conf. 1. lib. 4. to. no. 1. latissime cō-
243. trarium consuluerit, f̄ dico, q̄ ignorantia præbet iustam causam obtinendi restitutionem in integrum, ut firmat Alex. d. conf. 7. 1.
244. nu. 4. vers. & per hoc patet. vol. 1. f̄ & oēs in hoc cōueniunt, q̄ aduersus lapsum præscriptionis datur ei maiori restitutio i. integrū ex capite probabilis ignorantie, Ias. in l. 1. nu. 185. C. de iur. emph. & de * comuni testatur Alcia. d. conf. 594. sub nu. 15. loquens in
* quadragennaria præscriptione, & de * coi et latē testatur Afflic. decif. 37. num. 1. loquens contra præscriptionem 30. vel 40. annorum.
245. Et probabilem ignorantiam fesse in heredē, si dicat, se ignorasse hæcenus tale instrumentum, & in heredē, vel legatario, qui allegat se ignorasse legatum sibi factum etiā in præscriptione 30. annorum, respondit Alex. conf. 150. nu. 3. & seq. vol. 6. cum plu. cōcord. de quibus per Dida. in repetitio. c. possessor. in 3. par. §. 3. in prin. de reg. iur. in 6. & probatur hæc cōclusio per aliam * cōm sententiā,
246. quæ habet, f̄ q̄ quadriennium paratū a lege ad petendū restitutionem in integrum, de quo in l. fi. C. de tempo. in integrum restit. peten. est vile a principio, & nō currit ignorantia l. sionem, etiam per centum annos, inquit Balin. l. falsam. C. si ex falsis instr. cuius opinio * communiter est recepta: Cōtra in suis memorialibus in verbo Restitutionis in integrum petendæ tempus, & de * cōm. uni testatur Curt. in. conf. 6. nu. 24. v. tra concord. de quibus per Dida. vbi supra, num. 3.

Quæ sententia probatur in d. l. in prin. vbi habetur, q̄ istud quadriennium numerari debet, & sic solā incipit currere a die, quo au-

nus vultis antiquitū currebat; sed sic est, q̄ tēpus vile non currit ignorantia, l. 2. in prin. ff. quis ordo in bono. posse. ferue. ergo, & c. quod etiam firmat Alex. in conf. 116. nu. 4. vol. 5. loquens in tempore quadriennij præstituto ad petendum restitutionem in integrum
247. grum, q̄ ignorāti non currat, f̄ quia ignorans non potest dici negligens, cap. quia diuersitatem. de concessio. preben. item tenet Crot. in l. filiusfam. & diui. nu. 145. in fi. ff. de lega. 1. & per plura idem firmat in hoc tēpore quadriennij Corn. conf. 87. nu. 3. cum plur. seq. vol. 4. & de centum annis etiam in materia præscriptionis iuris communis, vel statutaria, latē Bouius super statuto vrbis, glo. 19. nu. 10. & seq. vbi de * cōmunis ed an acior sit tutos remedio restōnis in integrū ex clausula Si qua sit mihi iusta causa vidēbitur, si fuit iusta, & probabilis ignorantia, vidēdū est apud Bar. in d. l. 1. §. si quis aut propter. ff. de itin. actusq; priua. loquens in præscriptione 30. annorū. licet enim, ut ille ait, mero iure currat præscriptio contra ignorantes, tamē datur eis restitutio in integrū
* cuius opinio * cōmunis est, Corn. conf. 164. vol. 2. vbi addit, q̄ tempus petēdi restitutionem in integrum non currit ignorantia, etiam si stare per mille annos, q̄ non peteret, secū-
* dum * communem opinionem, & de qua per
248. Dec. conf. 3. 6. nu. 9. & licet, ut dixi, f̄ Bar. loquat in præscriptione 30. annorum, tamē interpretatur, ut procedat eadem ratione in
* quadragennaria præscriptione, & ita de * cōmuni testatur, q̄ opinio Bar. procedit etiam aduersus præscriptionem longissimi temporis, scilicet 40. annorum, Soci. conf. 81. in fin. vol. 3. & conf. 66. col. 2. circa medium. vol. 4. Alex. conf. 86. vol. 2. & d. conf. 150. vol. 7. &
* communem dicit, & sequitur Gozad. cōfi. 56. nu. 1. in prin. & de * cōmuni, quod restitutio in integrū concedatur ex capite ignorantie, & aduersus præscriptionem 20. annorum, testatur etiam Lofred. conf. 16. in fi. & latē Afflic. decif. 329. nu. 5. & seq. loquens in heredē eius, qui obtinuerat sententiam super certa re, q̄ ei datur restitutio in integrū aduersus lapsum 40. annorū ex capite ignorantie dicte sententie. Inō etiam ex isto capite datur restitutio in integrum, etiam si p̄ centum annos quis non egerit, Cepha. conf. 146. nu. 38. & q̄ aduersus præscriptionē 40. annorum ex capite ignorantie datur restitutio in integrum, est * cōmunis opinio, ut dixi, & pro ea infinitos cōcord. citat Siluan. conf. 4. col. fin. vbi etiam testatur, se semper vidisse indicari secundum eam; subdens, q̄ quadriennium datum ad eum petendum, non currit, nisi a die habite noticie præ-

* **dicij.** Et quod magis * communis opinio sit, q. aduersus prescriptionem 40. annorum detur restitutio in integrum ex capite ignorantie probabilis, tenet post alios Rot. Bonon. in conclusio. 71. in princip. & de magis

* * **communis testatur etiam Dec. conf. 36. nu. 9. col. pen. ad fi. & quamvis Bellon. in d. l. 1. in 24. oppo. nu. 24. C. qui admitti. teneat contrarium, & concordat de quibus per Rolana Valle conf. 3. num. 98. vol. 1. tamen**

* **opinio Bart. est magis** * communiter approbata. & * communem dicit Alex. d. col. 116. nu. 2. vol. 5. loquens in prescriptione 30. & 40. annorum, & in multis alijs locis, quos refert, & sequitur Afflict. in d. decif. 37. nu. 1. & seq. dicens fuisse iudicatum in eo Consilio

* **Regio hanc esse** * communem opinionem pro Bart. & loquitur in integrum restitutione heredi concedenda aduersus lapsum tempus 40. annorum ex capite ignorantie instrumenti.

249 **Vnde** p. prescriptioni ubi dici potest de curia contra patrem, & filium in bonis fidei commissis subiectis, tamē filio competit restitutio in integrum ex capite ignorantie fidei commissi, quae probabilis fuit, ex eo, q. ipse in locum alterius successit, & pariter * communem refert, & sequitur Socin. conf. 76. in fi. vol. 1. & conf. 106. nu. 5. vol. 3. loquens in longissimi temporis prescriptione 40. annorum, de qua in l. omnes. C. de p. script. 30. vel 40. annorum. & per totum illum titulum, quā ipse allegat, & citat per hoc ultra Bald. Bar. Ang. imo. Rom. & Abb. quos etiam refert Alex. ubi supra, qui etiam citat Rayne. &

* **Soci. pariter** * communem testatur. Et hanc opinionem post Socin. & Alex. per eum citatos, probat Alcia. d. conf. 594. ad fi. etiam in prescriptione 40. annorum, ut ibi per eum in terminis pro fidei commissario, q. ex capite ignorantie competat ei restitutio, dummodo ignorantia non sit supina. late respondit Soci. in d. conf. 128. nu. 142. cum pla. seq. vol. 1. ubi nu. 169. addit * communem esse, q. ex capite ignorantie probabilis competat restitutio in integrum, etiam q. centum anni sint decurri, & q. ita * communiter tenetur in scholis, palatijs, & in iudicando, & consueundo. & non minus late de * communi praedicta etiam in hac materia probant Moder. in d. d. si. maxime Crot. nu. 144. ff. de leg. 1. etiam si centum anni cucurissent. & hanc

* **opinionem veram,** & * **communem esse** respondit Gozad. cōf. 56. col. 3. circa medium.

* **plures de** * **communis attestantes refert,** & sequitur Tiraquel. de retr. act. tit. 1. d. 6. §. 5. gl. 4. nu. 3. §. 5. & seq. & nu. 43. testatur idem Socin. in pro herede enphyteote conf. 70. nu. 30. & seq. vol. 60. Et q. ista sententia sit * receptor,

testatur Arius in Auth. nisi triennale. nu. 98. vers. maior varietas est inter scribentes circa prescriptionem 40. annorum. C. de bon. mater. ubi infinitas penē auctoritates citat, asserentes hanc opinionem esse magis * communem, & num. 99. vers. sed contra opinio. Bar. & communem. & nu. 66. vers. reteta autem opinio Bar. & communis. & ultra citatos per eum * communem etiam testatur, & sequitur Mantua loquens in prescriptione rei prohibite alienari, conf. 130. nu. 24. cum

250 **plu. seq.** Verum est, q. ipse tenet hanc opinionem non procedere in prescriptione 50. vel 60. annorum. & Rub. d. conf. 12. in fin. loquens in prescriptione 50. annorum, quod contra eam ex capite minoris etatis, seu ex clausula, si qua mihi iusta causa, &c. non detur restitutio in integrum ei, qui fecit fines de bonis patris, &c. Q. uod vitium non vi-

251 **detur posse subsistere?** tum quia non reperitur in iure nostro prescriptio 50. & minus 60. annorum, sed supra quadragenaria datur solum ceteraria, & supia eam immemorabilis temporis: tum etiam, quia non dicunt quamplures, qui tenent etiam aduersus centenariam competere restitutionem in integrum, ut supra dixi incipiendo a Bal. in l. falsum. nu. 3. ad finem, dum concludit, q. si quis staret per centum annos, q. probabiliter ignoraret instrumentum falsum, non curreret ei prescriptio aliqua ad petendum restitutionem in integrum, supradicta ratione, quia illud tempus ab initio est utile, & non currit ignorantie, & ante eum Card. in clem. 1. q. 2. de resti. in integ. ultra concord. supra citatos cum alijs concord. per Bellon. conf. 47. nu. 15. in filicet Paris. conf. 23. nu. 222. vol. 1. dixerit ex capite suo, q. aduersus lapsu 200. annorum, non datur restitutio ex aliquo capite, nec aduersus tempus immemorabile. Q. uod ego non puto, stare iusta causa ignorantie, quae sicut iusta est medio restitutionis in integrum aduersus 40. & 100. annorum prescriptionem, ita etiam aduersus vltiorem, tametsi Alcia. conf. 199. nu. 54. & seq. dicat, fm Bald. & Curt. per eum citatos, aduersus prescriptionem centenariam non dari restitutionem in integrum etia ex capite ignorantie, & hoc esse indubitatum, & q. nunquam fuit auditum a seculo, q. aduersus lapsum 200. annorum detur restitutio, & q. nemo de hoc vnquam dubitauit. q. de ceteraria tenet Natta post Ias. conf. 456. in fi. Sed hoc dictum pugnat cum * communis opinioe, & probat Bar. & alij in l. Iulianus. ff. ex quibus caus. maior. & in l. 1. d. 8. §. si quis autem. si de itine. actu q. priua. Corn. conf. 168. vol. 3. de quibus etiam meminit Paris. d. conf.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 561

^{d.} conf. 23. nu. 117. & hanc sententiam tanquam *co.munem, & veram late defendit Crauet. in tracta. de antiquita. tempo. char. 163. nu. 44. & seq. & char. seq. nu. 50. cum pln. seq. & idem Craue. d. conf. 1. nume. 3. 4. & seq. vol. 2. Scio autem multos contrariū respondisse, & in specie Crauet. ibidem refert Alex. quem tamen primo loco defendit à contrarietate Soci. Rub. Dec. Gozad. sibi ipsis repugnantium, & Iaf. & Felin. dubios subtiliter refert etiam Calcan. conf. 25. col. fin. contrarium respondisse. Imo eam tanquam receptiorem non pauci leuis auctoritatis sequuti sunt, quos commemorat Didac. in d. c. possessor. in 3. par. §. 3. nu. 2. versi. vnde Bar. opinio in quadragennaria præscriptione minime erit admittenda, & eam ipse sequitur. & ante eum in specie Soci. iun. conf. 76. num. 102. volu. 1. loquens præcisè in præscriptione 40. annorum, & ibi addit, q. qui dixerunt communem esse in contrarium non bene dinumerarunt, nec eorum auctoritates ponderarunt, & quamplures idem attestantes citat Arius Pinel. in d. Authentica, nisi tricennale. nu. 58. versi. contrarium verò non semel tenuit, & qui eam etiam sequitur, & supra alias auctoritates exeat gloss. in clemen. 1. in verbo. lapsum. de restitu. in integrum. & ita hanc opinionem tenuit gloss. in c. auditis. de restitu. in integrum. & in Clement. 1. eod. & magis *co.munem, & veriorē esse testatur Socin. iun. conf. 145. nu. 77. cum plur. sequen. vol. 1. vbi 17. auctoritates citat pro hac parte, quidquid, vt ille ait, dixerit Alexan. contrariam esse magis communem, quia non rectè dinumerauerit Doct. secundum ipsum. Et hanc partem nedū in præscriptione centenaria, sed etiam in *quadragnennaria tener, & de magis *co.muni testatur Rub. d. conf. 12. in fi. qui tamen loquitur in casu enormissimæ lésionis, in ea, quæ facit fines de bonis patris &c. & sic in casu, in quo non cadebat probabiliis ignorantia. Et de *co.muni, & verà late testatur Dec. conf. 575. num. 5. vbi infinitos concordant. citat, & adhuc latius conf. 29. per totum, nisi eilem in ecclesia. & de magis *co.muni, & verà, & sequenda in iudicando, Alcia. conf. 377. in fin. firmat Iafon. conf. 209. nume. 2. vbi plur. allegat concordant. vol. 2. Dec. conf. 229. Natta conf. 456. in fi. & pro hac opinione etiam plur. concord. allegat Arius Pinel. in d. Authentica, nisi tricennale. col. 666. versi. contrarium verò. C. de bonis matern. & quamplures citat Felin. in c. vigilanti. de præscript. talis enim præscriptio quadragennaria plenissimam partem securitatem etiam aduersus restitutionem

in integrum, ex clausula generali, Si qua mihi iusta causa, &c. ex capite ignoratiæ, Alex. conf. 151. nu. 8. & seq. & conf. 163. num. 6. & seq. vol. 2. Et ita etiam ponderando dicta iura, & infra scripta tenet Soci. conf. 194. nu. 6. vol. 2. & respondit Curr. sen. d. conf. 82. col. 2. versi. & si forte opponatur, q. isti nepotes agentes, vel ratione minoris ætatis, vel aliter fuerunt in probabili ignorantia, & c. vbi cōcludit, q. sola ignorantia probabilis, de qua loquitur Dec. conf. 364. nu. 19. nō ait ea, quæ non sit probabilis, ¶ putā, quæ allegatur per coniunctum, vel vicinum nō causata ab absentia, vel aliunde, quàm ex simplici ignorantia, non parat restitutionem in integrum, vt loquitur ipse in materia feudali, & dicit, q. istam partem semper defensus per tria iura apertissima, videlicet loc. in fi. bi. Plenissima munitione securos. C. de præscript. 30. annorum. l. ii. in fi. C. de fund. patri. lib. xi. & in ead. aures. in fi. de præscript. & mouetur etiam ex hac ratione, quia alias frustra per Doct. dubitaretur an ecclesiæ aduersus præscriptionem 40. annorum cōpetat restitutio in integrum, & in clem. 1. eo. & loquitur etiam ad effectum excludendi etiam nascituros, sequitur hanc partem abunde Alcia. d. conf. 178. in fi. sed vt supra dixi in præced. fundamento, Cur. non stat in præscriptione sola, vt ibi videre est, licet etiam ad hunc effectum contra coniunctum sanguine responderit Ancha. conf. 170. nu. 5. vel etiam cōtra vicinum, vt ibi per eum. & eam multo etiam veriorē esse testatur supra memorati Doct. satis superq. probari clarissimè per tex. in l. fi. in fi. bi. Nulla scientia, vel ignorantia expectanda, ne altera dubitationis inextricabilis oriatur occasio. C. de longi tempor. præscript. quem sic pōderat Arius, vbi supra nu. 59. versi. verè enim nimis viget decisio, & ratio l. ii. & cum qua l. ii. concordat text. in c. vigilanti. de præscript. Et pro hac parte allegatur etiam tex. in dict. omnes. In vitimis verbis, ibi, Et presentis saluberrime legis plenissima munitione securos. C. de præscript. 30. & 40. annorum. i. i. l. fi. C. de fundis patri. lib. xi. Nam si quadrigennaria præscriptio plenissimam securitatem inducit, utiq. cessat restitutio in integrum. & hanc consequentiam probat gloss. in l. ait prætor. §. permittitur. in verbo imputandum. ff. de min. prout eam sic citat cum plu. concordant. Soci. conf. 2. nu. 19. vol. 3. & sic etiam expendit Didac. vbi supra, & ibi nu. 4. in 3. notab. in *fi. addit, *co.munem esse opinionem, q. restitutionis quadrienniū incipit à die finitæ prescriptionis, & q. illa cōclusio* cōs. Bal. in d. l. falsam. restringi debet ad præscriptio-

nem 30. annorum tantum, vt ibi per eum
 in 5. notabi, alias non poterit procedere in
 praxi, secundum eum. Et amplius decem fun-
 damentis conatur Arius, vbi suprà, hanc par-
 tem comprobare confutando, nu. 59. verfic.
 sed cõtra Bar. & cõem. & ibi addit vltimo lo-
 co, qd. conclusio Balnõ potest habere locũ
 in casu isto, in quo expressẽ plenissima secu-
 ritas datur, sed in alijs tantum præscriptio-
 nibus, in quibus non ita lex loquitur, vt ibi
 253 per eum. Et pro hoc facit, quia alias nun-
 quam litium hõis esset, cõtra l. si. ff. pro suo.
 & dominia semper erũt in incerto. Cum er-
 go dicant iura prædicta plenissimam parari
 securitatem, idem crediderim esse, ac si dice-
 rent possessore huiusmodi nullatenus mo-
 lestari nõ posse, & sic, vt illam dictionẽ Nul-
 lenus exponit Iasñ l. scriuarios. nu. 5. C.
 de testa. mili. & in l. in pecuniarijs. nu. 26. ff.
 254 de ferijs. ¶ & profectio licet aliqui male au-
 diant, qd. sæpissimẽ Docto. sibi ipsis apertissi-
 mẽ dissentiat, quasi trahamur avaritiæ gra-
 tia ad respondendum de iure, prout amici
 postulat desiderium, nihil cogitantes, qd. hic
 perpetuõ vitã acturi non sumus, prout con-
 queritur Crau. notans varietatem Doct. su-
 per ea quæstione, an per pactum fieri possit,
 quod dominij translatio impediatur, cõf. 1.
 nu. 3. in fi. vol. 2. & in terminis istius articuli
 exclamat ipse in d. tracta. de antiqui. tempo-
 char. 164. nu. 48. vbi propterea miseros liti-
 gantes vocat, qui incidunt in manus Doct.
 qui leges circumferunt ambabus (vt ait) ma-
 nibus, & qd. pudet eum tãtẽ Docto.ũ va-
 rietatis, & contra eos inuehitur, qd. rationem
 potius æris, & amoris scelerati habẽdi, qd. ve-
 ritatis rationem habuerint, ex eo, qd. in vna,
 & eadem opinione non persisterunt, et va-
 riando rationem varietatis non reddiderũt;
 ego tamen non puto tot patres, & summos
 viros immemores fuisse, & honoris, & salutis
 æternę contra Spec. in tit. de a. uocato. §. 3.
 vers. habito. & c. & si Christus. de iureiur. sed
 potius hunc totum tribuendum esse exlimi-
 mo dubietati, & incertitudini quæstionum
 pro tpe contingẽtium, quæ à iure minimẽ
 decisæ reperiuntur. hinc fit, qd. quotidie in
 nobis generantur in mietẽ no. 3a phãtasma-
 ta, secundũ Philo. qui & in primo Ethic. pro-
 255 pterea scripsit, ¶ rectẽ positas leges omnia
 terminare oportere, & quam paucissima iu-
 dicantis arbitrio committere, vt et dixi in
 præmio, tãta est imbecillitas nostra, & hu-
 mana infirmitas, qd. si possent omnia à prin-
 cipio examinari, fateor melius esset eligere,
 & electum tueri, vt per Matthe. notab. 58.
 256 Sed quia hoc fieri nõ põte, ¶ propterea præ-
 tor nonnunquam varietatem nõ repellit, &

consilium mutantis non aspernat, l. non-
 nunquã in princ. ff. de collatio. bono. & Ca-
 gnel. late in regula. l. consilium mutari. ff. de
 257 reg. iur. ¶ & vbi inuenimus Docto. variatẽ
 scriptã etiã reperitur rationes, quæ pro
 tempore eos mouerunt, alias obaudiendẽ
 essent omninõ variationes, illam. C. de col-
 lat. Ideo in articulo dubio non est mirum, qd.
 vnus Doct. hodie vnum teneat, & cras con-
 258 trarium; ¶ quia qd. multipliciter, & diuersi-
 modẽ intelligitur, eius veritas ignoratur,
 Bal. in c. quia propter. nu. 18. de elect. Castr.
 consi. 19. §. col. 2. in 2. par.
 259 Quod igitur factum est ad rem nostrã, quid-
 quid Doct. aliqui varauerint in hoc articu-
 lo concedendẽ restitutionis in integrum,
 satis est nobis, qd. contraria opinio est magis
 * * * communis, vt patet ex suprà citatis, &
 in addita Alex. d. consi. 7. l. nu. 3. vol. 1. & ibi
 Alex. nu. 3. refert glo. in d. c. auditus in cõtra-
 riam citatam reprobari per Inno. Hostien.
 Pau. de Eleaza. Stepha. Zenzeli. Card. & Ant.
 de But. & illud consilium Alexandri simpli-
 citer refert, & cum eo pertransit Feli. in d. c.
 vigilanti. num. 2. in 2. limita. in fi. Et pro ista
 opinione plur. cõcord. allegat Socii. cõf. 76.
 * in fi. vol. 1. & * cõem testatur, & sequitur ipse
 consi. 140. nu. 17. vol. 2. vbi loquitur in fau-
 rem descendentium vocatorum ad hæc cõ-
 missum, prout in casu nostro, & plures etiã
 * concordant. attestantes de hac * comuni
 sententia, refert etiam Arius in d. Anth. nisi
 tricennale. col. 664. in fi. vers. maior varietas
 est inter scribentes circa præscriptionem 40.
 annorum. & col. sequẽ. C. de bonis mater. &
 * hanc partẽ * cõem dicit Mantua d. cõf. 130.
 * et hanc tanquam receptiorem, * & veriorẽ
 refert, & sequitur Cepha. consi. 40. nu. 61. &
 * latissimẽ consi. 102. nu. 27. & * communem
 etiam fatetur Bero. decif. 8. l. num. 3. & ab ea
 etiam in iudicando, & consulendo non est
 recedendum, vt firmat lo. Mauri. in tracta.
 de restitutio. in integrum cap. 59. & sequen.
 Item quod fit * cõmunis opinio, qd. heredi
 ex capite ignorantie detur restitutio in in-
 tegrum aduersus præscriptionem 40. anno-
 rum, & etiam temporis immemorabilis etiã
 laico, & maiori, late Gra. cõf. 143. in fi. vol. 2.
 vbi damnat Dec. consi. 29. & ibi eum probat
 optima ratione, de qua per eum. & qd. ista sit
 * communis, qd. aduersus præscriptionem 40.
 & etiam centum annorum restitutio detur
 maiori ex capite ignorantie, puta, si sit hæ-
 res, firmat Cagnol. in l. 2. nu. 84. & num. 218.
 C. de pact. inter empt. & vendi. & secundum
 eam bis fuit iudicatũ in cõf. Neapolitano,
 vt refert, & sequitur Afflic. decif. 329. Et hæc
 sententia in magna æquitate est fundata.

quia

De fideic. prohib. Quæst. XIII. § 63

quia præscriptio iniquissimum est prædictum, q. habeat athen. vt eccle. Roma. & c. vt supra etiam dixi, & comprobatur Natta consil. 162. num. 3. vers. dato, quod esset decursa præscriptio, & seq. vbi addit, quod in varietate opinionum ista opinio tãquam benignior est sequenda, l. ea quæ. §. in re dubia. ff. de reg. iur. & in dubio contra præscriptionem sit interpretatio, vt per Craue. in d. tracta. de antiquo tempore. char. 166. col. 1. num. 61. vers. 5. ¶ vbi res dubia esset, in dubio fieri debet interpretatio, vt sit locus restitutioni in integrum contra præscriptionem, quia talis restitutio nititur æquitati, & c. & char. 176. col. 1. in prin.

261 ¶ & ista opinio cum magis adhæreat æquitati, & sic etiam conscientie, in dubijs est admittenda: & ea opinio, quæ fauet conscientie amplectenda est, Afflic. dec. 1230. sub nu.

262 mero 4. quia vt ille subiicit, ¶ conscientia dicitur maledicta continere.

Nec obstat iura in oppositum allegata, quia 263 ¶ limitantur, & seu declarantur, vt procedant sine præiudicio tamen restitutionis in integrum, & præsertim d. l. fin. C. de longi tempo. præscript. quia licet loquatur in ignorante, tamen ex *

* communi omnium consensu declaratur, vt quamsi præscriptio 20. annorum currat contra ignorantem, non tamen sublatam dicatur restitutio in integrum, & in specie Felin. c. vigilanti. colum. 2. vers. ad contraria respōdit. de præscriptio. & post alios ita declarat ex *

* communi omnium consensu dicta iura Crot. in l. nemo potest. §. diu. num. 144. ff. de legat. 1. quidquid Ancha. d. consil. 170. num. 2. & sequen. contradixerit, de quo tamē latē videndus Boe. dec. 39. nu.

264 5. & ibi abundē tangit, ¶ an sola ignorantia absq; alio impedimento sufficiat aduersus lapsum 40. annorum, vt deur restitutio,

* & testatur de * communi pro negatiua maxime si iam cepta est contra defunctum. & sic omnia debent intelligi, vt salua sit alia communis conclusio supra citata, quod tempus restitutionis in integrum nō labitur ignorati.

Rursus considerandum est pro intelligentia d. l. fin. q. Petrus de Perusio in tracta. cano. epi. 265 cap. 3. ad fin. inquit, ¶ q. imo contra ignorantem ius sibi competere in aliqua re non currit præscriptio, nec opus est restitutione in integrum, & q. illi, qui allegant d. l. fin. in oppositum non intelligunt eam, quia dum ibi fit mentio de scientia, intelligi debet de scientie ius sibi competere in re, quam etiam scit per alium possideri dum autem loquitur ille tex. de ignorantia, debet intelligi de ignorante scilicet contra se præscribi, & rem suā per alium possideri, sed bene sciebat ius sibi competere, & eius dictum pro stupido com-

mendat, & explicat latius Felin. in d. c. vigilanti. colum. 3. an s. limit. de præscript. & Castane. consil. 11. num. 53. & ibi num. 74. concludit, q. d. l. fin. pro suo. loquitur in vltima capione, quia 266 ¶ illo iure præscriptio erat ignota cū fuerit de iure Codicis introducta, & ad alia rationem, & alia iura respondit Felin. ibi supra colum. 2. num. 1. in fi.

Et ad tex. in d. l. omnes. in fi. respondetur, quod 267 ¶ qui præscripti 40. annis plenissima est securus munitione, procedit, inspecto iure ordinario, non autem iure extraordinario, prout est restitutio in integrum, l. in causa.

268 la 2. ff. de minor. ¶ quia de hoc iure extraordinario lex generaliter disponens, non censetur cogitare, l. nā ad cas. ff. de legi. cum alijs concordant. per Nattam d. consil. 162. nu. 39.

269 & seq. & ibi etiam aliam dat solutionem, ¶ q. d. l. omnes. generaliter loquens non intelligitur derogare iuribus particulariter de restitutione in integrum disponentibus.

Nec valet restitutio Arij, & Dida. post alios supra in contrarium citatos, q. ista ratio communis non habeat locum, vt procedat in casu præscriptionis quadragenaria, stante plenissima securitate, quā ei ex tribus d. l. omnes. in fi. C. de præscriptio. 30. annorum. per gl. in oppositum supra allegatam.

Quoniam glo. in oppositum allegata, quod contra eū, qui plenissima securitatem habet, non competat restitutio in integrum, quā-

270 uis dicat, ¶ q. debitor, qui soluit minori cū auctoritate iudicis, & curatoris cōsequatur plenissimam liberationem, non idē tamen dicit, q. ex aliquo capite, vel causa non detur restitutio in integrum. Quid enim si ex falsa assertionē, & causa, & solvatur consumpturo, certē non videtur, q. soluens, vel cum eo contrahens tutus sit, quominus minori succurratur beneficio restitutionis in integrum, Craue. consil. 114. colum. antepenult. in fin. 3. dubio. Ruin. consil. 46. num. 3. vol. 5.

Rursus etiam si in casu glo. q. debitor plenissimam consequatur liberationem sine spe restitutionis in integrum minoris, nimirum favore liberationis, ita enim priuilegiata est, ut per Curt. & Ias. in l. filiusfamil. pacificēdo. C. de pac. secus autem, vbi agitur de alieno iure acquirendo, & alteri præiudicando, vt in casu illo, in quo reperitur nec lex, nec ratio in contrarium.

Nec obstat, q. hoc modo dominia semper erūt in incerto: quia imo semper erūt certæ: quia 272 ¶ semel dominus semper est dominus, nisi ex facto suo desinat esse, l. ei, qui soluendo. in 273 §. ff. de hered. instit. ¶ & is dominus, contra quem fuit præscriptum, non dicitur de 274 finire esse dñs, ¶ & lex semper est certa eorū, quæ

quæ sunt in rerum natura, l. cū ad præsens. cum l. seq. ff. si cert. petra.

- 275 Et ꝑ hanc opinionem pro restitutione in integrum aduersus præscriptionē 40. annorum comprobo per aliam* communem opinionem, quæ habet, quod contra 20. & 30. annorum præscriptionem datur restitutio, & quod illud tempus non currit ignorantia, Alexan. d. conf. 116. vol. 5. Crot. in d. §. diui. numero 145. & Alex. d. conf. 71. num. 4. vol. 1. & amplius d. cōf. 207. ad fi. num. 9. vol. 7. quorū opinio* communis est, & vnanimis in lapsu 20. annorum, & refert & sequitur Didac. in d. 3. part. c. possessor. §. 3. num. 1. Cano. omnes in c. 1. de resti. in integ.
- 276 Quod ꝑ si verum est, prout omnes fatentur, aduersus præscriptionem 10. 20. & 30. annorum restitutionem in integrum maioris cōpetere ex clausula Si qua mihi iusta causa videbitur, vtiq; datur intelligi, & necessario sequitur, quod nunquam erit locus præscriptioni 40. annorum in ignorante; quia post lapsum 30. annorum intrat tempus petendæ restitutionis in integrum, quod quidem cum sit vtile, & non currat contra ignorantē, manifeste apparet, q̄ impedit cursum 40. annorum contra ignorantem. & istud motiuum ineuitabile videtur in puncto iuris, licet illud indicat Arius in d. Authent. si triennale. colum. 670. C. de bonis matern. ad offendendum, hanc opinionem pro restitutione nō esse veram aduersus præscriptionem 40. annorum, arguendo à repugnantia Doct. Sed in effectu ibi se inuoluit, & colum. sequen. Nihilominus ex supradictis patet, q̄ imò per istud fundamentum datur intelligi, impossibile esse, q̄ cum effectu ignorati currat præscriptio quadragenaria; quia vbi ec̄ velimus eam currere ignorantī, tamen quadriennium prædictum præseruat ab effectu
- 277 dictæ præscriptionis: ꝑ quoniam, vt suprà diximus, istud tempus petendæ restitutionis cum sit vtile ab initio, non currit, etiam si per mille annos quis staret, nisi à die sciētiæ. & etiam idem firmat Grat. d. conf. 143. nu. 5. vol. 1. & idem tenet Craue. in tracta. de antiq. temp. char. 163. colum. 2. nume. 57. ubi testatur hoc fundamētum esse marmoreum ad offendēdum, q̄ etiam post centum annos datur in integrum restitutio, prout etiam tenet ipse char. 163. nume. 44. & char. 166. num. 63. cum plur. seq. & eos refert etiam Didac. in d. §. 3. num. 2. ad h. & seq. asserens rationem huiusmodi esse fortissimam, cui ipse non respōdit. Sed recurrendo ad distinctionem, quæ nihil est in effectu, subdit communem esse, quod tempus petendi restitutionē in integrum incipit currere à die finis præ-

scriptionis. quod tamen est omnino à vero alienum. Imo nullus Doctō. quem viderim hactenus, id ausus est firmare, cum sit cōtra tex. in d. l. fin. C. de tempo. resti. in iure. petē. & ita procedit decisi. Bal. in d. l. falam. nu. 3. quod scilicet non currat, nisi à die sciētiæ, etiam si per centū annos quis semper ignoret; optima quidem, & naturalis ratio, vt supra dixi. Cessantque ex his adducta per Arium, vbi suprà, ita vt superfluum putem singulis respondere. Idem probat abundē Boer. decisi. 39. num. 4.

- 278 Quod si obijciatur, ꝑ ex capite ignorantie non videtur restitutio concedenda, vbi nō cōstat de probabili ignorantia, vbi. l. subest. præsumptio sciētiæ, vt est* communis opinio, de qua per Rotam Bonon. d. cōcluf. 71. nume. 2. dicentem, quod vbi præsumpta est sciētia in cōtrarium cessat restitutio in integrum ex capite ignorantie, vt per Roma. Alex. Aret. & alios citatos per Bellon. d. cōfil. 279. 46. num. 16. ꝑ & ibi addit, q̄ tunc subesse dicitur probabilis præsumptio sciētiæ, q̄ partes habitant cōtinuē in loco, vel ibi: propē, vbi sunt bona præscripta ratione vicinitatis, vel vbi publice dicitur in loco de iure eius, cōtra quem fuit præscriptum. Ergo ꝑ ratione videtur dicendum, vbi agitur inter coniunctos, l. octau. ff. vnde cogn. & cōtra legatarium, qui post 40. annos petebat legatu, & restitutionem in integrum ex capite ignorantie, respondit Alex. cōf. 163. nu. 6. vol. 2. q̄ latē defendit in proposito Paris. cōf. 28. num. 218. vol. 1. Et pulchre etiam cōtra maiorem aduersus præscriptionē 40. annorum stante sanguinis coniunctione in allegante ignorantiam, Dec. d. conf. 29. in fin. sicut etiam cessat restitutio, vbi fama vrget publica de eo, vel est factum proprium, Craue. cōf. 225. nu. 8. vol. 2. vel sunt facta proclamata, & huiusmodi, per eundem cōf. 27. l. col. antepenult. vbi etiam de petente restitutionem aduersus statuti dispositionem, quam allegat ignorasse.
- 280 Respondetur, ꝑ imò vicinus, vel cōiunctus nō præsumitur scire ea, quæ solent in secreto fieri, putā, stuprum, vel furtum, nec ea, quæ modico tenporis spatio expediuntur, vt cōtractus, testamenta, & huiusmodi, nec alia, quæ à communiter contingētibus nō potest esse nota vicinis, vel cōiunctis, putā, facta in loco longinquo, ut latē post alios plures per eum citatos firmat Ripa in l. 1. nume. 45. & sequen. ff. si cert. petat. & firmat Alex. in hac materia præscriptionis d. cōf. 71. numero 6. volum. 1. vbi concludit, q̄ ex eo,
- 281 quod quis successit in locum alterius, præsumitur habere iustam causam ignorandi, l.

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 565

- fi. ff. pro suo. & l. qui in alterius. ff. de reg. iur. ita qd licet sit coniuncta persona, tamen non presumitur habere notitiam testamenti cō-
- 282 diti per cōiunctam. t quia illa regula, quod cōiunctus presumatur scire facta cōiuncti, procedit solum, quoad iura sanguinis, & sciētia cognitiōis naturæ, & in his, quæ oculis vicinorum latere nō possunt, alias secus. & q in cōiunctio presumatur ignorantia hæreditatis per alium addit ex testamento, idē firmat Ruin. cōf. 25. num. 6. uol. 5. & latius cōf. 23. num. 18. in fi. & seq. vol. eo. vbi addit, q in cōiunctio, & aline etiam ex diuturnitate temporis, non presumitur sciētia testamenti cōiuncti, & affinis sui, q ab eo fuerit institutus, nec etiam formæ inuestituræ prædictæ, in qua sunt vocati, vt in terminis tenuit
- 283 Cepha. cōf. 2. num. 60. cum plur. seq. t vbi addit, q restitutio huiusmodi in integrum transmissa dicitur ad hæreses nō obstantib. proclamationibus, de quibus infra, & loquitur in vna Mediolanē. della Sommaha. & per
- 284 Alcia. cōf. 77. in fi. dicentem, t quod nepos presumatur ignorare testamentum aui, in quo est fideicommissum, per doctrinam Bar. in Leius, qui in provincia. ff. si cert. petat. & in l. qui Romæ. 8. duo fratres. in 3. quæstio. fi. de verbo. obligat. quod sequuntur ibi Doct.
- * communiter, & Ruin. cōf. 122. in fi. vol. 5.
- 285 vbi cōcludit, t q cōtente in testamento patris filius presumatur ignorare, quia talia nō sunt communiter nota cōsanguineis. Et idē Afflic. l. decif. 37. num. 1. in fi. & seq. fir-
- 286 mat, t quod iuste filius hæres matris allegat ignoratē instrumentum dotis matris, & rem fuisse in bonis patris, ad effectum agendi hypothecharia cōtra tertios possessores.
- 287 t Actus. n. momentanei non transeunt in notorium, nisi fuerint gesti in loco publico in conspectu populi, Curt. sen. cōf. 21. vol. 2. in fi. & in terminis vitandæ præscriptionis, Dec. cōf. 44. 5. in fi. vers. nō obstat, q inter cōiunctos sciētia presumitur. & pulchrē etiā Natta d. cōf. 162. num. 41. in fi. vers. nec dicitur, q in casu isto concedenda non venit restitutio, quia nō conceditur, vbi ignorantia nō est probabilis, &c. & nu. seq. loquitur in hærede, & in factō de longinquo, & q d. l. octau. cum siml. intelligatur solum, quoad processum naturæ sanguinis, & ætatis, secus autē, quoad contractum: & ibi num. 44.
- 288 addit, t q non sufficeret ad excludendum restitutionem probari ex aduerso sciētiā in genere inuestitura, & fideicommissi prædicti, nisi etiam probetur sciētia tenoris eorum, l. leges sacratissimæ. C. de legib. l. de his. ff. de transact. cum plur. concordant. per eum ibi, & num. 32. & seq. vel nisi probetur, secun-
- 289 dum Aret. per eum citatum, t quod scriptura penes eum, qui petit restitutionem in integrum, semper & continuē fuerunt, quia tunc presumitur, q eas fuerit seruatus, quæ omnia à casu presenti aliena sunt.
- 290 Addit Alex. d. cōf. 1. num. 89. t q ad abundantem cautelam poterit probari ignorantia per iuramentum ipsius, qui eam allegat, pro quo etiam cōcordant allegat Socium. d. cōf. 70. nu. 20. uol. 1. & Casan. cōf. 1. nu. 53. in fi. & seq. & de superuenientia notitiæ instrumēti, q ille iuramento allegantis eam, respondit Alcia. cōf. 106. num. 10. per Bar. m. l. admonendi. ff. de iure iuran. & est dictum Io. Monaan. c. nulli. in fin. de elect. in 6. dicentis, ignorantiam probari iuramento proprio, & eit* communis opinio, ut ibi refert, & sequi-
- 291 tur Probus in fi. t nisi probetur, q talis fecerit mentionem de instrumēto, quia tunc presumitur etiam, q de eo, & cōtētis in eo haberet notitiam, per Doc. citatos per Craue. num. 24. 5. num. 1. uol. 1. & cōf. 271. col. pen. uerf. 7. agens reasumpfit causam, & ad a. Iacobi eius fratris illa producit, ergo presumitur, quod de eis notitiam habuerit, &c. eo. uol. vbi plures alias cōiecturas, & presumptiones sciētiæ ipse citat ad excludendum presumptam ignorantiam, & loquitur ad effectum excludendi restitutionem in integrum, licet in alia materia, q tamen casu nostro nō cōueniunt, nec possunt applicari, & ibi et tægit, an tractanti de lucro sit dāda restitutio, & an sit probāda lesio, & ibi in fin. addit,
- 292 q t qñ presumptiones sciētiæ laborat, nō est standum iuramento allegantis ignorantia. Et comprobat Rot. Bon. d. cōclusio. 7. nu. 6. & plur. seq. vbi cōcludit, q filius agendo ex cōtractu patris post lapsum 40. annorum ex capite restitutionis in integrum se iuuare nō potest ratione ignorantie, quia ea non presumitur, ex quo producit scripturam ere-
- 293 diti, t quæ penes eum fuisse presumitur, & cuius notitiam propterea presumetur habuisse, & etiam propter sanguinis cōiunctionem, & eo magis si summa crediti sit notabilis, illa scriptura presumitur fuisse penes defunctum; quia creditores solent diligenter custodire scripturas creditorum suorum, & sic censetur repta in hereditate.
- Nec me mouet, quod tradit Craue. in d. tra. 2. de antiquitate temporum in 4. parte ciar.
- 294 mihi 166. num. 66. vbi cōcludit, t q ex cursu 40. annorum nō presumitur ignorantia, sed potius sciētia, idēo ignorantia probāda est alter, quā per iuramentum, imō plenius probāda est, ut inquit Dida. d. 5. in fi. in d. 3. part. d. c. possessor.
- Quoniam respondetur, argumentū forsā procedere,

cedere, ubi contra agentem esset decursa tēpore suo d. quadragenaria p̄scriptio, pro ut loquitur Craue. aliis secus; quia tunc sumus in regula, quod p̄sumitur ignorantia, de qua etiam per Decid. consil. 445.

- 295 Et hæc quidem vera sunt, vt dixi, ¶ etiam si ex persona patris actor ageret pro huiusmodi restitutione in integrum ex capite ignorantie fideicommissi, vt supra diximus: & non est dubium, quod restitutio in integrum huiusmodi transmissa sit ad actorem tanquam eius hæredem, l. nō solum. ff. de resti. in integrum. l. si constante. nu. 232. & seq. ff. solut. matr.

Reducendo igitur totam hanc materiam, di-
296 co, ¶ q̄stante impotentia agendi nulla currit p̄scriptio contra hanc agentem viuentē patre, nec post mortem patris, si is decessit ante completam p̄scriptionem, & cōstat, quod etiam patre viuentē, si is ignorabat ius fideicommissi, vel aliter erat impeditus. nam certum est, quod ipsi nō potuerūt agere ante decursam p̄scriptionem contra patrem, & sic nisi post 30. annos. Item post illos 30. annos ad hoc, vt ipse excludi posset, ergo dicere oportet, quod totidem anni sint decursi, & sic anni 60. deductis pupillaribus ætatibus, tam patris, quam filiorum, quia eo tempore dormit p̄scriptio, l. scilicet. C. de p̄script. 30. vel 40. annorum, Bero. in c. de quarta. num. 4. in fi. de p̄script.

Non obstat, si dicatur, forsan agentem hæredem esse patris, contra quem currit p̄scriptio, non posse impugnare dictam tacitam

- 297 alienationem. ¶ in p̄scriptione enim inest tacitus consensus eius, contra quem p̄-

298 scribitur, Afflict. decif. 13. num. 5. ¶ & alienationis appellatione venit etiā p̄scriptio, l. alienationis uerbum. ff. de verbo. signifi. Bar. in l. vbi lex. in princ. ff. de vscapio. Alex. consil. 1. num. 20. vol. 4. & late per Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. glo. 9. num. 246. & plurib. seq. sicut non posset, si expressē ipse alienaf-

299 set. ¶ par est enim virtus taciti, & expressi, l. cum quid. ff. si cert. petat. & quod sit verum probatur per l. cum a matre. C. de reuendicat. Castren. in expressa alienatione loquens d. consil. 247. num. 1. in fin. 1. part. dum con-

- 300 cludit, ¶ q̄nisi filij alienantis fecissent fidē de abstinentia ab hæreditate patris, non possunt reuocare alienationem. & clarē idē firmat in expressa alienatione Arius Pinel. in repet. l. 1. col. 52. in fin. 6. ampliat. d. l. cum a matre. C. de bonis matern.

Qua de re Curt. sen. consil. 82. sub num. 5. cōcludit, ¶ nepos non potest reuocare feudū alienatum per a. num. si pater eorum, qui adhuc vivebat, fuit hæres patris alienantis, & aliqd

ipsi de hæreditate aui, vel patris erant habi-
turi dd. nepotes, & concludit, quod si pater eorum fuit hæres alienantis, & ipsi etiā sunt aliquid de hæreditate aui, vel patris habituri, non possunt contrauenire, & sic p̄supponit eas simpliciter fore hæredes aui, vel patris, non autem cum beneficio inuentarij. Item feudum erat hæreditarium, vt supra ēē diximus. Addit Castren. consil. 314. ad fin. in 2. parte. quod si pater etiam tacite approbavit aliquam p̄scriptionem sibi p̄iudiciale, quia, si cūcrit eam, & non contradixerit, nō possunt filij eius hæredes dictam scripturam impugnare, per regl. cum seruus. ante fi. ff. de conditio. & demonstrat.

Quoniam rēspōdetur primō per Ripam in d. §. diu. num. 116. vers. sed ego dubito, quod si sequentes in gradu sunt hæredes, & c. ubi cō-
301 cludit, ¶ q̄ est differentia inter expressam, & tacitam alienationem: quia in tacita causata ex sola negligentia defuncti nulla orta fuit obligatio personalis, quæ potuerit ad hæredem transire, sicut quando defunctus expressē alienauit, per l. vendicantem. ff. de evictio. & supra etiam dixi in 2. dubio princ. in 1. capite impotentie, sequitur Natta cōf. 437. num. 7. & in terminis rēspōdit Alciat. d. consil. 544. sub num. 1. 5. prout & facit las. cōf. 8. num. 2. vers. & dato, quod Petrus successerit etiam patris, qui consenserant illi alienationi agnationis, & c. vol. 1. quoniam, vt ille ait, in negotio, & facto, de quo queritur, actor non uenit ex iure patris, sed ex iure proprio. & ante eum rēspōdit Alex. consil. 101. num. 26. vol. 3. ubi omnino vidēdum. & probat Gozad. consil. 4. num. 14. ubi concludit, quod negligentia patris non p̄iudicat filio, quando pater non fuit causa acquisitionis, & filius non uenit ex iure patris, puta, si pater neglexit soluere canonem rei emphyteotice, quia non p̄iudicauit filijs. quod vltimum nunc non discutio. & magis in proposito, quod negligentia patris, & p̄scriptio statutaria, puta, cridarum non p̄iudicet filijs, vide per Cepha. consil. 29. num. 22. in fi. & seq. vol. 1. & in p̄scriptione iuris communis uera, & communis est sententia, ut non noceatur descendentibus ex eo, contra quem cucurrit p̄scriptio, Arius Pinel. in l. 1. in 3. par. char. 38. C. de bonis matern. licet illa questio in p̄scriptione cridarum sit aequaliter dubia, ut supra posui ad Decretū nostrum in addi. & in proposito facit etiam Alciat. consil. 97. num. 42. dicens, quod filij venientes ex persona matris, p̄scriptio decursa contra matrem nocebit etiam ipsis: scilicet si ueniāt ex propria persona, ut quia uocati ex prima inuētitura, quia tunc matris negligentia,

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 567

negligentia, uel fratrum, nihil eis nocebit, per Doct. in l. pacti. C. de collat. & pulcherrimè rñdit Rub. conf. 84. num. 5. & seq. quod sicut feudum etiam hereditarium nō potest alienari in prauitium descendendum, ita etiā non possunt agnati pro tempore pati, quod præscribatur contra eorum descendentes, sed solum præscriptio nocet existentibus pro tempore, qui patiuntur præscriptione, sed descendentes pro tempore datur utilis rei venditio, etiam si illi sint heredes eorū, qui passi sunt præscribi, dummodo tamen cum beneficio inuētiarij, & licet ipse etiam idem dicat in uera alienatione, nisi essent heredes simplices, ut respondit abundè Ruin. confil. 103. num. 10. & seq. vol. 5. & quod filius etiam heres eius, qui passus est alienationem fieri, si tamen ipse non alienauit possit contrauenire factō, & patietur defuncti ex propria persona, & iure suo in hac materia, Fulgos. consil. 67. vol. 3. & feudali, fidei commissaria, & simili uide Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gloss. 9. nu. 52. & plur. seq. ubi distinguit plur. casus, & hunc casum probat absolutè, quādo solum pater, uel auctor filij consensit alienationi, non autem aliquid promissit. & abundè istud de præscriptione, uel simplici consensu, probat Arius Pinel. in l. 1. colum. 53. in princ. C. de bon. mater.

302 Et hæc ¶ conclusio eō magis procedit, si auctor fuit heres patris cum beneficio legis, & inuentarij.

303 Minus releuat dicere, ¶ qd per alienationē ortam ex præscriptione, de qua queritur factam ante natiuitatem auctoris, translatum fuerit dominium in auctores rei cōuēti, qui præscripsit contra patrem, uel auum istius

304 agentis, ¶ ex quo dominium non potuit

305 stare in pendente, ¶ & propterea effecti domini non possunt definire esse dñi, nisi ex facto ipsorum, l. quod nostrum. ff. de reg. iur.

Quoniam respondetur, secundum Castren. d. 306 cōf. 247. num. 3. in 1. par. ¶ quod ista allegatio est de nimia subtilitate iuris, & sumitur ex eo, quod positō qd dominium fuisset translatum in auctorem rei conuenti propter nō existentiam eorum, ad quos bona peruenire

307 debebant, alienatione facta, ¶ in illis dominis incongruum non est dicere, quod resolutum fuerit dominium ex tūc per existentia istius agentis, per Bar. in l. cum pater. §. libertis. ff. de legat. 2. & latius ibi per eum, ut etiam dixi supra aptiore loco.

308 Nec etiam obstat, ¶ quod alienatio facta in auctorem rei conuenti sustineri debeat, & non possit reuocari, attento qd tam ipse ignorauit existentiam dicti fideicommissi, quibus nititur, quā ignorancia eius, qui alienauit,

quoniam utraq; facit, ut alienatio subsistat, l. fin. §. fin. ff. de legat. 2. & solum possunt agere ad pretium agentes alienantes, ut habetur in d. §. fin. & per Doct. in l. fin. §. fin. C. communia de legat.

Respondetur enim pluribus modis. Primò, qd iste auctor intentionem fundatam habuit ex regula, quæ habet, qd subiecta restitutioni alienari non possunt, nec præscribi, d. l. fin. §. fin. autem auaritia. C. communia de legat. &

309 ¶ ubi adeest expressa prohibitio alienationis, alienatio est ipso iure nulla, l. cum pater. §. libertis. ff. de leg. 2. Castren. d. consil. 247. nu. 3. in 2. par. & ideo qui allegat, & excipit de alienatione facta ab ignorante ignoranti, debet

310 probare, ¶ quia in exceptionibus reus est auctor, l. ei, qui. ff. de probat. l. 1. ff. de excep. & ita respondit in terminis Dec. consil. 23. 6. nu. 8. reprobando Angel. in d. §. fin. ubi admonet aduocatū auctoris, quod sit cautus in capitulando, & probando scientiam alienationis, quem sequitur Ruin. consil. 118. in fin. uol. 2. & consensit Castren. ubi supra nu. 10. in princ.

Secundo fortius dico, qd allegata in cōtrarium procedunt in alienatione prohibita tacite,

311 & post mortem, ¶ fœcus autem in alienationis prohibitionem expressa; tunc enim alienatio, quæ statim potest reuocari, non potest iustificari per ignorantiam utriusq; contrahentis contra expressam prohibitionem te-

312 statoris; ¶ quia ignorantia vnus, uel duorum, non debet nocere tertio, ad quam denoluitur res alienata, ita expresse respondit Castren. d. consil. 247. num. 5. uers. sed & alia potest dari responsio.

313 Tertiò etiam dici potest, ¶ qd ex quò alienantes, qui passi sunt præscriptionem, uel sunt heredes eius, qui eam passus est, uel non possident bona, per quæ possit istis dominis agentibus fideicommissarijs satisfieri, in subsidium datur eis regressus ad bona alienata, ut concludit Ripa in d. l. filius fami. §. diui. num. 48. & seq. uers. sed pone, quod prohibitus, qui alienauit non sit soluens, &c. ff. de legat. 1.

Redeo ad secundum articulum istius 14. questionis principalis, in quo ultra ea, quæ dixi supra paulo ante, & eis ex parte inhærendo, constituo duos casus.

Primus est, an fideicommissarius agere uoluit ex persona sui auctoris, qui fideicommissio contrahentis.

Secundus, an agere intendat ex persona propria.

314 Primò casu res est in aperto, qd nullatenus sit audiendus parte opponente, quia si eius auctor repelleretur, ipse quoq; erit repellendus, cum à matre. C. de rei uenditio. l. hæredem. ff. de reg. iur.

Maiores est dubitatio in 2. casu: in quo breuiter

breviter procedendo, facio duas conclusiones.

315 Prima est, quod si reo conuento, aut eius auctori nihil fuit promissum per auctorem istius agentis, nec cum eo conuenit, & tunc dicendum est, exceptionem indignitatis fideicommissi, quae alias potuisset opponi auctori istius actoris, minime habere obesse isti agere, qui ex propria persona venit, & ita in specie respondit Anguissola consil. 9. nume. 15. lib. 6. quatenus damnando Curt. qui dicebat, quod haeres eius, contra quem fuit praescriptum fideicommissum, si res subiecta fideicommissio non potest ex persona propria vindicare rem huiusmodi alienatam, inquit enim Anguissola, quod huiusmodi consensus tacitus in patiendo rem praescriptum est quid diuersum ab obligatione: & bene.

316 Secunda est conclusio, quod si auctor istius actoris conuenit cum reo conuento, vel eius auctore, & promissit dicto fideicommissio non contrauenire, &c. sub obligatione omnium bonorum suorum, & sic in casu contrario praecedenti: & tunc considerandum est, an ille actor sit forsitan haeres dicti promissoris pure, & simpliciter, & tunc sumus in primo casu supra formato, per d. cum a matre. & concordand. de quibus supra, vt. si non possit etiam iure proprio vendere alienatam, per l. v. de iudic. ff. de iudicio. quibus Tiracquel. de retract. tit. 1. §. 1. glo. 9. num. 36. vel it. haereditatem huiusmodi posse venditor rem alienatam per eius praecessorem, per l. Scia. ff. de iudic. sed nihilominus eum teneri de euictione. quod quidem non puto. ut etiam ibi per eum nu. 52. aut actor est haeres cum beneficiis inuentarij; & tunc iterum distinguendum est, an auctor actoris reliquerit in bonis suis tot, quae aequiualet valori, & aestimationi bonorum, de quibus agit: & tunc nullatenus audiendus sit eius haeres, quantumcumque ex persona sua agat ad rem fideicommissio suppositam, vt concludit Ruin. consil. 25. nu. 11. & seq. vol. 2. loquens in materia feudali, & fideicommissaria, quod si haeres testatoris alienat rem aliquam subiecta fideicommissio, vel feudalem, aut alias restitutioni suppositam ad fauores filij, aut haereditis alienantis, & eius filius fuerit haeres patris alienantis, non poterit rem illam reuocare etiam ex persona propria ab eo, in quem fuit translata, siue sit eius haeres simpliciter,

317 siue cum beneficio inuentarij, & lucrum capiat ex haereditate: & hoc est, quod abunde firmat Arius in l. 1. in 3. par. nu. 79. & plur. seq. C. de bonis matern. vbi dicitur error mul-
torum, qui putauerit beneficium inuentarij esse itaque hereditatem betonicam, quae confert

318 ad omnes imbecillitates; & neque inuentarium immunè facit haereditem, quominus

teneatur stare facto defuncti, & eius obligationem seruare.

Sed aduertendum est, quod aliud est agere contra eum, in quem fuit facta alienatio ad reuocationem rei alienatae, & ad hoc tendunt proximè allegata: aliud est querere, an haeres alienantis possit ex persona sua agere ad vendicandum alia bona a tertio possessore, cum quo nullum negotium gestum est: quia isto casu non video, quare audiendus non sit.

319 Secundo aduertendum est, quod si fideicommissarius, qui agit ad recuperationem aliorum bonorum fideicommissio subiectorum, fecit inuentarium, & aliqua bona sunt in hereditate eius, cui ipse successit, & adhuc isto casu propter contractum, & promissionem factam per eius auctorem reo conuento, vel eius auctori circa renunciationem fideicommissi, & tunc fm Ruinum, & Arium nullo pacto audiendus esset iste fideicommissarius: & hoc etiam in materia nostra fideicommissaria respondit Socii. u. col. 107. nu. 58. & seq. col. fin.

320 vol. 3. concludens, quod inuentarij confessio non potest, ubi aliquid est in hereditate eius, quod alienauit, quod videtur procedere, si defunctus, seu auctor fideicommissarij in promissione facta pacti de non petendo per eum reo conuento, seu eius auctori non sit dictum de eius haerede promissoris, quia subintelligitur, vt respondit Alex. col. 18. nu. 10. vol. 5. loquens in materia alienationis feudi, in qua valet argumētum de eo ad fideicommissum, & è cōuerso, ut tradunt communiter Doct. passim, & generaliter Menoch. consil. 99. nu. 65. vol. 1. & per totum, vbi abunde respondit contra fideicommissarium haereditatem alienantis.

Sed contrariam opinionem per plures concordant. per eum citatos tenet Alex. consil. 124. nu. 8. vol. 4. loquens in feudo paterno, seu antiquo, quod alienatio facta per patrem non nocet filio eius heredi cum beneficio inuentarij, si velit ex propria persona, maxime per Nicola. de Marra, & Bald. in l. qui se patris. C. vnd. lib. & probat Ferret. consil. 134. nu. 15. & seq. vbi damnat Alex. citatū supra in contrarium. Et abunde hanc partem firmat Senat. Pedemont. decis. vlti. num. 13. & seq. vbi concludit post plures per eum relatos, quod in materia alienationis feudi beneficium inuentarij conseruat heredi omnes ius suum, in tantum quod vassallus, quantumcumque sit haeres alienantis, etiam si hereditas sit solvendo, tamen vassallus potest reuocare alienatum, dummodo feudum sit ex pacto, & prouidentia, vel etiam mixtum.

Pro concordia tamen istius controuersie distinguendi sunt plures casus.

Primus est, si defunctus, & auctor fideicommissarij

De fideic. prohib. Quæst. XIII. 569

in iuramentis agentis simpliciter renúciavit fideicommissio, vel feudo, vel alienanti consensit, tunc non preiudicatur vocatis ad illud post eum, Gabr. consil. 1. 1. in princ. in 1. conclusio. & idem concludit Gabr. de reg. iur. conclusio. 1. 1. nu. 6. lib. 6. neque enim, vt Gabriel. ait d. cōf. heres eius tenetur prestare factū defuncti, qui nihil promissit, nec pro eo se obligauit.

Secundus casus est, qñ defunctus, vel auctor fideicommissarii se obligauit, & cōuenit, & tūc vt dixi in principio, si is sit hæres sine beneficio inuentarii, & isto casu procedit dispositio d. l. cum a matre. & in materia feudali tradit

* Bal. d. l. qñ se patris. nu. 1. cum quo stat* communis opinio, vt p Menoch. d. cōf. 8. nu. 67. & per totum, dēptis casibus, in quibus etiā hoc casu cessat dispositio d. l. cum a matre, & cōcorda. puta, qñ alienatio est nulla, vel fraudulenta, Natta cōf. 47. nu. 17. vbi de 2. casu, Gabr. d. cōf. 1. 1. nu. 6. & de vtroq; casu, & duobus alijs casib. quos oēs ponit Menoch. vbi 3. nu. 1. 2. 4. & plur. seq. & Gabr. d. cōcl. 1. 1.

Declaratur tñ iste secundus casus, vt procedat, nisi filius neniit ex persona propria ad vdicandum fideicommissum, vel feudum, quia etiam si sit hæres patris, qui promissit pro se, & suis hæredibus, nec dixit pro filiis, tūc admittitur ut filius, si verum est, quod rādit in vtraq; materia Ruis. cōf. 2. ex 2. vol. 1. loquens in patre, qui cum promissione pro se, vel hæredibus suis constituit vsumfructū extraneo in re emphyteotica accepta pro eo, & filiis, & descendētib. vt filij possint reuocare dictū vsumfructū, licet sint heredes patris; & requirit Gabr. d. conclusio. 1. 1. nu. 3. o. in 1. 3. limit.

Verum tamen istud dictum iudicio meo nullatenus sustineri pōt, & cōtra illud obstant iura supra citata pro regula, & in specie decis. Bal. in d. l. qñ se patris. qui facit dīstīctīam, an filius sit hæres patris cum beneficio inuentarii, an vero simpliciter. nec est verū, q Bal. loquatur in promissione facta per patrē pro se, filiis, & hæredibus, vt malē intelligit Rui.

Præterea paulo minus inutilis redderetur, & quodammodo elusoria dicta regula, q heres teneatur seruare factū defuncti, attēto, q vt plurimum promissiones sūt pro se, & hæredibus, & semper posset dicere heres, nunc venio nō ut heres, sed ut filius, vel aliās vocatus in dispositione maiorum.

Tertius casus est, qñ fideicommissarius est hæres cum beneficio inuentarii, & bona, de quibus agit, sunt trāsitoria ad quemcūque heredem, & adhuc isto casu nihil prodeit cōfectio inuentarii, Afflic. decis. 241. cōf. si nu. 1. cōcorda. inde q ubi is per Menoch. vbi supra nu. 31. loq. iurēs in feudo hereditario.

Quartus casus est, qñ fideicommissarius est hē

res cum beneficio inuentarii alienantis, & agitur de fideicommissio, seu feudo ex pacto & puidencia, & nihil est in hereditate alienatis, & tūc dubio procul poterit ipse cōtrauenire factō defuncti, ut rādit Port. cōf. 4. o. in si. nu. 32. loquēs in fideicommissio. & hoc casu pōt pcedere decis. Bal. in d. l. qñ se patris. num. 1. vers. sed si est antiquum, nisi fecisset inuentarium solenniter, &c.

Quintus casus est, qñ aliqua bona extāt in hereditate alienatis, quē tñ nō ascendūt ad valorem rei alienatę; & isto casu idem dicēdū est, quod fuit dictum in præcedētī, ut possit fideicommissarius nō stare factō defuncti, quod maioris momenti est, qā hoc importat bñficiū inuentarii, per ea, q 3 dixi, & probat Gabr. d. cōf. 1. 2. 4. nu. 9. & hoc decisit Ari., vbi 3. q putauit inuentarij pfectionē nihil prodesse.

Sextus casus est, qñ bona relicta per alienatē sunt æquialētia alienatis, vel eā summā excedunt; & tūc vñ, q nō sit audiendus fideicommissarius impugnans factum defuncti, quia hæres non est audiendus, nisi quatenus vires hereditarię suppetāt, vt probat post plur. cōcordan. per cum citatos Gabr. d. cōf. 1. 2. 4. nu. 12. & est * communis opinio, Gabr. d. conclusio. 1. 1. nu. 1. o. in 2. limita.

Sed cōtrarium rādit Dec. cōf. 8. 5. nu. 6. vbi cōcludit, fideicommissarium, & vassallum posse alienata reuocare, ēr si bona defuncti sufficiāt pro emptione, quia ea soluta, & satisfactis dānis, & interesse parti, in quā fuit facta alienatio, liberē poterit reuocare alienata, & comprobatur Menoch. d. cōf. 8. nu. 89.

Nec mirum videatur, q quis velit potius dupli 321 solvere, quā carere laribus anitis, & est n. valde piosum eis nō carere, in fundo. ff. de rei vdi. & plurimi est affectio, q cadit in reb. maiorū suorū, Soc. iur. cōf. 104. nu. 1. vol. 3. sed hęc opinio posterior iudicio meo nō est tenēda, per ea, quæ suprā dixi, & idem concludit Gabriel. d. conclusio. 1. 1. nu. 19. & sequen.

Et ex his patet, qto errore laps' sit Ari' vbi sup. Septimus casus est in patre, qui alienauit bona expresse prohibita alienari cū amplā pmissione de euictione, & de nō cōtraueniēdo aliquo iure, causa, vel occasione, nā cū alienatio statim irrita sit ad fauores vocatorū per fideicommissum, vt sēpē diximus suprā, & probatur in l. cū pater. §. libertis. ff. de lega. 3. iuncta l. cum ita. §. in fideicommissio. ff. de lega. 2. & signāter Alcīa. cōf. 577. expensio subelli ar. 321 gamento. nu. 1. & seq. & quamvis qui alienauit nō admittatur ad vindicandū bona per eum alienata, l. post mortē. vbi Bar. & alij not. ff. de adoptio. & l. vendicantem. ff. de euic. tñ vñ, q pater possit admitti ad reuocandū alienata tāquam pater, & legitimus adm

A A a ministrator

ministrator bonorum filij ad dictum fideicōmiffum vocati, & per Tiraq. de retract. tit. i. glo. 9. num. 42. & plur. seq.

323 Verū tamen fōrarium puto verius, q̄ stā-reforma promissionis prædictæ, non possit ipse audiri et tāquā pater, & legitimus administrator, sed potius sit p̄ iudicē cogēdus ad inflātiā filij ad præstādum cōsēsum filio, vt possit alienatū reuocare, itā signāter cōcludit Bal. in l. 6. §. in computatione. nu. 7. C. de iure delibedicens, quod cum filius nō possit agere sine cōsēsum patris, & pater isto casu nō possit etiam nomine filij agere, remediū est, vt cogatur pater consentire, quia per talem coactionē non poterit patri imputari cōuentio, vt ibi per eum, quem etiā refert, & sequitur las. cōf. 56. col. 3. circa med. vers. confirmatur per illud; quod notabiliter decidit Bal. & vol. 3. & Ari. in l. 1. in 3. par. pag. 513.

324 in prin. C. de bo. mater. vbi dicit, f̄ q̄ hoc s̄a lubrius est filio vdicare potius alienata patre viuētē, q̄ co mortuo, quia isto secundo casu si contingat eum postea hāredem esse patris, nō poterit admitti ad reuocandū alienata huiusmodi, & idem reperit in Authentica tricenale. num. 46. eo. et vtroq; citat Corn. in d. §. in computatione. nu. 6. idem dicentem, qui tñ de hoc verbum non facit. Et ex hac cōclūsiōe facit pater Tiraq. vbi sup. de retract. tit. i. glo. 9. nu. 69. & seq. & nu. 73. hal lucinatū fuisse quatenus cōcludit, patrem qui rem alienari interdictam extraneo alienauit, posse eum tanquam patrē, & legitimū administratorem filij reuocare et absq; periculo obligationis de euicōne: id. n. a vero alienum est, maximē stante promissione de euicōne quomodo cunq; res euincatur, vt

325 ipse et admittit nu. 3. §. in fi. f̄ nā cū vsusfructus aliquis patri nō queratur, vt infra dicā, nō pōt ipse tāquā legitimus administrator bonorū filij actionem hmoi mouere, l. si. §. vbi aut. & ibi Bal. in l. notab. C. de bon. q̄ libe. sed solus filius agere poterit, vt rñdit in terminis Becc. cōf. 97. nu. 11. & seq. cōcludens et generaliter, q̄ in casibus, in q̄bus vsusfructus nō queritur patri, solus filius audit absq; patris cōsēsum, quod tñ non puto, per ea, quæ ponit Clar. in §. donatio. in 6. q. & per Bal. vbi sup. In hoc ergo casu satis patauerim, impetrata venia per filium a patre, petere eū cogi ad cōsentiendum filio, ut possit alienata reuocare mediante curatore ad litem dādo ipso filio, si sit impubes, vt est tex. in d. l. fin. §. fin. aut. vbi

326 Bal. nu. 2. & alij not. f̄ q̄ filio in potestate nō datur curator, sed debet dari rebus filij-familias ad actionem mouendam, vel suscipiendam, & sufficit, q̄ pater cōsentiat in petitione curatoris, vt per eos, & etiam probat

Tiraq. vbi sup̄ra nu. 73. Sed amplius bonum erit, q̄ pater etiam cōsentiat, & proteletur, quod nō intendit ex reuocatione alienationis huiusmodi vsusfructum, vel comodum aliquod cōsequi, quia posset dubitari, an facta reuocatione, comodū vsusfructus patri queratur, quāuis multū negatiuā teneant, quos sequitur subdubi? Tiraq. vbi sup.

327 nu. 69. in fi. & seq. f̄ Posset tñ probabiliter defendi, vsusfructū nō deberi patri isto casu, quia qñ filio aliquid querit p̄ malefactū patris, nō etiā pater pōt vsusfructum ex alienata re cōsequi, vt inquit Bal. in Authentica bona damnatorum. nu. 4. in prin. C. de bon. dānato. nisi dicamus, q̄ illud est propter delictum patris, propter quod interdictum est filio auxilii aliquid præstare patri, vt habetur in c. 1. §. si vero. vbi oēs notāt, de pace tenenda. Sed in terminis ipso casu patri non queratur vsusfructus, respōdit Alcīa. d. cōf. 577. nu. 3. cōcludens, q̄ stante prohibitione de nō alienando, si pater cōtrafecit, filiusfamilias ad fideicōmissum vocatus pōt statim alienatum reuocare, nō obstante l. filiusfamilias. §. cum pater. ff. de lega. 1. vbi habetur, q̄ si quis prohibitus sit alienare extra familiā, & cōtra faciat, filius eius emancipatus bene pōt reuocare alienatum, sed non filiusfamilias, quia ille tex. procedit in iuris antiqui dispositione, quo quidquid acquirerebat fili⁹ patri acquirerebatur: scūs aut de iure nouo Cōdicis; in tñ q̄ nec etiā patri in casu isto vsusfructus quereretur, vt pulchre ibi per eum, & sup̄ra probaui; & ad hoc citat Cuman. & Put. & ego quoq; cōsului hoc anno in vna Placentina de Ciserchijs, & cōprobat Becc. vbi sup. nu. 10. seqnēdo interpretationē Cumanis Alcīa. nō refert. Ex quibus patet, q̄ nō distinguēdo tēpora, Zanchus in vulgato §. cum itā. l. hāredes mei. ff. ad Trebell. nu. 407. male expendit tex. in d. §. cum pater.

328 Nō omitto et; f̄ q̄ vbi contentio esset cū ipso patre super alienatis cōtra prohibitionē testatoris, cuius fuit heres, tunc filius absq; cōsēsum ipsius patris posset mouere actionē contra patrem oīscio iudicis, vt et cōprobat Becc. vbi sup. sed quod attinet ad plentē spēm hic agēdū nō est cū præf. cū tertio. Restat videre de tertia exceptione, que fundat super p̄scriptione, in qua inhāredō his, quæ dixi in præced. quæst. principi. breuiter dico, q̄ plures faciendæ sunt cōsiderationes. Prima est,

329 an fideicōmissum possit p̄scribi? Qua in re v̄r negatiue concludendum, loquēdo in fideicōmissio cōditionali, p̄ tex. in l. si. §. fin. aut. avaritię. C. cōia de lega. quæ loquitur in p̄scrip. longi tēporis. & l. cum notissimi. §. illud. C. de p̄scrip. 30. vel 40. annor. quæ loquitur in p̄ta-

De fideic. prohib. Quæst. XV. 571

prescriptione longissimi temporis, quæ iura volunt, quod conditione pendente non curat præscriptio contra vocatum, nisi à die purificata conditionis, vt probant Doct. in l. si iusfamil. §. diui. ff. de leg. 1. vbi Ripa, nu. 113. & pluri. seq. vbi testatur de commun. *

Contrarium tamen multi voluerunt, quod imò contra fideicommissum cõditionale currat præscriptio, Bar. in d. §. diui. ad fin. etiam cum mala fide, Soc. conf. 63. vol. 1. & concordan. de quibus per Bonium de præscrip. super statuto vrbis glo. 1. nu. 10. sed à communi non est recedendum, prout eam tuetur la tẽ Ripa, vbi suprã. Et hæc conclusio de plano procedit conditione pendente, prout loquuntur iura supracitata, quicquid aliqui contradicant in præscriptione longissimi temporis, quia loquuntur cõtra dictum §. fin. autem avaritiæ. Et procedit etiam hæc conclusio, etiam si fideicommissarius sit hæres illius, contra quem fuit præscriptum. & ratio est, quia venit ex iure suo, & persona sua, & solù ob negligentiam authoris sui, Ripa vbi sup. num. 116. in fi.

330 Rursus ¶ etiam purificata conditione, si fideicommissarius ignorat sibi ius competere 331 re, prout in dubio præsumitur, §. verius. ff. de probat. certè lōgi temporis præscriptio ei nõ nocet, Bal. in auth. male fidei. C. de lōgi tẽp. præscrip. Si autẽ agatur de præscriptione lōgissimi temporis locus esset restitutioni in integrum, vel 30. annorum ex d. capite. Quod si ẽt ageretur de præscriptione, quã præterderet is, qui habuit causam à grauato, certè etiã non esset tũc agendũ de aliqua p̄scriptione, Doct. oēs in d. §. fin. autẽ avaritiæ. Ripa vbi lnu. 114.

332 Secunda est cõsideratio, ¶ q̄ qui nititur præscriptione, debet eam probare, cũ sit quid factũ, Franc. in c. 1. de præscrip. in 6. Paris. conf.

333 27. nu. 89. vol. 1. ¶ & in præscriptione longi temporis tria debet probare, scilicet, titulum, bonam fidẽ, & cõtinuatam possessionẽ, vt habetur in toto tit. C. de præscrip. lōgi tẽp. Balb. in l. Celsus. col. 4. de vñcap. & per Bonium vbi sup. gl. 29. nu. 16. vbi de probatione cõtinuatæ possessionis. Vnde respectu bonæ fidei patet, eos, qui dicant cõtrariũ, de quibus Boni. in alio loco suprà citato male loq. obstat. a. reg. c. malum fidei possessor. de reg. iur. in 6. quicquid aliqui dicat cõtrariũ procedere in actionibus personalibus, secus in realibus. Respectu autẽ præscriptionis lōgissimi temporis aliud est dicendum, quia titulus ¶ non requiritur, & bona fides præsumitur, vt habetur in locis communibus.

334 Tercio est cõsiderandum ¶ id, quod suprà dixi de præsumpta ignorantia in fideicommissario, q̄ præsumatur, & si suffragetur, per

Doct. maximẽ Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 2. & 3. q. 8. ff. de verbo. obliga. & id, q̄ aliqui dicunt, q̄ supina ignorantia non prodest fideicommissario fundanti se super ignorantia, per ea, quæ ponit Alba cõf. 18. & Rot. Bonon. decil. 69. procedit secundi aliquos in eo, qui tenebatur inquirere id, quod ignorauit, ut in casu Albẽ, secus ergo in eo fideicommissario vocato ad fideicommissum, si dicit se ignorasse fideicommissum, & alia iura ad illud obtinendum pertinẽtia, quia supina ẽt ignorantia nõ excusat ad effectũ, de quo quaritur, maximẽ quia alias voluntas defuncti, quæ fuit cõseruare bona in agnatione destrueret, si extraneo præscriptio prodesset, ut signanter rñdit Decia. conf. 118. nu. 24. volum. 3.

336 Quarta est cõsideratio, ¶ q̄ corã magistratu, putã Senatu, Consilio, & huiusmodi, qui procedunt, & iudicant sola facti veritate inspecta, exceptio præscriptionis nõ audiatur, respõdit post Rolan. & alios plu. cõcordan. per eum citatos, Riminal. iun. cõf. 249. vol. 3. & in iudice delegato cum clausula, Veritate facti inspecta, respondit Decia. cõf. 108. nu. 27. vol. 3. & si sciam multos contrariũ tenere, de quibus per Menoch. de qq. arbit. quæst. 49. Sed istas opiniones in profanis, & inter laicos qñq; putari sic posse cõciliari, ut illa procedat in præscriptione lōgi temporis 10. vel 20. annorum, ista autem in immemorabilis temporis, vel 30. annorum præscriptione, quæ minus odiosa videtur.

ARGVMENTVM.

De deductionibus seu detractionibus quas facere possit hæres reus cõuentus, condemnatus ad restitutionem fideicommissi, & de modo probandi, & liquidandi eas.

S Y M M A R I V M.

- 1 Ex fideicommissio deducitur ac alienum testatoris, legitima iure natura debita, Trebellianica, & melioramenta.
- 2 Solutio aris alieni non censetur prohibita per prohibitionem de non alienando per eum factam.
- 3 Bona prohibita alienari vendi possunt pro satisfactioe aris alieni testatoris, si hoc fiat bona fide, nec alia bona supersint.
- 4 Hæres fideicommissi tenens in pro. are alieno sibi per testatorem debito possit sibi retinere, & soluere in tot bonis; & cuius temporis estimatio attendatur.
- 5 Quando creditor succedit debitori confusione extinguitur obligatio, quæ tamen confusio resoluitur, si ad aliam hereditas perueniat.
- 6 Hypothecaria non extinguitur, si creditor succedat debitori.

- debitori, nec quo ad ius retinendi, nec quo ad ius agendi.
- 7 Dos materna dicitur *as alienum*, & *ut as alienum* ex fideicommissio deducitur, si in quantitate erat debita.
- 8 Hares, qui nullum consecutus inuentarium per viam retentionis potest ex fideicommissio creditum suum deducere, & *as alienum*.
- 9 Legitima est congrua portio bonorum paternorum, quae debetur filio ab intestato, scilicet vel tertia, vel dimidia.
- 10 Legitima filijs debetur naturaliratione.
- 11 Non potest dari certa regula quanta sit portio legitima, quae debetur filijs, nisi prius constet de numero filiorum.
- 12 Si frater inflicat turpem personam debetur fratri eo casu quarta.
- 13 Frater, vel soror praeterea non impugnatur testamentum totum, sed tantum usque ad legitimam.
- 14 Filij, vel nepotibus debetur legitima in bonis patris, vel avae, si teneant primum locum.
- 15 Matris quanta sit legitima, remissum.
- 16 Legitimato debetur legitima.
- 17 Nepotes ex filio tenentes primum locum tempore mortis avi, an impetare debeant illegitimam dotem, vel alia habita per matrem, vel patrem, remissum.
- 18 Legitima non debetur vivente patre, vel matre, nec re, nec spe, nisi certis casibus, & num 103.
- 19 Legitima est quota bono una, non hereditatis, et numero 136. Contra num 27.
- 20 Legitima non est quid universale, sed particulare, & considerantur corpora hereditaria, vel una, & actiones pro eis, & num 22.
- 21 Si heres defuncti possidere bona hereditaria culpa, vel sine culpa sua, dicitur ea habere ad favorem legitima.
- 22 Legitima an possit relinqui in certo praedio, vel certa quantitate.
- 23 Legitima debetur secundum existentiam. & valorem bonorum tempore mortis eius, in cuius bonis debetur.
- 24 Legitima quoad ius accrescendi habetur pro titulo universali.
- 25 Legitima habetur loco alimentorum.
- 26 Legitima debetur a morte patris una cum fructibus, & debet assignari in corporibus, non in pecunia, & ex fructibus augetur, & nu. 52.
- 27 Institutus in legitima est heres quoad quid.
- 28 Supplementum legitima peti non potest, nisi concurrat lesio.
- 29 Supplementum legitima licet fiat ipso iure, non tamen fit, nisi petatur.
- 30 Filius in legitima aequiparatur vero creditori, & numero 43.
- 31 Supplementum legitima peti non potest per filium, qui renuntiavit ei expresse. item si statuerit dicat, quod sit contentus dato, promisso, vel legato per patrem.
- 32 Statutum iubens filium pro legitima esse contentum dato, promisso, vel legato per patrem, an excludat nepotem a petendo supplementum legitima.
- 33 Legitima, seu supplementum petitur actione personalis, scilicet actione ex lege, vel conditione ex testamento.
- 34 Legitima, vel res relicta pro legitima, an possit per filium accipi propria auctoritate, & numero 53.
- 35 Bona defuncti non dicuntur obligata pro legitima.
- 36 Officium iudicis imploratur in petitione legitima.
- 37 Hypothecaria an detur pro legitima, & quando.
- 38 Petitiio hereditatis ex testamento familiae eriscundae, vel conditio an detur pro legitima, & numero 43. 45. & 46.
- 39 Supplementum legitima petitur conditione ex lege.
- 40 Filius institutus etiam in re minima virtute institutionis debet consequi supplementum usque ad totam legitimam, ac si in tota legitima fuisset institutus.
- 41 Supplementum ipso iure debetur, & numero 58. & 126.
- 42 Rei venditio competit pro legitima, quae etiam datur contra tertium possessorem.
- 43 Si aliquid filio fuit in testamento relictum, quod nondum fuit consecutus, an debeat petere legitimam, vel supplementum legitima.
- 44 Supplementum legitima peti debet ab heredibus, non a legatariis, quando tamen solus heres potest supplere.
- 45 Filia, quae fuit dotata a patre in vita, & renuntiavit non potest petere supplementum legitima, nisi in testamento fuisset in aliquo instituta, & tacitata, quia hoc ei viam aperit.
- 46 Supplementum legitima petitur contra, vel saltem prater voluntatem defuncti.
- 47 Supplementum petens non dicitur impugnare voluntatem defuncti.
- 48 Si filius iuravit observare voluntatem patris, vel plus non petere, tamen potest petere supplementum legitima.
- 49 Pater relinquens minus legitimam dicitur impius, & quodammodo non sana mentis.
- 50 Legitima an detrahatur tanquam *as alienum*.
- 51 Filius dicitur creditor in bonis patris, quoad legitimam, nec dicitur habere titulum mercedis lucratiuum.
- 52 Hares suus potest detrachere legitimam, si non fuit detracta per filium.
- 53 Filius non habet hypothecam in bonis testatoris relicta legitimam.
- 54 Legitima non potest auferri filio, etiam ut detur Deo.
- 55 Legitima vivente patre est quasi debita filio.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 573

- 6 Expectari debet aditio hereditatis, antequam petatur legitima.
- 66 Legitima non detrahatur de rebus legatis particulariter, nisi illa sint meliora, vel se se absorbeant totam hereditatem.
- 67 In primis soluitur ad alienum, & funeris impensa, deinde legitima.
- 68 Legata diminuantur, quando non superant tot bona, que sufficiant pro legitima, etiam si sint legata ad pias causas.
- 69 Legitima detrahatur de fideicommissio vniuersali, non de legato particulari.
- 70 Legitima an detrahatur de donatione.
- 71 Donatio dicitur habere vim vltimæ voluntatis, quando fit in vltima infirmitate.
- 72 Legitima de quibus rebus sit detrahenda.
- 73 An possit filio certum quid assignari pro sua legitima per patrem.
- 74 In quo differat legitima descendendum à legitima ascendendum, remissiuè.
- 75 Legitima debita ascendentibus an semper sit triens.
- 76 Legitima debetur ascendentibus naturali ratione, sed ita demum si non extant descendentes, quod verò debeat non ratione naturali, sed tantum ciuili iure, num. 79.
- 77 Expressa pupillaris substitutio excludit matrem.
- 78 Legitima debetur ascendentibus quasi in recompensationem immensi doloris propter amissionem filij.
- 80 Ascendentibus legitima potest assignari in pecunia, vel re certa.
- 81 Liberi transmittunt querelam non per præparatam, parentes non.
- 82 Parentes possunt testari coram duobus testibus inter liberos, liberi verò e contra secus.
- 83 Filij reuocant bonam fraudem alienatam vsq; ad legitimam, parentes verò non.
- 84 Liberi grauati sub conditione detrahunt duas quartas, parentes autem vnam tantum.
- 85 Legitima non detrahatur contra, vel aduersus pupillarem substitutionem.
- 86 Legitima an debeat augeri auctis facultatibus, vel minui diminutis facultatibus desinèti.
- 87 Legitima non minuitur ob donationis, nec ob legatum factum pro restitutione male ablatorum, nec ob recompensationem seruitutis, nisi aliter de his constet.
- 88 Donatio dicitur inofficiosa, quando est facta de omnibus bonis, vel maiore parte.
- 89 An pater ex titulo oneroso possit minuire legitimam filij, & quando, & quid in matre.
- 90 Et si legitima debeat de singulis rebus, tamen filius non potest eligere rem, quam mauult, sed ei debet assignari in vna re, vel p. iuribus arbitrio boni viri, id est in iis. Quod tamen salit quibuscumque casibus, vi ibi.
- 91 Arbitrium iudicis in assignanda legitima fito quod aliter esse debeat, & regulari.
- 92 Si testator rem aliquam pro legitima filio assignauit, an, & quando possit recedi à tali assignatione.
- 93 Legitima factum filio, vel ei, cui debetur legitima, dicitur factum animo compensandi, quando est de substantia, secus si de usufructu, vel de pecunia.
- 94 Filius tacitus, qui acceptauit legatum in pecunia factum, debet etiam acceptare supplementum legitimæ in pecunia, secus si non acceptasset legatum.
- 95 Fratribus an, & quando legitima debeat, & quantita sit.
- 96 Legitima debetur filijs, siue sint diuites, siue non, siue sint emancipati, siue non, siue decedat pater, siue mater.
- 97 Naturalibus filijs an debeatur legitima, remissiuè, et ibi etiam de alijs speciebus filiorum.
- 98 Filio condemnato capitaliter non debetur legitima.
- 99 Debetur legitima solim filijs primum locum tenentibus.
- 100 Legitima est loco alimentorum, & pro portione taxata in successione.
- 101 Que sit differentia inter legitimam, & alimenta, remissiuè.
- 102 Mulier, cui dos debet dari, vel restitui, interim est alenda, & potest alimenta petere, etiam si aliunde sit alita.
- 103 Pater in vitæ tenetur alere filiam, & post mortem relinquere legitimam.
- 104 Legitima detrahatur omne grauamen, nisi proponatur de consensu filij, vel ad eius vtilitatem, & fauorem, & num. 120.
- 106 Filio excludo ab intestato an debeat legitima.
- 107 Quo titulo legitima sit relinquenda tam ascendentibus, quam descendentibus.
- 108 Tempus petendi legitimam, vel supplementum durat 30. annis.
- 109 In legitimam que sunt imputanda, latissimè.
- 110 Filius acceptando legatum vel simpliciter adendum, an sibi praiudicet in legitima, & quid si legatum sit factum cum tacitatione, quod plus petere non possit.
- 111 An legitima perdat per non confessionem inuentarij, & num. 128. & 159.
- 112 Legitima transmittitur etiam non agnita, secus in supplemento legitimæ, quando filius acceptauit legatum.
- 113 Dos non debetur, nisi nuptie sequantur.
- 114 Casus, in quo non detrahatur legitima, que non sunt detracta per filium.
- 115 Filius detrahiti legitimam, si vult, alijs secus.
- 116 Legitima potest assignari in vita de consensu filij, quo casu non augetur auctis facultatibus. Latius numero 129.
- 117 Legitima debetur à morte defuncti citra vnam cum fructibus, etiam si fructus bona fide sint consumpti; & quid si legitima sit restituta in quantitate, num. 126.

- 118 Filius ex quibus dicatur renunciasse tacite, vel expresse legitime, vel supplemento, latissime.
- 119 Testator censetur voluisse prohibere detractionem legitimæ, si iurando omnia, & singula eius bona fideicommissio.
- 121 Si filius sit præsentis testamento patris, & acceptet omnia in eo contenta, præiudicat sibi, quoad legitimam; quod magis procedit, si iurasset non contravenire, & c. & nu. 122.
- 123 Filius potest petere supplementum legitimæ, etiam si fecisset heredibus patris generalem liberationem.
- 124 Generalis renunciatio cum iuramento an extendatur ad legitimam.
- 125 Qui se heredem dixit simpliciter non potest excipere de legitimâ, ubi expresse prohibita reperitur.
- 127 Legitima non perditur per filium non ad impientem voluntatem defuncti intra annum.
- 130 Dos, quæ debetur filia per patrem ex forma statuti, debet constitui iuxta tempus dotationis, nec augetur auctis postea facultatibus.
- 131 Filius viuo patre non potest renunciare legitimæ, seu eius supplemento, quia non debetur ex viuo. Intelligitur, nisi ex iuramento renunciarer, & nu. 34.
- 132 Stante statu, quod dotata non succedat filiabus masculis, dos non debet esse minus legitimâ, aliis repleti potest.
- 133 Legitima debita ascendentibus quanta sit, & quid si fratres cum eis concurrant, quomodo succedant, & quæ sit eo casu legitimâ.
- 135 Quod tempus spectandum sit in detractione legitimæ circa valorem bonorum, an scilicet mortis patris, an vero tempus detractionis, latissime usque ad num. 142.
- 136 Filia debet habere legitimam non solum ex bonis, quæ erant penes patrem tempore eius mortis, sed etiam ex his, ad quæ habebat actionem, & ad hoc ei actio cedi debet.
- 137 Res perit ei, cuius est, & sic periculo domini.
- 138 Idem iuris est de parte ad partem, quod de toto ad totum, & num. 192.
- 139 Trebellianica non potest peti ante casum restitutionis, & num. 205.
- 140 Relatum est in referente, prout iacet.
- 141 Aliud est latens incrementum.
- 142 Alienatio facta à filio de bonis fideicommissi subiectis sustinetur, quatenus capit legitimam.
- 143 Legitima hodie est triens, vel semis, iuxta numerum filiorum.
- 144 Filij exclusi à petitione legitimæ statuto, iure communi, ab homine, renunciatione, vel aliter, an faciant partem, & an portio eorum alijs accrescat, vel non.
- 145 Filius ingressus monasterium minorum, vel alterius regulæ incapax in communem habetur pro mortuo.
- 146 Quando scia facit fines in manibus patris, an quoad eius legitimam ratio sit habenda respectu bonorum, quæ pater possidet eo tempore, an secundum tempus mortis patris.
- 147 Fines iurata intelliguntur statibus rebus, prout sunt.
- 148 Quando legitima cepta est solvi in quantitate, an supplementum, seu residuum sit solvendum in specie, an vero in quantitate.
- 149 Duo sunt, in quibus omnium humanorum actuum constat effectus, videlicet potestas, & voluntas.
- 150 Doc. sapè ponunt Falcidiam pro Trebellianica, & è contra, licet proprie sint diversa, & idè dicta de viuo intelliguntur etiam de alio dicta.
- 151 Trebellianica an possit per testatorem prohiberi, & an detrahatur contra voluntatem testatoris.
- 152 Trebellianica an possit prohiberi in liberis primi gradus, latissime distinguendo plures casus habetur usque ad numerum 150.
- 153 Trebellianica est tanquam res alienam, quæ non censetur tacite prohibita detrahi per tacitam prohibitionem de non alienando, sed requiritur expressa.
- 154 Expressa dispositio ea dicitur, quando ita constat de voluntate disponentis, quod intellectus non laborat in intelligendo, vel quando verba non possunt aliud importare.
- 155 Expressum dupliciter dicitur, verbis generalibus scilicet, vel specialibus: & ibi latè dicitur, quomodo quid dicatur expressum.
- 156 Scriptum id dicitur, quod virtualiter continetur in influentio.
- 157 Liberi primi gradus, an amittant Trebellianicam ob non perfectionem inventarii.
- 158 Hæres non tenetur conficere inventarium substituto, sed solum legatarijs, & creditoribus, nisi ad effectum, ut eum non fraudet, & num. 162.
- 160 Filij primi gradus non possunt cogi ad cavendum de conservando fideicommissio.
- 161 Filij primi gradus non tenentur compensare fructus in Trebellianicam, & nunc. 169. licet sit secus in Falcidia, ut num. 170.
- 162 Trebellianica cessat, ubi legitimâ est semis. Contra num. 187. & 211.
- 163 An per indiectum filius primi gradus possit prohiberi Trebellianicâ detraçio, puta, iubendo, quod impudent fructus in Trebellianicam, vel quod eam impudent in legitimam, & nu. 186.
- 164 Testator prohibens bona alienari non propterea potest se eximere ab obligatione dotandi, vel restituendi dotem.
- 155 Trebellianica potest prohiberi filiis primi gradus, si fiat hoc eorum favore.
- 166 Paret prohibitio Trebellianicâ, quando non est facta in personam filij primi gradus, sed impersonaliter, & nunc. 19.
- 167 Licet hæres potius, quam alius censetur gravatus ad onera hæreditaria, tamen quando onus non potest valere in persona hæredis, censetur adiectum hæredi hæredis.
- 168 Hæres hæredis gravari potest.

De fideic. prohib. Quæst. XV. 575

- 171 Testator minorem potestatem habet circa fructus post eius obitum perceptos, quam in proprietate ipsorum bonorum circa Trebellianicam.
- 172 Filius acceptans testamentum, in quo Trebellianica expressè erat prohibita, tenetur acquiescere dictæ prohibitioni.
- 173 Filius simpliciter adendo hereditatem, an intelligatur testamentum approbare, & nu. 175.
- 174 Approbatio testamenti etiam cum iuramento non excludit à Trebellianica, quando in testamento prohibitio detractionis erat facta tacite, non expressè.
- 176 Trebellianica potest prohiberi filiis primi gradus, usque ad certum tempus, vel quando gravati sunt extraneo restituere, & nu. 177.
- 178 Clausula Omni meliori modo, operatur, ut valeat prohibitio Trebellianica facta filiis, & nu. 188.
- 179 Si testator voluit heredem esse prius non hereditate si non pariet per eum ordinatis, isto casu heredes non deducit Trebellianicam, casu quo non pariet, etiam si sit filius.
- 180 Hæres non obtemperant voluntati defuncti, nec implet conditionem amittit hereditatem, & tenetur ad fructuum perceptorum restitutionem.
- 181 Si filius gravatus non deduxit Trebellianicam eius hæres poterit detrabere.
- 182 Hæres gravatus detrabit Trebellianicam, non fideicommissarius: & quid si primus hæres non detraxit, vi nu. 202.
- 183 Hæres decedens ante euentum conditionis nō transmittit ius deducendi Trebellianicam.
- 184 Alienata per heredem in iura imputantur in Trebellianicam.
- 185 Trebellianica solùm detrabitur de fideicommissio universalis non particulari, & nu. 207. & 212.
- 190 Per que verba censatur prohibita Trebellianica detrahitio, laxissimè habetur per plura exempla usque ad nu. 201.
- 191 Testator prohibens alienationem bonorum suorum quoruscunque, ut perpetuò remaneant in familia, an dicatur prohibere detractionem Trebellianicæ.
- 193 Quando testator iussit bona sua pleno iure restitui substituto, an videatur prohibuisse Trebellianicam detrabi.
- 194 Plenariò verbum importat liberam, & absolutam administrationem.
- 195 Hereditas dicitur integra, licet trebellianica detracta sit.
- 196 Omnia verba repugnancia detractioni alienius falcidie sunt directæ, quādo apponuntur verbis communiibus.
- 197 Qui totum dicit, nihil excludit.
- 198 Verbum Omne significat universitatem, non tamen integritatem singulorum, & cuiuslibet rei.
- 199 Verbum Plenum idem importat, quod sine diminutione.
- 200 Geminatio multum operatur, & ostendit magis deliberatam intentionem disponens.
- 201 Trebellianica interdicitur filiis primi gradus extenditur etiam ad alios subalternos.
- 203 Trebellianica an deducatur de fideicommissio reciproco.
- 204 Trebellianica an deducatur de fideicommissio in donatione causa mortis, vel inter vivos factio, seu in contractu, vel gæsto dotalis factio.
- 205 Trebellianica deducitur solùm de fideicommissio conditionalis, vel in diem, non puro, & in casu restitutionis, & euentus conditionis.
- 206 Legitima quando possit esse pinguior trebellianica, vel e contra.
- 208 Trebellianica deducitur de eo, quod superest, deducta legitiima debita iure naturæ.
- 209 De fideicommissio relicto Deo, ecclesiæ, & pauperibus legitima detrabitur, non Trebellianica.
- 210 Negas bona fuisse in bonis testatoris amittit Trebellianicam.
- 212 Fideicommissum quod dicitur universale, quod particulare.
- 213 Melioramentorum due sunt species, alia extra rem, alia in re ipsa.
- 214 Si rem alicui oneri subiectam gravatus liberavit, talis impenfa solvenda est per fideicommissarium.
- 215 Impenfa facta in recuperando bona subiecta fideicommissio, que erant per tertium occupata, est solvenda per fideicommissarium.
- 216 Impenfa factæ propter rem fideicommissio subiectam à gravato, puta, defendendo ea à molestationibus, vel ab impetu fluminis, sunt per fideicommissarium solvenda.
- 217 Non minor est virtus, quàm quæere partitur.
- 218 Impenfa facta in custodienda rei, puta, in custodienda castro, sunt refarcienda, & nu. 238. & 222. quid autem sit, quando ex natura contractus quis tenetur ad custodiam, nu. 231.
- 219 Impenfa facta per unum ex consortibus in re communi, an recuperari possint à socijs, & quando, & nu. 239. & quid si casum, puta, commune fuit amissum culpa, vel odio unius, & alter recuperavit.
- 220 Feudum occupatum per Tyrannum, & recuperatum per unum ex investitis, debet restitui omnibus, solvitur tamen prius expensæ factis per recuperantem.
- 221 Expensæ factæ in recuperatione rei dicuntur necessariæ, & nu. 251. Item in bombardis, vicissitudibus, & similibus, & nu. 227. 230. et 240. ubi diversa exempla habentur.
- 222 Si unus ex consortibus conatus fuit recuperare casum commune amissum, & non potest, an, & quando tales expensæ si sint reficiendæ à socijs.
- 223 Qui negotium aiquod aggredditur, tria debet considerare, quod sit possibile, quod utile, & quod non sit alteri nimis onerosum.
- 224 Expensæ factæ in re communi, ita demum à socijs recuperantur, si earum contemplationi factæ sunt.